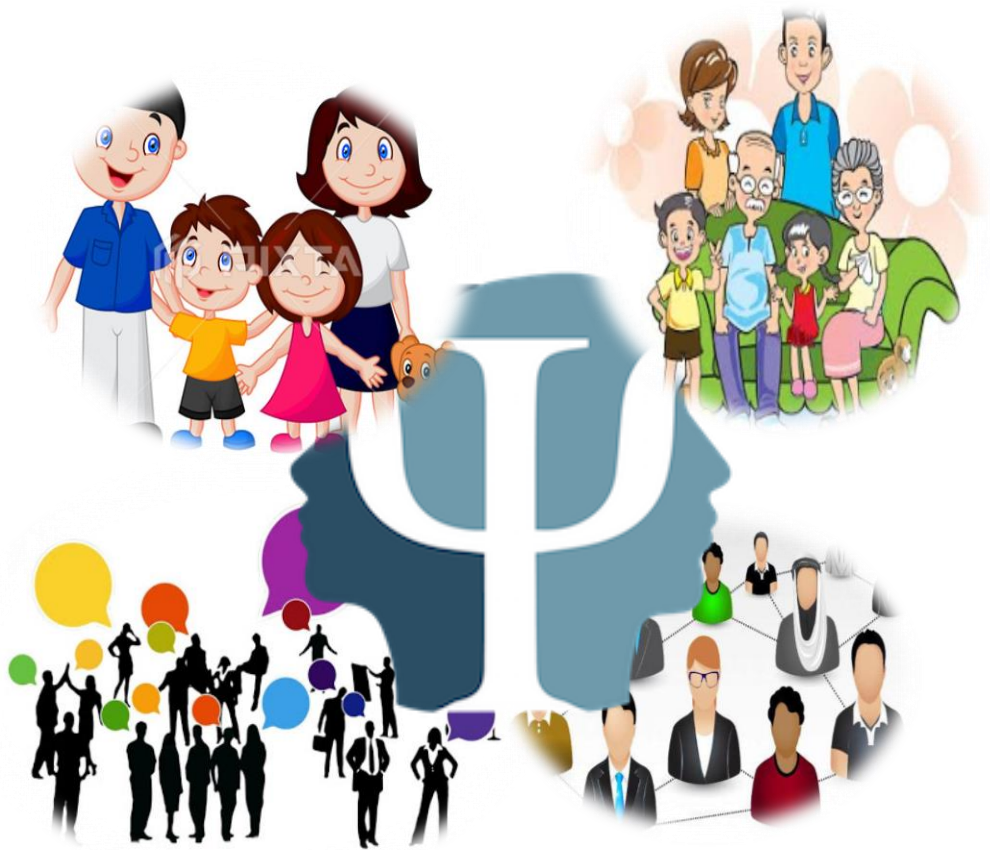

ຈົດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປສໍາລັບ ສາຍຄອບຄຸມບານ

ຈົດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປສໍາລັບ ສາຍອະນຸບານ

ປຶ້ມແບບຮຽນ

ລະບົບ 12+ 4	ປີ 1	ພາຣຽນທີ 1
-------------	------	-----------

ຮຽບຮຽງໂດຍ:

ຊອ ສີເພືອງ ຈອມພະຈັນ

ກວດແກ້ໂດຍ:

ຊອ ປທ ສົມບູນ ຊາມຸນຕິ

ຊອ ປອ ໂພທອງ ພົງສົງຄາມ

ນ. ຄໍາບານ ພິມມະຈັກ

ສົກປີ 2022

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນະຖາວອນ
🇂🇵

ວິທະຍາໄລຄຸສາລະວັນ
ສະພາວິທະຍາສາດ

ເລກທີ...10....ສພ.ວສ

ໃບຮັບຮອງ
ອະນຸມັດຜ່ານການຮັບຮອງການຮຽບຮຽງປຶ້ມພາກວິຊາອະນຸບານ

- **ອີງຕາມ:** ຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍການຈັດຕັ້ງການເຄື່ອນໄຫວກິດຈະກຳສະພາວິທະຍາສາດຂອງວິທະຍາໄລຄຸສາລະວັນປະຈຳສົກຮຽນ 2022

ຈາກຜົນການກວດສອບ, ກວດກາທາງດ້ານເນື້ອໃນ, ຫຼັກການຂອງບັນດາອະນຸກຳມະການເຫັນວ່າບົດຮຽບຮຽງປຶ້ມມີຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມເນື້ອໃນຫຼັກສູດທີ່ໄດ້ກຳນົດ ແລະ ສະພາວິທະຍາສາດຈຶ່ງໄດ້ຮັບຮອງເອົາປຶ້ມເຫຼົ່ານີ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງໃນການສຶດສອນ ແລະ ຖືກນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນກິດຈະກຳການຮຽນ - ການສອນໃນວິທະຍາໄລຄຸສາລະວັນ.

ຄະນະກຳມະການກວດສອບ

ລາຍເຊັນ

ທ່ານ ອຈ ປທ ແສນຮັກ ບຸນມິ

.....

ທ່ານ ຊອ ປທ ສິມບຸນ ຊາມຸນຕີ

.....

ທີ່, ສາລະວັນ, ວັນທີ

ປະທານສະພາວິທະຍາສາດ

.....

ອ.ຈ ນ. ສິມປອງ ແສນທະວິສຸກ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນະຖາວອນ
ສະພາວິທະຍາສາດ

ວິທະຍາໄລຄຸສາລະວັນ
ສະພາວິທະຍາສາດ

ໃບຮັບຮອງການກວດແກ້ບົດຮຽບຮຽງປຶ້ມ ວິຊາ ຈິດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປ

ຊື່ຫົວຂໍ້: ຈິດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປ

ພາກວິຊາ: ອະນຸບານ

ຜູ້ຮຽບຮຽງປຶ້ມ

ທ່ານ ຊອ ສີເພືອງ ຈອມພະຈັນ

ຄະນະກຳມະການກວດແກ້ບົດ

ລາຍເຊັນ

ທ່ານ ຊອ ປທ ສິມບຸນ ຊາມຸນຕີ

ທ່ານ ຊອ ປອ ໂພທອງ ພິງສິງຄາມ

ທ່ານ ນາງ ຄຳບານ ພິມມະຈັກ

ທີ່, ສາລະວັນ, ວັນທີ

ໄດ້ ຫົວໜ້າພາກວິຊາ.....

ກຸມ

ຄຳນຳ

ເອກະສານກ່ຽວກັບ ຈິດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປ ແມ່ນເອກະສານວິທະຍາສາດຂະແໜງໜຶ່ງທີ່ຫນ້າສົນໃຈເປັນພິເສດສຳຫລັບວົງການສຶກສາ ເວົ້າລວມ ແລະ ສະຖາບັນການສຶກສາວິຊາຊີບຄູ ເວົ້າສະເພາະ, ມັນມີຄວາມສຳຄັນເປັນຢ່າງຍິ່ງ ໃຫ້ແກ່ຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກງານສຶກສາໂດຍສະເພາະແມ່ນຜູ້ທີ່ເປັນຄູ. ເອກະສານນີ້ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຮັດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ດ້ວຍຄວາມເຂົ້າໃຈໃນທຳມະຊາດຂອງເດັກຕະຫຼອດຈົນເຂົ້າປັດໃຈຕ່າງໆທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ກັບການພັດທະນາພຶດຕິກຳຂອງເດັກຢ່າງພຽງພໍ.

ເອກະສານນີ້ ໄດ້ມີທີ່ຕັ້ງບົດບາດ ແລະ ຂະຫຍາຍຕົວໄປພ້ອມໆກັບການຂະຫຍາຍຕົວຂອງວິທະຍາສາດອື່ນໆໃນສັງຄົມ ມັນເປັນພື້ນຖານຄວາມຮູ້ອັນໜັກແໜ້ນໃຫ້ແກ່ນັກສຶກສາຄູທີ່ຈະກຽມເຂົ້າສູ່ວິຊາຊີບຂອງຕົນຢ່າງມີຄວາມໝັ້ນໃຈໃນອານາຄົດ.

ໃນຍຸກສະໃໝປະຈຸບັນ ເອກະສານສະບັບນີ້ຈະເປັນຄວາມຮູ້ໃຫ້ແກ່ນັກສຶກສາຄູ (ຜູ້ທີ່ຈະເປັນຄູ) ຫຼືຜູ້ປົກຄອງເດັກໃນຫຼາຍບັນຫາກ່ຽວກັບໄລຍະພັດທະນາພຶດຕິກຳຫຼາຍດ້ານຂອງຄົນຢູ່ໃນແຕ່ລະສຳອາຍຸທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ເອກະສານສະບັບນີ້ ແມ່ນເອກະສານປັບປຸງໃຫມ່ ແຕ່ຂ້າພະເຈົ້າຫວັງວ່າບໍ່ຫຼາຍກໍ່ໜ້ອຍມັນຈະເປັນການຊ່ວຍເຫຼືອພວກເຮົາເຂົ້າໃຈໃນການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຮຳຮຽນ ແລະ ກໍ່ບໍ່ປາສະຈາກຄວາມຂາດຕົກບົກຜ່ອງໄດ້. ສະນັ້ນຫວັງວ່າບັນດາທ່ານນັກຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ທ່ານຜູ້ອ່ານທັງຫຼາຍຈະໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືໃນການປະກອບຄຳຄິດຄຳເຫັນເພື່ອໃຫ້ເອກະສານສະບັບນີ້ດີຂຶ້ນ.

ສາລະບານ

ເນື້ອໃນ

ໜ້າ

ພາກທີ 1

ບົດທີ 14

ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາ.....4

1. ປະຫວັດ, ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈິດຕະວິທະຍາ..... 1
2. ແນວຄວາມຄິດຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາ.....4
3. ສາຂາ ແລະ ວິທີການທາງຈິດຕະວິທະຍາ8

ບົດທີ 211

ອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ.....11

1. ກຳມະພັນ ແລະ ການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ 11
2. ສິ່ງແວດລ້ອມກັບພຶດຕິກຳ..... 19
3. ການພົວພັນລະຫວ່າງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ22

ບົດທີ 3.....24

ສະຕິປັນຍາ ,ອາລົມຈິດ ແລະ ແຮງຈູງໃຈ.....24

1. ສະຕິປັນຍາ.....24
 - 1.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ປັດໃຈທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາ24
 - 1.2. ທິດສະດີຂອງສະຕິປັນຍາ.....27
 - 1.3. ການທົດສອບສະຕິປັນຍາ. 31
2. ອາລົມ.....35
 - 2.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຊະນິດຂອງອາລົມ35
 - 2.2. ພັດທະນາການທາງອາລົມ37
 - 2.3. ການຄວບຄຸມອາລົມ.38
3. ແຮງຈູງໃຈ.....40
 - 3.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ປະເພດຂອງແຮງຈູງໃຈ40
 - 3.2. ທິດສະດີແຮງຈູງໃຈ42

3.3. ການວັດແຮງຈູງໃຈ	44
ບົດທີ 4.....	46
ການຮັບຮູ້, ການຮຽນຮູ້, ການຄົ້ນຄິດ ແລະ ຈົນຕະນາການ.....	46
1. ການຮັບຮູ້.....	46
1.1. ຄວາມໝາຍຂອງການສຳຜັດ	46
1.2 ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້.....	53
1.3. ການຮັບຮູ້ຕົນເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນ	56
2. ການຮຽນຮູ້.....	57
2.1. ຄວາມໝາຍຂອງການຮຽນຮູ້.....	57
2.2. ຂະບວນການຮຽນຮູ້.....	58
2.3. ວຸດທິພາວະ ແລະ ການຮຽນຮູ້.....	62
3. ການຄົ້ນຄິດ	63
3.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຊະນິດຂອງການຄົ້ນຄິດ.....	63
3.2. ການພັດທະນາການຄົ້ນຄິດຂອງນັກຮຽນ.....	66
4. ຈົນຕະນາການ	67
4.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ບົດບາດຂອງຈົນຕະນາການ	67
4.2. ຊະນິດຂອງຈົນຕະນາການ.....	69
ບົດທີ 5.....	70
ບຸກຄະລິກກະພາບ, ການປັບຕົວ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ.....	70
1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ	70
1.1. ຄວາມໝາຍຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ	70
2. ໂຄງສ້າງຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ.....	71
2.1. ການວັດບຸກຄະລິກກະພາບ.....	73
2.2. ຄວາມສຳຄັນຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ ແລະ ທິດສະດີບຸກຄະລິກກະພາບ.....	74
3. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ	79
3.1. ຄວາມໝາຍຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ	79
3.2. ຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຕ່າງໆຂອງບຸກຄົນ	79

3.3. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງລຳດັບການເກີດ.....	82
4. ຄວາມໝາຍ ແລະ ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີການປັບຕົວ	83
4.1. ຄວາມໝາຍຂອງການປັບຕົວ.....	83
4.2. ສາເຫດໃນການປັບຕົວ.....	84
5. ສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ	87
5.1. ຄວາມໝາຍຂອງສຸຂະພາບ	87
5.2. ຄວາມສຳຄັນຂອງສຸຂະພາບຈິດ.....	89
5.3. ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ.....	89
5.4. ໂລກປະສາດ ແລະ ໂລກຈິດ	90
5.5. ວິທີຮັກສາ ແລະ ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບທີ່ດີ	93
ບົດທີ 6.....	96
ຄຸນທາດ, ນິໄສ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການ.....	96
1. ຄຸນທາດ.....	96
1.1. ຄວາມໝາຍຂອງຄຸນທາດ.....	96
1.2. ປະເພດ ແລະ ລັກສະນະຕ່າງໆຂອງຄຸນທາດ	98
2. ນິໄສ.....	99
2.1. ນິໄສ ແລະ ໂຄງປະກອບຂອງນິໄສ.....	99
2.2. ການສຶກສາອົບຮົມນິໄສ.....	102
3. ຄວາມຕ້ອງການ	102
3.1. ຄວາມໝາຍຂອງຄວາມຕ້ອງການ.....	102
3.2. ທິດສະດີກ່ຽວກັບຄວາມຕ້ອງການ	102
ພາກທີ 2 ຈິດຕະວິທະຍາຄວບຄົວ.....	105
ບົດທີ 7.....	105
ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາຄວບຄົວ.....	105
1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງຄວບຄົວ	105
1.1. ຄວາມໝາຍຂອງຄວບຄົວ	105
1.2. ຄວາມສຳຄັນຂອງຄວບຄົວ	106

2. ລັກສະນະປະເພດຄອບຄົວ	107
2.1. ຄອບຄົວດຽວ (Nuclear Family).....	107
2.2. ຄອບຄົວຂະຫຍາຍ (Extended Family)	107
2.3. ຄອບຄົວທີ່ມີຜົວໜຶ່ງຄົນ ແລະ ມີເມຍຫຼາຍຄົນ	108
2.4. ໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວ.....	109
3. ວົງຈອນຊີວິດຄອບຄົວ.....	116
ບົດທີ 8.....	120
ການສ້າງຄອບຄົວ ແລະ ການເລືອກຄູ່ຄອງ.....	120
1. ການສ້າງຄອບຄົວ.....	120
1.1. ການກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງຊີວິດ	120
2. ການເລືອກຄູ່ຄອງ.....	121
3. ການຄອງຄູ່ຊີວິດແຕ່ງງານໃຫ້ຍືນຍາວ ແລະ ມີຄວາມສຸກ.....	121
3.1. ຈຸດມຸ້ງໝາຍຂອງການສຳຫຼວດຕົນເອງໃນການເລືອກຄູ່ຄອງ.....	121
3.2. ຮູບແບບການສ້າງທາງເລືອກຂອງບຸກຄົນໃນການສ້າງຊີວິດຄອບຄົວ	122
3.3. ປັດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ມີການເລືອກຄູ່ຄອງ	123
3.4. ຫຼັກໃນການເລືອກຄູ່ຄອງ	124
ບົດທີ 9.....	126
ການສົມລົດ ແລະ ການປັບຕົວໃນ.....	126
1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຂອງການແຕ່ງດອງ	126
2. ເງື່ອນໄຂການແຕ່ງດອງ	126
3. ການແຕ່ງດອງແລະການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ	127
3.1. ວັດຖຸປະສົງຂອງການແຕ່ງດອງ	127
3.2. ການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ	128
4. ຄຸນນະພາບຊີວິດ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ.....	128
4.1. ປັດໃຈທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄຸນນະພາບຊີວິດແຕ່ງດອງແລະຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ	128
5. ການຄູ່ຊີວິດສົມລົດໃຫ້ຍືນຍາວ ແລະ ມີຄວາມສຸກ.....	131

- 5.1. ປັດໄຈທີ່ມີສ່ວນໃນການສ້າງຄວາມສຳພັນໃນຄອບຄົວມີດັ່ງນີ້(ເຈລະຈາ ຄ ສ 2545)ໄດ້ສະຫຼຸບເຖິງ.

132

ບົດທີ 10.....	134
ການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.....	134
1. ຄວາມໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ	134
1.1. ປະຫວັດຄວາມເປັນມາໃນການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ	135
2. ຫຼັກການທີ່ສຳຄັນໃນການໃຫ້ການປຶກສາ.....	136
3. ເປົ້າໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ.	137
4. ຂະບວນການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.	138
5. ບົດບາດຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈຳແນກຕາມຂັ້ນຕອນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.	138
5.1. ໜ້າທີ່ຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.....	139
6. ຈັນຍາບັນຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ.	143
ພາກທີ 3 ຈົດຕະວິທະຍາສັງຄົມ.....	145
ບົດທີ 11.....	145
ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງວິຊາຈົດຕະວິທະຍາສັງຄົມ.....	145
1. ຄວາມໝາຍຂອງຈົດຕະວິທະຍາສັງຄົມ	145
2. ຂອບເຂດຂອງວິຊາຈົດຕະວິທະຍາສັງຄົມ	146
3. ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈົດຕະວິທະຍາສັງຄົມ	147
3.1. ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຈົດຕະວິທະຍາສັງຄົມກັບວິທະຍາສາດຂະແໜງອື່ນໆ	147
ບົດທີ 12.....	149
ກົດເກນການກຳເນີດຈົດຕະພາບສັງຄົມ ແລະ ການຖ່າຍທອດທາງສັງຄົມ.....	149
1. ຄວາມໝາຍຂອງຈົດຕະພາບສັງຄົມ.....	149
2. ກົດເກນຂອງຈົດຕະພາບສັງຄົມ	150
3. ປາກົດການທາງສັງຄົມທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາ	153
4. ຈົດຕະພາບສັງຄົມທີ່ກຳໃຫ້ເກີດມີລັກສະນະຕັ້ງໜ້າຂອງມະຫາຊົນ.....	155
ບົດທີ 13.....	158
ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ.....	158
1. ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້ ແລະ ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ	158

2. ອົງປະກອບທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ	159
ບົດທີ 14.....	163
ອິດທິພົນທາງສັງຄົມ.....	163
1. ການຊັກຈູງໃຈ.	163
2. ການຄ້ອຍຕາມ.....	164
3. ອິດທິພົນຂອງສັງຄົມໃນແບບການຍອມຮັບຕາມຄໍາຂໍ (ການຍິນຍອມ)	168
4. ການເຊື່ອຟັງຕໍ່ອຳນາດ.....	169
ບົດທີ 15.....	174
ພຶດຕິກຳມະນຸດໃນກຸ່ມ.....	174
1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມ.....	174
2. ການເກີດຂອງກຸ່ມ ແລະ ມຸມເຫດຈູງໃຈໃນການເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ.....	176
3. ປະເພດຂອງກຸ່ມ	178
4. ລັກສະນະບາງຢ່າງຂອງກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍ.	180
5. ສິ່ງທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການເຮັດວຽກ ແລະ ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມ.	184
6. ພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມ.	185
7. ປະຕິສຳພັນພາຍໃນກຸ່ມແລະການຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງກຸ່ມ.....	186
ບົດທີ 16.....	191
ປະຕິສຳພັນທາງສັງຄົມ.....	191
1. ພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອ.....	191
2. ພຶດຕິກຳການຮ່ວມມື (Cooperation) ແລະ ການແຂ່ງຂັນ	193
3. ພຶດຕິກຳການຂັດແຍ່ງ	195
4. ພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ.....	196

ພາກທີ 1

ບົດທີ 1

ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ຈຳແນກຂອບເຂດ, ຜົນສະທ້ອນ ແລະ ວິທີການທາງດ້ານຈິດຕະວິທະຍາໄດ້.
- ອະທິບາຍທິດສະດີຂອງກຸ່ມຈິດຕະວິທະຍາຕ່າງໆໄດ້.
- ຈຳແນກຄວາມສຳຄັນ ແລະ ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈິດຕະວິທະຍາໄດ້.

1. ປະຫວັດ, ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈິດຕະວິທະຍາ

1.1. ປະຫວັດຄສາມເປັນມາຂອງຈິດຕະວິທະຍາ

ຈິດຕະວິທະຍາໃນເມື່ອກ່ອນແມ່ນວິຊາກ່ຽວກັບວິນຍານ. ຕັ້ງແຕ່ສະໄໝເກຣັກບູຮານກ່ອນສ້າງຕັ້ງ ຄ.ສ ມີ ທ່ານ ປລາໂຕ (plato 427-347 ກ່ອນ ຄ ສ) ແລະ ທ່ານ ອາຣິດສະໂຕເຕິນ (Aristotle 384-322 ກ່ອນ ຄ ສ) ທ່ານທັງສອງໄດ້ເວົ້າເຖິງທຳມະຊາດ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດໄວ້ຫຼາຍແຫ່ງ ແລະ ໄດ້ຂຽນປຶ້ມເຫຼັ້ມທຳອິດຂຶ້ນກ່ຽວກັບ “ວິນຍານ” ວິນຍານເປັນຕົ້ນເຫດຂອງການຮຽນຈິດຕະວິທະຍາ.

ຄົນເກຣັກບູຮານເຊື່ອວ່າວິນຍານເປັນວັດຖຸລະອຽດຄືກັນກັບຂີ້ຝຸ່ນ, ດິນເປັນພະລັງແຫ່ງຈິດ, ເປັນລົມຮ້ອນເຮັດໃຫ້ຊີວິດເກີດຂຶ້ນໄດ້, ຄົນສະໄໝບູຮານເຊື່ອວ່າປາກົດການທຳມະຊາດແມ່ນແຕ່ຜົນຕົກ, ແຜ່ນດິນໄຫວ, ເກີດຟ້າຮ້ອງ ຟ້າຜ່າ ແລະ ອື່ນໆ ຍ້ອນ ມີສິ່ງເລິກລັບເຊື່ອງຊ້ອນຢູ່ໃນເຊິ່ງມີອຳນາດທີ່ບັນດິນບັນດານໃຫ້ເກີດຂຶ້ນ ແມ່ນກະທັ່ງມະນຸດກໍຍັງມີສິ່ງເລິກລັບເຊື່ອງຊ້ອນຢູ່ໃນຮ່າງກາຍເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນ ແລະ ຄວບຄຸມການກະທຳຕ່າງໆຂອງມະນຸດສິ່ງເລິກລັບນີ້ເອີ້ນວ່າ ວິນຍານ ແລະ ພ້ອມທັງເຊື່ອວ່າວິນຍານບັນສິ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດມະນຸດ ມີອິດທິພົນເໝືອນຮ່າງກາຍຂອງມະນຸດ ແລະ ບັນຊາຮ່າງກາຍຂອງເຮົາເຮັດສິ່ງຕ່າງໆ ວິນຍານຈະສົ່ງຢູ່ໃນຮ່າງກາຍໃນຂະນະທີ່ຄົນເຮົາມີຊີວິດຢູ່ ເມື່ອຄົນເຮົາຕາຍໄປ ໝາຍເຖິງຮ່າງກາຍປາສະຈາກວິນຍານ ວິນຍານຈະອອກຈາກຮ່າງກາຍໄປຊົ່ວໄລຍະໜຶ່ງ ແລ້ວຈະກັບເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍເກົ່າ ແລະ ເມື່ອນັ້ນລະທີ່ຈະຄືນຊີວິດມາອີກ. ຍ້ອນແນວນັ້ນຄົນເກຣັກບູຮານຈຶ່ງຮັກສາຊາກສົບຄົນຕາຍໄວ້ເພື່ອການກັບມາຂອງວິນຍານ “ວິນຍານບໍ່ມີວັນດັບສູນ”.

ໃນສະໄໝນັ້ນເຊື່ອວ່າຈິດຕະວິທະຍາແມ່ນວິຊາທີ່ສຶກສາກ່ຽວກັບ ວິນຍານ ແລະ ຍັງເປັນເລື່ອງເລິກລັບຢູ່ແຕ່ເຖິງແນວໃດກໍຕາມຍັງມີການຂັດແຍ້ງກັນເກີດຂຶ້ນໃນກຸ່ມຂອງນັກປັດສະຍາຈົນເຖິງສະໄໝເກີດມີພະເຍຊູຄຣິດເກີດຂຶ້ນໃນສະຕະວັດທີ 11-12 ໄດ້ເກີດມີລັດທິຕົກຍະທຳ (realism) ເຊິ່ງເຊື່ອເລື່ອງສະພາບຄວາມເປັນຈິງຂອງສິ່ງຕ່າງໆ ແຕ່ກໍ່ມີຄວາມຂັດແຍ້ງກັນຈົນບໍ່ສາມາດຈະອະທິບາຍໄດ້ວ່າ ວິນຍານແມ່ນຫຍັງ? ມີຢູ່ໃສ ມີຕົວຕົນບໍ່? ຈັບບາຍໄດ້ບໍ່? ເບິ່ງເຫັນບໍ່? ພິສູດໄດ້ບໍ່? ຍັງເປັນເລື່ອງເລິກລັບ, ໜ້າເບື້ອໜ້າ ແລະ ໜົດສັດທາ. ຍ້ອນແນວນັ້ນການສຶກສາກ່ຽວກັບວິນຍານຈຶ່ງຄ່ອຍໆຫ່າງເຫີນໄປ ແຕ່ກາຍມາເປັນຄວາມສົນໃຈເລື່ອງຈິດແທນເພາະເມື່ອເວົ້າເຖິງ

ຈິດໃຈເຫັນວ່າຈະເຂົ້າໃຈງ່າຍກວ່າ; ບາງຄົນຄິດວ່າຈິດແມ່ນຢູ່ທີ່ໃຈ ແຕ່ຄວາມເປັນເປັນຈິງແລ້ວ, ຈິດບໍ່ແມ່ນໃຈ ຈິງມັກເວົ້າຄວບຄູ່ກັນໄປວ່າ ຈິດໃຈ ເຫັນວ່າການສຶກສາເລື່ອງຈິດເປັນການສຶກສາຄົນທີ່ມີຊີວິດຢູ່, ຈິດໝາຍເຖິງການທີ່ຄົນເຮົາມີຄວາມຮູ້ສຶກຕົວວ່າເຮັດຫຍັງ ຄິດຫຍັງ ຄວາມຮູ້ສຶກຕົວນີ້ເອີ້ນວ່າ ຈົນຕະນາການ (**CONSCIOUS**) ຄືມີສະຕິນັ້ນເອງ ເຊື່ອວ່າຊີວິດປະກອບດ້ວຍຮ່າງກາຍກັບຈິດໃຈ (**body and mind**) ແລະ ສ່ວນທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດຂອງຈິດນັ້ນກໍຄືທີ່ສາມາດສັງເກດການກະທຳ ການເຄື່ອນໄຫວຕ່າງໆຂອງຮ່າງກາຍ ເຊິ່ງໃນທີ່ສຸດຈຶ່ງປ່ຽນຄວາມສົນໃຈເລື່ອງວິນຍານມາເປັນຄວາມສົນໃຈກ່ຽວກັບຈິດ.

ທ່ານ ຈອນລັອກ (**john lock 1632-1704**) ນັກປັດສະຍາຊາວອັງກິດໄດ້ເລີ່ມສົນໃຈສຶກສາເລື່ອງຈິດຢ່າງຈິງຈັງ. ທ່ານເວົ້າວ່າ ຈິດ ຄືຄວາມຮູ້ສຶກຕົວ ເຮັດຫຍັງຢູ່ໃສ ຄິດຫຍັງ ແລະ ເປັນຈິດທີ່ບໍ່ລືສຸດຄືຜ້າຂາວ ແຕ່ມີການຈະເລີນເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນ ຈິດຈຶ່ງຖືກຍ້ອມສີເຮັດໃຫ້ຈິດຄົນມີສີ ແຕກຕ່າງກັນໄປ ເພາະໄດ້ມາຈາກການຮຽນຮູ້. ໝາຍຄວາມວ່າ ສິ່ງແວດລ້ອມມີອິດທິພົນຕໍ່ຈິດຂອງຄົນເຮົາ ຍ້ອນແນວນັ້ນທ່ານເຊື່ອວ່າ ຈິດຂອງຄົນເຮົາສະສົມປະສົບການຈາກການຮຽນຮູ້ຕ່າງໆ ແລະ ສະສົມໄວ້ໃນດວງຈິດ.

ຈົນມາເຖິງສະຕະວັດທີ 19 ເປັນຍຸກແຫ່ງວິທະຍາສາດທຳມະຊາດ ມີຜູ້ສຶກສາທົດສະດີຕ່າງໆທາງຈິດຕະວິທະຍາເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ຜູ້ເຮັດໃຫ້ວິຊາຈິດຕະວິທະຍາແຍກອອກຈາກວິຊາປັດສະຍາ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບວ່າເປັນວິຊາວິທະຍາສາດຢ່າງສົມບູນນັ້ນແມ່ນທ່ານ ແມກ ວິນແຮມ ວູນ (**Max willhelm wundt 1832-1920**) ນັກຈິດວິທະຍາຄົນເຢຍລະມັນໄດ້ສ້າງຫ້ອງທົດລອງທາງຈິດວິທະຍາຂຶ້ນໃນປີ 1897 ທີ່ມະຫາວິທະຍາໄລ (**Leipzig**) ປະເທດເຢຍລະມັນ. ທ່ານໄດ້ເຮັດການທົດລອງກ່ຽວກັບຄວາມຮູ້ສຶກ ປະສາດສຳພັດ ແລະ ທົດລອງກ່ຽວກັບການໃສ່ໃຈ ອາລົມຈິດ ຄວາມຈື່ຈຳ ຈົນຕະນາການ ການຄິດຫາເຫດຜົນ ຄວາມເຂົ້າໃຈພາສາ ແລະ ຄະນິດສາດ.

ຜົນການສຶກສາຂອງທ່ານແມ່ນ ຮ່າງກາຍກັບຈິດນັ້ນບໍ່ສາມາດແຍກອອກຈາກກັນໄດ້, ຈິດຮັບຮູ້ໄດ້ຈາກການສຳຜັດ ເຊິ່ງເກີດຈາກຂະບວນການຂອງປະສາດສຳຜັດ ຕໍ່ມາ ຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ແຜ່ລາມໄປທົ່ວໂລກ ແລະ ປັດຈຸບັນນີ້ ເກືອບທຸກໆວິຊາຊີບ ບໍ່ວ່າຈະເປັນຄູ ແພດໝໍ ພໍ່ຄ້າ ນັກໂຄສະນາ ປະຊາສຳພັນ ນັກການເມືອງການປົກຄອງ ການທະຫານ ທະນາຍຄວາມ ນັກເສດຖະສາດ ແລະ ນັກສັງຄົມສິ່ງເຄາະໄດ້ເລັ່ງເຫັນຄວາມສຳຄັນຂອງຈິດຕະວິທະຍາ ແລະ ນຳໄປໝູນໃຊ້ໃຫ້ເໝາະສົມແກ່ວິຊາຊີບຂອງຕົນ.

1.2. ຄວາມໝາຍຂອງຈິດຕະວິທະຍາ

ຄຳສັບທີ່ວ່າ ຈິດຕະວິທະຍາ ພາສາອັງກິດໃຊ້ຄຳວ່າ **Psychology** ແມ່ນກຳເນີດມາຈາກເຄົ້າສັບຈາກພາສາເກຣັກບູຮານໂດຍອາງຄຳປະສົມເຂົ້າກັນຄື **Psyche** ໝາຍເຖິງຈິດ ຫຼື ວິນຍານ ແລະ **Logos** ໝາຍເຖິງການສຶກສາ ຄືຄຳວ່າສອງຄຳນີ້ປະສົມເຂົ້າກັນເປັນ **Psychology** ເຊິ່ງຕໍ່ມາຄຳສັບນີ້ມີການປ່ຽນແປງເປັນ **Psychology** ແລະ ໄດ້ການມາເປັນພາສາສາກົນທີ່ໃຊ້ຢູ່ໃນຫຼາຍໃນປະເທດໃນໂລກ.

ວິຊາຈິດຕະວິທະຍາບໍ່ແມ່ນເປັນວິຊາທີ່ເລິກລັບຂອງຈິດ ຫຼື ມັດຫັດສະຈັນຂອງວິນຍານ. ຈິດຕະວິທະຍາແມ່ນວິຊາຄົ້ນຄ້າວກ່ຽວກັບກົດເກນກຳເນີດແລະແຜ່ຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານຈິດຂອງຄົນເຮົາເປັນວິຊາໜຶ່ງທີ່ສ້າງ

ຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງສາເຫດຕ່າງໆທີ່ສົ່ງຜົນສະທ້ອນເຖິງລັກສະນະສະເພາະຂອງແຕ່ລະຄົນເຊັ່ນ: ການຄົ້ນຄິດ, ຈິນຕະນາການ, ຄວາມຈຳ, ການຮຽນຮູ້ ແລະ ອື່ນໆ, ພ້ອມກັນນັ້ນຈິດຕະວິທະຍາຍັງເປັນວິຊາທີ່ຄົ້ນຄ້ວາກ່ຽວກັບພຶດຕິກຳ (Behavior) ເຊິ່ງພຶດຕິກຳເລົ່ານັ້ນຈະເປັນສິ່ງເບິ່ງເຫັນ ຫຼື ເບິ່ງບໍ່ເຫັນກໍຕາມເຊັ່ນ: ການຫົວ ຫຼື ຮ້ອງໃຫ້, ອາລົມຈິດ, ສະເທີອນໃຈ ແລະ ອື່ນໆ.

1.3. ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈິດຕະວິທະຍາ

ວິຊາຈິດຕະວິທະຍາ ນັບມື້ຍັງມີບົດບາດສຳຄັນຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດໃນສັງຄົມ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ສະຖາບັນການສຶກສາຊັ້ນສູງສ່ວນຫຼາຍກຳນົດໃຫ້ນັກສຶກສາຮຽນວິຊາຈິດຕະວິທະຍາເປັນພື້ນຖານເຖິງວ່າຈະບໍ່ໃຊ້ຄວາມຮູ້ທາງຈິດຕະວິທະຍາໂດຍກົງໃນການປະກອບອາຊີບກໍຕາມ ສະນັ້ນ ວິຊາຈິດຕະວິທະຍາມີປະໂຫຍດຕໍ່ຜູ້ຮຽນດັ່ງນີ້:

1. ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮຽນເຂົ້າໃຈເຖິງທຳມະຊາດຂອງມະນຸດຢ່າງເຖິງທ່ອງແທ້ໃນເລື່ອງອາລົມ ຄວາມຕ້ອງການ ການເກີດທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ການປ່ຽນແປງທັດສະນະຄະຕິ ການປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບສະພາບແວດລ້ອມອື່ນໆ. ຄວາມເຂົ້າໃຈທຳມະຊາດຂອງມະນຸດ ຊ່ວຍໃຫ້ຄົນເຮົາສາມາດປັບຕົວໄດ້ດີ ດຳລົງຊີວິດເປັນສະມາຊິກຂອງສັງຄົມຢູ່ຮ່ວມກັນກັບຜູ້ອື່ນໄດ້ເປັນຢ່າງດີ.

2. ຊ່ວຍໃຫ້ຄົນເຮົາສາມາດວິເຄາະທຳຄວາມເຂົ້າໃຈຕົນເອງໄດ້ດີຂຶ້ນ ໂດຍໃຊ້ເຄື່ອງມືໃນການທົດສອບທາງຈິດຕະວິທະຍາການຕ່າງໆ ເພື່ອຮູ້ເຖິງຄວາມສາມາດ ຄວາມຖະໜັດ ແລະ ບຸກຄະລິກກະພາບຂອງຕົນເອງ.

3. ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮຽນເຂົ້າໃຈເຖິງເຫດຜົນ ຫຼື ບັນຫາເບື້ອງຫຼັງ. ການສະແດງອອກຂອງພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດໃນສະພາບການຕ່າງໆ ແລະ ສາມາດດຳເນີນການຢ່າງເໝາະສົມໃນການຕິດຕໍ່ພົວພັນກັບຜູ້ອື່ນ

4. ໃນຂົງເຂດວຽກງານການຮຽນການສອນ ໂດຍສະເພາະວຽກງານໃຫ້ຄຳເປີກສາຢູ່ໂຮງຮຽນ ຫຼື ຢູ່ສະຖາບັນການສຶກສາຕ່າງໆ ເພື່ອແນໃສ່ໃຫ້ນັກຮຽນ ນັກສຶກສາດຳເນີນຊີວິດໃນໄວຮຽນໃຫ້ມີປະສິດທິພາບ ນັກບໍລິຫານການສຶກສາຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຄວາມຮູ້ທາງຈິດຕະວິທະຍາເຊັ່ນ: ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບພັດທະນາການດ້ານຕ່າງໆຂອງນັກຮຽນ ຊ່ວຍໃຫ້ຄູ່ຮູ້ວ່າຕົນເອງຄວນສອນຫຍັງ ຄວນສອນແນວໃດ ແລະ ຈະສອນດ້ວຍວິທີໃດຈຶ່ງຈະເໝາະສົມກັບລະດັບການພັດທະນາການ ແລະ ຄວາມສາດຂອງນັກຮຽນ

5. ໃນຂົງເຂດວຽກງານອຸດສາຫະກຳກໍມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຈິດຕະວິທະຍາ ໂດຍສະເພາະແມ່ນແບບວິທີການທົດສອບສະຕິປັນຍາ ແລະ ຄວາມຖະໜັດງານຂອງຜູ້ສະໜັກງານເພື່ອຈັດຕຳແໜ່ງງານໃຫ້ເໝາະສົມ. ພ້ອມກັນນັ້ນກໍໃຊ້ຈິດຕະວິທະຍາເຂົ້າໃນການປັບປຸງແກ້ໄຂບັນຫາໃນການເຝິກອົບຮົມຜູ້ປະຕິບັດງານໃນລະດັບຕ່າງໆ ສຳຫຼວດຄວາມພໍໃຈ ຫຼື ບໍ່ພໍໃຈຂອງຜູ້ຖືກຈ້າງ ແລະ ອື່ນໆ.

6. ຂົງເຂດວຽກງານຂອງພັກລັດ ຈຳໜ່າຍທີ່ຜູ້ບໍລິຫານສາມາດໃຊ້ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານຈິດຕະວິທະຍາເຂົ້າໃນການຄັດເລືອກລັດຖະກອນ ແລະ ໃນການຈັດຕຳແໜ່ງງານໃຫ້ລັດຖະກອນຕາມໜ້າທີ່ ພາລະບົບາດ ແລະ ຄວາມສາມາດຂອງແຕ່ລະຄົນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນເໝາະສົມ ໃຊ້ວິທີການທາງດ້ານຈິດຕະວິຍາຕ່າງໆເຂົ້າໃນການບໍລິຫານອົງການຈັດຕັ້ງຂັ້ນຕ່າງໆຂອງລັດ ເພື່ອຄວາມເປັນເອກະພາບ ແລະ ແທດເໝາະກັບຕົວຈິງແຫ່ງຍຸກສະໄໝ ແລະ ອື່ນໆ.

1.4. ຈຸດປະສົງຂອງຈິດຕະວິທະຍາ

❖ ການຮຽນຈິດຕະວິທະຍາມີ 3 ຈຸດປະສົງໃຫຍ່:

- ກ. ໃຫ້ຜູ້ຮຽນຮູ້ຈັກຕົນເອງແລະຮູ້ຈັກຜູ້ອື່ນຢູ່ອ້ອມຕົວ.
- ຂ. ໃຫ້ຜູ້ຮຽນຮູ້ມີຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບພຶດຕິກຳ ແລະ ຄວາມເປັນທຳມະຊາດຂອງມະນຸດ.
- ຄ. ໃຫ້ຜູ້ຮຽນຮູ້ຖືກກົດເກນການກຳເນີດ ແລະ ຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານຈິດຂອງມະນຸດ.

1.5. ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງການສຶກສາວິຊາຈິດຕະວິທະຍາ

- 1) ເພື່ອສຶກສາດ້ານຄວາມຮູ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈຄື: ຊ່ວຍໃຫ້ຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈຫຼັກສາດັນ ແລະ ທິດສະດີຈິດຕະວິທະຍາ ຫຼັກປະຕິບັດໃນການປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບສະພາບແວດລ້ອມໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ຮູ້ຈັກແຫຼ່ງຄື້ນຄວ້າເພີ່ມພູນ ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາ.
- 2) ເພື່ອສຶກສາກ່ຽວກັບດ້ານທັກສະດີມີຄວາມສາມາດຄື: ຊ່ວຍໃຫ້ມີທັກສະ, ສາມາດໃນການຕັດສິນໃຈເລືອກທິດສະດີຈິດຕະວິທະຍາເພື່ອນຳມາໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ, ມີທັກສະໃນການພິສູດ, ທົດລອງ ເພື່ອກວດສອບທິດສະດີ ຫຼື ຫຼັກການຈິດຕະວິທະຍາກ່ອນຈະນຳໄປໃຊ້, ມີສະມັດຖະພາບໃນການເອົາເຄື່ອງມື ແລະ ວິທີການຕ່າງໆທີ່ໄດ້ຈາກການຮຽນຮູ້ໃນວິຊາຈິດຕະວິທະຍາໄປໃຊ້ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດ, ມີທັກສະໃນການເລືອກໃຊ້ແຫຼ່ງຄວາມຮູ້ຢ່າງເໝາະສົມ.
- 3) ເພື່ອສຶກສາກ່ຽວກັບທັດສະນະຄະຕິຄື: ພັດທະນາດ້ານທັດສະນະຄະຕິ ເພື່ອໃຫ້ມີທັດສະນະຄະຕິແບບນັກວິທະຍາສາດມີໃຈຮັກ ແລະ ນິຍົມຊົມຊອບໃນວິຊາຊີບຂອງຕົນເອງ. ມີຄວາມພ້ອມທີ່ຈະເຮັດວຽກງານຮ່ວມກັບຜູ້ອື່ນ, ສົນໃຈເພື່ອນຮ່ວມງານ, ມີຄວາມສົນໃຈໃຜ່ສຶກສາຫາຄວາມຮູ້ໃຫມ່ຢູ່ສະເໝີ.

2. ແນວຄວາມຄິດຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາ

ເລີ່ມແຕ່ ຄ ສ 1879 ເຊິ່ງ ນັບວ່າເປັນປີທີ່ຈິດຕະວິທະຍາເລີ່ມມີສະຖານະພາບເປັນວິທະຍາສາດທີ່ໃຊ້ວິທີການທາງວິທະຍາສາດຢ່າງແທ້ຈິງນັ້ນ, ມາເຖິງປັດຈຸບັນໄດ້ມີການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາຈິດຕະວິທະຍາສາດຢ່າງກວ້າງຂວາງ, ມີຫຼາຍກຸ່ມຈິດຕະວິທະຍາ ແລະ ນັກຈິດຕະວິທະຍາໃໝ່ເກີດຂຶ້ນ ບັນດາແນວຄິດຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມຕ່າງໆ ສາມາດແບ່ງອອກຫຼາຍກຸ່ມຕົ້ນຕໍລຸ່ມນີ້:

ກ. ກຸ່ມໂຄງສ້າງແຫ່ງຈິດ

Wilhelm Max Wundt

ແມ່ນກຸ່ມທີ່ມີແນວຄວາມຄິດໂດຍ ທ່ານ ຈຸນ ແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລໄລໄພຊິກ (Leipzig), ປະເທດເຢຍລະມັນ ແລະ ທ່ານ ເອດເວີຣ໌ດ (Edvard-Titchener 1867–1927) ແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລ U.S.A ນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ເຊື່ອກັນວ່າ ຈິດຂອງມະນຸດສາມາດແຍກອອກເປັນອົງປະກອບຍ່ອຍໆໄປເຖິງບ່ອນແຍກບໍ່ໄດ້ອີກ ແລະ ເອີ້ນຊື່ສ່ວນຍ່ອຍໆທີ່ແຍກອອກມານັ້ນວ່າ ແມ່ນຈິດທາດ (Element of mind) ດັ່ງນັ້ນ, ການຄົ້ນຄວ້າຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ຈຶ່ງມຸ່ງໃສ່ຕອບຄຳຖາມ 3 ປະການຄື:

- ຈິດທາດມີອັນໃດແຕ່?.

- ຈິດທາດລວມເຂົ້າກັນເປັນຈິດ ຫຼື ປະສົບການຂອງຈິດຄືແນວໃດ?
- ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ຈິດທາດລວມເຂົ້າກັນເປັນຈິດແມ່ນອັນໃດ?

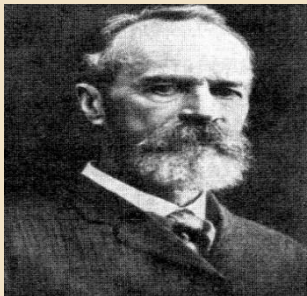
ຜ່ານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈຂອງເຂົາໄດ້ພົບວ່າຈິດທາດມີຢູ່ 3 ຊະນິດດ້ວຍກັນຄື:

- ການຮັບສຳພັດ (Sensation) ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ການເຫັນ, ການໄດ້ຍິນສຽງ, ການຮັບກິ່ນ, ລົດຊາດ ແລະ ການສຳຜັດທາງຜິວໜັງ (ກາຍ).
- ການຈົນຕະນາການ (Images) ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ການຈິ ແລະ ການຄິດເຊິ່ງບໍ່ແມ່ນປະສົບການໃນປັດຈຸບັນ.
- ຄວາມຮູ້ສຶກ (Affection) ໄດ້ແກ່ອາລົມຕ່າງໆ,

ຈິດທັງສາມຢ່າງນີ້ລວມກັນຢູ່ໂດຍອາໄສການເຊື່ອມຕໍ່ກັນ (Association) ຕົວຢ່າງ ໃນການນັ່ງຟັງການບັນລະຍາຍໄດ້ຍິນສຽງ ແລະ ທັງເຫັນຕົວຜູ້ບັນຍາຍ, ບາງຄັ້ງກໍ່ເກີດອາລົມ (ຄວາມຮູ້ສຶກ) ຕາມທີ່ຜູ້ສອນ ແລະ ຜູ້ບັນຍາຍ.

ວິທີການຄົ້ນຄວ້າຈິດທາດນັ້ນ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ຈະວິເຄາະເອົາຈາກການພິຈາລະນາພາຍໃນ (Introspection) ຂອງຜູ້ຖືກທົດລອງ, ໂດຍໃຫ້ຜູ້ຖືກທົດລອງບັນຍາຍພາວະທາງຈິດຂອງຕົນອອກມາແລ້ວນາເອົາຄຳບັນຍາຍໄປວິເຄາະຫາຈິດທາດ ແລະ ການຮ່ວມກັນຂອງຈິດທາດອີກເທື່ອໜຶ່ງ ເຊິ່ງວິທີການນີ້ຖືກວິຈານວ່າເຮັດໃຫ້ຜົນການທົດລອງຂາດຄວາມທ່ຽງຕິງ ເພາະພົບເຫັນວ່າ ເມື່ອມີການທົດລອງຊ້ຳອີກເທື່ອໜຶ່ງກໍ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນແຕກຕ່າງຈາກເດີມ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຖານະຂອງກຸ່ມແນວຄິດນີ້ຕົກຕໍ່າລົງຫຼັງ ປີ 1920

ຂ. ກຸ່ມໜ້າທີ່ແຫ່ງຈິດ (Functionalism)

William James

ແມ່ນກຸ່ມແນວຄວາມຄິດຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາອາເມລິກາໂດຍມີທ່ານຈອນດິວ (John Dewey 1859 - 1952) ແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລ ຊີກາໂກ ແລະ ທ່ານ ວິລລຽມເຈມສ (William - James 1842 - 1910) ແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລ ຮາວາຣດ (Harvard-University) ເປັນຜູ້ນຳແນວຄວາມຄິດຂອງກຸ່ມນີ້ໂດຍໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກທິດສະດີວິວັດທະນາການທີ່ເວົ້າວ່າມະນຸດຕ້ອງເປັນຕົວໄປຕາມສະພາບແວດລ້ອມ, ຈຶ່ງເກີດຄວາມສົນໃຈວ່າຂະບວນການທາງຈິດກ່ຽວຂ້ອງກັບພຶດຕິກຳຕ່າງໆຂອງຮ່າງກາຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ສິ່ງທີ່ນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ມີຈຸດມຸ້ງໝາຍຄົ້ນຄວ້ານັ້ນແມ່ນຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງພາວະທາງຈິດ ຫຼື ຂະບວນການທາງຈິດກັບພຶດຕິກຳຫຼືເປັນການຄົ້ນຄວ້າເຖິງໜ້າທີ່ (Function) ຂອງຈິດນັ້ນເອງ, ເນື້ອໃນຂອງຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ເນັ້ນໜັກການຈິ, ການຄົ້ນຄິດ, ການເຂົ້າໃຈ ແລະ ພຶດຕິກຳຄວາມຮູ້ສຶກເຊິ່ງເປັນຂະບວນການທາງຈິດທີ່ມີພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດ.

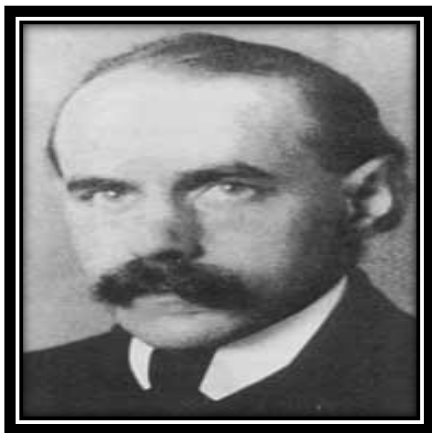
ຄ. ກຸ່ມພຶດຕິກຳນິຍົມ (Behaviorism)

ແມ່ນກຸ່ມຈິດຕະວິທະຍາ ທີ່ມີແນວຄວາມຄິດໄປຕາມທ່ານ ຈອນບິວັດສັນ (John B Watson) ເຊິ່ງເປັນນັກຈິດຕະວິທະຍາຄົນ ອາເມລິກາ ແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລ ຈອນຮອບກິນສ, ຈົບການສຶກສາ ຈາກມະຫາວິທະຍາໄລ ຊິກາໂກ ແລະ ປະກາດລັດທິພຶດຕິກຳນິຍົມ ໃນປີ 1913 ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຈິດຕະວິທະຍາເລີກລ້ຽມການຄົ້ນຄວ້າ ວິໄຈ ກ່ຽວກັບຈິດຫັນມາຄົ້ນຄວ້າພຶດຕິກຳ ເຊິ່ງສາມາດວັດແທກ ແລະ ໄດ້ກວດສອບເພື່ອເຮັດໃຫ້ຈິດຕະວິທະຍາເປັນວິທະຍາສາດ ທີ່ແທ້ຈິງເໝືອນວິທະຍາສາດຂະແໜງອື່ນໆ ໂດຍມີຄວາມເຊື່ອວ່າພຶດຕິ ກຳຂອງຄົນເຮົານີ້ມີຄວາມສຳພັນກັບສິ່ງກະຕຸ້ນ (Stimulus) ແລະກຳ

ຈະປັບປ່ຽນໄດ້ກໍຕໍ່ເມື່ອມີການປ່ຽນແປງສິ່ງກະຕຸ້ນ ແລະ ແຮງກະຕຸ້ນ

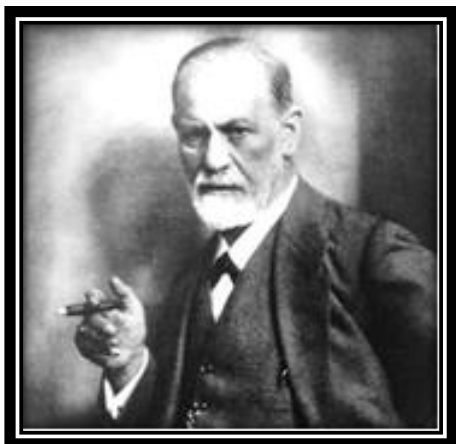
ງ. ກຸ່ມປັນຍານິຍົມ (Cognitivism)

ກຸ່ມປັນຍານິຍົມນີ້ຍັງເອີ້ນວ່າ ກຸ່ມແກສຕອລ (Gestalt) ເຊິ່ງ ເປັນແນວຄິດຂອງກຸ່ມນັກຈິດຕະວິທະຍາແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລ ແບ່ກ ແລງ ໃນເຢຍລະມັນເຊິ່ງ ແມ່ນທ່ານ ແມກເວີຣ ໄທເມີຣ (Max Wertheimer 1880 – 1943) ເປັນຜູ້ນຳ ທ່ານໄດ້ປະກາດແນວຄວາມຄິດ ຂອງກຸ່ມແກສຕອລ ໃນປີ 1912 ເປັນແນວຄວາມຄິດທີ່ບໍ່ເຫັນກັບການວິ ເຄາະຈິດທາດ. ໂດຍມີຄວາມເຫັນວ່າການທຳງານຂອງຂະບວນການທາງ ຈິດນີ້ບໍ່ໄດ້ແຍກອອກເປັນສ່ວນໆ ແຕ່ຈະທຳງານຮ່ວມກັນທັງໝົດ, ເຊິ່ງບໍ່ ແມ່ນການເອົາປະສົບການຍ່ອຍໆ ແຕ່ລະປະສົບການມາຮ່ວມກັນ,

ນອກຈາກກຸ່ມນີ້ ແກສຕອລຍັງບໍ່ເຫັນພ້ອມກັບແນວຄວາມຄິດຂອງກຸ່ມພຶດຕິກຳນິຍົມທີ່ພະຍາຍາມວິເຄາະພຶດຕິກຳ ທີ່ສະຫຼັບສັບຊ້ອນອອກເປັນພຶດຕິກຳຍ່ອຍໆ ແລະມີຄວາມເຫັນວ່າມະນຸດເຮົາບໍ່ໄດ້ຕັກຢູ່ໃນອິດທິພົນຂອງສິ່ງກະທົບ ແຕ່ມະນຸດເຮົາມີການຄົ້ນຄິດ, ການຈື່ , ການວາງແຜນການຕັດສິນໃຈ, ເຊິ່ງເປັນຂະບວນການທາງປັນຍາຫຼືຂະບວນ ການທາງຈິດທີ່ໄດ້ກັນຕອງກ່ອນການຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຂ້າງ.

ຈ. ກຸ່ມຈິດວິເຄາະ (Psychoanalysis)

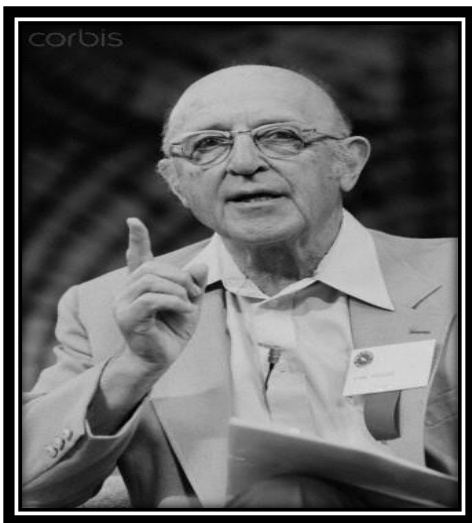
ແມ່ນກຸ່ມທີ່ມີແຮວຄວາມຄິດ ຖືກພັດທະນາຂຶ້ນໂດຍ ນັກການແພດຄົນໂອຕຣິດ, ທ່ານ ຊິກມັນຟຣອຍ (Sigmund Freud 1856 – 1959) ຈາກປະສົບການບາບັດຮັກສາຄົນເຈັບທີ່ມີ ຄວາມບົກຜ່ອງທາງຈິດເຮັດໃຫ້ ທ່ານ ຟຣອຍ ມີຄວາມຄິດວ່າມະນຸດ ເຮົາມີພາວະທາງຈິດເປັນ 3 ພາກສ່ວນຄື:

- ຈິດຮູ້ສຳນຶກ (Conscious mind) ແມ່ນສະພາວະທີ່ມີຄວາມ ຮູ້ສຶກຕົວວ່າຕົນເອງກຳລັງເຮັດຫຍັງ, ຢູ່ໃສ ແລະ ອື່ນໆສາມາດຕອບ ສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະທົບໂດຍຜ່ານອິນຊີທັງ 5.

•ຈິດໃຕ້ສຳນຶກ (Subconscious mind) ຫຼື ຈິດກ່ອນສານຶກ ແມ່ນສະພາວະທີ່ບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວເປັນບາງຄັ້ງຄາວມີການປະພຶດຫຍັງລົງໄປໂດຍບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວ, ໂດຍບໍ່ຕັ້ງໃຈລວມເຖິງປະສົບການທີ່ເກັບກົດເອົາໄວ້ໃນຮູບແບບຄວາມຊົງຈຳກໍແມ່ນຢູ່ໃນຈິດໃຕ້ສຳນຶກ.

•ຈິດໄຮ້ສຳນຶກ (Unconscious mind) ແມ່ນພາວະທາງຈິດທີ່ເກັບກົດ ເອົາສິ່ງທີ່ປາຖະໜາຢາກຈະປະພຶດແຕ່ບໍ່ໄດ້ປະພຶດຕາມຈຸດປະສົງ ແລະ ເປັນການເກັບເອົາໄວ້ໂດຍບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວພະລັງຄວາມປາຖະໜາເຫຼົ່ານີ້ຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳ ແລະ ການລະບາຍອອກມາໃນຮູບແບບຂອງການຝັນຫຼືການເວົ້າໂດຍບໍ່ຕັ້ງໃຈ, ຖ້າຫາກບໍ່ລະບາຍອອກມາ ແລະ ສະສົມເອົາໄວ້ຫຼາຍໆກໍຈະອອກມາຄວບຄຸມພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນ ແລະ ເປັນຜົນເຮັດໃຫ້ຄົນມີພຶດຕິກຳຜິດປົກກະຕິເພາະຄວາມປາຖະໜາທີ່ເກັບກົດເອົາໄວ້ນັ້ນລ້ວນແຕ່ເປັນເລື່ອງທີ່ຢາກປະພຶດ, ແຕ່ມັນເຮັດບໍ່ໄດ້ເພາະມັນຝັນຕໍ່ລະບຽບກົດໝາຍຂອງສັງຄົມ. ຄວາມປາຖະໜາທີ່ຖືກເກັບກົດເອົາໄວ້ນັ້ນສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຄວາມຕ້ອງການທາງເພດ, ຄວາມຮຸນທາງສັນຊາດຍານ, ເຊິ່ງຄວາມຕ້ອງການທັງສອງຢ່າງນີ້ ທ່ານ ຟຣອຍ ເຊື່ອວ່າມະນຸດທຸກຄົນມີຕິດຕົວມາພ້ອມນັບແຕ່ເວລາກຳເນີດ ຫຼື ເປັນສັນຊາດຍານ, ໂດຍເອີ້ນຄວາມຕ້ອງການທາງເພດວ່າ ສັນຊາດຍານແຫ່ງຊີວິດ ແລະ ເອີ້ນຄວາມຕ້ອງການຮຸນແຮງ ຕໍ່ກັບສັນຊາດຍານວ່າສັນຊາດຍານແຫ່ງຄວາມຕາຍ ໃນແນວຄວາມຄິດຂອງ ທ່ານ ຟຣອຍ ຖືວ່າສິ່ງທີ່ເກັບກົດເອົາໄວ້ໄຮ້ສຳນຶກຂອງມະນຸດເປັນສິ່ງສຳຄັນ.

ສ. ກຸ່ມມະນຸດນິຍົມ (Humanism)

ຈາກພາຍນອກຢູ່ຕະຫລອດເວລາ.

ກຸ່ມນີ້ແມ່ນແນວຄວາມຄິດທີ່ຖືກພັດທະນາຂຶ້ນໃນໄລຍະ ປີ 1950 ໂດຍມີຄວາມມຸ່ງໝັ້ນຄັດຄານຂອງກຸ່ມແນວຄວາມຄິດພຶດຕິກຳນິຍົມ ແລະ ກຸ່ມຈິດວິເຄາະ. ທ່ານ ຄານ ໂຮເຈີ (1902-1958) ໂດຍຮຽກຕົນເອງວ່າເປັນ ພະລັງທີ 3 (Third force) ໃນວົງການຈິດຕະວິທະຍາຕາມທັດສະນະນີ້ເຫັນວ່າ ກຸ່ມພຶດຕິກຳນິຍົມ ແລະ ກຸ່ມຈິດວິເຄາະ ລວມທັງກຸ່ມບັນຍານິຍົມ ໄດ້ສະເຫຼີຍຄຳຕອບທີ່ມີຄຸນຄ່າຂອງການເປັນມະນຸດ, ຄວາມຈິງແລ້ວມະນຸດເຮົາທຸກຄົນລ້ວນແຕ່ມີຄວາມຫວັງດີ, ແຕ່ການທີ່ມະນຸດເຮົາມີບັນຫາກໍເນື່ອງມາຈາກການຂາດອິດສະຫຼະພາບ ແລະ ຖືກຄວບຄຸມດ້ວຍສິ່ງກະທົບ

ດັ່ງນັ້ນ, ສິ່ງທີ່ນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ ສົນໃຈຄືການພັດທະນາເຫງົາພະລັງ ແຫ່ງຄວາມເປັນມະນຸດໃຫ້ເຖິງຈຸດສູງສຸດ ທີ່ແຕ່ລະຄົນຢາກໄປເບິ່ງ, ເຊິ່ງແຕ່ລະຄົນມີລັກສະນະສະເພາະຂອງຕົນເອງ(Unighehes) ທີ່ບໍ່ມີຄືຜູ້ອື່ນນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ບໍ່ເຫັນພ້ອມກັບວິທີການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາທາງວິທະຍາສາດ, ເພາະຈະເຮັດໃຫ້ມະນຸດມີສະພາບຄືກັບວັດຖຸ ຫຼື ເຄື່ອງກົນຈັກ. ຄວາມຈິງແລ້ວມະນຸດມີຄວາມຮູ້ສຶກນິກຄິດ, ການເວົ້າເຖິງຄວາມຮູ້ສຶກນິກຄິດຂອງມະນຸດນັ້ນຄວນໃຊ້ວິທີອັດຕາສ່ວນຕົວ (Personal Intution) ນັ້ນຄືການຢັ້ງຮູ້ເຂົ້າໄປເຖິງຄວາມຮູ້ສຶກນິກຄິດຂອງຕົນເອງ ແລະ ຂອງບຸກຄົນອື່ນ. ໂດຍໃຊ້ຄວາມຮູ້ສຶກນິກຄິດຂອງຕົນ, ຜົນຂອງການຢັ້ງຮູ້ຈຶ່ງເປັນເລື່ອງອັດຕະໄນ (Subectivity) ເຊິ່ງບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງໃຫ້ເໝືອນຄົນອື່ນ, ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຮູ້ສຶກນິກຄິດຂອງຄົນອື່ນໂດຍວິທີການອັດຕາສ່ວນຕົວນີ້ກໍຄືວິທີການເຂົ້າຫາຜູ້ອື່ນໂດຍເອົາໃຈເຂົາມາໃສ່ເຮົານີ້ເອງ

3. ສາຂາ ແລະ ວິທີການທາງຈິດຕະວິທະຍາ

➤ ບັນດາສາຂາຂອງຈິດຕະວິທະຍາ

ນັບແຕ່ຈິດຕະວິທະຍາທັນມາໃຊ້ວິທີການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າທາງວິທະຍາສາດ, ວິຊາຈິດຕະວິທະຍາກໍໄດ້ກ້າວໜ້າໄປຢ່າງວຽນໄວ, ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາມີລາຍຢ່າງຫຼາຍແນວ. ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງຈຳເປັນຫຼາຍສາຂາແຕກຕ່າງກັນ, ເຊິ່ງໃນນີ້ຈະແບ່ງອອກເປັນ 10 ສາຂາດ້ວຍຄືກັນ:

ກ. ຈິດຕະວິທະຍາການທົດລອງ (Experimental Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ເນັ້ນໃສ່ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈເຖິງພື້ນຖານຂອງພຶດຕິກຳໂດຍອາໄສການທົດລອງໃນຫ້ອງປະຕິບັດການຕົວຈິງເປັນລັກ, ເລື່ອງໃນການທົດລອງເປັນເລື່ອງຂອງລະບົບປະສະລິລະສາດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບພຶດຕິກຳ ຫຼື ເອີ້ນອີກແບບໜຶ່ງວ່າສະລິລະຈິດຕະວິທະຍາ, ເຊິ່ງສຶກສາຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບການພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດເວົ້າລວມໃນນີ້ມີການຮັບຮູ້, ການຈື່, ການຄື້ນຄຶດ, ການຮຽນຮູ້ ແລະ ອື່ນໆ... ຜົນງານຂອງຈິດຕະວິທະຍາສາຂານີ້ຈະເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ຈິດຕະວິທະຍາສາຂາອື່ນໆເພື່ອນຳໄປປັບປຸງ ແລະ ນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນສາຂານັ້ນໆຕໍ່ໄປ.

ຂ. ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ (Social Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ມີການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈອິດທິພົນຂອງສັງຄົມ ຫຼື ກຸ່ມຄົນໃນສັງຄົມທີ່ມີພຶດຕິກຳລວມເຖິງພຶດຕິກຳຂອງກຸ່ມຄົນ ແລະ ຄຸນລັກສະນະຂອງບຸກຄົນ ເຊັ່ນ: ເຈດຕະຄະຕິ, ຄຳນິຍົມເຊິ່ງບຸກຄົນໄດ້ຮັບອິດທິພົນມາຈາກສັງຄົມດ້ວຍ.

ຄ. ຈິດຕະວິທະຍາບຸກຄະລິກກະພາບ (Personally of Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າວິໄຈເຖິງຄວາມຄ້າຍຄືກັນ ແລະ ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ ແລະ ຄົ້ນຄວ້າຫາອົງປະກອບຕ່າງໆ ທີ່ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນມີລັກສະນະເປັນຂອງຕົນເອງທີ່ບໍ່ຄືກັບບຸກຄົນອື່ນ.

ງ. ຈິດຕະວິທະຍາພັດທະນາການ (Developmental Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເຖິງພຶດຕິກຳຕ່າງໆຂອງມະນຸດທີ່ພັດທະນາ ຫຼື ປ່ຽນແປງໄປຕາມອາຍຸນັບແຕ່ເກີດ ຈົນເຖິງເຖົ້າແກ່ຊາລາການ, ອາດຈະປ່ຽນສາຂາຍ່ອຍອອກເປັນ ຈິດຕະວິທະຍາເດັກ, ຈິດຕະວິທະຍາໄວລຸ້ນ, ຈິດຕະວິທະຍາຜູ້ໃຫຍ່ ແລະ ຈິດຕະວິທະຍາໄວຊາລາ.

ຈ. ຈິດຕະວິທະຍາກ່ຽວກັບຈິດ (Psychometric Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ມີການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເຖິງເຕັກນິກວິທີການສ້າງ, ການພັດທະນາເຄື່ອງມື, ແບບທົດສອບມາດຕະຖານທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການວັດແທກຄຸນລັກສະນະ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດເຊັ່ນ: ການວັດແທກລະດັບຄະຕິປັນຍາ (IQ) ຄວາມຖະໜັດ, ຄວາມສົນໃຈ, ແຮງຈູງໃຈ, ເຈດຕະຄະຕິ ແລະ ວັດແທກບຸກຄະລິກກະພາບ. ແບບທົດສອບ ແລະ ເຄື່ອງມືເຫຼົ່ານີ້ສາມາດນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າແກ່ສາຂາວິຊາຈິດຕະວິທະຍາອື່ນໆອີກດ້ວຍ.

ສ. ຈິດຕະວິທະຍາໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ແນະແນວ (Counselling and guidance Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ມີການຄົ້ນຄ້ວາເຖິງເຕັກນິກ ແລະ ວິທີການຊ່ວຍເຫຼືອຄົບປົກກະຕິທົ່ວໄປແຕ່ມີບັນຫາໃນການປັບຕົວ ຫຼື ມີພຶດຕິກຳຜິດປົກກະຕິແຕ່ບໍ່ຮຸນແຮງສາມາດເຮັດໃຫ້ມີການປັບຕົວ ຫຼື ແກ້ບັນຫາໄດ້ເຊິ່ງສ່ວນຫຼາຍສາຂາວິຊານີ້ມັກຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງແຜ່ຫຼາຍຢູ່ຕາມຖານການສຶກສາຕ່າງໆໂດຍສະເພາະແມ່ນຢູ່ລະດັບມັດທະຍົມສຶກສາ ແລະ ກຽມມະຫາວິທະຍາໄລ.

ຊ. ຈິດຕະວິທະຍາການສຶກສາ (Educational Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາການທີ່ມີການຄົ້ນຄ້ວາວິໄຈເຖິງພຶດຕິກຳທີ່ກ່ຽວກັບການຮຽນການສອນເພື່ອໃຫ້ການຮຽນການສອນມີປະສິດທິພາບ ແລະ ປະສິດທິຜົນ, ເປັນວິຊາທີ່ມີຂອບເຂດກ້ວງຂວາງກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັບສາຂາວິຊາອື່ນໆຢ່າງຫຼວງຫຼາຍເຊັ່ນ: ຈິດຕະວິທະຍາພັດທະນາການ, ຈິດຕະວິທະຍາບຸກຄະລິກກະພາບ ແລະ ອື່ນໆ...

ຍ. ຈິດຕະວິທະຍາການຮຽນຮູ້ (Learning Psychology)

ແມ່ນວິຊາທີ່ມີການຄົ້ນຄ້ວາວິໄຈເຖິງເຕັກນິກ ແລະ ວິທີການວິໄສ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອນັກຮຽນທີ່ມີບັນຫາທາງອາລົມ ແລະ ບັນຫາການຮຽນໂດຍສະເພາະມີເປົ້າໝາຍເພື່ອເຮັດໃຫ້ຜູ້ຮຽນປະສົບຄວາມສຳເລັດໃນການຮຽນເປັນສຳຄັນ.

ດ. ຈິດຕະວິທະຍາຄຣິນິກ (Clinic Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ມີການຄົ້ນຄ້ວາເຖິງເຕັກນິກ ແລະ ວິທີການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ບຳບັດຜູ້ທີ່ມີພຶດຕິກຳຜິດປົກກະຕິ ເຊັ່ນ: ປັນຍາອ່ອນ, ໂລກປະຫວັດສາດ, ໂລກຈິດເປັນຕົ້ນ. ນັກຈິດຕະວິທະຍາສາຂານີ້ແມ່ນເຮັດວຽກຢູ່ຕາມໂຮໝໍໂລກຈິດ, ສູນສຸຂະພາບຈິດ ຫຼື ເປີດຄຣິນິກໃຫ້ຄຳເບີກສາແກ່ຄົນທົ່ວໄປ. ນັກຈິດຕະວິທະຍາຄຣິນິກຕ່າງໆກັບຈິດຕະແພດຢູ່ບ່ອນວ່າບໍ່ສາມາດບຳບັດດ້ວຍການໃຊ້ຢາໄດ້ເພາະຂາດພື້ນຖານທາງແພດ, ແຕ່ທົ່ວໄປແລ້ວແມ່ນເຮັດວຽກຄຽງຄູ່ກັບຈິດຕະແພດ.

ຕ. ຈິດຕະວິທະຍາອຸດສາຫະກຳ (Industria Psychology)

ແມ່ນສາຂາວິຊາທີ່ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເຖິງເຕັກນິກ ແລະ ວິທີຄັດເລືອກ ແລະ ພັດທະນາຄົນໃຫ້ເຮັດວຽກມີປະສິດທິພາບຕະຫຼອດເຖິງການພັດທະນາ ແລະ ອອກແບບເຄື່ອງມື ແລະ ເຄື່ອງໃຊ້ໃນສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ ທີ່ອຳນວຍຄວາມສະດວກຕໍ່ການເຮັດວຽກງານ. ສາຂາວິຊານີ້ມັກເອີ້ນອີກແບບໜຶ່ງວ່າ ຈິດຕະວິທະຍາອົງການ ແລະ ຈິດຕະວິທະຍາວິສາວະກອນ (Organization and Engineering Psychology).

❖ ສະຫຼຸບ

ໃນບົດນີ້ໄດ້ເວົ້າເຖິງປະຫວັດຄວາມເປັນມາ, ຄວາມໝາຍສຳຄັນ, ຈຸດປະສົງ, ຄຸນປະໂຫຍດ, ວິທີການຕ່າງໆທີ່ຄົ້ນຄວ້າຈິດຕະວິທະຍາ ແລະ ປັດໄຈທີ່ເປັນຜົນສະທ້ອນທາງດ້ານຮ່າງກາຍຕໍ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເດັກ.

❖ ວຽກມອບໝາຍ

1. ຈົ່ງບອກຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ “ຈິດຕະ”
2. ຈຸດປະສົງຂອງຈິດຕະວິທະຍາມີຈັກຈຸດປະສົງ?
3. ໃຫ້ອະທິບາຍວິທີການຕ່າງໆທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການຄົ້ນຄວ້າຈິດຕະວິທະຍາ?

❖ ວຽກເພີ່ມຄຳຖາມທ້າຍບົດ

ໃຫ້ນັກຮຽນຂຽນບົດສະຫຼຸບໂດຍຫຍໍ້ ກ່ຽວກັບປະຫວັດຄວາມເປັນມາຄຸນປະໂຫຍດ ແລະ ແນວ
ຄວາມຄິດຂອງຈິດຕະວິທະຍາ

ບົດທີ 2

ອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ

- ອະທິບາຍອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ, ອິດທິພົນຂອງຄອບຄົວຕໍ່ການດູແລເດັກ, ອິດທິພົນຂອງສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມໄດ້
- ນຳໃຊ້ຄວາມເຂົ້າໃຈໃນວຽກງານສຶດສອນໂຕຈິງຢູ່ໃນຊັ້ນປະຖົມ ແລະ ຮູ້ຈັກນຳໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນໄດ້

1. ກຳມະພັນ ແລະ ການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ

1.1. ຄວາມໝາຍຂອງກຳມະພັນ

ເມື່ອພິຈາລະນາເບິ່ງບຸກຄົນໃດໜຶ່ງ ເຮົາເຫັນບໍ່ພຽງແຕ່ຄວາມແຕກຕ່າງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ມີລັກສະນະບາງຢ່າງ ຄ້າຍຄືກັນກັບບັນພະບູລຸດ ນັ້ນໝາຍຄວາມວ່າບຸກຄົນໄດ້ຮັບລັກສະນະບາງຢ່າງຫຼັກມາຈາກບັນພະບູລຸດ ໂດຍຂະບວນການຂອງການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ.

ທ່ານ ວິໄລວັນ ສິສິງຄາມ ໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍວ່າ: ກຳມະພັນ ໝາຍເຖິງລັກສະນະທີ່ຖ່າຍທອດຈາກບັນພະບູລຸດໄປສູ່ຮຸ່ນລູກຫຼານດ້ວຍຂະບວນການທາງຊີວະວິທະຍາ ມີສານຊີວະເຄມີທີ່ສຳຄັນຄື ດີເອັນເອ ເຊິ່ງເປັນສານກຳມະພັນ ແລະ ເຮັດໜ້າທີ່ດ້ວຍຢີນ, ຢີນຈຶ່ງມີໜ້າທີ່ໃນການບັນທຶກລັກສະນະຕ່າງໆ ຂອງບຸກຄົນເອົາໄວ້ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນມີລັກສະນະຕ່າງໆ ຕາມບັນພະບູລຸດຂອງຕົນ. ເມື່ອໄດ້ຮັບຂະບວນການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ ລັກສະນະທີ່ໄດ້ຮັບການຖ່າຍທອດມີຫຼາຍຢ່າງ ເຊັ່ນ: ລັກສະນະທາງບຸກຄະລິກກະພາບ ພະຍາດ ແລະ ຄວາມບົກພ່ອງທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ສະຕິປັນຍາ ອາລົມ ຄວາມຕຶງຄຽດ ເປັນຕົ້ນ.

ທ່ານ ສຸຊາ ຈັນທະເອັມ ເວົ້າວ່າ: ກຳມະພັນໝາຍເຖິງກຳທີ່ສືບທອດທີ່ເນື່ອງມາຈາກພັນ ຈາກເຊື້ອສາຍຂອງຕົນເອງ ຫຼື ກຳມະພັນໝາຍເຖິງການຖ່າຍທອດລັກສະນະຕ່າງໆ ຈາກພໍ່ແມ່ ທີ່ມີລັກສະນະເດັ່ນແນວໃດກໍ່ຖ່າຍທອດໃຫ້ແກ່ລູກຫຼານແນວນັ້ນ

ເຮົາຈະເຫັນວ່າຕົວຂອງເຮົາທີ່ເປັນຢູ່ຂະນະນີ້ກໍ່ຄືມໍລະດົກທີ່ໄດ້ຮັບຈາກພໍ່ແມ່ ຢູ່ຍ່າຕາຍາຍ. ເພາະສະນັ້ນ ຖ້າພໍ່ແມ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາສູງຕົວເຮົາກໍ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາສູງຄືກັນ ກຳມະພັນເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາແຕກຕ່າງກັນ ລັກສະນະຕ່າງໆທີ່ໄດ້ຮັບການຖ່າຍທອດຈາກບັນພະບູລຸດໂດຍທາງກຳມະພັນຈະເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາແຕກຕ່າງກັນ.

ທ່ານ ດຣ ຫຼຸຍທອດ (louis thorp) ເວົ້າວ່າ: ກຳມະພັນແມ່ນການຖ່າຍທອດລັກສະນະຕ່າງໆທີ່ຕິດຕົວມາຕັ້ງແຕ່ເກີດ ລັກສະນະຕ່າງໆ ຫຼັກນັ້ນມີຄຸນສົມບັດທີ່ຕິດຕົວຄົງທີ່ ບໍ່ອາດປ່ຽນແປງໄດ້

ດັ່ງນັ້ນ ເຮົາພິຈາລະນາໄດ້ວ່າ: ກຳມະພັນໝາຍເຖິງລັກສະນະຕ່າງໆ ທີ່ຖ່າຍທອດມາຈາກບັນພະບູລຸດດ້ວຍຂະບວນການທາງຊີວະວິທະຍາ ເຮັດໃຫ້ພັນທີ່ເກີດມາມີລັກສະນະຄ້າຍຄືກັບບັນພະບູລຸດ ແລະ ລັກສະນະຕ່າງໆ ເຫຼົ່ານັ້ນມີຄຸນສົມບັດຕິດຕົວມາຕັ້ງແຕ່ເກີດ ແລະ ບໍ່ອາດປ່ຽນແປງໄດ້.

1.2. ການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ

ການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ ໝາຍເຖິງລັກສະນະທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນທີ່ໄດ້ຮັບການຖ່າຍທອດຈາກບັນພະບູລຸດໂດຍການສືບສາຍເລືອດ

1) ຄຸນລັກສະນະທາງກຳມະພັນຂອງມະນຸດ

ລັກສະນະດ້ອຍ (**recessive traits**) ມີລັກສະນະຈຳນວນຫຼາຍຂອງມະນຸດທີ່ມີສາເຫດມາຈາກຢີນດ້ອຍ ເຊັ່ນ: ລັກສະນະສີ ຜິວເປັນສີເຜືອກ ພະຍາດບາງຊະນິດ ເຊັ່ນ: ຕາບອດສີ ເລືອດໄຫຼບໍ່ຢຸດ ເປັນຕົ້ນ ເຊິ່ງລັກສະນະດ້ອຍຈະສະແດງອອກ ກໍຕໍ່ເມື່ອຄູ່ຂອງຢີນຈະຕ້ອງເປັນ **homozygous (aa)** ຕົວຢ່າງຂອງບຸກຄົນທີ່ມີລັກສະນະສີ ຜິວເຜືອກ ຮ່າງການບໍ່ສາມາດຜະລິດສີເມລາມິນທີ່ປົກປ້ອງຜິວຈາກລັງສີອຸນຕຣາໄວໂອເລດທີ່ອັນຕະລາຍໄດ້ ຄົນທີ່ເປັນຜິວສີເຜືອກຈະມີຜິວ ແລະ ຕາທີ່ມີຄວາມໄວຕໍ່ແສງ ຄູ່ຂອງຢີນທີ່ເປັນຢີນດ້ອຍທັງຄູ່ຈະມີລັກສະນະການປະກົດການຂອງພະຍາດຫຼາຍກວ່າຄູ່ຂອງແບບຢີນ **homozygous** ຕາມສະຖິຕິໃນປະເທດອາເມລິກາມີປະມານ 1 ໃນ 38.000 ຂອງປະຊາກອນຜິວຂາວ ແລະ 1 ໃນ 10.000 ຂອງປະຊາກອນຜິວດຳທີ່ເປັນພະຍາດຜິວສີເຜືອກ ສັດສ່ວນຂອງການເກີດພະຍາດຈາກຢີນດ້ອຍຮຸ່ນພໍ່ແມ່ຂອງຄົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈະມີຄວາມສຳພັນ ນອກຈາກນີ້ລັກສະນະອື່ນໆຂອງຕະກູນທີ່ມີລັກສະນະດ້ອຍກໍມີຄວາມສຳຄັນດັ່ງນີ້:

- **ສິ່ງທຳອິດ** ຖ້າທັງພໍ່ແມ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ຈິໂນທາຍ ທີ່ເປັນລັກສະນະດ້ອຍ ລູກຫຼານທັງໝົດຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ໝາຍຄວາມວ່າ ໃນຮຸ່ນລູກຫຼານຈະສະແດງລັກສະນະດ້ອຍນັ້ນ

- **ສິ່ງທີ່ສອງ** ໃນຊ່ວງຮຸ່ນລູກຫຼານທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຖ້າພໍ່ແມ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈະມີປະມານ 1 ໃນ 4 ຂອງຮຸ່ນຕໍ່ມາຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ສະແດງລັກສະນະດ້ອຍ ເຊິ່ງເປັນໄປຕາມລັກສະນະເກນຂອງການແບ່ງແຍກຢີນຂອງ ເມນເດນ

- **ສິ່ງທີ່ສາມ** ຄວາມໜ້າຈະເປັນເດັກທີ່ເກີດມາເພີ່ມຫຼາຍຂຶ້ນ ໃນຄອບຄົວທີ່ມີການຖ່າຍທອດລັກສະນະດ້ອຍຈະມີລັກສະນະນີ້ປະກົດ 1 ໃນ 4 ການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນຂອງລະບົບຍາດພີ່ນ້ອງໃນພະຍາດທີ່ຖ່າຍທອດຢືນລັກສະນະດ້ອຍ ສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

1. ໂດຍທົ່ວໄປພໍ່ແມ່ຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ເປັນພະຍາດ
2. ປະມານ 1/2 ຂອງພີ່ນ້ອງຂອງຜູ້ທີ່ເປັນພະຍາດຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ເປັນພະຍາດ
3. ຄວາມໜ້າຈະເປັນທີ່ຮຸ່ນລູກທີ່ເກີດມາຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ເປັນພະຍາດ
4. ລັກສະນະດ້ອຍຈະໄດ້ຮັບຜົນມາຈາກການແຕ່ງງານໃນຍາດພີ່ນ້ອງດຽວກັນ
5. ພໍ່ແມ່ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ເປັນພະຍາດທັງສອງຄົນຈະມີຜົນຕໍ່ຮຸ່ນລູກໃນການເປັນພະ

ຍາດ

ລັກສະນະເດັ່ນ (**dominant traits**) ມີລັກສະນະເດັ່ນຫຼາຍລັກສະນະທີ່ຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນໄດ້ແກ່: ລັກສະນະເຕັຍທີ່ເອີ້ນວ່າ ອະຊອນໂດພລາເຊຍ (**achondroplasia**) ພະຍາດຫັນທົງຕົ້ນ (**huntington's disease**) ເຊິ່ງເປັນຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງລະບົບປະສາດ ຫຼື ລັກສະນະທີ່ເອີ້ນວ່າ ລັກສະນະເສັ້ນຜົມ ຜົມກຸດ ລັກ

ສະນະເດັ່ນດັ່ງກ່າວເປັນການຖ່າຍທອດຂອງຢີນລັກສະນະເດັ່ນ ອໂຕໂຊມ ແລະ ບໍ່ແມ່ນວ່າເດັກທີ່ເກີດທຸກຄົນຈາກພໍ່ແມ່ທີ່ມີໄດ້ຮັບກະທົບ ຫຼື ເປັນພະຍາດ ຈະສະແດງລັກສະນະນີ້ຈຶ່ງສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ບຸກຄົນທີ່ມີຜົມກູດໂດຍສ່ວນຫຼາຍຈະມີລັກສະນະທາງພັນທີ່ມາຈາກຄູ່ຢີນທີ່ມີລັກສະນະເດັ່ນມາກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ອີກກໍລະນີຄື ບຸກຄົນທີ່ມີຄູ່ຂອງຢີນເປັນລັກສະນະເດັ່ນທັງຄູ່ ແນວໃດກໍຕາມ ລັກສະນະເດັ່ນໄດ້ໃຫ້ຜົນຮັບທາງດ້ານຄະລິນິກຢ່າງຮຸນແຮງ ການຄັດເລືອກຕາມທຳມະຊາດມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະລົດຄວາມຖີ່ຂອງຄູ່ຢີນນັ້ນ ຫຼື ເຄື່ອນຍ້າຍຄູ່ຂອງຢີນນັ້ນຈາກປະຊາກອນໝາຍເຖິງບຸກຄົນອາດບໍ່ສາມາດມີຊີວິດ ຫຼື ສືບພັນຕໍ່ໄປໄດ້ເຊິ່ງພະຍາດທີ່ຖ່າຍທອດມາຕາມຢີນລັກສະນະເດັ່ນ ສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

1. ລັກສະນະຈະປາກົດຢູ່ໃນທຸກໆຮຸ່ນ ຢ່າງໜ້ອຍທີ່ສຸດພໍ່ແມ່ຄົນໃດຄົນໜຶ່ງຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ
2. ເມື່ອພໍ່ແມ່ຄົນໃດຄົນໜຶ່ງໄດ້ຮັບຜົນກະທົບປະມານ $\frac{1}{2}$ ຂອງຮຸ່ນຕໍ່ມາຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ເປັນພະຍາດ
3. ຄວາມໜ້າຈະເປັນທີ່ເດັກເກີດມາເພີ່ມຂຶ້ນ ຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຫຼື ເປັນພະຍາດນີ້
4. ພໍ່ແມ່ທີ່ເປັນພະຍາດນີ້ທັງສອງຄົນຈະບໍ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບຕໍ່ຮຸ່ນລູກ
5. ພໍ່ແມ່ທີ່ເປັນພະຍາດທັງສອງຄົນ ຈະສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຮຸ່ນລູກທີ່ບໍ່ໄດ້ເປັນພະຍາດໄດ້ເຊັ່ນ: ກໍລະນີພໍ່ແມ່ເປັນແນວພັນ

ການຖ່າຍທອດລັກສະນະເດັ່ນໃນກໍລະນີປົກກະຕິແລ້ວຢີນລັກສະນະເດັ່ນຈະຂົ່ມຢີນລັກສະນະດ້ອຍໄດ້ຢ່າງສົມບູນ ເຊັ່ນ: ພະຍາດຕ່າງໆທີ່ຖ່າຍທອດມາຕາມຢີນລັກສະນະເດັ່ນພະຍາດຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ຈະປາກົດອອກມາໃຫ້ເຫັນຊັດເຈນ ລັກສະນະນີ້ ເອີ້ນວ່າການຂົ່ມຢ່າງສົມບູນ (complete dominance) ໃນບາງກໍລະນີຢີນເດັ່ນຈະຂົ່ມຢີນດ້ອຍໄດ້ບໍ່ສົມບູນເອີ້ນວ່າ ການຂົ່ມບໍ່ສົມບູນ (incomplete dominance) ເຊັ່ນ ຜົມກູດເປັນລັກສະນະເດັ່ນຈະບໍ່ສາມາດຂົ່ມຢີນດ້ອຍ ຄື ຜົມຊື່ແຕ່ບໍ່ສົມບູນ, ໃນກໍລະນີຢີນທີ່ຢູ່ໃນ ຈີໂນໜ້າທີ່ເປັນລັກສະນະແນວພັນ ຈະມີການສະແດງອອກຂອງຢີນທັງ 2 ຕົວທີ່ສະແດງເດັ່ນເທົ່າກັນ ເຊິ່ງເອີ້ນ ຂົ່ມຮ່ວມກັນ (codominance) ເຊັ່ນ: ໝວດເລືອດ A B O ເຊິ່ງມີແອນຕີເຈນຈາກຄູ່ຂອງ alleles ທີ່ແຕກຕ່າງກັນແອນຕີເຈນຈະເປັນຕົວກຳນົດສານເຄມີທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມເມມເບຣນຂອງເຊວ ເປັນເລືອດແດງ ເຊັ່ນ: AB ຈະມີແອນຕີເຈນ A ແລະ B ຫຼື ໝວດເລືອດ O ຈະບໍ່ມີແອນຕີເຈນທັງສອງ 2 ຊະນິດ ດັ່ງນັ້ນ ໝວດເລືອດ AB ຈະບໍ່ມີຕົວໃດໜຶ່ງທີ່ສະແດງອາການເດັ່ນ ຫຼື ອີກໜຶ່ງຈຶ່ງມີການຂົ່ມຮ່ວມກັນໃນຂະນະທີ່ໝວດເລືອດ O ຈະເປັນຢີນດ້ອຍ ໝວດເລືອດ A ທີ່ມີລັກສະນະຈີໂນໜ້າທີ່ AO ຢີນ A ສາມາດຂົ່ມຢີນ O ເຊິ່ງເປັນລັກສະນະດ້ອຍໄດ້

ລັກສະນະເດັ່ນ-ລັກສະນະດ້ອຍມີການສະແດງອອກດັ່ງນີ້:

ລັກສະນະເດັ່ນ	ລັກສະນະດ້ອຍ
ຜົມກູດ	ຜົມຊື່
ຜົມດຳ	ຜົມສີນ້ຳຕານ ຫຼື ສີທອງ

ຕາດໍາ	ຕາສີຟ້າ ສີຂຽວອອກເທົາ
ສີຜິວປົກກະຕິ	ສີເຜືອກ
ອະໄວຍະວະອື່ນໆຜິດປົກກະຕິ	ອະໄວຍະວະອື່ນໆປົກກະຕິ

2) ໂຄຣໂມໂຊມຂອງມະນຸດ ແລະ ການກຳນົດເພດ

ໂຄຣໂມໂຊມ ແລະ ຢີນ (CHROMOSOME AND GENE)

ໂຄຣໂມໂຊມ ແມ່ນມາຈາກພາສາເກຣັກໝາຍເຖິງຕົວທີ່ຍ້ອມິຕິດ, ໂຄຣໂມໂຊມແມ່ນສິ່ງທີ່ມີຢູ່ພາຍໃນ ນິວເຄລຍ ແລະ ນິວເຄລຍນີ້ເປັນເມັດກົມໆ ທີ່ມີຢູ່ພາຍໃນເຊວຂອງຮ່າງກາຍ

ໃນແຕ່ລະໂຄຣໂມໂຊມຈະມີຊັ້ນສ່ວນນ້ອຍໆ ເອີ້ນວ່າ ຢີນ ເປັນໜ່ວຍມວນສານເຄມີທີ່ຊັບຊ້ອນຂອງໂປຣຕີນ ເຊິ່ງເອີ້ນວ່າ ດີເອນເອ (DNA : deoxy ribonucleic acid) ແລະ (RNA : ribonucleic acid) ເປັນສິ່ງທີ່ຖ່າຍທອດລັກສະນະຕ່າງໆໄປສູ່ລູກຫຼານ

ສັດແຕ່ລະຊະນິດມີຈຳນວນໂຄຣໂມໂຊມບໍ່ເທົ່າກັນ ເຊັ່ນ: ລົງຊິມແຟນຊີ ມີ 48 ໝາ 78 ແມວ 72 ຄົນ 46 ເຊິ່ງໂຄຣໂມໂຊມນີ້ໄດ້ຈາກພໍ່ ແລະ ແມ່ ຢ່າງລະເຄິ່ງ ສຳລັບໂຄຣໂມໂຊມມະນຸດສາມາດແບ່ງເປັນ 2 ຊະນິດຄື:

1. ອໂຕໂຊມ (autosome) ໝາຍເຖິງໂຄຣໂມໂຊມຮ່າງກາຍ ມີຈຳນວນ 22 ຄູ່ ຫຼື 44 ໂຄຣໂມໂຊມ

2. ໂຄຣໂມໂຊມເພດ (sex chromosome) ໝາຍເຖິງໂຄຣໂມໂຊມທີ່ເພດຊາຍ ແລະ ເພດຍິງມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນມີຈຳນວນ 1 ຄູ່ ເພດຊາຍມີ ໂຄຣໂມໂຊມເພດ XY ສ່ວນເພດຍິງ ມີໂຄຣໂມໂຊມ XX ດັ່ງນັ້ນຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ໂຄຣໂມໂຊມຂອງມະນຸດເພດຊາຍ ແລະ ເພດຍິງດັ່ງນີ້:

ເພດຊາຍ ມີ ໂຄຣໂມໂຊມປົກກະຕິ $44 + XY$

ເພດຍິງ ມີ ໂຄຣໂມໂຊມປົກກະຕິ $44 + XX$

ຈາກຄວາມຮູ້ເລື່ອງຄຸນສົມບັດຂອງໂຄຣໂມໂຊມເພດຊາຍ ແລະ ເພດຍິງ ເຮັດໃຫ້ສາມາດບອກໄດ້ວ່າເພດຊາຍເປັນຜູ້ກຳນົດເພດຂອງລູກ ທັງນີ້ ເພາະໂຄຣໂມໂຊມເພດຊາຍຈະນຳຍິງມີພຽງແຕ່ໂຄຣໂມໂຊມ X ທັງສອງ

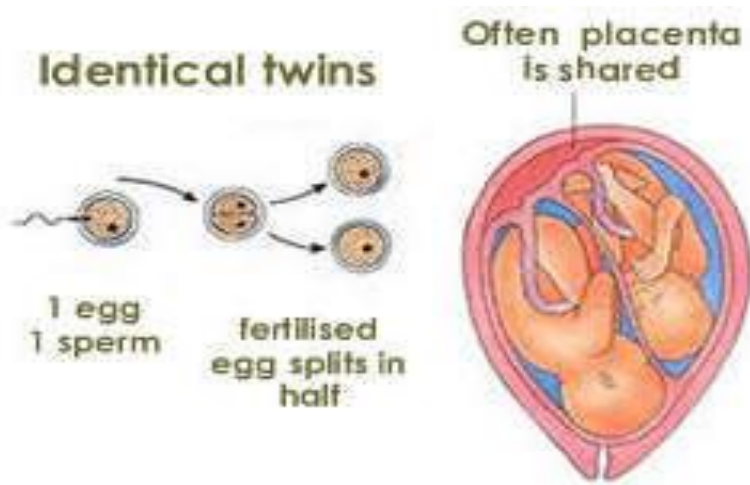
ຊະນິດຂອງໂຄຣໂມໂຊມ ເພດຊາຍ	ຊະນິດຂອງໂຄຣໂມໂຊມ ເພດຍິງ	ລູກທີ່ໄດ້	ເພດ
22+X	22+X	44+X	ຍິງ
22+Y	22+Y	44+XY	ຊາຍ

❖ ການເກີດລູກແຝດ

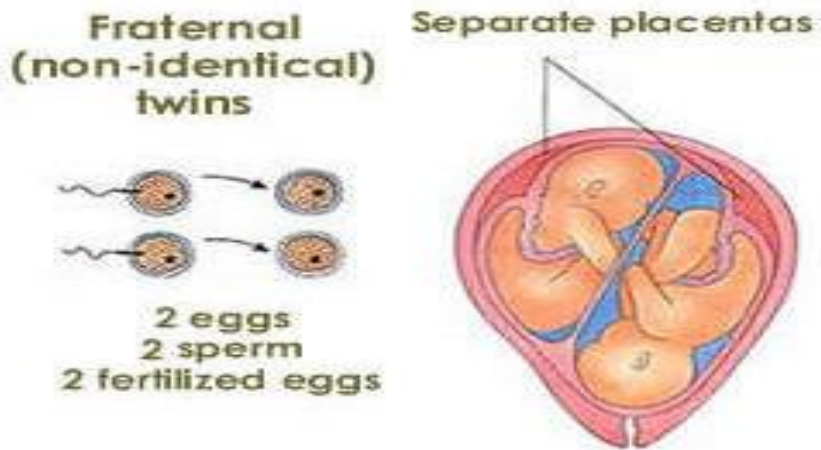
ການເກີດລູກແຝດເປັນປາກົດການຂອງການຖືພາທີ່ເກີດຂຶ້ນໄດ້ຍາກ ອາດເວົ້າໄດ້ວ່າຝາແຝດເປັນການຖືພາທີ່ຜິດປົກກະຕິ ນັກຈິດວິທະຍາມີຄວາມສົນໃຈສຶກສາລັກສະນະຕ່າງໆຂອງຝາແຝດຫຼາຍ ທັງນີ້ເພາະຝາແຝດມີ

ຄວາມໃກ້ຄຽງກັນທາງກຳມະພັນຫຼາຍກວ່າພື້ນຖານໃນຄອບຄົວດຽວກັນຕາມປົກກະຕິ ສຳລັບປະເພດຝາແຜດນັ້ນຈຳແນກໄດ້ເປັນ 2 ປະເພດໄດ້ແກ່:

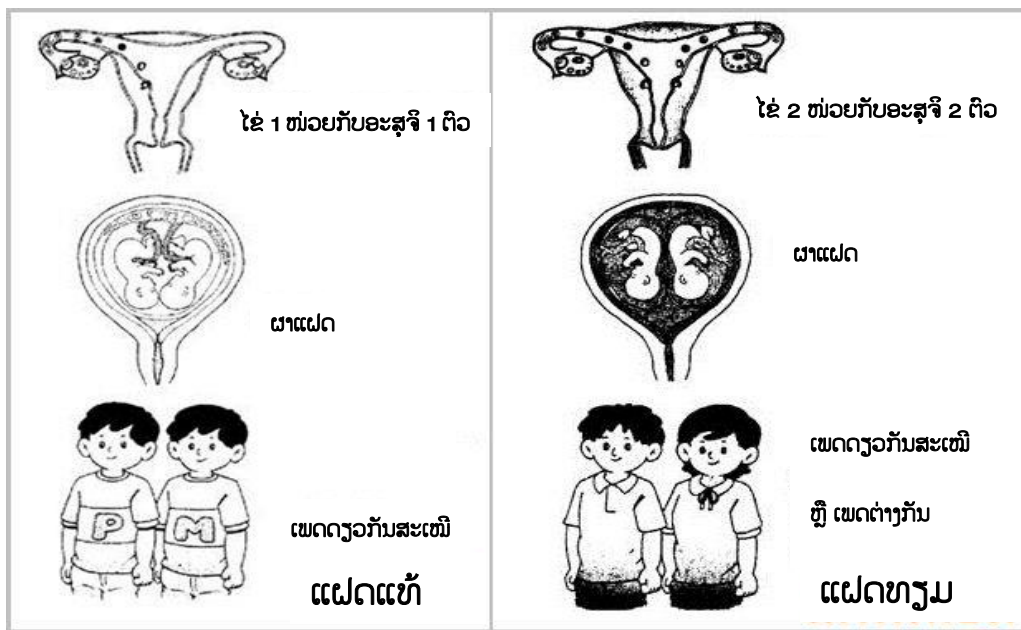
1. ຝາແຜດແທ້ ຫຼື ຝາແຜດໄຂ່ໜ່ວຍດຽວກັນ (**identical twins**) ຝາແຜດຊະນິດນີ້ໜ້າຕາຄືກັນ ເກີດຈາກໄຂ່ໜ່ວຍດຽວກັນ ແລະ ມີການແບ່ງເຊວແບບ ໄມໂຕຊິນ ແຍກເປັນເຊວຄົນລະກຸ່ມ ແຕ່ລະກຸ່ມຈະມີການແບ່ງເຊວ ແລະ ພັດທະນາຕໍ່ໄປໄດ້ແຕ່ລະຄົນ ຈຶ່ງບໍ່ປັນການແປກວ່າ ເປັນຫຍັງຝາແຜດປະເພດນີ້ຈຶ່ງມີທັງຮູບຮ່າງໜ້າຕາ ຫໜວດເລືອດ ແລະ ເພດຄືກັນ ແນວໃດກໍຕາມ ຝາແຜດນີ້ມີບາງກໍລະນີທີ່ມີສ່ວນຂອງຮ່າງກາຍບາງສ່ວນຕິດກັນ ເຊິ່ງເກີດຈາກໃນຂະນະແບ່ງເຊວມີການແບ່ງບໍ່ຂາດຈາກກັນຢ່າງສົມບູນ ເຊັ່ນ ຝາແຜດອິນ ແລະ ຈິນ ເຊິ່ງເອີ້ນອີກຊື່ໜຶ່ງວ່າ ຝາແຜດສະຫຍາມ (Siamese twins)

2. ຝາແຜດທຽມ ຫຼື ຝາແຜດຄົນລະໜ່ວຍ (**fraternal twins**) ເຊິ່ງເອີ້ນວ່າ ຝາແຜດແບບພື້ນຖານ ເນື່ອງຈາກລັກສະນະຂອງຝາແຜດແບບນີ້ຈະມີອົງປະກອບທາງກຳມະພັນແຕກຕ່າງກັນເພາະເກີດຈາກໄຂ່ ແລະ ສະເປີມຄົນລະເຊວ ເຊິ່ງແມ່ອາດຈະມີໄຂ່ຕົກໃນເດທອນນັ້ນຫຼາຍກວ່າເຊວແລະ ໄຂ່ທີ່ຕົກນີ້ສາມາດເຂົ້າປະສົມກັບສະເປີມໄດ້ເຮັດໃຫ້ພັດທະນາໄປເປັນເດັກອ່ອນທີ່ມີລັກສະນະແຕກຕ່າງກັນຄືຝາແຜດແບບນີ້ອາດເປັນເພດດຽວກັນ ຫຼື ຕ່າງກັນມີຮູບຮ່າງໜ້າຕາແຕກຕ່າງກັນຕະຫຼອດຮອດອາດມີໜວດເລືອດຄືກັນ ຫຼື ແຕກຕ່າງກັນ

ໃນບາງກໍລະນີການເກີດຄັ້ງໜຶ່ງ ອາດມີລັກສະນະນະປະສົມໄດ້ລະຫວ່າງຝາແຝດແທ້ ແລະ ຝາແຝດທຽມ ໂດຍທີ່ການເກີດຝາແຝດທຽມມີໂອກາດຫຼາຍກວ່າການເກີດຝາແຝດແທ້

ຮູບ ກໍລະນີ ແຝດແທ້ ແລະ ແຝດທຽມ

3) ອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນທີ່ມີຕໍ່ບຸກຄົນ

1. ຄວາມຜິດປະກະຕິຂອງຢືນ ແລະ ໂຄຣໂມໂຊມ

ຄວາມຜິດປະກະຕິຫຼາຍຢ່າງທີ່ເປັນຜົນມາຈາກ ຢືນ ແລະ ໂຄຣໂມໂຊມ ເຊິ່ງຄວາມຜິດປະກະຕິນີ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມພິການຂອງຮ່າງກາຍ ຮູບຮ່າງລັກສະນະ ໜ້າຕາ ສະຕິປັນຍາ ຕະຫຼອດຈົນເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດດຳລົງຊີວິດຢູ່ໄດ້

ກ ຄວາມຜິດປະກະຕິຂອງໂຄຣໂມໂຊມຮ່າງກາຍ

ຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງໂຄຣໂມໂຊມຮ່າງກາຍພົບໄດ້ຫຼາຍກໍລະນີ ເຊິ່ງອາດເປັນເພາະມີໂຄຣໂມໂຊມຂາດ ຫຼື ເກີນໄປຈາກປົກກະຕິ ອາດມີສາເຫດມາຈາກການຫັກໂຄຣໂມໂຊມ ແລະ ມີການຕໍ່ກັນ ຫຼື ບໍ່ມີການຕໍ່ກັນ ໂດຍ ອາດຈະບໍ່ຕໍ່ກັບຈຸດຕໍາແໜ່ງອື່ນທັງໃນໂຄຣໂມໂຊມແຫ່ງດຽວກັນ ຫຼື ແຫ່ງຕ່າງກັນກໍໄດ້ ພະຍາດທາງກຳມະພັນທີ່ມີ ຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງໂຄຣໂມໂຊມຮ່າງກາຍໄດ້ແກ່:

1) **Dow's syndrome** ຜູ້ທີ່ມີອາການດາວ ຈະມີໂຄຣໂມໂຊມ 47 ໂຄຣໂມໂຊມ ເນື່ອງມາຈາກໂຄຣໂມໂຊມຄູ່ທີ 21 ເກີນມາ 1 ແຫ່ງ ບາງອາດຈະເອີ້ນຄວາມຜິດປົກກະຕິນີ້ວ່າມົງໂກລິຊິມ (mongolism) ເພາະມີລັກສະນະໜ້າຕາແບບເລິງ ເປັນລັກສະນະທີ່ພົບເຫັນຂ້ອນຂ້າງຫຼາຍເມື່ອທຽບກັບຄວາມຜິດປົກກະຕິໃນກໍລະນີອື່ນໆ ລັກສະນະເດັ່ນຄື ມີສະຕິປັນຍາທີ່ຕ່ຳສຸດ ຕາຊັກຂຶ້ນ ປາກແຄບ ລິ້ນໃຫຍ່ຄັບປາກ ລັກສະນະຮູບຮ່າງບໍ່ໄດ້ຊັດສ່ວນ ປົກກະຕິ ມີເສັ້ນລາຍມືຂາດ (simian crease) ບາງຄົນມີຄວາມຜິດປົກກະຕິພາຍໃນຮ່າງກາຍ ເຊັ່ນ: ເປັນພະຍາດ ຫົວໃຈມາຕັ້ງແຕ່ເກີດ.

2) **Patau's syndrome** ຈະມີໂຄຣໂມໂຊມ 47 ໂຄຣໂມໂຊມ ໂດຍອາດຈະມີໂຄຣໂມໂຊມຄູ່ທີ 13 ຫຼື ຄູ່ທີ 15 ຄູ່ໃດຄູ່ໜຶ່ງເກີນມາ 1 ແຫ່ງ ລັກສະນະມີສະໝອງພິການ ຫູໜວກ ປາກແຫວ່ງ ເພດານໄວ່ ປັນຍາອ່ອນ ປະ ສາດຕາຜິດປົກກະຕິ ດັງມືຊື່ນປິ່ງ ມີຈຳນວນນິ້ວມືເກີນ ມີອະໄວຍະວະພາຍໃນ ເຊັ່ນ: ຫົວໃຈ ຕັບ ໝາກໄຂ່ຫຼັງ ລວມທັງອະໄວຍະວະສືບພັນຜິດປົກກະຕິ ແອນໂອຍສ່ວນຫຼາຍຈະຕາຍຫຼັງຈາກເກີດໄດ້ປະມານ 3 ເດືອນ ເນື່ອງຈາກ ມີຄວາມຜິດປົກກະຕິຢ່າງຮຸນແຮງ

3) **Cri du chat syndrome** ຫຼື **cat cry syndrome** ມີໂຄຣໂມໂຊມ 46 ໂຄຣໂມໂຊມແຕ່ມີການ ຂາດຫາຍໄປຂອງສັດສ່ວນແຂນຂ້າງສິ້ນຂອງ ໂຄຣໂມໂຊມຄູ່ທີ 5 ສາເຫດທີ່ເອີ້ນວ່າ cry cat syndrome ກໍເພາະ ວ່າລັກສະນະເດັ່ນຂອງແອນໂອຍທີ່ເກີດມາໃໝ່ຈະມີສຽງຮ້ອງຄືກັບສຽງແມວ ໜ້າມົນກົມ ຫົວນ້ອຍ ຕາທັງສອງຊັກ ລົງລຸ່ມ ແລະ ຫ່າງກັນ ຫຼືມີລະດັບການຮັບຮູ້ ຕ່ຳກວ່າຄົນປົກກະຕິ ດັ່ງແໜ້ນ ສ່ວນການຈະເລີນເຕີບໂຕທາງດ້ານຮ່າງ ກາຍຈະມີລັກສະນະບໍ່ສົມບູນ ແລະ ມີກ້າມເນື້ອອ່ອນແອ

4) **Edward's syndrome** ມີໂຄຣໂມໂຊມ 47 ໂຄຣໂມໂຊມ ໂດຍມີໂຄຣໂມໂຊມຄູ່ທີ 18 ເກີນມາ 1 ແຫ່ງ ມີລັກສະນະປັນຍາອ່ອນ ຄາງນ້ອຍ ຫົວນ້ອຍ ມີງ່ອນດິ້ນສວດອອກ ກ້າມເນື້ອແຂງ ມີລັກສະນະກຳມີ ແລະ ນິ້ວມືຕິດກັນ ມີຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງອະໄວຍະວະພາຍໃນເຊັ່ນ: ຫົວໃຈ ຫຼື ໝາກໄຂ່ຫຼັງ

ຂ ຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງໂຄຣໂມໂຊມເພດ

ນອກເໜືອຈາກຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງໂຄຣໂມໂຊມຮ່າງກາຍແລ້ວ ໃນສ່ວນຂອງຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງ ໂຄຣໂມໂຊມເພດ ເຊິ່ງຈະສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນໃນຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງໂຄຣໂມໂຊມ X ຫຼື Y ບາງກໍລະນີຈະມີ X ຂາດ ຫຼື ເກີນ ລັກສະນະຄວາມຜິດປົກກະຕິດັ່ງກ່າວຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ລັກສະນະທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ຈິດໃຈ ແລະ ສະຕິປັນ ຍາຂອງບຸກຄົນ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່:

1) ເທີເນຊິນໂດຣມ (**turner's syndrome**) ມີ ໂຄຣໂມໂຊມ 45 ໂຄຣໂມໂຊມ ເນື່ອງຈາກການຂາດໄປ ຂອງໂຄຣໂມໂຊມ X 1 ແຫ່ງ (44+XO) ລັກສະນະເປັນເພດຍິງ ຮູບຮ່າງເຕັຍ ຄໍສິ້ນ ລຳຄໍເປັນແຜ່ນກວ້າງ ໜ້າຕາ ຄືຄົນເຖົ້າ ຕາຜິດປົກກະຕິ ເຊິ່ງຈະຕາສວດ ຫຼື ຕາເລ່ວ ຫຼື ເປັນຕາຕໍ່ກະຈົກ ມີຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງອະໄວຍະວະ ສືບພັນ ບໍ່ມີປະຈຳເດືອນ ເປັນໝັນ ບໍ່ມີຮັງໄຂ່ ແລະ ສະຕິປັນຍາຕ່ຳ

2) **Triple X syndrome** ມີໂຄຣໂມໂຊມຈຳນວນ 47 ໂຄຣໂມໂຊມ (44+XXX) ບາງກໍລະນີອາດເປັນ 48 ໂຄຣໂມໂຊມ (44+XXXX) ຫຼື 49 ໂຄຣໂມໂຊມ (44+XXXXX) ເຊິ່ງພົບໄດ້ໜ້ອຍ ແລະ ເພດຍິງ ລັກສະນະທົ່ວໄປຄືຜູ້ຍິງປົກກະຕິ ແຕ່ບໍ່ສົມບູນເທົ່າຜູ້ຍິງປົກກະຕິບາງຄົນເປັນໝັນ ແລະ ມີລະດັບສະຕິປັນຍາຕ່ຳ

3) **Klinefelter's syndrome** ທີ່ພົບຈະມີໂຄຣໂມໂຊມ 47 ໂຄຣໂມໂຊມ (44+XXY) ບາງກໍລະນີທີ່ພົບເປັນ 48 ໂຄຣໂມໂຊມ (44+XXXY) ຫຼື 49 ໂຄຣໂມໂຊມ (44+XXXXY) ເປັນເພດຊາຍແຕ່ມີລັກສະນະພາຍນອກບາງຢ່າງຂອງເພດຍິງປະສົມ ເຊັ່ນ: ໜ້າເອິກ ມີກະໂພກກວ້າງ ແຕ່ມີອັນທະນ້ອຍ ບໍ່ສາມາດຜະລິດສະເປີມໄດ້ຈິ່ງເປັນໝັນ ແລະ ມີສະຕິປັນຍາຕ່ຳ ຫຼື ສະຕິປັນຍາອ່ອນ

4) **XYY syndrome** ມີໂຄຣໂມໂຊມ 47 ໂຄຣໂມໂຊມ (44+XYY) ເປັນເພດຊາຍທີ່ມີ Y ເກີນມາ 1 ແຫ່ງ ມີລັກສະນະຮູບຮ່າງສູງໃຫຍ່ ມີນິໄສຫ້າວຫັນ ແລະ ມີຄວາມຄິດເຫັນຕໍ່ຕ້ານສັງຄົມ ມີລັກສະນະປັນຍາອ່ອນ ກໍລະນີນີ້ເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ສັງຄົມເພາະສ່ວນຫຼາຍພົບໃນຜູ້ກະທຳຄວາມຜິດທີ່ກໍ່ອາດຊະຍາກຳວ່າ ມີລັກສະນະຂອງໂຄຣໂມໂຊມຜິດປົກກະຕິໃນລັກສະນະ XYY syndrome

ສິ່ງທີ່ເປັນໜ້າສັງເກດເຫັນໄດ້ຢ່າງຍິ່ງມີ X ໂຄຣໂມໂຊມ ຫຼາຍເທົ່າໃດກໍຍິ່ງມີຄວາມຮຸນແຮງຂອງລັກສະນະປັນຍາອ່ອນຫຼາຍເທົ່ານັ້ນ

ຄ ຄວາມຜິດປົກກະຕິໃນເມຕາລິຊິມ ແລະ ຍີນທີ່ຄວບຄຸມໂຄງສ້າງຂອງໂປຣຕິນ

ຢີນ ແລະ ເອັນໄຊມີຄວາມສຳພັນກັນ ທັງນັ້ນເພາະຢີນເປັນຕົວຄວບຄຸມການສ້າງເອັນໄຊ ແລະ ເອນໄຊກໍເປັນຕົວທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດລັກສະນະຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ຄວາມຜິດປົກກະຕິໃນການຍ່ອຍກົດອະມິໂນ **phenylalanine hydroxylase** ຂອງຄົນ ສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດບາງຊະນິດເຊິ່ງຈະໄດ້ກ່າວຕໍ່ໄປ.

1) **Phenylketonuria** ຫຼື ເອີ້ນວ່າ **PUK** ເປັນພະຍາດທີ່ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບລັກສະນະຢີນຄືເປັນຢີນດ້ອຍຕາມອໍໂຕໂຊມ ເປັນຜົນມາຈາກຄວາມຜິດປົກກະຕິໃນການຍ່ອຍໂປຣຕິນ ໂດຍທີ່ຮ່າງກາຍບໍ່ສາມາດສ້າງເອນໄຊ ໃນການທີ່ຈະປ່ຽນ ເຟນິອະລາມິນໃຫ້ກາຍເປັນສານໄທໂຣຊິນໄດ້ ຈິ່ງມີການສະສົມເຟນິລອະລາມິນໃນເລືອດເຮັດໃຫ້ປັນຍາອ່ອນ ຜູ້ເປັນພະຍາດນີ້ຈະມີສີຕາ ສີຝົມ ແລະ ສີຜິວຈາກວ່າຄົນປົກກະຕິເພາະຂາດສານ ໄທໂຣຊິນທີ່ເປັນປະກອບສຳຄັນຂອງເຊວສີໃນຮ່າງກາຍ

2) ພະຍາດສີເຜືອກ (**albinism**) ຖືກຄວບຄຸມດ້ວຍຢີນດ້ອຍອໍໂຕໂຊມ ຄົນທີ່ພະຍາດນີ້ຈະຂາດສານເມລາມິນ ເຮັດໃຫ້ອາການຜິວຂາວ ຕາສີຈາງ ຜິວຂາວ ມ່ານຕາບອດແສງ ບໍ່ສາມາດປົກປ້ອງຜິວຈາກລັງສີຂອງແສງຕາເວັນໄດ້ ເຊິ່ງອາດເຮັດໃຫ້ເປັນພະຍາດມະເຮັງຜິວໜັງຫຼາຍກວ່າຄົນປົກກະຕິ

3) **Alkaptonuria** ຖືກຄວບຄຸມດ້ວຍຢີນດ້ອຍອໍໂຕໂຊມ ເຊິ່ງບໍ່ສາມາດສ້າງເອນໄຊ **homogentisic acid oxidase** ເພື່ອຍ່ອຍສານ **homogentisic** ເຮັດໃຫ້ມີການສະສົມສານນີ້ໃນເລືອດ ແລະ ຮ່າງກາຍຈະຂັບສານນີ້ອອກມາທາງນ້ຳຍ່ຽວ ເຊິ່ງຈະມີນ້ຳຍ່ຽວເປັນສີດຳ ແລະ ມີອາການເຈັບບວມຕາມຂໍ້

4) **Sickle cell anemia** ເກີດຈາກຢີນດ້ອຍອໍໂຕໂຊມ ເຊິ່ງມີອາການເມັດເລືອດແດງບໍ່ສົມບູນ ເປັນຮູບໂຄ້ງເຄິ່ງສ່ວນຫຼາຍມັກເຫັນນຳຄົນຜິວດຳ ເຊັ່ນ: ພວກນົກໂກ ອະເມຣິກາ ຜູ້ເປັນພະຍາດນີ້ຈະມີອາການເລືອດຈາງ.

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ອາການຂອງພະຍາດທີ່ເກີດຈາກຄວາມບົກຜ່ອງຂອງຢີນ ແລະ ໂຄຣໂມໂຊມຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ລັກສະນະຮ່າງກາຍພາຍນອກ ລັກສະນະສະຕິປັນຍາຈົນເຖິງລັກສະນະພາຍໃນ ເຊິ່ງຄວາມບົກຜ່ອງຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ຈະເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນບໍ່ສາມາດດຳລົງຊີວິດ ຫຼື ມີພຶດຕິກຳໃນຊີວິດປະຈຳວັນໄດ້ຢ່າງເປັນປົກກະຕິ.

2. ສິ່ງແວດລ້ອມກັບພຶດຕິກຳ

2.1. ອິດທິພົນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ມີຕໍ່ບຸກຄົນ

ສິ່ງແວດລ້ອມ ໝາຍເຖິງສິ່ງທີ່ຢູ່ອ້ອມຂ້າງຂອງຕົວເຮົາ ນັບທັງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ບໍ່ມີຊີວິດ ຖືໄດ້ວ່າສິ່ງແວດລ້ອມມີອິດທິພົນຕໍ່ບຸກຄົນຕັ້ງແຕ່ມີເກີດຈົນຮອດມີຕາຍ ເຊິ່ງສາມາດແບ່ງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ບຸກຄົນໄດ້ດັ່ງນີ້:

1) **ສິ່ງແວດລ້ອມກ່ອນເກີດ (prenatal environment)** ມີສິ່ງແວດລ້ອມກ່ອນເກີດຫຼາຍຢ່າງເປັນຕົ້ນວ່າ ອາຍຸຂອງແມ່ ອາຫານທີ່ແມ່ໄດ້ຮັບ ສະພາບທາງດ້ານອາລົມ ການໃຊ້ຢາຂອງແມ່ ຄວາມເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍຂອງແມ່ ແລະ ສະພາບພາຍໃນທ້ອງຂອງແມ່ທີ່ສາມາດຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ພັດທະນາການຂອງລູກໃນທ້ອງໄດ້ ເຊິ່ງລວມມີດັ່ງນີ້:

❖ **ອາຍຸຂອງແມ່** ຈະເປັນປັດໄຈໜຶ່ງທີ່ກຳນົດວ່າເດັກຈະມີດີ ຫຼື ບໍ່ ແມ່ທີ່ມີອາຍຸສູງຈະສ່ຽງຕໍ່ການມີລູກພິການ ຫຼື ມີຄວາມຜິດປົກກະຕິສູງ ເຊັ່ນ: ອາການດາວ ແລະ ຄວາມຜິດປົກກະຕິທາງໂຄຣໂມໂຊມອື່ນໆ ຂອງລູກໄດ້ຫຼາຍກວ່າແມ່ທີ່ມີອາຍຸໜ້ອຍກວ່າ

❖ **ການກິນອາຫານຂອງແມ່** ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບນິໄສການກິນອາຫານຂອງແມ່ ແມ່ທີ່ຖືພາຄວນກິນອາຫານປະມານ 300-500 ກະລໍລີ ເຊິ່ງຈະຫຼາຍກວ່າການກິນອາຫານຕາມປົກກະຕິໃນຊີວິດປະຈຳວັນ ແລະ ຄວນເພີ່ມອາຫານທີ່ມີຄຸນຄ່າສູງທາງດ້ານໂປຣຕິນ ຜັກໃນຂຽວ ຕັບ ແລະ ໝາກໄມ້ ເຊິ່ງອາຫານເຫຼົ່ານີ້ມີຄວາມສຳຄັນໂດຍສະເພາະໃນໄລຍະທຳອິດຂອງການຖືພາການທີ່ແມ່ໄດ້ຮັບໂພສະນາການທີ່ບໍ່ດີຈະນຳໄປສູ່ຄວາມລຳບາກກ່ອນການເກີດ ເຊິ່ງຈະມີຜົນເຮັດໃຫ້ເດັກເກີດໃໝ່ມີນ້ຳໜັກຕົວໜ້ອຍ ເກີດກ່ອນກຳນົດ ແລະ ຕາຍໃນຂະນະເກີດ ການຕາຍຂອງເດັກໃນລະຫວ່າງປີທຳອິດ ລວມທັງຮູບຮ່າງທີ່ຜິດປົກກະຕິຂອງເດັກເກີດໃໝ່ ຜົນຕໍ່ສະໜອງທີ່ກຳລັງພັດທະນາໄດ້ຖືກທຳລາຍ ໂດຍສະເພາະໃນໄລຍະ 3 ເດືອນສຸດທ້າຍ

❖ **ການອອກກຳລັງກາຍ:** ໃນອາດີດມີຄວາມເຊື່ອວ່າການອອກກຳລັງກາຍໃນລະຫວ່າງຖືພາອາດເປັນຕະລາຍຕໍ່ເດັກ ແນວໃດກໍຕາມ ການອອກກຳລັງກາຍຢ່າງເໝາະສົມພໍດີຈະເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ການຖືພາ ເພາະການອອກກຳລັງກາຍຈະຊ່ວຍໃຫ້ຫຼັງ ຕົ້ນຂາ ແລະ ກ້າມເນື້ອຊ່ວຍທ້ອງຂອງແມ່ຮອງຮັບເດັກໄດ້ດີເມື່ອທ້ອງໃຫຍ່ຂຶ້ນ ແລະ ອາດຊ່ວຍໃນຂະບວນການເກີດລູກໄດ້

❖ **ສະພາບທາງດ້ານອາລົມຂອງແມ່:** ການທີ່ແມ່ມີອາລົມບໍ່ດີອາດເປັນສາເຫດໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ແນວໃດກໍຕາມ ອາລົມບໍ່ດີທີ່ຮຸນແຮງ ແລະ ມີຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງໃນລະຫວ່າງຖືພາຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບການລຸລຸກຕາມທຳມະຊາດ ການເກີດກ່ອນກຳນົດ ນ້ຳໜັກຂອງລູກເກີດໃໝ່ຕໍ່າ ຈາກການວິໄຈພົບວ່າການຕຶງຄຽດຂອງແມ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ເດັກໃນແງ່ຂອງອັດຕາການເຕັ້ນຂອງຫົວໃຈ ແລະ ການຕອບສະໜອງທາງການເຄື່ອນຂອງຮ່າງກາຍໜ້ອຍກວ່າເດັກທີ່ເກີດຈາກແມ່ທີ່ບໍ່ຕຶງຄຽດຄວາມຜິດປົກກະຕິທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ການຂາດອົກຊີແຊນໃນລະຫວ່າງຂະບວນການເກີດ.

❖ **ການໃຊ້ຢາຂອງແມ່:** ຈາກການສຶກສາວິໄຈທີ່ຜ່ານມາພົບວ່າມີຢາທີ່ມີຜົນຕໍ່ເດັກອ່ອນເຊັ່ນ: thalidomide ເຊິ່ງມີການໃຊ້ຢານີ້ໃນປີ 1950 ເຖິງປີ 1960 ແມ່ທີ່ໃຊ້ຢານີ້ຈະມີຜົນຕໍ່ລູກຄື ເດັກຈະເກີດມາຮູບຮ່າງຜິດປົກກະຕິ ຫຼື ບໍ່ມີແຂນ ຂາ ນິ້ວມືຫຼື ອະໄວຍະວະພາຍໃນຕ່າງໆຜິດປົກກະຕິ ນອກຈາກນັ້ນ ແມ່ທີ່ໃຊ້ສານເສບຕິດ ຫຼື ຢາທີ່ຜິດ

ກົດໝາຍກໍຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ເດັກໃນທ້ອງ ເຊັ່ນ: ຄວາມເຈັບປວດຂອງຮ່າງກາຍ ແລະ ຄວາມຕິ່ງຄຽດນອກຈາກນີ້ ຍັງສົ່ງຜົນໄລຍະຍາວຄື ເດັກຈະມີອາການໃຈຮ້າຍງ່າຍ ຕື່ນເຕັ້ນງ່າຍ ຮ້ອງໄຫ້ ຫຼື ເມີນເສີຍຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ.

❖ ແມ່ທີ່ດື່ມເຫຼົ້າຈະສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ເດັກໃນໄລຍະຍາວ ເຊິ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດ fetal alcohol syndrome ເດັກເກີດມາຈະມີຫົວນ້ອຍກວ່າເດັກປົກກະຕິມັກຈະປັນຍາອ່ອນ ຫຼື ບໍ່ສາມາດຮຽນຮູ້ໄດ້ ມີຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງຫົວໃຈ ແລະ ມີຄວາມຍາກລຳບາກໃນການຄວບຄຸມການເຄື່ອນໄຫວ ລະດັບຄວາມຮຸນແຮງພະຍາດປາກົດຈະບໍ່ແນ່ນອນ ແຕ່ມີຫຼັກຖານຢັ້ງຢືນວ່າໄລຍະເວລາທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ມີຜົນຕໍ່ເດັກຫຼາຍທີ່ສຸດໃນຊ່ວງປະມານ 20 ມື້ຫຼັງຈາກການເລີ່ມຖືພາ ໃນໄລຍະນີ້ ຖ້າແມ່ດື່ມເຫຼົ້າຈະມີຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ສະໝອງ ແລະ ພັດທະນາການທີ່ສະແດງອອກມາໃນລັກສະນະທາງໃບໜ້າ

❖ ການສຸບຢາຂອງແມ່ ແລະ ພໍ່ ໃນຢາສຸບຈະມີສານນິໂຄຕິນ ເຊິ່ງຈະມີຜົນຕໍ່ເດັກໄດ້ແມ່ນທີ່ສຸບຢາຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ຖືພາລູກນອກໝົດລູກ ເກີດກ່ອນກຳນົດ ລູລູກ ແຕ່ຖ້າປ່ອຍໃຫ້ເກີດມາກໍຈະມີບັນຫາທາງພຶດຕິກຳ ແລະ ບໍ່ສາມາດໃນການຮຽນຮູ້.

❖ ຄວາມເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍຂອງແມ່ ມີພະຍາດຫຼາຍຊະນິດທີ່ແມ່ເປັນໃນໄລຍະຖືພາ ແລະ ສົ່ງຜົນໃຫ້ລູກມີຄວາມຜິດປົກກະຕິໄດ້ຄື:

① ພະຍາດຫັດເຍຍລະມັນ **German illness** ເກີດຈາກໄວຣັດ ລູເບລລາ ຖ້າແມ່ທີ່ເລີ່ມຖືພາ ແລະ ປ່ວຍເປັນພະຍາດນີ້ ຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດການລູລູກ ຖ້າປ່ອຍໃຫ້ເດັກເກີດມາກໍຈະເປັນພະຍາດ ເຊັ່ນ: ຫູໜວກ ຕາບອດ ຫົວໃຈຜິດປົກກະຕິ ແລະ ປັນຍາອ່ອນ

② ພະຍາດທອດໂຊພລາສໂມຊິດ **Toxoplasmosis** ເຊິ່ງເກີດຈາກການທີ່ແມ່ຖືພາແລ້ວກິນອາຫານທີ່ບໍ່ສະອາດ ຖ້າແມ່ເປັນພະຍາດນີ້ຈະລູລູກກ່ອນກຳນົດ ແລະ ມີຄວາມບົກຜ່ອງທາງສະໝອງ ແລະ ທາງສາຍຕາ

③ ພະຍາດຊີຟິລິດ ແມ່ທີ່ເກີດເປັນພະຍາດນີ້ໃນໄລຍະຖືພາຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເປັນອັນຕະລາຍທີ່ສຸດຕໍ່ລູກ ເຊັ່ນ: ຕາບອດ ແລະ ມີບັນຫາທີ່ກ່ຽວກັບລະບົບປະສາດສ່ວນກາງ

④ ພະຍາດ ເຮີບ **Herpes** ສາມາດເກີດກັບເດັກເກີດໃໝ່ ໂດຍຜ່ານມາຈາກຊ່ວງການເກີດ ເຊິ່ງຈະມີຜົນຕໍ່ເດັກຄື ທຳລາຍສະໝອງ ຫຼື ເດັກອາດຈະຕາຍໄດ້ ຖ້າເປັນໄປໄດ້ຄວນຜ່າຕັດເອົາເດັກອອກກ່ອນຈະໃຫ້ເດັກເກີດມາ.

❖ **ລັງສີທີ່ແມ່ໄດ້ຮັບໃນໄລຍະຖືພາ:** ມີການສຶກສາທີ່ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຜົນຂອງການໄດ້ຮັບລັງສີຂອງແມ່ໃນໄລຍະຖືພາ ເຊັ່ນ ລັງສີລະເບີດໃນປີ 1945 ທີ່ປະເທດຍີ່ປຸ່ນເຊິ່ງສ່ວນຫຼາຍເດັກທີ່ໄດ້ຮັບລັງສີໃນທ້ອງແມ່ຈະລູກກ່ອນເກີດ ແຕ່ຖ້າເກີດ ເດັກຈະມີຄວາມບົກຜ່ອງທາງສະໝອງ ແລະ ຮ່າງກາຍ

❖ **ສານເຄມີ:** ທີ່ປ່ອຍຈາກໂຮງງານຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເດັກເກີດມາມີນ້ຳໜັກຕົວໜ້ອຍ ແລະ ມີຫົວນ້ອຍ ແລະ ປັນຍາອ່ອນ ພິການຂອງອະໄວຍະວະອື່ນໆຢ່າງຮ້າຍແຮງ

2) ສິ່ງແວດລ້ອມຂະນະກຳລັງເກີດ

ສິ່ງແວດລ້ອມຂະນະເກີດຈະເນັ້ນໄປທີ່ຂະບວນການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເກີດ ບໍ່ວ່າຈະເປັນວິທີການເກີດການຂາດອົກຊີ ນ້ຳໜັກຕົວຕ່ຳ ແລະ ການເກີດກ່ອນກຳນົດ

❖ **ວິທີການເກີດ:** ການເກີດມີຫຼາຍວິທີ ແຕ່ການເກີດໂດຍທຳມະຊາດຈະໃຫ້ຜົນທີ່ດີທີ່ສຸດ ເພາະແມ່ຈະຟື້ນຕົວໄດ້ໄວ ແລະ ເດັກທີ່ເກີດມາຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການເກີດໜ້ອຍກວ່າວິທີອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ວິທີການໃຊ້ຢາສະຫຼົບ ວິ

ທີ່ເກີດໂດຍການຜ່າຕັດ ການເກີດໃນທ່າທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ ການໃຊ້ເຄື່ອງມືດູດອອກຈະສົ່ງຜົນກະທົບກະເທືອນເຖິງສະໝອງຂອງເດັກ ແລະ ການຂາດອົກຊີຂອງເດັກ ເຊິ່ງອາດເປັນອັນຕະລາຍເຖິງຊີວິດໄດ້

❖ **ການຂາດອົກຊີ:** ຈະເປັນສະພາບທີ່ເດັກໄດ້ຮັບອົກຊີບໍ່ພຽງພໍໃນລະຫວ່າງການເກີດ ເຊິ່ງເອີ້ນວ່າ anoxia ການຂາດອົກຊີຢ່າງຮຸນແຮງຈະມີຜົນຕໍ່ການທຳລາຍສະໝອງຂອງເດັກເຮັດໃຫ້ເດັກມີການເສຍຊີວິດໄດ້

❖ **ນ້ຳໜັກເດັກຕໍ່າກວ່າແກນປົກກະຕິ:** ເດັກບາງຄົນເກີດໂດຍຄົບກຳນົດ ແຕ່ມີຂະໜາດນ້ອຍກວ່າປົກກະຕິຖ້າເດັກເຫຼົ່ານີ້ນ້ຳໜັກໜ້ອຍກວ່າ 2500 ກຣາມ ໂດຍມີເດັກປະມານ 7,5% ທີ່ເກີດມາ ແລະ ມີນ້ຳໜັກຕໍ່າແລ້ວຍັງມີຄວາມຜິດປົກກະຕິທາງດ້ານຮູບຮ່າງ ມີພູມຕ້ານທານຕໍ່າ ສະໝອງຖືກທຳລາຍ ບໍ່ສາມາດຮຽນຮູ້ ຫຼືມີບັນຫາໃນເລື່ອງຂອງພຶດຕິກຳ ໂດຍຊ່ວງປີທຳອິດຊີວິດຂອງເດັກຈະສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມເສື່ອມຂອງສະໝອງເດັກກວ່າເດັກປົກກະຕິຄົນອື່ນໆ

3) ສິ່ງແວດລ້ອມຫຼັງເກີດ

ສິ່ງແວດລ້ອມຫຼັງເກີດຈະມີຊ່ວງໄລຍະຍາວນານຫຼາຍກວ່າຊ່ວງອື່ນໆ ຫຼື ອາດຈະເວົ້າໄດ້ວ່າ ສິ່ງແວດລ້ອມຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ບຸກຄົນຕະຫຼອດຊ່ວງຊີວິດຂອງບຸກຄົນກໍ່ວ່າໄດ້ ສິ່ງແວດລ້ອມດັ່ງກ່າວມີຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນອອກໄປໃນແຕ່ລະບຸກຄົນ ແມ່ນແຕ່ຝາແຝດແທ້ເອງກໍ່ມີສິ່ງແວດລ້ອມຫຼັງເກີດບາງຢ່າງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ສິ່ງແວດລ້ອມຫຼັງເກີດທີ່ມີຄວາມສຳຄັນມີດັ່ງນີ້:

❖ **ເຮືອນຊານບ້ານຊ່ອງ:** ໂດຍຜ່ານສິ່ງແວດລ້ອມພາຍໃນບ້ານ ແລະ ຂະບວນການອົບຮົມລ້ຽງດູ ເຊິ່ງຮູບແບບຂອງການອົບຮົມລ້ຽງດູທີ່ໃຊ້ໃນບ້ານຈະມີຜົນຕໍ່ບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄົນ ບ້ານທີ່ໃຫ້ການອົບຮົມລ້ຽງດູແບບປະຊາທິປະໄຕ ຈະສ້າງບຸກຄະລິກກະພາບໃຫ້ເດັກເປັນຄົນມີເຫດຜົນ ມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນໃນຕົນເອງ ເບິ່ງໂລກໃນແງ່ດີ ມີລັກສະນະໃຜຜົນສຳເລັດສູງ ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ຖ້າບ້ານໃຫ້ການອົບຮົມລ້ຽງດູແບບຜະເດັດການ ຫຼື ເຂັ້ມງວດຈະສ້າງຄວາມຕຶງຄຽດໃຫ້ກັບເດັກ ເບິ່ງໂລກໃນແງ່ຮ້າຍ ແລະ ຂາດຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຕົນເອງ ມັກເພິ່ງພາຄົນອື່ນ ແລະ ເກັບກິດ

❖ **ໂຮງຮຽນ:** ເປັນສະຖາບັນທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ບຸກຄົນລຳດັບທີສອງຮອງຈາກບ້ານ ໂຮງຮຽນແຕ່ລະໂຮງຮຽນຈະມີປັດໄຈຕ່າງໆທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ເຊັ່ນ: ສິ່ງແວດລ້ອມໃນເວລາຮຽນ ຄຸນນະພາບຂອງຄູ ນະໂຍບາຍຂອງໂຮງຮຽນ ໝູ່ເພື່ອນຮ່ວມຊັ້ນຮຽນ ແລະ ບັນຍາກາດຂອງຫ້ອງຮຽນ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເດັກທີ່ຮຽນໃນໂຮງຮຽນແຕກຕ່າງກັນມີລັກສະນະຄວາມຄິດ ຄວາມເຊື່ອ ແລະ ພຶດຕິກຳທີ່ບໍ່ຄືກັນ

❖ **ສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ:** ເປັນສະຖານທີ່ທີ່ບຸກຄົນໃຊ້ເວລາຂ້ອນຂ້າງຫຼາຍໃນການໃຊ້ຊີວິດປະຈຳວັນເພື່ອເຮັດວຽກ ບາງຄົນອາດມີການປ່ຽນແປງສະຖານທີ່ເຮັດວຽກຫຼາຍຄັ້ງ ປັດໄຈໃນສະຖານທີ່ເຮັດວຽກທີ່ມີຜົນໃຫ້ຄົນແຕກຕ່າງກັນຄື ບັນຍາກາດຂອງສະຖານທີ່ເຮັດວຽກ ໝູ່ເພື່ອນຮ່ວມງານ ວັດທະນະທຳອົງການ ນະໂຍບາຍ ແລະ ໂຄງສ້າງໃນການບໍລິຫານງານຂອງອົງການ

❖ **ສື່ສານມວນຊົນ:** ປັດຈຸບັນສື່ສານມວນຊົນຖືໄດ້ວ່າມີອິດທິພົນຫຼາຍ ທັງນີ້ເນື່ອງຈາກປັດຈຸບັນ ເປັນຍຸກຂອງຂໍ້ມູນຂ່າວສານເຮັດໃຫ້ສື່ສານມວນຊົນເຂົ້າສູ່ຕົວບຸກຄົນໄດ້ຫຼາຍຊ່ອງທາງ ເຊັ່ນ: ໂທລະພາບ ວິທະຍຸ ໜັງສືພິມ ສື່ຕ່າງໆ ອິນເຕີເນັດ ຈຶ່ງມີຜົນຕໍ່ຄວາມເຊື່ອ ການລອກແບບ ລວມທັງການປັບປ່ຽນພຶດຕິກຳທີ່ບຸກຄົນສະແດງອອກໃນສະຖານທີ່ຕ່າງໆ

2.2. ການຈັດສິ່ງແວດລ້ອມເພື່ອຊ່ວຍສົ່ງເສີມພັດທະນາການ

ການມີລູກແຕ່ລະຄັ້ງນັ້ນ ແມ່ທຸກຄົນຍ່ອມຄາດຫວັງໃຫ້ລູກຂອງຕົນເອງພັດທະນາໄດ້ດີທີ່ສຸດ ແລະ ເຕີບໃຫຍ່ເປັນບຸກຄົນທີ່ມີຄຸນຄ່າແກ່ສັງຄົມ ດັ່ງນັ້ນ ເພື່ອໃຫ້ຈຸດປະສົງດັ່ງກ່າວຈຶ່ງສະເໜີວິທີການຈັດສິ່ງແວດລ້ອມເພື່ອຊ່ວຍສົ່ງເສີມພັດທະນາການໄວ້ ດັ່ງນີ້:

2.2.1. ການມີການວາງແຜນ ກຽມພ້ອມໃນດ້ານຕ່າງໆ

ຕັ້ງແຕ່ກ່ອນການແຕ່ງງານເປັນຕົ້ນວ່າ: ຄວາມພ້ອມທາງດ້ານການເງິນ ຄວາມພ້ອມໃນການມີລູກ ເຊັ່ນ: ອາຍຸ ຄວາມແຂງແຮງຂອງຮ່າງກາຍ.

2.2.2. ມີການກວດສອບພາບຂອງພໍ່ ແລະ ແມ່

ໂດຍສະເພາະຄາມເຈັບປ່ວຍດ້ວຍພະຍາດຕ່າງໆ ພະຍາດທີ່ມີການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ ພະຍາດທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ໃນລະຫວ່າງຖືພາເຊິ່ງພະຍາດຕ່າງໆ ເຫຼົ່ານີ້ອາດມີຜົນຕໍ່ການພັດທະນາການເດັກໄດ້ ນອກຈາກນີ້ກໍຄວນມີການກວດເລືອດກ່ອນການແຕ່ງງານ ເພາະອາດມີກໍລະນີທີ່ເລືອດຂອງແມ່ ແລະ ເລືອດຂອງລູກມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຈະເຮັດໃຫ້ລູກຕາຍໄດ້.

2.2.3. ການປະຕິບັດຕົວໃນຊ່ວງຖືພາ

ແມ່ຄວນດູແລຕົວເອງເປັນຢ່າງດີ ເມື່ອເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍບໍ່ຄວນຊີ້ຢາມາກິນເອງ ບໍ່ຄວນດື່ມເຫຼົ້າ ຫຼື ສຸບຢາ ການກິນອາຫານທີ່ເປັນປະໂຫຍດ ແລະ ຄົບຖືກໝວດ ແລະ ຕ້ອງຮັກສາອາລົມໃຫ້ແຈ່ມໃສຢູ່ສະເໝີ.

2.2.4. ການຈັດສິ່ງແວດລ້ອມຫຼັກເກີດ

ຫຼັງຈາກເດັກເກີດຈາກທ້ອງແມ່ແລ້ວ ແມ່ຄວນໃຫ້ເດັກຢູ່ໃນສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີ ໃຫ້ຄວາມຮັກ ຄວາມອົບອຸ່ນ ໃຫ້ການອົບຮົມລ້ຽງດູ ສັງສອນທີ່ດີເພື່ອໃຫ້ເດັກໄດ້ພັດທະນານິໄສ ບຸກຄະລິກກະພາບ ຕະຫຼອດຮອດອາລົມທີ່ຈະຊ່ວຍໃຫ້ເດັກເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນເປັນບຸກຄົນທີ່ມີລັກສະນະທີ່ເພິ່ງປະສົງຂອງສັງຄົມ.

3. ການພົວພັນລະຫວ່າງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ

ບຸກຄົນເປັນຜົນມາຈາກກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແນວໃດກໍຕາມເປັນການຍາກທີ່ຈະບອກໄດ້ເລີຍວ່າກຳມະພັນ ຫຼື ສິ່ງແວດລ້ອມມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນເໝືອກວ່າກັນ ເພາະບຸກຄົນຕ້ອງໄດ້ຮັບອິດທິພົນທາງກຳມະພັນເປັນທີ່ຮູ້ກັນແລ້ວ ແລະ ຕ້ອງເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນພາຍໃຕ້ສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆ ຢູ່ສະເໝີ ກຳມະພັນຈຶ່ງເປັນຕົວກຳນົດເພດານຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນ ສ່ວນສິ່ງແວດລ້ອມຈະເປັນຕົວຊ່ວຍສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການພັດທະນາທີ່ດີຂຶ້ນ ເຊັ່ນ: ຄົນປັນຍາອ່ອນ ກຳມະພັນເປັນຕົວກຳນົດລະດັບສະຕິປັນຍາບຸກຄົນເອົາໄວ້ວ່າ ຈະມີຄວາມສາມາດໃນການຮຽນລະດັບໃດ ມີຄວາມສາມາດປະກອບອາຊີບຫຍັງ ແຕ່ຖ້າຄົນປັນຍາອ່ອນນີ້ໄດ້ຮັບສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີກໍຈະເຮັດໃຫ້ພັດທະນາໄດ້ເຕັມສັກກະຍະພາບທີ່ມີຢູ່ ແຕ່ກໍບໍ່ອາດພັດທະນາໄດ້ເກີນຂອບເຂດສະຕິປັນຍາຕາມທີ່ກຳມະພັນກຳນົດໄວ້ ດັ່ງນັ້ນ ເຮົາຈຶ່ງບໍ່ອາດພັດທະນາຄົນປັນຍາອ່ອນດ້ວຍສິ່ງແວດລ້ອມໃດໆ ໃຫ້ຄົນປັນຍາອ່ອນເປັນຄົນສະຫຼາດຫຼາຍ ຫຼື ອັດສະລິຍະໄດ້ ສ່ວນຄົນທີ່ໄດ້ຮັບສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ບໍ່ດີ ກໍຈະມີຜົນເຮັດໃຫ້ການພັດທະນາບໍ່ເຕັມສັກກະຍະພາບຂອງບຸກຄົນ ເຊິ່ງຈະມີຜົນເຮັດໃຫ້ພັດທະນາດ້ອຍລົງກວ່າຄວນທີ່ຈະເປັນ ເຊິ່ງອາດເວົ້າໄດ້ວ່າສັກກະຍະພາບຂອງບຸກຄົນຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປໂດຍຜົນມາຈາກກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຕະຫຼອດຊ່ວງຊີວິດຂອງບຸກຄົນນັ້ນເອງ ສະນັ້ນກຳມະພັນຈຶ່ງເປັນປັດໄຈທີ່ບຸກຄົນໄດ້ຮັບມາຈາກບັນພະບູລຸດ ຈຶ່ງເປັນສິ່ງທີ່ກຳນົດຂອບເຂດຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນ ສ່ວນສິ່ງແວດລ້ອມຈະເປັນປັດໄຈທີ່ຊ່ວຍສົ່ງເສີມໃຫ້ບຸກຄົນໄດ້ພັດທະນາສັກກະຍະ

ພາບໃຫ້ສູງຂຶ້ນໄດ້ ຫຼື ແມ່ນແຕ່ຂັດຂວາງສັກກະຍະພາບຂອງບຸກຄົນ ດັ່ງນັ້ນ ກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຈຶ່ງມີຄວາມສຳພັນກັນຢ່າງໃກ້ຊິດຈົນບໍ່ສາມາດບອກໄດ້ວ່າປັດໄຈໃດມີອິດທິພົນຕໍ່ບຸກຄົນໄດ້ຫຼາຍກວ່າກັນ ທັງນີ້ເພາະບຸກຄົນແຕ່ລະຄົນຍ່ອມມີກຳມະພັນແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ເກີດມາພາຍໃຕ້ສິ່ງແວດລ້ອມໃດໜຶ່ງສະເໝີ ແມ່ນແຕ່ຢູ່ໃນທ້ອງແມ່ ເດັກແຕ່ລະຄົນກໍມີປັດໄຈສະພາບແວດລ້ອມພາຍໃນທ້ອງແມ່ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຈຶ່ງເປັນຂໍ້ຢັ້ງຢືນວ່າ ເຖິງແມ່ນວ່າບຸກຄົນບາງຄົນຈະມີກຳມະພັນທີ່ດີຫຼາຍ ມີພໍ່ແມ່ທີ່ສະຫຼາດທັງສອງ ແຕ່ຖ້າຂາດສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີແລ້ວ ສັກກະຍະພາບຂອງເດັກກໍອາດຈະລົດຕໍ່າລົງກວ່າທີ່ຄວນຈະເປັນກໍໄດ້.

ແນວໃດກໍຕາມ ແມ່ນວ່າບຸກຄົນນັ້ນມີສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີຫຼາຍພຽງໃດ ແຕ່ການພັດທະນາສັກກະຍະພາບກໍຍ່ອມຂຶ້ນຢູ່ກັບກຳມະພັນທີ່ບຸກຄົນນັ້ນໄດ້ຈາກພໍ່ ແລະ ແມ່ ດ້ວຍເຊັ່ນ: ບຸກຄົນທີ່ເກີດມາປັນຍາອ່ອນ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີອາດຊ່ວຍໄດ້ສ່ວນໜຶ່ງ ແຕ່ບໍ່ອາດສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ສິ່ງເສີມໄດ້ເກີນກວ່າຂອບເຂດຂອງສະຕິປັນຍາທີ່ກຳມະພັນກຳນົດມາ ເຖິງແມ່ນວ່າບຸກຄົນປັນຍາອ່ອນຈະໄດ້ຮັບສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີທີ່ສຸດກໍຕາມ ແຕ່ກໍບໍ່ອາດສາມາດພັດທະນະໃຫ້ມີ ລະດັບປັນຍາສູງເທົ່າກັບຄົນປົກກະຕິໄດ້.

ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ພັດທະນາການຂອງບຸກຄົນ ເປັນການລວມກັນລະຫວ່າງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຫຼື ພັດທະນາຂອງບຸກຄົນ = ກຳມະພັນ x ສິ່ງແວດລ້ອມ.

ບົດທີ 3

ສະຕິປັນຍາ, ອາລົມຈິດ ແລະ ແຮງຈູງໃຈ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ສາມາດເຂົ້າໃຈ ແລະ ອະທິບາຍທິດສະດີຕ່າງໆຂອງສະຕິປັນຍາໄດ້.
- ສາມາດອະທິບາຍຄຸນປະໂຫຍດຂອງສະຕິປັນຍາ

1. ສະຕິປັນຍາ

1.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ປັດໃຈທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາ

1.1.1. ຄວາມມາຍຂອງສະຕິປັນຍາ

ສະຕິປັນຍາ (**Intelligence**) ມີຄວາມໝາຍແຕກຕ່າງກັນຕາມແຕ່ລະແນວທາງ ແລະ ທັດສະນະທີ່ມັງສິນໃຈໃນເລື່ອງໃດ ເຊິ່ງຈະເຫັນໄດ້ວ່າບໍ່ມີຄວາມຈຳກັດຄວາມໃດທີ່ມີຄວາມສົມບູນຄົບຖ້ວນທຸກດ້ານ, ໂດຍທົ່ວໄປນັກຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍໃນແຕ່ລະທັກສະນະທີ່ແບ່ງໄດ້ເປັນກຸ່ມຄື:

ກຸ່ມທີ1: ສະຕິປັນຍາ ແມ່ນຄວາມສາມາດທາງສະໝອງເຊັ່ນ: ຄວາມຄິດ, ຄວາມຈື່ຈຳ, ຄວາມຄິດຮວມຍອດ ໃນກຸ່ມນີ້ເຊື່ອວ່າສະຕິປັນຍາສິ່ງຜົນຕໍ່ຄວາມຄິດຫາເຫດຜົນ ເຊິ່ງນຳມາຕໍ່ການມີພຶດຕິກຳທີ່ມີເຫດຜົນ ແລະ ມີພຶດຕິກຳທີ່ເໝາະສົມຕໍ່ໄປ.

ກຸ່ມທີ2: ສະຕິປັນຍາຄືຄວາມສາມາດໃນການປັບຕົວ ກຸ່ມນີ້ມີຄວາມເຊື່ອວ່າສະຕິປັນຍາຄືຈະສິ່ງຜົນຕໍ່ຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນທີ່ຈະປັບຕົວເຂົ້າກັບສິ່ງແວດລ້ອມຫຼືສະຖານະການໃໝ່ໆໄດ້ວ່ອງໄວ.

ກຸ່ມທີ3: ສະຕິປັນຍາຄືຄວາມສາມາດໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ຮຽນຮູ້, ຄົນທີ່ມີສະປັນຍາສູງຈະມີຄວາມສາມາດໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ຮຽນຮູ້ໄດ້ດີ.

ກຸ່ມທີ4: ສະຕິປັນຍາຄືຄວາມສາມາດໃນການຄິດແບບຕ່າງໆໄດ້ແກ່: ຄວາມຄິດແບບນາມມະທຳ, ຄວາມຄິດສ້າງສັນ.

ນອກຈາກນີ້ແລ້ວຍັງມີນັກຈິດຕະວິທະຍາຫຼາຍທ່ານໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍກ່ຽວກັບສະຕິປັນຍາໄວ້ດັ່ງນີ້:

ທ່ານ ອານເຟຣດ ບິເນ (Alfred Binet) ໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍສະຕິປັນຍາໄວ້ວ່າ: ແມ່ນຄວາມສາມາດໃນການຄິດ, ການຕັດສິນໃຈ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການປັບຕົວເພື່ອບັນລຸສິ່ງທີ່ຕົນເອງຕັ້ງໃຈໄວ້.

ທ່ານ ເທີແມນ (LM. Terman) ໄດ້ອະທິບາຍວ່າຄວາມໝາຍຂອງສະຕິປັນຍາຄືຄວາມສາມາດໃນການຄິດຢ່າງເປັນນາມມະທຳ (Abstract Thinking).

ທ່ານ ເດວິ ເວດສະເລີ (David Wechsler) ໄດ້ອະທິບາຍສະຕິປັນຍາໄວ້ວ່າ: ເປັນຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນທີ່ສະແດງພຶດຕິກຳຢ່າງມີເຫດຜົນ, ສາມາດຢູ່ໃນສັງຄົມໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

ທ່ານ ຄາເຕີ ວີ ກູດ (Cater V Good) ໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍສະຕິປັນຍາໄວ້ວ່າ: ແມ່ນໝາຍສາມາດໃນການປັບຕົວເອງໃຫ້ເໝາະສົມກັບສະຖະການໃໝ່ໆໄດ້ວ່ອງໄວ, ສາມາດຢູ່ໃນສັງຄົມໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

ຈາກຄວາມໝາຍດັ່ງກ່າວສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ສະຕິປັນຍາແມ່ນຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນໃນການຄິດ, ການກະທຳ ແລະ ການແກ້ໄຂບັນຫາຕ່າງໆທັງສິ່ງທີ່ເປັນຮູບປະທຳ ແລະ ນາມມະທຳໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

1.1.2. ປັດໃຈທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາ

ນັກຈິດຕະວິທະຍາເຊື່ອວ່າ ກຳມະພັນເຮັດວຽກກັບສິ່ງແວດລ້ອມແຕ່ມີອັດຕາສ່ວນບໍ່ເທົ່າກັນ, ບາງທ່ານເຊື່ອວ່າກຳມະພັນມີອິດທິພົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາຫຼາຍກວ່າສິ່ງແວດລ້ອມ, ແຕ່ມີບາງທ່ານເຊື່ອວ່າສິ່ງແວດລ້ອມມີອິດທິພົນຫຼາຍກວ່າກຳມະພັນ.

1) ອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ.

ການພິຈາລະນາອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນກັບສິ່ງແວດລ້ອມແຍກເປັນສະຕິປັນຍາ A ແລະ B, ສະຕິປັນຍາ A ເປັນສິ່ງທີ່ຕິດຕົວມາໂດຍກນເນີດ ຖືກກຳນົດໂດຍກຳມະພັນ ສ່ວນສະຕິປັນຍາ B ຈະເປັນສະຕິປັນຍາທີ່ເກີດຈາກປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງ A ກັບສິ່ງແວດລ້ອມ.

ຈາກການສຶກສາກ່ຽວກັບອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມພົບວ່າ: ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບກຳມະພັນຫຼາຍເທົ່າໃດ, ຈະມີລະດັບສະຕິປັນຍາໃກ້ຄຽງກັນເທົ່ານັ້ນ, ດັ່ງການທົດລອງກັບເດັກຜາແຝດທີ່ລ້ຽງດູດ້ວຍການແຍກກັນລ້ຽງ, ພົບວ່າຄ່າລະດັບສະຕິປັນຍາບໍ່ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ ແລະ ໃນກໍລະນີສະຕິປັນຍາຂອງພໍ່ແມ່ກັບລູກຄົງມີຄ່າສຳພັນສູງກວ່າລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງພໍ່ແມ່ກັບລູກລ້ຽງ (ລູກບຸນທຳ) ທັງໆທີ່ພໍ່ແມ່ແທ້ກໍບໍ່ໄດ້ກ່ຽວຂ້ອງກັນໃນການລ້ຽງດູລູກເລີຍ, ທັງສອງກໍລະນີນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງອິດທິພົນກຳມະພັນທີ່ມີຕໍ່ລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນຫຼາຍກວ່າສິ່ງແວດລ້ອມ.

ທ່ານ ເຈນເຊນ (Jensen 1969) ໄດ້ທຳການທົດລອງກັບເດັກໄວຮຽນໃນລະດັບປະຖົມສຶກສາ, ໂດຍໃຊ້ເວລາ 2-3 ເດືອນເຖິງ 1 ປີ ການທົດລອງປາກົດວ່າເດັກທີ່ເຂົ້າກຽມຄວາມພ້ອມມີຜົນສຳທາງການຮຽນ ແລະ ພັດທະນາທາງສະຕິປັນຍາບໍ່ແຕກຕ່າງກັນກັບເດັກທີ່ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າໂຄງການກຽມຄວາມພ້ອມ.

ນອກຈາກນີ້ຍັງມີການສຶກສາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຍົກລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງເດັກກ່ອນໄວຮຽນ, ໃນໂຄງການຈັດສິ່ງແວດລ້ອມເພື່ອກະຕຸ້ນພັດທະນາການທາງສະຕິປັນຍາຂອງເດັກເປັນພິເສດໂດຍໄດ້ເວລາ 1-2 ປີອີກຫຼາຍໂຄງການເຊິ່ງປະກົດຜົນການທົດລອງທີ່ຄ້າຍຄືກັນໝາຍເຖິງໃນໄລຍະທີ່ສຳເລັດໂຄງການທົດລອງໃໝ່ໆຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ການຍົກລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງເດັກເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ໃນລະດັບໜຶ່ງແຕ່ຜ່ານໄປອີກໄລຍະໜຶ່ງລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງເດັກເຫຼົ່ານັ້ນຈະກັບເຂົ້າສູ່ລະດັບເກົ່າ.

ຈາກການທົດລອງນີ້ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ສິ່ງແວດລ້ອມບໍ່ສາມາດສົ່ງຜົນຕໍ່ລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນຫຼາຍເທົ່າ ກັບອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ.

ທ່ານເຈນເຊນ ໄດ້ສະຫຼຸບວ່າ: ອິດທິພົນທີ່ມີຕໍ່ລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນເປັນມາຈາກກຳມະພັນ 80ສ່ວນ ຮ້ອຍ ແລະ ອີກ 20 ສ່ວນຮ້ອຍເປັນມາຈາກອິດທິພົນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ.

2) ອິດທິພົນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ

ອິດທິພົນທີ່ມີສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນແບ່ງອອກເປັນ 2 ດ້ານຄື:

1). ສິ່ງແວດລ້ອມທາງຊີວະພາບ: ເປັນສິ່ງແວດລ້ອມໃນຂະນະທີ່ແມ່ຖືພາໄດ້ແກ່: ສະພາບຮ່າງກາຍຂອງ ແມ່, ເຊື້ອພະຍາດຕ່າງໆ, ຄວາມເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍຂອງແມ່ຫຼືສານພິດຕ່າງໆເຊັ່ນ: ສານຕະກົວ, ອາຍແກັດຕ່າງໆ, ພາວະການເກີດກ່ອນກຳນົດທີ່ມີຜົນຕໍ່ນ້ຳໜັກຂອງເດັກໃນຕອນເກີດທຳອິດຫຼືສິ່ງແວດລ້ອມໃນຂະນະການເກີດ, ຂະບວນການເກີດແບບຜິດປົກກະຕິເກີດຈາກສະພາບຂາດອົກຊີແຊນທີ່ໄປລ້ຽງຮ່າງກາຍບໍ່ພຽງພໍ, ການໄດ້ຮັບການ ກະທົບກະເທືອນທາງສະໝອງຈາກເຄື່ອງມືທີ່ໃຊ້ໃນການເກີດ, ທີ່ມີຜົນຕໍ່ພັດທະນາການທາງສະໝອງຂອງເດັກ, ການຂາດສານອາຫານຂອງເດັກອ່ອນຈະມີຜົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນໃນໄວຕໍ່ມາ.

2). ສິ່ງແວດລ້ອມທາງສັງຄົມ: ໝາຍເຖິງຄວາມສຳພັນຂອງບຸກຄົນທີ່ຢູ່ອ້ອມຂ້າງ, ສື່ການຮຽນຮູ້, ສິ່ງຂອງທີ່ ເດັກຫຼິ້ນເຊິ່ງມີຄວາມເຊື່ອວ່າສິ່ງຜົນຕໍ່ພັດທະນາການທາງສະຕິປັນຍາຂອງເດັກໂດຍກົງ, ມີການສຶກສາປຽບທຽບ ລະຫວ່າງສະຕິປັນຍາຂອງເດັກທີ່ຈະເລີນເຕີບໂຕຢູ່ໃນເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດພົບວ່າມີລະດັບສະຕິປັນຍາທີ່ແຕກຕ່າງ ກັນຢ່າງຊັດເຈນ.

ແນວໃດກໍ່ຕາມການສຶກສາປຽບທຽບນີ້ຍັງມີຂໍ້ຄວນຄຳນຶງເຖິງປັດໃຈສຳຄັນດ້ານກຳມະພັນໃຫ້ໄດ້ຄືຕ້ອງສຶກ ສາຈາກເດັກທີ່ແມ່ທັງໃນຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາທີ່ໃກ້ຄຽງກັນຫຼືລະດັບດຽວກັນ, ທັງນີ້ ເພາະວ່າຫາກມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຂອງລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງພໍ່ແມ່ທັງສອງກຸ່ມຈະບໍ່ສາມາດສະຫຼຸບຜົນໄດ້ຢ່າງຊັດ ເຈນວ່າຕາມທີ່ເດັກໃນຊົນນະບົດທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາຕ່ຳກວ່າລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງເດັກໃນເມືອງ, ເກີດຈາກ ອິດທິພົນກຳມະພັນຂອງພໍ່ແມ່ທີ່ຢູ່ໃນຊົນນະບົດທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາຕ່ຳກວ່າລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງພໍ່ແມ່ທີ່ຢູ່ໃນ ເມືອງ.

ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ສິ່ງແວດລ້ອມມີສ່ວນສົ່ງເສີມ ແລະ ພັດທະນາລະດັບສະຕິປັນຍາໃຫ້ສູງ-ຂຶ້ນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ບໍ່ດີມີຜົນໃຫ້ລະດັບສະຕິປັນຍາຕ່ຳລົງໄດ້.

ໃນປັດຈຸບັນ, ຂໍ້ສະຫຼຸບກ່ຽວກັບອິດທິພົນທີ່ມີຕໍ່ລະດັບສະຕິປັນຍາທີ່ດີທີ່ສຸດກໍ່ຄືການໃຫ້ຄວາມສົນໃຈກ່ຽວ ກັບທິດສະດີປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງກຳມະພັນແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ມີຜົນຕໍ່ລະດັບສະຕິປັນຍາຮ່ວມກັນແທນການມຸ່ງ ສົນໃຈສຶກສາວ່າປັດໃຈໃດທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ສະປັນຍາເໝືອນກັນ.

1.2. ທິດສະດີຂອງສະຕິປັນຍາ

ການສຶກສາກ່ຽວກັບສະຕິປັນຍາແບ່ງອອກເປັນ 2 ແນວທາງຄື: ແນວທາງທີ່ໜຶ່ງແມ່ນການສຶກສາລັກສະນະພັດທະນາການຂອງສະຕິປັນຍາ ແລະ ແນວທາງທີສອງເນັ້ນການສຶກສາອົງປະກອບຂອງສະຕິປັນຍາໃນສ່ວນທີ່ເປັນໂຄງສ້າງຂອງສະຕິປັນຍາເຊິ່ງລວມມີດັ່ງນີ້:

1.2.1. ທິດສະດີໜຶ່ງອົງປະກອບ

ທິດສະດີອົງປະກອບນີ້ມີຮາກຖານເຊື່ອວ່າ ສະຕິປັນຍາມີຜົນຮ່ວມຂອງຄວາມສາມາດຕ່າງໆ ຂອງບຸກຄົນທີ່ບໍ່ວ່າຄົນຈະກະທຳກິດຈະກຳໃດ ເຊັ່ນ: ການຄິດ, ການແກ້ໄຂບັນຫາ, ການຕັດສິນໃຈ ເປັນສະໝັດຕະພາບທາງສະໝອງທີ່ມີລັກສະນະເປັນເອກະພາບ ຫຼື ມີລັກສະນະເປັນອົງປະກອບຮ່ວມດຽວກັນ.

ແນວຄວາມຄິດຕາມທິດສະດີນີ້ເລີ່ມຈາກນັກຈິດຕະວິທະຍາຄົນຝຣັ່ງ ທ່ານ ອານເຟຣດ (Alfred Binet) ແລະ ທີໂອຟີ, ໄຊມອນ (Theophile Simon) ໄດ້ສ້າງແບບທົດສອບເພື່ອແຍກເດັກທີ່ມີຄວາມຜິດປົກກະຕິທາງສະໝອງຈາກເດັກປົກກະຕິ ແລະ ຕໍ່ມາທ່ານ ດູອິວິດ ເອັມເທີແມນ ແຫ່ງມະຫາ ວິທະຍາໄລສະແຕນຟອດ ຂອງສະຫະລັດອາເມຣິກາ ໄດ້ນຳເອົາແບບທົດສອບນີ້ມາປັບປຸງຈົນເປັນທີ່ນິຍົມ ແລະ ໃຊ້ຢ່າງແຜ່ຫຼາຍເອີ້ນແບບທົດສອບນີ້ວ່າ (Stanford Binet Intelligence Test).

1.2.2. ທິດສະດີສອງອົງປະກອບ

ທິດສະດີສອງອົງປະກອບນີ້ ມີຄວາມເຊື່ອວ່າສະຕິປັນຍາຂອງມີນຸດເຮົາມີ 2 ອົງປະກອບຄື:

1) ທິດສະດີສອງອົງປະກອບຂອງທ່ານສະເປຍແມນ (Charis Spearman) ເຊື່ອວ່າສະໝັດຕະພາບທາງສະໝອງຂອງມະນຸດແບ່ງອອກເປັນ 2 ອົງປະກອບຄື:

❖ ອົງປະກອບທົ່ວໄປ (General Factor) ຫຼືເອີ້ນວ່າ G Factor ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດພື້ນຖານທີ່ສະໜັບສະໜູນກິດຈະກຳຕ່າງໆຂອງບຸກຄົນໃຫ້ມີປະສິດທິພາບເຊັ່ນ: ຄວາມສາມາດທາງຄວາມຄິດ, ການສັງເກດ, ການຈື່ຈຳສຳລັບຜູ້ທີ່ມີອົງປະກອບ G ຕ່ຳຈະມີປະສິດທິພາບໃນການເຮັດກິດຈະກຳຕ່າງໆຕ່ຳໄປດ້ວຍ.

❖ ອົງປະກອບສະເພາະ (Specific Factor) ຫຼືເອີ້ນວ່າ S Factor ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດຂອງແຕ່ລະຄົນເຊັ່ນ: ຄວາມສາມາດໃນການຄຳນວນ, ຄວາມສາມາດທາງດ້ານສິລະປະການດົນຕີ...

ອົງປະກອບ G Factor ແລະ ອົງປະກອບ S Factor ມີຄຳຄວາມສຳພັນຕໍ່ກັນບໍ່ສູງປານໃດໝາຍຄວາມວ່າບຸກຄົນທີ່ມີ G Factor ຢູ່ໃນລະດັບສູງບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງເຮັດວຽກທຸກຢ່າງໄດ້ດີໂດຍສະເພາະວຽກທີ່ຕ້ອງໃຊ້ S Factor ໃນລະດັບສູງ, ແຕ່ຄົນມີອົງປະກອບ G Factor ຢູ່ໃນລະດັບສູງ ແລະ ມີ S factor ຢູ່ໃນລະດັບສູງດ້ວຍຈະມີຄວາມສາມາດໃນການເຮັດວຽກນັ້ນໄດ້ດີ.

2) ທິດສະດີສອງອົງປະກອບຂອງທ່ານ ແຄດເທວ (Raymond B. Cattell) ແບ່ງອອກເປັນ 2 ອົງປະກອບຄື:

❖ ອົງປະກອບຟລູອິດ (Fluid Intelligence) ໝາຍເຖິງອົງປະກອບທີ່ເປັນການຖ່າຍທອດທາງກຳມະພັນ, ເປັນສະໝັດຖະພາບທາງສະໝອງໃນດ້ານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຫາເຫດຜົນ, ການຄິດແບບນາມມະທຳ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການແກ້ໄຂບັນຫາໂດຍທີ່ບໍ່ໃຊ້ຜົນຂອງການຮຽນຮູ້ ການໄດ້ຮັບປະສົບການມາກ່ອນ.

- ❖ **ອົງປະກອບຄຣິສຕັນໄລ (Crystallized Intelligence)** ເປັນອົງປະກອບທີ່ເປັນຜົນມາຈາກການຮຽນຮູ້, ການໄດ້ຮັບປະສົບການ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ອົງປະກອບສະຕິປັນຍາຄຣິສຕັນໄລນີ້ຈະສາມາດພັດທະນາເພີ່ມຂຶ້ນຂອງອາຍຸ ແລະ ປະສົບການ.

1.2.3. ທິດສະດີຫຼາຍອົງປະກອບ

ທ່ານ ທອນໄດ (Thorndike) ໄດ້ແບ່ງອົງປະກອບຂອງສະຕິປັນຍາເປັນ 3 ກຸ່ມຄື:

- ❖ **ອົງປະກອບນາມມະທຳ:** ເປັນຄວາມສາມາດທາງດ້ານການຄິດສ່ວນທີ່ເປັນນາມມະທຳເຊັ່ນ: ສັນຍະລັກຕ່າງໆ, ຄວາມສາມາດດ້ານຄວາມຄິດ, ຄວາມເຂົ້າໃຈດ້ານປັດຊະຍາ ແລະ ສາສະໜາ.
- ❖ **ອົງປະກອບທາງສັງຄົມ:** ເປັນຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນທີ່ເປັນຄວາມສາມາດໃນການຮຽນຮູ້, ການປັບຕົວ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດໃນສັງຄົມຢ່າງມີປະສິດິພາບ.
- ❖ **ອົງປະກອບທາງເຄື່ອງກົນຈັກ:** ເປັນອົງປະກອບຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນທີ່ເຂົ້າໃຈໂຄງສ້າງຂອງເຄື່ອງກົນໄກ, ໂຄງສ້າງຂອງເຄື່ອງກົນໄກຕ່າງໆ.

ຕໍ່ມາມີນັກຈິດຕະວິທະຍາຄົນອາເມຣິກາ ຊື່ທ່ານ ເທີສະໂຕນ (Thurstone) ໄດ້ນຳວິທີທາງສະຕິຕິມາພັດທະນາທິດສະດີຫຼາຍອົງປະກອບນີ້ເອີ້ນວ່າ: Factor Analysis ໂດຍສະຫຼຸບວ່າພື້ນຖານຂອງຄວາມສາມາດທາງສະໝອງຂອງມະນຸດມີ 7 ດ້ານຄື:

- 1) **ຄວາມສາມາດທາງພາສາ (Verbal Comprehension: V Factor)** ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດທາງດ້ານການຮຽນຮູ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈໃນການໃຊ້ພາສາ ແລະ ຄວາມສຳພັນຂອງຄຳເວົ້າ ຫຼື ຄຳສັບຕ່າງໆ.
- 2) **ຄວາມສາມາດທາງການຄິດຄຳນວນ (Number: N Factor)** ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດໃນການຄິດຄຳນວນບັນຫາ ຫຼື ໂຈດທາງຄະນິດສາດ.
- 3) **ຄວາມສາມາດທາງດ້ານເຫດຜົນ (Reasoning: R Factor)** ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດໃນການຄິດແບບອະນຸບານ, ຄວາມເປັນເຫດຜົນ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການສະຫຼຸບເຫດການຕ່າງໆ.
- 4) **ຄວາມສາມາດທາງດ້ານມິຕິສຳພັນ (Spatial Relation: S Factor)** ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດໃນການສ້າງຈິນຕະນາການເປັນການເຫັນຄວາມສຳພັນຂອງສິ່ງຂອງຕ່າງໆ
- 5) **ຄວາມສາມາດທາງດ້ານການຈື່ຈຳ (Memory: M Factor)** ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດໃນການຈື່ຈຳ ແລະ ລະນຶກໄດ້ໃນສິ່ງທີ່ບັນທຶກໄວ້ໃນຄວາມຊຶ່ງຈຳ.
- 6) **ຄວາມສາມາດທາງດ້ານການຮຽນຮູ້ (Perceptual: P Factor)** ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດທາງດ້ານການຮັບຮູ້ໄດ້ຢ່າງວ່ອງໄວ, ແມ່ນຢ່າໃນລາຍລະອຽດຂອງສິ່ງທີ່ໄດ້ສຳຜັດ.
- 7) **ຄວາມສາມາດໃຊ້ສັບຢ່າງຄ່ອງແຄ້ວ (Word Fluency: W Factor)** ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດໃນການໃຊ້ຖ້ອຍຄຳທີ່ມີມນວນ, ມ່ວນຫຼຸ ແລະ ໃຊ້ຄຳສັບຕ່າງໆໄດ້ຢ່າງຕ້ອງ.

1.2.4. ທິດສະດີໂຄງສ້າງສະຕິປັນຍາ

ທ່ານ ກິບຟອດ ໄດ້ແບ່ງໂຄງສ້າງທາງສະຕິປັນຍາອອກເປັນ 3 ມິຕິຄື:

- **ມິຕິທີ:1:** ມິຕິເນື້ອໃນໃຈຄວາມແບ່ງອອກເປັນ 4 ລັກສະນະຄື:

1) **ພາບ (Figural)** ຄືສິ່ງທີ່ເປັນຮູບປະທຳທີ່ສາມາດສຳຜັດໄດ້ດ້ວຍສາຍຕາເຊັ່ນ: ການເຫັນວັດຖຸຕ່າງໆ ແລະ ສຳຜັດດ້ວຍຫູ ຄືການໄດ້ຍິນສຽງຕ່າງໆ.

2) **ສັນຍະລັກຕ່າງໆ (Symbolic)** ເປັນຂໍ້ມູນທີ່ຢູ່ໃນຮູບແບບຂອງເຄື່ອງໝາຍຕ່າງໆທີ່ໃຊ້ສື່ຄວາມໝາຍໃຫ້ເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈພະຍັນຊະນະ, ຕົວເລກ, ໂນ້ດເພງ...

3) **ພາສາ (Sematic)** ເປັນຂໍ້ມູນໃນຮູບແບບຖ້ອຍຄຳ, ຮູບພາຍທີ່ມີຄວາມໝາຍ.

4) **ພຶດຕິກຳ (Behavioral)** ເປັນຂໍ້ມູນທີ່ເປັນກິລິຍາທຳທາງທີ່ໃຊ້ໃນປະຕິສຳພັນຂອງບຸກຄົນ, ຄວາມເຂົ້າໃຈ, ຄວາມສົນໃຈ, ຄວາມຄິດ, ຄວາມເຫັນ. ຫັດສະນະຄະຕິ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຕ່າງໆ ຂອງບຸກຄົນທີ່ກ່ຽວກັບປະຕິສຳພັນ.

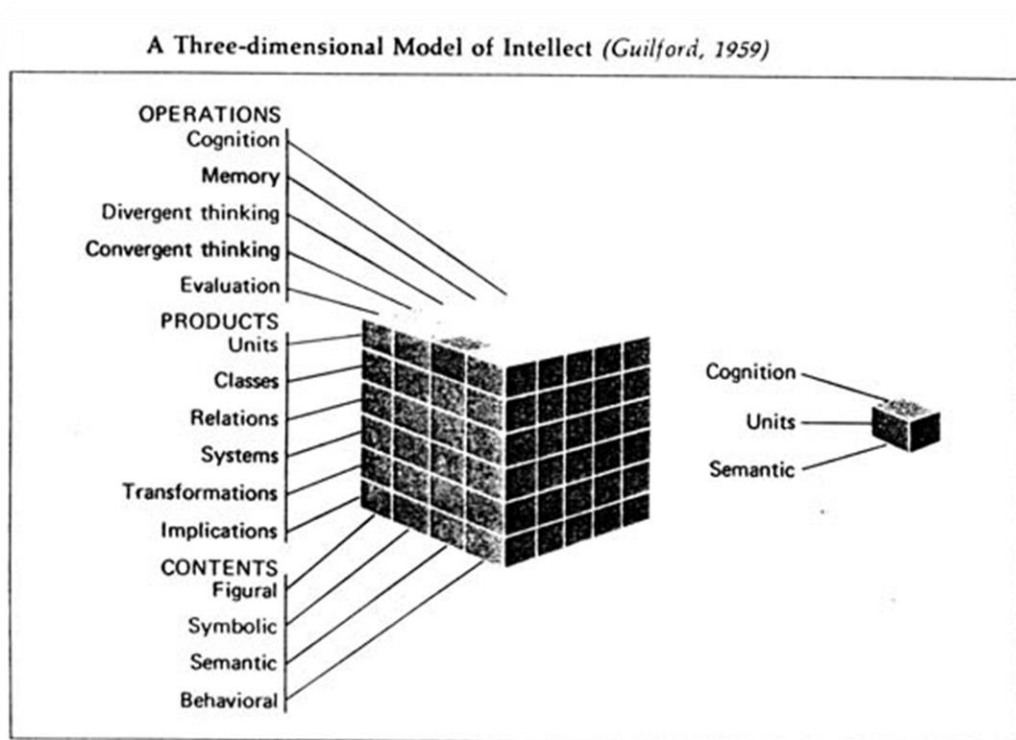
➤ **ມິຕິທີ2:** ມິຕິວິທີການ ເປັນຂະບວນການທາງສະໝອງແບ່ງອອກເປັນ 5 ລັກສະນະຄື:

- 1) ການຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈ (Cognition) ການຮັບຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈສິ່ງອ້ອມຕົວ.
- 2) ການຈື່ຈຳ (Memory) ຄວາມສາມາດຈື່ຈຳສິ່ງຕ່າງໆ.
- 3) ການຄິດແບບອະເນກໄນ (Divergent Thinking) ເປັນວິທີການຄິດທີ່ຫຼາກຫຼາຍຮູບແບບທີ່ເປັນພື້ນຖານຂອງການຄິດສ້າງສັນ.
- 4) ການຄິດແບບເອກະໄນ (Convergent Thinking) ເປັນການຄິດທີ່ມີຄຳຕອບ.
- 5) ການປະເມີນຄ່າ (Evaluation) ໝາຍເຖິງການຕັດສິນໃຈໂດຍຢຶດຖືຄວາມຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ ແລະ ຄວາມປາຖະໜາເປັນເກນ.

➤ **ມິຕິທີ3:** ມິຕິຜົນຂອງຄວາມຄິດ (**Product**) ໝາຍເຖິງສິ່ງທີ່ໄດ້ຈາກການຄິດເຊິ່ງແບ່ງອອກເປັນ 6 ລັກສະນະຄື:

- 1) **ໜ່ວຍ (Units)** ຄືສິ່ງທີ່ຮ່ວມຕົວເປັນໜຶ່ງດຽວທີ່ມີລັກສະນະສະເພາະຕົວ ເຊັ່ນ: ລົດ, ຄົນ, ສັດເປັນຕົ້ນ.
- 2) **ພວກ ຫຼື ກຸ່ມ (Classes)** ຄືກຸ່ມຂອງໜ່ວຍຕ່າງໆທີ່ມີຄຸນສົມບັດຮ່ວກັນ ຫຼື ຄ້າຍຄືກັນເຊັ່ນ: ສັດປີກ, ສັດນ້ຳ, ສັດປີກເປັນຕົ້ນ.
- 3) **ຄວາມສຳພັນ (Lelation)** ໝາຍເຖິງການເຊື່ອມຕໍ່ຂໍ້ມູນຈາກໜ່ວຍຫຼື ກຸ່ມ ຫຼື ພວກ ຫຼື ລັກສະນະຫຼັກເກນຕ່າງໆ ທີ່ສະແດງຄວາມສຳພັນໃນຮູບມະໂນທັດ ເຊັ່ນ: ຄວາມເໝືອນກັນ, ຄວາມແຕກຕ່າງກັນ, ການປຽບທຽບ, ຫຼາຍນ້ອຍກວ່າກັນ.
- 4) **ລະບົບ (System)** ໝາຍເຖິງໂຄງສ້າງຂອງໜ່ວຍ,ພວກຂໍ້ມູນທີ່ມີຄວາສຳພັນອັນສັບຊ້ອນ, ອາດຢູ່ໃນຮູບແບບຂອງທິດສະດີ, ຫຼັກການ ຫຼື ກົດເກນຕ່າງໆ.
- 5) **ການແປຮູບ (Transformation)** ໝາຍເຖິງການປ່ຽນແປງຂໍ້ມູນຈາກລັກສະນະເດີມໄປສູ່ຮູບແບບໃໝ່.

- 6) **ການປະຍຸກ (Implications)** ໝາຍເຖິງການອະທິບາຍ, ການປຽບທຽບ, ການເຂົ້າໃຈເພື່ອປະຍຸກໃຊ້ໃນການຄາດຄະເນ ຫຼື ການກະຕຽງ

ຮູບໂຄງສ້າງທາງປັນຍາຂອງ ທ່ານ ກິນຟອດ

1.2.5. ທິດສະດີປັນຍານິຍົມ

ທິດສະດີນີ້ເປັນແນວຄວາມຄິດຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາເຢຍລະມັນ 3 ຄົນ ຊຶ່ງນຳໂດຍ ແມັກເວີທາຍເມີ, ໂວແກງໂຄເລີ ແລະ ເຄີດຄອບກາ ຫຼື ເອີ້ນວ່ານັກຈິດຕະວິທະຍາເກັສຕັນ. ທິດສະດີປັນຍານິຍົມນີ້ມີຫຼັກເກນວ່າໃນການຮຽນຮູ້ໃນການແກ້ໄຂບັນຫານັ້ນ, ອິນຊີຈະຮັບຮູ້ສິ່ງກະຕຸ້ນ ຫຼື ໂຄງສ້າງຂອງປັນຍາໂດຍສ່ວນລວມທັງໝົດ ທຸກແງ່ມຸມສາກ່ອນເອີ້ນວ່າສ່ວນລວມທີ່ມີຄວາມໝາຍຈາກນັ້ນຈຶ່ງສຶກສາຫາຄວາມສຳພັນຫາສ່ວນຍ່ອຍໆຈົນກະທັ້ງເກີດຄວາມຄິດຫຼືຊ່ອງທາງໃນການແກ້ໄຂບັນຫາເອີ້ນວ່າການຢັ້ງເຫັນໂດຍສະຫຼຸບວ່າ “ ສ່ວນລວມມີຄ່າກວ່າສ່ວນຍ່ອຍລວມກັນ”.

ການຮຽນຮູ້ແບບຢັ້ງເຫັນ ນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມນີ້ໄດ້ທຳການທົດລອງກ່ຽວກັບການຮຽນຮູ້ແບບຢັ້ງເຫັນທີ່ມີຊື່ສຽງຫຼາຍແມ່ນການທົດລອງຂອງ ໂຄເລີ.. ທ່ານໄດ້ທົດລອງພຶດຕິກຳການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງລົງຊິມແຟນຊີ ຊື່ສຸລະຕານ ໂດຍຈັບເອົາລົງທີ່ກຳລັງຫົວໃສ່ໃນຄອກ.

ການທົດລອງຄັ້ງທີ 1 ເອົາກ້ວຍແຂວນໄວ້ທີ່ເພດານໃນໄລຍະສູງທີ່ລົງຢື່ມເຖິງ, ພາຍໃນຄອກມີແກັດໄມ້ໃຫຍ່ພໍສົມຄວນໜຶ່ງແກັດ, ລົງສຸລະຕານມີຄວາມຫົວເມື່ອເຫັນກ້ວຍກໍພະຍາຍາມກະໂດດເອົາກ້ວຍແຕ່ກໍກະໂດດບໍ່ເຖິງ. ສຸລະຕານຍ່າງໄປອ້ອມໆຄອກ ແລະ ໃນທີ່ສຸດສຸລະຕານກໍຍູ້ແກັດໄມ້ເຊິ່ງກັບກ້ວຍທີ່ແຂວນຢູ່ ແລ້ວຍື່ນເອົາເອົາກ້ວຍມາກິນ.

ການທົດລອງຄັ້ງທີ 2 ກໍ່ທໍາການທົດລອງຄືເກົ່າແຕ່ບ່ອນແຂວນກ້ວຍຈະສູງຂຶ້ນໄປກວ່າເກົ່າແລ້ວເອົາແກັດໄມ້ຄືເກົ່າມາປະໄວ້ຫຼາຍແກັດ, ສຸລະຕານທີ່ຫົວເມື່ອເຫັນກ້ວຍກໍພະຍາຍາມກະໂດດຍື້ເອົາກ້ວຍແຕ່ກໍບໍ່ເຖິງ, ສຸລະຕານຍ່າງໄປຍ່າງມາ ໃນທີ່ສຸດກໍຍົກແກັດມາຊ້ອງກັນ ແລ້ວປິ່ນຂຶ້ນຍື້ເອົາກ້ວຍມາກິນໄດ້.

ການທົດລອງນີ້ສະແດງເຖິງລົງໄດ້ໃຊ້ປັນຍາແກ້ໄຂບັນຫາ ສາມາດພິຈາລະນາສິ່ງຮອບຕົວ ແລະ ຮູ້ຈັກພິຈາລະນາຫາຄວາມສໍາພັນລະຫວ່າງສິ່ງກະຕຸ້ນປະສົມປະສານກັບປະສົບການເດີມ ເຊິ່ງໃນຕອນທໍາອິດລົງໃຊ້ເວລາແລະ ຄວາມພະຍາຍາມລອງຜິດລອງຖືກຢູ່ພໍສົມຄວນ. ໃນທີ່ສຸດລູກກໍເກີດການຢັ້ງເຫັນຂຶ້ນມາໄດ້ວ່າຈະເອົາກ້ວຍມາກິນດ້ວຍວິທີໃດ ຈາກນັ້ນກໍສາມາດເອົາກ້ວຍມາກິນໄດ້ທຸກໆຄັ້ງ.

ພາບການ ທົດລອງ ຂອງ ໂຄຣເລີ

❖ ອົງປະກອບທີ່ສົ່ງເສີມການຮຽນຮູ້ແບບຢັ້ງເຫັນ

1. ການກະຕຸ້ນ ແລະແຮງຈູງໃຈ: ເປົ້າໝາຍຂອງການຮຽນຮູ້ເປັນສິ່ງສໍາຄັນຕໍ່ແຮງຈູງໃຈໃຫ້ເກີດຄວາມຄິດ.
2. ປະສົບການ: ການສ້າງປະສົບການເປັນພື້ນຖານຄວາມສາຄັນຂອງການຄິດແກ້ໄຂບັນຫາໃນສະຖານະການຕ່າງໆ.
3. ຄວາມສໍາພັນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ: ສິ່ງກະຕຸ້ນຢູ່ໃນໄລຍະທີ່ເໝາະສົມໃນການເຊື່ອມໂຍງຄວາມສາພັນຈອງບັນຫາ.

1.3. ການທົດສອບສະຕິປັນຍາ.

ໃນປີ ຄ.ສ 1989 ທ່ານ ເຊີຟຣານຊິດກໍຕັນ (Sir Francis Galton) ນັກຊີວະສະຖິຕິຄົນອັງກິດເປັນຜູ້ລິເລີ່ມສຶກສາຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນ ແລະ ໄດ້ສະຫຼຸບວ່າຄວາມສາມາດສະຕິປັນຍາເປັນຄຸນລັກສະນະທີ່ໄດ້ຮັບການຖ່ຍທອດທາງກຳມະພັນ, ໃນທັກສະນະຂອງທ່ານເຫັນວ່າທຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສາມາດຕໍ່າ

ແມ່ນບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຮັບຮູ້ທາງປະສາດສໍາພັດບໍ່ໄດ້ດີ, ຍ້ອນແນວນັ້ນທ່ານເຫັນວ່າແບບທົດສອບການວັດການຈຳແນກການຮັບຮູ້ທາງປະສາດສໍາພັດຄືແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາທີ່ແທ້ຈິງ.

1.3.1. ແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາລາຍບຸກຄົນ

ການທົດສອບສະຕີປັນຍາບຸກຄົນນີ້, ຜູ້ດໍາເນີນການທົດສອບຢ່າງຖືກຕ້ອງຈະເຮັດໃຫ້ຜົນການທົດສອບມີຄວາມທ່ຽງຕຶງ (Validity) ຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ (Reliability) ເພື່ອປ້ອງກັນຄວາມຜິດພາດໃນການນໍາຜົນການການທົດສອບໄປໃຊ້ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດ.

1) ແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາຂອງ ທ່ານອານເຟຣດ ບິເນັດ (Alfred Binet) ໃນປີ1904 ຜູ້ບໍລິຫານການສຶກສາຂອງປະເທດຝຣັ່ງໄດ້ໃຫ້ຄວາມສົນໃຈຕໍ່ບັນຫາກ່ຽວກັບເດັກຮຽນຊ້າ, ໄດ້ຈັດຕັ້ງສະຖາບັນສໍາລັບພັດທະນາເດັກທີ່ມີບັນຫາເຫຼົ່ານີ້ຂຶ້ນເປັນພິເສດ, ທ່ານ ອານເຟໝດ ບິເນັດ ເຊິ່ງເປັນນັກຈິດຕະວິທະຍາທີ່ມີຊື່ສຽງໄດ້ຮັບການມອບໝາຍໃຫ້ຫາວິທີການແຍກເດັກທີ່ມີບັນຫາການຮຽນຊ້າອອກຈາກເດັກປົກກະຕິ ແລະໃນປີ 1905 ທ່ານ ອານເຟຣດ ບິເນັດ ໄດ້ຮ່ວມມືກັບ ທ່ານ ໄຊມອນ ສ້າງແບບທົດສອບເອີ້ນວ່າ **Binet Simon Scale** ເພື່ອວັດຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງເດັກປົກກະຕິ ກັບ ເດັກຮຽນຊ້າ, ແບບທົດສອບຊຸດນີ້ປະກອບດ້ວຍຄໍາຖາມເນັ້ນໜັກທາງດ້ານພາສາກ່ຽວກັບເຫດຜົນ (Reasoning) ການຕັດສິນໃຈ (Judgment) ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈ (Comprehension) ແບບທົດສອບຊຸດນີ້ປະກອບດ້ວຍແບບທົດສອບຍ່ອຍໆຈຳນວນ 30 ຂໍ້.

2) ແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາຂອງ ທ່ານເທີແມນ (LM. Terman) ໃນປີ1916ທ່ານເທີແມນນັກຈິດຕະວິທະຍາແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລສະແຕນຟອດສະຫາລັດອາເມຣິກາໄດ້ນໍາແບບທົດສອບຂອງທ່ານບິເນັດມາປັບປຸງປັບໄຂເອີ້ນວ່າ **The Stanford-Binet Test** ແລະ ຕໍ່ມາໄດ້ມີການພັດທະນາປັບປຸງຂຶ້ນອີກຫຼາຍຄັ້ງຈົນກາຍເປັນທີ່ຮູ້ຈັກຢ່າງແພ່ຫຼາຍໃນປັດຈຸບັນ.

3) ແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາຂອງ ທ່ານເດວິດ ເວດສະເລີ (David Wechsler) ໃນປີ1929 ທ່ານໄດ້ສ້າງແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາສໍາລັບຜູ້ໃຫຍ່ຂຶ້ນເອີ້ນວ່າ Wechsler Adult Intelligence Scale ຫຼືທີ່ຮູ້ຈັກໃນຊື່ວ່າ WAIS ແບບທົດສອບຊຸດນີ້ຖືວ່າເປັນແບບທົດສອບມາດຕະຖານສໍາລັບຜູ້ໃຫຍ່.

ແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາຂອງທ່ານ ເວດສະເລີ ໄດ້ແບ່ງຕາມລະດັບອາຍຸມີ 3 ສະບັບຄື:

- ❖ **Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS)** ໃຊ້ທົດສອບບຸກຄົນແຕ່ອາຍຸ 16-75 ປີ, ເວລາດໍາເນີນການທົດສອບປະມານ 1 ຊົ່ວໂມງ.
- ❖ **Wechsler Intelligence Scale For Children (WISC-R)** ໃຊ້ທົດສອບເດັກອາຍຸ 6-15 ປີ 11 ເດືອນ, ໃຊ້ເວລາໃນການທົດສອບ 1 ຊົ່ວໂມງ.
- ❖ **Wechsler Preschool and Primary Scale Of Intelligence (WPPSI)** ໃຊ້ທົດສອບເດັກອາຍຸ 4 - 6 ປີ 6 ເດືອນ.

1.3.2. ແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາເປັນກຸ່ມ

ແບບທົດສອບສະຕີປັນຍາເປັນກຸ່ມນັ້ນສ້າງຂຶ້ນເພື່ອທົດສອບກຸ່ມຂອງບຸກຄົນທີ່ມີຈຸດດີຄື: ຜູ້ດໍາເນີນການທົດສອບບໍ່ໄດ້ຮັບການເຝິກຝົນທັກສະຫຍັງຫຼາຍ, ແບບທົດສອບທີ່ມີຊື່ສຽງແມ່ນແບບທົດສອບຄວາມຖະໜັດດ້ານ

ວິຊາການ (Scholastic Aptitude Test: SAT) ແບບທົດສອບລັກສະນະທີ່ໃຊ້ສາທາລະນະວັດຄວາມສາມາດຫຼາຍໆ ດ້ານ ເຊັ່ນ: ການຄິດຄຳນວນ, ການຄິດທາງນາມມະທຳ, ຄວາມສາມາດດ້ານມະຕິສຳພັນ ແລະ ສາມາດດ້ານເຄື່ອງ ກົນຈັກ, ຜົນຂອງແບບທົດສອບຈະແຍກອອກເປັນຄວາມສາມາດໃນແຕ່ລະດ້ານໂດຍບໍ່ນຳຮວມແລ້ວຫາຄ່າອື່ນໆ ອີກ.

ຄວາມທະນັດ (Aptitude) ຄວາມສາມາດຂອງບຸກຄົນທີ່ມີລັກສະນະສະເພາະຕົວ, ບາງເທື່ອເອີ້ນວ່າພອນ ສະຫວັນ ເມື່ອໄດ້ນຳມາປະສົມປະສານກັບປະສົບການເກີດການຮຽນຮູ້ທີ່ມີປະສິດທິພາບຍິ່ງຂຶ້ນ, ເປັນຜົນໃຫ້ເກີດ ການຄິດ, ການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການກະທຳຂອງບຸກຄົນມີປະສິດທິພາບອັນເປັນລັກສະນະປະຈຳຕົວ.

ປັດຈຸບັນ ໄດ້ນຳແບບທົດສອບວັດຄວາມຖະໜັດມາໃຊ້ໃນການຂັດເລືອກບຸກຄົນເຂົ້າສຶກສາໃນລະດັບ ມັດທະຍົມສຶກສາໃນສາຂາວິຊາຊີບ ແລະ ຍັງໃຊ້ໃນການຄັດເລືອກເຂົ້າຮຽນລະດັບມະຫາວິທະຍາໄລເປັນສາຂາວິຊາ ສະເພາະເຊັ່ນ: ແພດ, ວິສາວະກອນ, ພະຍາບານ ແລະ ອື່ນໆ... ໃຊ້ໃນການຂັດເລືອກບຸກຄົນເຂົ້າເຮັດດວງກາໃນ ລະດັບລາຊະການ ແລະ ອົງກອນວິຊາຊີບຕ່າງໆອີກດ້ວຍ.

❖ ເກນໃນການວັດສະຕິປັນຍາ (Intelligence Quotient)

ເກນໃນການວັດສະຕິປັນຍາໝາຍເຖິງການກຳນົດລະດັບສະຕິປັນຍາແລະບຸກຄົນທີ່ເອີ້ນວ່າ Intelligence Quotient (IQ) ເປັນຄ່າຄວາມສະຫຼາດຂອງຄົນດ້ວຍການນຳເອົາຄ່າທີ່ໄດ້ຈາກການທົດລອງ ເອີ້ນວ່າ ອາຍຸສະໝອງ (Mental Age : MA) ມາປຽບທຽບກັບອາຍຸຈິງ (Chronological Age : CA) ຄ່າທີ່ເອີ້ນວ່າເກນສະຕິປັນຍາ ໂດຍໃຊ້ສູດຄຳນວນດັ່ງນີ້:

$$IQ = \frac{\text{Mental Age}}{\text{Chronological}} \times 100$$

ຕົວຢ່າງ: ນັກສຶກສາຄົນໜຶ່ງອາຍຸ 20 ປີ ເຮັດແບບທົດສອບສະຕິປັນຍາໄດ້ເທົ່າກັບອາຍຸສະໝອງ 22 ປີ ສະເລ່ຍຄ່າ IQ ຂອງນັກສຶກສາຄົນນີ້ຄື:

$$IQ = \frac{22}{20} \times 100$$

ສະເລ່ຍ IQ ຂອງນັກສຶກສາມີຄ່າເທົ່າກັບ 105

1.3.3. ລະດັບ ແລະ ຄຸນປະໂຫຍດຂອງສະຕິປັນຍາ

❖ ລະດັບສະຕິປັນຍາ

ການແບ່ງລະດັບສະຕິປັນຍາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຊະນິດຂອງວຽກອາຊີບ ທີ່ບຸກຄົນສາມາດເລືອກປະກອບອາຊີບໄດ້ໂດຍທົ່ວໄປສາມາດແບ່ງລະດັບສະຕິປັນຍາຄື:

ຕາຕະລາງລະດັບສະຕິປັນຍາ

ລະດັບ IQ	ຄວາມໝາຍ	ຄວາມສາມາດ	ຊະນິດຂອງວຽກອາຊີບ
140 ຂຶ້ນໄປ	ອັດສະລິຍະ	ສາມາດສໍາເລັດປະລິນຍາເອກ	ເປັນຜູ້ນຳວິຊາຊີບຕ່າງໆ ເປັນນັກວິທະຍາສາດຊັ້ນສູງ
120 – 139	ສະຫຼາດຫຼາຍ	ສາມາດສໍາເລັດປະລິນຍາຈາກ ມະຫາວິທະຍາໄລ	ເຮັດວຽກຊັ້ນສູງ, ນັກບັນຊີ, ແພດ, ຄູ, ທະນາຍຄວາມ, ນັກຂ່າວ
110 – 119	ສະຫຼາດ	ສາມາດສໍາເລັດວິທະຍາໄລ, ມີໂອກາດຈົບ ມະຫາວິທະຍາໄລ	ຄົນຂາຍເຄື່ອງຕາມຮ້ານໃຫຍ່ໆ, ສິນລະປິນ
90 – 109	ປານກາງ	ສາມາດຈົບມັດທະຍົມສຶກສາ	ຊ່າງເຄື່ອງຍົນ,
80 – 94	ຕ່ຳກວ່າປົກກະຕິ	ເຮັດວຽກທີ່ໃຊ້ສິນເປັນສູງປານໃດ, ຄ້າຂາຍເລັກໆນ້ອຍໆ	ກຳມະກອນ, ຊ່າງຕັດຜົມ
70 – 79	ຂ້ອນຂ້າງປັນຍາອ່ອນ	ໂອກາດທີ່ຈະຈົບ ຫຼື ບໍ່ຈົບປະຖົມ	ກຳມະກອນ, ລູກຈ້າງ
69 ລົງມາ	ປັນຍາອ່ອນ	ຕ້ອງສອນເປັນພເສດ ອ່ານອອກຂຽນໄດ້	ເຮັດວຽກທີ່ບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຄວາມຄິດ ຫຼື ສີມື
50 – 68	ໄງ່	ຕ້ອງສອນຫຼາຍໆຈື່ສາມາດເຮັດໄຮ່ ເຮັດສວນໄດ້	
25 – 49	ໄງ່ຮ້າວ	ມີຄວາມສາມາດເທົ່າກັບເດັກ 6-7 ປີ	
24 ລົງມາ	ໄງ່ທີ່ສຸດ	ບໍ່ສາມາດຊ່ວຍເຫຼືອຕົນເອງໄດ້ເລີຍ	

❖ ປະໂຫຍດຂອງສະຕິປັນຍາ

1. **ດ້ານການສຶກສາ:** ການຈັກການສຶກສາຕ້ອງຄໍານຶງເຖິງອົງປະກອບດ້ານຄວາມເໝາະສົມຂອງລະດັບສະຕິປັນຍາ ຈຶ່ງຈະເກີດປະສິດທິພາບຢ່າງເຕັມທີ່.

2. **ດ້ານການປັບຕົວ:** ເດັກທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາຕໍ່າປັບຕົວເຂົ້າສະພາບແວດລ້ອມບໍ່ໄດ້ດີ ເຊິ່ງຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ສໍາພັນທະພາບ, ຜົນສໍາເລັດໃນການຮຽນ, ການເຮັດວຽກ, ການດໍາລົງຊີວິດ.

ນອກຈາກນີ້ບຸກຄົນທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາສູງກວ່າບຸກຄົນອື່ນຫຼາຍໆ ມັກມີບັນສໍາພັນຕະພາບຄືກັນ.

3. **ດ້ານການປະກອບອາຊີບ:** ບຸກຄົນທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາສູງ, ຈະມີໂອກາດເລືອກສຶກສາທີ່ນໍາໄປສູ່ການປະກອບອາຊີບທີ່ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ລາຍໄດ້ສູງຕໍ່ມທີ່ຕ້ອງການ.

4. **ດ້ານການເລືອກຄູ່ຄອງ:** ຕາມທິດສະດີສະຕິປັນຍາເຊື່ອວ່າກໍາມະພັນມີອິດທິພົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນ ແລະ ສະຕິປັນຍາເປັນປັດໄຈສໍາຄັນທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ຄວາມສໍາເລັດຂອງບຸກຄົນໃນທຸກໆດ້ານ, ສະນັ້ນໃນບຸກຄົນທີ່ມີສະຕິປັນຍາສູງຈຶ່ງເຫັນຄວາມສໍາຄັນຂອງການເລືອກຄູ່ຄອງທີ່ມີສະປັນຍາສູງດ້ວຍເພື່ອຕ້ອງການໄດ້ລູກທີ່ມີສະຕິປັນຍາສູງໄວ້ສືບຕະກຸນຕໍ່ໄປ.

5. ດ້ານການດຳລົງຊີວິດ: ບຸກຄົນທີ່ມີສະຕິປັນຍາສູງ ຈະປະສົບຜົນສຳເລັດໃນການງານທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ລາຍໄດ້ ແລະ ຄວາມເປັນຢູ່ທີ່ພຽບພ້ອມ, ເດັກໆທີ່ເຕີບໃຫ້ໃນຄອບຄົວທີ່ພຽບພ້ອມ, ອົບອຸ່ນ, ການເຕີບໂຕໃນ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີຈະສົ່ງເສີມໃຫ້ມີລະດັບສະຕິປັນຍາທີ່ສູງຂຶ້ນ, ນອກເໜືອທີ່ໄດ້ຮັບາຈາກກຳມະພັນ.

ດັ່ງນັ້ນ, ບຸກຄົນທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາສູງ ຈິ່ງມີໂອກາດພັດທະນາລະດັບສະຕິປັນຍາໃຫ້ສູງຍິ່ງຂຶ້ນໆ ກໍ່ຈະ ສົ່ງຜົນໃຫ້ມີລະດັບການດຳລົງຊີວິດທີ່ດີໃນດ້ານອື່ນໆຕໍ່ໄປ.

❖ ສິ່ງສຳຄັນກ່ຽວກັບກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາບຸກຄົນ

1. ລະດັບສະຕິປັນຍາບຸກຄົນຖືກກຳນົດດ້ວຍກຳມະພັນ ແລະ ສາມາດປ່ຽນແປງໄປຕາມສິ່ງແວດລ້ອມ, ຈາກການສຶກສາຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາ ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນໄດ້ຮັບການຖ່າຍທອດຈາກ ບັນພະບູລຸດ ແລະ ຈາກການສຶກສາເດັກຜາແຝດທີ່ມີກຳມະພັນຄືກັນທຸກຢ່າງ, ແຕ່ເມື່ອເດັກເຫຼົ່ານັ້ນໄປລ້ຽງດູໃນ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ພົບວ່າລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງເດັກມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ, ຈິ່ງສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ລະດັບ ສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນນັ້ນ, ນອກຈາກຈາກຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບກຳມະພັນ ແລະ ຍັງຂຶ້ນຢູ່ກັບສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີ ແລະ ເໝ າະສົມສາມາດສົ່ງຜົນສະທ້ອນສະຕິສູງຂຶ້ນໄດ້.

2. ລະດັບສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນນັ້ນບໍ່ຄົງທີ່, ສາມາດປ່ຽນແປງເພາະສະນັ້ນຈິ່ງສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ລະດັບ ສະຕິປັນຍາຂອງບຸກຄົນທີ່ທົດສອບແຕ່ລະຄັ້ງອາດໄດ້ລະດັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນມີການປ່ຽນແປງເພີ່ມຂຶ້ນ ຫຼື ຫຼຸດລົງ ຂຶ້ນ ກັບການເຝິກຝົນ, ການຮຽນຮູ້, ແລະ ປັດໃຈອື່ນໆ ເຊັ່ນວ່າ ຄວາມພ້ອມຂອງຈິດໃຈ.

3. ຂະບວນການທົດລອງສະຕິປັນຍາທ່ຽງຕົງ, ເຊື່ອຖືໂດຍພຽງໃດ, ການທົດສອບສະຕິປັນຍາຕ້ອງເຮັດ ໂດຍຜູ້ຊ່ຽວຊານຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ຂະບວນການທົດສອບທີ່ເປັນມາດຕະຖານ, ຜົນຂອງການທົດສອບຈິ່ງຈະມີ ຄວາມເຊື່ອຖືໄດ້

2. ອາລົມ

2.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຊະນິດຂອງອາລົມ

2.1.1. ຄວາມໝາຍຂອງອາລົມ

ອາລົມເປັນຄຳສັບທີ່ມີຄວາມໝາຍເຂົ້າໃຈຍາກ ແລະ ເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນ ເພາະມີຄວາມລະອຽດ, ຊັບຊ້ອນ ແລະ ເປັນນາມມະທຳ, ບໍ່ສາມາດສຳຜັດໄດ້, ແຕ່ມີການຕອບສະໜອງທີ່ເປັນຮູບປະທຳ ມີທັງທີ່ສັງເກດໄດ້ຢ່າງຊັດ ເຈນ ແລະ ບໍ່ສາມາດສັງເກດໄດ້ ຖ້າຫາກບຸກຄົນນັ້ນບໍ່ສະແດງອາລົມອອກມາ.

ຄຳວ່າອາລົມກັບພາສາອັງກິດທີ່ວ່າ “ **Emotion** ” ເຊິ່ງໃນທາງຈິດຕະວິທະຍາແລ້ວອາລົມຄື: ຄວາມວຸ່ນວາຍ ໃຈ, ຄວາມປັ່ນປວ່ນເປັນສະພາວະທີ່ບຸກຄົນສູນເສຍຄວາມເປັນຕົວຂອງຕົວເອງເປັນຄວາມຮູ້ສຶກສ່ວນຕົວພາຍໃນ ຂອງບຸກຄົນນັ້ນໆ ເພາະມະນຸດທຸກຄົນມີຄວາມມັກຄວາມເປັນທຳທີ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງທາງອາລົມ, ເພາະຄວາມຕ້ອງການທາງອາລົມເປັນສິ່ງຈຳເປັນຄືກັນກັບຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ອັນເປັນສິ່ງທີ່ເກີດມາ

ຈາກການມີປະຕິສຳພັນຂອງຕົນເອງກັບບຸກຄົນອື່ນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ນອກຈາກນີ້, ອາລົມຍັງມີຄວາມສຳພັນກ່ຽວຂ້ອງກັບຄຳວ່າຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ຈິດໃຈອີກດ້ວຍ.

2.1.2. ຊະນິດຂອງອາລົມ

ທ່ານ ໂຣເບີດ ພລູຊິກ (Robert Plutchik) ໄດ້ເຮັດການວິໄຈເລື່ອງອາລົມ ແລະ ໄດ້ຍອມຮັບວ່າອາລົມພື້ນຖານຢູ່ 8 ຊະນິດຄື: ອາລົມຢ້ານກົວ, ອາລົມຕົກໃຈ, ອາລົມໂສກເສົ້າ, ອາລົມລັງກງຽດ, ອາລົມຮ້າຍ, ອາລົມຄາດຫວັງ, ອາລົມມ່ວນຊື່ນ, ອາລົມຍອມຮັບ. ອາລົມພື້ນຖານທັງ 8 ນີ້ຍັງປ່ຽນແປງໄປຕາມລະດັບຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນຂອງອາລົມ ແລະ ຍັງມີຊື່ເອີ້ນແຕກຕ່າງກັນອີກເຊັ່ນ: ອາລົມໂສກເສົ້າຈະມີລະດັບຕັ້ງແຕ່ເສົ້າ, ເສຍໃຈ, ທຸກໃຈ ເປັນຕົ້ນ. ອາລົມທີ່ມີລະດັບຄວາມເຂັ້ມຂຸ້ນໜ້ອຍຈະບໍ່ສາມາດແຍກໄດ້ວ່າເປັນອາລົມໃດ. ນອກຈາກນີ້ ອາລົມທັງ 8 ນີ້ຍັງປະສົມປະສານກັນເປັນອາລົມຊັບຊ້ອນຂຶ້ນອີກ ຕົວຢ່າງ ເດັກຊາຍຄົນໜຶ່ງກຳລັງກິນເຂົ້າໜົມທີ່ລັກມາຈາກເຮືອນຄົວ, ກໍຈະເກີດອາລົມມ່ວນຊື່ນປະສົມກັບອາລົມຢ້ານກົວ ເຊິ່ງກໍຄືຄວາມຮູ້ສຶກຜິດ (Guilt) ຫຼື ອາລົມອິດສາກໍເປັນອາລົມທີ່ປະສົມປະສານລະຫວ່າງຮ້າຍ, ຄຽດ ແລະ ຢ້ານກົວ ເປັນຕົ້ນ.

ທ່ານ ແພງເຊນ (Jaak Panksepp) ໄດ້ສະເໜີແນວຄວາມຄິດການຈາແນກອາລົມ, ໂດຍທ່ານສະເໜີພື້ນຖານນັ້ນທັງໝົດມີຢູ່ 4 ຊະນິດໄດ້ແກ່: ຄາດຫວັງ, ເດືອດຮ້ອນ, ຕົກໃຈ ແລະ ຢ້ານກົວ. ໂດຍທີ່ອາລົມພື້ນຖານແຕ່ລະຊະນິດເກີດຂຶ້ນສຳພັນກັບຕຳແໜ່ງໃນສະໝອງທີ່ຕັ້ງຢູ່ບໍລິເວນໄຮໂປທາລາມັດ. ເຊິ່ງໃນແຕ່ລະຕຳແໜ່ງເທິງສະໝອງຈະສະໜອງຕອບຕໍ່ອາລົມຕ່າງຊະນິດກັນ, ໂດຍທີ່ອາໄສການແປຂໍ້ມູນທີ່ຖືກກະຕຸ້ນຈາກສິ່ງແວດລ້ອມເປັນກະແສປະສາດສົ່ງໄປຫາລະບົບປະສາດສັງການເຮັດໃຫ້ເກີດການສະແດງພຶດຕິກຳທີ່ສອດຄ່ອງກັບອາລົມຕ່າງໆ.

ນອກຈາກນີ້, ອາລົມຂອງຄົນເຮົາຍັງຈຳແນກອອກເປັນ 2 ປະເພດໃຫຍ່ຄື: ອາລົມເພິ່ງປາຖະ ໜາ, ເບີກບານມ່ວນຊື່ນ, ອາລົມສະຫງົບ, ອາລົມເພີດເພີນ, ອາລົມຮັກ, ອາລົມປອດໄປ, ອາລົມເປັນອາລົມທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມສຸກ ແລະ ໃຫ້ປະໂຫຍດເປັນທີ່ເກີດຄວາມພໍໃຈ ແລະ ຍິນດີທີ່ຈະມີອາລົມແບບນີ້ຢູ່ເລື້ອຍໆ ອາລົມເຫຼົ່ານີ້ຈະໄປກະຕຸ້ນໃຫ້ອະໄວຍະວະຕ່າງໆໃນຮ່າງກາຍເຮັດວຽກຕາມປົກກະຕິ. ອາລົມອີກປະເພດໜຶ່ງຄື ອາລົມບໍ່ເພິ່ງປາຖະໜາໄດ້ແກ່: ອາລົມທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມທຸກ, ຫາກບຸກຄົນມີອາລົມປະພຸດນີ້ພຽງໜ້ອຍດຽວກໍສາມາດໃຫ້ໂທດໄດ້, ແຕ່ຖ້າມີຫຼາຍກໍຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ຄວາມເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍຂອງຮ່າງກາຍໄດ້ ເຊັ່ນ: ອາລົມທີ່ຖ້ອຍ, ອາລົມວຸ່ນວາຍ, ອາລົມວິຕົກກັງວົນ, ອາລົມເບື້ອໜ້າ, ອາລົມເຫຼົ່ານີ້ຈະເຮັດໃຫ້ອະໄວຍະວະຕ່າງໆໃນຮ່າງກາຍເຮັດວຽກຫຼາຍຂຶ້ນ, ເຮັດໃຫ້ຮູ້ສຶກບໍ່ດີ ເປັນໂທດຕໍ່ລະບົບປະສາດ, ລະບົບກ້າມເນື້ອ, ລະບົບຫາຍໃຈ, ການເຕັ້ນຂອງຫົວໃຈ ແລະ ລະບົບຂັບຖ່າຍ.

2.1.3. ໜ້າທີ່ຂອງອາລົມ

ອາລົມມີໜ້າທີ່ສຳຄັນດັ່ງນີ້:

- 1) **ເປັນຕົວກະຕຸ້ນ:** ໃຫ້ເກີດພຶດຕິກຳກັບການໃຫ້ສັນຍານວ່າ: ຈະມີບາງສິ່ງທີ່ສຳຄັນເກີດຂຶ້ນ ແລະ ອາລົມຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດການກະທຳທີ່ຮຸນແຮງຂຶ້ນເຊັ່ນ: ອາລົມຮ້າຍ, ຮ່າງກາຍພ້ອມທີ່ຈະກະທຳການຕອບສະໜອງໄດ້ໃນທັນທີທັນໃດ.
- 2) **ເປັນຕົວຮວບຮວມ:** ອາລົມຈະເຮັດໃຫ້ການຮັບຮູ້ຂອງເຮົາມີສີສັນກັບຕົວເຮົາເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນ. ຮວມທັງຍັງເຮັດໃຫ້ຮວບຮວມການຄິດເປັນລະບົບທີ່ຮູ້ສຶກໄດ້ ເຊັ່ນ: ຫາກເຮົາອາລົມດີບໍ່ວ່າຈະສະຖານະການ

ໂຫດຮ້າຍແນວໃດ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາເບິ່ງໂລກໃນແງ່ຕ່າງກວ່າອາລົມທີ່ໝົນໝອງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ເຮົາຮູ້ສຶກຕົວຈິງຈະເປັນຕົວທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ຂອງເຮົາໄປດ້ວຍ.

- 3) **ເປັນຕົວນຳ ແລະ ເປັນຕົວສະໜັບສະໜູນ:** ໃຫ້ພຶດຕິກຳຕໍ່ເນື່ອງໄປ: ເຮົາພົບວ່າສັດຮ້າຍຈະຕໍ່ສູ້ຄົນທີ່ມີຄວາມຢ້ານກົວຈະຖອຍໜີ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈິ່ງເວົ້າໄດ້ວ່າອາລົມເປັນຕົວນຳໃຫ້ເກີດພຶດຕິກຳ ແລະ ຍັງສະໜັບສະໜູນໃຫ້ເກີດພຶດຕິກຳທີ່ຕໍ່ເນື່ອງໄປເຊັ່ນ: ຫາກເຮົາຢ້ານກົວເຮົາກໍຈະສາມາດແລ່ນໄດ້ດີ ແລະ ໄວຂຶ້ນ.
- 4) **ການສື່ສານ:** ການສື່ສານຂອງອາລົມ ຫຼື ສັນຍານຂອງອາລົມນັ້ນຈະສະແດງອອກທາງສີໜ້າໄດ້ໃນລະດັບໜຶ່ງເຊັ່ນ: ນັກສຶກສາອາດເວົ້າກັບອາຈານວ່າສົນໃຈໃນວິຊາທີ່ອາຈານສອນ,ແຕ່ໃນເວລາຮຽນຕົວຈິງພັດຫຼັບຕາໜຶ່ງຫວນອນ ແລະ ເບິ່ງອອກໄປທີ່ປ່ອງຢ້ຽມ, ເຊິ່ງສີ່ໃຫ້ເຫັນວ່າບໍ່ສົນໃຈການສອນຂອງອາຈານເລີຍ.

2.1.4. ການເກີດອາລົມ

ນັກວິທະຍາສາດ, ສະລິລະສາດ ແລະ ນັກວິວັດທະນາການຕ່າງໆພາກັນສຶກສາກ່ຽວກັບເກີດອາລົມພົບວ່າ: ອາລົມເປັນພະລັງຊະນິດໜຶ່ງ ແລະ ອາລົມເກີດຂຶ້ນເພາະສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ຖືກສົ່ງເຂົ້າມາສະໜອງໂດຍສະເພາະສ່ວນທີ່ເອີ້ນວ່າ: ທາລາມັດ (Thalamus) ເຊິ່ງເປັນສະໜອງສ່ວນທຳອິດຂອງການຮັບຮູ້ ແລະ ເປັນສູນກາງໃນການຮັບຮູ້ຂ່າວສານ ຈາກນັ້ນຂໍ້ມູນກໍຈະເຂົ້າສູ່ລະບົບລົມບິກ (Limbic System) ແລະ ສະໜອງສ່ວນອາມິກດາລາ (Amygdala) ແລະ ສະໜອງສ່ວນໜ້າ, ໂດຍທີ່ລະບົບລົມບິກ ແລະ ສະໜອງສ່ວນອາມິກດາລານັ້ນເປັນສະໜອງສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບອາລົມພື້ນຖານ ເຊັ່ນ: ຫ້າວຫານ, ໃຈຮ້າຍ ເປັນຕົ້ນ. ນັກວິທະຍາສາດພົບວ່າ ຫາກເຫດການນັ້ນໆມີສ່ວນເຮັດໃຫ້ອາມິກດາລາເກີດການຕື່ນຕົວຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່າໃດ ເຮົາຈະສາມາດຈິດຈຳເຫດການໄດ້ດີທີ່ສຸດ ເອີ້ນວ່າ ຄວາມຊຶ່ງຈຳອັນເນື່ອງມາຈາກອາລົມ. ນອກຈາກນີ້ໃນທາງກາຍະວິທະຍາພົບວ່າ: ບໍລິເວນສະໜອງສ່ວນໜ້ານັ້ນມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບກ່ຽວກັບອາລົມຕ່າງໆ ອີກດ້ວຍ.

2.2. ພັດທະນາການທາງອາລົມ

ການສະແດງອາລົມກໍ່ຄືກັບພຶດຕິກຳອື່ນໆ ທີ່ຕ້ອງໄດ້ສອດຄ້ອງກັບພາວະ ແລະ ການຮຽນຮູ້ໂດຍສະເພາະໃນໄລຍະປີທຳອິດຂອງພັດທະນາການຂອງມະນຸດ, ພັດທະນາການທາງອາລົມຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບວຸດທິພາວະເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ແຕ່ເມື່ອເດັກໃຫຍ່ຂຶ້ນເດັກຈະຄ່ອຍໆຮຽນຮູ້ການສະແດງອອກທາງອາລົມເພີ່ມຂຶ້ນ, ຈາກການຄົ້ນຄວ້າຂອງ ທ່ານ ບຣິດ ສະຫຼຸບໄດ້ຫວະ:

ອາຍຸເດືອນ	ປະເພດອາລົມ										
	ຢ້ານກົວ	ຊັງ	ໃຈຮ້າຍ	ອິດສາ	ຕື່ນຕົ້ນ	ທຸກ	ດີໃຈ	ມ່ວນຊື່ນ	ປິຕິຍິນດີ	ຮັກພໍ່ແມ່	ຮັກໝູ່ເພື່ອນ
0											
3											

6											
12											
18											
24											

ອາລົມເກີດຂຶ້ນກັບເດັກນັ້ນ ສາມາດເຫັນໄດ້ງ່າຍເພາະມີການສະແດງອາລົມອອກຢ່າງເປີດເຜີຍ ແລະ ຈິງໃຈ ບໍ່ເລິກເຊິ່ງຄືອາລົມຜູ້ໃຫຍ່. ທ່ານ ບຣິດ ໄດ້ເວົ້າຊ້ອກວ່າພຶດຕິກຳພັດທະນາທາງອາລົມມີລັກສະນະຄ້າຍຄືຕົ້ນໄມ້ ໝາຍຄວາມວ່າຈະພັດທະນາຈາກສິ່ງທີ່ບໍ່ຊັບຊ້ອນ, ງ່າຍດາຍ ແລະ ມີລັກສະນະກວ້າງໄປສູ່ສິ່ງຊັບຊ້ອນ ແລະ ແຄບ ຈົນເປັນນາມມະທຳ.

2.3. ການຄວບຄຸມອາລົມ.

ສິ່ງສຳຄັນໃນການດຳເນີນຊີວິດຂອງມະນຸດ ຄື ການປັບຕົວກັບສະພາບແວດລ້ອມຕ່າງໆ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຊີວິດ ປະຈຳວັນຂອງບຸກຄົນ ແລະ ອາລົມທີ່ເກີດຈະມີການເສີມສ້າງຊີວິດມະນຸດໃຫ້ສົມບູນຂຶ້ນ, ໂດຍບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງ ປະຕິເສດ ຫຼື ຈຳກັດອາລົມໃຫ້ໝົດໄປ, ອາລົມເປັນສິ່ງທີ່ສ້າງສັນ ແລະ ທຳລາຍໝາຍວ່າ ອາລົມເປັນສິ່ງທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ ຮ່າງກາຍປັບຕົວກັບສະພາບອາລົມທາງສິ່ງແວດລ້ອມ. ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງອາດເປັນສິ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ສາລິລະບາງສ່ວນ ເສື່ອມລົງ ເຊັ່ນ: ການມີອາລົມຕຶງຄຽດຫຼາຍເກີນໄປອາດເຮັດໃຫ້ເກີດມີອາການເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍ ເຊິ່ງມີສາເຫດມາ ຈາກອາລົມ ເຊັ່ນ: ພະຍາດກະເພາະອາຫານ, ພະຍາດຫອບຫົດ, ພະຍາດຫົວໃຈເປັນຕົ້ນ.

ນອກຈາກນີ້, ອາລົມໃນດ້ານລົບຍັງສົ່ງຜົນອາລົມປ່ຽນແປງງ່າຍ, ເຂົ້າກັບຜູ້ອື່ນບໍ່ໄດ້ ເຊັ່ນ: ພະຍາດກະເພາະບໍ່ ຍ່ອຍ, ອາລົມປ່ຽນແປງງ່າຍ, ເຂົ້າກັບຜູ້ອື່ນບໍ່ໄດ້, ຫາກເກີດອາການທາງລົບທີ່ຮຸນແຮງກາຍເປັນໂລກປະສາດ ແລະ ໂລກຈິດໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ, ການຄວບຄຸມອາລົມເປັນສິ່ງຈຳເປັນ ແລະ ມີຄວາມສຳຄັນກັບຄົນເຮົາຫຼາຍ ເນື່ອງຈາກເຮົາຕ້ອງ ຢູ່ຮ່ວມກັບຄົນອື່ນເປັນສະມາຊິກຂອງສັງຄົມ, ເຮົາຈຶ່ງຕ້ອງປະຕິບັດຕາມລະບຽບແບບແຜນ ແລະ ຄຳນິຍົມຂອງ ສັງຄົມນັ້ນໆ ບໍ່ປ່ອຍໃຫ້ອາລົມມີອຳນາດຄວບຄຸມການປະພຶດຜິດລະບຽບແບບແຜນອັນດີງາມຂອງສັງຄົມ

ການຄວບຄຸມອາລົມສາມາດເຮັດໄດ້ດັ່ງນີ້:

- 1) ຝຶກໃຫ້ຮູ້ລະງັບອາລົມທີ່ຮຸນແຮງໂດຍຢຶດຫລັກຂອງຄວາມອົດທົນເປັນທີ່ຕັ້ງ, ພະຍາຍາມສະແດງອາລົມໃຫ້ເໝາະສົມຕາມກາລະເທສະຈົນເປັນນິໄສ.
- 2) ພະຍາຍາມຫຼີກລຽງສະຖານະການກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມຕຶງຄຽດໃຫ້ຫຼາຍທີ່ສຸດເທົ່າທີ່ຈະເຮັດໄດ້.
- 3) ເມື່ອມີເລື່ອງກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມບໍ່ພໍໃຈ ໃຫ້ລະບາຍອອກດ້ວຍວິທີຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ເລົ່າເລື່ອງໃຫ້ຄົນທີ່ໄວ້ໃຈຮັບ ຊາບເພື່ອຜ່ອນຄາຍຄວາມຕຶງຄຽດທາງອາລົມ.
- 4) ສ້າງອາລົມໃຫ້ເພິ່ງປາຖະໜາໃຫ້ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຕັ້ງໃຈສ້າງອາລົມດີດ້ວຍຮູບການຕ່າງໆ ໃຫ້ມີຕະຫຼອດ ເຊັ່ນ: ການໃຊ້ເວລາໃຫ້ເປັນປະໂຫຍດ, ຫຼິ້ນກິລາ ແລະ ຟັງເພງ.

2.3.1. ຄວາມສະຫຼາດທາງອາລົມ.

ຄວາມສະຫຼາດທາງອາລົມ (Emotion Quotient) ຫຼື EQ ເປັນຄຳເວົ້າທີ່ນິຍົມກັນໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນປັດຈຸບັນ. ໃນສະໄໝກ່ອນ, ເມື່ອເວົ້າເຖິງຄວາມສະຫຼາດທຸກຄົນມັກຈະໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບສະເພາະຄວາມສະຫຼາດທາງສະຕິປັນຍາ (Intellogence Quotient) ຫຼື IQ ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ເຊິ່ງໃນທີ່ນີ້, ນັກຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ຄົ້ນພົບວ່າ ຄວາມສະຫຼາດທາງອາລົມທີ່ແທ້ຈິງບໍ່ແມ່ນປັດໃຈດຽວທີ່ບຸກຄົນໃຊ້ໃນການຢູ່ຮ່ວມກັບບຸກຄົນອື່ນໃນສັງຄົມ, ແຕ່ມີປັດໃຈອື່ນທີ່ເອື້ອອຳໜວຍໃຫ້ບຸກຄົນທີ່ມີວິໄສທັດຮ່ວມກັບບຸກຄົນອື່ນໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ ຈິງເກີດມີຕົວຜົນປ່ຽນໃໝ່ຂຶ້ນໃນການເພີ່ມທັກສະໃນການຢູ່ຮ່ວມກັບຄົນອື່ນໃນສັງຄົມ ຕົວຜົນປ່ຽນນັ້ນກໍ່ຄືຄວາມສະຫຼາດທາງອາລົມນັ້ນເອງ.

2.3.2. ອົງປະກອບຂອງຄວາມສະຫຼາດທາງອາລົມ

ອົງປະກອບຂອງຄວາມສະຫຼາດທາງອາລົມມີດັ່ງນີ້:

- 1) **ຄວາມເກັ່ງ:** ບຸກຄົນທີ່ມີອົງປະກອບຄວາມສະຫຼາດທາງດ້ານອາລົມໃນດ້ານນີ້ຈະຕ້ອງມີລັກສະນະດັ່ງນີ້:
ຄື: ຄວບຄຸມອາລົມ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕົນເອງໄດ້, ເຫັນໃຈຜູ້ອື່ນ, ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດລວມ.
- 2) **ຄວາມດີ:** ບຸກຄົນທີ່ມີອົງປະກອບຄວາມສະຫຼາດທາງດ້ານອາລົມໃນດ້ານນີ້ ຈະຕ້ອງມີລັກສະນະດັ່ງນີ້:
ຄື: ຮູ້ຈັກ ແລະ ມີແຮງຈູງໃຈໃນຕົນເອງ, ມີການຕັດສິນໃຈ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ຮ່ວມທັງສ້າງສາຍສຳພັນຕະພາບກັບຜູ້ອື່ນ.
- 3) **ຄວາມສຸກ:** ບຸກຄົນທີ່ມີອົງປະກອບຄວາມສະຫຼາດທາງດ້ານອາລົມໃນດ້ານນີ້ ຈະຕ້ອງມີລັກສະນະດັ່ງນີ້:
ຄື: ມີຄວາມພູມໃຈໃນຕົນເອງ, ພໍໃຈໃນຊີວິດ ແລະ ມີຄວາມສະຫງົບທາງຈິດໃຈ.

ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສະຫຼາດທາງສະຕິປັນຍາສູງ ກໍ່ບໍ່ແມ່ນວ່າຈະປະສົບຜົນສາເລັດໄດ້ສະເໝີໄປ ດັ່ງເຫັນວ່າ ບຸກຄົນທີ່ມີ EQ ສູງສາມາດຈະພັດທະນາ IQ ສູງໄປນຳ, ແຕ່ທີ່ໜ້າສັງເກດຈະພົບວ່າ ບຸກຄົນທີ່ມີ EQ ສູງຈະສາມາດພັດທະນາ IQ ໃຫ້ສູງໄດ້ບໍ່ຍາກ ເນື່ອງຈາກ EQ ແລະ IQ ເປັນຄຸນລັກສະນະທີ່ສຳຄັນຍິ່ງຂອງມະນຸດ

ຕາຕະລາງປຽບທຽບເພດຍິງສາມາດຮັບຮູ້ ແລະ ມີອ່ອນໄຫວທາງອາລົມໄດ້ຫຼາຍກວ່າເພດຊາດ, ໃນຂະນະທີ່ເພດຊາຍມີຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານອາລົມຫຼາຍກວ່າເພດຍິງ.

ລ/ດ	EQ ສູງ	IQ ສູງ
ເພດຊາຍ	- ມັກເຂົ້າສັງຄົມ, ເປີດເຜີຍ, ມ່ວນຊື່ນ - ສາມາດເຮັດໃຫ້ຜູ້ອື່ນມີຄວາມສຸກໄດ້ງ່າຍ, ບໍ່ຢ້ານກົວ, ຮັກສາຄຳເວົ້າ	- ໝັ້ນໃຈຈົນເອງ, ຮອບຮູ້ໃນໜ້າທີ່ການງານ - ສົນໃຈສິ່ງກ່ຽວກັບຕົນເອງ ວິພາກວິຈານ ແລະ ລຳໄລ
	- ໝັ້ນໃຈຕົນເອງໃນລະດັບ	- ເຊື່ອໝັ້ນຄວາມຄິດຕົນເອງ

ເພດຍິງ	ທີ່ເໝາະສົມເປີດເຜີຍ, - ຄວາມຮູ້ສຶກກົງໄປກົງມາ, ຮູ້ສຶກດີຕໍ່ຕົນເອງ ແລະ ໝູ່ ຮ່ວມຊີວິດ	- ວິຕົກກັງວົນ, ຄິດຫຼາຍ - ບໍ່ກ້າສະແດງຈຸດຢືນ ຫຼື ຄວາມຮູ້ສຶກແທ້ຈິງ.
---------------	--	---

2.3.3. ປະໂຫຍດຂອງອາລົມ

ປັດຊະຍາ ແລະ ຫຼັກການສະຫຼາດທາງອາລົມ ຄື ຍຶດຖືການຮູ້ຈັກ ແລະ ເຂົ້າໃຈຕົນເອງ, ຮູ້ຂໍ້ດີ ແລະ ຂໍ້ດ້ອຍຂອງອາລົມຕົນເອງ ແລະ ທັກສະສາມາດບໍລິຫານອາລົມຕົນເອງ, ສາມາດສ້າງກຳລັງໃຈຕົນເອງ ແລະ ແຮງຈູງໃຈ ຮ່ວມເຮັດວຽກງານໃນສັງຄົມ. ປັນຍາທີ່ປະສົມປະສານກັນ ແລະ ຄວາມສະຫຼາດທາງອາລົມໄດ້ ແລ້ວຍ່ອມເກີດມີປະໂຫຍດຂອງຄວາມທາງອາລົມເພື່ອປະຍຸກໃຊ້ກັບຊີວິດໄດ້ເກືອບທຸກດ້ານຄື:

- 1) ສາມາດປະຍຸກໃຊ້ເພື່ອພັດທະນາເຕັກ ແລະ ເຍົາວະຊົນໃຫ້ມີບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ສະເພາະຢ່າງຍິ່ງຈຸດທິພາວະທາງອາລົມມີຄວາມເໝາະສົມທຸກສະຖານະການ
- 2) ສາມາດປະຍຸກໃຊ້ເພື່ອການສື່ສານໃຫ້ມີສຳພັນທະພາບ ແລະ ປະສານງານຮ່ວມກັນໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດລະຫວ່າງບຸກຄົນຢ່າງມີປະສິດທິພາບ ເຊັ່ນ: ຮັບຟັງບັນຫາຂອງຄົນອື່ນ.
- 3) ສາມາດປະຍຸກໃຊ້ເພື່ອການພັດທະນາອົງກອນໃຫ້ສາມາດເຮັດວຽກຮ່ວມກັນໄດ້ ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ ຫຼຸດຜ່ອນບັນຫາການຂັດແຍ້ງ, ຜ່ອນສົ່ນ ຜ່ອນນຍາວ ເຄົາລົບຮັບຟັງຂອງຄົນອື່ນ ຮູ້ຈັກເອົາໃຈເຂົາມາໃສ່ໃຈເຮົາ.
- 4) ສາມາດປະຍຸກໃຊ້ ເພື່ອພັດທະນາພາວະຜູ້ນຳໃຫ້ເກີດຄວາມສຳເລັດໃນການບໍລິຫານສາມາດໄມ້ມນ້ຳວ ເຮັດໃຫ້ຄົນອື່ນເຮັດຕາມ.

3. ແຮງຈູງໃຈ

3.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ປະເພດຂອງແຮງຈູງໃຈ

3.1.1. ຄວາມໝາຍແຮງຈູງໃຈ

ການທີ່ຈະໃຫ້ຄວາມໝາຍຂອງແຮງຈູງໃຈທີ່ແນ່ນອນຊັດເຈນນັ້ນບໍ່ແມ່ນເລື່ອງງ່າຍເພາະແຮງຈູງໃຈເປັນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເຖິງຄວາມຕ້ອງການ, ຄວາມປາຖະໜາ, ແຮງກະຕຸ້ນ, ຄວາມມຸ່ງໝາຍ ແລະ ສະຖານະການສະເພາະທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຂະນະນັ້ນ, ໃນຊີວິດປະຈຳວັນ ຂອງຕໍ່ຄົນເຮົາຈະພົບວ່າສິ່ງສຳຄັນຄື ຄວາມອົດທົນ, ພາກພຽນ, ຕັ້ງໃຈ. ແມ່ນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເຖິງຄວາມການ, ຄວາມປາຖະໜາ, ແຮງກະຕຸ້ນ, ຈຸດມຸ່ງໝາຍ ແລະ ສະຖານະການສະເພາະທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຝນຂະນະນັ້ນ ເພາະແຮງຈູງໃຈເປັນພະລັງງານຊຸກດັນໃຫ້ຄົນເຮົາປະກອບກິດຈະກຳ ຫຼື ການກະທຳສິ່ງຕ່າງໆ

ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບການຈູງໃຈມີລັກສະນະ 3 ຢ່າງຄື:

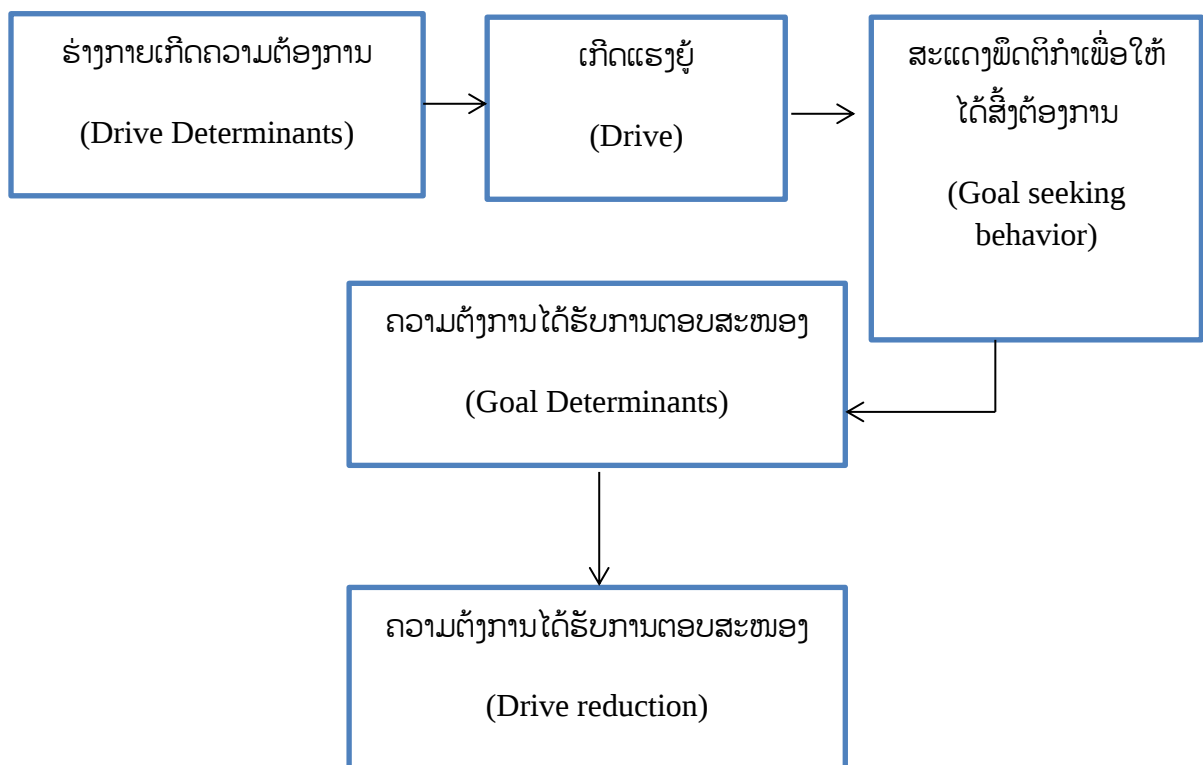
1. **ມີພະລັງ (Energy)** ການຈູງໃຈໃຈເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາເກີດມີພະລັງທີ່ຈະເຮັດກິດຈະກຳນັ້ນໃຫ້ສຳເລັດລຸລ່ວງໃນສະຖານະການໃດໜຶ່ງ ເຊັ່ນ. ຄົນທີ່ເຂົ້າເຮັດອາຫານເວລານັ້ນສະແຫວງຫາອາຫານຢ່າງສຸດກຳລັງ.

2. **ເກີດຄວາມພະຍາຍາມ (Persostency)** ບຸກຄົນທີ່ໄດ້ຮັບແຮງຈູງໃຈບໍ່ເກີດຄວາມທ້ຖອຍ ຫຼື ຍົກເລີກການກະທຳນັ້ນໆລົງໄປໄດ້ໂດຍງ່າຍໆເຊັ່ນ ເມື່ອເຫັນຄົນອື່ນທຸກຍາກເກີດຄວາມສົ່ງສານຢາກຊ່ວຍເຫຼືອ ຫຼື ມຸລະນິທິຂຶ້ນມາເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອເດັກທີ່ທຸກຍາກ.
3. **ສາມາດປ່ຽນແປງໄດ້ (Variability)** ຄົນເຮົາເມື່ອດື່ມຮົນຈົນເຖິງທີສຸດແລ້ວບໍ່ບັນລຸເປົ້າ ໝາຍກໍປ່ຽນເປົ້າໝາຍໃໝ່ໄດ້ ເຊັ່ນນັກສຶກສາຕ້ອງການມີຊື່ສຽງເປັນທີ່ຮູ້ຈັກຂອງໝູ່ພະຍາຍາມຮຽນເກັ່ງ, ແຕ່ເມື່ອເຮັດບໍ່ໄດ້ກຊເອົາດີທາວກິດຈະກຳ ຫຼື ຫຼິ້ນກິລາເປັນຕົ້ນ.

ສຳລັບແຮງຈູງໃຈບາງຄົນເອີ້ນວ່າ: ຄວາມປາຖະໜາ ຫຼື ຄວາມປະສົງ ຫຼື ແຮງຍູ້ອາດເກີດຂຶ້ນຈາກພາຍໃນຂອງຕົວເຮົາເອງຢ່າງໜຶ່ງກໍໄດ້ເຊັ່ນ: ຄວາມຫົວ, ຄວາມກະຫຍາຍ, ຄວາມອິດເມື່ອຍ ຫຼື ອາດເກີດຈາກສິ່ງແວດລ້ອມພາຍນອກກະຕຸ້ນໄດ້ ເຊັ່ນ: ບາງຄົນຕ້ອງການຈະຮຽນໃຫ້ຈົບມະຫາວິທະຍາໄລເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບໃບປະລິນຍາ ຫຼື ບາງຄົນເຫັນວ່າຄົນອື່ນມີຕຳແໜ່ງເປັນຜູ້ຈັດການ, ຫຼື ຜູ້ອຳນວຍການເປັນຜູ້ທີ່ມີກຽດ, ມີຄົນຍົກຍ້ອງຕ້ອງການຈະເປັນຄືເຂົາເຈົ້າ.

ແຮງຈູງໃຈໝາຍເຖິງຂະບວນທີ່ມີອິດທິພົນທີ່ອິນຊິກະຕຸ້ນຈາສິ່ງກະຕຸ້ນໃຫ້ພຶດຕິກຳມຸ່ງໄປສູ່ຈຸດໝາຍປາຍທາງ ຖ້າມີແຮງຈູງໃຈຫຼາຍກໍມີພຶດຕິກຳຈະມີຫຼາຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດຈິ່ງຈະຈິ່ງເກີດຈາກແຮງຈູງໃຈເປັນສິ່ງສຳຄັນ.

❖ ຂະບວນການຂອງແຮງຈູງໃຈ

ແຜນພາບສະແດງຂະບວນການແຮງຈູງໃຈ

3.1.2. ປະເພດຂອງແຮງຈູງໃຈ

ເຮົາສາມາດຈຳແນກແຮງຈູງໃຈອອກເປັນ 3 ປະເພດຄື:

1. ແຮງຈູງໃຈເພື່ອຄວາມຢູ່ລອດເປັນແຮງຈູງໃຈໃຫ້ຄົນເຮົາສາມາດມີຊີວິດຢູ່ໄດ້, ຈູງໃຈຊະນິດນີ້ຈະສຳພັນກັບສິ່ງເບື້ອງຕົ້ນທີ່ຄົນເຮົາຕ້ອງການໃນຊີວິດ ເຊັ່ນ: ອາຫານການກິນ ແລະ ການຂັບຖ່າຍ ແລະ ອື່ນໆ
2. ແຮງຈູງໃຈທາງສັງຄົມ ເກີດຂຶ້ນຈາກການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມອາດຈະໄດ້ຮັບອິດທິພົນໂດຍກົງສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ເປັນບຸກຄົນ ຫຼື ຈາກວັດວັດຖຸເບິ່ງເຫັນໄດ້ ເຊັ່ນ: ການມີອິດທິພົນເໝືອນຜູ້ອື່ນ, ການເປັນຜູ້ນຳ, ການສ້າງມິດຕະພາບ.
3. ແຮງຈູງໃຈກ່ຽວກັບຕົນເອງ: ແຮງຈູງໃຈຊະນິດນີ້ຂ້ອນຂ້າງຈະຊັບຊ້ອນ ແລະ ເປັນສິ່ງທີ່ຄົນເຮົາພະຍາຍາມປັບຕົວໃຫ້ໄປໃນທາງທີ່ດີຂຶ້ນ ເຊັ່ນ: ແຮງຈູງໃຈກ່ຽວກັບຄວາມສຳເລັດໃນໜ້າທີ່ການງານ ຫຼື ຊີວິດເປັນຕົ້ນ.

3.2. ທິດສະດີແຮງຈູງໃຈ

ກ. ແຮງຈູງໃຈໄຝ່ສຳເລັດ: ເປັນແຮງຈູງໃຈໃຫ້ບຸກຄົນເກີດຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະມາກະທຳສິ່ງຕ່າງໆທັງໃນໜ້າທີ່ການງານ ແລະ ເລື່ອງສ່ວນຕົວໃຫ້ສຳເລັດລຸ່ວງ. ຈາກຜົນງານວິໄຈພົບວ່າ: ພໍ່ແມ່ທີ່ມີແຮງຈູງໃຈໄຝ່ສຳເລັດສູງຍ້ອນມີອິດທິພົນທີ່ເຮັດໃຫ້ເດັກເປັນຜູ້ທີ່ມີແຮງຈູງໃຈໄຝ່ສຳເລັດສູງຕາມ ທັງນີ້ເພາະພໍ່ແມ່ເອົາໃຈໃສ່ສັງເກດພຶດຕິກຳຂອງເດັກຕັ້ງແຕ່ຍັງນ້ອຍໂດຍການສະແດງຄວາມຮັກ ຕັ້ງມາດຕະຖານໃນການກະທຳສິ່ງຕ່າງໆ ຕະຫຼອດຮອດການກະຕຸ້ນສ້າງກຳລັງໃຈໃຫ້ເດັກເຮັດກິດຈະກຳຈົນສຳເລັດ.

• ລັກສະນະຂອງຜູ້ທີ່ມີແຮງຈູງໃຈໄຝ່ສຳເລັດ

- ເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມບາກບັນ, ພະຍາຍາມອິດທິພົນ ເພື່ອຈະເຮັດວຽກໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍ
- ຕ້ອງການເຮັດວຽກໃຫ້ດີທີ່ສຸດ ໂດຍເນັ້ນເຖິງມາດຕະຖານດີເລີດຂອງຄວາມສຳເລັດ
- ມັກຄວາມທ້າທາຍຂອງວຽກ ໂດຍມຸ່ງໝັ້ນໃນວຽກທີ່ສຳຄັນໃຫ້ປະສິບຄວາມສຳເລັດ
- ມັກສະແດງອອກກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງວຽກງານ
- ມັກສະແດງອອກເຖິງຄວາມຄິດສ້າງສັນ
- ມັກຍົກເຫດຜົນມາປະກອບຄຳເວົ້າສະເໝີ
- ຢາກໃຫ້ຄົນອື່ນຍົກຍ້ອງວ່າຕົນເອງເຮັດວຽກເກັ່ງ

ຂ. ແຮງຈູງໃຈໄຝ່ສຳພັນ: ເປັນແຮງຈູງໃຈທີ່ຈະເຮັດວຽກໃຫ້ບຸກຄົນສະແດງພຶດຕິກຳອອກມາເພື່ອໃຫ້ໄດ້ມາ ເຊິ່ງການຍອມຮັບ, ເປັນທີ່ຮັກໂຄ່ຂອງໝູ່ເພື່ອນກຸ່ມ ແລະ ໄດ້ຮັບນິຍົມຊົມຊອບຈາກບຸກຄົນໃນກຸ່ມ. ພັດທະນາການຂອງແຮງຈູງໃຈໄຝ່ສຳເລັດຈະເລີ່ມຕັ້ງແຕ່ໄວເດັກ, ໂດຍສະເພາະໃນຄອບຄົວທີ່ມີຄວາມຮັກ, ຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຄວາມອົບອຸ່ນ. ພໍ່ແມ່ທີ່ບໍ່ມີລັກສະນະການຮຸນແຮງ, ຂົ່ມຂູ່, ຫຼື ຄວບຄົວທີ່ບໍ່ມີການຍາດແຍ່ງກັນໃນພື້ນຖານ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຈະຊ່ວຍພັດທະນາບຸກຄະລິກກະພາບຂອງເດັກເມື່ອເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນມາຈະເຮັດໃຫ້ເປັນຄົນທີ່ເຮັດຫຍັງເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອື່ນພໍໃຈສະເໝີ.

• ລັກສະນະຂອງຜູ້ທີ່ມີແຮງຈູງໃຈໄຝ່ສຳພັນສູງ

- ມັກຜູກມືດກັບຄົນອື່ນ

- ມັກຄົບປະກັບໝູ່ເພື່ອນຢ່າງສະໝິດສະໝັມ
- ມັກເວົ້າເຖິງມິດຕະພາບ ແລະ ຄວາມໃກ້ສິດທີ່ມີຕໍ່ກັນ
- ມັກຄົບປະໝູ່ເພື່ອນຫຼາຍຄົນ
- ມັກສະແດງອອກເຖິງອາລົມທີ່ລະອຽດອ່ອນ ເຊັ່ນ: ເສຍໃຈເມື່ອມີການພັດພາກຈາກກັນ
- ສະແດງເຖິງການໃຫ້ຄວາມສົນໃຈ ແລະ ຍ້ອງຍໍຜູ້ອື່ນ
- ຈະເນັ້ນເຖິງການຮັບຄໍາເຊີຍຊົມຈາກຜູ້ອື່ນ
- ມັກເປັນຄົນຊື່ສັດຕໍ່ໝູ່ເພື່ອນສະເໝີ

ຄ. ແຮງຈູງໃຈໃຝ່ອຳນາດ: ເປັນແຮງຈູງໃຈແບບໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ມະນຸດຕ້ອງການທີ່ຈະມີອິພົນເໝືອກວ່າຜູ້ອື່ນ, ສາມາດບົງການຜູ້ອື່ນໄດ້, ພະຍາຍາມເຮັດທຸກວິທີທາງເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອື່ນຢູ່ໃຕ້ອຳນາດຕົນ, ພັດທະນາການຂອງຕົນ ຕ້ອງການທີ່ຈະມີອຳນາດເໝືອກວ່າຜູ້ອື່ນ ອາດມາຈາກຄວາມຮູ້ສຶກຕ້ອຍຕໍ່າບໍ່ເທົ່າທຽບຜູ້ອື່ນ, ມີຄວາມຮູ້ສຶກວ່າຕົນ ເອງ “ຂາດ” ທັງໃນດ້ານຄວາມເປັນຢູ່ທີ່ດີ ແລະ ຖານະທາງສົງຄົມເປັນຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ເອີ້ນວ່າ: “ປົມດ້ອຍ” ເຊິ່ງຄວາມ ຮູ້ສຶກຊະນິດນີ້ຍັງຍິ່ງມີຫຼາຍເທົ່າໃດຍິ່ງພະຍາຍາມສ້າງ “ປົມເດັ່ນ” ເທົ່ານັ້ນໂດຍສະແດງຄວາມຍິ່ງໃຫຍ່ດ້ວຍ ການສະແດງສ້າງຄວາມຮຸນແຮງອອກມາເພື່ອລົບລ້າງປົມດ້ອຍນັ້ນ.

- ລັກສະນະຂອງຜູ້ທີ່ມີແຮງຈູງໃຈໃຝ່ອຳນາດສູງ
 - ມັກວາງຕົນເປັນຫົວໜ້າກຸ່ມ ຫຼື ສະແດວອຳນາດເໝືອຜູ້ອື່ນ
 - ມັກບົງການ, ຊື່ນິ້ວ, ບັງຄັບ, ຄວບຄຸມໃຫ້ຜູ້ອື່ນຄິດ ແລະ ເຮັດຕາມ
 - ມັກວາງແນວທາງການກະທຳຂອງກຸ່ມ ແລະ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ຜູ້ອື່ນເຮັດຕາມ
 - ມັກເວົ້າເຖິງຄວາສຳພັນກັບຜູ້ອື່ນ ແຕ່ຈະເວົ້າໃນຄວາມຫມາຍທີ່ເຊື່ອງຊ້ອນໄວ້ໃນລັກສະນະທີ່ເໝືອຜູ້ອື່ນ.
 - ມັກປະຈົບປະແຈ້ງ, ມັກອ່ອນນ້ອມຖ່ອມຕົວ
 - ບາງຄັ້ງມັກການຕັດໃຈເຮັດສ່ຽງໄພ
 - ມັກຖືກຖຽງກັບຜູ້ອື່ນ ມີຄວາມຄິດຂັດແຍ້ງກັບຜູ້ອື່ນ.

ງ. ແຮງຈູງໃຈໃຝ່ຮຸນແຮງ: ເປັນແຮງຈູງໃຈຊະນິດໜຶ່ງທີ່ມະນຸດສະແດງອອກມາດ້ວຍຄຳເວົ້າ ຫຼື ທຳທາງເພື່ອ ກຳຈັດຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈ ຫຼື ເກີດຄວາມໃຈຮ້າຍຂຶ້ນພັດທະນາການຂອງຄວາມຮຸນແຮງຈະເລີ່ມເກີດຕັ້ງແຕ່ໄວເດັກ ໂດຍການຮຽນແບບຈາກພໍ່ແມ່ ຫຼື ຜູ້ໃກ້ສິດທີ່ອົບຮົມລ້ຽງດູເນື່ອງມາຈາກການອົບຮົມລ້ຽງດູ ການທີ່ບຸກຄົນມີຄວາມ ຮຸນແຮງນັ້ນຈະມັກຖືຕົນເປັນໃຫຍ່ ເນື່ອງມາຈາກການອົບຮົມລ້ຽງດູທີ່ເຂັ້ມງວດເກີນໄປ, ຖ້າເຮັດຜິດເລັກນ້ອຍກໍຈະ ຖືກຮ້າຍ ຕົບຕີເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຮູ້ສຶກຄຽດແຄ້ນ ແຕ່ເດັກບໍ່ກ້າສະແດງອາການຕອບໂຕ້ໂດຍກົງ ແຕ່ໄປສະແດງ ຄວາມຮຸນແຮງອອກມາກັບຄົນອ້ອມຂ້າງ ໂດຍສະເພາະກັບບຸກຄົນທີ່ດ້ອຍກວ່າ. ພຶດຕິກຳຮຸນແຮງແບບນີ້ ເມື່ອເກີດ ຂຶ້ນແລ້ວກໍຍາກທີ່ຈະຢຸດໄດ້ ແຕ່ເຮົາສາມາດແກ້ໄຂພຶດຕິກຳນີ້ໃຫ້ຫຼຸດລົງໄດ້ ໂດຍຜູ້ໃຫຍ່ພະຍາຍາມຄວບຄຸມອາລົມ ຂອງຕົນເອງບໍ່ສະແດງຄວາມຮຸນແຮງເອົາແຕ່ໃຈຕົນເອງ, ບໍ່ໃຊ້ຄຳເວົ້າໃນທາງຂົ່ມຂູ່ບັງຄັບ ແຕ່ສ້າງຄວາມສຳພັນກັບ

ເດັກ ເພື່ອໃຫ້ເດັກເກີດຄວາມຮູ້ສຶກອົບອຸ່ນ ແລະ ໄວ້ວາງໃຈວ່າເຮົາຄືຜູ້ໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອໃຫ້ຄຳແນະນຳ, ບໍ່ແມ່ນ ຜູ້ຄວບຄຸມເພື່ອໃຫ້ພຶດຕິກຳຮຸ່ຂອງເດັກເດັກຫຼວງລົງ.

3.3. ການວັດແຮງຈູງໃຈ

ນັກຈິດຕະວິທະຍາມີວິທີວັດແຮງຈູງໃຈດັ່ງນີ້

1) ວັດຈາກການສັງເກດລະດັບການກະທຳກິດຈະກຳທົ່ວໄປຂອງບຸກຄົນ ຫຼື ສັດ ເມື່ອຄົນ ຫຼື ສັດ ເກີດແຮງ ຈູງໃຈກໍ່ເກີດຄວາມເຄັ່ງຕຶງ ເກີດອາການກະວົນກະວາຍຍິ່ງມີແຮງຍູ້ຫຼາຍເທົ່າໃດຈະເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາ ແລະ ສັດຢູ່ໃນ ສະພາບຕື່ນຕົວ ແລະ ກະຕືລືລົ້ນເຮັດກິດຈະກຳຕ່າງໆຫຼາຍ.

2) ວັດຈາກການກະທຳທີ່ໄດ້ຮຽນມາແລ້ວເຊັ່ນ: ເຝິກແອບໃຫ້ໝູ່ເນັ້ນໄມ້ຄານເມື່ອເວລາມັນຫົວ, ໃນເວລາເນັ້ນ ໄມ້ຄານມັນຈະມີອາຫານຕົກລົງມາທຸກໆເທື່ອຄັ້ງ, ຫາກເມື່ອເຮົາເຝິກແອບຫຼາຍໆຄັ້ງຈົນເກີດການຮຽນຮູ້, ຈາກນັ້ນ ເວລາຫົວມັນກໍ່ຈະເນັ້ນໄມ້ຄານທີ່ຂຶ້ນເພື່ອຈະໄດ້ອາຫານມາກິນ

3) ວັດຈາກຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະເອົາຊະນະອຸປະສັກ ເມື່ອບຸກຄົນທີ່ມີແຮງຍູ້ຫຼາຍກໍ່ພະຍາຍາມທີ່ຈະຜ່ານຜ່າ ອຸປະສັກໄປໃຫ້ເຖິງບັນລຸຜົນສຳເລັດໃຫ້ໄດ້, ໃນການທົດລອງເຂົາເອົາໝູ່ທີ່ມັນຫົວມາຕັ້ງໄວ້ໜ້າຈານອາຫານທີ່ມີ ສາຍໄຟຟ້າກັ້ນຢູ່, ເມື່ອໝູ່ແລ່ນໄປກິນອາຫານໝູ່ຈະຖືກໄຟຟ້າຊອດທັນທີແຕ່ເຖິງຈະຖືກໄຟຟ້າຊອດແຕ່ມັນກໍ່ ພະຍາຍາມໄປກິນອາຫານນັ້ນສະແດງວ່າໝູ່ກຳລັງຫົວຫຼາຍ.

4) ວັດຈາກການເລືອກ ຄືການໃຫ້ບຸກຄົນ ຫຼື ສັດໄດ້ເລືອກທີ່ສະແດງພຶດຕິກຳຢ່າງໃດໜຶ່ງເຊິ່ງໂດຍປົກກະຕິ ແລ້ວມີຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ແຮງຍູ້ຫຼາຍກວ່າສະເໝີ. ຈາກການທົດລອງໂດຍການເອົາໝູ່ໂຕແມ່ ແລະ ອາຫານໄປ ໃຫ້ໝູ່ໂຕຜູ້. ຫຼັງຈາກນັ້ນສັງເກດເບິ່ງວ່າ ໝູ່ໂຕຜູ້ຈະເລືອກຢ່າງໃດ, ຖ້າໝູ່ໂຕຜູ້ເລືອກໝູ່ໂຕແມ່ຫມາຍຄວາມວ່າແຮງຍູ້ ທາງເພດຫຼາຍກວ່າແຮງຍູ້ອັນເນື່ອງມາຈາກຄວາມຫົວ.

3.3.1. ການພົວພັນລະຫວ່າງອາລົມຈິດ ແລະ ແຮງຈູງໃຈ.

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວອາລົມຈິດ ແລະ ແຮງຈູງໃຈມີການພົວພັນກັນຢູ່ 3 ລັກສະນະຄື:

- 1) **ອາລົມມີໜ້າທີ່ເປັນແຮງຈູງໃຈ:** ເມື່ອເຮົາມີອາລົມຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາມີແຮງຈູງໃຈທີ່ກະທຳພຶດຕິກຳບາງຢ່າງຂຶ້ນ ເຊັ່ນ: ອາລົມຮ້າຍເຮັດໃຫ້ເຮົາມີແຮງຈູງໃຈທີ່ກະທຳພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ, ອາລົມຢ້ານກົວເກີດເຮັດໃຫ້ມີແຮງຈູງ ໃຈທີ່ຈະທຳພຶດຕິກຳປ້ອງກັນຕົວ.
- 2) **ອາລົມມີໜ້າທີ່ເປັນເປົ້າໝາຍຂອງແຮງຈູງໃຈ:** ໃນບາງຄັ້ງຄົນເຮົາມີແຮງຈູງໃຈກະທຳພຶດຕິກຳບາງຢ່າງໃຫ້ເກີດ ອາລົມ ເຊັ່ນ: ເຮົາມີແຮງຈູງໃຈໄປເບິ່ງການສະແດງສິລະປະດົນຕີເພື່ອໃຫ້ເກີດອາລົມມ່ວນຊື່ນສະຫນຸກ ສະຫນານ.
- 3) **ອາລົມເກີດຄຽງຄູ່ກັບແຮງຈູງໃຈເຊັ່ນ:** ຄວາມຫົວເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາຮັບປະທານອາຫານເວລາຮັບປະທານອາຫານ ເຮົາກໍ່ມີຄວາມຍິນດີ ຫຼື ຄວາມເພິ່ງພໍໃຈດ້ວຍ, ການຈະເກີດແຕ່ລະຄັ້ງຈະມີແຮງຈູງໃຈ ແລະ ອາລົມກ່ຽວຂ້ອງ ກັນຈົນຍາກຈະແຍກອອກຈາກກັນໄດ້. ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມນັກຈິດຕະວິທະຍາກໍ່ສາມາດຈຳແນກອາລົມກັບ ແຮງຈູງໃຈອອກມາຈາກກັນໄດ້ ເຊັ່ນ: ອາລົມເປັນສິ່ງເກີດຈາກການກະຕຸ້ນຂອງສິ່ງກະທົບພາຍນອກ ແລະ ກະ ຕຸ້ນໃຫ້ເກີດຂຶ້ນພຶດຕິກຳທີ່ຈະກະທຳໃນສິ່ງທີ່ກະຕຸ້ນໂດຍກົງ, ແຕ່ແຮງຈູງຈະຖືກກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດຫຼັງຈາກສິ່ງ

ກະຕຸ້ນພາຍໃນ, ພາຍນອກ ແລະ ກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດພຶດຕິກຳທີ່ມຸ່ງໄປສູ່ສິ່ງກະທົບຕ່າງໆ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ແຮງຍູ້ທີ່
ເກີດຂຶ້ນຫຼຸດຜ່ອນລົງ.

ບົດທີ 4

ການຮັບຮູ້, ການຮຽນຮູ້, ການຄົ້ນຄິດ ແລະ ຈົນຕະນາການ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ສາມາດອະທິບາຍຂະບວນການສຳຜັດ ແລະ ຮັບຮູ້ໄດ້.
- ສາມາດເຂົ້າໃຈ ແລະ ອະທິບາຍຄວາມໝາຍວຸດທິພາວະການຮຽນຮູ້ໄດ້.
- ສາມາດອະທິບາຍຫຼັກການຄົ້ນຄິດ ແລະ ຈຳແນກຊະນິດການຄົ້ນຄິດໄດ້.
- ສາມາດເຂົ້າໃຈ ແລະ ອະທິບາຍຄວາມໝາຍຂອງຈົນຕະນາການໄດ້.
- ສາມາດອະທິບາຍຫຼັກການຈື່ ແລະ ລືມໄດ້ ລວມເຖິງການໃສ່ໃຈ.

1. ການຮັບຮູ້

1.1. ຄວາມໝາຍຂອງການສຳຜັດ

1.1.1. ຄວາມໝາຍຂອງການສຳຜັດ

ການສຳຜັດໝາຍເຖິງ ຄວາມຮູ້ສຶກ(Sensation) ເປັນການຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະຕຸ້ນ ທີ່ກະທົບໃສ່ປະສາດສຳຜັດຂອງຮ່າງກາຍໃນຄັ້ງທຳອິດ. ສິ່ງກະຕຸ້ນໝາຍເຖິງການປ່ຽນແປງຂອງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ມີຜົນຕໍ່ປະສາດສຳຜັດ, ສິ່ງກະຕຸ້ນນັ້ນເປັນພະລັງງານ ແລະ ການສື່ສານ, ທັງພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກຂອງຮ່າງກາຍ ຄວາມຮູ້ສຶກຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ເນື່ອງຈາກຄົນເຮົາມີອະໄວຍະວະທີ່ຈະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກຈາກພາຍນອກເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍ, ອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ແກ່: ຫູ, ຕາ, ດັງ, ລິ້ນ ແລະ ຜິວໜັງ, ເຊິ່ງອະໄວຍະວະຮັບຄວາມສຳຜັດເຫຼົ່ານີ້ຈະເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາເກີດຄວາມຮັບຮູ້ໂດຍການໄດ້ເຫັນ, ໄດ້ຍິນ, ໄດ້ກິນ, ຮູ້ລົດຊາດ ແລະ ສຳຜັດຜິວໜັງຕາມລຳດັບ.

ຈາກນັ້ນ, ຍັງມີອະໄວຍະວະທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ຮັບສຳຜັດພາຍໃນຕົວຂອງເຮົາເອງໄດ້ແກ່: ໄຄເນສຕິດ (Kinesthetic) ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບການເຄື່ອນໄຫວຂອງຮ່າງກາຍ ແລະ ເວສຕິບິວລາ (Vestibular) ເກີດການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບການຊົງຕົວເປັນຕົ້ນ.

1.1.2. ປະເພດຂອງປະສາດສຳຜັດ

ອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກ (sensory Organ) ຂອງມະນຸດມີ 7 ປະເພດ ຊຶ່ງຈະເຮັດໜ້າທີ່ຮັບຄວາມຮູ້ສຶກຕ່າງກັນຕາມລັກສະນະຂອງສິ່ງກະຕຸ້ນ, ອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກ, ໃນຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ແຍກປະເພດການຮັບຄວາມຮູ້ສຶກຂອງມະນຸດ ຊຶ່ງແບ່ງອອກເປັນ 7 ປະເພດ ແລະ ແບ່ງລະບົບຮັບສຳຜັດອອກເປັນ 3 ລະບົບຄື:

ລະບົບປະສາດສຳຜັດ

ໜ້າທີ່ຂອງການຮັບສຳຜັດ

ປະສາດສໍາຜັດສ່ວນໄກ	1. ຕາ ເປັນອະໄວຍະວະຮັບສໍາຜັດທີ່ສາມາດເບິ່ງເຫັນແສງພາບ ຫຼື ສິ່ງກະຕຸ້ນທັງໄລຍະໃກ້, ໄກ ທີ່ສາມາດເບິ່ງເຫັນ. 2. ຫູ ເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກໃນການໄດ້ຍິນສຽງຕ່າງໆ ເຊິ່ງເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ສາມາດຮັບຄວາມຮູ້ສຶກໄດ້ໃນໄລຍະໄກ ແລະ ໃກ້.
ປະສາດສໍາຜັດສ່ວນໃກ້	3. ດັງ ເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກໃນການດຶມກິນ ເຊິ່ງສິ່ງກະຕຸ້ນຈະຕ້ອງຢູ່ໃກ້ໆ ຈຶ່ງຈະເຮັດໃຫ້ດັງຮັບຄວາມຮູ້ສຶກຂອງກິນໄດ້. 4. ລິ້ນ ເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກໃນການຮັບຮູ້ສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຮັບລົດຊາດ ເຊິ່ງຈະມາແຕະຕ້ອງ ຫຼື ກະທົບກັບລິ້ນ. 5. ຜິວໜັງ ເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກທາງກາຍກ່ຽວກັບການເຈັບ, ອຸນຫະພູມ, ຄວາມອົບອຸ່ນ, ຄວາມເຢັນ, ຄວາມກົດດັນ ເຊິ່ງສິ່ງກະຕຸ້ນຈະຕ້ອງຊຸນ ຫຼື ກະທົບໃສ່ຜິວໜັງຈຶ່ງຈະຮູ້ສຶກໄດ້.
ປະສາດສໍາຜັດສ່ວນເລິກ	6. ການເຄື່ອນໄຫວເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກ ເຊິ່ງຢູ່ກ້າມເນື້ອ, ເອິນ ແລະ ໃນຂໍ້ຕ່າງໆ ເຮັດໜ້າທີ່ໃຫ້ມະນຸດຮູ້ວ່າຮ່າງກາຍມີການເຄື່ອນໄຫວແນວໃດ ແລະ ຢູ່ໃນສະພາບແນວໃດ. 7. ການຊິງຕົວເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ໃຫ້ມະນຸດມີການຊິງຕົວຢູ່ໃນສະພາບຂອງຮ່າງກາຍໃຫ້ຢູ່ໃນຄວາມເປັນປົກກະຕິ, ອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກກ່ຽວກັບການຊິງຕົວນີ້ຢູ່ພາຍໃນຂອງຫູເຮົາ.

1.1.3. ຊະນິດຂອງອະໄວຍະວະຮັບສໍາຜັດ

1) ການເຫັນ (Visual Sense) ໄດ້ແກ່ຕາ (Eye)

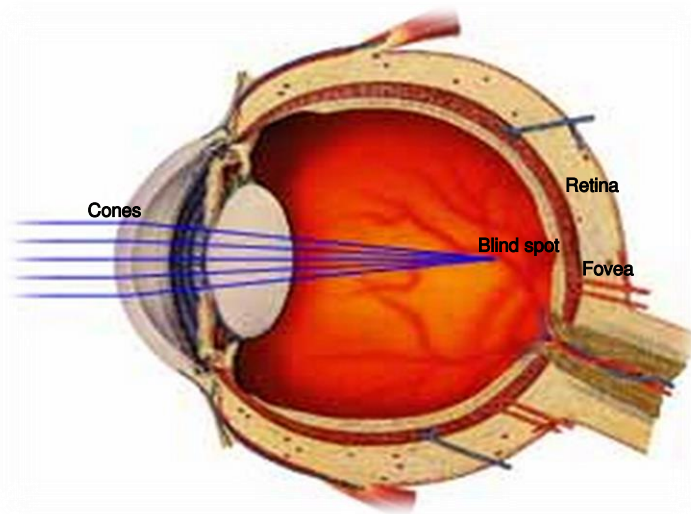
ຕາເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກ ທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ກ່ຽວກັບການເຫັນພາບ ແລະ ແສງສ່ວນປະກອບຂອງຕາ ມີລັກສະນະເໝືອນກັນກັບກ່ອງຖ່າຍຮູບ ເຊິ່ງແບ່ງອອກເປັນ 3 ສ່ວນໄດ້ແກ່: ຕົວເລັ່ນ, ແກ້ວຕາ ແລະ ຟີມ.

• ສ່ວນປະກອບຂອງຕາແບ່ງອອກ 3 ຊັ້ນຄື:

ເນື້ອຫຸ້ມຊັ້ນນອກ: ເອີ້ນວ່າ ຄລີຣ໌ຕິກ ໂຄດ (Sclerotic Coat) ເປັນເນື້ອເຫຍື່ອຊັ້ນນອກທີ່ມີລັກສະນະໜຽວ, ມີສີຂາວອ້ອມແກ່ນຕາ, ທາງດ້ານໜ້າຈະໂນ້ນອອກ, ມີລັກສະນະໂລ່ງໃສເອີ້ນວ່າ: ແກ້ວຕາ (Cornea) ພາຍໃນເປົ້າຕາຈະມີກ້າມເນື້ອ 6 ມັດ ຕິດຢຶດ **ຄລີຣ໌ຕິກ** ເອົາໄວ້ເພື່ອໃຫ້ຕາເຫລືອກໄປມາຮອບທົດທາງໄດ້.

ເນື້ອຊີ້ນກາງ: ເອີ້ນວ່າ ຄໍຣອຍ ໂຄດ (Choroid) ເປັນກ້າມເນື້ອຊີ້ນກາງຕໍ່ຈາກ ຄລີຣໍຕິກ ໂຄດ ເຂົ້າມາດ້ານ ໃນເສັ້ນເລືອດຕ່າງໆ ດ້ານໜ້າເປັນມ່ານຕາ (Iris) ເຊິ່ງເປັນເນື້ອບາງໆ ມີສີຕ່າງໆຕາມລັກສະນະເຊື້ອຊາດເຊັ່ນ: ນ້ຳ ຕານ,ດຳ,ຂຽວ,ຟ້າ,ມີກ້າມເນື້ອຢູ່ກາງ ມີໜ້າທີ່ບັງຄັບໃຫ້ລີ້ ຫຼື ຂະຫຍາຍອອກເອີ້ນວ່າ: ຮູມ່ານຕາ (Pupillary) ໄດ້ ເພື່ອຮັບແສງສະຫວ່າງໄດ້ຕາມຄວາມຕ້ອງການ, ດ້ານໃນຂອງຄໍຣອຍເປັນວັດຖຸສີດຳປ້ອງກັນການສະທ້ອນກັບຂອງ ແສງພາຍໃນຕາ, ຖັດຈາກຮູມ່ານຕາເຂົ້າໄປເປັນແກ້ວຕາ (Lens) ຢຶດຕິດກັບຄໍຣອຍໂດຍກ້າມເນື້ອຊີລິອາລີ. ຊ່ອງ ວ່າງລະຫວ່າງແກ້ວຕາມີຂອງແຫຼວທີ່ເອີ້ນວ່າ: ເອຄີວເອີດ ຮິວເມີ (Aqueous humor) ບັນຈຸຢູ່ເພື່ອຫຼໍ່ລ້ຽງ ແລະ ພາຍໃນຕາກໍມີຂອງແຫຼວຊະນິດໜຶ່ງບັນຈຸຢູ່ຫຼັງແກ້ວຕາເອີ້ນວ່າ: ວິເທີຣດ ຮິວເມີ (Vitreous humor).

ເນື້ອຊີ້ນໃນສຸດ: ເອີ້ນວ່າ ຈຳຮັບພາບ ຫຼື ເຣຕິນາ (Retina) ເຊິ່ງມີລັກສະນະຄ້າຍດາງແຫສສີດຳແພ່ກະຈາຍຢູ່ ແລະ ເຕັມໄປດ້ວຍປາຍປະສາດຂອງສາຍຕາ ເມື່ອຈຳຮັບພາບປ່ຽນແສງເປັນພາບແລ້ວ,ປະສາດກໍຈະສົ່ງຄວາມຮູ້ສຶກ ໄປຍັງສະໜອງ ເຮັດໃຫ້ມະນຸດເຫັນພາບນັ້ນໆໄດ້, ໃນຈຳຮັບພາບເບິ່ງເຫັນປະກອບດ້ວຍໄຍປະສາດ ຫຼື ເຊວຮັບແສງ (Photoreceptors) 2 ຊະນິດຄື: ຮອດ (Rods) ແລະ ໂຄນ (Cones) 2 ຊະນິດນີ້ ຈະເຮັດໜ້າທີ່ຮັບແສງສີຕ່າງໆ ຄື: ຮອດເຮັດໜ້າທີ່ຮັບສີເທົາ, ຂາວ ແລະ ດຳ ໂຄນ ເຮັດໜ້າທີ່ຮັບແມ່ສີ: ສີແດງ,ເຫຼືອງ,ຟ້າ, ຢູ່ກາງຈຳຮັບພາບເອີ້ນ ວ່າ: ໂຟເວີຍ (Fovea) ເປັນສ່ວນທີ່ມີ ໂຄນຈຳນວນຫຼາຍເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເຫັນພາບໄດ້ຊັດເຈນ, ລະອຽດ ແລະ ອີກຈຸດ ໜຶ່ງຢູ່ກາງຂອງກຸ່ມປະສາດຕາເອີ້ນວ່າ: ຈຸດບອດ (Blind spot) ເປັນຈຸດທີ່ບໍ່ມີຄວາມໄວດໍ່ແສງ, ເມື່ອແສງມາສຳຜັດ ຈະໄປປະກົດເປັນພາບຢູ່ທີ່ຈຳຮັບພາບ

ຮູບສະແດງໂຄງສ້າງຂອງດວງຕາ

2) ການໄດ້ຍິນ (Auditory Sense) ໄດ້ແກ່ຫູ (Ear)

ຫູເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກທາງການໄດ້ຍິນ ຫລື ໂສຕະສຳຜັດ ແລະ ຍັງເຮັດໜ້າທີ່ກ່ຽວກັບການ ຊົງຕົວ,

- ຫູແບ່ງອອກເປັນ 3 ຊັ້ນຄື:

1) **ຫຸຊັ້ນນອກ: (Out Ear)** ປະກອບດ້ວຍໃບຫູ, ຮູຫູຍາວປະມານ 25.5 ຊັງຕີແມັດ ແລະ ເນື້ອເຍື່ອແກ້ວຫູ ເຊິ່ງມີລັກສະນະເປັນເຍື່ອເສັ້ນລະອຽດບາງ ແລະ ໜຽວ ຫຸຊັ້ນນອກມີໜ້າທີ່ຮັບຄື້ນສຽງເຂົ້າໄປໃນຫູຈົນຄື້ນສຽງກະທົບກັບເຍື່ອແກ້ວຫູ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດການສັ່ນສະເທືອນ.

2) **ຫຸຊັ້ນກາງ: (Middle Ear)** ເປັນສ່ວນເລີດລົງໄປຈາກເຍື່ອແກ້ວຫູ ເປັນສ່ວນທີ່ເປັນຊ່ອງອາກາດເທິງພື້ນຜິວຂອງສ່ວນນີ້ຈະເປັນເຍື່ອເມືອກມີທ່າເຊື່ອມຕໍ່ກັບດ້ານຫຼັງຂອງປາກໃກ້ລຳຄໍ ເອີ້ນວ່າ: ທ່ອສະເຕຊຽນ (Eustachian Tube) ຊ່ອງນີ້ມີປະໂຫຍດເພື່ອຮັກສາຄວາມກົດດັນຂອງອາກາດພາຍໃນຊ່ອງຫູໃຫ້ເທົ່າກັບພາຍນອກເຊັ່ນ: ເມື່ອຂຶ້ນໄປໃນທີ່ສູງໆ ຄວາມກົດດັນຂອງອາກາດບໍ່ເທົ່າກັນ ຫຼື ຢູ່ບ່ອນທີ່ມີສຽງດັງແຮງຈະເຮັດໃຫ້ຮູ້ສຶກເຈັບຫູ, ຖ້າຫາກຄວາມກົດດັນຂອງອາກາດພາຍໃນຊ່ອງຫູຕ່າງກັນຫຼາຍຈະເຮັດໃຫ້ແກ້ວຫູແຕກໄດ້ ວິທີແກ້ກໍຄື ໃຫ້ອາປາກເພື່ອໃຫ້ຄວາມກົດດັນພາຍໃນຫູເທົ່າກັນ.

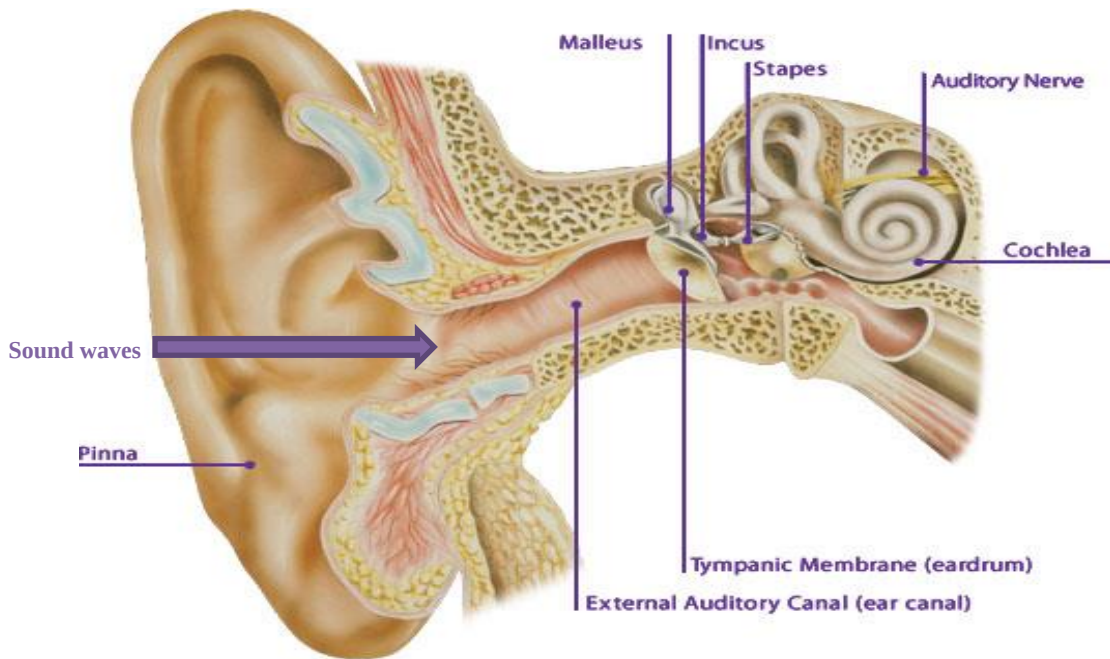
3) **ຫຸຊັ້ນໃນ: (Inner Ear)** ເປັນສ່ວນສຳຄັນສຳລັບການໄດ້ຍິນ ເພາະມີປະສາດຮັບສຽງເປັນຈຳນວນຫລາຍ

• **ຫຸຊັ້ນໃນແບ່ງອອກເປັນ 2 ສ່ວນຄື:**

1) **ຄໍເຄລຍ (Cochlea)** ກະດູກຮູບກົ້ນຫອຍ ຂົດເປັນວົງ ພາຍໃນມີຂອງແຫຼວ ແລະ ເສັ້ນປະສາດທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ຮັບສຽງ ເອີ້ນວ່າ Organ of Corti ເມື່ອຄື້ນສຽງຜ່ານເຂົ້າມາໃນຄໍເຄລຍຈະເຮັດໃຫ້ຂອງແຫຼວໃນນັ້ນສະທ້ອນຂຶ້ນເປັນຄື້ນໄປກະທົບເຍື່ອສຳຜັດ ແລະ ເຊວປະສາດຂອງ Organ of Corti ກໍຈະສົ່ງກະແສຄວາມຮູ້ສຶກກ່ຽວກັບສຽງໄປຫາໂສຕະປະສາດແລ້ວໂສຕະປະສາດກໍຈະສົ່ງກະແສຄວາມຮູ້ສຶກໄປຫາບໍລິເວນສະໝອງ ແລະ ແປອອກມາເປັນສຽງນັ້ນໆ.

2) **ເຊມີເຊີຄິວລາ ຄາເນ (Semicircular Canal)** ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງລະບົບເວສຕີບິວລາ, ເຊມີເຊີຄິວລາຄາເນ ເປັນອະໄວຍະວະທີ່ຢູ່ຖັດຈາກຄໍເຄລຍເຂົ້າໄປ ມີຮູບຮ່າງເໝືອນກັບບ້ວງ 3 ອັນ.

ບ້ວງທັງ 3 ຂອງ ເຊມີເຊີຄິວລາ ຄາເນ ວາງຢູ່ໃນລັກສະນະຂ້ອນຂ້າງຈະຕັ້ງສາກກັນ, ລັກສະນະທີ່ຕັ້ງສາກກັນເຊັ່ນນີ້ ເພື່ອກຽມພ້ອມໃນການປັບຕົວຂອງຮ່າງກາຍຂະນະຢູ່ໃນທ່າອ່ຽງຕົວ ເພາະພາຍໃນທ່າຂອງ ເຊມີເຊີຄິວລາຄາເນ ຈະມີນ້ຳຢູ່, ດັ່ງນັ້ນ ການອ່ຽງຕົວໃນທ່າໃດໆກໍຕາມນ້ຳໃນເຊມີເຊີຄິວລາ ຄາເນ ກໍຈະເຄື່ອນໄຫວເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາຮູ້ວ່າຂະນະນີ້ເຮົາຢູ່ໃນທ່າອ່ຽງຫຍັງ ແລະ ຈະກັບເຂົ້າສູ່ທ່າເກົ່າໄດ້ແນວໃດ. ດັ່ງນັ້ນ ເຊມີເຊີຄິວລາ ຄາເນ ຈຶ່ງເປັນອະໄວຍະວະສຳຄັນສຳລັບການຊົງຕົວ ແລະ ມີໜ້າທີ່ສຳຄັນ.

(ໂຄງສ້າງຂອງຫູ)

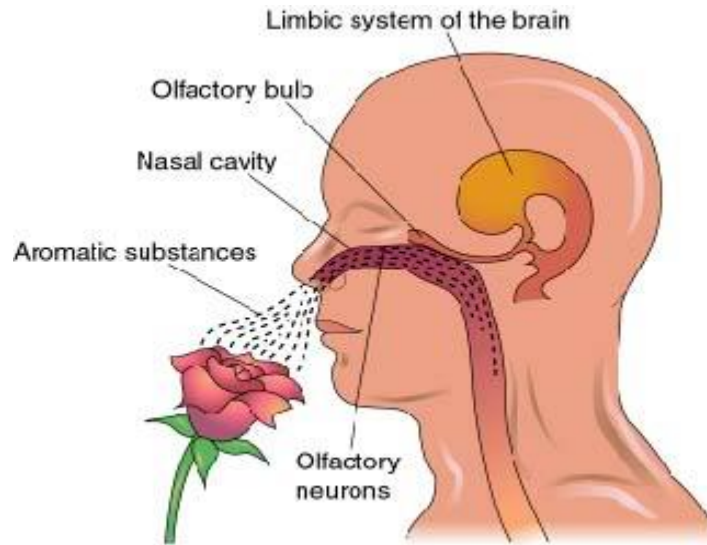
3) ການໄດ້ກິ່ນ (Olfactory Sense) ໄດ້ແກ່ດັງ (Nose)

ດັງປະກອບດ້ວຍກະດູກບາງໆ 2 ສ່ວນປະສານກັນ ເປັນໂຄງດັງ, ຢູ່ກາງລະຫວ່າງໂຄງດັງມີແຜ່ນກະດູກອ່ອນຂຶ້ນແບ່ງໃຫ້ເປັນ 2 ຊ່ອງ ພາຍໃນດັງປະກອບດ້ວຍເນື້ອເມື່ອກເຊິ່ງມີເສັ້ນເລືອດຝອຍ ແລະ ປາຍປະສາດກະຈາຍກັນຢູ່ ປະສາດສ່ວນນີ້ເອີ້ນວ່າສາສິກປະສາດ (Olfactory Nerve) ເຊວຂອງສາສິກປະສາດຈະຢູ່ເທິງເນື້ອເມື່ອກເພື່ອຮັບກິ່ນຈາກລົມຫາຍໃຈເຂົ້າໂດຍກົງ, ພາຍໃນຊ່ອງດັງມີຂົນເຮັດໜ້າທີ່ກັນຕອງຝຸ່ນລະອອງຈາກອາກາດ. ນອກຈາກຊ່ອງດັງຈົນເຖິງຖົງລົມໃນປອດຈະມີເນື້ອເມື່ອກປົກຄຸມຢູ່ແລ້ວ ຍັງມີເຊວບາງໆຊະນິດໜຶ່ງເຮັດໜ້າທີ່ຢູ່ດ້ານນ້ຳເມື່ອກອອກມາເພື່ອເຮັດໃຫ້ທາງເດີນຫາຍໃຈຊຸ່ມຕະຫຼອດເວລາ, ດັງເປັນອະໄວຍະວະທີ່ອ່ອນແອ ເພາະປະກອບດ້ວຍກະດູກບາງໆ ແລະ ກະດູກອ່ອນ, ເມື່ອຖືກກະທົບກະເທືອນແຮງອາດເຮັດໃຫ້ດັງຍຸບລົງ ຫຼື ຫັກໄດ້ງ່າຍ, ປະສາດການຮັບກິ່ນຈະສຳຜັດໄດ້ສະເພາະສານທີ່ເປັນອາຍ ຫຼື ແກດເທົ່ານັ້ນ. ດັງນັ້ນ ສານທີ່ໄດ້ກິ່ນຈະຕ້ອງມີລັກສະນະລະເຫີຍໄດ້ງ່າຍ ແລະ ກະຈາຍຢູ່ໃນອາກາດ, ເມື່ອສານເຫຼົ່ານີ້ໄປກະທົບປາຍປະສາດກໍເກີດການປ່ຽນແປງທາງເຄມີຂຶ້ນໃນເນື້ອເຍື່ອບາງໆເຮັດໃຫ້ກະແສປະສາດກະຕຸ້ນ ແລະ ເຄື່ອນທີ່ໄປຫາສະໝອງແລ້ວຈຶ່ງເກີດຄວາມຮູ້ສຶກຂອງການໄດ້ກິ່ນ.

• ພວກເຮົາສາມາດແຍກກິ່ນທີ່ເປັນພື້ນຖານໄດ້ 5 ກິ່ນດ້ວຍກັນຄື:

1. ກິ່ນຂອງເຄື່ອງປຸງອາຫານທີ່ສຳເລັດຮູບ
2. ກິ່ນຫອມຫວານ (ດອກໄມ້, ໜາກໄມ້ສຸກ ແລະ ນ້ຳຫອມ)
3. ກິ່ນຂົວຂອງຢາງໄມ້
4. ກິ່ນເໝັນ

5. ກິ່ນໄຫ້

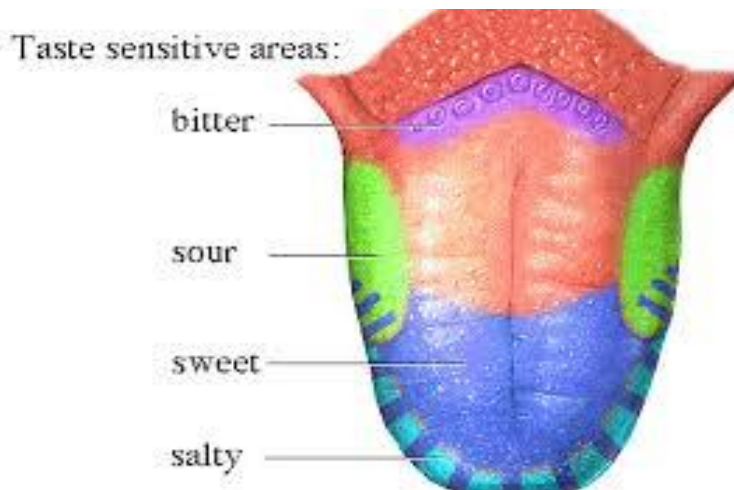
(ໂຄງສ້າງຂອງດັງ)

4) ການໄດ້ລົດຊາດ (Gustatory Sense) ໄດ້ແກ່ລິ້ນ (Tongue)

ລິ້ນເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກໃນການສຳຜັດ, ການຮັບຮູ້ຈະຮັບຮູ້ທາງຜິວເທິງຂອງລິ້ນ, ເຊິ່ງຈະມີຕຸ່ມສຳຜັດ ຫຼື ກຸ່ມຮັບສຳຜັດຢູ່ປະມານ 9.000ຕຸ່ມ ມີລັກສະນະໂນນຂຶ້ນເລັກນ້ອຍ, ຢູ່ເປັນກຸ່ມໆຄ້າຍຄືດອກໄມ້ຈູມ, ມີຫຼາຍໃນບໍລິເວນປາຍລິ້ນ ແລະ ກົກລິ້ນ. ເຊວ ຫຼື ຕຸ່ມຮັບລົດຊາດອາດຕາຍໄດ້ຖ້າຮັບຄວາມຮ້ອນ ເຊັ່ນ: ເວລາດື່ມນ້ຳຮ້ອນ ຫຼື ອາຫານຮ້ອນໆ ແຕ່ຮ່າງກາຍກໍສາມາດສ້າງເຊວຂຶ້ນມາໃໝ່ເພື່ອຮັບຮູ້ລົດຊາດຕໍ່ໄປໄດ້.

• ມະນຸດສາມາດຮັບຮູ້ລົດຊາດພື້ນຖານໄດ້ 4 ລົດຊາດຄື:

1. ລົດຊາດເຄັມ ຢູ່ໃກ້ປາຍລິ້ນດ້ານຂ້າງ ເປັນລົດທີ່ເກີດຂຶ້ນອັນດັບທຳອິດ
2. ລົດສົ້ມຢູ່ບໍລິເວນຂ້າງ ລິ້ນທັງ 2 ເກີດຕາມລົດເຄັມເຮັດໜ້າທີ່ເຕືອນເຖິງຄວາມມີພິດ
3. ລົດຊາດຫວານ ຢູ່ບໍລິເວນປາຍລິ້ນ
4. ລົດຊາດຂົມ ຢູ່ບໍລິເວນກົກລິ້ນ

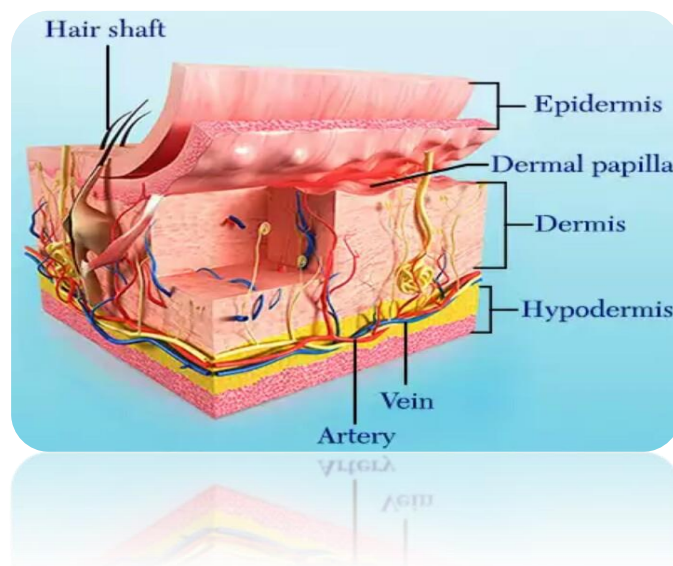
ຮູບສະແດງການຮັບຮູ້ລົດຊາດຕ່າງໆຂອງລິ້ນ

5) ການຮັບສຳຜັດທາງຜິວໜັງ (Skin Sense)

ຜິວໜັງ ເປັນອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກທາງກາຍ, ໃຕ້ຜິວໜັງມີເຊວປະສາດຫລາຍຊະນິດເຊິ່ງມີປາຍປະສາດດັ່ງກ່າວ ເຮັດໜ້າທີ່ຮັບສິ່ງກະຕຸ້ນ ແລະ ແບ່ງອອກເປັນສ່ວນໃຫຍ່ໆຍ່ອຍໆ ຫຼວງຫຼາຍ ເພື່ອນຳຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ໄດ້ຮັບໄປສູ່ສະໜອງ ແລະ ສະໜອງຈະເປັນຜູ້ແປຜົນອອກມາເປັນຄວາມຮູ້ສຶກວ່າແມ່ນຫຍັງ.

ຜິວໜັງມີ 2 ຊັ້ນຄື: ຊັ້ນນອກ ເອີ້ນວ່າ: ອີພິເດີມິສ (Epidermis) ແລະ ຊັ້ນໃນ ເອີ້ນວ່າ: (Dermis) ຂ້າງໃຕ້ເປັນໄຂມັນເອີ້ນວ່າ ໄຂມັນສັບຄິວເທນເນຍ (Subcutaneous Fat) ເຊິ່ງໃນເພດຍິງຈະມີຫຼາຍກວ່າເພດຊາຍ ເຮັດໃຫ້ເພດຍິງມີເນື້ອນຸ່ມນົມກວ່າເພດຊາຍ.

ໃນການຮັບສຳຜັດທາງຜິວໜັງມີຄວາມເຊື່ອວ່າ ຮ່າງກາຍມີຈຸດຮັບສຳຜັດຈຳນວນຫລາຍເຊິ່ງໄດ້ແກ່: ຄວາມເຈັບປວດ, ຄວາມຮູ້ສຶກ, ອຸນຫະພູມຮ້ອນ ແລະ ເຢັນ. ດັ່ງນັ້ນ ໃນຜິວໜັງຂອງຄົນເຮົາຈະມີປາຍປະສາດທັງ 4 ຂະນິດກະຈາຍຢູ່ທົ່ວໄປ ແລະ ແຕ່ລະຈຸດຈະມີໜ້າທີ່ຮັບຄວາມຮູ້ສຶກແຕ່ພຽງຢ່າງດຽວ ເຊັ່ນ: ຮັບຄວາມເຈັບປວດ, ໃນການທົດລອງໂດຍໃຊ້ເຫຼັກແຫຼມເນັ້ນລົງເທິງຈຸດຮັບສຳຜັດແຮງໆ ຈະພົບວ່າຜູ້ຮັບການທົດລອງຮູ້ສຶກເຈັບເນື່ອງຈາກກຳລັງຂອງການເນັ້ນໄດ້ໄປກະທົບປາຍປະສາດທີ່ຢູ່ໃຕ້ຜິວໜັງ ແລະ ໄປກະຕຸ້ນປະສາດກ່ຽວກັບການເຈັບ ເຮັດໃຫ້ຮູ້ສຶກເຈັບ.

6) ການເຄື່ອນໄຫວ (Kinesthetic)

ການເຄື່ອນໄຫວກ້າມເນື້ອສຳຜັດ ເຊິ່ງມີຢູ່ທົ່ວຮ່າງກາຍເປັນການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບການເຄື່ອນໄຫວຂອງຮ່າງກາຍເກີດຂຶ້ນໄດ້ ເນື່ອງຈາກມີອະໄວຍະວະຮັບຄວາມຮູ້ສຶກຢູ່ຕາມກ້າມເນື້ອ ເອັນ ແລະ ຂໍ້ຕ່າງໆ ມີການທົດຕົວ ຫຼື ຄາຍຕົວເຮັດໃຫ້ເກີດກະແສປະສາດສົ່ງໄປຫາສະໜອງ, ມະນຸດຈຶ່ງຮູ້ເຖິງການເຄື່ອນໄຫວຂອງຮ່າງກາຍໄດ້ວ່າ ກຳລັງຢູ່ໃນສະພາບໃດ ເຊັ່ນ: ງົດ, ສັ່ນຂາ ຫຼື ຊ່ວຍກະຕຸ້ນໃຫ້ເຂົ້າໃຈໃນວັດຖຸກ່ຽວກັບຮູບຊົງຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ນ້ອຍ, ລຽບ ຫຼື ກະບັກກະບຳ ຊ່ວຍໃຫ້ຮູ້ເຖິງນ້ຳໜັກຂອງວັດຖຸ. ອີກຢ່າງໜຶ່ງເຮັດໃຫ້ຮູ້ເຖິງຕຳແໜ່ງ ຫຼື ລະບົບທາງດ້ວຍ ເຊັ່ນ: ການແກ່ວງແຂນເຮົາຈະຮູ້ໄດ້ທັນທີວ່າແກ່ວງແຂນສຳໃດ, ສູງຕ່ຳເທົ່າໃດ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະຫຼັບຕາແກ່ວງກໍຕາມ ເພາະກ້າມເນື້ອ, ເອັນ ແລະ ຂໍ້ຕໍ່ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ.

7) ການຊົງຕົວ (Vestibular Sense) ຫຼື Equilibrium

ເຮົາຊາບວ່າ ລົດລ້ຽວຊ້າຍ ຫຼື ຂວາ ໂດຍບໍ່ຕ້ອງເບິ່ງຖືວ່າເປັນເລື່ອງລະບົບການຊົງຕົວເຊິ່ງເກີດຈາກ (Vestibular Canal)

• **ການຮູ້ສຶກສຳຜັດກ່ຽວກັບການຊົງຕົວມີເຄື່ອງຮັບສຳຜັດ 2 ຊະນິດຄື:**

1. **ເຊມີເຊີຄີວລາ ຄານ: (Semicircular Canal)** ເປັນເສັ້ນລຽບຕັ້ງສາກ 3 ອັນ ຢູ່ດ້ານຫລັງຂອງໃບຫູ, ພາຍໃນເປັນຂອງແຫລວ ເວລາເຄື່ອນໄຫວຫົວນ້ຳໃນຫູກໍ່ເຄື່ອນໄຫວດ້ວຍ.

2. **ຖົງເວສຕີບິວລາ: (Vestibular Sacs)** ຢູ່ລະຫວ່າງ (Semicircular ແລະ Cochlea) ເຄື່ອງຮັບສຳຜັດທັງ 2 ຊະນິດນີ້ ຢູ່ໃນຫູຊັ້ນໃນເຊິ່ງຢູ່ໜ້າຫລອດກັກຫອຍ ຫຼື ຄໍເຄລຍ ເລັກນ້ອຍ, ເຄື່ອງຮັບສຳຜັດທັງ 2 ຊະນິດນີ້ເຮັດໜ້າທີ່ສຳຄັນໃນການຄວບຄຸມການເຄື່ອນໄຫວຂອງຫົວທີ່ຈະຊ່ວຍໃຫ້ຮ່າງກາຍຊົງຕົວໄດ້ໃນລະດັບສົມດູນເຊັ່ນ: ເວລາເມົາຄື້ນ, ເມົາຍືນ, ການໝຸນອອ້ມຕົວເອງ, ການແກ່ວງຫົວຢ່າງໄວ. ອາການເຫຼົ່ານີ້ເປັນເຫດໃຫ້ເກີດຂຶ້ນເພາະຕາ ແລະ ອະໄວຍະວະໃນຫູມີການເຊື່ອມໂຍງທີ່ໃກ້ຊິດກັບທ້ອງ, ລວມທັງການເຮັດວຽກຂອງລະບົບປະສາດທີ່ມີຄວາມສຳຜັດກັນອັນເນື່ອງມາຈາກການ ເຄື່ອນໄຫວຂອງຫົວເປັນຢ່າງຮຸນແຮງຜິດປົກກະຕິເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍ ແລະ ຫົວ ຂາດການຊົງຕົວ, ຂາດການສົມດູນ.

1.2 ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້

1.2.1. ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້

ການຮັບຮູ້ມີຫຼາຍຄວາມໝາຍເຊັ່ນ:

ການຮັບຮູ້ ເປັນຂະບວນການໜຶ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນລະຫວ່າງການມີສິ່ງກະທົບໃສ່ອິນຊີ ແລ້ວເຮັດໃຫ້ອິນຊີເກີດການຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະທົບນັ້ນ ເຊິ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນດັ່ງນີ້.

ສິ່ງກະທົບ → ການຮັບຮູ້ → ການຕອບສະໜອງ

ການຮັບຮູ້ ຄື ອາການສຳຜັດທີ່ມີຄວາມໝາຍ, ເປັນການແປຄວາມໝາຍ ການສຳຜັດທີ່ໄດ້ຮັບໃຫ້ເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈທັງຕົນເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນ ໂດຍອາໄສຄວາມຮູ້ເດີມ, ປະສົບການເດີມຊ່ວຍ.

ການຮັບຮູ້ ແມ່ນຜົນຂອງຄວາມຮູ້ເດີມ ບວກເຂົ້າກັບການສຳຜັດ ຫຼື ເປັນຜົນການຮຽນຮູ້ຮ່ວມເຂົ້າກັບຄວາມຮູ້ສຶກຈາກການສຳຜັດ, ສຳຜັດຢ່າງດຽວບໍ່ມີຄວາມໝາຍ, ຜູ້ສຳຜັດຈະຕ້ອງແປຄວາມໝາຍຂອງການສຳຜັດນັ້ນອອກມາ ໂດຍອາໄສປະສົບການເດີມ ຫຼື ຄວາມຮູ້ເປັນພື້ນຖານທີ່ຈະໃຫ້ແປຄວາມໄດ້ວ່າສິ່ງກະທົບປະສາດສຳຜັດຂອງເຮົານັ້ນ ມີຄວາມໝາຍເປັນແນວໃດ, ການແປຄວາມຮູ້ສຶກຈາກການສຳຜັດນີ້ເອງເອີ້ນວ່າ “ການຮັບຮູ້” ສະນັ້ນການຮັບຮູ້ຈຶ່ງເປັນຜົນຂອງຄວາມເດີມ ຫຼື ປະສົບການເດີມທີ່ເຮົາມີຮ່ວມເຂົ້າກັບການຮັບສຳຜັດໃໝ່ທີ່ໄດ້ຮັບ.

ຈາກຄວາມໝາຍຂ້າງເທິງນີ້ ສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: **ການຮັບຮູ້** ແມ່ນສິ່ງກະຕຸ້ນມາກະທົບໃສ່ອະໄວຍະວະສຳຜັດ ແລ້ວປະສາດສຳຜັດສິ່ງທີ່ໄດ້ສຳຜັດນັ້ນ ໄປຫາປະສາດສ່ວນກາງ ແລະ ສະໜອງຈະແປຄວາມໝາຍອອກມາເປັນຄວາມຮູ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈ ໂດຍອາໄສຄວາມຈິຈຳ, ຄວາມຮູ້ເດີມ ແລະ ປະສົບການເດີມ. ເຊິ່ງຂຶ້ນກັບແຕ່ລະບຸກຄົນທີ່ວ່າມີຫຼາຍໜ້ອຍພຽງໃດ. ຖ້າບຸກຄົນໃດມີຄວາມຈິຈຳດີ, ການກະຕຸ້ນໃໝ່ຈະຮັບຮູ້ໄດ້ໄວ ແລະ ຊັດເຈນຂຶ້ນນອກຈາກນີ້ຍັງຂຶ້ນກັບຄວາມຕ້ອງການ, ຄ່ານິຍົມ, ທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ບຸກຄະລິກະພາບຂອງແຕ່ລະບຸກຄົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

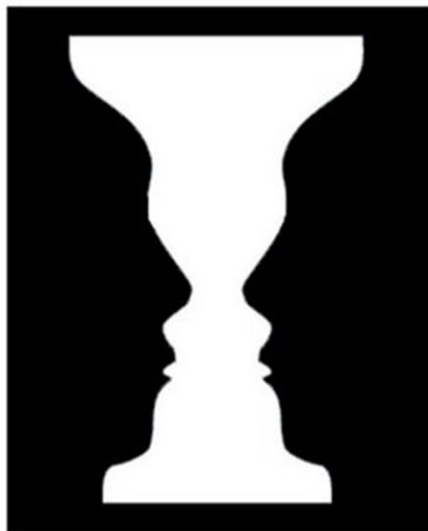
1.2.2. ທຳມະຊາດຂອງການຮັບຮູ້

ການຮັບຮູ້ຂອງບຸກຄົນເປັນໄປຕາມທຳມະຊາດຕາມລະບົບສະລິລະສາດ ເຊິ່ງມີຈຸດໜ້າສົນໃຈ ດັ່ງນີ້:

1). ການເລືອກທີ່ຈະຮັບຮູ້ (Selectivity) ເພາະສິ່ງແວດລ້ອມມີຫຼາຍເກີນກວ່າຄວາມສາມາດຂອງມະນຸດທີ່ຈະຮັບຮູ້ໄດ້, ສະນັ້ນ ຈິ່ງເລືອກເອົາສະເພາະສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ຖືວ່າເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ມີລັກສະນະເດັ່ນ ເຊັ່ນ: ຍິງສວຍງາມ, ເກັ່ງ, ດີ, ແປກປະຫຼາດ (ແຕ່ງຕົວ, ກິລິຍາ) ແລະ ສົນຄ້າໃໝ່ ເຊິ່ງກົງກັບຄວາມສົນໃຈຂອງນາຍຄູໝູ່ມພໍດີ.

2). ການຈັດໝວດໝູ່ຂອງສິ່ງທີ່ຈະຮັບຮູ້ (Organization) ກ່ອນຈະເກີດການຮັບຮູ້ຈະຈັດລະບຽບຂອງສິ່ງກະຕຸ້ນເຂົ້າເປັນໝວດໝູ່

ການຮັບຮູ້ພາບ ແລະ ພື້ນພາບ (Figure and Ground) ການເບິ່ງເຫັນພາບຕ່າງໆ ຖ້າພາບໃດມີຂອບເຂດແນ່ນອນຊັດເຈນເຊັ່ນ: ຮູບສີ່ຫລ່ຽມ, ສາມຫລ່ຽມ, ຊິງກົມ ເປັນຕົ້ນ. ສິ່ງທີ່ເບິ່ງເຫັນແບບນີ້ເອີ້ນວ່າ ພາບ (Figure) ແຕ່ຖ້າສ່ວນໃດບໍ່ຊັດເຈນ, ບໍ່ມີຂອບເຂດ, ບໍ່ແນ່ນອນ ຫຼື ເຮົາບໍ່ໃສ່ໃຈຮັບຮູ້ເອີ້ນວ່າ ພື້ນພາບ (Ground) ການຮັບຮູ້ຂອງຄົນທີ່ແຍກເປັນພາບ ແລະ ພື້ນ ຈັດເປັນພື້ນຖານການຈັດໝວດໝູ່ຂອງການຮັບຮູ້.

ພາບ ແລະ ພື້ນ

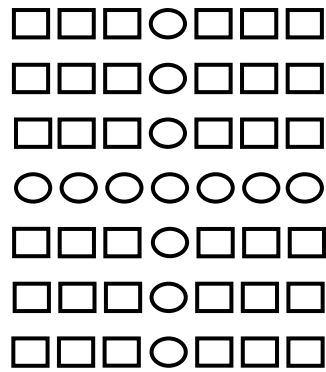
1.2.3. ຫລັກການຕ່າງໆໃນການຮັບຮູ້

❖ ຫລັກການຈັດໝວດໝູ່ໃນການຮັບຮູ້ ຫຼື ຈັດລະບຽບການຮັບຮູ້

ນັກຈິດຕະວິທະຍາກຸ່ມ ເກັດສະຕອນ ເວົ້າວ່າການຮັບຮູ້ຂອງມະນຸດນັ້ນ ມີທ່າອ່ຽງໃນການຈັດ ຫຼື ຮັບສິ່ງຕ່າງໆທີ່ເຂົາເຫັນ,ທີ່ເຂົາຮູ້ສຶກໄດ້ອອກເປັນກຸ່ມໆ ເປັນໝວດໝູ່ ແລະ ຫຼາຍກວ່າທີ່ຈະຮັບຮູ້ເປັນສ່ວນຍ່ອຍໆ. ຈາກຄຳເວົ້ານີ້ ມະນຸດເຮົາມີທ່າອ່ຽງຈະແບ່ງສິ່ງຕ່າງໆ ເປັນກຸ່ມ ຫຼື ໝວດໝູ່ ຕາມຫຼັກການຕໍ່ໄປນີ້:

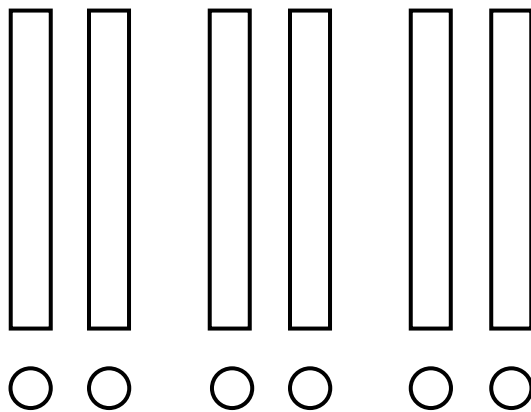
ກ. ຫລັກແຫ່ງຄວາມຄ້າຍຄືກັນ (The Principle of Similarity)

ວັດຖຸໃດຖ້າມີຮູບຮ່າງ, ຂະໜາດ, ສີ ໄປໃນທາງດຽວກັນ, ຄ້າຍຄືກັນ, ມະນຸດມັກໃຊ້ຮູບເປັນກຸ່ມດຽວກັນໄດ້.

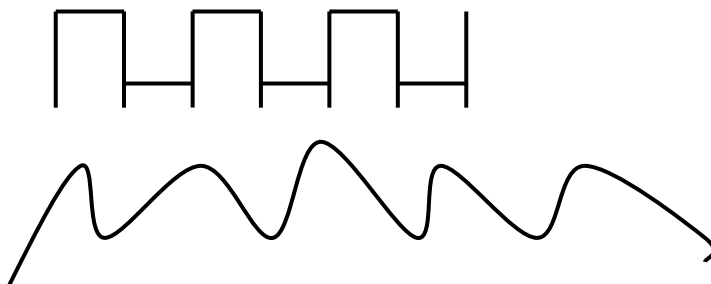
ຂ. ຫລັກແຫ່ງຄວາມໃກ້ຊິດ (The Principle of Proximity)

ພາບຂອງວັດຖຸ ຫຼື ສິ່ງກະຕຸ້ນໃດໆກໍຕາມ ເມື່ອປະກົດໃນສິ່ງດຽວກັນ ແລະ ມີຄວາມໃກ້ຊິດກັນແລ້ວ ມະນຸດເຮົາຈະມີທ່າອ່ຽງໃນການຮັບຮູ້ເປັນໝວດດຽວກັນຫຼາຍກວ່າ.

ຄ. ຫລັກແຫ່ງຄວາມຕໍ່ເນື່ອງ (The Principle of Continuity)

ສິ່ງກະຕຸ້ນ ຫຼື ວັດຖຸທັງທີ່ເປັນພາບທີ່ເຄື່ອນໄຫວ ຫຼື ພາບນຶ່ງກໍຕາມທີ່ປະກົດຂຶ້ນໃນທິດທາງດຽວກັນ ກໍ່ໃຫ້ເກີດພາບຢ່າງຍກວ່າສິ່ງກະຕຸ້ນ ຫຼື ວັດຖຸທີ່ຂາດການຕໍ່ເນື່ອງກັນ ເພາະມະນຸດມີທ່າອ່ຽງໃນການຮັບຮູ້ພາບເປັນໝູ່ດຽວກັນນັ້ນເອງ.

ງ. ຫຼັກແຫ່ງຄວາມສົມບູນ (The Principle of closure)

ການຮັບຂອງມະນຸດ ຈະຮັບຮູ້ໃນພາບທີ່ສົມບູນແຕ່ໃນຂະນະດຽວກັນນັ້ນ, ມະນຸດກໍມີຄວາມສາມາດໃນການຮັບຮູ້ພາບທີ່ມີລັກສະນະບໍ່ສົມບູນ ຫຼື ຂາດຫາຍໄປບາງສ່ວນພຽງເລັກນ້ອຍໄດ້ ທັງນີ້ ເພາະມະນຸດມີແນວໃນມທີ່ຈະສືບຕໍ່ຕື່ມສ່ວນທີ່ຂາດຫາຍໄປໃຫ້ສົມບູນໄດ້.

1.3. ການຮັບຮູ້ຕົນເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນ

1.3.1. ການຮັບຮູ້ຕົນເອງ

ການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບຕົນເອງ ແມ່ນການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບຄວາມສາມາດ ແລະ ຈະລິຍະທາຂອງຕົນເອງ, ເປັນການຮັບຮູ້ວ່າ ຜູ້ອື່ນຍອມຮັບຕົນເອງແນວໃດ, ການຮັບຮູ້ຕົນເອງອາດຈະປ່ຽນແປງໄດ້ໄປຕາມເຫດຜົນ, ທັງເຫດຜົນທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ທັງເຫດຜົນທີ່ບິດເບືອນໄປຈາກຄວາມຈິງ, ບາງຄັ້ງອາດຈະປ່ຽນແປງໄປຕາມຫຼັກການທົ່ວໄປ ຫຼື ອາດປ່ຽນແປງໄປຕາມສະຖານະການທີ່ເກີດຂຶ້ນ.

ການຮັບຮູ້ເລື່ອງຄຸນສົມບັດ ແລະ ລັກສະນະຂອງຜູ້ອື່ນນັ້ນຈະມີການປ່ຽນແປງບໍ່ຄົງທີ່ ເພາະບຸກຄົນຈະມີການປ່ຽນແປງເກີດຂຶ້ນຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ ແຕ່ການຮັບຮູ້ຕົນເອງເວລາໃດກໍຢູ່ບົນຫຼັກການດັ່ງນີ້:

- ຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບຕົນເອງໃນຖານະເປັນບຸກຄົນໜຶ່ງໃນສັງຄົມ
- ການຮັບຮູ້ຕົນເອງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ
- ການຮັບຮູ້ຕົນເອງເມື່ອມີຄວາມສຳພັນກັບບຸກຄົນອື່ນ
- ການຮັບຮູ້ຕົນເອງເມື່ອມີການປຸກຝັງຄ່ານິຍົມ ແລະ ມີການວາງເປົ້າໝາຍ

1.3.2. ການຮັບຮູ້ຜູ້ອື່ນ

ຄົນເຮົາມັກຈະຕັດສິນຄົນອື່ນ ໃນເມື່ອເຮົາເຫັນວ່າຄົນນັ້ນ ເປັນຄົນໜ້າອິດສະຫຼະ, ເປັນຄົນງາມເຈົ້າຊູ້, ເປັນຄົນສະຫລາດ, ວ່ອງໄວ, ເມີນເສີຍ, ຄວາມຮູ້ສຶກເຊັ່ນນັ້ນ ມັກເກີດທັນທີທັນໃດ ໃນເມື່ອເຮົາພົບກັບຜູ້ອື່ນເປັນຄັ້ງທຳອິດ, ຄວາມຮັບຮູ້ແບບນີ້ ຖືໄດ້ວ່າມັນບໍ່ແມ່ນການຮັບຮູ້ໂດຍກົງແຕ່ຫາກແມ່ນ “ເປັນການລົງຄວາມເຫັນ” ຫຼາຍກວ່າ.

ການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບຜູ້ອື່ນເປັນ “ຂະບວນການສວນທາງ” ກັນຄື: ໃນເມື່ອເຮົາເບິ່ງຜູ້ອື່ນ ເວລານັ້ນຜູ້ອື່ນກໍຈະເບິ່ງເຮົາເຊັ່ນກັນ ການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບຜູ້ອື່ນ ນອກຈາກຈະເປັນຂະບວນການສວນທາງແລ້ວ ເຮົາຍັງສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າ: “ຂະບວນການລົງຄວາມເຫັນ” ເຊິ່ງເປັນຂະບວນການທີ່ບຸກຄົນລົງຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບບຸກຄົນລົງຄວາມພາບຂອງຄົນອື່ນ.

ການຮັບຮູ້ ເມື່ອມີສິ່ງກະທົບຫຼາຍໆຢ່າງພ້ອມກັນ ຄົນເຮົາບໍ່ອາດໃຊ້ປະສາດສຳຜັດທັງໝົດຮັບສຳຜັດ ແລະ ຕ້ອງມີການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບການຮັບສຳຜັດໄດ້ຕະຫຼອດຈົນຕ້ອງສະແດງປະຕິກິລິຍາຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະທົບທັງໝົດ ໄດ້ພ້ອມ. ສະນັ້ນ ຈຳເປັນໄດ້ຫາທາງຫຼີກລ້ຽງຄວາມສັບສົນຂອງສິ່ງກະທົບຕ່າງໆໃນໂລກ, ໂດຍການເລືອກສະແດງ ປະຕິກິລິຍາຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະທົບສະເພາະໃດໜຶ່ງທີ່ຈຳເປັນ ເຊິ່ງເຮົາເອີ້ນວ່າ: “ຄວາມຕັ້ງໃຈຈິງ” ຄວາມຕັ້ງໃຈ ຈິງມີສ່ວນສຳພັນກັບຕົວປະກອບອື່ນໆເຊັ່ນ: ການຮັບຮູ້ປະສົບການທີ່ມີແລ້ວ, ແຮງຈູງໃຈ ແລະ ສິ່ງກະທົບ.

2. ການຮຽນຮູ້

2.1. ຄວາມໝາຍຂອງການຮຽນຮູ້

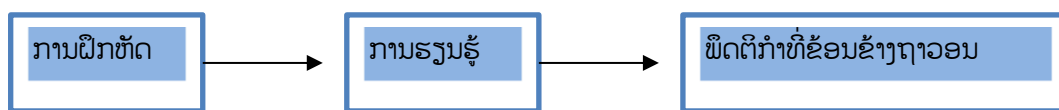
ທ່ານ ຮິລກາດ (Hilgard) ໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍການຮຽນຮູ້ວ່າ “ການຮຽນຮູ້ແມ່ນຂະບວນການປ່ຽນແປງ ຂອງພຶດຕິກຳໂດຍການສະແດງກິລິຍາຕອບໂຕ້ຕໍ່ສະຖານະຢ່າງໃດໜຶ່ງ”.

ທ່ານ ຄຣອນບາດ (Cronbach) ອະທິບາຍວ່າ “ ການຮຽນຮູ້ຄື ການປ່ຽນແປງຂອງພຶດຕິກຳ ເຊິ່ງເປັນຜົນ ມາຈາກປະສົບການ”.

ທ່ານ ມໍລິສ (Morris) ອະທິບາຍວ່າ “ການຮຽນຮູ້ເປັນຂະບວນການຂອງປະສົບການ ແລະ ການເຝິກຫັດ ກໍ່ໃຫ້ເກີດການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳຢ່າງຖາວອນ”

ທ່ານ ບາວເວີ (Bower) “ການຮຽນຮູ້ເປັນຂະບວນການທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດ ຫຼື ປ່ຽນແປງກົດຈະກຳ” ໂດຍ ເປັນຜົນມາຈາກການຕອບສະໜອງຕໍ່ສະຖານະການ ບໍ່ແມ່ນປະຕິກິລິຍາຕາມທຳມະຊາດ,ບໍ່ແມ່ນວຸດທິພາວະ ແລະ ບໍ່ແມ່ນການປ່ຽນແປງສະເພາະຄວາມອົດເມື່ອຍ ຫຼື ຜົນຂອງຢາ.

ຈາກຄວາມໝາຍດັ່ງກ່າວ ສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: “ການຮຽນຮູ້ ໝາຍເຖິງຂະບວນການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳທີ່ ຂ້ອນຂ້າງຖາວອນ ເພາະເປັນຜົນມາຈາກປະສົບການ ແລະ ການເຝິກແອບ,ແຕ່ບໍ່ໄດ້ລວມເຖິງການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ ອັນເປັນຜົນຂອງການພັດທະນາການ ແລະ ວຸດທິພາວະ,ຄວາມເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍ,ຄວາມອົດເມື່ອຍ ແລະ ສານພິດ ຫຼື ຜົນຂອງລົດຢາຕ່າງໆ”.

❖ ລັກສະນະສຳຄັນຂອງການຮຽນຮູ້

1). ການຮຽນຮູ້ວ່າ ແມ່ນຂະບວນການປ່ຽນແປງຂອງພຶດຕິກຳເຊິ່ງມີ 3 ລັກສະນະຄື:

- ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານຄວາມຮູ້, ຄວາມເຂົ້າໃຈ (Cognitive domain)
- ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານທັດສະນະຄະຕິ (Affective domain)
- ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານທັກສະ (Psychomotor domain)

2). ການຮຽນຮູ້ ເປັນຜົນມາຈາກການເຝິກແອບ ແລະ ປະສົບການເຊັ່ນ: ເປັນຜົນມາຈາກຂະບວນການໃຫ້ການຮຽນຮູ້ ທັງກົງ ແລະ ທາງອ້ອມເຊັ່ນ: ການເຝິກແອບດ້ານການອ່ານ,ການຂຽນ,ການເວົ້າ,ການຫລິ້ນດົນຕີ,ການຫຼິ້ນ ຫຼືການ ເບິ່ງການແຂ່ງຂັນກິລາ.

3). ການຮຽນຮູ້ ເປັນການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳທີ່ຂ້ອນຂ້າງຖາວອນ ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳຕ້ອງຜ່ານຂະບວນການ ຄວາມຄິດ,ຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຄວາມຊົງຈຳໃນໄລຍະເວລາທີ່ຍາວພໍສົມຄວນ ຈະບໍ່ເປັນການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳທີ່ມີ ລັກສະນະຊົ່ວຄາວ ອັນເປັນຜົນມາຈາກລຶດຂອງຢາ ແລະ ສານເຄມີ ຫຼື ຄວາມອິດເມື່ອຍຕ່າງໆ

❖ ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຈຸດທິພາວະ ແລະ ການຮຽນຮູ້ທີ່ມີຕໍ່ການພັດທະນາບຸກຄົນ
ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຈຸດທິພາວະ ແລະ ການຮຽນຮູ້ ສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

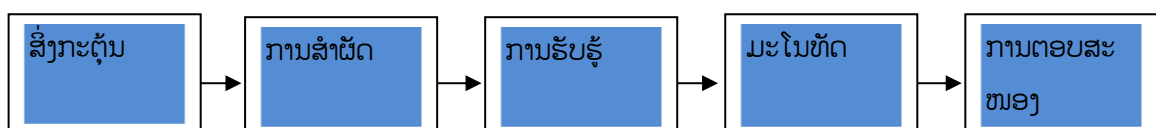
- 1) ພັດທະນາການຂອງບຸກຄົນເປັນຜົນຮ່ວມກັນລະຫວ່າງຈຸດທິພາວະ ແລະ ການຮຽນຮູ້.
- 2) ຈຸດທິພາວະເປັນຕົວກຳນົດຂອບເຂດຂອງການພັດທະນາໃນຕົວບຸກຄົນ, ການທີ່ຈຸດທິພາວະມີຂອບເຂດ ຈຳກັດເຮັດໃຫ້ການຮຽນຮູ້ທີ່ດີທີ່ສຸດອາດຈະບໍ່ໄດ້ຜົນຖ້າເກີນຂອບເຂດຂອງຈຸດທິພາວະທີ່ບຸກຄົນມີ.
- 3) ເມື່ອຍັງບໍ່ເຖິງຈຸດທິພາວະ, ການໃຫ້ການເຝິກຝົນໃດໆ ກໍຈະບໍ່ມີປະໂຫຍດອັນໃດເລີຍຕໍ່ການພັດທະນາ.
- 4) ພັດທະນາການໃນໄລຍະທຳອິດຂອງຊີວິດ ອາໄສຈຸດທິພາວະເປັນສຳຄັນ ແຕ່ພັດທະນາການໃນໄລຍະຕໍ່ມາ ແລະ ໄລຍະຍາວຂອງຊີວິດຈະຕ້ອງອາໄສການຮຽນຮູ້ຫລາຍກວ່າຈຸດທິພາວະ.

2.2. ຂະບວນການຮຽນຮູ້

ຂະບວນການຮຽນຮູ້ເປັນຂະບວນການທີ່ເກີດຂຶ້ນຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ມີຄວາມສຳພັນກັນ, ມີນັກຈິດຕະວິທະຍາ ໄດ້ກ່າວເຖິງຫຼາຍແນວທາງ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຂະບວນການຮຽນຮູ້ຂອງບຸກຄົນປະກອບດ້ວຍຂະບວນການທີ່ສຳຄັນ 5 ຂັ້ນຕອນຄື:

- 1) **ສິ່ງກະຕຸ້ນ:** ເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດຄວາມສົນໃຈ
- 2) **ການສຳຜັດ:** ເມື່ອສຳຜັດກັບສິ່ງກະຕຸ້ນຮ່າງກາຍເກີດການຮັບຮູ້ສຳຜັດ ແລະ ສິ່ງກະແສສຳຜັດນັ້ນໄປຫາ ລະບົບປະສາດສ່ວນກາງ
- 3) **ການຮັບຮູ້:** ເປັນການເຮັດວຽກຂອງລະບົບປະສາດໃນສ່ວນກາງເພື່ອວິເຄາະ ແລະ ແປຄວາມ ໝາຍຈາກສິ່ງສຳຜັດນັ້ນໂດຍອາໄສປະສົບການເດີມ ແລະ ປັດໃຈອື່ນໆ. ເຊັ່ນ: ຄວາມສາມາດ, ຄວາມ ຖະໜັດ,ຄວາມພ້ອມ ແລະ ສະຕິປັນຍາ.
- 4) **ມະໂນທັດ:** ເປັນການສະຫຼຸບຄວາມຄິດທີ່ຕົນເຂົ້າໃຈ
- 5) **ການຕອບສະໜອງ:** ເມື່ອສະຫຼຸບຄວາມຄິດທີ່ຕົນຮວບຮວມໄດ້ສິ່ງຜິດຕໍ່ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ ຫຼື ການມີ ພຶດຕິກຳທີ່ຕອບສະໜອງເຊິ່ງ ສາມາດປະເມີນໄດ້ຈາກການຮຽນຮູ້ຂອງພຶດຕິກຳທີ່ຕອບສະໜອງນີ້.

(ແຜນພາບຂະບວນການຮຽນຮູ້)

2.2.1. ຄວາມແຕກຕ່າງໃນການຮຽນຮູ້

ການຮຽນຮູ້ຂອງບຸກຄົນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ທັງນີ້ຂຶ້ນຢູ່ກັບປັດໃຈຕ່າງໆທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮຽນຮູ້ເຊັ່ນ:

- 1) ປັດໃຈດ້ານຕົວຜູ້ຮຽນ: ລະບົບສະໝອງ, ວຸດທິພາວະ, ຄວາມພ້ອມ, ປະສົບການ, ແຮງຈູງໃຈ, ຄວາມບົກຜ່ອງທາງຮ່າງກາຍ, ຄວາມວິຕົກກັງວົນ, ສະຕິປັນຍາ...
- 2) ປັດໃຈສິ່ງທີ່ຮຽນ ຫຼື ລັກສະນະຂອງງານ: ລຳດັບເນື້ອໃນໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບລະດັບຂອງຜູ້ຮຽນ, ເນື້ອໃນໃຈຄວາມ, ຄວາມຍາວຂອງບົດຮຽນ, ສິ່ງລົບກວນ...
- 3) ປັດໃຈທາງເຕັກນິກການຖ່າຍທອດຄວາມຮູ້: ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນກິດຈະກຳທີ່ຮຽນຮູ້, ການສ່າງແຮງຈູງໃຈ ຫຼື ການໃຊ້ການເສີມແຮງ, ການແນະແນວທາງຫາຄວາມຮູ້ເພີ່ມເຕີມ, ວິທີການສອນທີ່ສອດຄ່ອງກັບເນື້ອໃນ.
- 4) ປັດໃຈກ່ຽວກັບຄວາມສາມາດໃນການຖ່າຍໂຍງການຮຽນຮູ້: ເປັນການນຳສິ່ງທີ່ຜູ້ຮຽນມີຄວາມຮູ້ ແລະ ປະສົບການເດີມມາເຊື່ອມໂຍງກັບການຮຽນຮູ້ຄັ້ງຕໍ່ໄປອາດເປັນການເຊື່ອມໂຍງທາງບວກ.
- 5) ປັດໃຈດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ: ສິ່ງແວດລ້ອມທາງກາຍ, ສິ່ງແວດລ້ອມດ້ານຈິດໃຈ, ລັກສະນະຂອງວັດທະນະທຳ, ປະເພນີໃນສັງຄົມ.

2.2.2. ທິດສະດີກ່ຽວກັບການຮຽນຮູ້

ທິດສະດີການຮຽນຮູ້ສາມາດແບ່ງອອກເປັນ 2 ກຸ່ມໃຫຍ່ຄື:

- 1) **ສະຕິເຊື່ອມ ໂຍງ (Bond Theory)** ຫຼື ບາງຄັ້ງເອີ້ນວ່າ ທິດສະດີສຳພັນ ຫຼື ທິດສະດີສິ່ງ

ກະຕຸ້ນ(Stimulus) ແລະ ການຕອບສະໜອງ (S.R Theory).

ທິດສະດີເຊື່ອມໂຍງຂອງ ທ່ານ ທອນໄດ (Thorndike's Connexionism) ທ່ານ ທອນໄດ ເປັນນັກຈິດຕະວິທະຍາ ແລະ ນັກການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເມື່ອໄດ້ສຶກສາການຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບການວາງເງື່ອນໄຂແບບເຊື່ອມໂຍງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສິ່ງກະຕຸ້ນກັບການຕອບສະໜອງ.

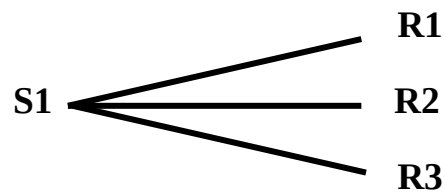
ທ່ານ ທອນໄດ ອະທິບາຍວ່າການຮຽນຮູ້ເກີດຂຶ້ນເມື່ອອິນຊີປະເຊີນບັນຫາທີ່ຕ້ອງກະວົນກະວາຍດ້ວຍວິທີການຕ່າງໆ ເພື່ອໃຫ້ຫຼຸດພື້ນຈາກບັນຫາທີ່ບໍ່ມີຫຼັກການ ຫຼື ຈຸດມັງໝາຍທີ່ແນ່ນອນເປັນການລອງຜິດລອງຖືກ (Trial and Error) ຕໍ່ເມື່ອປະເຊີນກັບບັນຫານັ້ນອີກກໍຈະສາມາດແກ້ໄຂບັນຫານັ້ນໄດ້ວ່ອງໄວຂຶ້ນ. ການຮຽນຮູ້ເກີດຂຶ້ນຈາກຄວາມສາມາດໃນການເຊື່ອມໂຍງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສິ່ງກະຕຸ້ນກັບປະຕິກິລິຍາຕອບສະໜອງ.

ການຮຽນຮູ້ແບບລອງຜິດລອງຖືກມີຫຼັກການສຳຄັນວ່າ ເມື່ອອິນຊີກະທົບກັບສິ່ງກະຕຸ້ນ ອິນຊີຈະລອງໃຊ້ວິທີການຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະຕຸ້ນຫຼາຍໆວິທີ ຈົນກະທັ້ງຄົ້ນພົບກັບວິທີການທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ຖືກຕ້ອງກັບເຫດການ ແລະ ສະຖານະການຫຼາຍທີ່ສຸດ. ເມື່ອໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງທີ່ຖືກຕ້ອງກໍຈະນຳໄປເຊື່ອມໂຍງເຂົ້າກັບສິ່ງກະຕຸ້ນນັ້ນໆມີຜົນໃຫ້ເກີດການຮຽນຮູ້.

ຫຼັກການ ແລະ ສຳລັບຂັ້ນຂອງການຮຽນຮູ້ແບບລອງຜິດລອງຖືກມີດັ່ງນີ້:

- 1) ສິ່ງທີ່ເປັນບັນຫາກະຕຸ້ນໃຫ້ອິນຊີສະແດງພຶດຕິກຳອອກມາ.
- 2) ອິນຊີຈະສະແດງປະຕິກິລິຍາຕອບສະໜອງຫຼາຍໆຢ່າງເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນ.
- 3) ປະຕິກິລິຍາ ຫຼື ພຶດຕິກຳຕອບສະໜອງທີ່ບໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມພໍໃຈຈະຖືກຕັດສິນຖິ້ມໄປ.

- 4) ອິນຊີຈະຖືເອົາກິລິຍາຕອບສະໜອງທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ຈະສະແດງການຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະຕຸ້ນ ເມື່ອສິ່ງກະຕຸ້ນນັ້ນມາກະທົບອີກ.

(ຮູບສະແດງການຮູ້ແບບລອງຜິດລອງຖືກ)

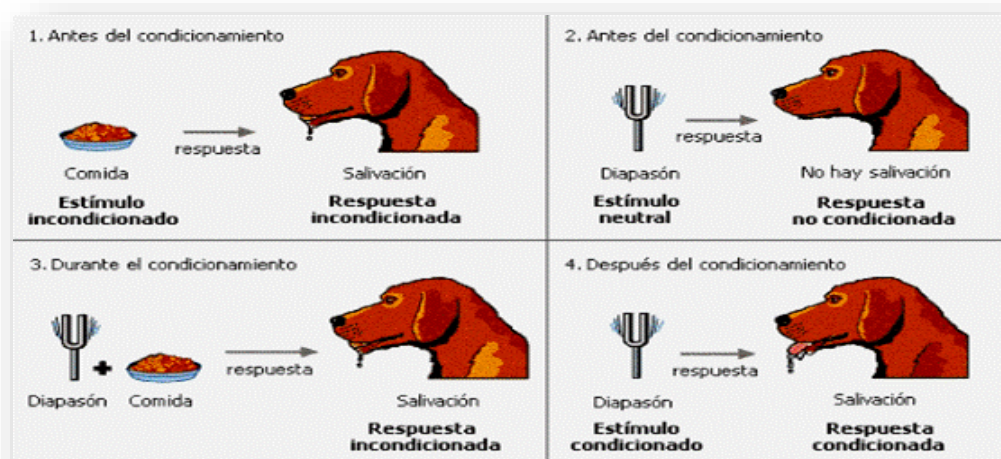
ທ່ານ ທ່ອນໄດ ເວົ້າວ່າ: ການຮຽນຮູ້ແບບນີ້ຈະຮຽນຮູ້ໄດ້ດີພຽງໃດນັ້ນມັນຂຶ້ນກັບຄວາມກຽມພ້ອມໃນການ ເຝິກຫັດ ແລະ ຜົນທີ່ຕາມມາກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມພໍໃຈ ເຊິ່ງທ່ານກໍານົດເປັນ 3 ກົດເກນຄື:

- ກົດເກນແຫ່ງຄວາມພໍໃຈ (Law of Effect)
- ກົດເກນແຫ່ງການເຝິກຫັດ (Law of Exercise)
- ກົດເກນແຫ່ງຄວາມພ້ອມ (Law of Readiness)

2) ທິດສະດີການວາງເງື່ອນໄຂ (Conditioning) ແຍກອອກເປັນ 2 ປະເພດຄື:

ກ. ທິດສະດີການວາງເງື່ອນໄຂແບບ ຄລາຊິກຄໍ (Classical Conditioning) ຂອງ ທ່ານ ອີວານ ປາບລິບ (Pavlov I.P)

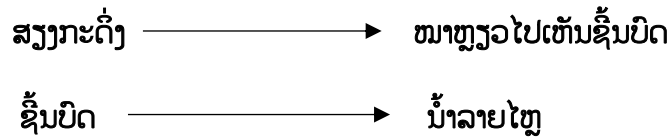
ທ່ານ ປາບລິບ (Pavlov I.P) ເປັນນັກສາລິລະວິທະຍາ ແລະ ນັກຈິຕະວິທະຍາ ຄົນຮັດເຊຍ ເປັນຜູ້ຕັ້ງທິດສະດີນີ້ ແລະ ມີການນຳມາເປັນບົດຮຽນຢ່າງກວ້າງຂວາງ, ທ່ານໄດ້ເຮັດການທົດລອງກ່ຽວກັບນ້ຳລາຍໄຫຼຂອງໝາ (Dog's Salivary) ໂດຍໃຫ້ໝາຢືນເທິງແຜ່ນໃນຫ້ອງທົດລອງ, ມີເຄື່ອງຮັດໝາໄວ້ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ໝາແລ່ນໄດ້, ທ່ານເຈາະຮຸ້ນອຍໆ ທີ່ແກ້ມຂອງໝາແລ້ວເອົາຫຼອດຢາງໃສ່ໄປເຊື່ອມຕໍ່ນ້ຳລາຍ, ເມື່ອໝານ້ຳລາຍໄຫຼ, ນ້ຳລາຍຈະໄຫຼໄປຕາມທໍລົງສູ່ບ່ອນເກັບ. ວິທີນີ້ເຮັດໃຫ້ຮູ້ໄດ້ວ່າໝາເກີດການຮຽນຮູ້ ຫຼື ບໍ່? ແລະ ຖ້ານ້ຳລາຍໄຫຼມີປະລິມານຫຼາຍໜ້ອຍພຽງໃດ?.

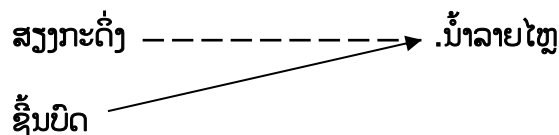
ຮູບ ການທົດລອງໝາ

❖ ການທົດລອງມີຂັ້ນຕອນດັ່ງນີ້:

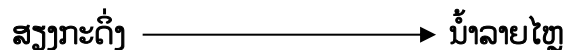
- **ຂັ້ນຕອນທີ 1.** ກ່ອນວາງເງື່ອນໄຂຜູ້ທົດລອງສັ່ນກະດິ່ງເພື່ອເກີດສິ່ງກະຕຸ້ນ ແລ້ວສັງເກດການຕອບສະໜອງຂອງໝາຈະບໍ່ມີນ້ຳລາຍໄຫຼ ຈາກນັ້ນກໍເອົາຊີ້ນບົດມາໃຫ້ໝາເຫັນ, ໝາກຳລັງຫິວຈະເລີ່ມນ້ຳລາຍໄຫຼທັນທີ. ເຮັດເຊັ່ນນີ້ຫຼາຍໆຄັ້ງ ດັ່ງແຜນວາດລຸ່ມນີ້:

- **ຂັ້ນຕອນທີ 2.** ຂັ້ນຕອນວາງເງື່ອນໄຂ, ຜູ້ທົດລອງສັ່ນກະດິ່ງ ແລ້ວຕາມດ້ວຍໃຫ້ຊີ້ນບົດຄວບຄູ່ກັນໄປຫຼາຍໆຄັ້ງ ຫຼັງຈາກນັ້ນປະກົດວ່ານ້ຳລາຍໄຫຼທຸກຄັ້ງທັນທີ.

- **ຂັ້ນຕອນທີ 3.** ຜູ້ທົດລອງພຽງສັ່ນກະດິ່ງຢ່າງດຽວໂດຍບໍ່ຕ້ອງໃຊ້ຊີ້ນບົດ ປະກົດວ່າ ໝານ້ຳລາຍໄຫຼ ສະແດງວ່າ ? ບາງກະດິ່ງເກີດມີຄວາມສາມາດທີ່ຈະດຶງການຕອບສະໜອງມາໄດ້ນັ້ນຄືພຶດຕິກຳຂອງໝາໄດ້ຖືກວາງເງື່ອນໄຂໃຫ້ນ້ຳລາຍໄຫຼຈາກສຽງກະດິ່ງ ຫຼື ໝາເກີດການຮຽນຮູ້.

• ເງື່ອນໄຂໃນການທົດລອງລວມມີ:

- 1) ຊີ້ນບົດຄື ສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ບໍ່ໄດ້ວາງເງື່ອນໄຂ (Unconditioned Stimulus) ຫຼື U.S
- 2) ສຽງກະດິ່ງຄືສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ຖືກວາງເງື່ອນໄຂ (Conditioned Stimulus) ຫຼື C.S
- 3) ໝານ້ຳລາຍໄຫຼເມື່ອເຫັນຊີ້ນບົດ, ເປັນການຕອບສະໜອງທີ່ບໍ່ໄດ້ວາງເງື່ອນໄຂ (Unconditioned Response) ຫຼື C.R
- 4) ໝານ້ຳລາຍໄຫຼເມື່ອໄດ້ຍິນສຽງກະດິ່ງ, ເປັນການຕອບສະໜອງທີ່ຖືວ່າເງື່ອນໄຂ (Conditioned Response) ຫຼື C.R

ຂ. ທົດສະດີການວາງເງື່ອນໄຂແບບການກະທຳ (Operant Conditioning) ຂອງທ່ານ ບີເອຟ ສະກິນ ເນີ (B.F. Skinner)

ການຮຽນຮູ້ແບບວາງເງື່ອນໄຂ ແບບການກະທຳຂອງທ່ານ ສະກິນເນີ ນັກຈິດຕະວິທະຍາຄົນອາເມຣິກາເປັນຜູ້ສ້າງຂຶ້ນ ໂດຍຫຼັກການວ່າ “ການຮຽນຮູ້ເກີດຂຶ້ນໄດ້ຈາກການກະທຳແລ້ວ ໂດຍໄດ້ຮັບການເສີມແຮງ”. ທ່ານ ສະກິນເນີ ໄດ້ທຳການທົດລອງກັບໝູຂາວ, ໂດຍເອົາໝູຂາວທີ່ກຳລັງຫິວໃສ່ລົງໄປໃນຄອກທີ່ສ້າງຂຶ້ນໂດຍສະເພາະເອີ້ນວ່າ (Skinner box) ພາຍໃນຄອກມີກົນໄກທີ່ຕໍ່ໃສ່ກັບວົງຈອນຝັ່ງກັບຄານນ້ອຍໆ ຕໍ່ໄປຫາບ່ອນເກັບອາຫານໝູ,

ເມື່ອໝູ່ກິດການໄຟຈະສະຫວ່າງ ແລະ ກິນໄກກຈະໄປບັງຄັບໃຫ້ອາຫານຕົກລົງມາ ເຊິ່ງເຮົາສາມາດຂຽນເປັນແຜນພາບດັ່ງນີ້:

R (ການເນັ້ນຄານ)S (ອາຫານ)

ອາຫານເປັນຕົວເສີມແຮງ (Reinforcement) ເຮັດໃຫ້ເກີດການວາງເງື່ອນໄຂແບບການກະທຳຄືການເນັ້ນຄານກໍຈະໄດ້ຮັບການເສີມແຮງຄືໄດ້ຮັບອາຫານ, ການທົດລອງຄັ້ງຕໍ່ໆມາປະກົດວ່າໝູ່ຂາວຈະເນັ້ນຄານຖ້າຂຶ້ນເພາະເກີດການຮຽນຮູ້ວ່າ, ການເນັ້ນຄານຈະເຮັດໃຫ້ໄດ້ກິນອາຫານ.

ການຮຽນຮູ້ແບບວາງເງື່ອນແບບການກະທຳນີ້ ຜູ້ຖືກທົດລອງຈະຕ້ອງສະແດງປະຕິກິລິຍາຕອບສະໜອງຕາມເງື່ອນສາກ່ອນ ຈຶ່ງຈະໄດ້ແຮງເສີມ ຫຼື ລາງວັນ.

ໃນການທົດລອງຂອງທ່ານ ສະກິນເນີ ເຮົາຮູ້ວ່າປະຕິກິລິຍາການຕອບສະໜອງຄື ການເນັ້ນຄານ, ແຮງເສີມ ຫຼື ລາງວັນ ຄື ອາຫານ, ການຢັບຢັ້ງ ຫຼື ລົບພິດຕິກຳສາມາດເຮັດໄດ້ໂດຍບໍ່ເຕີມອາຫານໃນຄອກ. ເມື່ອໝູ່ເນັ້ນຄານແລ້ວປະກົດວ່າ ບໍ່ມີອາຫານຕົກລົງມາຄືເກົ່າ ແລະ ເມື່ອປ່ອຍໃຫ້ໝູ່ເນັ້ນຄານຫຼາຍໆຄັ້ງແລ້ວບໍ່ມີອາຫານຕົກລົງມາອີກ ການເນັ້ນຄານກໍຄ່ອຍໆຫຼຸດລົງຈົນກ່ວາໝູ່ເຊົາເນັ້ນຄານໄປໃນທີ່ສຸດ.

ຈາກການທົດລອງສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ພຶດຕິກຳມີ 2 ຊະນິດຄື:

- 1) ພຶດຕິກຳທີ່ຢູ່ພາຍໃຕ້ການຄວບຄຸມຂອງສິ່ງກະຕຸ້ນໂດຍກົງ ເຊັ່ນ: ໝານ້ຳລາຍໄຫຼ
- 2) ເມື່ອໄດ້ກິນອາຫານພຶດຕິກຳທີ່ຕ້ອງການກະທຳຢ່າງໃດໜຶ່ງສາກ່ອນຈຶ່ງຈະເກີດພຶດຕິກຳທີ່ຕ້ອງການ ເຊັ່ນ: ການເນັ້ນຄານເຮັດໃຫ້ອາຫານຕົກລົງມາ.

2.3. ວຸດທິພາວະ ແລະ ການຮຽນຮູ້

2.3.1. ຄວາມໝາຍວຸດທິພາວະ

ວຸດທິພາວະ (Maturation) ໝາຍເຖິງ ຮູບແບບຂອງພຶດຕິກຳໃນແງ່ຊີວະວິທະຍາທີ່ມີຄວາມສຳພັນກັບອາຍຸ ໂດຍການປ່ຽນແປງໃນຮູບແບບຂອງພຶດຕິກຳຫຼ້ານີ້ ຈະໄດ້ຮັບການຕັ້ງໂປຣແກຣມໂດຍຍືນ, ເຊິ່ງລວມເຖິງຄວາມສາມາດທາງກາຍ ແລະ ຄວາມສາມາດທາງການຮູ້ຄິດ, ວຸດທິພາວະເປັນສະພາວະທີ່ມີຄວາມຈຳເປັນສຳລັບການຮຽນຮູ້ຕົວຢ່າງຂອງພຶດຕິກຳທີ່ເປັນຜົນມາຈາກວຸດທິພາວະໄດ້ແກ່: ການຄານ, ການຍາງ ແລະ ການແລ່ນ ເປັນຕົ້ນ.

ນອກຈາກນີ້ ວຸດທິພາວະຍັງໝາຍເຖິງ ລະດັບການຈະເລີນເຕີບໂຕງອກງາມ ແລະ ພັດທະນາທາງດ້ານສະລິລະວິທະຍາ, ອາລົມ, ສັງຄົມ ແລະ ມັນສະໜອງ ເຊິ່ງມີລາຍລະອຽດ ດັ່ງນີ້:

- 1) ວຸດທິພາວະດ້ານສາລິລະວິທະຍາ ໝາຍເຖິງລະດັບການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງຮ່າງກາຍ ແລະ ພັດທະນາການທາງດ້ານອະໄວຍະວະສ່ວນຕ່າງໆ ລວມທັງລະບົບກ້າມເນື້ອ, ໂຄງກະດູກ, ສັດສ່ວນຂອງຮ່າງກາຍ ແລະ ບົດບາດໜ້າທີ່ອັນສູງສຸດຕາມໄວອາຍຸ.
- 2) ວຸດທິພາວະດ້ານອາລົມ ໝາຍເຖິງ ລະດັບການຈະເລີນເຕີບໂຕງອກງາມ ແລະ ພັດທະນາການທາງດ້ານອາລົມ ຈິດເຖິງຂັ້ນສູງສຸດເຮັດໃຫ້ສາມາດຄວບຄຸມຄັດເລືອກສະແດງອອກ ເຊິ່ງອາລົມທີ່ເໝາະສົມໄວອາຍຸຂອງ

ບຸກຄົນຕາມທີ່ສັງຄົມເຂົ້າມີຍົມກັນ, ທັງສາມາດເຂົ້າໃຈກິດຈະກຳໄດ້ໂດຍປາສະຈາກຄວາມຕຶງຄຽດຂອງອາລົມ.

- 3) ຈຸດທິພາວະດ້ານສັງຄົມ ໝາຍເຖິງ ລະດັບຄວາມຈະເລີນ ແລະ ພັດທະນາການທາງດ້ານທັດສະນະຄະຕິ, ຄວາມຮູ້ສຶກ, ຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ທັກສະຂອງບຸກຄົນໃນກຸ່ມກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັບຜູ້ອື່ນ ແລະ ສະຖາບັນທາງສັງຄົມໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ ແລະ ເໝາະສົມກັບຄວາມເປັນຈິງໃນສັງຄົມ.
- 4) ຈຸດທິພາວະດ້ານມັນສະໝອງ ໝາຍເຖິງ ລະດັບການຈະເລີນ ແລະ ພັດທະນາການທາງດ້ານມັນສະໝອງເຖິງຂັ້ນສູງສຸດຂອງແຕ່ລະໄວອາຍຸ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ການປະຕິບັດກິດຈະກຳທາງມັນສະໝອງໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

3. ການຄົ້ນຄິດ

3.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຊະນິດຂອງການຄົ້ນຄິດ.

3.1.1. ຄວາມໝາຍຂອງການຄົ້ນຄິດ

ການຄົ້ນຄິດເປັນພຶດຕິກຳຢ່າງໜຶ່ງ ເປັນການໃຊ້ສັນຍາລັກແທນສິ່ງ ຫລື ເຫດການຕ່າງໆ ເປັນພຶດຕິກຳທີ່ສະແດງອອກມາໃນຮູບຂອງຄວາມເຫັນ ການຄົ້ນຄິດເປັນເລື່ອງສຳຄັນໃນທາງຈິດຕະວິທະຍາ ເພາະເປັນການສະແດງເຖິງຄວາມຈະເລີນຂອງຊີວິດ

ມະນຸດໄດ້ວິເສດກວ່າສັດໂລກອື່ນໆ ເພາະມີລະບົບປະສາດທີ່ຍິ່ງ. ການຄິດຂອງມະນຸດມີຄວາມສຳຄັນ ເພາະຊ່ວຍໃຫ້ມະນຸດສາມາດປັບຕົວເຂົ້າກັບສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ປັບສິ່ງແວດລ້ອມໃຫ້ເຂົ້າກັບຕົວໄດ້.

ການຄົ້ນຄິດເປັນເລື່ອງສຳຄັນ ແລະ ຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງສຳລັບການດຳລົງຊີບໃນສັງຄົມທີ່ຊັບຊ້ອນ, ມະນຸດເຮົາປະເສີດກວ່າສັດບ່ອນທີ່ມີຄວາມຄິດທີ່ເໝືອກວ່າ. ໃນສັງຄົມທີ່ຊັບຊ້ອນຄືປັດຈຸບັນນີ້ຕ້ອງຄິດເປັນ, ຄົນທີ່ບໍ່ມັກຄິດຫຼື ຄິດຫຍັງບໍ່ທັນຍ່ອມຈະຕົກເປັນເຫຼືອແກ່ຄົນຊ່າງຄິດ. ນັກການສຶກສາ, ນັກວິຊາການ, ນັກທຸລະກິດ, ນັກເສດຖະສາດ... ຖ້າບໍ່ເປັນນັກຄິດຈະເປັນນັກວິຊາຊີບທີ່ດີບໍ່ໄດ້ຈຳເປັນຕ້ອງອາໄສການຄິດເປັນສິ່ງນຳໄປສູ່ການດຳເນີນງານທີ່ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ສຳເລັດຜົນ.

ມີທັດສະນະໜຶ່ງເວົ້າວ່າ ການຄົ້ນຄິດຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ ກໍເພາະມີກຳລັງແຮງອັນສັກສິດໃດໜຶ່ງທີ່ພວກເຮົາບໍ່ສາມາດເຫັນໄດ້ ແລະ ບໍ່ມີການພົວພັນກັບໂລກພາວະວິໄສ ແລະ ມີພຽງຊົນຊັ້ນຮັ່ງມີເທົ່ານັ້ນຈຶ່ງມີການຄິດຢ່າງແທ້ຈິງ. ເຂົາຖືວ່າການຄິດແມ່ນການກະທຳ, ການຄິດຄືຈິງມີໃນການກະທຳ. ໃນຕົວຈິງກໍມີສ່ວນຖືກຕ້ອງ ແຕ່ບໍ່ຖືກທັງໝົດ ເພາະວ່າບາງຄົນມີການຄິດແຕ່ບໍ່ໄດ້ສະແດງອອກໃນພຶດຕິກຳ.

ທ່ານ ຊີ ວີ ກູດ (C. V. Good) ເຊື່ອວ່າ: ການຄົ້ນຄິດ ຄືຂະບວນການແຕ່ງກິດຈະກຳທາງສະໜອງ.

ທ່ານ ກໍ່ ສະຫວັດດີພານິດເວົ້າວ່າ: ການຄົ້ນຄິດຄື ຄືພຶດຕິກຳທາງຈິດໃຈ ເຊິ່ງມີແນວທາງອັນແນ່ນອນ ພຶດຕິກຳເຊັ່ນນີ້ເກີດຈາກບັນຫາທີ່ຈະຕ້ອງແກ້ໄຂ, ການແກ້ໄຂບັນຫານັ້ນຈະຕ້ອງອາໄສນາມະທຳ ແລະ ສັນຍະລັກເປັນສ່ວນໃຫຍ່, ການຄົ້ນຄິດມັກຈະຈົບລົງດ້ວຍການສະຫຼຸບຜົນໃນຂັ້ນສຸດທ້າຍ.

ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ການຄົ້ນຄິດແມ່ນພຶດຕິກຳພາຍໃນຂອງມະນຸດທີ່ສ້ອງແສງເຖິງລັກສະນະທາດແທ້, ສາຍພົວພັນ ແລະ ຄວາມສຳພັນພາຍໃນທີ່ມີລັກສະນະກົດເກນຂອງວັດຖຸປະກົດການຕົວຈິງ ເຊິ່ງກ່ອນໜ້ານັ້ນຄົນເຮົາຍັງບໍ່ຮູ້.

1.1. ຈຸດພິເສດຂອງການຄົ້ນຄິດ

1) ລັກສະນະມີບັນຫາຂອງການຄົ້ນຄິດ

ການຄົ້ນຄິດ ຈະເກີດຂຶ້ນຢ່າງແທ້ຈິງນັ້ນກໍ່ຕໍ່ເມື່ອຄົນເຮົາຕິກຢູ່ໃນສະຖານະການຈຳເປັນເຊິ່ງເວລານັ້ນຈະເກີດມີເປົ້າໝາຍໃໝ່ຂຶ້ນມາ ແລະ ລຳພັງບັນດາອຸປະກອນ; ວິທີການເກົ່າໆທີ່ເຄີຍປະຕິບັດມາພັດບໍ່ພຽງພໍ (ເຖິງແມ່ນວ່າຈຳເປັນ) ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍໃໝ່ນັ້ນ. ສະຖານະການດັ່ງກ່າວນັ້ນເອີ້ນວ່າ ສະຖານະການມີບັນຫາ.

ແຕ່ຖ້າຫາກຕ້ອງການກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດການຄົ້ນຄິດ, ສະຖານະການມີບັນຫານັ້ນຕ້ອງໄດ້ຮັບການຮັບຮູ້ຢ່າງຈິງຈັງຈາກອັດຕະບຸກຄົນ ກາຍເປັນໜ້າທີ່ຄົ້ນຄິດຂອງເຂົາເຈົ້າ ໝາຍຄວາມວ່າບຸກຄົນນັ້ນຕ້ອງກຳນົດໃຫ້ໄດ້ວ່າ ສິ່ງໃດທີ່ຮູ້ແລ້ວ ແລະ ສິ່ງໃດທີ່ບໍ່ທັນຮູ້ ຕ້ອງໄດ້ຄົ້ນຫາ ແລະ ມີປະສິງທີ່ຈະຊອກສະແຫວງຫາ. ແນ່ນອນວ່າ ຖ້າຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວນັ້ນນອກຢູ່ນອກຂອບເຂດຮັບຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈຂອງບຸກຄົນກໍ່ເປັນໄປບໍ່ໄດ້ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດການຄົ້ນຄິດ.

2) ລັກສະນະທາງອ້ອມຂອງການຄົ້ນຄິດ

ການຄົ້ນຄິດສ້ອງແສງບັນດາວັດຖຸປະກົດການຕ່າງໆໂດຍທາງອ້ອມດ້ວຍພາສາ ເຊິ່ງແຕກຕ່າງຈາກການຮັບຮູ້ຂັ້ນສຳຜັດຖານ. ການຄົ້ນຄິດສະແດງອອກທີ່ພາສາ ບັນດາກົດເກນ, ຫລັກການ, ເຫດການ, ບັນດາສາຍພົວພັນຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກສັງລວມເຂົ້າ ແລະ ບັນຍາຍອອກເປັນຄຳສັບຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກສັງລວມເຂົ້າ ແລະ ບັນຍາຍອອກເປັນຄຳສັບຕ່າງໆ. ອີກດ້ານໜຶ່ງ, ບັນດາຜົນງານຂອງການປະດິດຕ່າງໆ, ໝາກຜົນການຄົ້ນຄິດຂອງບຸກຄົນຕ່າງໆກໍ່ຄືບັນດາປະສົບການຂອງເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນ ກໍ່ລ້ວນແຕ່ແມ່ນເຄື່ອງມືສຳຄັນສຳລັບມະນຸດທຸກຄົນທີ່ຈະຕ້ອງຄົ້ນຫາໂລກພາວະວິໄສ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາໃໝ່ທີ່ເກີດຂຶ້ນ. ນອກຈາກນັ້ນ, ບັນດາເຄື່ອງມື, ອຸປະກອນຕ່າງໆທີ່ຄົນເຮົາສ້າງຂຶ້ນ ບໍ່ວ່າຈະເປັນ ບາຫຼອດ, ໂມງ, ເຄື່ອງມືໄຟຟ້າຕ່າງໆ... ກໍ່ສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ຄົນເຮົາສາມາດຮັບຮູ້ບັນດາປະກົດການໃນຕົວຈິງ ເຊິ່ງບໍ່ສາມາດຈະຮັບຮູ້ພວກມັນ ແບບສຳຜັດຖານໂດຍກົງໄດ້.

3) ລັກສະນະນາມມະທຳ ແລະ ສັງລວມຂອງການຄົ້ນຄິດ

ການຄົ້ນຄິດສາມາດໄຈ້ແຍກລັກສະນະຍົກຍ່ອຍ, ລັກສະນະສະເພາະອອກຈາກວັດຖຸປະກົດການໄດ້, ເກັບໄວ້ພຽງແຕ່ລັກສະນະທາດແທ້ທີ່ສຸດ, ກວມຮ່ວມທີ່ສຸດຂອງວັດຖຸ ແລະ ປາກົດການ. ບົນພື້ນຖານດັ່ງກ່າວນັ້ນ, ມັນຈະສັງລວມເອົາປາກົດການຍົກຍ່ອຍ, ແຕກຕ່າງກັນແຕ່ມີລັກສະນະທາດແທ້ຢູ່ນຳກັນເຂົ້າເປັນໝວດ, ກຸ່ມດຽວກັນ. ຫຼື ເວົ້າອີກຢ່າງນຶ່ງວ່າ, ການຄົ້ນຄິດມີລັກສະນະນາມມະທຳ ແລະ ລັກສະນະສັງລວມ ສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ຄົນເຮົາເບິ່ງ

ກວ້າງເຫັນໄກໃນອະນາຄົດໄດ້ ສາມາດວາງແຜນແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນພາຍໜ້າ ບໍ່ສະເພາະແຕ່ແກ້ໄຂສະເພາະໜ້າ ບໍ່ສະເພາະແຕ່ແກ້ບັນຫາສະເພາະໜ້າໄດ້.

4) ການຄົ້ນຄິດມີສາຍພົວພັນຢ່າງໃກ້ຊິດກັບພາສາ

ສາເຫດທີ່ການຄົ້ນຄິດມີຈຸດພິເສດດັ່ງກ່າວໄປຂ້າງເທິງ ແມ່ນເນື່ອງຈາກວ່າ ການຄົ້ນຄິດຂອງຄົນເຮົາຕິດພັນກັບພາສາ, ເອົາພາສາເປັນພາຫະນະ. ການຄົ້ນຄິດບໍ່ສາມາດຄົງຕົວຢູ່ໄດ້ໂດຍປາສະຈາກພາສາ ກົງກັນຂ້າມພາສາກໍບໍ່ສາມາດເກີດໄດ້ຖ້າບໍ່ອີງໃສ່ການຄົ້ນຄິດ ການຄົ້ນຄິດກັບພາສາມີຄວາມເປັນເອກະພາບນຳກັນ ບໍ່ແຍກຈາກກັນ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນສິ່ງດຽວກັນ ສາຍພົວພັນດັ່ງກ່າວແມ່ນສາຍພົວພັນລະຫວ່າງເນື້ອໃນກັບຮູບການ.

5) ລັກສະນະຕັກກະຖານຂອງການຄົ້ນຄິດ

ມີພຽງແຕ່ການຄົ້ນຄິດເທົ່ານັ້ນ ທີ່ສາມາດຈະຊ່ວຍໃຫ້ມະນຸດເຮົາສາມາດສ້າງແສງເຖິງລັກສະນະທາດແທ້ຂອງວັດຖຸ ແລະ ປາກົດການ, ບັນດາສາຍພົວພັນ ແລະ ມີຄວາມສຳພັນທີ່ມີລັກສະນະກົດເກນຂອງພວກມັນ, ເພາະວ່າ ການຄົ້ນຄິດເທົ່ານັ້ນທີ່ຈະສາມາດຂ້າມຜ່ານເຂດແດນຮູບປະທຳ (ປະຈັກຕາ) ຂອງການຮັບຮູ້ຂັ້ນສຳຜັດຖານໄດ້. ແຕ່ບໍ່ໝາຍຄວາມວ່າທຸກການຄົ້ນຄິດຈະສາມາດສ້າງແສງບັນດາວັດຖຸ ແລະ ປະກົດການຢ່າງເລິກເຊິງ, ແຕ່ກໍ່ບໍ່ໝາຍຄວາມຈະຖືກໝົດ ການຄົ້ນຄິດຈະຖືກຕ້ອງເຖິງຖອງນັ້ນຍັງຂຶ້ນຢູ່ກັບຍຸດທະວິທີ ແລະ ວິທີການຄົ້ນຄິດອີກດ້ວຍ.

6) ການຄົ້ນຄິດມີສາຍພົວພັນຢ່າງແໜ້ນແຟ້ນກັບການຮັບຮູ້ຂັ້ນສຳຜັດຖານ

ສາຍພົວພັນດັ່ງກ່າວເອີ້ນວ່າ: ສາຍພົວພັນໄປມາ ສອງທິດ (ປະຕິສຳພັນ) ການຄົ້ນຄິດຖືກດຳເນີນການບົນພື້ນຖານຂໍ້ມູນທີ່ການຮັບຮູ້ຂັ້ນສຳຜັດຖານສະໜອງໃຫ້ ຄວາມຖືກຕ້ອງຂອງການຄົ້ນຄິດແມ່ນຖືກກວດກາຈາກຕົວຈິງ ໃຕ້ຮູບການຮູບປະທຳ ກົງກັນຂ້າມ ການຄົ້ນຄິດ ແລະ ຜົນຂອງມັນມີອິດທິພົນຕໍ່ຂະບວນການຮັບຮູ້ຂັ້ນສຳຜັດຖານ **ຕົວຢ່າງ:** ຕໍ່ລັກສະນະເລືອກເຟັ້ນ, ລັກສະນະມີຄວາມໝາຍ, ລັກສະນະໜັ້ນຄົງຂອງການຮັບຮູ້...” ກະທົບໃສ່ຕາຂອງພວກເຮົາບໍ່ມີພຽງແຕ່ໃຫ້ຄວາມຮູ້ສຶກເທົ່ານັ້ນ ມັນຍັງຮວມມີການຄົ້ນຄິດຂອງພວກເຮົາອີກດ້ວຍ”.

ຈຸດພິເສດຕ່າງໆຂ້າງເທິງນັ້ນຊື້ໃຫ້ເຮົາເຫັນວ່າ ການຄົ້ນຄິດແມ່ນຜະລິດຕະພັນຂອງວັດທະນາການຂະຫຍາຍຕົວທາງປະຫວັດສາດ-ສັງຄົມ, ມີລັກສະນະສັງຄົມ. ເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງ, ມີແຕ່ມະນຸດເຮົາເທົ່ານັ້ນຈຶ່ງມີຂະບວນການຄົ້ນຄິດທີ່ແທ້ຈິງ. ເຖິງແມ່ນວ່າອຸປະກອນ, ເຄື່ອງມືທັນສະໄໝຫຼາຍຢ່າງຈະມີປະໂຫຍດຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດເຮົາແຕ່ ການຄົ້ນຄິດ ຂອງກົນຈັກເຫຼົ່ານັ້ນບໍ່ແມ່ນການຄົ້ນຄິດທີ່ແທ້ຈິງທີ່ເຮົາໄດ້ກ່າວໄວ້ໃນບົດນີ້. ກົນຈັກບໍ່ມີຄວາມສາມາດໃນການປະດິດສ້າງ ມັນພຽງແຕ່ທຳງານຕາມໂປຣແກຣມທີ່ຄົນໄດ້ຕິດຕັ້ງໄວ້ເທົ່ານັ້ນ. ເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງ, ຫົວອອກ (Output) ຂອງຄອມພິວເຕີບໍ່ປະກົດມີອັນໃດໃໝ່ທາງດ້ານກົດເກນ ຖ້າທຽບໃສ່ຂໍ້ມູນທີ່ຄອມພິວເຕີໄດ້ຮັບຈາກນັກສ້າງໂປຣແກຣມຜ່ານ ຫົວເຂົ້າ (Input) ເວລາມັນເລີ່ມປະຕິບັດການ.

3.1.2. ຊະນິດຂອງການຄົ້ນຄິດ

❖ ການຄົ້ນຄິດມີ 2 ຊະນິດຄື: ການຄົ້ນຄິດຄົນ ແລະ ການຄົ້ນຄິດປະດິດສ້າງ

1. ການຄົ້ນຄິດຄົນ: ແມ່ນການຄົ້ນຄິດບັນຫາເກົ່າ, ບົດຮຽນຊີວິດທີ່ຜ່ານມາ

2. ການຄົ້ນຄິດປະຕິດສ້າງ: ແມ່ນການຄົ້ນຄິດປະຕິດແຕ່ງອັນໃໝ່ເຊິ່ງບໍ່ທັນເຄີຍມີມາກ່ອນ

3.2. ການພັດທະນາການຄົ້ນຄິດຂອງນັກຮຽນ

- ຄູ່ຄວນເຂົ້າໃຈໃຫ້ກວ້າງກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄິດຈອມເຂົ້າສູ່ຄຳຕອບດຽວແລະການຄົ້ນຄິດແບບກະຈາຍອອກສູ່ຫຼາຍຄຳຕອບຢ່າງມີເຫດຜົນແລະຕິດພັນກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄູ່ຄວນໄດ້ໃຫ້ນັກຮຽນໄດ້ໃຊ້ການຄົ້ນຄິດທັງສອງປະເພດໄປພ້ອມໆກັນ.
- ການສ້າງສະຖານະການ, ການຕັ້ງບັນຫາຄວນໃຫ້ແທດເໝາະກັບລະດັບຂອງນັກຮຽນ
- ບັນຫາຕ່າງໆທີ່ໃຫ້ນັກຮຽນໄດ້ຄົ້ນຄິດຕ້ອງມີລັກສະນະກ່ຽວຂ້ອງກັບຕົວຂອງນັກຮຽນ
- ນອກຈາກການຄົ້ນຄິດປະເພດທີ່ກ່າວມານັ້ນຄູ່ສາມາດພັດທະນາການຄົ້ນຄິດຂອງນັກຮຽນຕາມກົດເກນຂອງບູລ໌ ໄດ້ດ້ວຍຄວາມພະຍາຍາມໃຊ້ຄຳຖາມທີ່ສູງກວ່ານີ້. ຄຳຖາມຕ້ອງການໃຫ້ໃຊ້ແມ່ຕ້ອງການຄຳຕອບທີ່ກວ້າງຂວາງແລະລະອຽດທ່ານບູລ໌ໄດ້ຈຳແນກການຄົ້ນຄິດເພື່ອຕອບຄຳຖາມອອກເປັນ 6 ໝວດດັ່ງນີ້:

• ຄວມຮູ້ທົ່ວໄປ

- ການຈື່ໄດ້.
 - ການຫຍຸ້ງຈຳ
 - ການຈຳແນກອອກ
 - ການທວນຄືນຂໍ້ກຳນົດ
 - ການທວນຄືນຂໍ້ມູນ
- ຄຳຖາມແມ່ນໃຜ ? ເປັນຫຍັງ ? ເວລາໃດ ? ຢູ່ໃສ ? ຢ່າງໃດ ? ຈົ່ງພັນລະນາ.

• ຄວາມເຂົ້າໃຈ

- ການຕີຄວາມໝາຍ.
- ການປ່ຽນຈາກສິ່ງນີ້ໄປຫາສິ່ງອື່ນ
- ການພັນລະນາຕາມຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງຕົນເອງ
- ການຈັດລະບຽບແລະການເລືອກເຟັ້ນຄວາມເປັນຈິງແລະແນວຄວາມຄິດຕ່າງໆ
- ຈົ່ງເລົ່າຄືນ

• ການນຳໃຊ້

- ການແກ້ບັນຫາ
- ການນຳໃຊ້ຄວາມເປັນຈິງ, ກົດແລະຫຼັກການ
- ເປັນຕົວຢ່າງໃຫ້ ແນວໃດ ?
- ພົວພັນກັບ ແນວໃດ ?
- ເປັນຫຍັງ..... ຈົ່ງສຳຄັນ ?

• ການວິເຄາະ

- ການແບ່ງບາງຢ່າງເປັນສ່ວນຍ່ອຍໆເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າພວກມັນລວມເຂົ້າກັນໄດ້ແນວໃດ?

- ການຄົ້ນຫາໂຄງສ້າງທີ່ສໍາຄັນຂອງການຊື້ສານອັນໜຶ່ງ
- ການໄຈ້ແຍກເຫດຜົນ.
- ການແຍກອັນລວມອອກເປັນສ່ວນປະກອບຕ່າງໆ
- ພາກສ່ວນ ຫຼື ແງ່ມຸມຕ່າງໆຂອງ..... ມີຫຍັງແນ່ ?
- ຈົ່ງຈັດປະເພດ..... ອີງຕາມ
- ຈົ່ງໃຫ້ເຄົ້າໂຄງຂອງ..... ຈົ່ງສ້າງແຜນວາດຂອງ.....
- ເມື່ອທຽບກັບ..... ເປັນແນວໃດ?
- ມີຫຼັກຖານອັນໃດທີ່ເຈົ້າສາມາດຈັດເປັນລາຍການໄດ້ສໍາລັບ.....?
- **ການສັງລວມ**
 - ຈົ່ງສ້າງຕົວແບບທີ່ບໍ່ມີມາກອ່ນ, ຈົ່ງສ້າງຜົນງານຕົ້ນສະບັບ.....(ທີ່ອາດເປັນແບບຂໍ້ຄວາມຫຼືແບບວັດຖຸຕົວຈິງ).
 - ການປະສົມປະສານແນວຄິດຕ່າງໆເພື່ອສ້າງອັນໃໝ່ຂຶ້ນມາ.
 - ເຈົ້າຈະຄາດຂະເໝີສະຫຼຸບຈາກ..... ຈະໄດ້ຫຍັງ ?
 - ເຈົ້າມີຄໍາຄິດຄໍາເຫັນຫຍັງແດ່ເພີ່ມເຕີມໃຫ້ກັບ.....?
 - ເຈົ້າຈະສ້າງ\ ອອກແບບ.....ໃໝ່ແນວໃດ?
 - ແມ່ນຫຍັງອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ຖ້າຫາກເຈົ້າລວມ.....ເຂົ້າກັນ?
 - ວິທີແກ້ໄຂອັນໃດທີ່ເຈົ້າແນະນໍາສໍາລັບ?
- **ການປະເມີນ**
 - ການຕັດສິນໃຈທີ່ມີຄຸນຄ່າກ່ຽວກັບບັນຫາຕ່າງໆ
 - ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ, ຄວາມແຕກຕ່າງກັນຂອງທັດສະນະຕ່າງໆ
 - ເຈົ້າເຫັນດີກັບ.....ບໍ່?
 - ເຈົ້າຄິດວ່າແນວໃດກ່ຽວກັບ.....?
 - ແມ່ນຫຍັງສໍາຄັນທີ່ສຸດ.....?
 - ຈັດວາງສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຕາມລໍາດັບບຸລິມະສິດ?
 - ເຈົ້າຈະຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບ.....ແນວໃດ?
 - ເຈົ້າຈະໃຊ້ເກນໃດແດ່ເພື່ອປະເມີນ.....?

4. ຈົນຕະນາການ

4.1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ບົດບາດຂອງຈົນຕະນາການ

4.1.1. ຄວາມໝາຍຂອງຈົນຕະນາການ

ບໍ່ແມ່ນກໍລະນີໃດ, ບັນຫາໃດ, ໜ້າທີ່ໃດທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຕົວຈິງກໍລວນແຕ່ໄດ້ຮັບພິຈາລະນາ, ແກ້ໄຂດ້ວຍການຄົ້ນຄິດທັງໝົດ. ບາງກໍລະນີທີ່ຕ້ອງປະເຊີນໜ້າກັບສະຖານະການມີບັນຫາຄົນເຮົາບໍ່ສາມາດໃຊ້ຄົ້ນຄິດເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາ ແຕ່ຕ້ອງອາໄສຂະບວນການຮັບຮູ້ຂັ້ນຕັກກະຖານອື່ນອີກ ເຊິ່ງເອີ້ນວ່າ: ຈິນຕະນາການ.

ຈິນຕະນາການ ແມ່ນຂະບວນການຮັບຮູ້ໜຶ່ງທີ່ສ້າງແສງເຖິງສິ່ງທີ່ບໍ່ມີໃນປະສົບການເດີມຂອງອັດຕະບຸກຄົນ ດ້ວຍວິທີການສ້າງພາບໃໝ່ຂຶ້ນບິນພື້ນຖານສັນຍາລັກທີ່ມີຢູ່.

ສ່ວນການຄົ້ນຄິດແມ່ນການສ້າງແສງເຖິງບັນຫາລັກສະນະທາດແທ້ຂອງວັດຖຸປາກົດການທັງການຄົ້ນຄິດແລະ ຈິນຕະນາການລ້ວນແຕ່ສ້າງແສງອັນໃໝ່ຄືກັນ. ສະນັ້ນ ຈິດຕະນາການກໍແມ່ນການຮັບຮູ້ທີ່ເລິກເຊິ່ງ (ຕັກກະຖານ) ທັງສອງໄລຍະການນີ້ ລ້ວນແຕ່ໃຊ້ເພື່ອແກ້ໄຂສະພາບມີບັນຫາ, ໝາຍຄວາມວ່າຊອກຫາສິ່ງໃໝ່ໆ ເຊິ່ງໃນຕົວຈິງບໍ່ທັນມີ.

4.1.2. ບົດບາດຂອງຈິນຕະນາການ

ຈິນຕະນາການມີບົດບາດສຳຄັນໃນການເຄື່ອນໄຫວຂອງຄົນເຮົາຫຼາຍດ້ານເຊັ່ນ:

1) ດ້ານການອອກແຮງງານ

ຊ່ວຍໃຫ້ຄົນເຮົາສ້າງຮູບພາບຜົນຂອງການຜະລິດໄວ້ກ່ອນໄດ້, ໝາຍຄວາມວ່າ ສ້າງຮູບພາບຜົນຂອງການອອກແຮງງານຢູ່ໃນມັນສະໝອງໄວ້ກ່ອນດ້ວຍເຫດນີ້, ພວກເຮົາຈຶ່ງສາມາດດັດແປງໄດ້ການເຄື່ອນໄຫວຂອງຕົນໃຫ້ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ, ເຮັດໃຫ້ຮູບພາບຜົນຂອງການອອກແຮງງານຢູ່ໃນມັນສະໝອງນັ້ນປະກົດຈິງ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາມີຫົວຄິດປະດິດສ້າງໃນການອອກແຮງງານ.

2) ດ້ານການເຄື່ອນໄຫວວິທະຍາສາດ

ຊ່ວຍບັນດານັກວິທະຍາສາດໃນການສ້າງສັນນິນຖານວິທະຍາສາດ ເພື່ອບັນລຸຜົນສຳເລັດ, ຖ້າບໍ່ມີການສັນນິດຖານກໍຈະບໍ່ມີການຄົ້ນຄ້ວາຫຍັງອີກ, ຫຼື ວຽກງານສິລະປະກຳ ແລະ ອື່ນໆເຊັ່ນ: ປັ້ນ, ແຕ້ມ, ຄ້ວດ ຈະຕ້ອງແມ່ນຜູ້ທີ່ມີຈິດຕະນາການສູງທີ່ສຸດຈຶ່ງສາມາດເຮັດໄດ້.

3) ດ້ານການສິດສອນ

ໃນວິວັດການຮຽນ - ການສອນນັກຮຽນ ຄູ່ບາອາຈານຕ້ອງໃຊ້ຈິດຕະນາການສູງເຂົ້າໃນການຄົ້ນຄ້ວາຮຳຮຽນ ແລະ ສິດສອນ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນການສ້າງພາບຄົນໃໝ່ໃນສັງຄົມຍຸກປັດຈຸບັນໃຫ້ຢູ່ມັນສະໝອງ, ຈາກນັ້ນຈຶ່ງວາງທິດທາງ, ຫຼັກການ ແລະ ວິທີການສຶກສາໃຫ້ແທດເໝາະຕາມທິດທາງກໍສ້າງຄົນໃໝ່ທີ່ພັກ ແລະ ລັດວາງອອກ, ໃນເວລາກຽມບົດສອນ ຫຼື ຕຳລາສິດສອນຂອງຄູ່ບາອາຈານຕ້ອງຈິດຕະນາການຫລວງໜ້າ, ບ່ອນໃດນັກຮຽນຈະສົນໃຈ, ບ່ອນໃດຍາກ, ບ່ອນໃດງ່າຍ ແລະ ບ່ອນໃດນັກຮຽນມັກຈະສອບຖາມ ເມື່ອນຶກພາບໄດ້ຄືແນວນັ້ນ ພວກເຮົາຈຶ່ງ ຮູ້ຈັກກະກຽມຄຳຕອບໄວ້ລວງໜ້າເພື່ອໃຫ້ວຽກງານສິດສອນ - ສຶກສາຈຶ່ງຈະໄດ້ຮັບຜົນດີ.

4) ດ້ານການສ້າງບຸກຄະລິກກະພາບ

ເມື່ອພວກເຮົາມີຈິດຕະນາການລ່ວງໜ້າ ພວກເຮົາຈຶ່ງສາມາດດັດແປງກິລິຍາທ່າທີຂອງຕົນເອງໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແລະ ສົມກັບຄາດຫວັງຂອງສັງຄົມວາງໄວ້.

4.2. ຊະນິດຂອງຈິນຕະນາການ

❖ ຈິນຕະນາການລວມມີ 2 ຊະນິດຄື:

1) ຈິນຕະນາການເຈຕະນາ

ແມ່ນຈິນຕະນາການທີ່ວາງຈຸດປະສົງ ມີແຜນການວາງໄວ້ລ່ວງໜ້າ ແລະ ມີການກະກຽມຢ່າງຄັກແນ່ ເຊິ່ງມີ 2 ຮູບການຄື: ຈິນຕະນາການຄືນ ແລະ ຈິນຕະນາການປະດິດສ້າງ

ກ. ຈິດຕະນາການຄືນ:

ແມ່ນໄລຍະການເກີດພາບໃໝ່ຕໍ່ກັບສິ່ງວັດຖຸປະກົດການໃດໜຶ່ງທີ່ມີໃນຕົວຈິງແລ້ວແຕ່ຄືນເຮົາບໍ່ໄດ້ສຳຜັດ ໂດຍກົງກັບເປົ້າໝາຍ ເຊັ່ນ: ໃນເມື່ອວັດຖຸປະກົດການໃດໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນຖືກເສຍຫາຍ, ໃນກໍລະນີທີ່ຕ້ອງການຜະລິດ ຄືນສິ່ງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນຄືນເຮົາຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຈິດຕະນາການຄືນ ຈຶ່ງຜະລິດໄດ້ຄືນອີກ ໂດຍບໍ່ທັນມີມາກ່ອນໃນສັງ ຄົມ.

ຂ. ຈິດຕະນາການປະດິດສ້າງ:

ແມ່ນໄລຍະການສ້າງຮູບພາບໃໝ່ຂຶ້ນໂດຍບໍ່ທັນມີມາກ່ອນໃນສັງຄົມ, ໂດຍແມ່ນການປະດິດສ້າງຕົບແຕ່ງ ຂຶ້ນເອົາເອງ ເຊິ່ງອີງໃສ່ຂໍ້ມູນຕົວຈິງຈາກໂລກພາວະວິໄສ ຕົວຢ່າງ ເລື່ອງຍານວະກາດທຳອິດໂດຍແມ່ນ ທ່ານ ຊີໂອນ ກົບສະຊີ ເປັນຜູ້ປະດິດສ້າງຂຶ້ນ ເຊິ່ງບໍ່ເຄີຍມີມາກ່ອນ.

2) ຈິນຕະນາການບໍ່ມີເຈຕະນາ

ແມ່ນຈິນຕະນາການທີ່ບໍ່ໄດ້ຕັ້ງໃຈ, ບໍ່ໄດ້ວາງແຜນ ແລະ ບໍ່ມີວິທີການໄວ້ລ່ວງໜ້າ, ແມ່ນຈິນຕະນາການທີ່ ເກີດຂຶ້ນເອງແບບບັງເອີນ. ໃນເມື່ອພົບເຫັນວັດຖຸປະກົດການໃດໜຶ່ງ ຕົວຢ່າງ ໃນເມື່ອເຮົາຫາກໄດ້ຍິນເລື່ອງທຸກຍາກ ຂອງຜູ້ໃດໜຶ່ງເຮົາອາດຈະນຶກເຫັນພາບ ແລະ ສະພາວະຂອງເຂົາເຈົ້າ.

ຈິດຕະນາການຂອງບຸກຄົນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ເຊິ່ງມັນສະແດງອອກຢູ່ໃນບຸກຄະລິກກະພາບຂອງແຕ່ລະ ບຸກຄົນ, ຜູ້ໃດຫາກມີອຸດົມຄະຕິຈະແຈ້ງ, ມີຄວາມມຸ້ງຫວັງຕັ້ງໜ້າ ແລະ ປາຖະນາ ຈິນຕະນາການຂອງບຸກຄົນນັ້ນກໍ ມີທ່າດີບື້ນຕົວໄປສູ່ເປົ້າໝາຍ. ນອກຈາກນີ້, ແລ້ວຈິນຕະນາການຂອງຄົນເຮົາຍັງຂຶ້ນກັບຈິດໃຈອີກ ເພາະສະພາບອາ ລົມຈິດແມ່ນປັດໃຈໜຶ່ງທີ່ຊຸກຍູ້ ຫຼື ກົດຫ້າມຈິນຕະນາການຂອງບຸກຄົນໃນການເຄື່ອນໄຫວດຳລົງຊີວິດ ເຊັ່ນ: ສະ ພາບຈິດໃຈຫາກສົດຊື່ນແຈ້ມໃສກໍຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ການເຄື່ອນໄຫວຂອງບຸກຄົນນັ້ນມີຄວາມພົດ ພືນ, ເບົກບານຫາວຫັນ ແລະ ມີຊີວິດຊີວາ, ຍາມໃດກໍບຸກບືນໄປສູ່ເປົ້າໝາຍແຫ່ງຊີວິດ.

ບົດທີ 5

ບຸກຄະລິກກະພາບ, ການປັບຕົວ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ສາມາດອະທິບາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງບຸກຄະລິກກະພາບໄດ້.
- ສາມາດເຂົ້າໃຈເຖິງຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານບຸກຄະລິກກະພາບໄດ້.
- ສາມາດອະທິບາຍສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີການປັບຕົວ
- ສາມາດອະທິບາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ຈຳແນກສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດໄດ້.

1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ

1.1. ຄວາມໝາຍຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ

ຄຳວ່າ “ບຸກຄະລິກກະພາບ” ແມ່ນມາຈາກພາສາລາຕິນວ່າ **Persona** ໝາຍເຖິງໜ້າກາກຕົວລະຄອນໃຊ້ສວມໃສ່ເພື່ອສະແດງບົດບາດຕາມທີ່ກຳນົດໄວ້: ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວບຸກຄະລິກກະພາບໝາຍເຖິງລັກສະນະລວມພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນໃນດ້ານຊີວິດສ່ວນຕົວ, ໃນດ້ານໜ້າທີ່ວຽກງານ ແລະ ໃນສັງຄົມທົ່ວໄປນັ້ນເປັນພຽງແຕ່ເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍແບບລວມໆ ໂດຍບໍ່ໄດ້ເຈາະຈົງເຖິງດ້ານຮູບຮ່າງ, ນິໄສໃຈຄໍ.ເຮົາພຽງຈະເລືອກໃນລັກສະນະທີ່ເດັ່ນໆ ເຊັ່ນ: ຮູບຮ່າງ, ການແຕ່ງກາຍ, ສຸຂະພາບທໍາທີ, ຄວາມສາມາດ...ເພື່ອມາຄົ້ນຄວ້າອະທິບາຍເທົ່ານັ້ນ. ສົມມຸດ: ເຮົາຮູ້ໝູ່ເພື່ອນຄົນໜຶ່ງຮ່າງສູງ, ສະຫງ່າລາສີ, ມີຄວາມປົກກະຕິທີ່ດີສະແດງອອກ ຄື ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ມີຄວາມຮັກ, ມີຄວາມຮັກຊື່ສັດບໍລິສຸດ...ເຮົາກໍສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າ:ບຸກຄະລິກກະພາບຂອງຄົນນັ້ນສະຫງ່າຜ່າເຜີຍເປັນຕາໜ້ານັບຖື. ສິ່ງທີ່ເຮົາຍອມຮັບເຫຼົ່ານີ້ເອີ້ນວ່າລັກສະນະທີ່ເດັ່ນໃນຕົວເຂົາທັງແມ່ນບຸກຄະລິກກະພາບຂອງເຂົານັ້ນເອງ.

❖ ນັກຈິດຕະວິທະຍາຫຼາຍໆທ່ານໄດ້ໃຫ້ທັດສະນະກ່ຽວກັບນິຍາມຂອງບຸກຄະລິກກະພາບດັ່ງນີ້:

ທ່ານ **Sanfort** ເວົ້າວ່າ: ບຸກຄະລິກກະພາບແມ່ນຂະບວນການຮ່ວມກັນລະຫວ່າງລັກສະນະຂອງບຸກຄົນ (ລວມທັງລັກສະນະຮ່າງກາຍ ແລະ ລັກສະນະຈິດໃຈ) ແຕ່ລະລັກສະນະລ້ວນແຕ່ພົວພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນທັງເປັນລັກສະນະຈຳເພາະຂອງແຕ່ລະບຸກຄົນ.

ທ່ານ **Morgan** ເວົ້າວ່າ: ບຸກຄະລິກກະພາບແມ່ນຄຸນສົມບັດ ແລະ ຄຸນລັກສະນະທີ່ດີເດັ່ນຂອງບຸກຄົນລວມທັງການປັບຕົວຂອງບຸກຄົນຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆ.

ທ່ານ **Murphy** ເວົ້າວ່າ: ບຸກຄະລິກກະພາບແມ່ນຄວາມເດັ່ນປະຈຳຕົວຂອງແຕ່ລະບຸກຄົນເຊິ່ງສະແດງຄວາມແຕກຕ່າງຂອງບຸກຄົນທາງດ້ານປະລິມານ,ດ້ານຄຸນນະພາບໃນລັກສະນະເດັ່ນນັ້ນ.

ທ່ານ **Hilgard** ເວົ້າວ່າ: ບຸກຄະລິກກະພາບໝາຍເຖິງລັກສະນະລວມຂອງບຸກຄົນ ແລະ ວິທີສະແດງພຶດຕິກຳ ເຊິ່ງກັບມີການປັບຕົວຕາມແບບຂອງແຕ່ລະບຸກຄົນຕໍ່ກັບສິ່ງແວດລ້ອມຜ່ານບັນດາທິດສະດີເຫຼົ່ານັ້ນເຫັນວ່າ: ສ່ວນຫຼວງຫຼາຍເພິ່ນຈະເນັ້ນໜັກລັກສະນະຂອງແຕ່ລະບຸກຄົນທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ການປັບຕົວຂອງເຂົາຕໍ່ກັບຄົນອື່ນ ແລະ ຕໍ່ກັບຕົວເຂົາເອງ, ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

ບຸກຄະລິກະພາບແມ່ນການລວບລວມລັກສະນະທີ່ສໍາຄັນຂອງບຸກຄົນ ເຊັ່ນ: ຮູບຮ່າງ, ໜ້າຕາ, ທ່າທີ, ຄວາມສາມາດ, ກໍາລັງໃຈ ແລະ ການສະແດງອອກທາງດ້ານອາລົມ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບຈາກປະສົບການຕ່າງໆ.

2. ໂຄງສ້າງຂອງບຸກຄະລິກະພາບ

ໂຄງສ້າງຂອງບຸກຄະລິກະພາບຕາມແນວຄິດທ່ານ ຊິກມັນ ຟຣອຍມີ 3 ລັກສະນະຄື:

- ອິດ (Id) ເປັນພະລັງງານທີ່ຕິດຕົວມາຕັ້ງແຕ່ເກີດ, ມີພື້ນຖານມາຈາກຄວາມຕ້ອງການທາງຊີວະວິທະຍາສໍາຄັນ 2 ຢ່າງຄື: ຄວາມຕ້ອງການທາງເພດ (Sex) ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ (Aggression) ເປົ້າໝາຍຫຼັກຂອງພະລັງງານນີ້ຄື ການສະແຫວງຫາ ແລະ ການໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງຄວາມພໍໃຈທາງກາຍເປັນຫຼັກທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່. ດັ່ງນັ້ນ, ຈິ່ງໄດ້ຮັບຂະໜານນາມວ່າ “Id ຄືຫຼັກການແຫ່ງຄວາມພໍໃຈ” ໂດຍບໍ່ຄານຶງເຖິງຂໍ້ເທັດຈິງ ຫຼື ຄວາມຊອບທາໃດໆ ປຽບທຽບໄດ້ກັບເດັກທີ່ຕາມໃຈຈົນເຮັດໃຫ້ເດັກກາຍເປັນຄົນເອົາແຕ່ໃຈ, ພ້ອມກັນນັ້ນຍັງຖືວ່າຄວາມພໍໃຈຂອງຕົນເປັນຄວາມຊອບທໍາ ແລະ ຄວາມຖືກຕ້ອງ.

- ອີໂກ (Ego) ເປັນພະລັງງານທີ່ພັດທະນາຈາກການຮຽນຮູ້ໂລກຕາມຄວາມເປັນຈິງຕັ້ງແຕ່ໄວເດັກເພື່ອສະໜອງພະລັງງານ ອິດ ໂດຍການນໍາພະລັງງານຊຸບເປີອີໂກ້ Super ego ໃຫ້ເຂົ້າມາສ່ວນຮ່ວມພິຈາລະນາໃນການສະໜອງພະລັງງານດັ່ງກ່າວ, ພະລັງງານນີ້ຈະຮັບຮູ້ໂລກຕາມຂໍ້ເທັດຈິງ, ຈິ່ງໄດ້ຮັບຂະໜານນາມວ່າ “Ego ຄືຫຼັກການແຫ່ງຄວາມເປັນຈິງ” ພຶດຕິກຳໃດໆ ທີ່ກະຕຸ້ນດ້ວຍພະລັງງານ Ego ຈະເປັນພຶດຕິກຳທີ່ມີເຫດຜົນ ແລະ ສັງຄົມຍອມຮັບ.

- ຊຸບເປີອີໂກ (Super ego) ພັດທະນາຈາກຂະບວນການຮຽນຮູ້ຂອງບຸກຄົນໃນສັງຄົມ, ວັດທະນາທຳນັ້ນໆ ເຊິ່ງເລີ່ມຕັ້ງແຕ່ບຸກຄົນຍັງຢູ່ໃນໄວເດັກອາຍຸປະມານ 2 ຫາ 3 ປີ ຊຸບເປີອີໂກ້ຄືຈົນຕະນາການແຫ່ງຄຸນນະທຳ, ຄວາມດີງາມ, ຄວາມຮູ້ຈັກຮັບຜິດຊອບ ຊີວ-ດີ, ພະລັງຂອງອິດ, ອີໂກ້ ແລະ ຊຸບເປີອີໂກ້ຈະເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ, ພະລັງງານໃດມີອິດທິພົນຫຼາຍທີ່ສຸດບຸກຄົນກໍ່ຈະອ່ຽງໄປຕາມທິດທາງນັ້ນ, ບຸກຄະລິກະພາບທີ່ເພິງປະສົງກໍ່ຄື ບຸກຄົນທີ່ພະລັງອີໂກ້ສາມາດປະສານພະລັງ ອິດ ແລະ ຊຸບເປີອີໂກ້ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນຢ່າງມີຄວາມສົມດຸນ.

ດັ່ງທີ່ກ່າວມາແລ້ວວ່າ: ແຕ່ລະຄົນຈະມີລັກສະນະສະເພາະໂຕຂອງໃຜມັນ. ສະນັ້ນ, ການອະທິບາຍເຖິງລັກສະນະບຸກຄະລິກະພາບຂອງບຸກຄົນຈິ່ງເປັນບັນຫາຫຍຸ້ງຍາກ. ເຮົາຈິ່ງຈຳເປັນຫາທາງທີ່ຈະເຂົ້າໃຈເທິງພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນ ໂດຍມີການສຶກສາປະຫວັດພັດທະນາການຂອງເຂົາ ແລະ ບັນຫາຊີວິດທີ່ເຂົາໄດ້ປະສົບມາ, ຈຸດມຸ່ງໝາຍກໍ່ເພື່ອຄົ້ນເຖິງໂຄງສ້າງບຸກຄະລິກະພາບຂອງເຂົານັ້ນເອງ. ຖ້າຄົ້ນຫາໄວ້ມັນກໍ່ຈະຊ່ວຍໃຫ້ເຮົາເຂົ້າໃຈພຶດຕິກຳຂອງເຂົາໄດ້ໄວຂຶ້ນ, ເພາະສິ່ງທີ່ເຂົາກະທຳນັ້ນຈະເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງສ້າງບຸກຄະລິກະພາບຂອງເຂົາ. ເຖິງວ່າການກະທຳນັ້ນຄົນອື່ນຈະບໍ່ເຂົ້າໃຈກໍ່ຕາມ. ຕົວຢ່າງ: ມີຊາຍຄົນໜຶ່ງຕາມປົກກະຕິແລ້ວລາວຈະເປັນຄົນຮັກລູກ, ຮັກເມຍແຕ່ລາວພັດເຂົ້າມາງວດຕໍ່ຄົນງາມ ຫຼື ລູກນ້ອງຂອງຕົນ ມີກຸ່ມຄົນຈຳນວນໜຶ່ງມີຮ່າງກາຍສົມບູນເຂັ້ມແຂງແຕ່ພັດວິຕົກກັງວົນກັບຊະພາບ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ຈະເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງສ້າງບຸກຄະລິກະພາບຂອງຄົນທັງນັ້ນ.

❖ ພາກສ່ວນປະກອບສ້າງຂອງບຸກຄະລິກະພາບ.

ດັ່ງທີ່ຮູ້ກັນແລ້ວວ່າ ກຳມະພັນ ແລະ ການເຕີບໃຫຍ່ຂອງຄົນໃນໄລຍະໄວ 0-2 ເປັນສິ່ງທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ພັດທະນາການຂອງບຸກຄະລິກະພາບຂອງເດັກທີ່ສຸດ ຈະແມ່ນການຮຽນຮູ້ຈາກສັງຄົມຂອງຄອບຄົວ. ສະນັ້ນ, ຖ້າ

ຄົນເຮົາຈະເວົ້າເຖິງຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງການກໍານົດຂອງບຸກຄະລິກກະພາບຂອງເດັກ ເຮົາຈະເລີ່ມຈາກສິ່ງທີ່ເດັກໄດ້ຮັບທາງດ້ານກໍາມະພັນນັ້ນເອງ.

✚ ແຕ່ລະຄົນຈະມີຈຸດເລີ່ມຕົ້ນບໍ່ຄືກັນ ເຊັ່ນວ່າ: ເດັກບ່າງຄົນຈະແຂງແຮງ, ສະຕິປັນຍາດີ ແຕ່ບ່າງຄົນພັດອ່ອນເພຍ, ປັນຍາອ່ອນ. ຍ້ອນວ່າ: ອະໄວຍະວະສໍາພັດແຕ່ລະຊະນິດ ແລະ ລະບົບປະສາດໄດ້ຮັບການຖ່ານທອດຈາກກໍາມະພັນ. ຄຸນະພາບດັ່ງກ່າວນີ້ຈະພັດທະນາການໄປຕາມປະສົບການທີ່ໄດ້ຮັບຈົນເຖິງລະດັບເຕີບໃຫຍ່ຂອງເຂົາ.

✚ ບຸກຄົນນອກຈາກຊີວະວິທະຍາແຕກຕ່າງກັນແລ້ວ, ແຕ່ລະຄົນຍັງຜ່ານຂະບວນການເຝິກອົບຮົມຂອງພໍ່-ແມ່, ຍາດພີ່ນ້ອງ ແລະ ບຸກຄົນອື່ນໆໃນສັງຄົມອີກ. ກຸ່ມຄົນເຫຼົ່ານີ້ຈະເປັນຜູ້ຖ່າຍທອດຄວາມຮູ້ດ້ານວັດທະນະທາໃຫ້ເດັກ.

✚ ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ໃຫຍ່ທຸກຄົນໃນສັງຄົມຈະຕ້ອງສອນໃຫ້ເດັກທຸກຄົນຮູ້ສະແດງພຶດຕິກຳທີ່ສັງຄົມຍອມຮັບທັງສຶກສາໃຫ້ເດັກເລີ່ມພັດທະນາການກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຜິດຊອບ, ຄວາມສາມາດດັດແປງນິໄສຂອງຕົນເອງໃຫ້ຖືກຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງສັງຄົມປັດຈຸບັນ.

✚ ຢູ່ໃນຂະບວນການອົບຮົມ ແລະ ຖ່າຍທອດວັດທະນະທຳທີ່ດີຂອງພໍ່-ແມ່ໃຫ້ແກ່ລູກນັ້ນບໍ່ມີຄອບຄົວໃດສາມາດປະສົບຜົນສໍາເລັດເທົ່າທຽມກັນໄດ້.

✚ ບາງຄອບຄົວທີ່ພໍ່-ແມ່ບໍ່ມີຄວາມຮັກ ແລະ ຄວາມອົບອຸ່ນຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງເດັກສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ກໍຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນອັນບໍ່ດີຕໍ່ກັບການພັດທະນາບຸກຄະລິກກະພາບຂອງເດັກ ເຊິ່ງສະແດງອອກຄື: ເດັກຈະບໍ່ມີຄວາມໝັ້ນຄົງປອດໄພໃນຊີວິດ, ຈະມອງໂລກໃນແງ່ທີ່ບໍ່ດີສະເໝີ. ກົງກັນຂ້າມ, ຄອບຄົວໃດຫາກພໍ່-ແມ່ເອົາໃຈໃສ່ໃກ້ຊິດ, ໃຫ້ຄວາມຮັກ ແລະ ຄວາມອົບອຸ່ນທີ່ດີກໍຈະເຮັດໃຫ້ເດັກນັ້ນມີຄວາມສຸກ ທັງມີຜົນສະທ້ອນອັນດີຕໍ່ການພັດທະນາບຸກຄະລິກກະພາບຂອງເດັກ, ນອກຈາກການຖ່າຍທອດກໍາມະພັນ ແລະ ວັດທະນະທຳແຕກຕ່າງກັນແລ້ວ, ແຕ່ລະບຸກຄົນຍັງໄດ້ ຮັບອິດທິພົນຈາກປະສົບການຕ່າງໆອີກ ເຊັ່ນວ່າ: ການເຈັບປ່ວຍເປັນເວລາດົນນານ, ການເກີດອຸບັດຕິເຫດ, ຄວາມສໍາເລັດ ຫຼື ຄວາມລົ້ມເຫຼວໃນຊີວິດ.

ດັ່ງນັ້ນ, ໂຄງປະກອບສ້າງຂອງບຸກຄະລິກກະພາບຂອງຄົນຈຶ່ງປະກອບມາຈາກອິດທິພົນປະສົບການທີ່ບຸກຄົນໄດ້ຮັບຄືກັນ ຂະບວນການສອງຢ່າງນີ້ສົມທົບກັນຈະກາຍເປັນໂຄງສ້າງບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄົນນັ້ນ. ບັນດາຂະບວນການຕ່າງໆ ທີ່ບຸກຄົນໄດ້ຜ່ານ ເຊັ່ນ: ການລອກແບບຈາກບຸກຄົນໃດໜຶ່ງທີ່ຕົນເອງມັກ, ຕົນເອງພໍ່ໃຈເປັນຕົ້ນແມ່ນພໍ່-ແມ່ ຫຼື ບຸກຄົນອື່ນ. ໂດຍສະເພາະແມ່ນໄວລຸ້ນ (ນັກຮຽນຊັ້ນມັດທະຍົມຕອນປາຍ).

ຖ້າຫາກມີການພັດທະນາການປົກກະຕິ, ກໍຈະຜ່ານຂະບວນການດັ່ງກ່າວຢ່າງບໍ່ມີບັນຫາໃດໆ, ບຸກຄະລິກກະພາບກໍຈະກາຍເປັນຂອງຕົນເອງ, ມີບາງຄົນບໍ່ເປັນດັ່ງນັ້ນ, ຍ້ອນມີບັນຫາຂັດແຍ້ງຢູ່ພາຍໃນ ເນື່ອງຈາກບໍ່ສາມາດເອົາບຸກຄະລິກກະພາບຂອງຄົນອື່ນມາເປັນບຸກຄະລິກກະພາບສະເພາະຂອງຕົນເອງໄດ້. ເພາະວ່າບົດບາດທີ່ຕົນເອງຫຼອກແບບມານັ້ນມາຈາກຫຼາຍບຸກຄົນ, ເຫດຜົນດັ່ງກ່າວນີ້ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາມີບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ມີບາງຄົນມີບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ບໍ່ເໝາະສົມກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງສັງຄົມ.

2.1. ການວັດບຸກຄະລິກກະພາບ

ບຸກຄະລິກກະພາບ ແມ່ນໝາກຜົນຂອງພັດທະນາການທີ່ບຸກຄົນສະແດງພຶດຕິກຳສິ່ງແວດລ້ອມ. ດັ່ງນັ້ນ, ບຸກຄະລິກກະພາບຊຶ່ງເປັນຜົນຂອງການພັດທະນາການ ແລະ ຜົນຂອງແວດລ້ອມທີ່ສົມທົບກັນ. ເມື່ອເຮົາຢາກຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄົນ, ຈຳເປັນເຮົາຕ້ອງຮູ້ກ່ຽວກັບປະຫວັດພັດທະນາການຂອງເຂົາ. ແຕ່ການ ວັດແທກບຸກຄະລິກກະພາບນັ້ນເຮົາຈະຕ້ອງເບິ່ງ ແລະ ວັດແທກຈາກການພົວພັນຂອງເຂົາກັບສິ່ງແວດລ້ອມໃນ ປັດຈຸບັນວ່າ ບຸກຄົນນັ້ນເຂົາມີການພົວພັນກັບຄົນອື່ນດີພຽງໃດ.

ບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄົນມັນສະແດງອອກຫຼາຍດ້ານ. ດັ່ງນັ້ນ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາຈຶ່ງໄດ້ແບ່ງບຸກຄະ ລິກກະພາບອອກເປັນຫຼາຍລັກສະນະດັ່ງນີ້:

- 1) **ລັກສະນະທາງຮ່າງກາຍ** ເຊັ່ນ: ຂະໜາດໜ້າຕາ, ທ່າທາງ, ຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອງສຸຂະພາບຕ່າງໆ.
- 2) **ລັກສະນະອາລົມ** ເຊັ່ນ: ຄົນທີ່ມີຄວາມໝັ້ນຄົງນີ້ມວນພຽງໃດສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ຈະກາຍເປັນ ລັກສະນະໜຶ່ງຂອງບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄົນ ເຊິ່ງມີຜົນສະທ້ອນຕໍ່ຄົນອື່ນໆ ແລະ ຕົນເອງ.
- 3) **ສະຕິປັນຍາ ແລະ ຄວາມສາມາດ.** ສະຕິປັນຍາ ແລະ ຄວາມສາມາດອື່ນໆ ກໍ່ແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງຂອງບຸກຄະ ລິກກະພາບ.
- 4) **ຄ່ານິຍົມ ແລະ ຄວາມສົນໃຈ:** ບຸກຄະລິກກະພາບຈະສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຄວາມສົນໃຈ, ຄ່ານິຍົມ ທີ່ ບຸກຄົນນັ້ນຍຶດຖືຢູ່.
- 5) **ທັດສະນະທາງດ້ານສັງຄົມ:** ທັດສະນະທາງດ້ານສັງຄົມກໍ່ແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ: ຕົວຢ່າງໃນ 3 ທັດສະນະດັ່ງນີ້:

- ✓ **Authoritism Persnality** ໄດ້ໃຫ້ທັດສະນະວ່າ: ແມ່ນຈຳພວກຄົນທີ່ມັກບັງຄັບໃຊ້ ອຳນາດ ແລະ ບໍ່ເຊື່ອຝັງຄົນອື່ນ ໂດຍງ່າຍທັງມີອະຄະຕິ
- ✓ **Dogmatism** ໃຫ້ທັດສະນະວ່າ: ຄົນມີລັກສະນະນີ້ ຍາມໃດກໍ່ຄິດວ່າຄຳເຫັນຂອງຕົນເອງນັ້ນ ຖືກຕ້ອງຢູ່ສະເໝີ.
- ✓ **Equalitarianism** ຄົນຈຳພວກນີ້ພັດເຊື່ອຖືໃນເລື່ອງຄວາມສະເໝີພາບໃຫ້ເທົ່າທຽມກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງເວົ້າໄດ້ວ່າການປ່ຽນແປງທັດສະນະຄະຕິຂອງບຸກຄົນກໍ່ຂຶ້ນກັບບຸກຄະລິກກະພາບຄື ກັນ.

❖ ວິທີການວັດປະເມີນ ແລະ ວັດບຸກຄະລິກກະພາບ

ນັກຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ຄົ້ນຄວ້າວິທີການຕ່າງໆ ທີ່ຈະສາມາດອະທິບາຍບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄົນໄດ້ ຢ່າງຊັດເຈນ:

1) ການປະເມີນບຸກຄະລິກກະພາບ:

• **ການສັງເກດ (Observation)** ເປັນວິທີການປະເມີນບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ກະທຳໂດຍຜູ້ສັງເກດທີ່ໄດ້ຮັບ ການເຝິກຫັດໂດຍກົງ, ຊຶ່ງຈະຕ້ອງມີລັກການ, ຮູບແບບ ແລະ ວິທີການແປຄວາມໝາຍທີ່ແນ່ນອນທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດຄື

ຕ້ອງບໍ່ເອົາຄວາມຮູ້ສຶກສ່ວນຕົວເຂົ້າມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຢ່າງເດັດຂາດ, ພຶດຕິກຳທີ່ສັງເກດນັ້ນອາດຈະເປັນພຶດຕິກຳ ໂດຍທົ່ວໄປ ຫຼື ອາດຈະສັງເກດພຶດຕິກຳສະເພາະກໍ່ໄດ້.

• **ການສຳພາດ (Interview)** ວິທີການປະເມີນປະເພດນີ້ເປັນການສື່ສານຊຶ່ງມີຈຸດມຸ່ງໝາຍຢ່າງໃດໜຶ່ງ ໂດຍໃຊ້ການເວົ້າໂອ້ລົມຕອບໂຕ້ລະຫວ່າງຜູ້ສຳພາດ ແລະ ຜູ້ຖືກສຳພາດເປັນຫຼັກ. ນອກຈາກນັ້ນອາດໃຊ້ປະເມີນ ແບບສັງເກດສິດແຊກເຂົ້າໄປກະໄດ້, ການສຳພາດປະຕິບັດໄດ້ 2 ວິທີຄື:

ກ. ການສຳພາດແບບເປົ້າທາງການ: ເປັນການສຳພາດທີ່ມີການເຈາະຈົງ ແລະ ວາງແຜນໄວ້ລວງໜ້າທີ່ຈຸດມຸ່ງ ໝາຍໄວ້ ເຊັ່ນ: ການຕັ້ງຄຳຖາມ ຫຼື ສ້າງສະຖານະການເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຖືກສຳພາດຕອບ ຫຼື ສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຕໍ່ກັບ ຄຳຖາມເຫຼົ່ານັ້ນ.

ຂ. ການສຳພາດບໍ່ເປັນທາງການ: ເປັນການສຳພາດທີ່ຈະໃຊ້ການຕັ້ງຄຳຖາມຢ່າງກວ້າງໆ ຊຶ່ງເປັນເລື່ອງທົ່ວໄປ ບໍ່ການເຈາະຈົງ ເພື່ອເປີດໂອກາດໃຫ້ຜູ້ຖືກສຳພາດມີອິດສະຫຼະໃນການຕອບຢ່າງເຕັມທີ່.

2) ວິທີວັດບຸກຄະລິກກະພາບ (Personality Measurement)

ເປັນວິທີການກວດສອບບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄົນ ໂດຍໃຊ້ແບບທົດສອບມາດຕະຖານທີ່ນັກ ຈິດຕະວິທະຍາສ້າງຂຶ້ນເພື່ອກວດສອບບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ແທ້ຈິງ ໂດຍສະເພາະສ່ວນທີ່ເປັນບຸກຄະລິກກະພາບ ພາຍໃນ.

ແບບທົດສອບນີ້ ເປັນແບບທົດສອບທີ່ໃຊ້ວັດຄຸນລັກສະນະຂອງບຸກຄົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມຄິດ, ຄວາມ ຮູ້ສຶກ, ແຮງຈູງໃຈ, ທັດສະນະຄະຕິ, ຄຳນິຍົມ, ການປັບຕົວ ແລະ ຄຸນລັກສະນະສະເພາະອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ຄວາມຊື່ສັດ, ຄວາມອ່ອນນ້ອມຖ່ອມຕົນ.

2.2. ຄວາມສຳຄັນຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ ແລະ ທົດສະດີບຸກຄະລິກກະພາບ

2.2.1. ຄວາມສຳຄັນຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ

ບຸກຄະລິກກະພາບມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຊີວິດຂອງມະນຸດໃນສັງຄົມປັດຈຸບັນເຮົາສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

1) ເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາມີຄວາມຮັບຮູ້ແຕກຕ່າງກັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ, ສາມາດຈົດຈຳ ແລະ ເຂົ້າໃຈແຕ່ລະບຸກຄົນເປັນ ຢ່າງດີ ພ້ອມນີ້ ແຕ່ຍັງຮູ້ວິທີທີ່ຈະປັບຕົວເພື່ອເຮັດໃຫ້ຕົນເອງມີຄວາມສຳພັນທີ່ດີເພື່ອນໃນສັງຄົມ.

2) ເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາຮູ້ຄຳນຶງເຖິງເອກະລັກຂອງບຸກຄົນ, ບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງບຸກຄົນນັ້ນ ຈະເປັນແບບຢ່າງຂອງບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ເຮັດໃຫ້ເຮົາຮຸ່ນຫຼັງໄດ້ສຶກສາຮ່າຮຽນແບບຢ່າງດັ່ງກ່າວ.

3) ຜູ້ທີ່ມີບຸກຄະລິກກະພາບດີຈະມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຕົນເອງ, ມີຄວາມຮັກໂອບອ້ອມອາລິມິເມດຕາ. ຄົນ ປະເພດນີ້ຈະສາມາດປັບຕົວໄດ້ດີ ທັງໄດ້ຮັບຄວາມເຄົາລົບນັບຖືຈາກຄົນອື່ນ.

4) ການຍ້ອມຮັບຂອງໝູ່ເພື່ອນ. ຜູ້ມີບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ດີຈະສຸຂຸມ, ເຍືອກເຢັນ, ໃຈກວ້າງຂວາງເປັນທີ່ ຍ້ອມຮັບຂອງຄົນທົ່ວໄປທັງເຮັດໃຫ້ການພົວພັນວຽກງານໄດ້ດີ, ມີມະນຸດສຳພັນດີ.

5) ຄົນທີ່ມີບຸກຄະລິກກະພາບດີ ເວລາໃດກໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມເຫຼືອມໃສ, ຄວາມສັດທາຈາກຄົນອື່ນ, ບ່ວງກ ຫຼື ໃຫຍ່ ກໍ່ຈະປະສົບຄວາມສຳເລັດ. ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງເວົ້າໄດ້ວ່າ: ຜູ້ທີ່ມີບຸກຄະລິກກະພາບດີນັ້ນ ຈຶ່ງເປັນດຳລົງຊີວິດ ໃນຄອບຄົວ ຫຼື ລວມໝູ່ຢ່າງມີຄວາມສຸກ.

2.2.2. ທິດສະດີບຸກຄະລິກກະພາບ

ທິດສະດີບຸກຄະລິກກະພາບນີ້ແມ່ນ ທິດສະດີທີ່ອະທິບາຍໃຫ້ຮູ້ເຖິງລັກສະນະໂດຍທຳມະຊາດຂອງບຸກຄະລິກກະພາບ, ໄດ້ຮັບການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຈາກນັກຈິດຕະວິທະຍາຫຼາຍທ່ານ. ມີບາງທິດສະດີກໍ່ເນັ້ນໜັກໄປໃນເລື່ອງແຮງຈູງໃຈເປັນສິ່ງສຳຄັນ, ບາງທິດສະດີກໍ່ເນັ້ນໜັກໄປໃນເລື່ອງອິດທິພົນຂອງສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນາທຳ. ບາງທິດສະດີກໍ່ເນັ້ນໜັກໄປທາງດ້ານການຮັບຮູ້ແຕ່ເຮົາຈະນຳເອົາບາງທິດສະດີມາຄົ້ນຄວ້າໂດຍສັງເຂບ ພໍເປັນແນວທາງໃຫ້ເຮົາເຂົ້າໃຈໃນຄວາມເປັນມາຂອງບຸກຄະລິກກະພາບດີຂຶ້ນຕື່ມ.

1) ທິດສະດີ ຂອງທ່ານ ຄານ ຈູງ (Carl Jung, 1875 – 1961) ນັກຈິດຕະວິທະຍາຊາວສະວິດ ທ່ານ ໄດ້ແບ່ງບຸກຄະລິກກະພາບຂອງບຸກຄອກເປັນ 2 ປະເພດຄື:

ກ. ປະເພດບຸກຄົນມັກສັງຄົມ (Introvert): ປະເພດນີ້ມີລັກສະນະເດັ່ນຄື: ເປັນຄົນເປີດເຜີຍ, ມ່ວນຊື່ນເບີກບານ, ມັກອອກສັງຄົມ ບໍ່ມັກເກັບຕົວຄົນດ່ຽວ, ເປັນຄົນມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຕົນເອງພື້ນຖານຂອງຄວາມເປັນຈິງ, ມີນິໄສທີ່ປ່ຽນແປງໄດ້ຕາມຄວາມເໝາະສົມຕາມສະພາບແວດລ້ອມ ແລະ ກ່ຽມພ້ອມທີ່ຈະປັບຕົວ, ປ່ຽນແປງໄປຕາມສະພາບການໃໝ່ທີ່ເໝາະສົມ.

ຂ. ປະເພດຄົນບໍ່ມັກເຂົ້າສັງຄົມ (Introvert): ປະເພດນີ້ມີລັກສະນະເດັ່ນ: ເປັນຄົນບໍ່ມັກເປີດເຜີຍ, ເປັນຄົນເລິກລັບ, ມັກເກັບຕົວ ແລະ ຜູກຜັນກັບຕົວເອງຫຼາຍກວ່າຜູກຜັນກັບສັງຄົມ, ເປັນຄົນທີ່ມີກົດເກນແນ່ນອນໃນການຄວບຄຸມນິໄສຂອງຕົນ, ເປັນຄົນເຊື່ອຖືຕົນເອງ ແລະ ມັກຕັດສິນໃຈໂດຍໃຊ້ຕົນເອງເປັນຫຼັກ.

2) ທ່ານ ແອດເລີ (Adler, 1870 – 1937) ເປັນຊາວວຽນນາ (ປະເທດໂອຕຣິດ), ທິດສະດີບຸກຄະລິກກະພາບຂອງທ່ານແມ່ນ: ຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບປົມດ້ອຍ ປົມເດັ່ນຂອງຄົນເຮົາມີທີ່ມີມາແຕ່ກຳເນີດມັນສະແດງອອກຄື: ໃນເມື່ອຫາກຕົນຊ່ວຍເຫຼືອຕົນບໍ່ໄດ້ກໍ່ຮູ້ສຶກຕົນບໍ່ໄດ້ກໍ່ຮູ້ສຶກວ່າຕົນເອງບົກພ່ອງໃນຕົວ, ຍ້ອນປົມດ້ອຍດັ່ງກ່າວນັ້ນຄົນເຮົາຈຶ່ງພະຍາຍາມດື່ມຮົ່ມສະແດງພຶດຕິກຳຕ່າງໆອອກມາເພື່ອລົບລ້າງປົມດ້ອຍດັ່ງກ່າວນັ້ນ ຕົວຢ່າງ: ຄົນໃດ ມີຮູບຮ່າງນ້ອຍກໍ່ຈະທົດແທນດ້ວຍການວາງອຳນາດຄື ປາກເວົ້າສຽງດັງ, ຄົນປາກພ້າ (ປາກບໍ່ແຈ້ງ) ຈະທົດແທນດ້ວຍການເປັນນັກປາຖະກະຖາທີ່ມີຊື່ສຽງໂດ່ງດັງ.

ປົມດ້ອຍເກີດຂຶ້ນເມື່ອຕົນເອງບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້, ທັງແນ່ໃຈວ່າຕົນເອງຈະແກ້ໄຂບັນຫານັ້ນບໍ່ໄດ້ແນ່ນອນ, ເມື່ອຄົນໃດເກີດມີປົມດ້ອຍຍອມມີຄວາມຕຶງຄຽດສະເໝີຈິ່ງເກີດຄວາມດື່ມຮົ່ມ ເພື່ອຈະຫາທາງຜ່ອນຄາຍຄວາມຕຶງຄຽດ ຫຼື ຫາທາງແກ້ຕົວໂດຍການຊອກຫາຄວາມຮູ້ສຶກດີມາປ່ຽນແທນ.

3) ທ່ານ ຄານີ (Karney) ນັກຈິດຕະວິທະຍາຄົນເຢຍລະມັນ ທ່ານມີຄວາມຄິດເຫັນຄືກັບທ່ານ ແອດເລີ ທີ່ເຫັນວ່າໄວເດັກເປັນໄວທີ່ສຳຄັນ, ຄວບຄົວ, ໂຮງຮຽນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມລ້ວນແຕ່ມີອິດພົນຕໍ່ບຸກຄະພາບຂອງເດັກຄົນນັ້ນ, ຖ້າເດັກຂາດຄວາມຮັກ, ຂາດຄວາມອົບອຸ່ນຈາກຄອບຄົວທີ່ພໍ່ແມ່ເປັນລາຈິດ ຫຼື ໂລກປະສາດ ຫຼືພໍ່ແມ່ໃຊ້ຮູບການສຶກສາແບບຮຸນແຮງຈຶ່ງມີຄ່າ, ຂາດຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງຕິດແທດ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວເຫຼົ່ານັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ເດັກມີອະຄະຕິອັນບໍ່ດີ, ເມື່ອໃຫຍ່ຂຶ້ນມາກໍ່ຈະເປັນຄົນບໍ່ມີຄວາມຮັກ, ຄວາມເປັນເພືອນມິດ, ບໍ່ຮູ້ຈັກຮັກພີ່ຮັກນ້ອງ ແລະ ບໍ່ວາງໄວໃຈຄົນອື່ນອີກ.

ທ່ານຍັງສະຫຼຸບວ່າ: ຖ້າຄົນລ້ຽງດູເດັກບໍ່ດີ, ມັນຈະເກີດລັງເລໃຈ ຫຼື ເກີດການອິດກັ້ນນຳໃນຈິດໃຈ

4) **ທ່ານຄາໂລເຈີ (Calroger)** ນັກຈິດຕະວິທະຍາຄົນເຢຍລະມັນ ທ່ານໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນວ່າ: ບຸກຄະລິກະພາບຂອງບຸກຄົນຂຶ້ນກັບການຮຽນຮູ້ຂອງຕົນເອງ, ຖ້າບຸກຄົນຫາກກະມີການຮຽນຮູ້ແບບໃດ, ບຸກຄະລິກະພາບຂອງກໍຈະພັດທະນາໄປຕາມແບບນັ້ນ, ໝາຍຄວາມວ່າ: ບຸກຄະລິກະພາບມີການປ່ຽນແປງໄດ້.

ທ່ານໄດ້ນຳຫຼັກການນີ້ໄປໃຊ້ຕໍ່ການຮັກຄົນປວຍທີ່ເປັນໂລກຈິດຄື ພະຍາຍາມໃຫ້ຄົນເຈັບໄດ້ປ່ຽນແປງການຮັບຮູ້ໃໝ່, ໃຫ້ຮູ້ຕົນເອງແມ່ນໃຜ, ຄວນສວມບົດບາດແນວໃດ, ໃນເມື່ອຄົນເຈັບຫາກເຂົ້າໃຈຕົນເອງດີ, ອາການທາງໂລກປະສາດກໍຈະຄ່ອຍໆ ຫາຍໄປ.

2.2.3. ການພັດທະນາບຸກຄະລິກະພາບ

ຄືເຮົາຮູ້ແລ້ວວ່າ ບຸກຄະລິກະພາບ ແມ່ນລັກສະນະຕ່າງໆທີ່ລວມເຂົ້າກັນ ບຸກຄະລິກະພາບຂອງແຕ່ລະຄົນບໍ່ຄືກັນ, ລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນນີ້ມີທັງລັກສະນະທີ່ຄົນເຮົາເຫັນ ແລະລັກສະນະທີ່ເຮົາບໍ່ເຫັນ.

- ລັກສະນະທີ່ເຫັນໄດ້ແກ່: ຮູບຮ່າງ, ໜ້າຕາ, ທາທີ່, ສີສັນ...
 - ລັກສະນະທີ່ບໍ່ເຫັນໄດ້ແກ່: ຄວາມສາມາດ, ຄວາມຊຳ ນິຊຳ ນານ, ສະຕິປັນຍາ ແລະ ພະຍາດຕ່າງໆ
- ນັກຈິດຕະວິທະຍາຫຼາຍໆ ທ່ານໄດ້ສຶກສາເລື່ອງພັດທະນາບຸກຄະລິກະພາບຂອງຄົນໄວ້ດັ່ງນີ້:

1) **ທ່ານ ຊິກມັນ ຟຣອຍ (Sigmund Freud)** ເປັນນັກຈິດຕະວິທະຍາຄົນທຳ ອິດທີ່ໄດ້ອະທິບາຍເລື່ອງຂັ້ນຕອນການພັດທະນາບຸກຄະລິກະພາບຂອງມະນຸດ, ທ່ານໄດ້ເວົ້າແບບເນັ້ນໜັກວ່າລັກສະນະພັດທະນາ ແລະ ປະສົບການໃນໄວເດັກເປັນຮາກຖານບຸກຄະລິກະພາບຂອງມະນຸດເມື່ອເປັນຜູ້ໃຫຍ່ຍ້ອນແນວນັ້ນ ທ່ານ ຊິກມັນ ຟຣອຍ ຈຶ່ງມີຄວາມເຊື່ອວ່າ ຄວາມຕ້ອງການທາງຮ່າງກາຍເປັນຄວາມຕ້ອງການຕາມທຳມະຊາດຂອງຄົນ ເຊິ່ງຄົນມີຄືກັນກັບສັດປະເພດອື່ນໆ, ຄວາມຕ້ອງການນີ້ ເປັນພະລັງຊີວິດເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາສະແຫວງຫາຄວາມສຸກຄວາມພໍໃຈຈາກສ່ວນຕ່າງໆຂອງຮ່າງກາຍທີ່ແຕກຕ່າງໄປຕາມໄວ, ພັດທະນາໄປເປັນຂັ້ນຕອນຕາມລຳດັບຈາກທຳອິດຈົນສິ້ນສຸດໃນຊ່ວງໄວລຸ່ມເອີ້ນພັດທະນານີ້ວ່າ “ **Psychosexual development stage**”, ບຸກຄົນໃດພັດທະນາໄປຕາມຂັ້ນຕອນໄດ້ດີ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນນັ້ນມີການພັດທະນາທາງບຸກຄະລິກະພາບທີ່ສົມບູນ ແຕ່ຖ້າບຸກຄົນໃດຫາກບໍ່ເປັນໄປຕາມຕາມຂັ້ນຕອນນັ້ນຈະເກີດສະພາວະ “ **ຕິດຂ້ອງຢູ່ (Fixation)** “ ແລະ ສະພາບຕິດຂ້ອງນີ້ຈະມີຜົນຕໍ່ພັດທະນາດ້ານບຸກຄະລິກະພາບໃນແງ່ລຶບແຕ່ກໍສາມາດປ່ຽນແປງໄດ້ຖ້າບຸກຄົນນັ້ນຫາກຮູ້ຈັກການປັບຕົວ.

ທ່ານ ຊິກມັນ ຟຣອຍ ໄດ້ແບ່ງຂັ້ນຕອນການພັດທະນາບຸກຄະລິກະພາບໄວ້ 5 ຂັ້ນຕອນຄື:

- 1) ຂັ້ນຊອກສະແຫວງຫາຄວາມສຸກທາງປາກ (Oral stage) ອາຍຸຕັ້ງແຕ່ເກີດຫາ 2 ປີເດັກມີຄວາມສຸກກັບການເຮັດກິດຈະກຳທາງປາກ ເຊັ່ນ: ການດູດ, ຫຍ້າ, ກັດຫຼິ້ນດ້ວຍສຽງຜູ້ທີ່ມີພັດທະນາການຂັ້ນນີ້ບໍ່ສົມບູນໃນຊ່ວງນີ້ເມື່ອໃຫຍ່ຂຶ້ນກໍຍັງສະແຫວງຫາຄວາມສຸກດ້ວຍປາກຢູ່ອີກ ເຊັ່ນ: ມັກກິນຈຸບຈົບ, ມັກເວົ້າຫຼາຍ, ມັກຫຍ້າຊິງອີມ, ມັກເວົ້າຂວັນ, ມັກສູບຢາແລະອື່ນໆ
- 2) ຂັ້ນຊອກສະແຫວງຫາຄວາມສຸກຈາກອະໄວຍະວະຂັບຖ່າຍ (Anal stage) ອາຍຸ 2 ຫາ 3 ປີ ເປັນຊ່ວງທີ່ເດັກຫາຄວາມສຸກໂດຍການເຮັດກິດຈະກຳໂດຍໃຊ້ອະໄວຍະວະຂັບຖ່າຍຫາກຊ່ວງນີ້ມີພັດທະນາບໍ່ສົມບູນ ເດັກນັ້ນເມື່ອໃຫຍ່ຂຶ້ນຈະເປັນຄົນມີລະບຽບ, ພິຖີພິຖັນ, ຮັກຄວາມສະອາດຈົນເກີນໄປ.

3) ຂັ້ນຊອກສະແຫວງຫາຄວາມສຸກທາງອະໄວຍະວະເພດ (Phallic stage) ອາຍຸ 3 ປີ ຫາ 6 ປີ ເດັກມີຄວາມເພິ່ງພໍໃຈເຮັດກິດຈະກຳທີ່ເນື່ອງດ້ວຍອະໄວຍະວະເພດ ເຊັ່ນ: ຫຼິ້ນອະໄວຍະວະເພດຂອງຕົວເອງ, ກິດຈະກຳນີ້ອາດເຮັດໃຫ້ພໍ່ແມ່ຕົກໃຈ. ສະນັ້ນ, ພໍ່ແມ່ຄວນມີຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈວ່ານັ້ນຄືຂັ້ນຕອນໜຶ່ງໃນການພັດທະນາຕາມທຳມະຊາດ, ເມື່ອອາຍຸຜ່ານໄປເດັກກໍ່ຈະເຊົາຫຼິ້ນ, ໄລຍະນີ້ເດັກຊາຍຈະຕິດແມ່ສ່ວນເດັກຍິງຈະຕິດພໍ່ຍ້ອນແນວນັ້ນພໍ່ແມ່ຄວນເປັນແບບຢ່າງທີ່ດີໃນການສະແດງອອກທາງເພດ ເພາະເດັກຈະຮຽນແບບທາງເພດທີ່ສອດຄ່ອງກັບເພດຂອງຕົນ, ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນອາດຈະເກີດການຮຽນແບບທີ່ຜິດປົກກະຕິຈາກເພດຂອງຕົນ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ ທ່ານຊິກມັນ ຟຣອຍ ເຊື່ອວ່າ ການຮູ້ຈັກຜູກຮັກກັບເພດກົງກັນຂ້າມກັບມີຕົ້ນກຳເນີດໃນຊ່ວງເວລານີ້ເຊັ່ນກັນພ້ອມໆ ກັບການຮຽນແບບບົດບາດທາງເພດ ເດັກເລີ່ມພັດທະນາຄວາມຮຸນແຮງ ຢາກເປັນຕົວຂອງຕົວເອງ ແລະ ເລີ່ມສະແຫວງຫາເອກະລັກແຫ່ງຕົນ.

4) ຂັ້ນຊອກສະແຫວງຫາຄວາມສຸກຈາກສິ່ງແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງ (Latency stage) ອາຍຸ 6 ຫາ 11 ປີ ເປັນໄລຍະທີ່ພັດທະນາສ່ວນຕ່າງໆ ຂອງຮ່າງກາຍເປັນໄປຢ່າງຊັກຊ້າ ເມື່ອທຽບໃສ່ຊ່ວງຜ່ານມາ. ເດັກເລີ່ມພັດທະນາຊີວິດສັງຄົມນອກຈາກຄອບຄົວເຮືອນຊານ ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງສະແຫວງຫາຄວາມເພິ່ງພໍໃຈຈາກການຕິດຕໍ່ກັບຜູ້ຄົນທີ່ຢູ່ອ້ອມຂ້າງ ແລະ ໝູ່ເພື່ອນທີ່ສະໜິດສະໜົມເປັນເພດດຽວກັນຫຼາຍກວ່າເພດທັງນີ້ເປັນການສືບເນື່ອງຈາກການຮຽນແບບ ແລະ ຮຽນບົດບາດທາງເພດຕໍ່ຈາກຂັ້ນທີ 3 ທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວ.

5) ຂັ້ນຊອກສະແຫວງຫາຄວາມສຸກແຮງກະຕຸ້ນຈາກອະໄວຍະວະເພດ (Genital stage) ອາຍຸ 12-20 ປີ, ຢ່າງເຂົ້າສູ່ຊ່ວງໄວລຸ້ນ ແລະ ເລີ່ມເປັນຜູ້ໃຫຍ່. ລັກສະນະທີ່ສອງທີ່ສະແຫວງຫາຄວາມສຸກທາງເພດເຊິ່ງໄລຍະນີ້ເພດຍິງເປັນປະຈຳເດືອນ, ມີມິດລູກທີ່ຜະລິດໄຂ່ເພື່ອສືບພັນ ສ່ວນເພດຊາຍເຖິງໄວຜະລິດອະສຸຈິ ແລະ ອື່ນໆ. ເດັກທາງສອງເພດນີ້ມີຄວາມເພິ່ງພໍໃຈຄົບຫາສະມາຄົມ, ຮັກ ແລະ ຜູກພັນກັບເພື່ອນຕ່າງເພດໃນຂະນະດຽວກັນມັກປະພຶດຕົນໃຫ້ສົມບົດບາດທາງເພດ ໂດຍການຮຽນແບບບຸກຄົນເພດດຽວກັບຕົນເອງນິຍົມ, ໃນໄລຍະນີ້ມັກເຫັນຊັດເຈນວ່າເດັກຄົນໃດສະແດງບົດບາດທາງເພດຜິດປົກກະຕິໄດ້ແກ່ຜູ້ນິຍົມສະແດງບົດບາດທາງເພດກົງກັນຂ້າມທາງເພດຈິງຂອງຕົນ ແລະ ບໍ່ມີຄວາມຮູ້ສຶກແນວໃດຕໍ່ເພດກົງກັນຂ້າມ.

2) ທິດສະດີຂອງທ່ານ ອີລິກສັນ (Erikson) ທ່ານໄດ້ກ່າວເຖິງການພັດທະນາຂອງບຸກຄົນກ່ຽວກັບການເກີດບຸກຄະລິກຄະພາບໄວ້ 8 ຂັ້ນຕອນຄື:

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 1:** ຕັ້ງແຕ່ເກີດ ຫາ 1 ປີ ແມ່ນບຸກຄະລິກຄະພາບທີ່ພັດທະນາຄວາມໄວ້ເນື້ອເຊື່ອໃຈ ຫຼື ບໍ່ໄວ້ວາງໃຈ, ອາຍຸໃນໄວນີ້ ຫາກໄດ້ຮັບການລ້ຽງດູເບິ່ງແຍງຢ່າງໃກ້ຊິດ, ໃຫ້ຄວາມຮັກ, ຄວາມເອົາໃຈໃສ່, ຖະນຸຖະໜອມຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີຈາກພໍ່ແມ່ ຫຼື ຜູ້ປົກຄອງກໍ່ຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນອັນດີຕໍ່ຄວາມໄຫວຫວັ່ນໃຈຂອງເດັກ ເດັກຈະພັດທະນາຕົນເອງໃນຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປໄດ້ດີໂດຍອີງໃສ່ຄວາມໄວ້ວາງໃຈດັ່ງກ່າວເປັນພື້ນຖານ ແລະ ກົງກັນຂ້າມ.

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 2:** ຕັ້ງແຕ່ 2 - 3 ປີ ແມ່ນບຸກຄະລິກຄະພາບທີ່ພັດທະນາຄວາມເປັນຕົວເອງ ຫຼື ຄວາມສົງໃສບໍ່ແນ່ໃຈຕົວເອງ, ເດັກພັດທະນາກ້າມເນື້ອກ່ຽວກັບການເຄື່ອນໄຫວເດັກຊາຍມີໂອກາດທົດສອບຄວາມສາມາດຂອງຕົນເອງ, ຖ້າເດັກຫາກເຮັດສຳເລັດກໍ່ຈະດີໃຈທັງຮູ້ຊ່ວຍເຫຼືອຕົວເອງໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນອີກ, ຕໍ່ກັບເດັກທີ່ໄດ້ຮັບການລ້ຽງດູຢ່າງປົກປ້ອງ ແລະ ຮັກສາເກີນໄປໂພດ ຫຼື ຜູ້ໃຫຍ່ຈຳກັດບໍ່ໃຫ້ເຂົາສະແດງຄວາມສາມາດຂອງຕົນເອງ.

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 3:** ຕັ້ງແຕ່ອາຍຸ 4 - 5 ປີ ແມ່ນບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ໄດ້ໄດ້ພັດທະນາຂຶ້ນດ້ວຍຕົນເອງ. ໃນເມື່ອເດັກຫາກຄວບຄຸມອະໄວຍະວະຂອງຕົນເອງກໍ່ຈະຫາວິທີກະທຳສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງດ້ວຍຕົນເອງ. ເດັກໃຊ້ພາສາທີ່ຕົນເອງຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈໃນກິດຈະກຳໃດໜຶ່ງກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ເດັກໄດ້ພັດທະນາຄວາມຄິດສິ່ງໃໝ່ໆດ້ວຍຕົນເອງ. ເຊິ່ງມັນສະແດງອອກຄືເດັກຈະມັກສອບຖາມບັນຫາຕ່າງໆຈາກຜູ້ໃຫຍ່. ແຕ່ຖ້າເດັກຫາກຖືກກັນຫ້າມບໍ່ໃຫ້ເຮັດໃນສິ່ງທີ່ເດັກຢາກເຮັດກໍ່ຈະເປັນການຈຳກັດການຄິດຄິດ ຫຼື ຄວາມຢາກຮູ້ຈາກໂລກພາຍນອກຂອງເຂົາເອງ. ດັ່ງນັ້ນ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ເດັກມີພຶດຕິກຳໄປໃນທາງຜິດພາດ, ພໍ່ແມ່ຄວນປຶກສາຫາລືກັນກ່ອນວ່າກິດຈະກຳໃດຄວນປ່ອຍໃຫ້ເດັກເຮັດດ້ວຍຕົນເອງ ແລະ ກິດຈະກຳໃດທີ່ຜູ້ໃຫຍ່ຄວນປຶກສ້ອງດູແລຢ່າງໃກ້ຊິດ.

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 4:** ແຕ່ອາຍຸ 6 - 12 ປີ ແມ່ນບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ໄດ້ພັດທະນາຄວາມດຸໝັ່ນພາກພຽນ ຍ້ອນວ່າເດັກໃນໄວນີ້ຕ້ອງການຄວາມຍິກຍ້ອງ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈຈາກຄົນອື່ນ, ດັ່ງນັ້ນ ເຂົາຈຶ່ງມັກສະແດງຄວາມສາມາດຂອງຕົນເອງໃຫ້ຄົນອື່ນຍິກຍ້ອງ ແລະ ຊົມເຊີຍ. ສະນັ້ນຖ້າເດັກເຮັດວຽກຊ່ວຍຜູ້ໃຫຍ່ສຳເລັດແລ້ວເຮົາຈະຕ້ອງຍ້ອງຍໍຊົມເຊີຍເພື່ອຊຸກຍູ້ໃຫ້ເຂົາກາຍເປັນຄົນດຸໝັ່ນ, ທັງມັກຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນອີກ ກົງກັນຂ້າມຖ້າຜູ້ໃຫຍ່ຈຳກັດໂອກາດຕໍ່ການສະແດງຄວາມສາມາດຂອງເຂົາຊ້ຳບໍ່ໜ້າຍັງຮ້າຍດ່າ ຫຼື ວິພາກວິຈານຢ່າງບໍ່ປານີຕໍ່ການກະທຳຂອງເດັກ ແມ່ນຈະເຮັດໃຫ້ເຂົາເກີດມີຜົນດ້ອຍ ແລະ ສຸດທ້າຍກໍ່ມີແນວຄິດບໍ່ຢາກຊ່ວຍວຽກງານຜູ້ໃຫຍ່.

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 5:** ແຕ່ອາຍຸ 13 - 18 ປີ ແມ່ນບຸກຄະລິກກະພາບການພັດທະນາການຮັບຮູ້ ແລະ ຍອມຮັບຕົວເອງ ຫຼື ຄວາມສັບສົນຢູ່ໃນບົດຮຽນຂອງຕົນເອງ. ໄວລຸ້ນແມ່ນໄວທີ່ພັດທະນາບົດບາດອັນເໝາະສົມຂອງຕົນເອງ ທັງບົດບາດຂອງຊາຍ ຫຼື ຍິງ ແລະ ບົດບາດໃນເລື່ອງການງານໃນເມື່ອປະຕິບັດແລ້ວກໍ່ເລີ່ມປະຕິບັດຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ, ການພັດທະນາດັ່ງກ່າວນີ້ເອີ້ນວ່າ: ການຮູ້ຕົນເອງ ແລະ ການວາງຕົນເອງໃຫ້ເໝາະສົມກັບບົດບາດ ແລະ ໄວຂອງຕົນເອງ. ແຕ່ກໍ່ມີໄວລຸ້ນຈຳນວນໜຶ່ງບໍ່ຮູ້ບົດບາດ, ໜ້າທີ່ຂອງຕົນຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມສັບສົນຢູ່ໃນສັງຄົມປັດຈຸບັນ ເຊິ່ງສະແດງອອກພຶດຕິກຳບໍ່ຖືກກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງສັງຄົມ, ທັງບໍ່ມີຄວາມສາມາດປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບສັງຄົມໄດ້.

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 6:** ແຕ່ອາຍຸ 19 - 25 ປີ ແມ່ນບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ພັດທະນາສ້າງຄວາມຜູກພັນ, ຖ້າຄົນໃດຫາກພັດທະນາບົດບາດຂອງຕົນເອງໂດຍມີການສົມທົບກັບບົດບາດຂອງຄົນອື່ນອີກກໍ່ຍັງເຮັດໃຫ້ເຂົາເກີດມີຄວາມຮັກ, ຄວາມພໍໃຈ, ຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງຜູ້ອື່ນໄດ້ບໍ່ດີວ່າແຕ່ຢູ່ຄອບຄົວ ຫຼື ຢູ່ໃນສັງຄົມທົ່ວໄປ. ກົງກັນຂ້າມຖ້າບຸກຄົນໃດມັກຢູ່ຢ່າງສະຫງົບ (ຫຼື ມັກແຍກຕົວອອກຈາກໝູ່ໂດຍລຳພັງ) ແມ່ນບຸກຄົນນັ້ນກໍ່ຈະເຂົ້າກັບໝູ່ບໍ່ໄດ້.

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 7:** ແຕ່ອາຍຸ 26 - 40 ປີອາຍຸໃນໄວນີ້ແມ່ນບຸກຄະລິກກະພາບເຖິງຂັ້ນວ່າຮູ້ຈຳແນກອັນໃດແມ່ນປະໂຫຍດສ່ວນລວມ ແລະ ອັນໃດແມ່ນປະໂຫຍດສ່ວນຕົວ. ຖ້າຕົນເອງຫາກເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງສັງຄົມແລ້ວ, ກໍ່ເກີດມີຄວາມຫວັງໃຍ່ຄົນອື່ນເຊັ່ນ: ລູກຫຼານ ຫຼື ບຸກຄົນໃນສັງຄົມ, ທັງຢາກຖ່າຍທອດທັງຄວາມຮູ້, ຄວາມສາມາດອັນດີງາມນັ້ນໃຫ້ຄົງຕົວຕະຫຼອດໄປ. ແຕ່ເຖິງໄວນີ້ມີບາງຄົນບໍ່ພັດທະນາບຸກຄະລິກກະພາບຂອງຕົນເອງໄປທາງທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ. ເຊິ່ງມີພຶດຕິກຳທີ່ສະແດງອອກຄື: ມີແນວຄິດເຫັນແກ່ຕົວ, ມີຄວາມຮຽກຮ້ອງໃນສັງຄົມຕອບສະໜອງຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການຂອງຕົນສູງ ແລະ ເຮັດວຽກແກ່ສິດຜົນປະໂຫຍດຂອງຕົນເທົ່ານັ້ນ.

❖ **ຂັ້ນຕອນທີ 8:** ຕັ້ງແຕ່ອາຍຸ 41 ປີຂຶ້ນໄປ. ໄວນີ້ແມ່ນບຸກຄະລິກກະພາບພັດທະນາຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຕົວເອງ, ມັນສະແດງອອກຄື: ເປັນຄົນມີຈິດໃຈໝັ້ນຄົງ, ສຸຂຸມ, ມີຄວາມພາກພູມໃຈ... ແຕ່ມີຄົນຈຳນວນໜຶ່ງເຖິງອາຍຸໄວນີ້ແລ້ວ ຍັງບໍ່ໄດ້ກະທຳສິ່ງໃດທີ່ເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ສັງຄົມ ແລະ ຄອບຄົວເລີຍ.

3. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ

3.1. ຄວາມໝາຍຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ

ທ່ານ ປະກອບ ລະກິຕິ ເວົ້າວ່າ: ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນໝາຍເຖິງຄວາມແຕກຕ່າງທັງໝົດໂດຍສ່ວນລວມຂອງຄົນໆໜຶ່ງ.

ທ່ານ ປະດິນັນ ອຸປະລະໄນ ເວົ້າວ່າ ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນໝາຍເຖິງຄວາມທີ່ບໍ່ຄືກັນຂອງບຸກຄົນໃນທາງຮ່າງກາຍ, ອາລົມ, ສັງຄົມ, ແລະ ສະຕິປັນຍາ.

ທ່ານ ສິລິລັດ ຈະເລີນສັກ ເວົ້າວ່າ ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນໝາຍເຖິງ ຄວາມແຕກຕ່າງທັງໝົດໂດຍສ່ວນລວມຂອງຄົນໆໜຶ່ງ ແຕກຕ່າງຈາກອົກຄົນໜຶ່ງໃນທຸກໆດ້ານທັງກາຍອາລົມ, ສັງຄົມ, ແລະ ສະຕິປັນຍາ

ສະນັ້ນ, ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ ໝາຍເຖິງຄວາມບໍ່ຄືກັນຂອງແຕ່ລະຄົນອາດຈະແມ່ນທາງດ້ານພາຍນອກ ຄື ຮ່າງກາຍ ແລະທາງດ້ານໃນຄື :ນິໄສໃຈຄໍ, ຈິດໃຈ, ສະຕິປັນຍາ, ຄວາມຖະໜັດ, ຄວາມສາມາດ, ທັດສະນະຄະຕິ, ຄວາມສົນໃຈ, ຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ອື່ນໆ.

3.2. ຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຕ່າງໆຂອງບຸກຄົນ

ແຕ່ລະຄົນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນອອກໄປຢ່າງຫຼວງຫຼາຍເກີນກວ່າທີ່ຈະຈຳແນກໄດ້ແຕ່ພໍທີ່ຈະສະຫຼຸບລວມໆ ໄດ້ດັ່ງນີ້:

1) ຄວາມແຕກຕ່າງທາງຮ່າງກາຍ: ຄືຄວາມແຕກຕ່າງກັນຂອງຄົນເຮົາໃນເລື່ອງໂຄງສ້າງຂອງຮ່າງກາຍ, ລວງສູງ, ນ້ຳໜັກ, ຮູບຮ່າງໃຫຍ່, ຮູບຮ່າງນ້ອຍບາງ, ຕຸ້ຍ, ຈ່ອຍ, ລັກສະນະໜ້າຕາ, ຜິວພັນ, ຕາດຳ, ຜົມແດງ, ຕາຂຸ້ນ ຫຼື ຂຸ້ນດຽວ ຫຼື ອື່ນໆ.

2) ຄວາມແຕກຕ່າງທາງດ້ານອາລົມ: ອາລົມຄືຄວາມຫວັ່ນໄຫວຂອງຮ່າງກາຍ, ອາລົມບໍ່ແມ່ນສິ່ງທີ່ຕິດຕົວມານຳ ແຕ່ກຳເນີດເປັນສິ່ງທີ່ເກີດຈາກການຮຽນຮູ້ພາຍຫຼັງແຕ່ກໍເປັນສິ່ງຊັບຊ້ອນຫຼາຍຈົນບໍ່ສາມາດຈະເຂົ້າໃຈໄດ້ ເຊັ່ນ: ອິດສາລິດສະຫຍາ, ໂມໂຫ, ຢ້ານກົວ, ອາລົມມ່ວນ, ນ້ອຍໃຈ, ລັງກຽດ ແລະ ຂໍ້ດຽດນອກຈາກນັ້ນຍັງມີອາລົມຮັກ, ອາລົມຊຸ່ງ ແລະ ອາລົມອື່ນໆອີກຄວາມແຕກຕ່າງກັນທາງດ້ານອາລົມ ຄືຄວາມສາມາດທີ່ຈະຄວບຄຸມພຶດຕິກຳຕ່າງໆໃນຂະນະທີ່ເກີດອາລົມຢ່າງໃດໜຶ່ງ ອາລົມຂອງບຸກຄົນສະແດງອອກມານັ້ນມີລະດັບຕ່າງກັນເຊັ່ນ: ຄ່ອຍໆ, ຮຸນແຮງ, ຄວາມແຕກຕ່າງທາງດ້ານອາລົມລະຫວ່າງຍິງກັບຊາຍຈະປະກົດໃຫ້ເຫັນຢ່າງຊັດເຈນບຸກຄົນຫຼາຍ ແລະຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງອາລົມກັບອາລົມເດັກນ້ອຍ.

3) ຄວາມແຕກຕ່າງທາງດ້ານສັງຄົມ: ຄົນເຮົາແມ່ນຢູ່ໃນສັງຄົມດຽວກັນຍັງມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ, ຍິ່ງເກີດມາຕ່າງຖິ່ນຖານ ເຊິ່ງມີສະພາບແວດລ້ອມຕ່າງກັນກໍຍິ່ງຂະຫຍາຍຄວາມແຕກຕ່າງກັນກວ້າງໄກຫຼາຍຂຶ້ນ ເດັກທີ່ໄດ້ຮັບການລ້ຽງດູຕ່າງກັນກໍຍ່ອມມີນິໄສສັງຄົມຕ່າງກັນ, ຄອບຄົວທີ່ໜັ້ນຄົງສົມບູນແຕ່ມີຄວາມອົບອຸ່ນ ສຸຂະພາບຈິດຍ່ອມຈະດີກວ່າເດັກທີ່ຢູ່ໃນຄອບຄົວທີ່ມີບັນຫາ, ຢູ່ໃນສະພາບບ້ານແຕກແຍກກັນ, ຄົນເຮົາເກີດມາຈະຕ້ອງຢູ່ຮ່ວມກັນໃນສັງຄົມ, ຕັ້ງແຕ່ຍັງເປັນເດັກນ້ອຍກໍມີການພົວພັນກັບຄອບຄົວ, ໂຮງຮຽນ, ເພື່ອນບ້ານ ແລະ ສັງຄົມພາຍນອກ, ຄົນເຮົາໄດ້ສຳພັດ, ໄດ້ພົບປະສົບການຕ່າງກັນ ຈຶ່ງສ້າງແບບ ຂອງການຕອບສະໜອງຂຶ້ນມາຕ່າງກັນບໍ່ຄືກັນທັງນັ້ນ, ການຕອບ

ສະໜອງ ນີ້ຖືເປັນເລື່ອງລັກສະນະແຕກຕ່າງທາງສັງຄົມທັງໝົດບໍ່ມີໃຜປະພຶດຕອບສະໜອງຕໍ່ເຫດການຢ່າງດຽວກັນ ຄືກັນເພາະຕ່າງຝ່າຍມາຈາກຮາກຖານຖານະທາງສັງຄົມ ແລະ ການອົບຮົມທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ພຶດຕິກຳສະແດງອອກ ເຊັ່ນ: ກິລິຍາ, ທ່າທາງ, ຈຶ່ງຕ່າງກັນອອກໄປ ເນື່ອງຈາກວັດທະນະທຳ, ຂະນົບທຳນຽມປະເພນີ, ມາຍຍາດ ແລະ ສິນ ລະທຳແຕກຕ່າງກັນ. ເນື່ອງຈາກວ່າຄົນເຮົາເກີດມາຄົນລະເວລາ, ພາຍໃຕ້ແວດລ້ອມທີ່ບໍ່ຄືກັນ ມີເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນ ແກ່ຊີວິດຜິດກັນ, ການສ້າງສັນການຕອບສະໜອງໃນທາງສັງຄົມຈຶ່ງມີຜົນໃຫ້ແຕກຕ່າງກັນອອກໄປ, ເດັກທີ່ໄດ້ຮັບ ການລ້ຽງດູຢ່າງອິດຢາກຈະຫວັງວ່າໃຫ້ມີພຶດຕິກຳໃນສັງຄົມຄືກັບເດັກທີ່ໄດ້ຮັບການລ້ຽງດູຢ່າງດີບໍ່ໄດ້, ລູກທີ່ມາຈາກ ຄອບຄົວທີ່ແມ່ເອົາໃຈໃສ່ຖະນຸຖະໜອມບໍ່ຍອມໃຫ້ແຕ່ຕ້ອງທັງວຽກໜັກ ແລະ ວຽກເບົາ, ຢາກໄດ້ຫຍິບກໍໄດ້ດັ່ງ ໃຈກໍຍອມມີລັກສະນະການເຂົ້າຄົນ, ເຂົ້າສັງຄົມໄດ້ດີກວ່າເດັກທີ່ຖືກລ້ຽງດູແບບປະປ່ອຍຖິ້ມ.

4) ຄວາມແຕກຕ່າງທາງສະຕິປັນຍາ ຫຼື ສະໜອງ: ຄົນເຮົາມີໂງ່, ສະຫຼາດຕ່າງກັນຈຶ່ງມີຄວາມສາມາດໃນການ ແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ການປັບຕົວເຂົ້າກັບສະພາບແວດລ້ອມໄດ້ຕ່າງກັນ, ສະນັ້ນຢ່າຕັ້ງຄວາມຫວັງຫຼືຍັງຄັບໃຫ້ທຸກ ຄົນມີຄວາມສາມາດເທົ່າທຽມກັນ

ຄວາມແຕກຕ່າງທາງສະຕິປັນຍາ ຄືຄວາມແຕກຕ່າງຂອງບຸກຄົນໃນຄວາມສາມາດທີ່ກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄິດ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການຮຽນຮູ້ສິ່ງຕ່າງໆ

5) ຄວາມແຕກຕ່າງໃນຄວາມຖະໜັດຕາມທຳມະຊາດ: ນັກຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ສ້າງແບບທົດສອບຄວາມຖະໜັດ ດຂຶ້ນເພື່ອຫາຄວາມຖະໜັດຂອງແຕ່ລະຄົນ, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງຄວາມຖະໜັດທາງອາຊີບ ມີແບບທົດສອບ ເຊັ່ນ: ແບບທົດສອບຄວາມຖະໜັດທາງດິນຕີ.

6) ຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານບຸກຄະລິກກະພາບ: ມີຄົນທີ່ມີບຸກຄະລິກກະພາບປົກກະຕິ ແລະ ຜິດປົກກະຕິ. ບາງຄົນສະໜຸກສະໜານ, ເຮຮາມ່ວນຊື່ນ, ຮຸນແຮງ, ບາງຄົນມີລັກສະນະມັກເກັບຕົວ.

ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນເປັນຜົນມາຈາກການພັດທະນາ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຖ້າຄວາມດີ ແລະ ຄວາມຊົ່ວເກີດຈາກກຳມະພັນເຮົາກໍ່ປັບປຸງແນວພັນຂອງເຮົາໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ແຕ່ຖ້າມີຜົນມາຈາກສິ່ງແວດລ້ອມເຮົາຄວນ ປັບປຸງສິ່ງແວດລ້ອມຂອງເຮົາໃຫ້ດີຂຶ້ນກັບຊາວນາຕ້ອງການໃຫ້ຜະລິດຜົນເກີດງອກງາມກໍ່ຕ້ອງອາໃສການຮັກສາທີ່ ດີນໃຫ້ສົມບູນ ແລະ ເລືອກໃຫ້ເມັດພັນພືດທີ່ດີ, ພຶດຈະດີຖ້າບຸກໃສ່ດິນບໍ່ດີຍອມຈະບໍ່ເກີດຜົນດີ ສະນັ້ນບຸກຄົນ = ກຳມະພັນ x ສິ່ງແວດລ້ອມ.

1. ເຊື້ອຊາດ, ເຜົ່າພັນເຊັ່ນ: ອິນເດຍ, ແຂກ, ເອີຣົບ, ໄທ, ນີໂກ ແລະ ອື່ນໆ ຍ່ອມມີລັກສະນະສະເພາະຂອງຊາດ ຕົນ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັບຊາດອື່ນໆ. ລັກສະນະໜ້າຕາ, ສີຜິວ, ສີຜົມ, ສີຕາ, ສຳນຽງ, ສຽງພາສາ ຈະບົ່ງບອກໃຫ້ຮູ້ວ່າ ເປັນຄົນເຊື້ອຊາດໃດ.

2. ເພດ: ໂດຍທຳມະຊາດປົກກະຕິຄົນເຮົາມີ 2 ເພດຄື: ເພດຍິງ ແລະ ເພດຊາຍ ເຊິ່ງຕ່າງກໍ່ມີລັກສະນະ ສະເພາະຂອງຕົນມີລັກສະນະບອກໃຫ້ຮູ້ວ່າຄົນສອງເພດນີ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢູ່ທັນທີທີ່ເຮົາເຫັນກໍ່ຮູ້ໂລດວ່າເປັນ ຊາຍ ຫຼື ຍິງ.

3. ຊະນິດຂອງເລືອດ: ເດັກເກີດໃໝ່ຈະມີເລືອດຢູ່ໃນກຸ່ມໃດກໍ່ຕາມຈະຕ້ອງສຳພັນກັບກຸ່ມ.

ເລືອດຂອງພໍ່ແມ່ມີດັ່ງນີ້:

ກຸ່ມເລືອດຂອງພໍ່	ກຸ່ມເລືອດຂອງແມ່	ກຸ່ມເລືອດຂອງລູກ
O	O	O
O	A	O,A
O	B	O,B
A	A	O,A
A	B	O,A ; O,B ; AB
B	B	O,B
O	AB	A , B
A	AB	A , B , AB
B	AB	A , B , AB
AB	AB	A , B , AB

4. ຄວາມປົກກະຕິທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ແລະ ໂລກໄພໄຂ້ເຈັບບາງຢ່າງທີ່ປະກົດໃຫ້ເຫັນທາງການວິໄຈ. ແລ້ວ ວ່າເປັນລັກສະນະທີ່ຖ່າຍທອດກຳມະພັນທາງພໍ່ແມ່ ແລະ ບັນພະບູລຸດ ໄດ້ແກ່: ຕາບອດສີ,ຫົວລ້ານ,ດັງວີກ,ປາກ ແຫວງ,ນິດມືຕິດກັນ,ພະຍາດຫອບຫຼັດ,ເບົາຫວານ,ໂລກບ້າໝູ,ຜິວສີເຜືອກ,ນິ້ວມືເປັນຕິ່ງ ແລະ ອື່ນໆ.

5. ລັກສະນະຂອງການຈະເລີນເຕີບໂຕ: ໝາຍເຖິງອັດຕາຂອງການຈະເລີນເຕີບໃຫຍ່ຕາມພັດທະນາການ ທຸກ ຄົນຈະມີພັດທະນາການໄປຕາມລຳດັບດຽວກັນເຊັ່ນ: ເດັກນັ້ງໄດ້ແລ້ວກ່ອນຈັ່ງຢືນ,ຍ່າງ,ແລ່ນ ແລະ ອື່ນໆ ແຕ່ລະຄົນຈະມີແບບແຜນແຫ່ງການຈະເລີນເຕີບໃຫຍ່ ແລະ ອັດຕາພັດທະນາການເປັນຂອງຕົນເອງບໍ່ຄືກັບຄົນອື່ນໆ.

6. ສຳອາຍຸ: ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງເດັກຄົນດຽວກັນໃນໄວທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຄວາມນຶກຄິດ,ຄວາມໃຈ,ອາລົມ, ອິດທິນ ແມ່ນລັກຊະນະຂອງຮ່າງກາຍຍ່ອມມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມສຳອາຍຸ ແລະ ວັນເວລາ.

7. ຄວາມສາມາດທີ່ມີມາແຕ່ກຳເນີດ: ຄວາມສາມາດສະເພາະຕົວ ຫຼື ພອນສະຫວັນແຕ່ລະຄົນທີ່ຮັບມາຈາກ ການຖ່າຍທອດຈາກພໍ່ແມ່ເຊັ່ນ: ພໍ່ແມ່ ເປັນນັກດົນຕີ ແລະ ປະກອບກັບມີໂອກາດຢູ່ກັບເຄື່ອງດົນຕີເຮັດໃຫ້ເດັກໄດ້ ມີໂອກາດຝຶກຕະຫຼອດເວລາ ເດັກຄົນນັ້ນກໍສາມາດຫຼິ້ນດົນຕີໄດ້ດີ ແລະ ກາຍເປັນຄົນເກັ່ງດ້ານເຄື່ອງຫຼິ້ນດົນຕີໄດ້.

ທ່ານ ລູຍ ພີ ທອບ (Louis p Thorpe): ໄດ້ອະທິບາຍກ່ຽວກັບຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນໄວ້ 3 ຢ່າງຄື:

1. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນທາງດ້ານພູມຫຼັງ, ເຊິ່ງຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານພູມຫຼັງນີ້ໄດ້ຮັບອິດທິພົນມາ 4 ທາງຄື:

1.1 ອິດທິພົນຂອງການຢູ່ດີທາງກາຍຄື: ການຢູ່ດີກິນດີທາງກາຍ ລວມໄປເຖິງການປຶກສາການໃຫ້ຄວາມອົບອຸ່ນເຊິ່ງເປັນສິ່ງສໍາຄັນສໍາລັບຊີວິດຄົນ.

1.2 ອິດທິພົນຂອງຄວາມອົບອຸ່ນຄົງຂອງຕົນຄື: ຄົນເຮົາປະກອບດ້ວຍພາວະຈິດ 3 ຢ່າງຄື: ຈິດຮູ້ສໍານຶກ, ຈິດໄຕ້ສໍານຶກ, ແລະ ຈິດໄຮ່ສໍານຶກ ລັກສະນະທີ່ປະກອບທາງຈິດຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ຄືຕົນ.

1.3 ອິດທິພົນຂອງຄວາມຈະເລີນທາງສັງຄົມ: ຄວາມຈະເລີນເຕີບໂຕທາງສັງຄົມເປັນຂະບວນການສໍາຄັນຍິ່ງຢ່າງໜຶ່ງຂອງການເປັນຄົນໂດຍສົມບູນການບັນລຸຈຸດທິພາວະ.

1.4 ອິດທິພົນຂອງການພັດທະນາທາງດ້ານຄຸນຄ່າທາງສັງຄົມຄື: ສິ່ງທີ່ເຮົາຢຶດຖືເປັນສິ່ງກໍານົດວ່າໃນການເຮັດສິ່ງໃດລົງໄປນັ້ນຈະດີ ຫຼື ບໍ່, ຖືກ ຫຼື ຜິດສິນນະທໍາ.

2. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນທາງດ້ານຖານະປະຈຸບັນ: ລວມມີ 5 ຢ່າງຄື:

1. ຄວາມຢູ່ເຢັນເປັນສຸກ
2. ສໍາເລັດຜົນທາງການສຶກສາ
3. ຄວາມສາມາດທາງການສຶກສາ
4. ຄວາມສົນໃຈ
5. ຄວາມເກັ່ງ ແລະ ຄວາມອ່ອນ

3. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນດ້ານສັກກະຍະພາບທາງການສຶກສາ ສັກກະຍະພາບໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດທີ່ອາດຈະເຮັດວຽກໄດ້ດີ ແຕ່ຖ້າຈະວັດສັກກະຍະພາບໄດ້ດີຕ້ອງອາໃສແບບວັດ IQ (Intelligence test), ສະຕິປັນຍາໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ຄວາມສາມາດເບິ່ງເຫັນວັດຖຸປະກົດການທີ່ມີຄວາມສໍາພັນ ແລະ ສາມາດຈັດກຸ່ມຂອງວັດຖຸທີ່ມີຄວາມສໍາພັນນັ້ນໄດ້.

3.3. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງລໍາດັບການເກີດ

ໃນການສຶກສາໃຫ້ເຂົ້າໃຈພຶດຕິກຳຂອງເລື່ອງນັ້ນ ລໍາດັບການເກີດກໍ່ມີຄວາມສໍາຄັນບໍ່ໜ້ອຍ ເຊິ່ງທ່ານ ແອດເລີ ມີແນວຄິດວ່າເດັກແມ່ນຈະເລີນເຕີບໂຕຄອບຄົວດຽວກັນມີສິ່ງແວດລ້ອມຫຼາຍໆຢ່າງເກືອບຄືກັນເຊັ່ນ: ຄວາມທຸກຈົນ, ຄວາມຮັ່ງມີ, ຮູບຮ່າງ, ອາຍຸຂອງພໍ່ແມ່, ສະພາບບ້ານເຮືອນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມອື່ນໆ ແຕ່ພວກເຂົາພົ້ນອີງຈະຢູ່ຕໍາແໜ່ງຂອງການເກີດບໍ່ຄືກັນ, ເຂົາມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນທາງດ້ານສັງຄົມ, ຄອບຄົວມາຕັ້ງແຕ່ນ້ອຍຈົນໃຫຍ່ ແລະ ພໍ່ແມ່ປະຕິບັດຕອບຕໍ່ຄວາມຕ້ອງການຂອງລູກແຕລະຄົນບໍ່ຄືກັນ ເຊັ່ນ: ລູກກົກອາດໄດ້ອຳນາດຈາກພໍ່ແມ່ໃຫ້ດູແລນ້ອງໆ ແລະ ໃນຂະນະດຽວກັນລູກຫຼ້າບໍ່ຕ້ອງດູແລໃຜແຕ່ໄດ້ຮັບຄວາມຮັກ, ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ຈາກພໍ່ແມ່ຢ່າງບໍ່ມີວັນສິ້ນສຸດ, ດັ່ງນັ້ນລໍາດັບທີ່ເກີດແບ່ງໄດ້ດັ່ງນີ້:

❖ **ລູກກົກ:** ຕາມສະພາບເປັນຈິງແລ້ວລູກຜູ້ກົກຈະໄດ້ຮັບຄວາມສົນໃຈຈາກຄົນໃນຄອບຄົວຫຼາຍຕັ້ງແຕ່ເກີດ ແຕ່ເມື່ອເວລາມີນ້ອງຄວາມສົນໃຈອາດຖືກຫຼຸດລົງໄປເພາະມີນ້ອງມາຊ່ວຍແບ່ງຄວາມຮັກ ເຊິ່ງໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວພໍ່ແມ່ບໍ່ໄດ້ປະຖິ້ມລູກຜູ້ກົກແຕ່ເນື່ອງຈາກລູກກົກພໍ່ຈະຊ່ວຍຕົວເອງໄດ້ແລ້ວຈຶ່ງຫັນໄປເອົາໃຈໃສ່ຕົວເອງບໍ່ໄດ້

ແຕ່ເຂົາຍັງບໍ່ເຂົ້າໃຈເພາະຍັງນ້ອຍເກີນໄປ, ການຮັບຄວາມຮູ້ສຶກນີ້ຍັງຍາກສໍາຫຼັບເດັກນ້ອຍ ຊຶ່ງສະພາບການເຊັ່ນນີ້: ຈະເຫັນຊັດເຈນຈາກຫຼາຍຄອບຄົວທີ່ບໍ່ໄດ້ສຶກສາຫາຄວາມຮູ້ທາງດ້ານວິຊາຈິດຕະວິທະຍາ ແຕ່ພໍສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

➢ ລະດັບສະຕິປັນຍາ: ມີທ່າອ່ຽງຕໍ່າກວ່າຄົນຖັດມາ ເພາະມີ 3 ເຫດການຄື: ພໍ່ແມ່ຂາດປະສົບການໃນການລ້ຽງລູກເນື່ອງຈາກເປັນຄົນທໍາອິດ, ການເກີດກໍ່ຄ້ອນຂ້າງຍາກກວ່າຄົນອື່ນ ແລະ ບໍ່ມີອ້າຍເອື້ອຍມາກະຕຸ້ນບໍ່ວ່າຈະເປັນການຮຽນ ຫຼື ການຫຼິ້ນກໍ່ຕາມ.

➢ ດ້ານພອນສະຫວັນ: ເປັນຄົນຄິດດ້ວຍເຫດຜົນ ແຕ່ຂາດຄວາມສົນໃຈກໍ່ມັກຈະເປັນຄົນທີ່ມັກຈະຄອຍສ້າງຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຢູ່ສະເໝີ

➢ ມີຄວາມຮູ້ສຶກໂອຫານ ແລະ ມີເຫດຜົນ.

➢ ມີລັກສະນະຕາມໃຈຜູ້ອື່ນ, ຍອມໃຫ້.

❖ **ລູກກາງ**: ແມ່ນມັກປັບຕົວຍາກ ແລະ ຖ້າປັບບໍ່ໄດ້ກໍ່ກາຍເປັນເດັກມືປັນຫາ, ຈະມີທ່າອ່ຽງເມີນເສີຍ ບາງຄັ້ງກໍ່ສັບສົນແຕ່ຈະໂອຫານຄືກັບຜູ້ກົກ ແລະ ຂາດສະຕິງ່າຍໆມັກຢູ່ກັບໝູ່ເພື່ອນເພາະໃນເຮືອນເຂົາຈະກາຍເປັນຄົນບໍ່ຖືກສົນໃຈ ເຂົາຕ້ອງການຄວາມຮັກຈາກພໍ່ແມ່ຈຶ່ງອາດມີປັນຫາ ແລະ ຄວນມີແນວທາງແກ້ໄຂຄື: ໃຫ້ຫຼິ້ນດິນຕີ, ກິລາພໍຈະຊ່ວຍເຂົາໄດ້.

❖ **ລູກຫຼ້າ**: ການເກີດຂອງລູກຫຼ້າບໍ່ຄ່ອຍມີຫຍັງໜ້າທ້າທາຍ ໃນຊ່ວງທໍາອິດບໍ່ໄດ້ຮັບການຕ້ອນຮັບ, ແຕ່ຈະໄດ້ຮັບຄວາມຮັກຫຼາຍຂຶ້ນພາຍຫຼັງຢ່າງບໍ່ມີວັນສິ້ນສຸດຄື: ບໍ່ມີໃຜມາຍາດແຍ້ງຄວາມຮັກ, ຈາກການທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການທ້າທາຍນີ້ເອງ, ເມື່ອເຂົາໃຫຍ່ຂຶ້ນມາຈຶ່ງສະແດງອອກແບບຊົດເຊີຍສິ່ງທີ່ຂາດຫາຍໄປຕັ້ງແຕ່ນ້ອຍ ແຕ່ຄວາມຮັກ, ຄວາມສົນໃຈລູກຄົນຫຼ້າຍັງຄົງປາດຖະໜາຫຼາຍກວ່າຄົນອື່ນໆ ແມ່ນວ່າຈະເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນມາແລ້ວກໍ່ຕາມ, ອີກສ່ວນໜຶ່ງທີ່ລູກຄົນຫຼ້າເປັນກໍ່ຄື: ຈິດໃຈແຂ່ງຂັນ, ມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຕົນເອງສູງຕ້ອງການກ້າວໜ້າກວ່າຜູ້ອື່ນ, ແຕ່ຈະມີການເບິ່ງໂລກໃນແງ່ດີ.

4. ຄວາມໝາຍ ແລະ ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີການປັບຕົວ

4.1. ຄວາມໝາຍຂອງການປັບຕົວ

ໄດ້ມີນັກຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍ ການປັບຕົວ (Adjustment) ໄວ້ຫຼາຍຄວາມໝາຍດ້ວຍກັນເຊັ່ນ:

ທ່ານ ວິໄລວັນ ສີສິງຄາມ ພ້ອມດ້ວຍຄະນະໄດ້ເວົ້າວ່າ ການປັບຕົວ (Adjustment) ຄືຄວາມພະຍາຍາມໃນບຸກຄົນການທີ່ຈະຫາວິທີທີ່ລົດສະພາວະການຕຶງຄຽດທາງອາລົມ ເຊິ່ງເກີດຈາກຄວາມບໍ່ສົມປາດຖະໜາໃນສິ່ງທີ່ຕົນເອງ ຫຼື ສັງຄົມແວດລ້ອມຄາດຫວັງ, ທັງຍັງກ່ຽວຂ້ອງກັບການປັບພຶດຕິກຳຕ່າງໆ ເພື່ອໃຫ້ສອດຂ້ອງກັບສະພາບການ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ປະຕິສຳພັນຢູ່ ເຊິ່ງຄວາມພະຍາຍາມດັ່ງກ່າວມີຈຸດປະສົງເພື່ອໃຫ້ມີຄວາມສາມາດໃນການດຳເນີນຊີວິດໃນສັງຄົມໄດ້ຢ່າງມີຄວາມສຸກ.

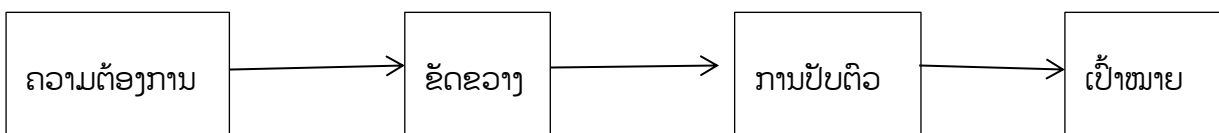
ບາງທ່ານ ເວົ້າວ່າ ການປັບຕົວ (Adjustment) ແມ່ນຄວາມພະຍາຍາມຂອງບຸກຄົນໃນການທີ່ຫາວິທີລົດສະພາວະຄວາມຕຶງຄຽດທາງອາລົມ ເຊິ່ງເກີດຈາກຄວາມບໍ່ປາດຖະໜາໃນສິ່ງທີ່ຕົນ ຫຼື ສັງຄົມຄາດຫວັງ ຫຼື ການຫາທຶນທາງຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດເພື່ອກຳຈັດຂໍ້ຂັດຂ້ອງໃຈທີ່ເກີດຂຶ້ນກັບມະນຸດ.

ທ່ານ ລັກສະນາ ສິລິວັນ ເວົ້າວ່າ ການປັບຕົວຄື ການທີ່ບຸກຄົນສາມາດສ້າງ ຫຼື ຝຶກຝົນພຶດຕິກຳໃຫ້ເຂົ້າກັບ ແບບແຜນຂອງສັງຄົມ ຫຼື ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ປ່ຽນໄປໃຫ້ສາມາດບັນລຸຈຸດມຸ່ງໝາຍທີ່ຕ້ອງການເຮັດໃຫ້ຊີວິດຢູ່ຢ່າງ ປົກກະຕິສຸກທັງກາຍ ແລະ ໃຈບໍ່ເກີນເສຍຕໍ່ຕົນເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນ.

ສະຫຼຸບແລ້ວ: ການປັບຕົວ ໝາຍເຖິງການທີ່ບຸກຄົນສາມາດຫາທຶນທາງໃນການຕອບສະໜອງຄວາມ ຕ້ອງການເພື່ອກຳຈັດຄວາມຂັດຂ້ອງໃຈ ຫຼື ບັນຫາໃດໜຶ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນໄດ້ສໍາເລັດ.

4.2. ສາເຫດໃນການປັບຕົວ

ການປັບຕົວນັ້ນ ເກີດຈາກການທີ່ບຸກຄົນມີຄວາມຕ້ອງການໃດຂຶ້ນແລ້ວມີອຸປະສັກມາກົດຂວາງເຮັດໃຫ້ບໍ່ ສາມາດບັນລຸເຖິງເປົ້າໝາຍທີ່ຕັ້ງໄວ້ ຫຼື ບັນລຸເປົ້າໝາຍນັ້ນຊ້າກວ່າທີ່ຄາດໄວ້, ໃນສະຖານະການເຊັ່ນນີ້ ບຸກຄົນຈະ ເກີດສະພາບອາລົມຕ່າງໆ ຂຶ້ນ ເຊັ່ນ: ຄວາມຄຽດ, ຄວາມຂັດແຍ້ງ, ຄວາມກົດດັນ, ຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈ ເປັນຕົ້ນ ສະພາບອາລົມທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກຄວາມບໍ່ສົມປາຖະໜານີ້ຫາກບຸກຄົນບໍ່ສາມາດປັບໃຫ້ລົດລົງ ຫຼື ໝົດໄປໄດ້ດ້ວຍວິທີ ການທີ່ເໝາະສົມອາດຈະເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນນັ້ນເກີດບັນຫາທາງສຸຂະພາບຈິດໄດ້ ເຊິ່ງຈະເຫັນໄດ້ຈາກແຜນພາບ

- **ສະພາບອາລົມຕ່າງໆ ທີ່ເປັນສາເຫດກໍ່ໃຫ້ເກີດການປັບຕົວມີດັ່ງນີ້:**

1. ຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈ: ຄືການທີ່ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງບຸກຄົນທີ່ຂັດຂວາງ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຊ້າລົງ, ນັກຈິດ ວິທະຍາໄດ້ໃຊ້ຄຳວ່າຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈເພື່ອອ້າງເຖິງເຂົ້າແທນທີ່ສະຖານະການໂດຍປຽບເໝືອນຜົນຂອງການ ຂັດຂວາງເຮັດໃຫ້ຈຸດມຸ່ງໝາຍຖືກລົບກວນ.

2. ຄວາມຂັດແຍ້ງຄື: ສະພາບບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຫຼີກລ່ຽງໃນທຸກສະຖານະການທີ່ເຂົ້າມາແຕ່ຈາເປັນ ຕ້ອງເລືອກຢ່າງໃດໜຶ່ງຢ່າງຫຼີກລ່ຽງບໍ່ໄດ້ ແລະ ເປັນສະຖານະການທີ່ມີນ້ຳໜັກຫຼາຍເທົ່າໆກັນເຊິ່ງເຂົ້າກັບຄຳທີ່ວ່າ ແບບຮັກເອື້ອຍເສຍດາຍນ້ອງ, ໜີເສືອພັດມາພໍ້ແຂ້, ກິນນ້ຳແກງພັດຂີ້ດຽດຕອນແກງ.

3. ຄວາມກົດດັນ: ຄືສະພາບຂອງອາລົມທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການຖືກສະຖານະການບາງຢ່າງຢູ່ດັນ, ບິບ ບັງຄັບ ຫຼື ເລັງລັດໃຫ້ທຳກິດຈະກຳຢ່າງໃດໜຶ່ງໃນຊ່ວງເວລາຈຳກັດເຊິ່ງສະຖານະການນີ້ຈະມີຜົນໃຫ້ເກີດລັກສະນະ ທີ່ຜິດປົກກະຕິທາງຈິດໃຈໄດ້.

4. ຄວາມຕຶງຄຽດ: ເປັນສະພາບທາງອາລົມທີ່ເກີດຂຶ້ນເມື່ອບຸກຄົນຮູ້ສຶກວ່າຕ້ອງປະເຊີນກັບບັນຫາ ແລະ ອຸປະສັກຫຼາຍເກີນໄປ ຫຼື ປະເຊີນກັບບັນຫາ ແລະ ອຸປະສັກຫຼາຍໆ ສິ່ງຜົນໃຫ້ເກີດຄວາມບໍ່ສະບາຍກາຍ ແລະ ຄວາມປ່ຽນປວນທາງຈິດໃຈເຊັ່ນ: ເຈັບຫ້ອງ, ເຈັບຫົວ, ທຸງດຫງິດ, ປວດຮາກ. ຊຶມເສົ້າອາດສ່ວນສິ່ງຜົນໃຫ້ເກີດ ໂລກໄພໄຂ້ເຈັບຕ່າງໆເຊັ່ນ: ເສັ້ນເລືອດໃນສະໝອງແຕກ, ພະຍາດຫົວໃຈ, ພະຍາດຄວາມດັນເລືອດສູງ, ພະຍາດ ກະເພາະແຕ່ບໍ່ແມ່ນຄວາມຄຽດຈະໃຫ້ໂທດພຽງຢ່າງດຽວ ຫາກຄວາມຄຽດຢູ່ທີ່ບໍ່ສູງປານໃດກໍສາມາດໃຫ້ຄຸນ ປະໂຫຍດໄດ້ຄື: ຄວາມຕຶງຄຽດຈະເປັນເຄື່ອງຢູ່ດັນເຮັດໃຫ້ຄົນເກີດຄວາມພະຍາຍາມເອົາຊະນະອຸປະສັກຕ່າງໆທີ່ ເປັນບັນຫາໃຫ້ສໍາເລັດລຸ່ງລ່ວງສິ່ງຜົນໃຫ້ຄວາມຄຽດດັ່ງກ່າວລົດລົງ ຫຼື ໝົດໄປ.

- **ກົນໄກໃນການປັບຕົວ (Defense Mechanisms)**

ເມື່ອບຸກຄົນປະສົບບັນຫາ ຫຼື ອາລົມຕົງຄຽດ, ແລະ ຄວາມບໍ່ສະບາຍໃຈຈະມີວິທີການຕ່າງໆເພື່ອລົດຄວາມບໍ່ສະບາຍໃຈນັ້ນດ້ວຍວິທີການດັ່ງກ່າວຄື:

1. ປະຕິກິລິຍາທາງຮ່າງກາຍເພື່ອປັບຕົວຫາກມີຕົວເລັ່ງຄວາມຕົງຄຽດເກີດຂຶ້ນປະຕິກິລິຍາທາງຮ່າງກາຍເພື່ອປັບຕົວ 3 ຂັ້ນຕອນດັ່ງນີ້:

1.1 **ອາການບອກເຫດ:** ຈະເກີດໂດຍຜ່ານລະບົບປະສາດ ແລະ ຕ່ອມບໍ່ມີທໍ່, ພິຈູອິຕາລີຈະຜະລິດຮອກໂມນອອກມາ ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍສາມາດຕໍ່ຕ້ານຕົວເລັ່ງຄວາມຄຽດ ແລະ ປັບຮ່າງກາຍໃຫ້ຢູ່ໃນສະພາວະສົມບູນ.

1.2 **ອາການຕໍ່ຕ້ານ:** ໃນໄລຍະນີ້ອາການປ່ຽນແປງທາງວິທະຍາຈະເກີດຂຶ້ນເພື່ອຮັກສາສະພາບຕໍ່ຕ້ານຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ, ຕໍ່ຕ້ານຄວາມເລັ່ງຄວາມຄຽດ, ໃນບາງສະຖານະການເຮັດໃຫ້ເກີດລະດັບການສົມດຸນທາງຊີວະວິທະຍາເກີດຂຶ້ນ.

1.3 **ຂັ້ນຢຸດການເຮັດວຽກ :** ຖ້າມະນຸດຢູ່ພາຍໃຕ້ເຫດການທີ່ມີຄວາມຕົງຄຽດດົນນານຄວາມຕ້ານທານບໍ່ສາມາດຈະເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍຮັກສາສະພາບໃຫ້ຄົງທີ່ໄວ້ໄດ້ ແລະ ຄວາມຄຽດຍັງມີຢູ່ຕໍ່ໄປອາດຈະເກີດການຕ້ານໄດ້ເພາະອະໄວຍະວະຢຸດເຮັດວຽກ.

2 . **ວິທີການປະເຊີນບັນຫາ ຫຼື ຕອບໂຕ້ໂດຍອັດຕາໂນມັດໄດ້ແກ່:**

2.1 **ການຮ້ອງໄຫ້:** ຖືວ່າເປັນການຕອບໂຕ້ບັນຫາແບບໜຶ່ງເມື່ອບຸກຄົນຕ້ອງປະເຊີນບັນຫາເພາະການຮ້ອງໄຫ້ຈະຊ່ວຍໃຫ້ປົດປ່ອຍອາລົມຄຽດ, ຄວາມເຈັບປວດ, ຄວາມເຈັບໃຈ, ຄວາມນ້ອຍໃຈ, ຄວາມເສຍໃຈ ຫຼື ຄວາມຕຶງກັງວົນໃຫ້ຜ່ອນຄາຍລົງໄດ້ ແລະ ພາຍຫຼັງຮ້ອງໄຫ້ເຊົາອາລົມຂອງບຸກຄົນນັ້ນກໍຈະຄ່ອຍໆ ສະຫງົບຜ່ອນຄາຍຄວາມວິຕົກກັງວົນ ຫຼື ຄວາມຕຶງຄຽດເຂົ້າສູ່ສະພາບປົກກະຕິ.

2.2 **ການລະບາຍອອກດ້ວຍຄໍາເວົ້າ:** ເປັນກົນໄກທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ອາລົມຄຽດ, ຊ່ວຍໃຫ້ບຸກຄົນລະບາຍຄວາມອຶດອັດໃຈ, ຄວາມຮ້ອນຕ່າງໆ ແລະ ຈະເຮັດໃຫ້ສາມາດເຂົ້າໃຈສະຖານະການ ຫຼື ບັນຫາແຈ່ມແຈ້ງຂຶ້ນ, ຄວາມຄິດຕ່າງໆໃໝ່ໆ ອາດຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ໃນຊ່ວງທີ່ເວົ້າອອກມາ, ນອກຈາກນີ້ຍັງເປັນໂອກາດທີ່ເຂົາຈະສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຮ່ວມກັນກັບບຸກຄົນອື່ນ ແລະ ອາດຈະນໍາແຈ້ງຄວາມຄິດຕ່າງໆ ມາເປັນແນວທາງໃນການປັບພຶດຕິກຳຂອງຕົນໃຫ້ເໝາະສົມຢູ່ຂຶ້ນ.

2.3 **ການຫົວ:** ບຸກຄົນທີ່ປະເຊີນກັບບັນຫາຈະຫົວຂຶ້ນດ້ວຍສຽງດັງ ບໍ່ວ່າຈະດ້ວຍຕັ້ງໃຈ ຫຼື ບໍ່ຕັ້ງໃຈກໍຕາມ ຫຼື ອາດເຮັດຕະຫຼົກເພື່ອຜ່ອນຄາຍຄວາມຕຶງຄຽດ ຫຼື ຄວາມເສົ້າ ຫຼື ຄວາມວິຕົກກັງວົນໃຈ ໂດຍທົ່ວໄປການຫົວ ແລະ ການມີອາລົມຄົບຂັນມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະຊ່ວຍລົດຄວາມຄຽດ ແລະ ພຶດຕິກຳຄວາມຮຸນແຮງລົງໄດ້.

2.4 **ການຊອກສະແຫວງຫາແຫຼ່ງໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ:** ເມື່ອບຸກຄົນປະເຊີນກັບສະພາບວຸ່ນວາຍໃຈກໍມັກຈະຫາແຫຼ່ງທີ່ຈະໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຫຼື ສະແຫວງຫາຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ກໍາລັງໃຈ ເມື່ອບຸກຄົນທີ່ເຂົາໄປຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຈະຕ້ອງເປັນບຸກຄົນທີ່ເຂົາໄວ້ວາງໃຈ ແລະ ມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນວ່າຈະຮັກສາຄວາມລັບຂອງເຂົາໄວ້ໄດ້.

2.5 **ການພກຜ່ອນນອນລັບ:** ພາຍຫຼັງການພກຜ່ອນນອນລັບແລ້ວຄວາມຮຸນແຮງຂອງບັນຈະຄ່ອຍໆລົດລົງ ຂະນະທີ່ກໍາລັງລັບກໍອາດຝັນຮ້າຍ ແຕ່ເມື່ອຕົນຂຶ້ນມາເຂົາກໍຈະຕິດຕໍ່ປະສົບການທີ່ເຂົາໄດ້ຈາກຄວາມຝັນ ແລະ ໄດ້ຈາກຊ່ວງເວລາທີ່ລັບໄປ ອາດຊ່ວຍໃຫ້ເຂົາສໍານຶກຮູ້, ວິເຄາະສະພາບການຕ່າງໆ ອັນຈະເຮັດໃຫ້ເຂົາໃຈ

ເຫດການໄດ້ດີຂຶ້ນ ເຊິ່ງຈະເປັນຜົນໃຫ້ເຂົາໄດ້ລະງັບຄວາມຮູ້ສຶກ, ຄວາມຄຽດ, ຄວາມຜິດຫ້ວງ ແລະ ຄວາມບໍ່ສະບາຍໃຈຕ່າງໆໄດ້.

3 ການໃຊ້ກົນໄກໃນການປັບຕົວ ຫຼື ກົນໄກປ້ອງກັນທາງຈິດ

ເປັນວິທີການ ຫຼື ກົນໄກທີ່ບຸກຄົນນຳມາໃຊ້ເພື່ອຜ່ອນຄາຍຄວາມຕຶງຄຽດ, ຄວາມກັງວົນໃຈ, ຄວາມຂັບຂ້ອງໃຈ ຫຼື ຄວາມຂັດແຍ້ງໃນໃຈ ໂດຍຮັກສາໄວ້ເຊິ່ງຄວາມພູມໃຈຕ່າງໆ ອັນເນື່ອງມາຈາກຄວາມຢ້ານກົວ, ຄວາມສຳນຶກຜິດຕ່າງໆ ເຊິ່ງກົນໄກໃນການປັບຕົວໄດ້ແກ່:

3.1 ປະເພດຕໍ່ສູ້ ຫຼື ປະເຊີນບັນຫາເຊັ່ນ:

1) ການຫາເຫດຜົນເຂົ້າຂ້າງຕົນເອງ: ເປັນການຫາເຫດຜົນທີ່ດີ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບມາອະທິບາຍແທນເຫດຜົນທີ່ແທ້ຈິງ ເພື່ອຮັກສາຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ດີຂອງຕົນເອງໄວ້ ເຊັ່ນ: ເສັງໄດ້ຄະແນນນ້ອຍ ກໍອ້າງວ່າເພາະມົວເມົາແຕ່ຊ່ວຍວຽກແມ່ຂາຍເຄື່ອງບໍ່ມີເວລາອ່ານໜັງສື.

2) ການໂຍນຄວາມຜິດໃຫ້ຜູ້ອື່ນ: ເປັນການຍ້າຍ ຫຼື ການໂຍນຄວາມຜິດໃຫ້ຜູ້ອື່ນເພື່ອລົດຄວາມບໍ່ພໍໃຈ ຫຼື ລົດຄວາມຄຽດຂອງຕົນເອງລົງ, ບໍ່ຍອມຮັບຄວາມບົກຜ່ອງຂອງຕົນເອງ ຫຼື ບໍ່, ຍອມສຳຫຼວດຄວາມຄິດຂອງຕົນເອງ ເຊັ່ນ: ຕ້ອງເສັງຄືນ ຫຼື ແກ້ F ກໍອ້າງວ່າເພາະຄູອາຈານສອນບໍ່ຮູ້ເລື່ອງ ຫຼື ສອນບໍ່ເກັ່ງ.

3) ການລະບາຍອາລົມ: ເປັນການຍ້າຍອາລົມຈາກບຸກຄົນ ຫຼື ສິ່ງຂອງໜຶ່ງໄປຍັງອີກບຸກຄົນໜຶ່ງ ຫຼື ສິ່ງຂອງໜຶ່ງ ເພື່ອລົດຄວາມບໍ່ພໍໃຈ ຫຼື ລົດຄວາມໃຈຮ້າຍ ເຊັ່ນ: ບໍ່ພໍໃຈເອື້ອຍອ້າຍທີ່ກ່າວຕັກເຕືອນ ຈຶ່ງໄປຮ້າຍໃສ່ແມວ ຫຼື ສັດລ້ຽງທີ່ຢູ່ໃກ້ໆຕົວ.

4) ການຊົດເຊີຍ: ເປັນການຫາຈຸດເດັ່ນຂອງຕົນເອງມາລົບປົມດ້ອຍ ເຊັ່ນ: ຄົນຮູບຮ່າງເຕັຍແຕ່ຮຽນເກັ່ງ ຫຼື ໜ້າຕາບໍ່ງາມ ແຕ່ມີນ້ຳໃຈຄ່ອຍຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ອື່ນ.

5) ການທົດແທນ: ເປັນການທົດແທນກິດຈະກຳ ເຊິ່ງບໍ່ເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງສັງຄົມດ້ວຍກິດຈະກຳທີ່ເປັນທີ່ຍອມຮັບ ເຊັ່ນ: ຄົນທີ່ມີພິຕິກຳຫ້າວຫານກໍໃຫ້ຕີມວຍ ຫຼື ເປັນນັກກິລາຍິງປືນ.

3.2 ປະເພດຫຼີກລ່ຽງ ຫຼື ໜີບັນຫາ

ມີດັ່ງລຸ່ມນີ້:

1) ການແຍກຕົວອອກຈາກສັງຄົມ: ບຸກຄົນທີ່ໃຊ້ວິທີນີ້ໃນກໍລະນີທີ່ທາງອອກດ້ວຍວິທີອື່ນແລ້ວບໍ່ໄດ້ຜົນ, ບຸກຄົນປະເພດນີ້ຈະຂາດຄວາມກະຕື້ລີ້ລືນ, ຂາດຄວາມສົນໃຈໃນສິ່ງຕ່າງໆ ແຕ່ຈະຢູ່ຕາມລຳພັງເໝືອນຢູ່ໃນໂລກຂອງຕົນເອງ.

2) ການຖົດຖອຍ: ເປັນການຖອຍເຂົ້າສູ່ພຶດຕິກຳດັ່ງເດີມທີ່ຕົນເອງເຄີຍໃຊ້ໄດ້ຜົນມາແລ້ວໃນອະດີດ, ເຊິ່ງອາດສະແດງອອກໂດຍຄຳເວົ້າ ເຊັ່ນ: ການບໍ່ຍອມຊ່ວຍຕົນເອງໃນເລື່ອງຕ່າງໆ ຕ້ອງຄອຍໃຫ້ບຸກຄົນອື່ນເຮັດໃຫ້ ເຊັ່ນ: ການເວົ້າບໍ່ຄອດ ຫຼື ລົງໄປນອນດິນເມື່ອບໍ່ພໍໃຈ.

3) ການໜີເຂົ້າສູ່ພາວະເຈັບປ່ວຍ: ເພື່ອຈະຫຼີກລ່ຽງສະຖານະການທີ່ບໍ່ປາດຖະໜາໂດຍຄວາມເຈັບປ່ວຍນີ້ ໂດຍບໍ່ໄດ້ແກ້ໄຂເຮັດ ເຊັ່ນ: ເດັກທີ່ຢ້ານກົວພໍ່ແມ່ຮ້າຍເມື່ອຮູ້ສຶກວ່າຕົນເອງເຮັດຄວາມຜິດ ຈະມີອາການເປັນໄຂ້ບໍ່ສະບາຍ ຫຼື ອາການຫາຍໃຈພຶດ.

3.3 ປະເພດໃຊ້ການບັນບັດ

ມີດັ່ງລຸ່ມນີ້:

1) **ຫາທີ່ປຶກສາ:** ໂດຍບໍ່ເກັບຄວາມອຶດອັດໃນໃຈຫຼາຍຈົນເກີນໄປ, ບຸກຄົນທີ່ຄວນປຶກສາໄດ້ແກ່: ພໍ່ແມ່, ໝູ່ ເພື່ອນສະໜິດສະໜົມ, ຄູ່ຝ່າຍແນະແນວ ຫຼື ຈິດຕະແພດ.

2) **ຫຼີກລ່ຽງສະຖານະການ:** ທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາຊົ່ວຄາວ ແທນທີ່ຈະຄິດຫຼ້າກັບບັນຫານັ້ນ ຫາເວລາໄປ ພັກຜ່ອນໃນສະຖານທີ່ທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ເກີດຄວາມສະບາຍໃຈ ເຊັ່ນ: ລາພັກຜ່ອນໂດຍໄປແຄມທະເລ ຈັກ 2 ຫາ 3 ວັນ ແລ້ວຈຶ່ງກັບມາເລີ່ມເຮັດວຽກໃໝ່.

3) **ຫຼີກລ່ຽນການຄາດຫວັງໃຫ້ໄດ້ໝົດທຸກຢ່າງ:** ຄົນທີ່ຕັ້ງຄວາມຫວັງໄວ້ສູງໂພດມັກຈະເກີດຄວາມຕຶງຄຽດ ທາງອາລົມ ເມື່ອບໍ່ໄດ້ຕາມທີ່ຫວັງ ຈຶ່ງກຽມຄວາມຮູ້ສຶກຜິດຫວັງໄວ້ແດກຈະບໍ່ຮູ້ສຶກຜິດຫວັງຫຼາຍ.

4) **ພະຍາຍາມນັ່ງສະມາທິເພື່ອຄວາມສະຫງົບໃນອາລົມ:** ການນັ່ງສະມາທິເປັນເຮັດໃຫ້ຈິດໃຈວ່າຈາກຄວາມ ຄິດວຸ້ນວາຍ ເພາະການນັ່ງສະມາທິຈະເຮັດໃຫ້ຈິດໃຈສະຫງົບເກີດສະຕິ ແລະ ປັນຍາອັນທີ່ຈະນຳມາເຊິ່ງຄວາມ ສະຫງົບໃນຈິດໃຈໄດ້, ເມື່ອຄິດທີ່ຈະເຮັດຫຍັງຍອມຈະມີສະຕິ ແລະ ຈະເຮັດໃຫ້ໄດ້ຮັບຄວາມສຳເລັດໃນສິ່ງນັ້ນ.

5. ສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ

5.1. ຄວາມໝາຍຂອງສຸຂະພາບ

ອົງການອະນາໄມໂລກໃຫ້ຄວາມໝາຍຂອງສຸຂະພາບ (**Health**) ວ່າສຸຂະພາບໝາຍເຖິງຄວາມສົມບູນ ປາສະຈາກພະຍາດຕ່າງໆ ທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງມາງຈິດໃຈ, ມີສຸຂະພາບທາງຈິດທີ່ດີ, ສາມາດປັບ ຕົນເອງໃຫ້ເຂົ້າກັບສັງຄົມ. ຈາກຄວາມໝາຍດັ່ງກ່າວຈຶ່ງສາມາດແບ່ງສຸຂະພາບຂອງມະນຸດອອກເປັນ 2 ດ້ານ ຄື:

5.1.1. ຄວາມໝາຍຂອງສຸຂະພາບກາຍ

ສຸຂະພາບກາຍ (**Physical Health**) ໝາຍເຖິງສຸຂະພາບຂອງອະໄວຍະວະຕ່າງໆເຊິ່ງເປັນສ່ວນປະກອບ ຂອງຮ່າງກາຍທາງພາຍນອກ ແລະ ພາຍໃນຂອງຮ່າງກາຍ ເຊັ່ນ ແຂນ, ຂາ, ຕັບ, ຫົວໃຈ ແລະ ອື່ນໆ ອະໄວຍະວະ ຕ່າງໆ ເຫຼົ່ານີ້ຕ້ອງປົກກະຕິບໍ່ພິການ ແລະ ມີປະສິດທິພາບ, ບໍ່ຜິດປົກກະຕິຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ສາມາດເຮດວຽກ ຕາມປົກກະຕິຈຶ່ງເອີ້ນວ່າສຸຂະພາບທາງກາຍ.

- ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ

ສຸຂະພາບກາຍ	ສຸຂະພາບຈິດ
1. ເປັນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຮ່າງກາຍໂດຍກົງ, ຄວາມບົກຜ່ອງເກີດຈາກຮ່າງກາຍຜິດປົກກະຕິເຊັ່ນ: ເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍ, ເປັນຕົ້ນ.	1. ເປັນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຈິດໃຈຄວາມບົກຜ່ອງຂອງສະພາບຈິດໃຈທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກປັບຕົນທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ເກີດຈາກສະພາບແວດລ້ອມອື່ນໆ.
2. ເປັນເລື່ອງສັງເກດງ່າຍ ໂດຍສັງເກດຈາກຄວາມຜິດປົກກະຕິຂອງຮ່າງກາຍເຊັ່ນ: ຈ່ອຍລົງ ຫຼື ບໍລິເວນຮ່າງກາຍໄດ້ຮັບບາດເຈັບ.	2. ເປັນເລື່ອງທີ່ສັງເກດໄດ້ຍາກຕ້ອງຈາກພຶດຕິກຳທີ່ສະແດງອອກ ໂດຍອາໄສເກນມາດຕະຖານທາງສັງຄົມ ຫຼື ເກນອື່ນໆ ຊ່ວຍວັດ.
3. ຄວາມສົມບູນ ຫຼື ຄວາມບົກຜ່ອງສຸຂະພາບຮ່າງກາຍຍ່ອມສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບຈິດໂດຍກົງ.	3. ຄວາມບົກຜ່ອງສຸຂະພາບຈິດອາດຈະມີຜົນ ຫຼື ບໍ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບທາງຮ່າງກາຍຫຼາຍປານໃດ.

5.1.2. ຄວາມໝາຍຂອງສຸຂະພາບຈິດ

ສຸຂະພາບຈິດ ກົງກັບພາສາອັງກິດ (Mental Health) ເຊິ່ງອີງການອະນາໄມໂລກໃຫ້ຄວາມໝາຍວ່າ ສຸຂະພາບຈິດ ໝາຍເຖິງຄວາມສົມບູນທາງດ້ານຈິດໃຈເຊິ່ງປາສະຈາກອາການໂລກຈິດ, ໂລກປະສາດ ຫຼື ລັກສະນະຜິດປົກກະຕິອື່ນໆທາງຈິດໃຈ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບສິ່ງແວດລ້ອມໄດ້ໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ້ງພາຍໃນໃຈ, ມີຄວາມສຸກ, ມີສຳພັນທະພາບອັນດີງາມຂອງບຸກຄົນອື່ນ ແລະ ດຳລົງຊີວິດຢູ່ໄດ້ດ້ວຍຄວາມສົມດຸນຢ່າງສະບາຍໃຈ.

ຫຼວງວິຊຽນ ແພທຍາຄົມ ຈິດຕະແພດ ຜູ້ອຳນວຍການໂຮງໝໍສົມເດັດເຈົ້າພະຍາເຊິ່ງເປັນຄົນທຳອິດຂອງໄທໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍວ່າ: ສຸຂະພາບຈິດຄື ສະພາບຊີວິດເປັນສຸກ ຜູ້ມີອາລົມໝັ້ນຄົງ, ສາມາດປັບຕົວໄດ້ເຂົ້າກັບສັງຄົມທີ່ປ່ຽນແປງໄດ້, ມີສະມັດທະພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະ ຢູ່ຮ່ວມກັບຜູ້ອື່ນໄດ້ດ້ວຍຄວາມພໍໃຈ ແລະ ເປັນຜູ້ທີ່ມີສຸຂະພາບຈິດສາມາດປັບຕົນເອງຢູ່ໄດ້ດ້ວຍຄວາມສຸກໃນໂລກ ເຊິ່ງປ່ຽນແປງຢ່າງວ່ອງໄວ

ຜ່ອງພັນ ເກີດພິທັກ ໃຫ້ຄວາມໝາຍວ່າສຸຂະພາບຈິດຄື ຄວາມສົມບູນຂອງຈິດໃຈທີ່ປາສະຈາກການຜິດປົກກະຕິຕ່າງໆທາງຈິດ, ໂລກປະສາດມີຄວາມໝັ້ນຄົງທາງຈິດໃຈ, ສາມາດປັບຕົວໄດ້ດີຢ່າງເໝາະສົມໃນສັງຄົມໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ້ງໃນໃຈ

ຝົນແສງ ສິ່ງແກ້ວ ໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍວ່າ ສຸຂະພາບຈິດຕິສະພາບຊີວິດທີ່ເປັນສຸກ, ມີອາລົມໝັ້ນຄົງ, ສາມາດປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ປ່ຽນແປງໄດ້, ມີສະມັດທະພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະ ຢູ່ຮ່ວມດ້ວຍຄວາມພໍໃຈ

ຈາກຄວາມໝາຍຂ້າງເທິງນັ້ນສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ສຸຂະພາບຈິດໝາຍດຶງ ຄວາມສົມບູນທາງດ້ານຈິດໃຈ, ປາສະຈາກອາການທີ່ຜິດປົກກະຕິທາງຈິດ, ສາມາດປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າປັບສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ປ່ຽນແປງໃໝ່ຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ສາມາດດຳເນີນຊີວິດຮ່ວມກັບຜູ້ອື່ນຢູ່ໃນສັງຄົມໄດ້ຢ່າງມີຄວາມສຸກ.

5.2. ຄວາມສຳຄັນຂອງສຸຂະພາບຈິດ

ສຸຂະພາບຈິດມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຊີວິດຂອງມະນຸດຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ກ່ຽວກັບຊີວິດປະຈຳວັນຂອງຄົນ, ສຸຂະພາບຈິດມີຄວາມສຳຄັນເທົ່າໆກັບສຸຂະພາບກາຍ, ບັນຫາທາງສຸຂະພາບຈິດເສື່ອມໃນປັດຈຸບັນນັບມື້ນັບສູງຂຶ້ນ ເຊິ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາຫຍຸ້ງຍາກຊັບຊ້ອນໃນສັງຄົມ ເຊັ່ນ: ບັນຫາອາສະຍາກຳ, ບັນຫາຄອບຄົວ

ສຸຂະພາບຈິດກໍ່ຄ້າຍຄືສຸຂະພາບກາຍຄືແບ່ງອອກໄດ້ເປັນຫຼາຍລະດັບ, ສຸຂະພາບຈິດຂອງບຸກຄົນສາມາດປ່ຽນແປງໄດ້, ບາງຄັ້ງກໍ່ເປັນປົກກະຕິ ແຕ່ບາງຄັ້ງກໍ່ມີຂໍ້ປົກຜ່ອງ ຖ້າບຸກຄົນໃດມີສຸຂະພາບຈິດທີ່ປົກຜ່ອງຫຼາຍໆຈົນກະທັ້ງບໍ່ສາມາດດຳເນີນຊີວິດຢ່າງບຸກຄົນທຳມະດາທົ່ວໄປໄດ້ກໍ່ຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງເຂົ້າຮັບການບຳບັດທາງຈິດໂດຍສ່ວນຫຼາຍແລ້ວເຮົາມັກຈະພົບເຫັນບຸກຄົນທີ່ມີສະພາບທາງຈິດທີ່ຜິດມະນຸດໃນປັດຈຸບັນຕ້ອງພົບກັບສະພາບຕົງຄຽດຫຼວງຫຼາຍ, ສະພາບເສດຖະກິດທີ່ຜິດເຄື່ອງ, ລວມທັງຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ຕ້ອງມີຕໍ່ຄອບຄົວ ແລະ ສັງຄົມ, ຄວາມວິຕົກກັງວົນທີ່ເກີດຈາກຄວາມບໍ່ປອດໄພຕ່າງໆ ໃນສັງຄົມ ເຊັ່ນ: ຜູ້ຂີ່ລັກ, ການປຸ້ນຈີ້, ການແຂ່ງຂັນຍິ່ງໃນປັດຈຸບັນມີການແຜ່ກະຈາຍຂອງສາຍເສບຕິດ, ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ທີ່ມີສຸຂະພາບບໍ່ດີຈຶ່ງອາດຫັນໄປເສບຢາເສບຕິດເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ ສະພາບການດັ່ງກ່າວນັ້ນມີແຕ່ຜູ້ທີ່ມີຮ່າງກາຍສົມບູນ ແລະ ຈິດໃຈທີ່ເຂັ້ມແຂງເທົ່ານັ້ນທີ່ຈະສາມາດຕໍ່ສູ້ໄດ້ນັ້ນຄື ຜູ້ທີ່ມີສຸຂະພາບຈິດທີ່ດີຈະຜ່ານພື້ນສະພາບການເຫຼົ່ານັ້ນ ໄປໄດ້ດ້ວຍດີນັ້ນຄື ບຸກຄົນມີຄວາມສາມາດທີ່ຈະປັບຕົວຕໍ່ສະຖານະການເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ຢ່າງມີສະຕິ ແລະ ມີເຫດຜົນ.

5.3. ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ

ສຸຂະພາບທີ່ດີນັ້ນຈະຕ້ອງມີຄວາມສົມບູນ, ຄວາມປາສະຈາກໂລກໄພໄຂ້ເຈັບທາງຮ່າງກາຍລວມທັງມີຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະ ເຂັ້ມແຂງທາງຈິດໃຈລວມທັງສາມາດທີ່ປັບປຸງຕົວເອງໃຫ້ເຂົ້າກັບສັງຄົມທີ່ປ່ຽນແປງໄດ້ດັ່ງນັ້ນໂດຍທົ່ວໆໄປແລ້ວ ສຸຂະພາບຂອງມະນຸດຈຶ່ງແບ່ງເປັນສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ. ຮ່າງກາຍ ແລະ ຈິດໃຈມີຄວາມສຳພັນກັນຢ່າງສະໜິດແໜ້ນ ແລະ ຊັບຊ້ອນ ຈົນບໍ່ສາມາດຈາກອອກຈາກກັນໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ ບໍ່ວ່າຮ່າງກາຍ ຫຼື ຈິດໃຈຕ່າງມີຄວາມສຳຄັນເທົ່າກັນ, ຈິດໃຈຄືຜູ້ເປັນນາຍ ແລະ ຮ່າງກາຍຄືຜູ້ຮັບຄຳສັ່ງໄປປະຕິບັດ, ຫາກມີແຕ່ອອກຄຳສັ່ງແຕ່ບໍ່ມີຜູ້ຮັບຄຳສັ່ງໄປປະຕິບັດວຽກງານ ກໍ່ບໍ່ອາດດຳເນີນໄດ້ໃນເວລາດຽວກັນຫາກມີແຕ່ຜູ້ປະຕິບັດບໍ່ມີຜູ້ອອກຄຳສັ່ງວຽກກໍ່ດຳເນີນບໍ່ໄດ້ຄືກັນ ຈິດໃຈເປັນສູນລວມຂອງການບໍລິຫານງານຂອງມະນຸດສິ່ງກະຕຸ້ນທຸກຊະນິດເມື່ອມາກະທົບໃສ່ຮ່າງກາຍ ແລ້ວ ຈະຖືກລາຍງານໂດຍຜ່ານລະບົບປະສາໄປສູ່ສະໝອງ ແລະ ຈິດໃຈ ຄວາມຮູ້ສຶກຕ່າງໆ ເຫຼົ່ານີ້ຮ່າງກາຍບໍ່ໄດ້ເປັນຕົວຮູ້ສຶກເອງແຕ່ຈິດໃຈ ເປັນຜູ້ຮັບຮູ້ ແລະ ຮູ້ສຶກວ່າເປັນຄວາມຮູ້ສຶກສະນິດໃດ ແລະ ຢູ່ສ່ວນໃດຂອງຮ່າງກາຍ. ນອກຈາກຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ຈິດໃຈຮັບຮູ້ຈາກການສຳພັດທາງກາຍແລ້ວ, ຈິດໃຈຍັງເກີດການ

ຮັບຮູ້ຂຶ້ນເອງພາຍໃນໄດ້ດ້ວຍ ເຊັ່ນ: ດີໃຈ, ເສຍໃຈ, ຮັກ, ໃຈຮ້າຍ ແຕ່ອາລົມ ແລະ ຄວາມຮູ້ສຶກເຫຼົ່ານີ້ຈະສະແດງອອກທາງຮ່າງກາຍໃນດ້ານພຶດຕິກຳຕ່າງໆ.

ຮ່າງກາຍ ແລະ ຈິດໃຈມີຜົນກະທົບຕໍ່ກັນນັ້ນຄື ຄວາມເຈັບປວດຊຶ່ງເປັນສັນຍານອັນຕະລາຍຂອງຮ່າງກາຍທີ່ສິ່ງໄປບອກຈິດໃຈ. ແນວໃດກໍ່ຕາມຈິດໃຈກໍ່ຈະມີກິນໄກໃນການລົດຄວາມຮູ້ສຶກເຈັບປວດເຫຼົ່ານັ້ນລົງໄດ້ ຫຼື ເພີກເສີຍຄວາມສົນໃຈຂອງຈິດໃຈໄປຈົນລົມຄວາມເຈັບປວດໄປຊົ່ວຂະນະ ແຕ່ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ອາດຈະຮູ້ສຶກເຈັບປວດຫຼາຍເກີນໄປ ຫຼື ພະຍາຍາມຖືເອົາຄວາມເຈັບປວດເປັນຂໍ້ອ້າງເພື່ອຈະຕ້ອງເຮັດສິ່ງອື່ນທີ່ບໍ່ປະສົບອາລົມ

ການເຈັບປວດທາງຈິດໃຈ ຫຼື ຮ່າງກາຍຈະສົ່ງຜົນກະທົບກະເທືອນກັນໄດ້ຕະຫຼອດເວລາເພາະແທ້ຈິງແລ້ວສຸຂະພາບທາງກາຍກັບສຸຂະພາບຈິດມີຄວາມສຳພັນກັນຢ່າງໄກ້ຊິດ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ທັງສຸຂະພາບກາຍ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດມີຄວາມສຳພັນກັນຢ່າງໄກ້ຊິດ ຖ້າຮ່າງກາຍເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍກໍ່ຈະສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບຈິດ ໃນຄວາມໝາຍດຽວກັນກໍ່ຄື ຖ້າມີຄວາມບົກຜ່ອງທາງດ້ານຈິດໃຈກໍ່ຈະມີຜົນຕໍ່ສຸຂະພາບກາຍ ດັ່ງຄຳທີ່ວ່າ “ ຈິດໃຈທີ່ດີງາມຍ່ອມຢູ່ໃນຮ່າງກາຍທີ່ສົມບູນ ”.

5.4. ໂລກປະສາດ ແລະ ໂລກຈິດ

ກ. ໂລກປະສາດ (Neutrotic Disorder)

ເປັນຄວາມຜິດປົກກະຕິທາງຈິດຢ່າງໜຶ່ງ ເຊິ່ງບໍ່ຮຸນແຮງຄືກັບໂລກຈິດ, ພວກນີ້ຈະບໍ່ມີຄວາມສາມາດໃນດ້ານການປະເຊີນບັນຫາຊີວິດປະຈຳວັນ ໂດຍຍັງຈະຮູ້ຈັກຕົນເອງ ແລະ ຮັບຮູ້ສິ່ງຕ່າງໆຕາມຄວາມເປັນຈິງພຶດຕິກຳຍັງເປັນທີ່ຍືມຮັບຂອງສັງຄົມ, ເປັນໂລກທີ່ເກີດຈາກການປັບອາລົມບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມສະຖານະການ ຫຼື ກາລະເທສະ, ເມື່ອເກີດຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈ ຫຼື ຄວາມຂັດແຍ່ງໃນໃຈຈະມີອາການວິຕົກກັງວົນເກີນໄປ, ອິດອັດຢ້ານກົວ, ຊົມເສົ້າ, ເປັນລັກສະນະກາຍສະແດງອອກເພາະບໍ່ມີສາເຫດທາງກາຍ.

ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມ ບຸກຄົນທີ່ມີອາການທາງປະສາດກໍ່ຄືວ່າເປັນຄົນບ້າ ເພາະບໍ່ໄດ້ມີການສູນເສຍບຸກຄະລິກກະພາບທັງໝົດ, ທີ່ມີອາການຫຼົງຜິດ ຫຼື ອາການປະສາດຫຼອນແຕ່ຢ່າງໃດ, ບຸກຄົນເຫຼົ່ານີ້ຍັງສາມາດຢູ່ໃນໂລກຂອງຄວາມເປັນຈິງໄດ້, ແຕ່ການເຮັດວຽກງານອາດລົດປະສິດທິພາບລົງຈາກປົກກະຕິ, ໂລກປະສາດມີຢູ່ຫຼາຍອາການ ເຊິ່ງບໍ່ສາມາດແຍກຈາກກັນໄດ້ໂດຍເດັດຂາດ, ບຸກຄົນທີ່ມີອາການປະສາດມັກມີລັກສະນະປະສົມຫຼາຍຮູບແບບ ເຊິ່ງສາມາດແຍກອອກໄດ້ດັ່ງນີ້:

❖ ຊະນິດຂອງໂລກປະສາດ

1. **ໂລກປະສາດແບບວິຕົກກັງວົນ (Anxiety Neurosis)** ມີອາການທີ່ສຳຄັນຄື ມີຄວາມວິຕົກກັງວົນໃນສິ່ງທີ່ບໍ່ທັນເກີດຂຶ້ນ, ມີຄວາມຮູ້ສຶກບໍ່ສະບາຍໃຈ, ຢ້ານກົວ, ຕຶງຄຽດ, ມີເຫື່ອອອກ ໜາວໆ ຮ້ອນໆ ບາງຄັ້ງຈະຮູ້ສຶກຄືໄສ້ປວກຮາກ, ມີຈິດໃຈຟຸ້ງຊ່ານ, ຫວາດກົວອັນຕະລາຍທີ່ຕົນຄິດວ່າຈະເກີດຂຶ້ນຫຼາຍເກີນ

2. **ໂລກປະສາດຊະນິດຢ້ານກົວ (Psychosthenia or phobic Reaction)** ມັກມີອາການຮ່ວມກັນນລັກສະນະວິຕົກກັງວົນ ໂດຍຈະເປັນອາການຢ້ານກົວສິ່ງຂອງ ຫຼື ສະຖານະການຢ່າງໃດໜຶ່ງໂດຍບໍ່ມີເຫດຜົນສິ່ງຜິດໃຫ້ສະແດງຄວາມຢ້ານກົວຕໍ່ສິ່ງອ້ອມຕົວຕະຫຼອດ ເຊັ່ນ: ຢ້ານຄວາມສູງ, ຢ້ານຄວາມໂລ່ງແຈ້ງ, ຢ້ານທີ່ແຄບ, ຢ້ານ

ແສງ, ຢ້ານຄວາມມືດ ເປັນຕົ້ນ ໂດຍທົ່ວໄປຈະພົບວ່າອາການໂລກປະສາດຊະນິດນີ້ ຈະເກີດຈາກບຸກຄົນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບປະສົບການທີ່ບໍ່ດີກ່ຽວກັບສິ່ງກະຕຸ້ນຊະນິດນັ້ນໆ ມາຕັ້ງແຕ່ຍັງເປັນເດັກນ້ອຍໆ.

3. **ໂລກປະສາດຊະນິດຢ້າຄິດຢ້າທໍາ (Obsessive Reaction)** ສາມາດແບ່ງເປັນ 2 ລັກສະນະເຊິ່ງມັກຈະເລີ່ມຈາກອາການຢ້າຄິດກ່ອນ ຄືຄິດເຖິງເລື່ອງໜຶ່ງໃດແບບຊ້ຳຊາກ ກັງວົນ ແມ່ນວ່າເລື່ອງນັ້ນບໍ່ແມ່ນເລື່ອງທີ່ສໍາຄັນກໍຕາມ ໂດຍບໍ່ສາມາດຫາຂໍ້ຢຸດໄດ້ ຈຶ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດອາການຢ້າເຮັດຄືເຮັດສິ່ງໃດຊ້ຳໆ ພຽງເລື່ອງດຽວ ເຊັ່ນ ຄິດວ່າກ່ອນອອກຈາກເຮືອນໄດ້ອັດປະຕູ ຫຼື ຍັງ ຄິດວ່າມີບໍ່ສະອາດຈຶ່ງລ້າງແລ້ວລ້າງອີກ ຫຼື ເວົ້າເລື່ອງເກົ່າຊ້ຳຊາກຫຼາຍໆເທື່ອເປັນຕົ້ນ. ບຸກຄົນທີ່ມີອາການໂລກປະສາດຊະນິດນີ້ມັກຈະມີຄວາມພະຍາຍາມແກ້ຕົວເອງດ້ວຍການຄວບຄຸມຄວາມຄິດ ແລະ ການກະທໍາ ແຕ່ກໍມັກຈະປະສົບຄວາມລົ້ມເຫຼວ.

4. **ໂລກປະສາດແບບຮີດສະຫິເລຍ (Hysteria)** ມັກມີອາການສະແດງອອກຂອງຄວາມເຈັບປວດທາງກາຍ ໂດຍບໍ່ສາມາດກວດພົບໄດ້ເຖິງສາເຫດຂອງອາການ ເຊັ່ນ ທະຫານທີ່ພົບເຫັນສະພາບໃນສະໜາມລົບທຸກມື້ທຸກວັນ ອາດເກີດອາການເປັນງ່ອຍຂຶ້ນມາເນື່ອງຈາກເຂົາຮູ້ສຶກວ່າຖ້າເປັນງ່ອຍແລ້ວຈະຖືກຖອນຕົວອອກຈາກການໄປສະໜາມລົບທີ່ໜ້າຢ້ານກົວ ແລະ ເມື່ອພື້ນສະພາບນັ້ນອອກມາແລ້ວເຂົາກໍຈະກັບສູ່ສະພາບທາງກາຍທີ່ປົກກະຕິໄດ້ເປັນຕົ້ນຫຼາຍຄັ້ງທີ່ຜູ້ມີອາການທາງປະສາດຊະນິດນີ້ມັກຈະຮຽນແບບອາການຂອງໂລກທາງກາຍຕ່າງໆ ໂດຍອາການທາງກາຍທີ່ເກີດຂຶ້ນມັກຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບອະໄວຍະວະຮັບສໍາພັດ ເຊິ່ງເຮັດໜ້າທີ່ຕິດຕໍ່ກັບໂລກພາຍນອກ ເຊັ່ນ ກ້າມເນື້ອກະຕຸ້ນ, ກ້າມເນື້ອອ່ອນກໍາລັງ, ອໍາມະພາດ, ກ້າມເນື້ອເຄິ່ງຕີງ ແລະ ອາການທີ່ກ່ຽວກັບການຮັບຄວາມຮູ້ສຶກ ເຊັ່ນ ບໍ່ມີຄວາມຮູ້ສຶກ, ມືນຊາຕາມແຂນຂາ ແລະ ເຈັບທ້ອງ, ປະສາດຫຼອນ, ໂລກປະສາດຊະນິດນີ້ ບາງກໍລະນີມີບັນຫາເລື່ອງເພດເຂົ້າມາກ່ຽວຂ້ອງ ມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະຮຽກຮ້ອງຄວາມສົນໃຈຈາກຜູ້ອື່ນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນສ່ວນຫຼາຍເຂົ້າໃຈຜິດວ່າເປັນໂລກຂາດຜູ້ຊາຍບໍ່ໄດ້ ເຊິ່ງເປັນຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ.

5. **ໂລກປະສາດຊະນິດຊຶມເສົ້າ (Depressive Neurosis)** ມັກມີອາການໂສກເສົ້າເສຍໃຈເປັນເວລາດົນນານ, ເກີດຈາກຄວາມຂັດແຍ້ງໃນໃຈ ຫຼື ມີເຫດການທີ່ຕ້ອງສູນເສຍສິ່ງທີ່ຮັກຢ່າງກະທັນຫັນ ຜູ້ທີ່ມີອາການຂອງໂລກນີ້ ມັກມີອາລົມທີ່ແປປວນຕະຫຼອດເວລາ.

6. **ໂລກປະສາດຊະນິດອຸປະທານ (Hypochondrical Reaction)** ມັກສະແດງອາການຄິດວິຕົກກັງວົນກ່ຽວກັບສຸຂະພາບຂອງຕົນແອງ ໂດຍມັກຄິດໄປເອງວ່າຕົນເອງເຈັບປ່ວຍເປັນພະຍາດນັ້ນໆ ນີ້ໆ ໂດຍສະເພາະພະຍາດທີ່ຮ້າຍແຮງ ສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດພຶດຕິກຳມັກໄປພົບ ແລະ ເປີກສາແພດຢູ່ເປັນປະຈຳເພື່ອຂໍປິ່ນປົວ.

7. **ໂລກປະສາດຊະນິດທຸ້ຖອຍ (Neurasthenia Neurosis or Aesthonic)** ມັກສະແດງອາການອ່ອນເພຍ, ໜົດຮງ, ທ້ແທ້, ເຫຼືອໜ່າຍ, ກິນເຂົ້າບໍ່ໄດ້ ເຊິ່ງມັກເກີດອາການເຫຼົ່ານີ້ເປັນປະຈຳ ຈຶ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດຜົນເສຍຕ່ຳໆກາຍ ແລະ ການເຮັດວຽກຢ່າງສູງ.

8. **ໂລກປະສາດຊະນິດຫຼາຍບຸກຂະລິກກະພາບ (Dissociative Identity Disorder)** ມັກມີລັກສະນະບຸກຄະລິກກະພາບຫຼາຍຢ່າງໃນຄົນໆດຽວ ໂດຍໃນຊ່ວງເວລາໜຶ່ງອາດສະແດງບຸກຄະລິກກະພາບແບບໜຶ່ງຢ່າງຊັດເຈນ, ແຕ່ບຸກຄະລິກກະພາບອາດມີການປ່ຽນແປງໄປໂດຍວ່ອງໄວເມື່ອຢູ່ໃນຊ່ວງເວລາໃດໜຶ່ງ. ຜູ້ເປັນໂລກນີ້ບໍ່ສາມາດຈື່ໄດ້ເມື່ອຢູ່ໃນບຸກຄະລິກກະພາບອີກແບບໜຶ່ງອາການດັ່ງກ່າວຈະຄ້າຍກັບໂລກຈິດແພດ ແຕ່ເປັນໃນຊ່ວງເວລາສັ້ນໆ ແລະ ເຊົາໄດ້.

❖ ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດໂລກປະສາດ

1. **ສາເຫດທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ກຳມະພັນ:** ສາເຫດນີ້ກໍ່ຍັງບໍ່ທັນຢືນຢັນເປັນທາງການ, ແຕ່ກໍ່ມີຄວາມເຊື່ອວ່າຜູ້ທີ່ມີຮູບຮ່າງຈ່ອຍສູງຈະມັກເກີດຄວາມວິຕົກກັງວົນໄດ້ງ່າຍກວ່າຄົນປະເພດອື່ນໆ
2. **ສາເຫດທາງສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ:** ໂດຍສະເພາະແມ່ນຄອບຄົວແຕກແຍກ, ສັບສິນວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ ແລະ ຂາດຄວາມສາມັກຄີໃນຊາດຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດຄວາມປັ່ນປ່ວນທາງໃຈສູງຂຶ້ນໄດ້.
3. **ສາເຫດທີ່ເກີດຈາກອາຍຸ:** ແຕ່ລະຊຳອາຍຸຈະມີຄວາມປັ່ນປ່ວນ ແລະ ວິຕົກກັງວົນແຕກຕ່າງກັນສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດເປັນໂລກປະສາດແຕກຕ່າງກັນ ເຊັ່ນ: ໄວເດັກໄວລຸ້ນ, ໄວຜູ້ໃຫຍ່ ແລະ ໄວຊະລາ, ຕອນໄວເດັກຖ້າຫາກມີຄວາມວິຕົກກັງວົນຍາວນານຕໍ່ເນື່ອງກັນຈະເຮັດໃຫ້ເກີດເປັນນິດໃສປັ່ນປ່ວນ ເຊິ່ງຈະສະແດງອາການອອກມາຄື ດູດນິ້ວ, ກັດເລັບມື, ຢ່ຽວໃສ່ບ່ອນ.
4. **ສາເຫດທາງຈິດໃຈ:** ເພາະວ່າສັງຄົມເນັ້ນເລື່ອງວັດຖຸພາຍນອກຫຼາຍກວ່າຈິງເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາມີການແຂ່ງຂັນ, ຊິງດີຊິງເດັ່ນກັນເຮັດໃຫ້ບັນຍາກາດຂອງບຸກຄົນຂາດຄວາມເປັນມິດ, ມີຄວາມຕຶງຄຽດ ທັງຢ້ານຊີວິດຂອງຕົນບໍ່ໝັ້ນຄົງ ສຸດທ້າຍກໍ່ເກີດຄວາມໂມໂຫຮ້າຍຕໍ່ຜູ້ອື່ນ.
5. **ສາເຫດລະຫວ່າງບຸກຄົນ:** ຖ້າບຸກຄົນບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມຮັກ, ຄວາມສົນໃຈ ແລະ ຄວາມເອົາໃສ່ຢ່າງພຽງພໍຈາກພໍ່ແມ່ ຫຼື ຖືກບັງຄັບເກີນໄປ ເຂົາກໍ່ຈະລະງັບຄວາມຮູ້ສຶກຕ່າງໆຫຼາຍຂຶ້ນ, ຈົນບໍ່ມີອາການລະບາຍອອກມາທັງເຮັດໃຫ້ມີອາລົມຄ້າງເພີ່ມຂຶ້ນ ສິ່ງດັ່ງກ່າວພາໃຫ້ເກີດເປັນໂລກປະສາດໄດ້.

ຂ. ໂລກຈິດ (Psychosis or Psychotic Disorder)

ເປັນບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມເຈັບປ່ວຍທາງຈິດຢ່າຮຸນແຮງເປັນພາວະຄວາມຜິດປົກກະຕິຫຼືຄວາມແປປ່ວນທາງຈິດສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດການສູນເສຍໜ້າທີ່ການເຮັດວຽກຂອງຈິດໃຈໃນລະດັບສູນເສຍຄວາມສາມາດໃນການຮັບຮູ້ຕົນເອງ, ຄວາມສາມາດທີ່ຈະສະໜອງຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນໃນການດຳລົງຊີວິດ ຫຼື ຄວາມຮູ້ສຶກນິກົດ ແລະ ພຶດຕິກຳຕ່າງໆ ທີ່ຢູ່ໃນຂອບເຂດຂອງໂລກແງ່ຄວາມຈິງ ມັກມີບຸກຄະລິກກະພາບທີ່ມີການປ່ຽນແປງໂດຍສິ້ນເຊີງເມື່ອມີຄວາມຄິດບໍ່ຢູ່ໃນຄວາມເປັນຈິງຂາດຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ຈະຮັບຮູ້ຖືກຕ້ອງຕາມສະຖານະການອ້ອມຂ້າງ.

ໂລກຈິດເກີດມາຈາກ 2 ສາເຫດ ຄື ສາເຫດທາງກາຍ ແລະ ສາເຫດທາງຈິດໃຈ

1) **ສາເຫດທາງກາຍ:** ເປັນສາເຫດທີ່ເນື່ອງມາຈາກສະໜອງ ຫຼື ລະບົບປະສາດສ່ວນກາງໄດ້ຮັບການ ຫຼື ຖືກທຳລາຍຈາກອຸບັດຕິເຫດ, ໂລກມະເຮັງ, ສານຜິດຕ່າງໆ ຫຼື ເນື້ອປົງໃນສະໜອງ. ປັດໃຈເຫຼົ່ານີ້ ມີຜົນເຮັດໃຫ້ລະບົບສະໜອງເຮັດວຽກຜິດປົກກະຕິ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຄົນນັ້ນມີຄວາມຜິດປົກກະຕິ ເຊັ່ນ: ເວົ້າສັບສິນ, ຄວບຄຸມຕົນເອງບໍ່ໄດ້, ປະສາດຫຼອນຫຼົງຜິດ.

2) **ສາເຫດທາງຈິດໃຈ:** ເປັນສາເຫດມາຈາກບຸກຄົນປະສົບກັບບັນຫາຕ່າງໆ ຫຼື ຈົນຈິດໃຈໄດ້ຮັບຄວາມກະທົບກະເທືອນຢ່າງຮຸນແຮງ ແລະ ບໍ່ສາມາດປັບຕົວໃຫ້ສອດຄ່ອງໄດ້ກັບສະຖານະການເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ເຮັດໃຫ້ຂາດການຮັບຮູ້ແກ່ຕົນເອງ ແລະ ສັງຄົມໄດ້ໃນທີ່ສຸດ ສາມາດແຍກໂລກຈິດອອກເປັນ 2 ກຸ່ມໃຫຍ່ໆ ຄື:

1. **ໂລກຈິດຕະເພດ (Schizophrenia)** ເປັນໂລກຈິດຊະນິດໜຶ່ງເຊິ່ງມີລັກສະນະສະເພາະ ຄື: ມີຄວາມຄິດແປປ່ວນ ແລະ ມັກມີຄວາມຜິດປົກກະຕິລັກສະນະອື່ນໆ ຕາມມາໄດ້ແກ່: ຄວາມແປປ່ວນທາງອາລົມ, ການຮັບຮູ້ ແລະ ພຶດຕິກຳຄວາມແປປ່ວນນັ້ນມີລັກສະນະສຳຄັນຄື: ການປ່ຽນແປງຂອງການສ້າງຄວາມຄິດລວມ

ຍອດ ຫຼື ມະໂນທັດ ເຊິ່ງຈະນຳໄປສູ່ການຕີຄວາມທີ່ຜິດໄປຈາກຄວາມເປັນຈິງ ຫຼື ບາງຄັ້ງອາດເກີດຈາກຄວາມຫຼົງຜິດ ແລະ ອາການປະສາດຫຼອນຂັ້ນໄດ້ເລື້ອຍໆ ອາການເຫຼົ່ານີ້ເກີດເພື່ອປ້ອງກັນຕົນເອງທາງດ້ານຈິດໃຈ, ການປ່ຽນແປງ ທາງອາລົມ,, ຄວາມຮູ້ສຶກແບບສອງກຸ່ມສອງກ້ອນແບບບິບຄັ້ນ ແລະ ແບບບໍ່ເໝາະສົມລວມທັງການສູນເສຍຄວາມ ເຫັນໃຈຜູ້ອື່ນ, ພຶດຕິກຳມີລັກສະນະຖອຍຫ່າງອອກໄປ ແລະ ແຕກແຍກເຊິ່ງແບ່ງອອກເປັນ 3 ລັກສະນະຄື:

- **ຈິດຕະເພດຊະນິດທີ່ກ່ຽວກັບການເຄື່ອນໄຫວ (Catatonic Schizophrenia)** ມັກມີຄວາມຜິດ ປົກກະຕິກ່ຽວກັບການເຄື່ອນໄຫວຂອງຮ່າງກາຍ ເຊິ່ງບາງຄົນກໍ່ມີການເຄື່ອນໄຫວຫຼາຍ,ບາງຄົນກໍ່ມີລັກສະນະ ການເຄື່ອນໄຫວນ້ອຍ ຫຼື ຢຸດຢູ່ລ້າໆ ບໍ່ກະດຸກກະດຶກ.

- **ຈິດຕະເພດຊະນິດເມີນເສີຍ (Disorganized)** ມັກສະແດງອາການເມີນເສີຍຄຳເວົ້າບໍ່ຕໍ່ເນື່ອງກັນ ແລະ ບໍ່ສະແດງຄວາມສົນໃຈຕໍ່ສິ່ງອ້ອມຂ້າງ.

- **ຈິດຕະເພດຊະນິດຫຼົງຜິດ (Paranoid)** ມັກມີອາການຫຼົງຜິດໃນລັກສະນະຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ຄິດວ່າຕົນເປັນ ເທວະດາ ທັງມີອາການປະສາດຫຼອນ ແລະ ຫວາດລະແຈງວ່າມີຄົນມາທຳຮ້າຍ ຫຼື ເວົ້າຂ້ວນຕົນເອງ.

ໂດຍສ່ວນຫຼາຍ ໂລກຈິດເພດ ມັກພົບເດັກອາຍຸນ້ອຍທີ່ມັກເປັນ, ຕາມປົກກະຕິມັກຈະເປັນຊ່ວງໄວເດັກ ຕອນປາຍ ຫຼື ໄວຮຸ່ນຈົນເຖິງໄວກາງຄົນ. ບາງກໍລະນີອາດຈະພົບໃນໄວເດັກຕອນຕົ້ນກໍ່ໄດ້ ແນວໃດກໍ່ຕາມໂລກຈິດ ເພດນີ້ຮຈະເລີ່ມຕົ້ນພົບເລື້ອຍໆໃນຊ່ວງໄວຮຸ່ນ ຫຼື ໄວຜູ້ໃຫຍ່ຕອນກາງ.

2. **ໂລກຈິດຊະນິດອາລົມແປປ່ວນ (Affective Psychosis)** ເປັນໂລກຈິດທີ່ສາມາດພົບໄດ້ຫຼາຍທີ່ ສຸດ ລັກສະນະຈະມີອາການຄວາມຜິດປົກກະຕິທາງອາລົມຢ່າງຮຸນແຮງ ໂດຍສະເພາະອາການຊົມເສົ້າຫງອຍເຫງົາ ບາງກໍລະນີມີອາການຕື່ນຕົວຫຼາຍເກີນສາມາດເກີດອາການຄຸ້ນຄັ້ງ ຫຼື ອາລະວາດໄດ້ໂດຍທັນທີທັນໃດ ຜູ້ທີ່ມີອາການ ໂລກຈິດຊະນິດນີ້ອາດມີອາການເອະອະວຸ້ນວາຍ, ຄຸ້ມຄັ້ງຫ ຫຼື ອາດສະແດງອອກອາການລັກສະນະຕ່າງກັນຂ້າມ ຄື ຊົມເສົ້າ ຄື ສິ້ນຫວັງໝົດອາໄລກັບຊີວິດ,ພ້ອມທີ່ຈະຂ້າຕົວຕາຍ ໄດ້ຕະຫຼອດເວລາ ຫຼື ອາດມີອາການປະສົມ ລະຫວ່າງຄຸ້ນຄັ້ງ ແລະ ຊົມເສົ້າ ສະຫຼັບກັນເປັນຊ່ວງໆ ກໍ່ໄດ້.

ຄ. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງໂລກປະສາດ ແລະ ໂລກຈິດ

ໂລກປະສາດ	ໂລກຈິດ
1. ຄວາມແປປ່ວນທາພຶດຕິກຳຢູ່ໃນຂອບເຂດ ແລະ ເຫດຜົນ ຫຼື ຄວາມຈິງ	1. ພຶດຕິກຳຈະປ່ຽນໄປຈາກປົກກະຕິວິໄສ ຫຼື ເກີດໂດຍບໍ່ສົມເຫດຜົນ
2. ຄວາມເຊື່ອໂດຍທົ່ວໄປສາມາດເຂົ້າໃຈໄດ້ ເຊັ່ນ ຢ້າຄິດຢ້າທຳ	2. ບໍ່ຮັບຮູ້ຕົນເອງ, ບໍ່ຍອມຮັບການບຳບັດ ຮັກສາ. ບໍ່ຮັບຮູ້ຕົນເອງມີອາການປ່ວຍ ບາງ ກໍລະນີປະຕິເສດການຮັກສາ ແລະ ວິນິດໄສ
3. ບຸກຄະລິກກະພາບມີການປ່ຽນແປງບໍ່ຫຼາຍ ເຊັ່ນ ຄວາມມ່ວນຊື່ນ ຫຼື ສະມາທິໃນການເຮັດ ວຽກລົດລົງ	3. ບຸກຄະລິກກະພາບມີການປ່ຽນແປງໄປຫຼາຍ ,ນິໃສໃຈຄໍມີການປ່ຽນແປງໄປໂດຍສິ້ນເຊີງ

5.5. ວິທີຮັກສາ ແລະ ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບທີ່ດີ

5.5.1. ວິທີບຳບັດ

1) ການຮັກສາທາງກາຍ

ການໃຊ້ຢາ (Drug therapy) ເປັນວິທີການທາງຈິດຕະເວດ ເຊິ່ງຈະໃຊ້ໃນກໍລະນີຕ້ອງການລົດອາການຂອງພຶດຕິກຳບາງຢ່າງທີ່ເກີດຂຶ້ນກັບຜູ້ທີ່ມີອາການທາງຈິດ ເຊັ່ນ: ຄວາມຄຽດຄວາມວຶດກັງວົນ, ປະສາດຫຼອນ, ກະວົນກວາຍ ຫຼື ຄຸ້ນຄັ້ງ, ຢາທີ່ນິຍົມໃຊ້ໄດ້ແກ່ ຢາລະຮັບປະສາດ, ຢາປອດໜ້າ

- ການຊ່ອດດ້ວຍໄຟ (Electroconvulsive Therapy) ຈະໃຊ້ສຳຫຼັບຮັກສາອາການຄຸ້ມຄັ້ງ ຫຼື ຊຶມເສົ້າຫຼາຍ ໂດຍໃຊ້ໄຟຟ້າປະມານ 70 ຫາ 130 ໂວນ ຜ່ານເຂົ້າສະໝອງມີຜົນເຮັດໃຫ້ຜູ້ປ່ວຍມີອາການນຶ່ງໝົດສະຕິໄປ ທັງນີ້ອາດໃຊ້ການສັກຢາສານອິນຊູລິນເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍ ເຊິ່ງເຊື່ອວ່າມີຜູ້ປ່ວຍຟື້ນສະຕິຂຶ້ນມາແລ້ວຈະມີອາການດີຂຶ້ນ.

- ການຜ່າຕັດ (Psychosurgery) ໃຊ້ເມື່ອມີຄວາມຜິດປົກກະຕິໃນບໍລິເວນສະໝອງຈຶ່ງຕ້ອງອາໄສແພດທີ່ຕ້ອງມີຄວາມຊຳນານພິເສດ ແລະ ມີຄວາມຊ່ຽວຊານ, ເນື່ອງຈາກອາດມີຜົນຂ້າງຄຽງເກີດຂຶ້ນຫຼັງຈາກການຜ່າຕັດຫຼາຍຢ່າງ.

2) ການຮັກສາທາງຈິດບຳບັດ (Psychotherapy)

ເປັນການບຳບັດຮັກສາ ຜູ້ທີ່ມີຄວາມຜິດປົກກະຕິທາງຈິດອີກວິທີໜຶ່ງທີ່ນິຍົມໃຊ້ຄວບຄູ່ກັບການຮັກສາທາງກາຍ, ການໃຊ້ຈິດບຳບັດເປັນການໃຊ້ເທັກນິກໃນທາງຈິດຕະວິທະຍາ, ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວເປັນລັກສະນະການສົນທະນາລະຫວ່າງຈິດຕະແພດ ຫຼື ນັກຈິດຕະວິທະຍາກັບຜູ້ທີ່ມີອາການປ່ວຍໃນບັນຍາກາດທີ່ເປັນກັນເອງ ແລະ ມີຄວາມໄວ້ວາງໃຈເຊິ່ກັນ ແລະ ກັນ , ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຜູ້ທີ່ມີອາການທາງຈິດສາມາດສະແດງອາລົມຕ່າງໆອອກມາໄດ້ຢ່າງເປີດເຜີຍເຕັມທີ່, ສົ່ງຜົນເກີດການຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈຕົນເອງໄດ້ດີຂຶ້ນຈົນສາມາດຄົ້ນພົບແນວທາງໃນການແກ້ໄຂຕ່າງໆ ໃຫ້ກັບຕົນເອງປະກອບກັບການໄດ້ຮັບຄຳແນະນຳເປັນກາສາ ແລະ ວາງແນວທາງໃນການແກ້ໄຂຈາກຜູ້ບຳບັດຮັກສາເຮັດໃຫ້ຜູ້ປ່ວຍເກີດການປ່ຽນແປງທາງຄວາມຄິດ, ອາລົມ ແລະ ພຶດຕິກຳໄປໃນທາງທີ່ດີ.

3) ການບຳບັດທາງພຶດຕິກຳ (Behavior Therapy)

ແນວຄວາມຄິດນີ້ເຊື່ອວ່າ ພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນທັງທີ່ເປັນພຶດຕິກຳທີ່ປົກກະຕິ ແລະ ຜິດປົກກະຕິທັງຫຼາຍເປັນຜົນເນື່ອງມາຈາກການຮຽນຮູ້ເງື່ອນໄຂ ລວມທັງການຮຽນແບບຈາກບຸກຄົນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທັງຫຼາຍໃນສັງຄົມທີ່ບຸກຄົນນັ້ນເຕີບໂຕ. ດັ່ງນັ້ນ, ຫາກມີການຮຽນຮູ້ເງື່ອນໄຂ ຫຼື ຮຽນແບບຈາກຕົວແບບໄປໃນທາງທີ່ຜິດຢ່ອມຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ພຶດຕິກຳທີ່ຜິດປົກກະຕິໄປດ້ວຍ, ດັ່ງນັ້ນການບຳບັດຈຶ່ງຕ້ອງໃຫ້ຜູ້ທີ່ມີອາການທາງຈິດຮຽນຮູ້ເງື່ອນໄຂ ຫຼື ຮຽນແບບຕົວແບບໃໝ່ຕາມທີ່ຜູ້ບຳບັດກຳນົດຂຶ້ນແລ້ວແຕ່ກໍລະນີ, ໂດຍຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ທີ່ມີອາການທາງຈິດສາມາດສະແດງພຶດຕິກຳທີ່ເໝາະສົມຕາມມາດຕະຖານຂອງສັງຄົມໄດ້.

ນອກຈາກນີ້ຍັງມີການບຳບັດແບບອື່ນ ເຊັ່ນ: ການບຳບັດເປັນກຸ່ມ, ການບຳບັດໂດຍການຫຼິ້ນ, ການບຳບັດໂດຍການຈັດກິດຈະກຳບັນເທີງ, ເຕັກນິກຕ່າງໆ ເຫຼົ່ານີ້ເປັນທີ່ນິຍົມໃຊ້ຫຼາຍໂດຍທົ່ວໄປ ເຊິ່ງບໍ່ສາມາດລະບຸໄດ້ວ່າວິທີໃດເປັນວິທີການທີ່ດີທີ່ສຸດ ເຊິ່ງຕັ້ງຂຶ້ນຢູ່ກັບລັກສະນະບັນຫາຂອງຜູ້ທີ່ມີອາການທາງຈິດແຕ່ລະລາຍ ຮ່ວມທັງການວິນິດໄສ ແລະ ການຕັດສິນໃຈຂອງຜູ້ທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ໃນການບຳບັດຮັກສາເປັນຫຼັກ.

5.5.2. ການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບຈິດ

ໃນສະພາບສັງຄົມທີ່ມີແຕ່ການແຂ່ງຂັນຊິງດີຊິງເດັ່ນກັນ, ບຸກຄົນໃນສັງຄົມຄວນຄິດແບບວັດຖຸນິຍົມ ໂດຍການຍົກລະດັບທາງຈິດໃຈສະພາບສັງຄົມດັ່ງກ່າວນີ້ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາທາງຈິດຂຶ້ນໄດ້ງ່າຍ ແລະ ຕະຫຼອດ ເວລາ. ດັ່ງນັ້ນ, ບຸກຄົນຈຶ່ງຄວນຈະມີວິທີການໃນການສົ່ງເສີມສຸຂະພາບຈິດທີ່ດີໃຫ້ແກ່ຕົນເອງ ເພື່ອຈະໄດ້ສາມາດ ດຳເນີນຊີວິດໃນສະພາບສັງຄົມດັ່ງກ່າວໄດ້ຢ່າງມີສຸກຢ່າງຕາມອັດຕະພາບແຫ່ງຕົນ ໂດຍວິທີການງ່າຍໆ ດັ່ງນີ້:

- 1) ຮັກສາສຸຂະພາບກາຍໃຫ້ສົມບູນ ແຂງແຮງອອກກຳລັງກາຍຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ ແລະ ກິນອາຫານດີ ແລະ ມີ ປະໂຫຍດ, ເມື່ອຮ່າງກາຍແຂງແຮງແລ້ວກໍ່ຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ຈິດໃຈມີຄວາມສຸກສົມບູນໄປດ້ວຍ.
- 2) ເຮັດໃຫ້ຈິດໃຈມີຄວາມເບີກບານ ຍື່ມແຍ້ມແຈ່ມໃສ, ຢ່າເຄັ່ງຄຽດ ແລະ ຮູ້ສຶກຈິງຈັງກັບຊີວິດເກີນໄປ, ພະຍາຍາມສ້າງອາລົມມ່ວນຊື່ນ ແລະ ເບິ່ງໂລກໃນແງ່ດີ.
- 3) ມີທັດສະນະຄະຕິກັບຕົນເອງໃນທາງທີ່ດີ, ເຫັນຄຸນຄ່າໃນຕົນເອງ, ຢ່າສ້າງປົມດ້ອຍໃຫ້ກັບຕົນເອງ.
- 4) ມີສຳພັນທະພາບທີ່ດີກັບຄົນຢູ່ອ້ອມຂ້າງ.
- 5) ຍື່ມແຍ້ມແຈ່ມໃສ, ການຍື່ມຈະຊ່ວຍໃຫ້ລົດຄວາມຕຶງຄຽດທີ່ເກີດຂຶ້ນໄດ້ທາງໜຶ່ງ.
- 6) ຢ່າປ່ອຍໃຫ້ມີເວລາວ່າງເກີນໄປ ເພາະຈະເຮັດໃຫ້ຄິດຫຼາຍ ຄິດແຕ່ສິ່ງທີ່ບໍ່ມີສາລະ, ຄວນຫາວຽກເຮັດເພື່ອ ຜ່ອນຄາຍອາລົມ.
- 7) ເຝິກສະມາທິຕາມຕາແນວທາງແຫ່ງສາສະໜາຂອງຕົນ, ເພື່ອໃຫ້ສະຕິຮັບຮູ້ອາລົມ ແລະ ການກະທຳຂອງ ຕົນຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ.
- 8) ເມື່ອເກີດບັນຫາໃດໆ ຂຶ້ນນັ້ນ ໃຫ້ຮູ້ຈັກແກ້ບັນຫາຕາມລຳດັບຄວາມສຳຄັນ ຮ່ວມທັງປ່ອຍວາງ, ບັນຫາທີ່ ເກີດຂຶ້ນໄດ້ໃນບາງໂອກາດ.
- 9) ໝັ່ນສຳຫຼວດຕົນເອງ ແລະ ຮູ້ຈັກປັບປຸງສ່ວນທີ່ເປັນຂໍ້ບົກຜ່ອງໃນຕົນເອງ.
- 10) ຍຶດໝັ່ນຄຳສອນທາງສາສະໜາຂອງຕົນເພື່ອເປັນເຄື່ອງຍຶດໝັ່ນຽວທາງຈິດໃຈໃນທາງດຳເນີນຊີວິດ.

ບົດທີ 6

ຄຸນທາດ, ນິໄສ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ສາມາດອະທິບາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ທິດສະດີຕ່າງໆກ່ຽວກັບຄຸນທາດໄດ້.
- ສາມາດອະທິບາຍປະເພດ ແລະ ລັກສະນະຂອງຄຸນທາດໄດ້.
- ສາມາດເຂົ້າໃຈເຖິງຄວາມໝາຍນິໄສ ແລະ ໂຄງປະກອບຂອງນິໄສໄດ້.
- ສາມາດອະທິບາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ທິດສະດີຄວາມຕ້ອງການໄດ້.
- ສາມາດເຂົ້າໃຈເຖິງຄວາມໝາຍ ແລະ ປະເພດການນຳໃຊ້ທັກສະໄດ້.

1. ຄຸນທາດ

1.1. ຄວາມໝາຍຂອງຄຸນທາດ

1.1.1. ໝາຍຂອງຄຸນທາດ

ຄຸນທາດ ແມ່ນການສັງລວມບັນດາຄຸນນະພາບທາງດ້ານຮ່າງກາຍທີ່ສະແດງອອກໃຫ້ເຫັນຄວາມຮຸນແຮງໜີດກຳລັງ ແລະ ການປະພຶດຂອງບຸກຄົນ, ຄວາມຮຸນແຮງໃນການດຳລົງຊີວິດພາຍໃນ ແລະ ການປະພຶດ, ໂດຍສະເພາະແລ້ວແມ່ນຈັງຫວະການດຳເນີນງານ, ການສັບປ່ຽນບ່ອນ, ບັນດາປະກົດການທາງຈິດ, ອາການທາງ ແລະ ການເຄື່ອນໄຫວການປະພຶດ ແລະ ກຳລັງແຮງຂອງຄຸນທາດ.

ຄວາມຮຸນແຮງທາງດ້ານຈິດໃຈ ແມ່ນໄດ້ຮັບຜົນສະທ້ອນມາຈາກຄຸນນະພາບຂອງຮ່າງກາຍໂດຍສະເພາະແມ່ນລະບົບປະສາດດັ່ງນັ້ນ, ຄຸນນະພາບຂອງຄຸນທາດຢູ່ໃນຮູບການເຊັ່ນ: ວ່ອງໄວ, ຮຸນແຮງ ແລະ ດຸນດ່ຽງ, ຄຸນທາດສິ່ງຜົນສະທ້ອນແກ່ຄວາມໄວຂອງການຄິດຄິດ, ຄວາມເຂັ້ມ ແລະ ການສັບປ່ຽນທາງດ້ານອາລົມ ແລະ ການປະພຶດທີ່ສະແດງອອກເບື້ອງນອກ ເຊັ່ນ: ສີໜ້າ, ທ່າທົກລິຍາ, ຄວາມວ່ອງໄວ ຫຼື ຊັກຊ້າ ແລະ ອື່ນໆ.

ຄຸນທາດມີບົດບາດຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນການດຳລົງຊີວິດທາງດ້ານອາລົມຈິດ ແລະ ລັກສະນະຈຳເພາະຂອງບຸກຄົນ ເຊິ່ງສະແດງອອກໃຫ້ເຫັນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນໃນເວລາຄົນເຮົາມີການພົວພັນສະພາບແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງ.

ຄຸນທາດຂອງບຸກຄົນມີມາແຕ່ກຳເນີດ ແລະ ເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ນິໄສແຕ່ກໍ່ສາມາດປ່ຽນແປງຕ້ອງໃຊ້ເວລາ, ການເຝິກຝົນຫຼືຫຼອມຕົນເອງ, ແຕ່ຕ້ອງໃຊ້ເວລາພິສິດຄວນ.

ຄຸນທາດໝາຍເຖິງ ຈຸດພິເສດສະເພາະຂອງຄົນເຊິ່ງຄວບຄຸມອາການເຄື່ອນໄຫວທາງຈິດ ແລະ ການປະພຶດຂອງຄົນເຮົາ.

1.1.2. ທັດສະນະຕ່າງໆກ່ຽວກັບຄຸນທາດ

ເລື່ອງກ່ຽວກັບຄຸນທາດແມ່ນໄດ້ຮັບການຄົ້ນຄ້ວາແຕ່ສະໄໝເກົ່າແກ່ ໂດຍແມ່ນທ່ານ ຣີໂປກຣາດ (430 - 377 ກ່ອນ ຄ.ສ) ແລະ ໄດ້ຂຽນທິດສະດີອອກຄື: ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາມີທາດແຫຼວຕົ້ນຕໍຢູ່ 4 ຊະນິດຄື: ເລືອດແດງ (ຊັງແກງນິກ) ; ນ້ຳເມືອກ ຫຼື ເລືອດຂາວ (ເຟລັກມາຕິກ) ; ບິເຫລືອງ (ໂກແລຣິກ) ແລະ ບິດາ (ເມລັງໂກລິກ).

➤ **ອີວານ ປາບລີບ Ivan Pavlov (1849 - 1936)** ໄດ້ຄົ້ນຄ້ວາກ່ຽວກັບຄຸນທາດໂດຍການອີງໃສ່ການເຄື່ອນໄຫວຂອງລະບົບປະສາດສູງສຸດຂອງຄົນເຮົາ ແລະ ໄດ້ແບ່ງປະເພດຂອງຄຸນທາດອອກຕາມການເຄື່ອນໄຫວຂອງເສັ້ນປະສາດສູງສຸດດັ່ງນີ້: ແຜນວາດການພົວພັນລະຫວ່າງຄຸນນະພາບຂອງລະບົບປະສາດກັບຊະນິດຂອງຄຸນ.

ຊະນິດຄຸນທາດ	ຄຸນນະພາບຂອງລະບົບປະສາດ				ຄຸນນະພາບຂອງຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ການປະພຶດ
	ກະຕຸ້ນ	ຂີ້ມຕັນ	ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງ	ວ່ອງໄວ	
ຊັງແກງນິກ	ແຮງ	ແຮງ	ດ່ຽງ	ວ່ອງໄວ	ມີຊີວິດຊີວາ , ວ່ອງໄວ, ເປີດເຜີຍ, ບໍ່ໝັ້ນຄົງ
ເຟລັກມາຕິກ	ແຮງ	ແຮງ	ດ່ຽງ	ບໍ່ວ່ອງໄວ	ຊັກຊ້າ, ເຢັນຊາ, ແນ່ນອນ, ການປັບຕົວເຂົ້າກັບສັງຄົມໄດ້ຍາກ
ໂກແລຣິກ	ແຮງ	ອ່ອນ	ບໍ່ດ່ຽງ	ວ່ອງໄວ	ໃຈຮ້ອນ, ຮ້າຍໄວ, ດີໄວ, ບໍ່ສາມາດຄວບຄຸມອາລົມໄດ້
ເມລັງໂກລິກ	ແຮງ	ອ່ອນ	ບໍ່ດ່ຽງ	ບໍ່ວ່ອງໄວ	ຊັກຊ້າ, ໂສກເສົ້າ, ມັກຄິດ, ຂີ້ອາຍ, ຫງ່ວມເຫງົາ

1.2. ປະເພດ ແລະ ລັກສະນະຕ່າງໆຂອງຄຸນທາດ

ຄຸນທາດ ແລະ ຈຸດພິເສດຂອງແຕ່ລະຊະນິດຄຸນທາດ:

ຊະນິດຂອງ ຄຸນທາດ	ລັກສະນະການເຄື່ອນໄຫວ	ລັກສະນະຈຳເພາະ
ຊັງແກງນິກ	ລະບົບປະສາດເຄື່ອນໄຫວ, ມີຄວາມວ່ອງສູງ, ສະແດງອອກດ້ວຍການເຄື່ອນໄຫວຫຼາຍຮູບແບບມັກມ່ວນຊື່ນ, ມັກສິລະປະ, ກິລາ, ມີໄວໃຈກ້າ, ໜ້າມືນພໍສົມຄວນ, ປັບຕົວໄດ້ດີ, ເຂົ້າຄົນງ່າຍ, ອາລົມຮຸນແຮງ, ແຕ່ຫາຍໄວ, ລັກສະນະສຸຂະທັດ, ມັກຄົບຫາສະມາຄົມ, ຫ້າວຫັນ, ນຳພາແນວຄິດຂອງຕົນເອງດີ, ເປັນຄົນກ້າຫານ, ມັກຮຳຮຽນເອົາບົດຮຽນຕ່າງໆ ສາມາດສ້າງຄວາມສົນເຄີຍອັນໄໝ້ໄດ້ໄວ, ໄປໜ້າແລ້ວລືມຫລັງ, ຮັບຮູ້ໄວ ແຕ່ບໍ່ເລິກເຊິ່ງ, ປາກເວົ້າຄ່ອງແຄ້ວ, ບໍ່ມັກຄິດເຖິງອາດິດ, ຄວາມຮັກບໍ່ໝັ້ນຄົງ, ຫຼາຍຊູ້ຫຼາຍແຟນ.ແຕ່ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມກໍ່ສາມາດສຶກສາອົບຮົມໄດ້ແຕ່ຕ້ອງກວດກາ.	ທັດສະນະມະຫາຊົນກ້ວາງຂວາງ, ເປີດເຜີຍດີ, ງ່າຍດາຍ, ມັກເວົ້າມັກລົມ, ມີຊີວິດຊີວາ, ບໍ່ກະວົນກະວາຍ, ທັດສະນະສຸຂະທັດ, ວ່ອງໄວໃຈກ້າ.
ເຟລັກມາຕິກ	ລະບົບປະສາດເຄື່ອນໄຫວແຮງ, ມີຄວາມວ່ອງຕໍ່າ, ເປັນຄົນບໍ່ວ່ອງໄວ, ເປັນຄົນມັກສະຫງົບ, ທຸ່ນທ່ຽງ, ເຮັດຫຍັງກໍ່ເອົາວຽກເອົາງານທັງຮອບຄອບຄົວແຕ່ໃຊ້ເວລາດົນຊັກຊ້າເປັນຊາ, ບໍ່ກ້າຕັດສິນໃຈອິດທິນສູງ, ຮູ້ຈັກແບ່ງກຳລັງຕົນເອງບາງຄັ້ງມັກຢູ່ໂດດດ່ຽວ, ບໍ່ມັກຕໍ່ສູ້, ມັກຕຳນິຕົນເອງເປັນຄົນຮັກສາເດີມ, ບໍ່ມັກໂຕ້ຖຽງ. ສະນັ້ນ, ຄົນປະເພດນີ້ຂໍ້ຄ້ານຫຼາຍກ່ວາຄູ່ໝັ້ນ, ໃນການເຄື່ອນໄຫວຮັບຮູ້ຖ້າຂາດການກວດກາ ຫຼື ຂາດການສຶກສາອົບຮົມທີ່ດີກໍ່ຈັກກາຍເປັນຄົນຂໍ້ຄ້ານ, ເມີນເສີຍຕໍ່ກັບຄວາມຮັກແມ່ນຮັກຢູ່ໃນໃຈບໍ່ກ້າເວົ້າເປັນຄົນດຶກໃນ	ໃຈຮ້າຍໄວບໍ່ມັກຄວາມສະຫງົບ, ມັກຄວາມຮຸນແຮງຮ້າຍໄວ ດີໄວ, ຂຶ້ນກັບອາລົມ, ມັກກະທົບກະເທືອນ, ທັດສະນະສຸຂະທັດຕັດສິນໃຈໄວໄສໄດ້ໄສເສຍ
ໂກແລລິກ	ມີລະບົບປະສາດເຄື່ອນໄຫວແຮງ, ເສັ້ນປະສາດແຂງ, ບໍ່ມີຄວາມດຸ່ນດ່ຽງເຊິ່ງສະແດງອອກດ້ວຍອາລົມແຂງກະດ້າງ(ອາລົມຮ້າຍ) ແມ່ນປະເພດຄົນຫົວແຂງ, ເປັນຄົນວ່ອງໄວໃຈກ້າໜ້າດ້ານ, ຊຸຊີ ແຕ່ເປັນຄົນທີ່ມີຊີວິດຊີວາ, ມັກມ່ວນ, ມັກຊຸມແຊວ, ເປັນຄົນບໍ່ມີລະບຽບວິໄນ, ເປັນເຂົ້າກັບກົດລະບຽບຂໍ້ກຳນົດຂອງການຈັດຕັ້ງຍາກ, ມັກຖືກຖຽງ ແລະ ສ້າງຂໍ້ຂັດແຍ້ງກັບເພື່ອນຮ່ວງານ, ກັບຫົວໜ້າ, ກັບຄອບຄົວ, ມັກຈົ່ມດູ, ມັກເວົ້າທີ່ມີລັກສະນະ	

	ຮຸກຮານຄົນອື່ນ, ແຕ່ເປັນຄົນມັກຖືກກະທົບກະເທືອນໃຈ, ໃຈຮ້ອນໄວ ແລະ ກໍ່ເຢັນໄວມັກໂມໂຫກັບວຽກງານຕໍ່ກັບຄວາມຮັກແມ່ນຮຸນແຮງຖ້າບໍ່ໄດ້ຮັບການສຶກສາທີ່ເໝາະສົມກໍ່ຈະກາຍເປັນນັກເລງອັນຕະພາບໄດ້	
ເມລັງໂກລິກ	ມີລະບົບປະສາດເຄື່ອນໄຫວອ່ອນ, ບໍ່ຈຸດຈ້າວຫ້າວຫັນ, ປັບຕົວຍາກເພາະອັນໃດກໍ່ຄິດວ່າອັນຕະລາຍໄປໝົດ, ບໍ່ມີຄວາມອົດທົນຂາດສຳມະທິ, ມັກເອົາໃຈຕົນເອງ, ມີຄວາມຄິດຍ້ານກົວແບບຂາດເຫດຜົນ, ມີຄວາມຍ້ານຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມ, ມັກຢູ່ຄົນດຽວ, ບໍ່ມັກຄົບຄ້າສະມາຄົມ, ມັກທະໜອມທ່ອມຕົວ, ບໍ່ທະເຍີທະຍານ, ຫຼົບຫຼັກຄວາມຄິດຂາດການຕັດສິນໃຈ, ມີອາລົມໂສກເສົ້າ, ອ່ອນເພຍ, ຊື່ຊ້າໜ້າອາຍ, ມັກດຳລົງຊີວິດແບບມົດງຽບ, ແຕ່ຄິດເລິກເຊິ່ງຂາຈິດຕະນາການ, ມັກຄວາມອ່ອນຫວານ ແຕ່ບາງຄັ້ງໂສສຸດໂສສວຍແຕ່ຖ້າຢູ່ໃນເງື່ອນໄຂທີ່ບໍ່ດີຈະເປັນຄົນເອົາໃຈຍາກ, ຕໍ່ຄວາມຮັກແມ່ນຮັກດຽວໃຈດຽວ ແລະ ໂສຕາຍໄດ້	ແຂງກະດ້າງ, ກະວົນກະວາຍ, ອາລົມໂສກເສົ້າເຢັນຊາສະນະທຸຂະທັດຮັກສາເດີມ, ບໍ່ມັກສັງຄົມ, ມັກສະຫງົບ, ມັກປອບໃຈຕົນເອງ, ບໍ່ມັກສູ້ຊິນ.

2. ນິໄສ

2.1. ນິໄສ ແລະ ໂຄງປະກອບຂອງນິໄສ

2.1.1. ຄວາມໝາຍຂອງນິໄສ

ນິໄສແມ່ນການສັງລວມເອົາຄຸນນະພາບທາງດ້ານຈິດຕະຂອງອັດຕະບຸກຄົນ ເຊິ່ງສ້າງບົນພື້ນຖານຄວາມເຊື່ອດ້ານຄຸນສົມບັດ ແລະ ສະແດງອອກຢູ່ໃນກາງການປະພຶດຄຸນສົມບັດໃນການພົວພັນລະຫວ່າງຄົນກັບກັບຄົນ ແລະ ຄົນກັບສັງຄົມ.

ໃນຄວາມໝາຍໃນຈິດຕະວິທະຍານິໄສ ແມ່ນການຮວບຮວມທັງໝົດບັນດາຄຸນນະພາບທາງດ້ານຄຸນສົມບັດຂອງບຸກຄົນ ເຊິ່ງໝາຍເຖິງມາດຕະຖານການປະພຶດດ້ວຍຄວາມສະໝັກຕົນຕົວຂອງບຸກຄົນຢູ່ໃນກາງພົວພັນຂອງເຂົາກັບສະພາບແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງ.

ນິໄສມີທັງລັກສະນະກ້າວໜ້າ ແລະ ລັກສະນະຫຼ້າຫຼັງ ເຊິ່ງພວກເຮົາຖືວ່າຖ້າຜູ້ໃດມີນິໄສດີແມ່ນຜູ້ນັ້ນຄຸນສົມບັດດີ ແລະ ກົງກັນຂ້າມ

ຄົນເຮົາເລີ່ມມີພື້ນຖານນິໄສແຕ່ອາຍຸລະຫວ່າງ 3 ປີຂຶ້ນໄປຍ້ອນແນວນັ້ນພວກເຮົາສາມາດຕີລານິໄສຂອງຄົນເຮົາໄດ້ໂດຍອີງໃສ່ການປະພຶດຕົວຈິງທີ່ສະແດງອອກມາພາຍນອກ ແລະ ທ່າທີກິລິຍາຂອງເຂົາ, ການຕີລາຄານິໄສນີ້ກໍ່ຕ້ອງໄດ້ອີງໃສ່ທັດສະນະຄຸນສົມບັດ, ການປະພຶດ ແລະ ກິລິຍາຂອງເຂົາ ຖ້າປະສະຈາກສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ແລ້ວກໍ່ບໍ່ສາມາດຈະເວົ້າເຖິງນິໄສຂອງເຂົາໄດ້

2.1.2. ໂຄງປະກອບຂອງນິໄສ

ນິໄສ ແມ່ນສ່ວນປະກອບຂອງອັດຕະບຸກຄົນທີ່ສະແດງອອກລັກສະນະຄົບຖ້ວນຂອງບັນດາຄຸນນະພາບຂອງບຸກຄົນ. ນອກຈາກນີ້ ນິໄສຍັງປະກອບດ້ວຍຄຸນນະພາບດ້ານອື່ນໆ ເຊັ່ນ: ຄຸນສົມບັດດ້ານການດັດແປງຕົນເອງ, ຄຸນນະພາບດ້ານເຈດຈຳນົງ, ດ້ານໂລກະທັດ, ດ້ານຄຸນສົມບັດ, ດ້ານການອອກແຮງງານ, ດ້ານສັງຄົມ, ດ້ານການພົວພັນຕໍ່ກັບຕົວເອງ.

1) ຄຸນນະພາບດ້ານການດັດແປງຕົນເອງ ໝາຍເຖິງ ມານະຈິດ, ທັດສະນະ, ການດຳນິວິຈານ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນເອງ.

2) ຄຸນນະພາບດ້ານເຈດຈຳນົງ, ໝາຍເຖິງຄວາມຕ້ອງການ, ຄວາມສະຫງວນມັກ, ຄວາມມຸ້ງຫວັງແບບແຜນການດຳລົງຊີວິດ, ຄວາມຊື່ນເຄີຍ.

3) ຄຸນນະພາບທາງດ້ານໂລກະທັດ ແມ່ນກະດູກສັນຫຼັງພື້ນຖານຂອງນິໄສ, ໂລກະທັດຂອງຄົນເຮົາແມ່ນການລວມທັງໝົດຄວາມຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບທັດສະນະແນວຄິດກ່ຽວກັບບັນຫາພື້ນຖານຂອງໂລກທຳມະຊາດ ແລະ ສັງຄົມ, ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຕົນກຳເນີດ ແລະ ຄວາມໝາຍຂອງຊີວິດ, ການຄົງຕົວຂອງມະນຸດ, ຖານະຂອງເຂົາຢູ່ໃນໂລກ, ບົດຮຽນຊີວິດ, ການພົວພັນສັງຄົມ ແລະ ອື່ນໆ.

ໂລກະທັດຂອງຄົນເຮົາມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນບາງຄົນເຂົ້າໃຈຜິວຜີບໍ່ເລິກ ເຊິ່ງກ່ຽວກັບຄວາມຮັບຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງໂລກະທັດບໍ່ເຂົ້າໃຈແບບວິທະຍາສາດ, ຄຸນນະພາບເນື້ອແທ້ ແລະ ຄວາມເລິກເຊິ່ງຂອງໂລກະທັດແມ່ນສິ່ງຜົນໃຫ້ແກ່ການດຳເນີນນິໄສ ບັນດາຄຸນນະພາບນິໄສເຊັ່ນ: ຄວາມມີສະຕິຮູ້ສຶກ, ການເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍການດຳລົງຊີວິດ ແມ່ນການອອກແຮງງານສຳລັບສັງຄົມ, ຄວາມກ້າວໜ້າ ແລະ ລັດທິສາກົນກຳມະຊີບ, ອະນາຄົດແຈ່ມໃສ ແລະ ອື່ນໆທີ່ກົງກັນຂ້າມ.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ໂລກະທັດຂອງຄົນເຮົາແຕກຕ່າງກັນ ແຕ່ກໍ່ມີຄຸນສົມບັດຄືກັນກໍ່ເປັນໄດ້ຕົວຢ່າງຄວາມນັບຖື, ນ້ຳໃຈກ້າຫານ, ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງບຸກຄົນ ແລະ ໂລກະທັດຄືກັນ (ອັນດຽວກັນ) ແຕ່ກໍ່ມີຄຸນສົມບັດແຕກຕ່າງກັນ ສະນັ້ນ ລະຫວ່າງໂລກະທັດ ແລະ ຄຸນສົມບັດຈຶ່ງມີການພົວພັນກັນຢ່າງມີຫຼັກການຄັກແນ່.

ໂລກະທັດວິທະຍາສາດທີ່ກ້າວໜ້າຈະເຮັດໃຫ້ຄົນເຂົ້າໃຈວ່າ ການອອກແຮງງານແມ່ນ ຄວາມຕ້ອງການ, ແມ່ນໜ້າທີ່ສຳລັບສັງຄົມ ແລະ ມີຄວາມຮູ້ສຶກເບີກບານມ່ວນຊື່ນຕໍ່ຜົນສຳເລັດຈາກການອອກແຮງງານຂອງຕົນເອງ ແລະ ຂອງຄົນອື່ນໆ, ຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ, ມີການພົວພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ, ແບບມະນຸດສະທຳ ແລະ ກົງກັນຂ້າມໂລກະທັດຈິດຕະນິຍົມເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາສິ້ນຫວັງໃນຊີວິດ, ບໍ່ມີຈິດໃຈຕໍ່ສູ້, ເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາມີຈິດໃຈບຸຊາຄວາມສຸກຂອງບຸກຄົນສ່ວນຕົວ ແລະ ຖືວ່າສິ່ງນັ້ນແມ່ນຄວາມໝາຍຕົ້ນຕໍຂອງຊີວິດ ໂດຍບໍ່ອີງໃສ່ເງື່ອນໄຂການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ເມື່ນເສີຍຕໍ່ໂຊກສະຕາກຳຂອງຄົນອື່ນໆ ດັ່ງນັ້ນ, ການສຶກສາໂລກະທັດວິທະຍາສາດໃຫ້ແກ່ນັກສຶກສາ ແມ່ນມາດຖານອັນຈຳເປັນຂອງການກໍ່ສ້າງນິໄສອັນດີງາມຂອງຄົນຍຸກໄໝ

4) ຄຸນນະພາບທາງດ້ານຄຸນສົມບັດ ແມ່ນການສະແດງທາງດ້ານການເຄື່ອນໄຫວການປະພຶດ ແລະ ກະທຳຕົວຈິງຂອງບຸກຄົນເຊັ່ນ: ຄວາມນັບຖື, ຄວາມກ້າຫານ, ຄວາມຈົງໃຈ, ຄວາມຊື່ສັດ, ກ້າເວົ້າ, ກ້າຮັບຄວາມຈິງ ຫຼື ດ້ານກົງກັນຂ້າມ.

5) ຄຸນນະພາບການອອກແຮງງານ ແມ່ນພາກສ່ວນໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນຂອງການເຄື່ອນໄຫວດຳລົງຊີວິດຂອງບຸກຄົນ ເຊິ່ງມີບົດບາດກຳນົດຄຸນຄ່າດ້ານສັງຄົມຂອງຄົນເຮົາ ຢູ່ໃນແງ່ນິດໄສນີ້ຕ້ອງສະແດງເຖິງການພົວພັນຂອງຄົນຕໍ່ກັບ

ການອອກແຮງງານ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນລະດັບຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງຄົນຕໍ່ກັບການອອກແຮງງານ, ທັດສະນະຕໍ່ກັບການອອກແຮງງານແມ່ນທ່າທີກັບການອອກແຮງງານ, ສະຕິຕໍ່ການອອກແຮງງານ ເຊັ່ນ: ວ່າຖືການອອກແຮງງານແມ່ນໜ້າທີ່ອັນມີກຽດສະຫງ່າມຂອງໝົດທຸກຄົນ ເຊິ່ງໃນນັ້ນມີຕົນເອງຜູ້ໜຶ່ງ ຜູ້ອື່ນເພື່ອຕົນເອງ ແລະ ຕົນເອງເພື່ອຜູ້ອື່ນ ເຮັດສຸດກົກສຸດປາຍ ມີລະບຽບວິໄນ ແລະ ອື່ນໆ.

6) ຄຸນນະພາບດ້ານສັງຄົມ ແມ່ນເວົ້າເຖິງການພົວພັນຂອງບຸກຄົນຕໍ່ກັບບຸກຄົນອື່ນ ແລະ ຕໍ່ກັບສັງຄົມ, ຄວາມໄກ້ຊິດຕິດແທດ, ຄວາມເປັນມິດ, ຄວາມຈິງໃຈ, ຄວາມເຊື່ອຖື, ຄວາມເຄົາລົບຮັກແພງ ແລະ ອື່ນໆ.....ຫຼືກົງກັນຂ້າມເຊັ່ນ: ການມັກຢູ່ໂດດດຽວຂາດຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຕໍ່ກັບຄົນອື່ນການເມີນເສີຍ, ການເປັນຊາ ແລະ ອື່ນໆ. ນອກຈາກນັ້ນຍັງເວົ້າເຖິງກິລິຍາທ່າທີໃນການປະພຶດຕໍ່ກັບຄົນອື່ນ ເຊັ່ນ: ຄວາມສະຫຼາດຄຽງຄຸ້ມ, ສຸພາບຮຽບຮ້ອຍ ແລະ ອ່ອນນ້ອມ. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວຍັງມີຄຸນນະພາບສັງຄົມອີກຢ່າງໜຶ່ງຄື ອຸດົມຄະຕິ: ອຸດົມຄະຕິແມ່ນເປົ້າໝາຍອັນສູງສົ່ງໃຫ້ແກ່ການດຳລົງຊີວິດທີ່ຄົນເຮົາມີຄວາມຕ້ອງການຢາກບັນລຸເປົ້າໝາຍນັ້ນອຸດົມຄະຕິອາດແມ່ນບຸກຄົນທີ່ເປັນຕົວແບບ ເຊິ່ງຄຸນນະພາບທາງດ້ານບຸກຄະລິກະພາບຂອງເຂົາ ໃຜໆກໍຢາກຮຳຮຽນເອົາ ຫຼື ວ່າແບບແຜນການດຳລົງຊີວິດ, ອຸດົມຄະຕິມີທາງດ້ານພາວະວິໄສ ແລະ ອັດຕະວິໄສ

- **ອຸດົມຄະຕິດ້ານພາວະວິໄສ** ແມ່ນສິ່ງໃດໜຶ່ງທີ່ຕອບສະໜອງໃຫ້ແກ່ຄວາມມັກ, ຄວາມປາດຖະໜາໃນຊີວິດ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານຈິດໃຈຂອງຄົນເຮົາ
- **ອຸດົມຄະຕິດ້ານອັດຕະວິໄສ** ແມ່ນແບບຢ່າງອັນດີເລີດຂອງວັດຖຸ ແລະ ສິ່ງວັດຖຸໃດໜຶ່ງ ຫຼືວຽກງານໃດໜຶ່ງ ຕົວຢ່າງອຸດົມຄະຕິຂອງສັງຄົມປັດຈຸບັນແມ່ນກໍ່ສ້າງຄົນໃໝ່ທີ່ຂະຫຍາຍຕົວຮອບດ້ານ.

7) ຄຸນນະພາບດ້ານການພົວພັນຕໍ່ກັບຕົນເອງ ແມ່ນເວົ້າເຖິງການພົວພັນຕໍ່ກັບຕົນເອງທີ່ສະແດງອອກໃນການປະພຶດ ແລະ ການກະທຳຂອງບຸກຄົນເຊິ່ງກ່ອນອື່ນນັ້ນ ແມ່ນການມີສະຕິຕໍ່ກັບຕົນເອງເຊັ່ນ: ເຊື່ອໝັ້ນຕໍ່ຕົນເອງ, ຕົນເອງຕ້ອງນັບຖືຕົນເອງ, ຮູ້ສຶກອົດສົງສານຕົນເອງ, ມີຄວາມຈິງໃຈຕໍ່ຕົນເອງ, ບໍ່ຫຼອກລວງຕົນເອງ, ຊື່ສັດບໍລິສຸດ, ຕ້ອງມີການຕຳນິ ແລະ ກວດກາພຶດຕິກຳຕົນເອງເປັນປົກກະຕິ ແລະ ອື່ນໆອີກ

ທ່າທີການປະພຶດແມ່ນໄກ້ຄຽງກັບການພົວພັນທາງດ້ານອາລົມຈິດ ເພາະມັນໄດ້ກຳນົດລັກສະນະການປະພຶດຂອງບຸກຄົນໃດໜຶ່ງທີ່ແນ່ນອນ, ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວໄດ້ຖືວ່າການປະພຶດຄືກັບທ່າອ່ຽງທີ່ມີລັກສະນະໝັ້ນຄົງ, ເຊິ່ງສະແດງອອກດ້ວຍແບບວິທີສະເພາະຂອງມັນຕໍ່ກັບການກະທຳ, ຢູ່ໃນຂະບວນວິວັດແຫ່ງການດຳລົງຊີວິດ, ທ່າທີ່ແມ່ນລະບົບໝັ້ນຄົງຂອງການຕີລາຄາແບບຖືກຕ້ອງ (ດ້ານບວກ) ຫຼື ວ່າບໍ່ຖືກຕ້ອງ (ດ້ານລົບ) ກ່ຽວກັບບັນດາປາກົດ, ອາການຂອງບຸກຄົນ ແລະ ອື່ນໆ ຢູ່ໃນລະບົບການຕີລາຄານີ້ ແມ່ນຢາກເວົ້າເຖິງສ່ວນປະກອບທາງດ້ານຄວາມເຂົ້າໃຈຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ອັນບໍ່ເຂົ້າໃຈຢ່າງບໍ່ປົກກະຕິ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເຫັນວ່າທ່າທີ່ສ່ວນຫຼາຍຈະບໍ່ອະທິບາຍໄດ້.

ທ່າທີສົງຜົນສະທ້ອນອັນໃຫຍ່ຫຼວງໃຫ້ແກ່ການປະພຶດ ແລະ ການກະທຳຂອງຄົນເຊັ່ນ: ວ່າຜູ້ນັ້ນມີທ່າທີແນວໃດ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າມີການເຄື່ອນໄຫວປະພຶດຄືແນວນັ້ນ ຫຼື ສະແດງອອກໃນຄວາມເປັນເອກະພາບເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ຫຼື ຕ້ານຄືນ.

ທ່າທີການປະພຶດແມ່ນພາກສ່ວນສຳຄັນຂອງນິໄສອັດຕະບຸກຄົນ ແມ່ນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ບຸກຄົນໃນການສັງເກດຕີລາຄາຄວາມເປັນຈິງພາວະນິໄສ, ທ່າທີສົງຜົນສະທ້ອນໃຫ້ແກ່ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງບຸກຄົນ. ສະນັ້ນ ໃນການຕີລາຄາບຸກຄົນພວກເຮົາມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເບິ່ງດ້ານທ່າທີການປະພຶດຂອງເຂົາ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຫຼັກໜ້

ນຂອງທ່າທິການປະພຶດນັ້ນໆ ຮູບການຄຸນນະພາບ, ການປ່ຽນແປງທີ່ມີລັກສະນະສະເພາະຂອງມັນ, ທ່າທິເຖິງແມ່ນວ່າມັນຈະມີລັກສະນະໜັ້ນຄົງ ແຕ່ກໍສາມາດປ່ຽນແປງໄດ້, ເຊິ່ງຂຶ້ນກັບຄວາມນະອຶດທິນ ແລະ ລະດັບຄວາມເຂົ້າໃຈເລິກເຊິງຂອງຄົນຕໍ່ເປົ້າໝາຍທີ່ຄົນຢາກຈະປ່ຽນແປງ.

ຮູບການທ່າທິ ສ່ວນຫຼາຍສະແດງອອກໃນການອະທິບາຍ, ການໃຫ້ຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຖື.

2.2. ການສຶກສາອົບຮົມນິໄສ

ການສຶກສາອົບຮົມນິໄສຂອງຄົນເຮົາແມ່ນ ອີງໃສ່ບັນດາຄຸນນະພາບທາງນິໄສ ເພື່ອສຶກສາອົບຮົມນິໄສຂອງຄົນເຮົາ ມັກກໍກໍາເນີດຂຶ້ນຢູ່ໃນວິວັດການເຄື່ອນດໍາລົງຊີວິດ ແລະ ວຽກງານເຊິ່ງບໍ່ແມ່ນມີມາແຕ່ກໍາເນີດ, ສະນັ້ນສາມາດເສີມຂະຫຍາຍ ແລະ ດັດແປງໄດ້ດ້ວຍວິທີການໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກວິທະຍາສາດ ແລະ ຄວາມເປັນເອກະພາບຂອງຜູ້ໃຫຍ່ (ຜູ້ປົກຄອງ) ກັບໂຮງຮຽນກັບສັງຄົມ, ຢາກສຶກສາອົບຮົມນິໄສຂອງຄົນໃນທາງທີ່ດີນັ້ນ, ຄູ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາເບິ່ງຈຸດພິເສດທາງດ້ານຄຸນທາດຂອງນັກສຶກສາ ເພາະຄຸນທາດເປັນແຫຼ່ງກໍາເນີດນິໄສ, ໂດຍອີງໃສ່ຈຸດດີ ແລະ ອ່ອນຂອງແຕ່ລະຊະນິດຄຸນທາດແລ້ວ ຊອກຫາວິທີການສຶກສາໃຫ້ແທດເໝາະ, ແຕ່ຕ້ອງໃຊ້ເວລາ ແລະ ຄວາມພະຍາຍາມພາກພຽນສູງຈຶ່ງສາມາດບັນລຸຜົນສໍາເລັດຢ່າງງາມດີ.

3. ຄວາມຕ້ອງການ

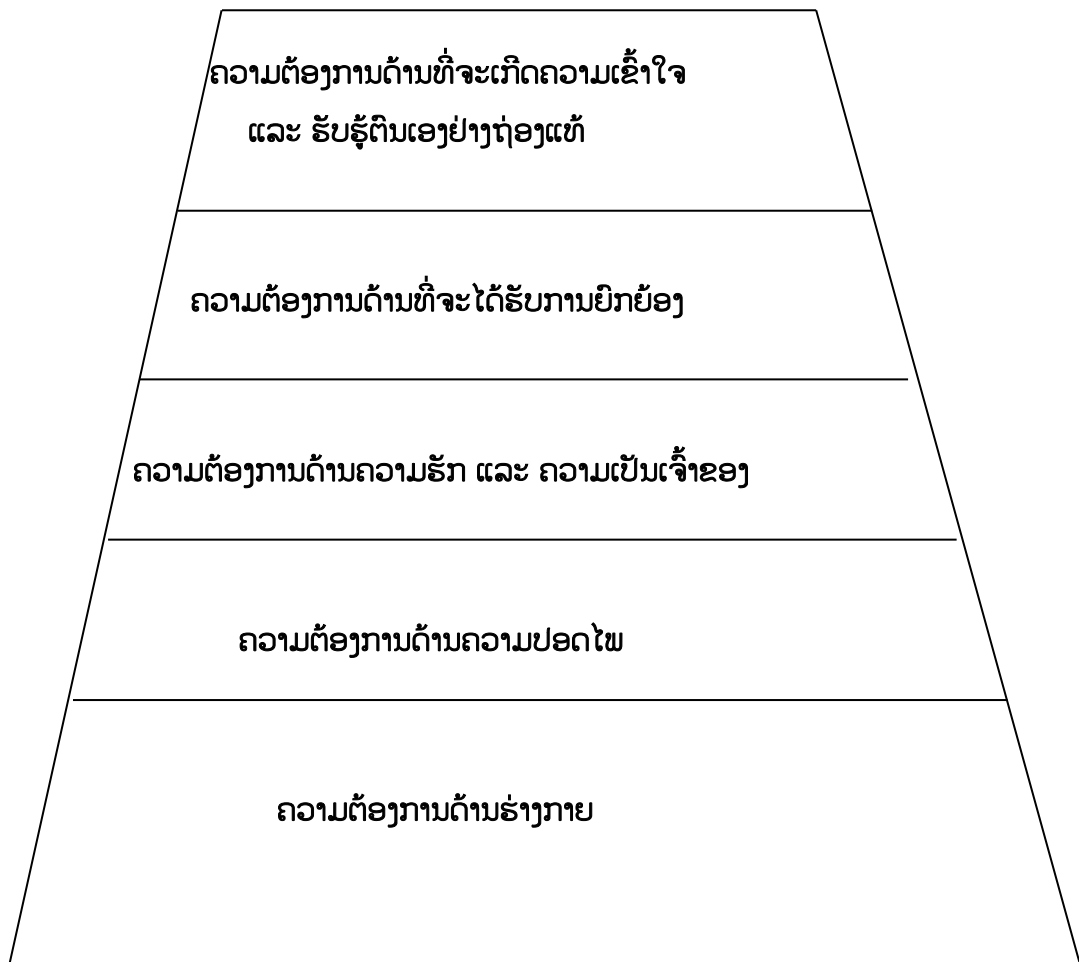
3.1. ຄວາມໝາຍຂອງຄວາມຕ້ອງການ

ຄວາມຕ້ອງການເປັນແຮງຊຸກດັນທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍໃນຕົວບຸກຄົນເພາະໃນຊີວິດປະຈຳວັນຂອງຄົນເຮົານັ້ນຈະຕ້ອງຊອກຫາທຶນທາງເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ທິດທາງຂອງພຶດຕິກຳກໍຈະຖືກກຳນົດໂດຍແຮງຊຸກດັນຂອງຄວາມຕ້ອງການທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຂະນະນັ້ນ.

3.2. ທິດສະດີກ່ຽວກັບຄວາມຕ້ອງການ

ທ່ານ ສະມາໄລ ເປັນຜູ້ທາອິດທີ່ໄດ້ສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາກ່ຽວກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດ ທ່ານໄດ້ພົບວ່າຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດມີຫຼາຍຢ່າງ ແລະ ມະນຸດທຸກຄົນກໍພະຍາຍາມຫາທຶນທາງທີ່ຈະຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງຕົນທັງນັ້ນ, ທ່ານ ມາສະໂລ ໄດ້ນຳຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດມາຈັດຮຽງເປັນລຳດັບຂຶ້ນໄວ້ລຸ່ມນີ້

1. ຄວາມຕ້ອງການດ້ານຮ່າງກາຍ
2. ຄວາມຕ້ອງການດ້ານຄວາມປອດໄພ
3. ຄວາມຕ້ອງການດ້ານຄວາມຮັກ ແລະ ຄວາມເປັນເຈົ້າຂອງ
4. ຄວາມຕ້ອງການດ້ານທີ່ຈະໄດ້ຮັບຄວາມຍິນດີຍອມ
5. ຄວາມຕ້ອງການດ້ານທີ່ຈະເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຮັບຮູ້ຕົນເອງຖ່ອງແທ້

1. ຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານຮ່າງກາຍ : ເປັນຄວາມຕ້ອງການເບື້ອງຕົ້ນຂອງຊີວິດເຊັ່ນ : ອາຫານ;ເຄື່ອງນຸ່ງຮົມ; ທີ່ຢູ່ອາໄສ,ຍາປົວພະຍາດ, ແລະ ຄວາມຕ້ອງການດ້ານເພດ,ຖ້າຫາກຄົນເຮົາຂາດສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ບາງຢ່າງກໍ່ອາດຄົ້ນຂວາງຫຼື ເອົາຊີວິດເກືອບບໍ່ລອດ ແລະ ຕ້ອງພະຍາຍາມດື່ມລົນທຸກວິທີທາງເພື່ອໃຫ້ໄດ້ມາສິ່ງຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ບໍ່ວ່າຈະດ້ວຍວິທີໃດກໍ່ຕາມ

2. ຄວາມຕ້ອງການດ້ານຄວາມປອດໄພ : ເປັນຄວາມຕ້ອງການຂອງຄົນເຮົາທີ່ຈະພະຍາຍາມຫຼີກລ່າງຢພ ອັນຕະລາຍທັງປວງ,ຄວາມເຈັບປວດ,ຄວາມຜິດຫວັງຕ່າງໆ.ດັ່ງນັ້ນອົງການທັງຫຼາຍເຊັ່ນ:ອົງການຂອງລັດທະບານ ແລະ ອົງການຂອງເອກະຊົນຈຶ່ງຈັດຕັ້ງໜ່ວຍອົງການສະຫວັດດີການຕ່າງໆຂຶ້ນເພື່ອພະນັກງານໝັ້ນໃຈວ່າໃນຍາມຕຶນເອງ ຫຼື ຄອບຄົວເຈັບປ່ວຍກໍ່ຍັງຄອບໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອໃນເລື່ອງໃຊ້ຈ່າຍຄ່າປິ່ນປົວ,ມີການປະກັນຊີວິດໃຫ້,ມີປະກັນສຸຂະພາບ,ປະກັນອຸປະຕິເຫດໃນຂະນະເຮັດວຽກດ້ວຍຄວາມສະບາຍໃຈຂຶ້ນ

3. ຄວາມຕ້ອງການດ້ານຄວາມຮັກ ແລະ ຄວາມເປັນເຈົ້າຂອງ : ຄວາມປາດຖະໜາຂອງຄົນເຮົາທີ່ຕ້ອງການຄວາມຜູກພັນກັບຜູ້ອື່ນ.ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ເອື້ອອາທອນຈາກຜູ້ອື່ນ, ສຳລັບບຸກຄົນທີ່ຮູ້ສຶກຕຶນວ່າຂາດຄວາມຮັກມາແຕ່ຕອນນ້ອຍໆ ເມື່ອເກີດໃຫ້ຍື່ນມາຈະກາຍເປັນຄົນທີ່ຮັກຕົວເອງ, ພຶດຕິກຳຂອງຄົນພວກນີ້ທີ່ສະແດງອອກຈຶ່ງຂ້ອນຂ້າງຈະບໍ່ສົມດຸນ, ບາງຄັ້ງອາດເຫັນແກ່ຕົວເກີນໄປ ແຕ່ບາງຄັ້ງກໍ່ພະຍາຍາມເອົາໃຈຜູ້ອື່ນຫຼາຍເກີນໄປ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ອື່ນມາຮັກເຮົາເພື່ອເປັນການຕື່ມໃນສິ່ງຂາດເຂີນ. ບາງຄັ້ງກໍ່ອາດສະແດງຄວາມຮຸນແຮງອອກມາ ຫຼືເຫັນວ່າຜູ້ອື່ນ

ເປັນສັດຕູໄປໝົດ, ໂດຍພະຍາຍາມສະແດງອອກເພື່ອເປັນການຮຽກຮ້ອງຄວາມສົນໃຈ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄົນເຮົາຈຶ່ງຄວນເຝິກທີ່ຈະເປັນຝ່າຍໃຫ້ຄວາມຮັກແກ່ຜູ້ອື່ນ ແລະ ໃນເວລາດຽວຍອມມີໄມຕິຈິດ.

4. **ຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະໄດ້ຮັບການຍົກຍ້ອງ:** ເປັນຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະໃຫ້ສັງຄົມຍອມຮັບແລະຍົກຍ້ອງວ່າຕົວເອງເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມສາມາດ, ຄວມເກັ່ງກ້າ, ມີຄຸນຄ່າ ເປັນຄົນສໍາຄັນ ຫຼື ຕ້ອງການທີ່ຈະສະແດງອອກວ່າ ຕົນເອງເໝືອດຜູ້ອື່ນຢູ່ສະເໝີ, ຖ້າບຸກຄົນໃດມີຄວາມຕ້ອງການໃນເລື່ອງນີ້ສູງຈົນເກີນໄປບຸກຄົນນັ້ນກໍຈະເປັນຄົນເວົ້າຈາອວດອີ່ງທະນົງຕົວ, ຍົກຍ້ອນຕົນເອງຢູ່ສະເໝີ, ສໍາລັບຄົນທີ່ມີຄວາມໝັ້ນໃຈໃນຕົວເອງເຊື່ອວ່າຕົນເອງມີຄຸນຄ່າ, ມີຄວາມສາມາດພຶດຕິກຳຂອງຄົນພວກນີ້ຈະເປັນແບບທຳມະຊາດ ບໍ່ມີການເວົ້າຈາແບບຍົກຍ້ອນຕົນເອງ ແລະ ບໍ່ເຮັດວຽກໄປຕາມຄວາມໝັ້ນຄົງ.

5. **ຄວາມຕ້ອງການດ້ານທີ່ຈະເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈແລະ ຮັບຮູ້ຕົນເອງຢ່າງຖ່ອງແທ້:** ເປັນຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະເຂົ້າໃຈຕົນເອງຕາມສະພາບທີ່ຕົນເປັນ, ເຂົ້າໃຈເຖິງຄວາມສາມາດ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕົນເອງ, ຍອມຮັບໃນຈຸດເດັ່ນ, ຈຸດອ່ອນຂອງຕົນເອງ, ນັບເປັນຂັ້ນຄວາມຕ້ອງການຂອງຕົນ ແລະ ສັງຄົມຢ່າງພ້ອມຂໍ້ມູນ ແລະ ເຕັມຄວາມສາມາດ ຫຼື ເຮັດຕາມທີ່ໃຈຕົນເອງມັກຫຼືປະກອບອາຊີບຕາມທີ່ຕົນຮັກ, ບຸກຄົນທີ່ເຂົ້າມາເຖິງລະດັບນີ້ຈະເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມປຶ້ມປິໃນຕົນເອງພ້ອມທີ່ຈະເຮັດວຽກສ້າງສັນປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ຕົນເອງ ແລະ ສັງຄົມ.

ພາກທີ 2 ຈົດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ

ບົດທີ 7

ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈົດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນສາມາດອະທິບາຍບອກຄວາມໝາຍແລະບອກຄວາມໝາຍຄວາມສໍາຄັນຂອງຄອບຄົວໄດ້
- ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນສາມາດອະທິບາຍບົດບາດການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວໄດ້

ເນື້ອໃນ

- ຄວາມໝາຍແລະຄວາມສໍາຄັນຂອງຄອບຄົວ
- ປະເພດຂອງຄອບຄົວ
- ລັກສະນະຄອບຄົວແລະທິດທາງການພັດທະນາສະຖາບັນຄອບຄົວ
- ວົງຈອນຊີວິດຄອບຄົວ
- ໂຄງສ້າງຂອງຄອບ
- ການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວ

ກິດຈະກຳແລະວິທີການສອນ

- ການບັນລະຍາຍແລະອະທິບາຍແລະອະພິປາຍ
- ການສຶກສາຈາກກໍລະນີຕົວຢ່າງ
- ການເຮັດແບບເຝິກຫັດທ້າຍບົດແລະການມອບມາວຽກງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ການວັດແລະປະເມີນຜົນ

- ສັງເກດຈາກການມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂັ້ນຮຽນ
- ສັງເກດຈາກການອະພິປາຍແລະຕອບຄໍາຖາມ
- ພິຂາລະນາຈາກການຕອບຄໍາຖາມທ້າຍບົດ

1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງຄອບຄົວ

1.1. ຄວາມໝາຍຂອງຄອບຄົວ

ຄອບຄົວເປັນສະຖາບັນແຫ່ງທຳອິດຂອງສັງຄົມເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນທີ່ຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດການພັດທະນາທຸກຊ່ວງອາຍຸການຂອງການດຳເນີນຊີວິດ ຄອບຄົວເປັນຫົວໜ່ວຍພື້ນຖານຂອງສັງຄົມເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍບຸກຄົນທີ່ຜູກພັນຢູ່

ຮ່ວມກັນເປັນໜຶ່ງດຽວດ້ວຍການແຕ່ງງານສາຍເລືອດແລະການຮັບເປັນລູກບຸນທຳມາຢູ່ໃນຄອບຄົວເຮືອນດຽວກັນ ຄອບຄົວແຫ່ງການຈັດສັນຊຸບລ້ຽງ ອົບຮົມສັງສອນລູກ ສົ່ງເສີມພັດທະນາການດ້ານຮ່າງກາຍ ແລະສະຕິປັນຍາ ອາລົມແລະຄວາມປອດໄພແຕ່ສະມາຊິກຄອບຄົວ ຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງຄອບຄົວ ເລີ່ມຈາກທີ່ຊາຍ ຍິງ ຕົກລົງໃຊ້ຊີວິດ ຮ່ວມກັນ ມີກິດຈະກຳທາງສັງຄົມຮ່ວມກັນ ຕະຫລອດຮອດພາລະກ່ຽວກັບການເບິ່ງແຍງດູແລລູກ ຜູ້ທີ່ປະຕິບັດໜ້າທີ່ເປັນພໍ່ ແມ່ ຕ້ອງມີຖານະໃນການອົບຮົມສັງສອນໃຫ້ລູກໃນດຳລົງຊີວິດໃນຄອບຄົວ ສອນໃຫ້ຮູ້ບົດບາດຂອງພັນຮຸກ ການແບ່ງປັນດູແລຊ່ວຍເຫລືອເຊິ່ງກັນແລະກັນລະຫວ່າງສາມາຊິກໃນຄອບຄົວ

- **ຜູ້ໃຫ້ນິຍາມຄວາມໝາຍຂອງຄອບຄົວໄວ້ດັ່ງນີ້**

ຄອບຄົວໝາຍເຖິງກຸ່ມບຸກຄົນທີ່ປະກອບດ້ວຍບຸກຄົນຕັ້ງແຕ່2 ຄົນຂຶ້ນໄປມາຢູ່ອາໄສຮ່ວມກັນ ມີຄວາມສຳພັນກັນທາງສາຍເລືອດຫລືກົດໝາຍ ການແຕ່ງງານ ການລ້ຽງດູພໍ່ແມ່ ແລະລູກ ເປັນສະຖາບັນສຳຄັນທຳອິດຂອງສັງຄົມເຊິ່ງມີການກຳນົດລະບຽບ ບົດບາດສະຊິກມີຮູບແບບການຕິດຕໍ່ສື່ສານ ມີຄວາມສຳພັນໃກ້ຊິດທາງອາລົມ ແລະ ຈິດໃຈ

ສະຫລຸບ ຄອບຄົວໝາຍເຖິງສະຖາບັນທາງສັງຄົມແຫ່ງທຳອິດ ທີ່ມະນຸດສ້າງຂຶ້ນຈາກຄວາມສຳພັນທີ່ມີຕໍ່ກັນອາດມີລູກດ້ວຍກັນດ້ວຍການສືບສາຍເລືອດຫລືລູກບຸນທຳໂດຍກົດເກນຂອງສັງຄົມກໍ່ໄດ້ໂດຍກຸ່ມບຸກຄົນທີ່ຜູກພັນກັນຈະໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນຜູກພັນພັນກັນທາງເສດຖະກິດແລະສັງຄົມທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຮ່ວມກັນໃນການອົບຮົມສັງສອນສະມາຊິກໃນຄອບຄົວໃຫ້ມີລະບຽບວິໄນຢູ່ໃນແບບແຜນຂະໜົບທຳນຽມປະເພນີ ແລະ ວັດທະນະທຳອັນດີງາມຂອງຊາດ

1.2. ຄວາມສຳຄັນຂອງຄອບຄົວ

ຄອບຄົວມີຜົນຕໍ່ຄວາມເປັນຄົນດີຂອງມະນຸດດ້ວຍເຫດທີ່ວ່າພໍ່ແມ່ຜູ້ປົກຄອງຈະຕ້ອງມີຄວາມເຂົ້າໃຈດີທີ່ສຸດຕໍ່ນັ້ນຈຶ່ງເປັນຊ່ອງທາງທີ່ສຳຄັນ ພໍ່ແມ່ຜູ້ປົກຄອງຈະຕ້ອງເສີມສ້າງຄວາມຮູ້ຄວາມມີວິໄນ ຄວາມມີຈະລິຍະທຳໃຫ້ເກີດແກ່ລູກເນື່ອງຈາກຄອບຄົວເປັນຜູ້ສ້າງຄຸນລັກກສະນະໃຫ້ກັບລູກເຊັ່ນ; ຄວາມມີວິໄນ ນິໄສໄຜ່ຄວາມຮູ້ການສະໜັບສະໜູນແລະຈັດປັນຍາກາດໃຫ້ເອື້ອຕໍ່ການປະພຶດຂອງລູກ ໃຫ້ມີພຶດຕິກຳຕາມທີ່ຜູ້ໃຫຍ່ຕ້ອງການ ການຈັດການແລະພັດທະນາຂະບວນການຮຽນຮູ້ຂອງເດັກເປັນປັດໃຈທັງບຸກຄະລິກກະພາບ ນິໄສໃຈຄໍ ທີ່ດີໃຫ້ເກີດຈາກເດັກ ຄວາມດຸໝັ້ນ ປະຢັດຊື່ສັດ ສາມາດແລະມີນ້ຳໃຈເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການຈັດສະພາບແວດລ້ອມໃຫ້ເອື້ອອຳນວຍຕໍ່ການພັດທະນາເດັກ ດັ່ງນັ້ນ ຄອບຄົວຈຶ່ງເປັນສ່ວນສຳຄັນຕໍ່ການສ້າງໃຫ້ເປັນຄົນດີຂອງສັງຄົມ

ສະຫລຸບໄດ້ວ່າຄອບຄົວມີຄວາມສຳຄັນໃນສາມສ່ວນຄື

1) ຄວາມສຳຄັນຂອງຄົວທີ່ມີຕໍ່ບຸກຄົນ

ຄອບຄົວມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄອບຄົວໃນຖານທາງສັງຄົມເປັນສະຖາບັນແຫ່ງທຳອິດຂອງມະນຸດເປັນທີ່ສະມາຊິກແຕ່ລະຄົນມີຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງກັນຢ່າງໃກ້ຊິດແລະຢັງຢືນ ຄອບຄົວມີຖະນະເປັນສຳຄັນທີ່ເສື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງບຸກຄົນເຂົ້າສັງຄົມ ນັບຕັ້ງແຕ່ບຸກຄົນເກີດຈົນທັງຕາຍແລະມີໜ້າທີ່ຖ່າຍທອດແບບແຜນທາງວັດທະນະທຳໃຫ້ກັບສະມາຊິກໃນກຸ່ມໃຫຍ່ ຄອບຄົວເປັນສະຖາບັນທີ່ຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການທາງເພດ

ຄວາມຕ້ອງການດ້ານອາລົມ ແລະຄວາມຕ້ອງການຍອມຮັບແລະຜູກພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນເປັນເດັກທີ່ຈະໄດ້ຮັບການລ້ຽງດູ ຄວາມຄົວຈິງມີຄວາມສໍາຄັນທາງດ້ານກາຍຍະພາບ ຊີວະພາບສັງຄົມວັດທະນະທຳຕະຫລອດຮອດມີໜ້າທີ່ຫລໍ່ຫລອມບຸກຄະລິກຂອງສະມາຊິກແຕ່ລະຄົນໃຫ້ເປັນຄົນດີຂອງສັງຄົມ

2) ຄວາມສໍາຄັນຂອງຄອບຄົວທີ່ມີຕໍ່ສັງຄົມ

ຄອບຄົວມີຄວາມສໍາຄັນໃນຖານະຂອງການເຊື່ອມປະສານຂອງບຸກຄົນກັບສັງຄົມຄອບຄົວຈະສ້າງເສີມໃຫ້ສະມາຊິກໃນສັງຄົມເກີດຄວາມກັງວົນໃນຂອບເຂດບົດບາດໜ້າທີ່ໃນສັງຄົມຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງຄອບຄົວເກີດຈາກການລວມຕົວຂອງບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຮັກຄວາມຜູກພັນມີປະຕິສໍາພັນຊ່ວຍເຫຼືອເກື້ອກຸນຄອບຄົວ ຄອບຄົວເປັນຫົວໜ່ວຍທຳອິດຂອງສັງຄົມຈະດຶກລາຍໜ້ອຍພຽງໃດນັ້ນຂຶ້ນຢູ່ກັບຄອບຄົວ ດັ່ງນັ້ນ ຄອບຄົວຈະຊ່ວຍຫລໍ່ຫລອມບຸກຄະລິກຂອງມະນຸດໃນສັງຄົມ ຄອບຄົວຈຶ່ງເປັນສະຖາບັນທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດໃນການສ້າງຖານະອະນາຄົດໃຫ້ກັບມວນສະມາຊິກເຊິ່ງສະມາຊິກຂອງຄອບຄົວ ຈະເຕີບໂຕເປັນສະມາຊິກຂອງສັງຄົມຕໍ່ໄປຈະເຫັນໄດ້ວ່າຄອບຄົວເປັນຮາກຖານທີ່ສໍາຄັນຂອງສັງຄົມຖ້າຄອບຄົວເຂັ້ມແຂງຢູ່ໄດ້ຢ່າງມີຄວາມພໍດີມີຄວາມສຸກຕາມອັດຕະພາບຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວພໍຢູ່ພໍກິນແລະມີກິນຄອບຄົວກໍຈະສ້າງສະມາຊິກຄອບຄົວທີ່ດີແລະມີຄຸນຄ່າຕໍ່ສັງຄົມ

3) ຄວາມສໍາຄັນຂອງຄອບຄົວທີ່ມີຕໍ່ປະເທດ

ຄວາມສໍາຄັນຂອງຄອບຄົວໃນປະເທດໃນດ້ານຄວາມໝັ້ນຄົງແລະໃນດ້ານການເມືອງ ການປົກຄອງກ່າວຄືສະມາຊິກຂອງຄອບຄົວແຕ່ລະຄອບຄົວແຕ່ລະຄອບຄົວນັ້ນເປັນຮາກຖານໃນການທີ່ຈະສ້າງຄວາມໝັ້ນຄົງຂອງຄອບຄົວ ການເສີມສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃນຄວາມສໍາຄັນຂອງປະເທດ ແລະ ການປົກຄອງໃນລະບອບປະຊາທິປະໄຕ ຖືເປັນອົງປະກອບສໍາຄັນໃນການສ້າງຄວາມໝັ້ນຄົງຂອງປະເທດ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວຄຳນຶງເຖິງສິດທິແລະໜ້າທີ່ຕ່າງໆໃນປະເທດ

ເຊັ່ນ: ສິດທິໃນການເລືອກຕັ້ງໜ້າທີ່ໃນການເຮັດນໍ້າທີ່ເພື່ອປະເທດຊາດຄືເປັນສິ່ງທີ່ໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນຂອງຄອບຄົວໄດ້ເປັນຢ່າງດີ

2. ລັກສະນະປະເພດຄອບຄົວ

ແນວຄິດຂອງນັກສັງຄົມວິທະຍາໄລໄດ້ຈັດແບ່ງຄອບຄົວເປັນ 3 ປະເພດດັ່ງນີ້:

2.1. ຄອບຄົວດຽວ (Nuclear Family)

ເປັນຄອບຄົວທີ່ປະກອບດ້ວຍ ຜົວ, ເມຍ ແລະ ລູກ (ຫຼື ລູກບຸນທໍາ) ເປັນຄອບຄົວທີ່ສາມາຊິກຄອບຄົວມີຄວາມສໍາພັນກັນຢ່າງໃກ້ຊິດທີ່ສຸດຄອບຄົວປະເພດນີ້ມີອິດສະຫຼະສູງຫຼາຍແຕ່ກໍຢູ່ເຮັດໜ້າທີ່ທ່າງເຫັນຈາກຍາດພີ່ນ້ອງ ຊຶ່ງອາດເຮັດໃຫ້ເກີດມີຄວາມຫວ່າງແລະຂາດຄວາມອົບອຸ່ນໄດ້ພາຍຫຼັງ.

2.2. ຄອບຄົວຂະຫຍາຍ (Extended Family)

ເປັນຄອບຄົວທີ່ປະກອບດ້ວຍຄອບຄົວດຽວ ແລະ ຍາດພີ່ນ້ອງຊຶ່ງອາດຈະພັກພາອາໄສຢູ່ເຮືອນດຽວກັນຫຼືເຂດບ້ານດຽວກັນຫຼືອາດຢູ່ໃກ້ຄຽງກັນກໍໄດ້ໂດຍມີພີ່ນ້ອງທີ່ສົມລົດຫຼາຍຄູ່ ແລະ ມີ ປູ່, ຍ່າ, ແມ່ເຖົ້າ, ພໍ່ເຖົ້າ, ລວມຢູ່ນຳ

ກັນບາງຄອບຄົວຂຶ້ນມີສາມາຊິກເຖິງ 20 ຄົນກໍ່ໄດ້ຍາດພື້ນຜູ້ຕ່າງກໍ່ຊ່ວຍກັນລ້ຽງດູລູກຫຼານຖືວ່າຄອບຄົວປະເພດນີ້ ເປັນຄອບຄົວທີ່ມີຄວາມອົບອຸ່ນສາມາຊິກອາວຸໂສສູງສຸດຂະເປັນໜ້າຄອບຄົວເບິ່ງແຍງລູກຫຼານທຸກຄົນໃນຄອບຄົວ

2.3. ຄອບຄົວທີ່ມີຜົວໜຶ່ງຄົນ ແລະ ມີເມຍຫຼາຍຄົນ

ຄອບຄົວປະເພດນີ້ເປັນຄອບຄົວດຽວ 2 ຄອບຄົວ ຫຼື ຫຼາຍກວ່າ ໂດຍມີຜົວ ແລະ ພໍ່ຮ່ວມກັນ ຟິດແມນ (Friedman 1986 – 284) ໄດ້ສຶກສາປະເພດຕ່າງໆຂອງຄອບຄົວໃນໂລກຕາເວັນຕົກປະກອບດ້ວຍ

1). ຄອບຄົວດັ້ງເດີມ

- ຄອບຄົວດຽວ (Nuclear, Family) ເປັນຄອບຄົວທີ່ມີຄູ່ຜົວ - ເມຍແລະລູກຢູ່ຮ່ວມໃນຄົວເຮືອນດຽວກັນ
- ຄອບຄົວທີ່ມີພໍ່ຫຼືແມ່ພຽງຄົນດຽວ (Singl –Parent Family) ເປັນຄອບຄົວທີ່ຄູ່ສົມລົດຢ່າງຮ້າງຫຼືເປັນໜ້າຍ
- ຄອບຄົວຄູ່ ຜົວ - ເມຍ (Nuclear Dyad) ເປັນຄອບຄົວທີ່ມີ ຜົວ - ເມຍ ຢູ່ຮ່ວມກັນແຕ່ຍັງບໍ່ມີລູກ
- ຄອບຄົວທີ່ມີຄົນໂສດຢູ່ພຽງຄົນດຽວ (Single Adult living Alone) ເປັນຄົນໂສດທີ່ບໍ່ໄດ້ແຕ່ງງານ ແລະແຍກຈາກຄອບຄົວເດີມຢູ່ພຽງຄົນດຽວ
- ຄອບຄົວຂະຫຍາຍ (Extended Family) ເປັນຄອບຄົວທີ່ມີສາມາຊິກທາງດ້ານຜົວຫຼືເມຍຢູ່ຮ່ວມກັນ
- ຄອບຄົວຄູ່ຊະລາ (Elderly of middle – Aged) ເປັນຄອບຄົວທີ່ເຫຼືອພຽງຄູ່ຜົວ -ເມຍເທົ່ານັ້ນລູກໄດ້ແຍກອອກໄປຄອບຄົວໝົດແລ້ວ
- ຄອບຄົວເຄືອຍາດ (Kin Network) ເປັນຄອບຄົວທີ່ສາມາຊິກຍັງບໍ່ທັນແຕ່ງງານຫຼືຢູ່ຮ່ວມກັນຢູ່ໃນບໍລິເວນທີ່ທ່າງກັນແລະມີການເບິ່ງແຍງຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນແລະກັນ

2). ຄອບຄົວທີ່ແຕກຕ່າງຈາກດັ້ງເດີມ

- ຄອບຄົວທີ່ຢູ່ຮ່ວມກັນ: ເປັນຄອບຄົວທີ່ມີສະມາຊິກຢູ່ຮ່ວມກັນຫຼາຍຄອບຄົວເຮືອນດຽວກັນໂດຍມີການແບ່ງປັນແລະໃຊ້ສິ່ງຈໍາເປັນຕ່າງໆຮ່ວມກັນໃນກຸ່ມທັງມີການລ້ຽງດູລູກໃນຄອບຄົວທີ່ຮ່ວມກັນ
- ຄອບຄົວທີ່ພໍ່ແລະແມ່ບໍ່ໄດ້ແຕ່ງງານ: ເປັນຄອບຄົວທີ່ພໍ່ - ແມ່ບໍ່ໄດ້ຈົດທະບຽນສົມລົດຊຶ່ງພໍ່ແມ່ອາດຍັງອາໄສຢູ່ຮ່ວມກັນຫຼືແຍກກັນຢູ່ແຕ່ສ່ວນຫຼາຍມັກພົບວ່າເປັນຄອບຄົວທີ່ມີພໍ່ແມ່ບໍ່ໄດ້ແຕ່ງງານລ້ຽງດູລູກຕົວຄົນດຽວ
- ຄູ່ຢູ່ຮ່ວມກັນ: ເປັນການທີ່ຊາຍຍິງຢູ່ຮ່ວມກັນໂດຍທີ່ຍັງບໍ່ໄດ້ຕັດສິນໃຈວ່າຈະຄອງຢູ່ໃນອານາຄົດແລະຍັງບໍ່ມີການແຕ່ງງານກັນ
- ກຸ່ມຮ່ວມເພດ: ເປັນບຸກຄົນເພດດຽວກັນ ເປັນຜົວ ເມຍກັນສະຫລຸບປະເພດຄອບຄົວທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງສາມາດຈັດແບ່ງໄດ້ເປັນ 3 ປະເພດຄື.ຄອບຄົວດຽວ, ຄອບຄົວຂະຫຍາຍ ແລະຄອບຄົວທີ່ຢູ່ຮ່ວມກັນ 2 ຄອບຄົວຫລືຫລາຍກວ່າ ເຊິ່ງມີຮູບແບບແລະໂຄງສ້າງຂອງຄອບຄົວຈະປ່ຽນແປງໄປຕາມວົງຈອນຊີວິດຂອງຄອບຄົວ

2.4. ໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວ

ການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວ ຈະມີຫລາກຫລາຍແນວຄິດອັນໄດ້ແກ່ແນວຄິດສັງຄົມວິທະຍາ ແລະ ຈິດຕະຄອບຄົວ ແລະ ສາມາດປະສົມສານສຳຄັນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

2.4.1. ແນວຄິດ ແລະ ການປະຕິບັດໃນມຸມມອງສັງຄົມວິທະຍາ

❖ ໃນແງ່ຂອງສັງຄົມວິທະຍາ ຄອບຄົວມີໜ້າທີ່ຢ່າງໜ້ອຍ ມີ 3 ປະການຄື

1) ໃນການອົບຮົມລ້ຽງດູໃຫ້ເດັກກາຍເປັນຄົນທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ການອົບຮົມລ້ຽງດູໃຫ້ເດັກເຕີບໃຫ່ຍທີ່ມີໜ້າທີ່ຂອງພໍ່ແມ່ຈຶ່ງບໍ່ແມ່ນແຕ່ໜ້າທີ່ໃຫ້ກຳເນີດ ລູກແຕ່ໜ້າທີ່ຂອງພໍ່ແມ່ຍັງມີວິໄນລວມໄປເຖິງການອົບຮົມລ້ຽງດູໃຫ້ທີ່ພັກພາອາໄສຕໍ່ລູກເກີດຊ່ວງເວລາທີ່ລູກແລະ ໂຕເອງບໍ່ໄດ້ ນອກຈາກນີ້ສັງຄົມຍັງມີຄວາມຕ້ອງການເປັນຜູ້ສືບທອດວັດທະນະທຳແລະເປັນສະມາຊິກທີ່ມີບົດບາດໜ້າທີ່ຂອງສັງຄົມທີ່ຈະຕ້ອງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຫຼາຍຂຶ້ນເຊິ່ງໃນທຸກສັງຄົມໄດ້ມອບໜ້າທີ່ໃຫ້ແກ່ຄອບຄົວ

2) ການໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນທາງເສດຖະກິດ ໜ້າທີ່ທາງເສດຖະກິດຂອງຄອບຄົວຈະປະກອບດ້ວຍການຫາລາຍໄດ້ເພື່ອດຳລົງຊີວິດ ການມີເງິນເປັນກອງການຕັດສິນໃນຮ່ວມກັນກ່ຽວກັບການໃຊ້ຈ່າຍ ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງເສດຖະກິດອີກແບບໜຶ່ງຄືການຕຽມພ້ອມຫຼືດູແລກ່ຽວກັບເລື່ອງຄວາມປອດໄພ ເຊັ່ນ ການເຮັດປະກັນໄພ ຫຼືໃນທາງປະຕິບັດເຊັ່ນ : ການໃຫ້ການພະຍາບານແລະດູແລເລື່ອງການຄົມມະນາຄົມເພື່ອສະມາຊິກໃນບ້ານເຈັບປ່ວຍ

3) ການໃຫ້ຄວາມປອດໄພທາງດ້ານອາລົມຄອບຄົວແລະການມີຄວາມສຳພັນໃກ້ຊິດເປັນສ່ວນໜຶ່ງທີ່ສາມາດໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນທາງອາລົມຂອງເດັກແລະຜູ້ໃຫ່ຍຢ່າງດີ ຄອບຄົວໝາຍເຖິງສະຖານທີ່ທີ່ບຸກຄົນເປັນຕົວຂອງຕົວເອງທັງໃນຍາມທຸກ ແລະ ຍາມສຸກ

1. ການສ້າງສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ (reproduction) ອັນເປັນການສືບພັນມະນຸດໄດ້ອາໄສພາຍໃນສັງຄົມ
2. ການໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນຄ້າຈຸນເດັກທີ່ເກີດມາໃຫ້ເຕີບໂຕຂຶ້ນໃນສັງຄົມ(Maintenance)ນັ້ນຄືຈະຕ້ອງໃຫ້ການດູແລຄ້າຊູລ້ຽງດູເດັກທີ່ເກີດມາໃຫ້ມີຊີວິດລອດໃຫ້ເປັນສະມາຊິກທີ່ດີຂອງສັງຄົມຕໍ່ໄປ
3. ກຳນົດສະຖານະພາບທາງສັງຄົມຂອງບຸກຄົນທີ່ເກີດມາ(Social Placement)
4. ການໃຫ້ລູກໄດ້ຮຽນຮູ້ເພື່ອທີ່ຈະຢູ່ຮ່ວມໃນສັງຄົມໄດ້ (Socializationເຊິ່ງເປັນການໃຫ້ການເຝິກອົບຮົມແກ່ສະມາຊິກໃໝ່ຂອງຄອບຄົວທີ່ຈະເຂົ້າໃນບົດບາດໃນສັງຄົມສືບຕໍ່ໄປ ແນວຄິດທາງສັງຄົມຂອງວິທະຍາສຸພັດຕາ ສຸພາບ ໄດ້ກ່າວເຖິງໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວທາງສັງຄົມວິທະຍາດັ່ງນີ້:
 - ການສ້າງສະມາຊິກໃໝ່ແທນສະມາຊິກເດີມທີ່ເສຍໄປ ເພື່ອໃຫ້ສັງຄົມດຳລົງຢູ່ໄດ້ບໍ່ສູນຫາຍໄປ ທັງນີ້ການມີສະມາຊິກໃໝ່ກໍ່ຕ້ອງມີໃຫ້ສົມດຸນກັບຊັບພະຍາກອນພາຍໃນປະເທດຄື ບໍ່ຫຼາຍເກີນໄປຫຼືນ້ອຍເກີນໄປ
 - ການບຳບັດຄວາມຕ້ອງການທາງເພດເຊິ່ງຈະປະກົດໃນຮູບຂອງການສົມລົດອັນເປັນວິທີໜຶ່ງທີ່ສັງຄົມນຳມາຄວບຄຸມຄວາມສຳພັນທາງເພດໃຫ້ຢູ່ໃນຂອບເຂດ
 - ການລ້ຽງດູຜູ້ເຍົາວະໃຫ້ຈະເລີນເຕີບໂຕໃນສັງຄົມ ສະຖາບັນຄອບຄົວຈະປະຕິບັດໜ້າທີ່ໄດ້ກວ່າສະຖາບັນອື່ນ ພໍ່ແມ່ຈະໃຫ້ຄວາມຮັກຄວາມອົບອຸ່ນ ປະດັບປະດອງລ້ຽງດູລູກເປັນຢ່າງດີ ທັງທາງຮ່າງກາຍ ແລະ ຈິດໃຈ
 - ການໃຫ້ການອົບຮົມສັ່ງສອນແກ່ເດັກໃຫ້ຮູ້ຈັກລະບຽບຂອງສັງຄົມ ໃຫ້ມີບົດບາດຂອງສັງຄົມຄອບຄົວຈະເປັນແຫຼ່ງການອົບຮົມເບື້ອງຕົ້ນທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ຕົນເອງຫຼາຍທີ່ສຸດເປັນສະຖາບັນທີ່ຕຽມເພື່ອຈະອອກໄປປະເຊີນກັບ

ໂລກພາຍນອກ ຄອບຄົວຈະຊ່ວຍອົບຮົມໃຫ້ເດັກຮູ້ຈັກກົດເກນຄຸນຄ່າຂອງຄວາມປະພຶດໃຫ້ເດັກປັບຕົວເຂົ້າກັບສິ່ງແວດລ້ອມທາງສັງຄົມເຊິ່ງວິທີການອົບຮົມຈະເຮັດໄດ້ທັງທາງຕົງແລະທາງອ້ອມ ທາງຕົງເຊັ່ນ ການດູດຳ ການກ່າວຮ້າຍ ທາງອ້ອມກໍ່ໂດຍການເຮັດຕົວເປັນແບບຢ່າງທີ່ດີເຊິ່ງການອົບຮົມກໍ່ມີຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ

- ການກຳນົດສະຖານະພາບທາງສັງຄົມສະມາຊິກໃນຄອບຄົວສາມາດໄດ້ຊື່ນາມສະກຸນຈາກຄອບຄົວ ເຊິ່ງສາມາດປ່ຽນໄດ້ໃນເວລາຕໍ່ມາ ໂດຍສະເພາະເປັນຜູ້ຍິງເມື່ອແຕ່ງງານແລ້ວກໍ່ປ່ຽນນາມສະກຸນຂອງຜົວຕາມສະຖານະພາບທີ່ຄອບຄົວໃຫ້ນີ້ ເຮັດໃຫ້ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວຮູ້ສະຖານະພາບຂອງຕົນເອງວ່າເປັນແນວໃດຢູ່ກັບຄົນກຸ່ມໃດ ເຊັ່ນ ຊື່ແລະນາມສະກຸນເປັນລາວກໍ່ຈັດວ່າເປັນຄົນລາວ ຊື່ນາມສະກຸນເປັນແຊ່ ກໍ່ຈັດວ່າເປັນຄົນຈີນ ນອກຈາກນີ້ສະຖານະກໍ່ເປັນສິ່ງຕິດຕົວມາແຕ່ເກີດເຊັ່ນ ເປັນລູກຄົນຈີນ ຄົນລວຍ ເປັນເຊື້ອລາດຊະວົງ ເປັນລູກລັດຖະມົນຕີ ເປັນພໍ່ຄ້າ ລູກຊາວນາ ແລະອື່ນໆສະຖານະພາບດັ່ງກ່າວໄດ້ປ່ຽນແປງໄດ້ທັງນີ້ຂຶ້ນຢູ່ກັບສັງຄົມທີ່ສະມາຊິກນັ້ນເປັນສະມາຊິກຢູ່ວ່າເປັນໂອກາດນ້ອຍຫຼາຍປານໃດ

- ການໃຫ້ຄວາມຮັກຄວາມອົບອຸ່ນ ຄອບຄົວເປັນແຫ່ງທີ່ສະມາຊິກໄດ້ຮັບ ຄວ່າມຮັບແລະຄວາມອົບອຸ່ນຢ່າງບໍລິສຸດໃຈ ເປັນແຫຼ່ງວາມຜິດທັງທີ່ໃຫ້ຫຼັກປະກັນວ່າຈະມີຄົນທີ່ເຮົາຮັກແລະຮັກເຮົາສະເໝີເຊັ່ນຄວາມຮັກຂອງຜົວເມຍ ພໍ່ ແມ່ ຫາກສາມະຊິກຄົນໃດມີຄົນໃດມີຄວາມຜິດຫວັງບໍ່ວ່າດ້ານໃດກໍ່ຕາມຄອບຄົວຈະເປັນໃຫ້ແຫ່ງກຳລັງໃຈແລະປຸກປອບໃຈເພື່ອໃຫ້ສາມາດຜ່ານອຸປະສັກໄປໄດ້ໂດຍສະຫລຸບແລ້ວຄອບຄົວຈຶ່ງເປັນແຫ່ງໃຫ້ຄວາມຮັກຄວາມຄຸ້ມຄອງແລະຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານຈິດໃຈໃນການຜ່ານອຸປະສັກຕ່າງໆ ໃຫ້ລຸລ່ວງໄປໄດ້

ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວຕາມແນວຄິດທາງດ້ານສັງຄົມວິທະຍາມີດັ່ງນີ້:

- ການສ້າງສາມະຊິກໃໝ່
- ການບຳບັດຄວາມຕ້ອງການທາງດ້າເພດ
- ການລ້ຽງດູເດັກນ້ອຍໃນໄວຈະເລີນເຕີຍໂຕ
- ການໃຫ້ການອົບຮົມສັງສອນໃຫ້ແກ່ເດັກໃຫ້ຮູ້ລະບຽບຂອງສິ່ງ
- ການກຳນົດສະຖານະພາບທາງສັງຄົມ
- ການໃຫ້ຄວາມຮັກແລະຄວາມອົບອຸ່ນ

2.4.2. ແນວຄິດການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງມຸມມອງຈິດຕະວິທະຍາ

❖ ແນວຄິດຂອງ ສກິນເນີ ສໄຕນຮາວ ແລະຊາມຕາບາບາຮາ

ການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວເປັນຮູບແບບທີ່ສາມະຊິກໃນຄອບຄົວປະຕິບັດຕໍ່ກັນໃນຊີວິດປະຈຳຊຶ່ງການຈາກປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງສາມະຊິກພາຍໃນຄອບຄົວໂຄງສ້າງຂອງຄອບຄົວ ແລະໄດ້ສ້າງຮູບແບບຂອງການປະເມີນການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຄອບຄົວໂດຍໃຊ້ແບບການປະເມີນຄອບຄົວປະເມີນການປະຕິບັດຄອບຄົວໃນ 7 ອົງປະກອບດັ່ງນີ້:

1) ຄວາມສຳເລັດໃນການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວການທີ່ຄອບຄົວສາມາດປະຕິບັດເພື່ອໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍຫລັກຂອງຄອບຄົວຕາມວັດຖຸປະສົງ

ກິດຈະກຳພື້ນຖານເປັນກາລະພື້ນຖານທີ່ຄອບຄົວຈະກະທຳບົນການດຳລົງຊີວິດຢູ່ໄດ້ເຊັ່ນການຈັດຫາທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງສາມະຊິກການດູແລະໃຫ້ມີອາຫານທີ່ເໝາະສົມລວມທັງການດູແລດ້ານສຸກຂະພາບອາໄສແລະຄວາມປອດໄພເປັນຕົ້ນຂອງການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວຊຶ່ງຮູບແບບນີ້ເປັນຜົນຈາກການສຶກສາຄອບຄົວທັງປົກກະຕິແລະບັນຫາມາເປັນເວລານານໂດຍເລີ່ມສຶກສາທິວິທະຍາໄລແມດຄິດນີ້ໄດ້ພັນລະນາຂຶ້ນມາໂດຍເອີ້ນໄຕມ໌ ແລະເລື່ອນແຫ່ງມະຫາວິທະຍາໄລແມດມາສເຕວສີເທດແຄນນາດແລະມະຫາວິທະຍາໄລໃນປະເທດເອເມລິກາແມດມາສເຕວແນມຄອບເປັນລະບົບເປີດຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍລະບົບຍ່ອຍອັນໄດ້ແກ່ລະບົບພື້ນຖານອກຈາກນີ້ຄອບຄົວຍັງມີຄວາມສຳພັນກັບລະບົບພາຍນອກອື່ນໆ ເຊັ່ນ:ລະບົບຊຸມຊົນໂຮງຮຽນເປັນຂັ້ນຮູບແບບຂອງແມດມາສເຕວເປັນການປະເມີນປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວໃນດ້ານທີ່ເປັນສາເຫດຂອງບັນຫາສຸຂະພາບຈິດແລະມຸ່ງມາດເຖິງການປະຕິບັດໜ້າທີ່ໃນປະຈຸບັນຂອງຄອບຄົວເອີ້ນໄຕມ໌ບີຊອບໄຮອັນມີເລວຣ໌ແລະຄອບຄົວໄດ້ແບ່ງການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສາມາຊິກຄອບຄົວເປັນດ້ານຕ່າງໆດ້ານດັ່ງນີ້:

ດ້ານທີ 1 : ການແກ້ໄຂບັນຫາເປັນໄລຍະທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງໃນການປະຕິບັດຂອງສາມາຊິກຄອບຄົວຄອບຄົວແຕ່ລະຄອບຄົວຈະມີການແຕກຕ່າງກັນໃນເລື່ອງຕ່າງໆເຊັ່ນ:ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຄອບຄົວວິທີການທີ່ໃຊ້ໃນການອຸປະຕິເຫດກັບບັນຫາທັກສະນະກັບຄອບຄົວປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສາມາຊິກຄອບຄົວທີ່ປະສິດຕິພາບຈະມີຄອບຄົວໃນການແກ້ໄຂບັນຫາໄວທີ່ສຸດບັນຫາທີ່ມີຈິງມັກເປັນບັນຫາທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນມາໃໝ່ບໍ່ແມ່ນບັນຫາເລື້ອລັງແລະເມື່ອປະສິບບັນຫາຄອບຄົວກໍ່ຈະມີວິທີການທີ່ເປັນລະບົບໃນການທີ່ເປັນລະບົບໃນການແກ້ໄຂບັນຫາສ່ວນທີ່ມີການປະຕິບັດໜ້າທີ່ເໝາະສົມນັ້ນມັກແກ້ໄຂແລະເກີດເປັນບັນຫາເລື້ອລັງ

ດ້ານທີ 2: ເປັນການແລກປ່ຽນຂາວບໍ່ໄດ້ແກ້ໄຂໃນຄອບຄົວເອີ້ນໄຕມ໌ບີຊອບແລະເລວຣ໌.1978 :25ຈະເນັ້ນທິການສື່ສານໂດຍໃຊ້ຄຳເວົ້າເນື່ອງຈາກສາມະຄົມແບ່ງອອກເປັນ 2 ປະເພດ:

- ການກິດຈະກຳດ້ານການພັດທະນາເປັນການທີ່ຄອບຄົວຈະຕ້ອງພັດທະນາໄປຕາມຂັ້ນຕອນຕ່າງໆຂອງຊີວິດການທີ່ຈະພັດທະນາໄປດ້ວຍຄອບຄົວຈະຕ້ອງປະຕິບັດການກິດຈະກຳຫລາຍປະການເຊັ່ນ: ການສ້າງເອກະສານໃນຄອບຄົວການສ້າງຂອບເຂດທີ່ຊັດເຈນການມີທິດທາງໃນການພັດທະນາ
- ກິດຈະກຳໃນຍາມເປັນວັດຖຸການໃນຄອບຄົວທີ່ເກີດຫລາຍຂຶ້ນຫລາຍເຊັ່ນ:ການຕົກງານແຕ່ງງານການເຈັບປ່ວຍ.ການເສຍຊີວິດຊຶ່ງມີຜົນຕໍ່ສາມະຊິກແລະຄອບຄົວໂດຍລວມຄອບຄົວຈະເປັນຕົວແກ້ໄຂວັດຖຸການເພື່ອໃຫ້ສາມະຊິກແລະຄອບຄົວຢູ່ໄດ້ຢ່າງສົມດູນຊຶ່ງໃນການບໍລິການກິດຈະກຳແຕ່ລະປະການຄອບຄົວຈະຕ້ອງມີຂະບວນການພາຍໃນຄອບຄົວເພື່ອໃຫ້ບໍລິການເປົ້າໝາຍນີ້

ດ້ານທີ 3: ການສະແດງບົດບາດໝາຍເຖິງແບບພຶດຕິກຳທີ່ສາມະຊິກໃນຄອບຄົວປະຕິບັດຕໍ່ກັນເພື່ອໃຫ້ຄອບຄົວປະຕິບັດຕໍ່ກັນເພື່ອໃຫ້ຄອບຄົວປະຕິບັດກິດຈະກຳຂອງຄອບຄົວໃຫ້ໄດ້ຜົນສຳເລັດແລະໃຫ້ຄອບຄົວຄຳຮ້ອງໄດ້ຢ່າງປົກກະຕິການຈັດໜ້າທີ່ໃຫ້ແກ່ສາມະຊິກຮັບຜິດຊອບຄອບຄົວທີ່ປະຕິບັດໜ້າທີ່ມີປະສິດຕິພາບຈະມີລະບຽບໜ້າທີ່ຊັດເຈນໃຫ້ກັບບຸກຂະລີທີ່ເໝາະສົມການທີ່ສາມະຊິກໃນຄອບຄົວມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ໜ້າທີ່ຂອງຕົນເອງຢ່າງເຕັມກຳລັງຄວາມສາມາດເຮັດໃຫ້ຄອບຄົວມີການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຢ່າງເໝາະສົມແລະມີປະສິດຕິພາບ

ດ້ານທີ 4: ການຕອບສະໜອງທາງດ້ານອາລົມໆໝາຍເຖິງການທີ່ສາມະຊົກໃນຄອບຄົວມີຄວາມສາມາດໃນການຕອບສະໜອງທາງດ້ານອາລົມສຸຂາອາລົມໄດ້ດີຫລືອາລົມໃນສະຖານທີ່ບໍ່ປົກກະຕິເຊັ່ນ: ຍ້ານ, ຕົວະ, ເສົາ, ເສຍໃຈ, ຜິດຫວັງ ໃນແຕ່ລະຄອບຄົວການຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງສາມະຊົກຄອບຄົວຈະແຕກຕ່າງກັນໄປດັ່ງການປະເມີນການຕອບສະໜອງທາງດ້ານອາລົມໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບຢ່າງເໝາະຢ່າງໃດກໍ່ຕາມການພິຈາລະນາເລື່ອງການຕອບສະໜອງທາງອາລົມຂອງຄອບຄົວກໍ່ຄວນຄຳນຶງເຖິງຄວາມແຕກຕ່າງທາງດ້ານວັດທະນາທຳດ້ວນ

ດ້ານທີ5: ຄວາມຜູກພັນທາງດ້ານອາລົມເປັນຄວາມຮູ້ສຶກສາມະຊົກໃນຄອບຄົວສະແດງເຖິງຄວາມຫ່ວງໄຍຄວາມຜູກພັນສົນໃຈຊຶ່ງກັນແລະກັນເຊິ່ງເອບສໄຕນບີຊອບພິເລວແລະຄິທານວຣ໌ 1993ໄດ້ກ່າວເຖິງລະດັບຄວາມຜູກພັນທາງອາລົມໄດ້ດັ່ງນີ້:

- ສາມະຊົກໃນຄອບຄົວແຕ່ລະຄົນຂາດຄວາມຜູກພັນຊຶ່ງກັນແລະກັນຂອງມາລາຊິກໃນຄອບຄົວບໍ່ສົນໃຈໄຍດີຊຶ່ງກັນແລະເລີຍພຽງແຕ່ຮ່ວມບ້ານດຽວກັນນັ້ນ
- ສາມະຊົກໃນຄອບຄົວຜູກກັນກັນດ້ວຍມີຄວາມຮູ້ສຶກຜູກພັນກັນເລັກໜ້ອຍໂດຍສາມະຊົກໃນຄອບຄົວມີຄວາມສົນໃຈຊຶ່ງກັນບາງຄວາມຮູ້ສຶກທາງອາລົມແລະຄວາມຫ່ວງໄຍໜຶ່ງທີ່ມີພຽງເລັກນ້ອຍຫລືແທບບໍ່ມີເລີຍແລະຜູ້ໃຫ່ຍເປັນໄປຕາມໜ້າທີ
- ສາມະຊົກແຕ່ລະຄອບຄົວສົນໃຈຕົນເອງໂດຍການສະແດງຂຶ້ນຈິດໃຈທີ່ສາມະຊົກໃນຄອບຄົວມີແຕ່ອີກຟ້າຍໜຶ່ງນັ້ນເຮັດເພື່ອໃຫ້ຕອບສະໜອງເພື່ອໃຫ້ຕົນເອງຮູ້ຈັກຄຸນຄ່າບໍ່ໃຫ້ຄວາມສົນໃຈຫລືຄວາມຜູກພັນຕໍ່ອີກຟ້າຍໜຶ່ງຢ່າງຈິງໃຈ
- ສາມະຊົກໃນຄວາມຄົວມີຄວາມຜູກພັນຢ່າງແທ້ຈິງສາມະຊົກໃຫ້ຄວາມຜູກພັນຢ່າງແທ້ຈິງ

1 ການສື່ສານທີ່ມີເນື້ອຫາກ່ຽວຂ້ອງກັບກິດຈະກຳປະຈຳວັນຫຼືວັດຖຸ

2 ການສື່ສານທີ່ມີເນື້ອຫາກ່ຽວຂ້ອງກັບອາລົມຄວາມຮູ້ສຶກ

3 ການສື່ສານກ່ຽວກັບທັດສະດີຫຼືຄວາມຄິດເຫັນໃນບາງເລື່ອງທີ່ບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທັງກິດຈະກຳປະຈຳວັນຂອງຄອບຄົວແລະອາລົມຄວາມຮູ້ສຶກ

2) ການສື່ສານໃນ 2 ລັກສະນະຄື:

1. ເນື້ອຫາການສື່ສານທີ່ມີເນື້ອຫາທີ່ສື່ສານຕ້ອງຊັດເຈນບໍ່ຄຸ່ມເຄື່ອຫຼືບໍ່ສາມາດຈັບໃຈຄວາມອຳນວຍໄດ້

2. ຈຸດໝາຍປານທາງຂອງການສື່ສານທີ່ມີຕົງກັບບຸກຄະລິກທີ່ຕ້ອງການຈະສື່ສານດ້ວຍຄອບຄົວທີ່ມີການປະຕິບັດໜ້າຂອງສາມາຊິກຄອບຄົວທີ່ມີການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສາມາຊິກຄອບຄົວທີ່ມີປະສິດທິພາບຈະຕ້ອງມີການສື່ສານຊັດເຈນທັງເນື້ອຫາແລະຈຸດໝາຍປາຍທາງນອກນັ້ນຄອບຄົວແຕ່ລະຄອບຄົວຍັງມີຄວາມສາມາດໃນການສື່ສານແຕກຕ່າງກັນຈຶ່ງສິ່ງຜົນໃຫ້ແຕ່ລະຄອບຄົວມີສະພາບບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກສື່ສານທີ່ແຕກຕ່າງກັນ

3. ບົດບາດເປັນລັກສະນະປະພຶດທີ່ສາມາຊິກປະຕິບັດຕໍ່ກັນແລະພາຍໃນຄອບຄົວບົດບາດທີ່ສາມາຊິກໃນຄອບຄົວຕ້ອງປະຕິບັດໃຫ້ແຕ່ລະຄອບຄົວຢູ່ໄດ້ຢ່າງເປັນປົກກະຕິເຊັ່ນ:

1 ການຈັດບັນຫາປັດໄຈຂັ້ນພື້ນຖານທີ່ຈະເປັນໃຫ້ແກ່ສະມາຊິກ

2 ການລ້ຽງດູແລະໃຫ້ການປະຕິບັດປະຄອງແກ່ສາມາຊິກ

3 ແນວຄິດຂອງຄິລແພທທິຣກແລະຮອນແລນນັກເສດຖະກິດດ້ານຈິດຕະສາດວິທະຍາໄດ້ກ່າວເຖິງການເຮັດວຽກໃນຖານະບຳບັດຄອບຄົວການເຮັດວຽກກັບຄອບຄົວໂດຍການນຳເສດແນວຄິດມາປະສານກັນໃນແນວທາງປະຕິບັດເປັນການກະທຳທີ່ຍາກຫຼາຍການບຳບັດຄອບຄົວເປັນການຊ່ວຍເຫຼືອຄອບຄົວໂດຍເນັ້ນທີ່ຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອງຄອບຄົວ ແລະ ຄວາມສາມາດເປັນການປະເຊີນບັນຫາຂອງຄອບຄົວເຊິ່ງແຕກຕ່າງຫຼາກຫຼາຍຕາມນຸບແບບຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຄິລແພທທິຣກແລະຮອນແລນຄຳຈຶ່ງໄດ້ແບ່ງລະດັບຂອງການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວຕາມແນວຄິດຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດຂອງມາສໂລວໂດຍແບ່ງອອກເປັນ 4 ລະດັບດັ່ງນີ້.

ລະດັບທີ 1 ເປັນລະດັບການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄົວຂັ້ນພື້ນຖານການສະແຫວງຫາເພື່ອຄວາມຢູ່ລອດຂອງຄອບຄົວເຊັ່ນຄວາມຕ້ອງການອາຫານທີ່ຢູ່ອາໄສ.ການປົກປ້ອງການໃຫ້ຮັກສາໂລກເບິ່ງແຍງດູແລເຊິ່ງກັນແລະກັນໂດຍເນັ້ນທີ່ຄວາມເຂັ້ມແຂງແລະແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນຂອງຄອບຄົວໃນກໍລະນີທີ່ຄອບຄົວປະສົບພາວະວິກິດເຊັ່ນຕົກງານຫຼື ມີພາວະເຈັບປ່ວຍທີ່ສຳຄັນສິ່ງຜິດໃຫ້ຄອບປະສົບທຸກຍາກຂາດແຄນເມື່ອຄອບຄົວປະສົບກັບພາວະດັ່ງກ່າວຄອບຄົວຈະຂາດການຄວບຄຸມໂດຍສ້າງຂາດການຈັດລະບຽບຂາດພາວະຜູ້ນຳຊຶ່ງເປັນສິ່ງທີ່ຈຳເປັນເພື່ອທີ່ສາມາຊິກໃນຄອບຄົວໄດ້ຮັບການລ້ຽງດູແລະປົກປ້ອງຫຼືອີກໃນໜຶ່ງເປັນຄວາມຈຳເປັນແລະຄວາມສາມາດຂອງຜູ້ປົກຄອງຫຼືຫົວໜ້າຄອບຄົວທີ່ຈະດູແລສາມາຊິກຄອບຄົວໃຫ້ໄດ້ຮັບຄວາມຕ້ອງການຂັ້ນພື້ນຖານ

ລະດັບທີ 2 ເປັນລະດັບການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວຕາມຄວາມຕ້ອງການຂັ້ນພື້ນຖານຂອງຄວາມໝັ້ນຄົງປອດໄພຖ້າຈະຖາມເຖິງໂຄງສ້າງບ້ານກໍ່ປຽບເໝືອນໂຄງສ້າງຂອງຫຼັງຄາຂອງເຮືອນເຊິ່ງເປັນຕົວແທນຂອງໂຄງສ້າງແລະການຈັດລະບຽບໂຄງສ້າງຂອງຄອບຄົວໂດຍເນັ້ນຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອງຄອບຄົວໃນຮູບແບບການປະເຊີນກັບບັນຫາຂອງຄອບຄົວການຄວບຄຸມພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກໃນຄອບຄົວໃຫ້ການບຳບັດຕາມຂັ້ນຕອນນີ້ຈະຕ້ອງມີຄວາມສາມາດຂອງຄອບຄົວໃນການລວມກຳລັງຢ່າງເຂັ້ມແຂງໃນສະຖານະການໃດສະຖານະການໜຶ່ງ

ລະດັບທີ 3 ລະດັບການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວໂດຍຈະເນັ້ນພື້ນທີ່ວາງກັບຄວາມເປັນສ່ວນຕົວແລະລະດັບການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວນີ້ຈະເນັ້ນທີ່ຂອບເຂດຄວາມເປັນສ່ວນຕົວໃນຄອບຄົວແລະລະດັບຊັ້ນຊ່ວຂອງອາຍຸຄົນ

ລະດັບທີ 4 ເປັນລະດັບການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວເນັ້ນທີ່ຄວາມສົມບູນໃນຊີວິດຄອບຄົວການປະເຊີນກັບຄວາມຂັດແຍ້ງພາຍໃນຕົວເອງການປະຖະໜາໃນຕົວເອງການປະເມີນຄອບຄົວຕາມລະດັບການປະຕິບັດໜ້າທີ່ໃນຄອບຄົວເພື່ອໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອຄອບຄົວ

3) ປະຕິບັດໜ້າທີ່ຄອບຄົວຕາມແນວຄິດຂອງບີ ເມຣ

ອະທິບາຍການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວທີ່ມີປະສິດທິພາບປະກອບດ້ວຍ 2 ມິຕິໄດ້ແກ່ຄວາມສາມາດຂອງຄອບຄົວແລະຮູບແບບຂອງຄອບຄົວ

ມິຕິທີ 1: ຄວາມສາມາດຂອງຄະພິຈາລິນາຈາກຄອບຄົວເປັນການຈັດລະບົບພາຍໃນຄອບຄົວໃຫ້ດຳເນີນໄດ້ຢ່າງຮຽບຮ້ອຍ ສະມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວການປະເມີນການຈັດລະບົບພາຍໃນຄອບຄົວພາບລວມບໍ່ແມ່ນທີ່ຈຸດໃດຈຸດໜຶ່ງຄອບຄົວທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຈັດການພາຍໃນຄອບຄົວໃກ້ຄຽງກັນອາດມີປະສິດທິສຳພັນແຕກຕ່າງກັນກໍ່ໄດ້ແຮງໄປກວ່ານັ້ນຄອບຄົວແຕ່ລະຄອບຄົວຍັງມີຄວາມສາມາດການປະຕິບັດພາລະກິດຂອງຄອບຄົວໄດ້ແຕກ

ຕ່າງອອກໄປບາງພາລະກິດ ບາງຄອບຄົວແມ່ນເຮັດໄດ້ບໍ່ດີ ຄອບຄົວທີ່ມີການຈັດການພາຍໃນຄອບຄົວດີນັ້ນສະມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວຈະມີຄວາມຮ່ວມມືກັນຢ່າງດີລະຫວ່າງພໍ່ແມ່ຫຼືຜູ້ໃຫຍ່ພໍຍໃນຄອບຄົວແລະມີຂອບເຂດລະຫວ່າງກັນທີ່ຊັດເຈນສະມາຊິກມີຄວາມເປັນຕົວຂອງຕົວເອງສະມາຊິກຍອມຮັບຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນແລະ ສະມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວສາມາດແກ້ໄຂປັນຫາຄວາມແຍ້ງດ້ຢ່າງເໝາະສົມສະມາຊິກສາມາດສື່ສານດ້ຢ່າງຊັດເຈນເປີດເຜີຍແລະບໍ່ອ້ອມຄອມມີການສະແດງອອກກາຍຢ່າງເໝາະສົມສາມາດເບິ່ງໂລກໃນແງ່ໜຶ່ງເປັນປັນຫາທີ່ເກີດໃນອີກແງ່ໜຶ່ງວ່າເປັນສິ່ງທີ່ທ້າທາຍຄວາມສາມາດຂອງຄອບຄົວ

ມິຕິທີ 2 : ຮູບແບບຂອງຄອບຄົວສະແດງຖືແບບແຜນຂອງປະຕິສຳພັນສະມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວມີຕໍ່ກັນແລະ ກັນແລະ ມີລະບົບນອກຮູບແບບຂອງຄອບຄົວສະແດງອອກເປັນ 5 ລັກສະນະຄື

- ຄອບຄົວແບບມີທາດທາງເຂົ້າຫາຄອບຄົວຈະມີລັກສະນະການສະແຫວງຫາຄວາມສຸກຈາກພາຍໃນຄອບຄົວບໍ່ຄ່ອຍໄວ້ວາງໃຈຄົນນອກຄອບຄົວສະມາຊິກສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກທາງບວກເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ແລະ ເກັບກົດຄວາມຮູ້ສຶກທາງລົບຄອບຄົວແບບມີທາດທາງອອກຈາກຄອບຄົວຈະມີລັກສະນະການສະແຫວງຫາຄວາມສຸກຈາກພາຍນອກຄອບຄົວໂດຍທີ່ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວສະໜິດກັບຄົນນອກຫຼາຍກວ່າຄົນໃນຄອບຄົວ ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວບໍ່ຄ່ອຍສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກທາງບວກ ແຕ່ສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກທາງລົບ

- ຄອບຄົວທີ່ປະຕິບັດໜ້າທີ່ໃນລະດັບພຽງພໍຫຼືພຽງພໍກັບຄວາມເປັນຕ່າງໆຂອງຄອບຄົວ ຄອບຄົວລັກສະນະນີ້ມີຂອບເຂດລະຫວ່າງບຸກຄົນໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນມີຄວາມຮັກໃນກຸ່ມດຽວກັນໃຊ້ອຳນາດຄອບຄຸມຫຼາຍກວ່າຄອບຄົວໃນລັກສະນະທີ່ໜຶ່ງການແກ້ໄຂຄວາມຂັດແຍ້ງກໍ່ມັກໃຊ້ວິທີອອກຄຳສັ່ງຫຼາຍກວ່າປະນີປະນອມມີການແບ່ງແຍກໜ້າທີ່ລະຫວ່າງຍິງຊາຍ ຢ່າງຊັດເຈນແຕ່ພໍ່ແມ່ ບໍ່ດີເທົ່າທີ່ຄວນເມື່ອມີເຫດການທີ່ຕ້ອງທີ່ຕ້ອງການຄວາມຮ່ວມມືຄວບຄົວມີຄວາມຕຶງຄຽດສູງ ສ່ວນຄວາມສຸກຄວາມເປັນກັນເອງແລະຄວ່ມໄວ້ວາງໃຈຢ່າງເລັກໜ້ອຍ

- ຄອບຄົວທີ່ປະຕິບັດໜ້າທີ່ໄດ້ໃນລະດັບປານກາງ ຄອບຄົວໃນລັກສະນະນີ້ພົບຫຼາຍທີ່ສຸດສາມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວບໍ່ໃກ້ຊິດຜູກພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນແລະເກັບກົດຄວາມຮູ້ສຶກບໍ່ຄ່ອຍສະແດງອອກຫຼືຍອມຮັບຄວາມຮູ້ສຶກທາງລົບທີ່ມີຕໍ່ກັນມີປັນຫາຂອບເຂດລະຫວ່າງບຸກຄົນບໍ່ຄ່ອຍຍອມຮັບຄວາມແຕກຕ່າງຂອງກັນແລະກັນແລະແກ້ໄຂປັນຫາດ້ວຍທາງຄຳສັ່ງຫຼາຍກວ່າປະນີປະນອມ

- ຄອບຄົວທີ່ປະຕິບັດໜ້າທີ່ບໍ່ເປັນໄປຕາມມາດຕະຖານຄອບຄົວໃນລັກສະນະນີ້ມີການຄອບຄຸມໃນລັກສະນະຄອບຄົວທີ 3 ການຄອບຄຸມອາລົມມີໜ້ອຍ ພາລະກິດໃນຄອບຄົວເປັນໄປຢ່າງບໍ່ຄົບຖ້ວນ ສະມາຊິກບໍ່ມີຄວາມເປັນສ່ວນຕົວຂອງຂອບເຂດລະຫວ່າງບຸກຄົນບໍ່ຊັດເຈນ ອາລົມໃນຄອບຄົວປຽບແປງໄດ້ຫຼາຍຕ້ອງແຕ່ເສົ້າ ຈົນຮອດຮ້າຍແຮງຫຼືກ່າວມາຄວາມສຸກໃນຄອບຄົວມີໜ້ອຍ

- ຄອບຄົວທີ່ປະຕິບັດໜ້າທີ່ບົກຜ່ອງຫຼາຍຄອບຄົວໃນລັກສະນະນີ້ມີປັນຫາຫຼາຍທີ່ສຸດເພາະບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂໄດ້ບັນຫາຄວາມຂັດແຍ້ງພາຍໃນໄດ້ເລີຍທັງສາມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວກໍ່ບໍ່ສາມາດຈັດການກັບຄວາມຂັດແຍ້ງພາຍໃນຈິດໃຈຂອງຕົນເອງໄດ້ການສື່ສານຢ່າງມີປະສິດທິພາບມີປັນຫາໃນຂອບເຂດລະຫວ່າງຄົນແລະຂອບເຂດຄວາມເປັນຕົວຂອງຕົວເອງ

4) ການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວຕາມແນວຄິດຂອງໂອນສັນ: ໄດ້ສະເໜີແນວຄິດກ່ຽວກັບໜ້າທີ່ຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວໂດຍເນັ້ນທີ່ສຳຄັນໃນການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວມີ 3 ດ້ານຄື

1. ຄວາມຜູກພັນພາຍໃນຄອບຄົວ :

ເປັນຄວາມຜູກພັນທາງອາລົມທີ່ສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວທີ່ມີຕໍ່ກັນແບ່ງເປັນ 4 ລະດັບໄດ້ແກ່ ລະດັບບໍ່ຜູກພັນກັນ ລະດັບແຍກກັນ ໄດ້ເປັນລະດັບຄວາມຜູກພັນໃນລະດັບກາງຄ່ອນໄປທາງສູງແລະລະດັບຜູກພັນໃນລະດັບຜູກພັນກັນຫຼາຍຈົນແຍກບໍ່ອອກຄວາມຜູກພັນເພາະທຸກຄົນສາມາດເປັນອິດສະຫຼະເປັນຕົວຂອງຕົນເອງໄດ້ໃນຂະນະທີ່ຍັງຜູກພັນຢູ່ກັບຄອບຄົວຄວາມສົມດຸນໃນລັກສະນະນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນພັດທະນາໄປຈົນເຮັດໃຫ້ຕ່າງຄົນຕ່າງຢູ່ຄວາມຜູກພັນແລະຄວາມຮູ້ສູ້“ວມມືກັນກໍ່ມີນ້ອຍຜົນທີ່ເກີດຕາມມາຄືຄອບຄົວຈະບໍ່ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງແຕ່ໃນຄອບຄົວທີ່ມີລະດັບຄວາມຜູກພັນສູງຫຼາຍສາມາດຊຶກຈະມີຄວາມພັກດີຕໍ່ຄອບຄົວຫຼາຍເກີນໄປແລະເຫັນພ້ອງຕ້ອງກັນຫຼາຍເກີນໄປຈົນບໍ່ເປັນຕົວຂອງຕົວເອງພັດທະນາການທາງຈິດໃຈອາລົມແລະສັງຄົມຂອງສາມາດຊຶກກໍ່ຈະບົກຜ່ອງດ້ວຍເຊັ່ນກັນ

2. ຄວາມຢືດຢຸນໃນຄອບຄົວ :

ເປັນຄວາມສາມາດຂອງຄອບຄົວໃນການປ່ຽນແປງໂຄງສ້າງພາຍໃນຄອບຄົວອຳນາດບົດບາດແລະກົດລະບຽບຕ່າງໆໃນຄອບຄົວພ້ອມທັງສະໜອງຕໍ່ຄວາມຄຽດທີ່ເກີດຈາກສະຖານການຕ່າງໆພາຍໃນຄອບຄົວ

3. ການສື່ສານໝາຍເຖິງການສື່ສານພາຍໃນຄອບຄົວ

ຊຶ່ງຖືກວ່າເປັນເພື່ອມິດທີ່ສຳຄັນເພາະການສື່ສານພາຍໃນຄອບຄົວທີ່ຊັດເຈນບໍ່ຄຸມເຄືອແລະຕິດຕໍ່ເປົ້າໝາຍຈະເປັນສິ່ງທີ່ຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນໃຫ້ການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສາມາດຊຶກຄອບຄົວເປັນໄປໄດ້ດີ.

5) ຈາກລັກສະນະປະເມີນການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວຕາມຄວາມຄິດຂອງໂອລສັນພົບວ່າສາມາດແບ່ງຄອບຄົວໄດ້ເປັນ 3 ລັກສະນະຄື:

- ຄອບຄົວທີ່ສົມບູນເປັນຄອບຄົວທີ່ມີຄວາມຜູກພັນແລະຄວາມຢືດຢຸນໃນລະດັບກາງ
- ຄອບຄົວທີ່ຢູ່ໃນລະດັບກາງເປັນຄອບຄົວທີ່ມີການປະຕິບັດໜ້າທີ່ດ້ານໜຶ່ງຢູ່ໃນຊ່ວງກາງແລະອີກດ້ານໜຶ່ງຢູ່ໃນຊ່ວງທີ່ຫຼາຍເກີນໄປ
- ຄອບຄົວໃນລັກສະນະສົມດຸນເປັນຄອບຄົວທີ່ມີການປະຕິບັດໜ້າທີ່ທັງ 2 ດ້ານຢູ່ໃນຊ່ວງສຸດຂົ້ວຄືຫຼາຍຫຼືນ້ອຍເກີນໄປຄອບຄົວທີ່ສົມດຸນຈະມີຄວາມສາມາດໃນການຕໍ່ສູ້ກັບສະຖານະການຕ່າງໆມີການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສາມາດຊຶກຄອບຄົວທີ່ມີປະສິດທິພາບແລະສາມາດຊຶກມີຄວາມເພິ່ງພໍໃຈໃນຄອບຄົວສູງກວ່າລັກສະນະອື່ນໆ

6) ການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງສາມາດຊຶກຄອບຄົວຕາມແນວທາງຄວາມຄິດຂອງມຸດໄດ້ກ່າວວ່າການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວໂດຍເຊື່ອວ່າການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວແບ່ງອອກເປັນ 3 ດ້ານຄື:

- ຄວາມຜູກພັນໃນສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະຕົກລົງກັນວ່າແຕ່ລະຄົນໃນຄອບຄົວຈະມີຄວາມຜູກພັນໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍ ເຫຼືອແລະສະໜັບສະໜູນຊຶ່ງກັນແລະກັນໃນລະດັບໃດ
- ການສະແດງອອກເປັນສິ່ງທີ່ສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະມີການຕົກລົງຊຶ່ງກັນແລະກັນເຖິງການສະແດງເປີດເຜີຍເຖິງອາລົມແລະຄວາມຮູ້ສຶກຂອງຕົນເອງ
- ຄວາມຂັດແຍ່ງໃນສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະຕ້ອງສາມາດທີ່ຈະສະແດງອອກເຖິງຄວາມຮ້າຍຂັດແຍ່ງກັນແລະບັນຫາຈາກການມີປະຕິສຳພັນກັບສາມາດຊຶກຄົນອື່ນໆໃນຄອບຄົວໄດ້

7) ດ້ານທະນາການສ່ວນບຸກຄົນດ້ານນີ້ຈະແຍກໄດ້ຈາກ

- ສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວມີຄວາມເປັນອິດສະຫຼະສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະຕ້ອງມີຄວາມສາມາດໃນການຕັດສິນໃຈດ້ວຍຕົນເອງ ແລະ ໃຫ້ບຸກຄົນອື່ນໃນຄອບຄົວຄິດ ແລະ ຕັດສິນໃຈດ້ວຍຕົນເອງແລະໃຫ້ສາມາດຊຶກກ້າສະແດງອອກ
- ສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຕ້ອງມີຈຳລິຍະທຳ
- ສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວມີກິດຈະກຳທີ່ມີຄວາມຄິດລິເລີ່ມສ້າງສັນ
- ສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະຕ້ອງມີການປະຕິບັດຕາມແບບທຳນຽມປະເພນີມີລັກສະນະທີ່ພົບຄວາມສຳເລັດໃນຊີວິດ

ມີສະຕິດ້ານການດຳລົງໄວ້ໃນລະບົບຄອບຄົວສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະຕ້ອງດຳລົງໄວ້ຊຶ່ງໂຄງສ້າງຂອງຄອບຄົວກົດລະບຽບພາຍໃນຄອບຄົວການວາງແຜນກິດຈະກຳການເງິນແລະກິດຈະກຳພາຍໃນຄອບຄົວການຄວບຄຸມລະບຽບຫຼືໂຄງສ້າງຕ່າງໆຂອງຄອບຄົວ ຄອບຄົວໝາຍເຖິງບຸກຄົນຄັ້ງທີ2ຄົນຂຶ້ນໄປເຊິ່ງຜູກພັນກັນທາງສາຍເລືອດການແຕ່ງງານຫຼືການຍອມຮັບໃຫ້ຢູ່ຮ່ວມກັນສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະກ່ຽວຂ້ອງກັນເຊັ່ນພໍ່ ແມ່ ລູກ ເຊິ່ງມີຄວາມສຳພັນດ້ານໃດດ້ານໜຶ່ງດັ່ງນັ້ນຄອບຄົວຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈະຕ້ອງມີການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວເນື່ອງຈາກຄອບຄົວເປັນສະຖາບັນທີ່ຫຼຸ່ມລັກສະນະນິດໃສ ຄຳນິຍົມ,ການມອງໂລກກະທັດ,ການຮັບຮູ້,ບຸກຄະລິກຕະພາບ,ທັດສະຕິໃຫ້ກັບສະມາຊິກໃນຄອບຄົວການປະຕິບັດໜ້າທີ່ສົມບູນຂອງສາມາດຊຶກໃນຄອບຄົວຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນແລະຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງຕໍ່ການຢັ້ງຢືນຂອງສະຖາບັນຄອບຄົວໃນອານາຄົດ

3. ວົງຈອນຊີວິດຄອບຄົວ

ວົງຈອນຊີວິດເກີດຈາກຮຽງພັກດັນຕາມທຳມະຊາດທີ່ບໍ່ມີຜູ້ຢັບຢ້ຽມວົງຈອນນີ້ເກີດຈາກຄອບຄົວມີທຸກໃນສັງຄົມຮູບແບບຫລັກຂອງວົງຈອນຈະຄ້າຍກັນແຕ່ອາດມີບາງສ່ວນທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປຂຶ້ນກັບບຸກສະໄໝ ແລະ ວັດທະນະທຳສັງຄົມນັ້ນໆ ວົງຈອນຊີວິດຂອງຄອບຄົວເປັນການເບິ່ງຂ້າມຄອບຄົວໃນໄລຍະຍາວເພື່ອເກີດການພັດທະນາການຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວ ຢ່າງເໝາະສົມ ວົງຈອນຊີວິດຄອບຄົວປຽບໄດ້ກັບວົງຈອນຊີວິດບຸກຄົນປະສົບການໂດຍຕ້ອງເຮັດກິດຈະກຳແຫ່ງພັດທະນາການ (developmental taske) ໃຫ້ສຳເລັດ ສະນັ້ນຈະສົ່ງຜົນສະເສີຍຕໍ່ບຸກຄະລິກຕະພາບຂອງບຸກຄົນໄດ້ ດັ່ງນັ້ນວົງຈອນຄອບຄົວ ມີລັກສະນະທີ່ສຳຄັນສາມປະການຄື

1. ຮູບແບບທີ່ແນ່ນອນ
2. ເກີດເປັນໄລຍະຕາມລຳດັບ
3. ມີຄວາມເປັນສາກົນ

4. ແນວຄິດຂອງວົງຈອນຊີວິດ

ແນວຄິດຂອງ catter ແລະ mcgoldrick ແບ່ງວົງຈອນຊີວິດຄອບຄົວອອກເປັນ 6 ໄລຍະດັ່ງນີ້:

5. ຂັ້ນທີ 1 : ເປັນຜູ້ໃຫຍ່ເຕັມຕົວ

ກິດຈະກຳ: ສະມາຊິກຄອບຄົວແຍກຕົວອອກຈາກຄອບຄົວເດີມ ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວມີຄວາມເປັນຕົວຂອງຕົວເອງແລະເປັນອິດສະຫລະຈາກຄອບຄົວເດີມສ້າງຄວາມສຳພັນລຶກຊຶ້ງກັບບຸກຄົນອື່ນແລະເຮັດວຽກສ້າງຖານະຕົນເອງ

6. ຂັ້ນທີ 2 : ແຕ່ງງານແລະສ້າງຄອບຄົວໃໝ່

ກິດຈະກຳ: ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວຈະອຸທິດຕົນໃຫ້ກັບຄອບຄົວໃໝ່ ໂດຍການສ້າງຄວາມສຳພັນທີ່ເໝາະສົມກັບຜົວຫລີເມຍຕະຫລອດຈົນປັບຄວາມສຳພັນທີ່ມີກັບຄອບຄົວເດີມແລະເພື່ອນຝູງເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ຄູ່ສົມລົດໃໝ່ໃນຄອບຄົວມີຄວາມສຸກ

7. ຂັ້ນທີ 3 : ຄອບຄົວມີລູກນ້ອຍ

ກິດຈະກຳ: ຕ້ອນຮັບສະມາຊິກໃໝ່ເຂົ້າສູ່ຄອບຄົວສະມາຊິກໃນຄອບຄົວຈະເລີ່ມປັບຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຜົວ ແລະ ເມຍເພື່ອຕ້ອນຮັບສະມາຊິກໃໝ່ (ລູກ) ສະມາຊິກເລີ່ມຈະປະຕິບັດໜ້າທີ່ໃນສະຖານະ ພໍ່ ແມ່ ປຸ່ຍາເໝາະສົມແລະສົ່ງເສີມລະຫວ່າງເຄືອຍາດກັບລູກຂອງຕົນ

8. ຂັ້ນທີ 4: ລູກໃຫຍ່ເປັນໄວລຸ້ນ

ກິດຈະກຳ: ສົ່ງເສີມໃຫ້ລູກ ເປັນຕົວຂອງຕົວເອງສະມາຊິກພະຍາຍາມປັບຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງລູກກັບໄວລຸ້ນຫັນກັບມາໃຫ້ຄວາມສົນໃຈໃນຄູ່ສົມລົດແລະອາຊີບໃນສົມລົດແລະອາຊີບໃນການງານອີກຄັ້ງແລະດູແລເຊິ່ງຢ່າງເຂັ້ມສູ່ໄວແກ່

9. ຂັ້ນທີ 5 :ລູກແຍກໄປຈາກຄອບຄົວ

ກິດຈະກຳ : ຍອມຮັບຈາກການແຍກຈາກໄປຂອງລູກແລະການຂ້າມມາຂອງເຂີຍ ແລະໄພ້ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ ຈະພະຍາຍາມສ້າງຄວາມສຳພັນທີ່ແໜ້ນແຟ້ນກັບຄູ່ສົມລົດ ປັບຄວາມສຳພັນ ທີ່ມີຕໍ່ລູກໃຫ້ເປັນແບບຜູ້ໃຫຍ່ຕໍ່ຜູ້ໃຫຍ່ ຕ້ອນຮັບເຂີຍ ໃພ້ ແລະຫລານເຂົ້າສູ່ຄອບຄົວແລະຍອມຮັບຄວາມເສື່ອມສະພາບທີ່ຄ່ອຍໆເກີດຂຶ້ນລວມທັງການຈາກໄປ(ເສຍຊີວິດ) ຂອງພໍ່ແມ່

10.ຂັ້ນທີ: 6 ສູ່ບັນປາຍຊີວິດ

ກິດຈະກຳ: ຍອມຮັບການປ່ຽນແປງໃນບົດບາດຂອງຕົນເອງເນື່ອງຈາກເຂົ້າສູ່ໄວເຖົ້າ ສະມາຊິກຄອບຄົວຈະພະຍາຍາມສະແຫວງຫາບົດບາດໃໝ່ທີ່ເໝາະກັບໄວເຖົ້າ ພະຍາຍາມຄົງໄວ້ເຊິ່ງ ປະສິດທິພາບໃນການເຮັດ ວຽກ ແລະຄວາມກະຕືລືລົ້ນໃນຊີວິດ ສະໜັບສະໜູນຄົນລຸ້ນລູກໃຫ້ບົດບາດຫລາຍຂຶ້ນ ແລະການຈັດການກັບຄວາມສູນເສຍ(ການເສຍຊີວິດຂອງຄູ່ສົມລົດ ຍາດພີ່ນ້ອງ ເພື່ອນຝູງ)ໃນຂະນະດຽວກັນກໍຕຽມຕົວຕຽມໃຈສຳຫລັບພາວະສຸດທ້າຍຂອງຕົນເອງ

1) ແນວຄິດຂອງດວໍ (Duvall 1977)

ດູວໍ (Duvall1977) ນັກຄອບຄົວບໍາບັດທີ່ມີຊື່ສຽງຂອງຊາວອາເມລິກາໄດ້ເຮັດການສຶກສາໄລຍະຍາວ ກ່ຽວກັບຊີວິດຄອບຄົວຂອງຄົນອາເມລິກາທີ່ມີຖະນະທາງສັງຄົມແລະເສດຖະກິດລະດັບກາງ ແລະໄລຍະຍາວຂອງ ການພັດທະນາການໃນວົງຈອນຊີວິດຄອບຄົວ ມີດ້ວຍກັນ 8 ໄລຍະດັ່ງນັ້ນ

1. ໄລຍະທີ່ຄູ່ສົມລົດກໍາລັງແຕ່ງງານແລະຍັງບໍ່ມີລູກ (Married Couples without Childred)

ໄລຍະນີ້ນັບຕັ້ງແຕ່ຄູ່ສົມລົດກໍາລັງແຕ່ງງານແລະຍັງບໍ່ມີລູກທັງສອງມາເລີ່ມຕົ້ນສ້າງຄອບຄົວໃໝ່ຕ່າງຝ່າຍ ຕ່າງຮຽນຮູ້ແລະເຂົ້າໃຈຊຶ່ງກັນແລະກັນເພື່ອທີ່ຈະປັບຕົວເຂົ້າຫາກັນ ໃນຖານ ຜົວ ເມຍ ວາງແຜນ ແລະຕັດສິນໃຈ ຮ່ວມກັບເລື່ອງຊີມີລູກ ຮຽນຮູ້ບົດບາດການເປັນພໍ່ແມ່ ເພື່ອຕຽມທີ່ຈະມີລູກໃນອະນາຄົດ

2. ໄລຍະທີ່ມີລູກຄົນທໍາອິດ (childbearing families:oldest child birth 30 months)

ໄລຍະນີ້ນັບຕັ້ງແຕ່ຄູ່ສົມເລີ່ມມີລູກຄົນທໍາອິດຈົນເຖິງລູກອາຍຸ 2 ປີ(ໄວກ່ອນຮຽນ)ຊ່ວງນີ້ເປັນຊ່ວງທີ່ຜົວ ຕ້ອງຮຽນຮູ້ບົດບາດໃໝ່ຄື ບົດບາດການເປັນພໍ່ແມ່ ທີ່ຕ້ອງສົ່ງເສີມພັດທະນາຂອງລູກ ອີກບົດບາດເມຍຕ້ອງຮຽນຮູ້ ບົດບາດໃໝ່ ຄື ບົດບາດເປັນພໍ່ແມ່ທີ່ຕ້ອງສົ່ງເສີມພັດທະນາການລ້ຽງລູກອີກບົດບາດໜຶ່ງເພີ່ມຈາກບົດບາດຂອງການ ເປັນຜົວ ເປັນເມຍທັງຄູ່ຈຶ່ງຕ້ອງປັບຕົວທີ່ຈະໃຫ້ບົດບາດທັງສອງເປັນໄປຢ່າງສົມດຸ່ນ ສໍາລັບບາງຄູ່ອາດຈະມີລູກຄົນທີ່ ສອງໃນຂະນະທີ່ລູກຄົນທໍາອິດຍັງບໍ່ເຖິງ2ປີ ປາຍເຊິ່ງຍັງຕ້ອງປັບຕົວຫລາຍຂຶ້ນໃນການແບ່ງເວລາແລະຄວາມສົນໃຈ ໃຫ້ລູກຄົນທໍາອິດແລະຄົນທີສອງຢ່າງເໝາະສົມເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ພັດທະນາການຂຶ້ນຕາມໄວຂອງເຂົາເປັນໄປຢ່າງລາບ ລົ້ນແລະໃນຂະນະດຽວກັນທັງຄູ່ກໍ່ຕ້ອງໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນແລະເວລາຊຶ່ງກັນແລະກັນໃນຖານະ ຜົວ ເມຍ

3. ໄລຍະທີ່ລູກຄົນທໍາອິດຢູ່ໃນໄວເຂົ້າຮຽນ (Families with preschool Children oldest child)

ສໍາລັບບາງຄອບຄົວອາດມີລູກສອງຫຼືສາມເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະນີ້ເຊິ່ງຈະເຮັດໃຫ້ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວເພີ່ມ ຈາກ ສີ່ ຫຼື ຫ້າຄົນ ແລະແຕ່ລະຄົນກໍ່ມີຖານະທາງສັງຄົມແຕກຕ່າງກັນໄປ ເຊັ່ນ ພໍ່ ແມ່ກໍ່ຢູ່ໃນຖານະເມຍ ແລະຜູ້ເປັນ ແມ່ຂອງລູກພໍ່ກໍ່ຢູ່ໃນຖານະຜົວແລະພໍ່ຂອງລູກແຕ່ລະຄົນກໍ່ມີພັດທະນາການເປັນຂອງຕົນເອງ ຊັ້ນ ລູກຜູ້ໃຫຍ່ຢູ່ ໃນໄລຍະກ່ອນເຂົ້າຮຽນພໍ່ແມ່ກໍ່ອາດຕ້ອງຊ່ວຍເຝິກທັກທີ່ຈໍາເປັນໃນການຊ່ວຍເຫຼືອຕົນເອງໃຫ້ເໝາະສົມກັບໄວ

4. ໄລຍະທີ່ລູກຄົນທໍາອິດເຂົ້າໂຮງຮຽນ (Families with school children :oldest child 6 -13 ປີ)

ບາງຄອບຄົວອາດມີຈໍານວນສະມາຊິກຄົງທີ່ຈາກໄລຍະທີສາມ ແຕ່ບາງຄອບຄົວອາດຍັງຢູ່ໃນຊ່ວງທີ່ມີ ສະມາຊິກເພີ່ມຂຶ້ນ ດັ່ງນັ້ນສະມາຊິກໃນຄອບຄົວປະກອບດ້ວຍ ພໍ່ແມ່ ລູກຕົນທໍາອິດ ລູກຄົນທີສອງອາດຢູ່ໃນພາວະ ເປັນເດັກນ້ອຍຢູ່ ຄອບຄົວຈະຕ້ອງຮັບພາລະບົດບາດໜ້າທີ່ສໍາຄັນທີ່ຈະຊ່ວຍໃຫ້ສະມາຊິກແຕ່ລະຄົນເຕີຍໂຕຕາມ ກະຍາພາບທີ່ແລະຄວາມຕ້ອງການຂອງຕົນເອງ

5. ໄລຍະທີ່ຄອບຄົວມີລູກຄົນທໍາອິດຢູ່ໃນໄລຍະໄວລຸ້ນ (Families with teenagers :oldest child 13- 20 ປີ)

ເນື່ອງຈາກພັດທະນາການຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວມີຄວາມຕໍ່ເນື່ອງກັນຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ບາງຄັ້ງຊ່ວງຕົ້ນແລະຊ່ວງ ປາຍຂອງແຕ່ລະໄລຍະອາດມີການເລື່ອນກໍາກັນ ເບິ່ງໄວນັບໄລຍະນີ້ຕັ້ງແຕ່ລູກຄົນທໍາອິດ 13ປີ ສ່ວນຕອນສຸດທ້າຍ

ນັ້ນໃຫ້ການແຍກຕົວອອກໄປເປັນອິດສະຫຼະຂອງລູກຄົນທຳອິດອາດຈະແຕ່ງານໄວແລະແຍກຄອບຄົວອອກໄປຫຼືໄປຫາລາຍໄດ້ທີ່ຈະຢູ່ໄດ້ຢ່າງອິດສະຫຼະເພາະບບາງຄັ້ງໄລຍະນີ້ອາດຍຶດອອກໄປເນື່ອງຈາກລູກຄົນທຳອິດຍັງບໍ່ແຍກຕົວອອກໄປຈົນກວ່າ ອາຍຸຈະຫຼາຍກວ່າ 20 ປີບົດບາດຂອງພໍ່ແມ່ຕອນນີ້ຄືເຝິກໃຫ້ລູກມີຄວາມຮັບຜິດຊອບແລະອິດສະຫຼະພາບຫຼາຍຂຶ້ນເພື່ອຕຽມຄວາມພ້ອມທີ່ຈະເປັນຜູ້ໃຫຍ່ຕໍ່ໄປ

6. ໄລຍະທີ່ຄອບຄົວມີລູກຄົນທຳອິດທີ່ກຳລັງແຍກຕົວໄປເປັນອິດສະຫຼະ (Families launching adults first child gone to last child leaving home)

ໄລຍະນີ້ນັບແຕ່ລູກຄົນທຳອິດແຍກຕົວອອກໄປເປັນອິດສະຫຼະອາດໄປແຕ່ງານ ໄປຮຽນຕໍ່ ໄປຮັບລາຊາການ ແລ້ວເຫຼືອແຕ່ພໍ່ແມ່ຢູ່ສອງຄົນເທົ່ານັ້ນ ພາລະກິດທີ່ສຳຄັນຂອງພໍ່ແມ່ໃນໄລຍະນີ້ຄື ຕ້ອງປັບຕົວເພື່ອໃຫ້ຢູ່ຮ່ວມກັນລະຫວ່າງ ຜົວ ແລະ ເມຍ ເພື່ອກັບມາມີເວລາໃຫ້ກັນຫລາຍຂຶ້ນຫຼັງຈາກລູກແຍກເປັນອິດສະຫຼະແລ້ວ ທັງສອງຄົນຈະດຳເນີນຊີວິດຢູ່ຮ່ວມກັນຢ່າງມີຄວາມສຸກ ໃນຂະນະດຽວກັນຕ້ອງປະໃຫ້ລູກຊຶ່ງມີອຸດທິພາວະແລ້ວມີອິດສະຫລະໃນການດຳເນີນຊີວິດຂອງເຂົາເອງ

7. ໄລຍະທີ່ຄອບຄົວມີອາຍຸໄວກາງຄົນ (middle age parent families empty nest or retirement)

ໄລຍະນີ້ເລີ່ມແຕ່ລູກຄົນນ້ອຍອອກຈາກບ້ານໄປຈົນກະທັ້ງພໍ່ແລະເກີນອາຍຸໄປ ຫຼືຄົນໃດຄົນໜຶ່ງຕາຍໄປສັງຄົມ ອາເມລິກາຈະເອີ້ນການພັດທະນານີ້ວ່າ :ຮັງເປົ່າຕໍ່ຈາກໄລຍະທີ່ແລ້ວພໍ່ແມ່ທີ່ລູກແຕ່ງງານມີຄອບຄົວ ມີລູກມີຫຼານ ກໍ່ມີຖານະໃນຄອບຄົວຕ່າງໆເຊັ່ນ ພໍ່ແມ່ ປູ່ຍາ ເຊິ່ງມີບົດບາດທີ່ຈະໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ກຳລັງໃຈ ແລະໃຫ້ຄຳແນະນຳຕາມທີ່ລູກຫຼານຕ້ອງການ

8. ໄລຍະທີ່ຄອບຄົວມີພໍ່ແມ່ສູງອາຍຸ (family of aging family member)

ໄລຍະນີ້ນັບຕັ້ງແຕ່ພໍ່ຫຼືແມ່ເກີນອາຍຸຫຼືຕາຍຈາກຄົນໃດຄົນໜຶ່ງໄປຊ່ວງນີ້ເປັນບັ້ນປາຍຂອງຊີວິດຄູ່ ແລະຊີວິດຄອບຄົວຂອງຜົວ ເມຍພັດທະນາການນີ້ຂຶ້ນຢູ່ກັບປະສົບການໃນຊີວິດທີ່ຜ່ານມາ ພໍ່ແມ່ທີ່ປະສົບຜົນສຳເລັດໃນຊີວິດສ່ວນຕົວ ແລະຄອບຄົວຈະມີຄວາມສຸກດີ ພໍ່ ແມ່ທີ່ປະສົບຄວາມລ້ຽມເຫລວຈະຊຶມເສົ້າແລະສິ້ນຫວັງ ໃນໄລຍະນີ້ພໍ່ແມ່ທີ່ຊື່ນໄວເຖົ້າແກ່ຄວນຈະຍັງຄົງທີ່ຄວນຈະຍັງເຮັດກິດຈະກຳຕ່າງໆທີ່ເຮັດໃນໄລຍະກ່ອນໆຢູ່ແລະຮຽນຮູ້ທີ່ຈະປ່ອຍວາງໂດຍບໍ່ຍຶດຕິດ

ບົດທີ 8

ການສ້າງຄອບຄົວ ແລະ ການເລືອກຄູ່ຄອງ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນອະທິບາຍຄວາມໝາຍຂອງການສ້າງຄອບຄົວ ແລະ ການເລືອກຄູ່ຄອງໄດ້.
- ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນບອກຫຼັກການການສ້າງຄອບຄົວ ແລະ ການເລືອກຄູ່ຄອງໄດ້.
- ໃຫ້ຜູ້ຮຽນສາມາດຍົກຕົວຢ່າງ ການສ້າງຄອບຄົວ ແລະ ການເລືອກຄູ່ຄອງທີ່ພົບໃນສະຖານນະການປະຈຸບັນໄດ້.

1. ການສ້າງຄອບຄົວ

ການສ້າງຄອບຄົວ ໝາຍເຖິງ ການທີ່ບຸກຄົນມີການວາງແຜນຊີວິດຕົນເອງໃນການເລືອກດຳເນີນຊີວິດກັບຄູ່ຄອງ ເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມໝັ້ນຄົງ ການສ້າງຄອບຄົວ ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ບຸກຄົນ ແລະ ສັງຄົມ ເນື່ອງຈາກການທີ່ບຸກຄົນມີການວາງແຜນຊີວິດຢ່າງມີຄຸນະພາບດ້ວຍເຊັ່ນນັ້ນ.

❖ ຫຼັກໃນການສ້າງຄອບຄົວປະກອບດ້ວຍ

1.1. ການກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງຊີວິດ

ການກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງຊີວິດ ເປັນການກຳນົດຄວາມຄາດຫວັງໃນຄວາມສຳເລັດໃນການດຳເນີນຊີວິດ ໂດຍມີເປົ້າໝາຍເພື່ອຄວາມສຳເລັດຂອງຊີວິດ ແລະ ຄວາມສຸກຂອງຊີວິດຄອບຄົວ ການກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງຊີວິດ ປຽບເໝືອນການສ້າງເສັ້ນທາງ ໃນການດຳເນີນຊີວິດທີ່ບຸກຄົນຫຼືຄູ່ສົມລົດຮ່ວມກັນກຳນົດໄວ້ ເຊິ່ງຖືວ່າເປັນແຮງກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດກຳລັງໃຈໃນການປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວໃນອະນາຄົດຮ່ວມກັນ

ຫຼັກສຳຄັນໃນການກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງຊີວິດທີ່ດີມີຫຼັກວ່າ “ ບຸກຄົນຫຼືຄູ່ສົມລົດຄວນກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງຊີວິດໃນທິດທາງທີ່ເປັນໄປໄດ້ ຫຼືມີຄວາມສາມາດເຮັດໄດ້ ບໍ່ສູງຫຼືຕໍ່າເກີນກວ່າຄວາມເປັນຈິງ ເພາະການກຳນົດເກີນຄວາມເປັນຈິງຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ເກີດຄວາມທ້າຍຖອຍ ແຕ່ຕໍ່າເກີນໄປຫຼືງ່າຍເກີນໄປອາດບໍ່ເກີດແຮງກະຕຸ້ນໃນຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະເດີນໄປສູ່ເປົ້າໝາຍ.

ດັ່ງນັ້ນການກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງຊີວິດຈຶ່ງເປັນອີກປັດໃຈໜຶ່ງທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການວາງແຜນຊີວິດແລະ ການສ້າງຄອບຄົວຂອງຕົນເອງ ຈຸດເລີ່ມຕົ້ນທີ່ສຳຄັນຂອງຊີວິດຄອບຄົວຄືການເລືອກຄູ່ຄອງ ເນື່ອງຈາກການຕັດສິນໃຈໃນການເລືອກຄູ່ຄອງເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງການຕັດສິນໃຈທີ່ສຳຄັນໃນຊີວິດຂອງບຸກຄົນ ການເລືອກຄູ່ຄອງຈຶ່ງນັບໄດ້ວ່າເປັນຂະບວນການຢ່າງໜຶ່ງ ທີ່ບຸກຄົນຄວນໃຊ້ເຫດຜົນຫຼາຍກວ່າອາລົມໃນການພິຈາລະນາຕົກຕອງຢ່າງຖີ່ຖ້ວນ ເພື່ອປະສິດທິຜົນໃນຊີວິດຂອງບຸກຄົນນັ້ນ.

2. ການເລືອກຄູ່ຄອງ

ການເລືອກຄູ່ຄອງ ເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນທີ່ສໍາຄັນຂອງຊີວິດຄູ່ ການເລືອກຄູ່ຄອງເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດຂອງຊີວິດຊາຍແລະຍິງ ທັງນີ້ເນື່ອງຈາກວ່າຜົນຂອງການຕັດສິນໃຈ ຈະໝາຍລວມເຖິງ ການປ່ຽນແປງຈາກສະຖານະພາບ ບົດບາດແລະຄວາມຮັບຜິດຊອບຕ່າງໆ ໃນສັງຄົມ.

ປັດໃຈທາງສັງຄົມມີອິດທິພົນຕໍ່ການເລືອກຄູ່ຄອງຂອງບຸກຄົນ ປະກອບດ້ວຍອົງປະກອບ 3 ປະການ (Lamana & Riedmann,2012)ໄດ້ແກ່:

- ກະແສສັງຄົມທີ່ປ່ຽນໄປເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນມັກເລືອກຄູ່ຄອງຕາມກະແສສັງຄົມ ເຊັ່ນ ປະຈຸບັນ ບຸກຄົນນິຍົມແຕ່ງງານຊ້າ ປ່ຽນຄູ່ຄອງໄດ້ງ່າຍ.
- ໂຄງສ້າງຂອງຄອບຄົວ ສິ່ງຜົນໃຫ້ບຸກຄົນມີທາງເລືອກທີ່ຫຼາຍຂຶ້ນ ດ້ວຍເຫດທີ່ບຸກຄົນສາມາດກໍານົດໂຄງສ້າງຂອງຄອບຄົວໄດ້ຫຼາຍວິທີການ ເຊິ່ງແຕກຕ່າງຈາກອາດີດທີ່ຜ່ານມາເຊັ່ນ ບຸກຄົນສາມາດຢູ່ດ້ວຍກັນເບິ່ງແຍງລູກໃຊ້ຊີວິດໃນລັກສະນະຄອບຄົວດຽວຫຼາຍຂຶ້ນ ຫຼືບຸກຄົນທີ່ຕົກລົງໃຊ້ຊີວິດຢູ່ຮ່ວມກັນເປັນສາມີພັນລະຍາເມື່ອມີບຸດກໍມັກນໍາບຸດໄປຝາກກັບຄອບຄົວເດີມ ຫຼື ຮັບເອົາຍາດຜູ້ໃຫຍ່ຈາກຄອບຄົວເດີມມາຊ່ວຍເບິ່ງແຍງ
- ວັດທະນະທຳ ແລະ ສາສະໜາ ເປັນປັດໃຈທາງສັງຄົມສາມາດກໍາຈັດທາງເລືອກຂອງບຸກຄົນໄດ້ເຊັ່ນດຽວກັນ ເຊັ່ນ ສັງຄົມຂອງຊາວອາເມລິກາບໍ່ເຄີຍສະໜັບສະໜູນຊາວອາເມລິກາມີ ສາມີຫຼືເມຍຫຼາຍຄົນ ສ່ວນສັງຄົມອິດສະລາມໃຫ້ຊາຍສາມາດມີເມຍໄດ້ຫຼາຍຄົນ.

3. ການຄອງຄູ່ຊີວິດແຕ່ງງານໃຫ້ຢືນຍາວ ແລະ ມີຄວາມສຸກ

3.1. ຈຸດມັງໝາຍຂອງການສໍາຫຼວດຕົນເອງໃນການເລືອກຄູ່ຄອງ

ການສໍາຫຼວດຕົນເອງໃນການເລືອກຄູ່ຄອງມີຈຸດມັງໝາຍ 3 ປະການດັ່ງນີ້:

- ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ບຸກຄົນສາມາດເຂົ້າໃຈສະຖານະພາບຂອງຄອບຄົວໃນອາດີດແລະປະຈຸບັນ.
- ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ບຸກຄົນຄໍານຶງເຖິງຄວາມແຕກຕ່າງແລະຄວາມຫຼວງຫຼາຍຂອງຄອບຄົວໃນປະຈຸບັນ.
- ເພື່ອໃຫ້ບຸກຄົນເຂົ້າໃຈການຕັດສິນ ສ່ວນບຸກຄົນເຊິ່ງອາດຈາກຕົວບຸກຄົນເອງແລະອິດທິພົນຂອງສັງຄົມ.

ອຸປະສັກສ່ວນບຸກຄົນແລະອິດທິພົນຂອງສັງຄົມທີ່ມີຜົນຕໍ່ການເລືອກຄູ່ຄອງ (Personal Troubles and Societal Influences)

ການດໍາເນີນຊີວິດຂອງບຸກຄົນແຕ່ລະຄົນມີຜົນມາຈາກສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນສັງຄົມຂອງບຸກຄົນນັ້ນ (Lamana & Riedmann,2012) ນັກສັງຄົມວິທະຍາເຊື່ອວ່າອຸປະສັກຂອງບຸກຄົນມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບເຫດການ ໃນສັງຄົມ ຫຼືຮູບແບບຂອງສິ່ງແວດລ້ອມອື່ນໆ ໃນສັງຄົມຕົວຢ່າງເຊັ່ນຫຼາຍໆຄັ້ງ ອຸປະສັກສ່ວນບຸກຄົນຈະຖືກເວົ້າເຖິງໃນລັກສະນະຂອງການເວົ້າເຖິງສິ່ງອື່ນໆ ພາຍນອກຕົວເອງ ແລະ ອຸປະສັກເຫຼົ່ານີ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງອິດທິພົນຂອງສັງຄົມໃນປະຈຸບັນ ຍົກຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ເມື່ອຜູ້ນໍາຄອບຄົວບໍ່ມີອາຊີບສາເຫດບໍ່ໄດ້ມາຈາກການທີ່ບຸກຄົນຂາດຄວາມທະເຍີທະຍານແຕ່ບຸກຄົນມັກໃຫ້ເຫດຜົນວ່າ ເສດຖະກິດບໍ່ດີຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຕົກງານຫຼືບໍ່ມີວຽກເຮັດ.

ມະນຸດທຸກຄົນມີຄວາມພະຍາຍາມທໍາຈະທໍາຄວາມເຂົ້າໃຈຕົນເອງ ເຂົ້າໃຈບັນຫາຂອງຕົນເອງ ສ່ວນໃຫຍ່ທາງເລືອກຂອງບຸກຄົນຂຶ້ນຢູ່ກັບທາງເລືອກທີ່ມີຢູ່ໃນສະພາບແວດລ້ອມ ຕາມຄໍານິຍົມ ຕາມວັດທະນະທຳແລະ

ຫັດສະນະຄະດີທີ່ບຸກຄົນມີຕໍ່ທາງເລືອກ ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ ຫາກບຸກຄົນໄດ້ຕ້ອງການສ້າງຄອບຄົວໃຫ້ເປັນໄປໃນຮູບແບບທີ່ຕ້ອງການ ບຸກຄົນຕ້ອງພະຍາຍາມເມີນເສີຍຕໍ່ຄວາມສົນໃຈຂອງສັງຄົມອື່ນ ກ່ຽວກັບຮູບແບບຂອງການແຕ່ງງານແລະການມີຄອບຄົວຂອງບຸກຄົນນັ້ນ.

ການສ້າງຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຕັດສິນໃຈຂອງການສ້າງຄອບຄົວ ຈະມີມຸມມອງຄອບຄົວໃນລັກສະນະຂອງຍຸດທະການກ່ຽວກັບຊາດແລະການເມືອງ ບົດບາດຂອງບຸກຄົນຄືສາມມາຊິກໃນຄອບຄົວເຊິ່ງເໝືອນກັບບົດບາດຂອງພົນລະເມືອງທີ່ຕ້ອງການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍສາທາລະນະ ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ກະຕຸ້ນຄວາມສົນໃຈສໍາລັບຊີວິດຄອບຄົວແລະການສ້າງທາງເລືອກຂອງຄອບຄົວ.

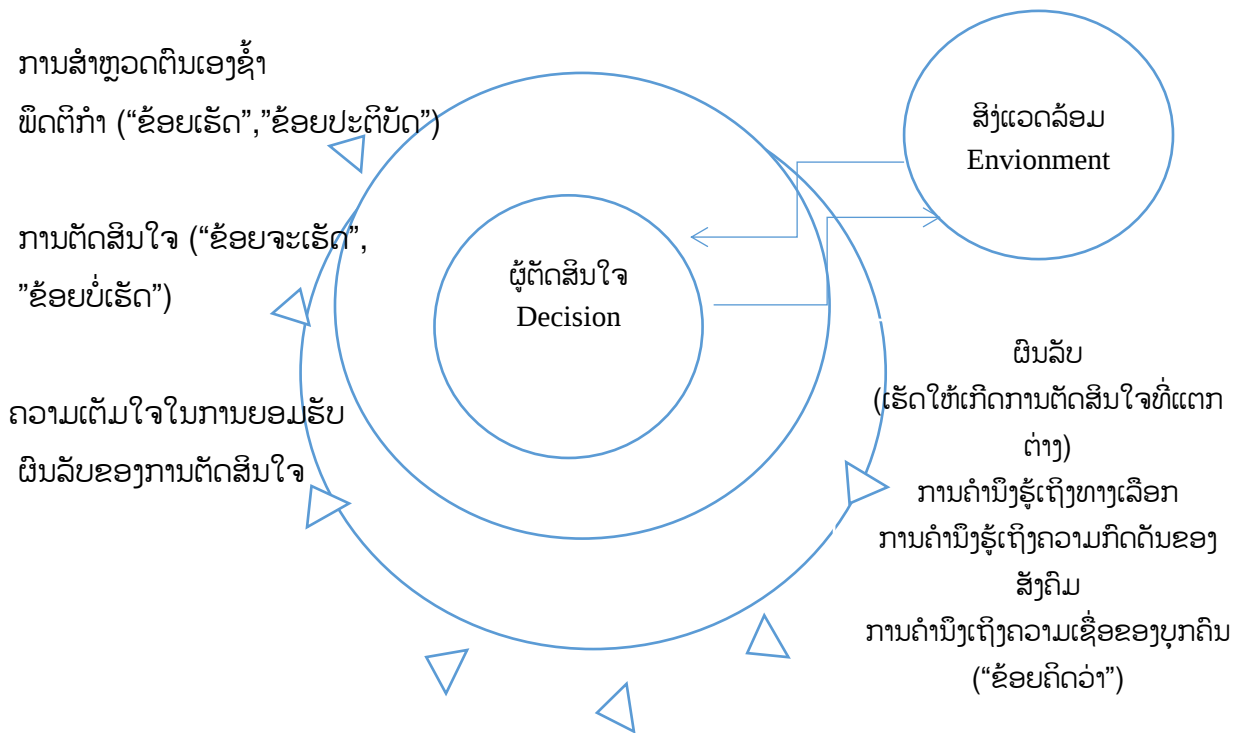
3.2. ຮູບແບບການສ້າງທາງເລືອກຂອງບຸກຄົນໃນການສ້າງຊີວິດຄອບຄົວ

ບຸກຄົນຈະສ້າງທາງເລືອກໃນການສ້າງຊີວິດຄອບຄົວ ໂດຍການຕັດສິນໃຈຂອງຕົນເອງເຊິ່ງການສ້າງທາງເລືອກປະກອບດ້ວຍ 2 ອົງປະກອບຕໍ່ໄປນີ້ (Lamana & Riedmann,2012)

1) ການເລືອກຢ່າງລະເລີຍ ເປັນຮູບແບບໜຶ່ງຂອງການເລືອກບຸກຄົນ ການເລືອກຢ່າງລະເລີຍເປັນການເລືອກຢ່າງຂາດການຕິກຕອງ ບຸກຄົນຈະເລືອກໂດຍບໍ່ຄິດເຖິງທາງເລືອກທັງໝົດທີ່ມີແລະມັກລະເລີຍຮູບແບບອື່ນໆທີ່ຕົນເອງບໍ່ສົນໃຈ ການເລືອກລັກສະນະນີ້ປະກົດຂຶ້ນເມື່ອບຸກຄົນກະທໍາຕາມບຸກຄົນສ່ວນໃຫຍ່ຫຼືບຸກຄົນທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ຕົນເອງເຊັ່ນ ພໍ່ແມ່, ຍາດພີ່ນ້ອງ, ຕະຫຼອດຮອດໝູ່ເພື່ອນສະໜິດ ໃນການຕັດສິນໃຈເລືອກບຸກຄົນທີ່ຈະແຕ່ງງານຫຼາຍຄັ້ງທີ່ຫຼາຍຄົນມັກລະເລີຍ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ຄູ່ສົມລົດອາດຈະໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນກັບຄວາມສໍາເລັດໃນໜ້າທີ່ການງານສິ່ງທີ່ຖືກຄາດຫວັງໃນສັງຄົມ.

2) ການເລືອກຢ່າງມີຄວາມຮູ້ ເປັນການທີ່ບຸກຄົນຄໍານຶງວ່າຕົນເອງມີທາງເລືອກທີ່ຫຼວງຫຼາຍຫຼືມີທາງເລືອກທີ່ເປັນໄປໄດ້ແລະທາງເລືອກນັ້ນສາມາດສອດຄ່ອງກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງບຸກຄົນໄດ້ ການເລືອກຢ່າງມີຄວາມຮູ້ຈະຊ່ວຍໃຫ້ບຸກຄົນຄໍານຶງວ່າ ຄວາມກົດດັນຂອງສັງຄົມອາດມີຜົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈ ຫຼື ມີຜົນຕໍ່ການເລືອກຂອງບຸກຄົນແຕ່ສິ່ງສໍາຄັນຂອງການເລືອກຢ່າງມີຄວາມຮູ້ ຄືການພິຈາລະນາເຖິງຜົນລັບຂອງທາງເລືອກຫຼາຍກ່ວາສິ່ງທີ່ດຶງດູດຈິດໃຈໃນຄັ້ງທໍາອິດ ການທີ່ບຸກຄົນມີຄວາມຮູ້ສຶກພາຍໃນກ່ຽວກັບຄວາມຖືກຕ້ອງ ດີຫຼືຊວ່າ ການເຄົາລົບຄວາມຮູ້ສຶກຂອງບຸກຄົນເປັນສ່ວນທີ່ສໍາຄັນທີ່ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນມີການຕັດສິນໃຈທີ່ດີ ຄວາມຮູ້ສຶກຂອງບຸກຄົນມັກເຮັດໃຫ້ເກີດການຕັດສິນໃຈທີ່ມີພື້ນຖານມາຈາກຄວາມເຊື່ອທາງສາດສະໜາຫຼືປະເພນີ ຫຼືຈິດວິນຍານຂອງສັງຄົມນັ້ນ.

ການປ້ອນເຂົ້າ (ທາງເລືອກທີ່ຫຼວງຫຼາຍ, ຄວາມກົດດັນທາງສັງຄົມ)

ພິຈາລະນາເຖິງຜົນຂອງແຕ່ລະທາງເລືອກ ການຄຳນຶງຮູ້ຄ່ານິຍົມຂອງບຸກຄົນ (“ຂ້ອຍຮູ້ສຶກ...”)

ພາບທີ 4 ວົງຈອນການຕັດສິນໃຈໃນການເລືອກຢ່າງມີຄວາມຮູ້

ຈາກແຜນພາບທີ 4 ຈະເຫັນໄດ້ວ່າສິ່ງສຳຄັນຂອງການຕັດສິນໃຈຢ່າງມີຄວາມຮູ້ ຄືການສຳຫຼວດໃໝ່ ຫຼື ການສຳຫຼວດຕົນເອງຊ້າ ເປັນການພິຈາລະນາທາງເລືອກຈະຖືກສ້າງຂຶ້ນແລະບຸກຄົນກໍຈະປະຕິບັດຕາມທາງເລືອກທີ່ຖືກສ້າງຂຶ້ນ ຍັງຂະບວນການຍັງຂາດຄວາມສົມບູນ ບຸກຄົນຈະສຳຫຼວດການຕັດສິນໃຈຂອງພວກເຂົາຊ້າໂດຍຜ່ານວົງຈອນການຕັດສິນໃຈເຊິ່ງເປັນການທົດສອບວ່າການຕັດສິນໃຈນັ້ນມີຄວາມຂັດແຍ່ງກັບສິ່ງທີ່ຕ້ອງການຫຼືສະພາບແວດລ້ອມທາງສັງຄົມຫຼືບໍ່.

ໃນການສ້າງຄອບຄົວ ການພັດທະນາການປ່ຽນແປງມີຄວາມກ່ຽວກັບບຸກຄົນຫຼາຍຄົນ ຮູບແບບການດຳເນີນຊີວິດທີ່ມີຫຼາຍຄົນຈຳເປັນຕ້ອງມີການຮ່ວມມືກັນແລະຖ້າວະມາຊິກຄົນໃດໜຶ່ງໃນຄອບຄົວມີການປ່ຽນແປງກໍຈະສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຄ່ານິຍົມແລະທາງເລືອກຂອງສະມາຊິກຄົນອື່ນໆ ໃນຄອບຄົວດ້ວຍ.

3.3. ປັດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ມີການເລືອກຄູ່ຄອງ

ການເລືອກຄູ່ຄອງເປັນຄວາມປາຖະໜາຂອງຊີວິດທຸກຄົນເມື່ອກ້າວເຂົ້າສູ່ໄວໜຸ່ມສາວ ເຊິ່ງຈະມີເຫດຜົນແລະຄວາມຈິງຈັງຫຼາຍຂຶ້ນເມື່ອເຂົ້າສູ່ໄວຜູ້ໃຫຍ່ ປັດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ມີການເລືອກຄູ່ຄອງຂອງຄົນເຮົາມີດັ່ງນີ້:

1) ເພື່ອຄວາມຮັກຄວາມອົບອຸ່ນ ເນື່ອງຈາກຄວາມຮັກເປັນພັດທະນາການທາງເພດ ໂກຍມີພື້ນຖານມາຈາກແຮງກົດດັນທາງເພດ ເມື່ອຄວາມສຳພັນທີ່ມາເຖິງລະດັບໜຶ່ງກາຍມາເປັນຄວາມຮັກອັນຈະເປັນແຮງສົ່ງໄປເຖິງລະດັບຂອງການມີເພດສຳພັນ ຄວາມສຳພັນຂອງຊາຍຍິງທີ່ເອີ້ນກັນວ່າຄວາມຮັກນັ້ນ ຈະເຮັດໃຫ້ມີຄວາມເຂົ້າໃຈ

ເຫັນອີກເຫັນໃຈກັນ ຢາກໃກ້ຊິດກັນຢາກໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນ ການມີຊີວິດຄູ່ຈຶ່ງຊ່ວຍໃຫ້ມີຄວາມສົມຫວັງໃນຄວາມຮັກ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອໃຫ້ເກີດຄວາມອົບອຸ່ນທີ່ໄດ້ຮ່ວມຊີວິດກັບຄົນທີ່ຕົນເອງຮັກ.

2) ເພື່ອດຳລົງເຜົາພັນ ໂດຍທົ່ວໄປບຸກຄົນຕ້ອງການມີຄູ່ຄອງເພື່ອມີລູກ ໃນການສືບເຊື້ອສາຍວົງຕະກູນຕໍ່ໄປ ເຊິ່ງຖືວ່າເປັນການເຮັດໜ້າທີ່ຂອງມະນຸດໃນການດຳລົງເຜົາພັນຕາມທຳມະຊາດ.

3) ເພື່ອສ້າງສະຖານະຂອງຄອບຄົວ ບາງຄົນມີບັນຫາໃນເລື່ອງສະຖານະຄອບຄົວທີ່ໃຫ້ກຳເນີດອາດມີຄວາມຄິດວ່າການມີຄູ່ຄອງອາດຈະເຮັດໃຫ້ຫຼຸດພື້ນຈາກສະພາບບໍ່ເພີງປາຖະໜາ ໄປສູ່ສະພາບຄອບຄົວໄໝ້ທີ່ມີຖານະດີກວ່າເດີມ ຫຼືການມີຄູ່ຄອງຈະຊ່ວຍໃຫ້ຖານະຄອບຄົວດີຂຶ້ນ ເຊິ່ງຜູ້ໃຊ້ເຫດຜົນນີ້ໃນການເລືອກຄູ່ຄອງຈະມັກຄຳນຶງຖະນາ ທາງເສດຖະກິດຂອງອີກຝ່າຍເປັນສິ່ງສຳຄັນ.

3.4. ຫຼັກໃນການເລືອກຄູ່ຄອງ

ແນວທາງໃນການເລືອກຄູ່ຄອງ ມີຜູ້ກ່າວເວົ້າຫຼາຍມຸມມອງ ສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

- ພິຈາລະນາຄວາມຮັກເປັນພື້ນຖານ ຄວາມຮັກເປັນອາລົມຂອງມະນຸດທີ່ສະແດງຄວາມຮູ້ສຶກເຖິງຄວາມສຳພັນຂອງບຸກຄົນຫຼືມີຄວາມຮູ້ສຶກຜູກພັນ ຫວງແຫນ,ປາຖະໜາດີ,ຫ່ວງໃຍ ເຊິ່ງບາງຄັ້ງອາດມາຈາກຄວາມເພີງພໍໃຈພາຍນອກໄດ້ແກ່ ໄດ້ແກ່ ຮູບຮ່າງໜ້າຕາ,ບຸກຄະລິກພາບ,ນິໄສໃຈຄໍ ແລະ ສິ່ງອື່ນໆ ເຊິ່ງເມື່ອພັດທະນາເປັນຄວາມຮັກແລ້ວຈະເຮັດໃຫ້ມີຄວາມຜູ້ພັນຍິ່ງກວ່າຄວາມເພີງພໍໃຈ

- ມີຄວາມເໝາະສົມໃນດ້ານຕ່າງໆ ໃນການພິຈາລະນາເລືອກຄູ່ຄອງຄວນຄຳນຶງສະພາບດ້ານຕ່າງໆດັ່ງນີ້:

1. ອາຍຸ ຄວນຢູ່ໃນເກນທີ່ບັນລຸນິຕິພາວະແລ້ວ ເຊັ່ນຊາຍຄວນມີອາຍຸແຕ່ 25-30 ປີ ແລະ ຍິງຄວນມີອາຍຸແຕ່ 20-25 ປີ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າຜູ້ທີ່ມີອາຍຸສູງຫຼືຕ່ຳກວ່ານີ້ ຈະເປັນຄູ່ຄອງທີ່ບໍ່ປະສົບຜົນສຳເລັດໃນຊີວິດການແຕ່ງງານ ຈຳເປັນຕ້ອງພິຈາລະນາເຫດຜົນອື່ນໆ ປະກອບອອກຫຼາຍດ້ານ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຜູ້ຊາຍຄວນມີອາຍຸຫຼາຍກວ່າຜູ້ຍິງ ເພາະໃນສັງຄົມໄທເຊື່ອກັນວ່າຜູ້ຊາຍເປັນຜູ້ນຳຄອບຄົວ ຈິງຄວນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບມີວຸດທິທາງອາລົມສູງກວ່າຜູ້ຍິງ ແຕ່ປະຈຸບັນພົບວ່າຄູ່ສົມລົດຍິງ ມີອາຍຸສູງກວ່າຝ່າຍຊາຍກໍສາມາດຢູ່ດ້ວຍກັນຢ່າງມີຄວາມສຸກໄດ້.

2. ສຸຂະພາບທາງກາຍ ການທີ່ຮ່າງກາຍຂອງຜູ້ຊາຍແລະຜູ້ຍິງເຕີບໂຕ ແລະ ພັດທະນາເປັນຜູ້ໃຫຍ່ ພ້ອມທີ່ຈະໃຫ້ກຳເນີດລູກ ເພື່ອສືບສານວົງຕະກູນໄດ້ ບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າພ້ອມທີ່ຈະແຕ່ງງານໄດ້ສະເໝີໄປ ຈຳເປັນຕ້ອງພິຈາລະນາເລື່ອງອື່ນໆດ້ວຍ ໂລກປະຈຳຕົວ,ໂລກທາງກຳມະພັນ ເປັນຕົ້ນ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຫຍິງໂລກກ່ຽວກັບກຳມະພັນ ເຊິ່ງອາດມີຜົນຕໍ່ຊີວິດຄູ່ ແລະ ອາດນຳມາຊຶ້ງບັນຫາຊີວິດຄູ່ໄດ້ ດັ່ງນັ້ນ ກ່ອນຈະແຕ່ງງານຄວນໃຫ້ແພດກວດສຸພາບ ແລະ ຖ້າພົບວ່າມີໂລກໄພໄຂ້ເຈັບຄວນຮັກສາເສຍກ່ອນ.

3. ວຸດທິທາງອາລົມ ຖືວ່າເປັນສິ່ງສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງໃນການຄອງເຮືອນ ຜູ້ທີ່ບັນລຸວຸດທິພາວະທາງອາລົມ ມັກຈະເຮັດໃຫ້ຄອບຄົວມີຄວາມສຸກ ປັບຕົວເຂົ້າກັບສັງຄົມແລະສິ່ງແວດລ້ອມໄດ້ດີ ສາມາດເຂົ້າໃຈອາລົມຂອງຜູ້ອື່ນແລະຕົນເອງ ມີຄວາມສຸກຊຸມຮອບຮອບ ມີເຫດຜົນ ຮູ້ຈັກຮັບຜິດຊອບໜ້າທີ່ ເບິ່ງໂລກໃນແງ່ດີ ເຂົ້າໃຈຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ ແລະ ສາມາດປະເມີນການດະທຳຂອງຕົນເອງໄດ້.

4. ລະດັບສະຕິປັນຍາ ຄູ່ຊີວິດທີ່ມີລະດັບສະຕິປັນຍາ ຫຼື ສະໝອງແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍອາດເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມບໍ່ເຂົ້າໃຈ ຫຼື ແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນບໍ່ຮູ້ເລື່ອງ ຈະເຮັດໃຫ້ອີກຝ່າຍຮູ້ສຶກວ່າຕົນເອງມີປົມດ້ອຍ ເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ຄອບຄົວບໍ່ມີຄວາມສຸກ.

5. ບຸກຄະລິກາພາບ ລັກນະຕ່າງໆ ທີ່ລວມກັນເປັນບຸກຄະລິກພາບ ຫຼື ບຸກຄະລິກລັກສະນະເຊັ່ນ ກິລິຍາທ່າທາງ, ໜ້າຕາ, ຮູບຮ່າງ, ທ່າທີ, ຄວາມປະພຶດ, ອຸປະນິໄສໃຈຄໍ, ຄ່ານິຍົມ ແລະ ຄວາມສົນໃຈເປັນຕົ້ນ ເຊິ່ງບຸກຄະລິກເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ມາຈາກກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ວມ ຕະຫຼອດຈົນປະສົບການຂອງບຸກຄົນນັ້ນໆ ການສຶກສາເຖິງບຸກຄະລິກພາບຂອງຄູ່ຊີວິດກ່ອນການແຕ່ງງານມີຄວາມສຳຄັນ ເພາະຊີວິດຄູ່ທີ່ມີຄວາມສຸກໄດ້ທັງຍິ່ງແລະຊາຍ ຕ້ອງມີບຸກຄະລິກພາບທີ່ດີຍ່ອມຈະນຳມາເຊິ່ງຄວາມສຳເລັດຂອງຊີວິດໃນການງານຕະຫຼອດຮອດຄອບຄົວດ້ວຍ.

6. ສາສະໜາທຸກສາສະໜາມັ່ງສອນໃຫດທຸກຄົນເປັນຄົນດີ ແລະ ສາສະໜາຍັງເປັນບໍ່ເກີດຂອງປະເພນີ ແລະ ວັດທະນາທຳ ແຕ່ລະສາສະໜາມີພິທີກຳ ແລະ ສາສະໜາແຕກຕ່າງກັນໄປ ຖ້າຄູ່ຄອງຖືສາສະໜາແຕກຕ່າງກັນ ຄວນມີການຕົກລົງກັນໃນການປະຕິບັດຕົນໃນພິທີກຳຂອງສາສະໜາແຕ່ລະຝ່າຍເສຍກ່ອນ ເພື່ອຈະໄດ້ບໍ່ເກີດບັນຫາໃນການດຳເນີນຊີວິດຮ່ວມກັນ.

ບົດທີ ໑

ການສົມລົດ ແລະ ການປັບຕົວໃນ

ຈຸດປະສົງຂອງບົດຮຽນ

1. ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນອະທິບາຍຄວາມໝາຍຂອງການແຕ່ງດອງ ໄດ້ຖືກຕ້ອງ.
2. ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນອະທິບາຍ ແລະ ວິເຄາະ ຫຼັກການ ວິທີການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ ໄດ້ຖືກຕ້ອງ.

1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງການແຕ່ງດອງ

ການແຕ່ງດອງ ຫຼື ການແຕ່ງງານໝາຍເຖິງການທີ່ຊາຍຍິງສອງຄົນຕົກລົງປົງໃຈທີ່ຈະໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນສາມີພັນລະຍາ ເຊິ່ງຕາມກົດໝາຍປັດຈຸບັນກໍານົດວ່າການແຕ່ງດອງຕ້ອງມີໃບສົມລົດຈຶ່ງຈະມີຜົນຕາມກົດໝາຍ ດັ່ງນັ້ນຖ້າບໍ່ມີໃບສົມລົດ ເຖິງຈະມີການຈັດງານການແຕ່ງດອງ ກົດໝາຍກໍບໍ່ຖືວ່າຍິງຊາຍຄູ່ນັ້ນໄດ້ສົມລົດກັນແທ້ ການແຕ່ງດອງຖືເປັນການເລີ່ມຕົ້ນສໍາລັບການໃຊ້ຊີວິດຄູ່ທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ສົມບູນຂອງມະນຸດ ການທີ່ມະນຸດແຕ່ງດອງກັນໄດ້ນັ້ນທັງຝ່າຍຍິງຊາຍຕ້ອງມີຄວາມຮັກຄວາມເຂົ້າໃຈຕະຫຼອດຈົນອາດຈະມີເຫດຜົນຂອງແຕ່ລະຝ່າຍເຫັນພ້ອມຕ້ອງກັນ ແລະ ປະການສໍາຄັນຕ້ອງຢູ່ໃນໄວອັນຄວນແຕ່ລະຝ່າຍຄວນມີໜ້າທີ່ການງານທີ່ດີ ຈະພາໃຫ້ຄອບຄົວໃຫ້ຢູ່ລອດໄດ້ ປະເພນີ ແລະ ການແຕ່ງດອງນັ້ນແຕກຕ່າງກັນໄປໃນແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ປ່ຽນໄປຕາມຍຸກສະໄໝ.

ການແຕ່ງດອງເປັນປະເພນີທີ່ສາຄັນສາລັບວິຖີຊີວິດຄົນໃນທາງການແຕ່ງດອງເປັນການສະແດງອອກໃຫ້ຮູ້ ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຫລາຍຂຶ້ນແລະພ້ອມທີ່ຈະເປັນຄອບຄົວທີ່ຈະຮັບຜິດຊອບຊີວິດອີກຫລາຍຄົນພາຍໃນຄອບຄົວເພີ່ມຂຶ້ນຈາກຊີວິດຂອງຕົນເອງ ນອກຈາກນັ້ນການແຕ່ງດອງຍັງເປັນການເຮັດໜ້າທີ່ເປັນການສະແດງຄວາມສາມາດຕາມບົດບາດຂອງບຸກຄົນໃນຖານະຕ່າງໆທີ່ຫລາກຫລາຍເຊັ່ນ: ເປັນຫົວໜ້າຂອງຄອບຄົວຫລືສາມາຊິກໃນຄອບຄົວຫລືອາດຈະກ່າວໄດ້ວ່າ: ການແຕ່ງດອງເປັນການບໍາບັດຄວາມຕ້ອງການທາງເພດຂອງມະນຸດທີ່ມີຜູ້ໃຫຍ່ທັງສອງຝ່າຍຕະຫລອດຈົນສິ່ງຄົມຮັບຮູ້ດ້ວຍເຮັດຜົນນີ້ການແຕ່ງດອງຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງຈັດໃຫ້ມີພິທີການຕາມຂັ້ນຕອນຂອງປະເພນີ ເລີ່ມຕັ້ງແຕ່ການທາບທາມ ສູ່ຂໍ ຫມັນແລະແຕ່ງງານ ພິທີການແຕ່ງດອງນີ້ຖ້າຈະໃຫ້ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມຈະຕ້ອງມີພິທີການທາງສາດສະໜາແລະຈິດທະບຽນສົມລົດໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຈຶ່ງຈະຖືວ່າເປັນການແຕ່ງດອງທີ່ຖືກຕ້ອງສົມບູນ

2. ເງື່ອນໄຂການແຕ່ງດອງ

ການແຕ່ງດອງຈະຕ້ອງມີກົດເກນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ (ສຸພັດຕາ ສຸພາບ.2536)

1: ການແຕ່ງດອງຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ກໍຕໍ່ເມື່ອຊາຍແລະຍິງມີອາຍຸຄົບ 17 ປີສົມບູນແລ້ວແຕ່ໃນກໍລະນີທີ່ມີເຫດສົມຄວນສານອາດອະນຸຍາດໃຫ້ຈັດການແຕ່ງດອງກ່ອນນັ້ນໄດ້

2: ການແຕ່ງດອງຈະເກີດຂຶ້ນບໍ່ໄດ້ຖ້າຊາຍຫລືຍິງເປັນບຸກຄົນທີ່ຂາດຄວາມສາມາດ

3: ຊາຍຍິງເຊິ່ງເປັນພີ່ນ້ອງສາຍເລືອດດຽວກັນໂດຍກົງຂຶ້ນໄປຫລືລົງມາກໍດີ ເປັນພີ່ນ້ອງຮ່ວມພໍ່ແມ່ກໍດີຈະແຕ່ງດອງກັນບໍ່ໄດ້ໂດຍໃຫ້ຖືຄວາມເປັນພີ່ນ້ອງສາຍເລືອດດຽວກັນບໍ່ຄຳນຶງວ່າຈະຮັກດ້ວຍກົດຫມາຍຫລືບໍ່

4: ຜູ້ຮັບລູກບຸນທາແລະລູກບຸນທາຈະແຕ່ງດອງກັນບໍ່ໄດ້

5: ຊາຍຫລືຍິງຈະແຕ່ງດອງກັນໃນຄະນະທີ່ຕົນມີຄູ່ແຕ່ງດອງຢູ່ແລ້ວບໍ່ໄດ້

6: ຍິງທີ່ສາມິຕາຍຫລືການແຕ່ງດອງທີ່ສິ້ນສຸດດ້ວຍປະການອື່ນຈະແຕ່ງດອງໄດ້ກໍຕໍ່ເມື່ອການສິ້ນສຸດຕໍ່ການແຕ່ງດອງໄດ້ຜ່ານພື້ນໄປແລ້ວຢ່າງນ້ອຍ 310 ວັນຫລືຄອດລູກແລ້ວໃນລະຫວ່າງນັ້ນຫລືແຕ່ງດອງກັບຄູ່ຄົນເດີມຫລືມີໃບຮັບຮອງຂອງແພດຢືນຢັນ

3. ການແຕ່ງດອງແລະການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ

ຊີວິດການແຕ່ງດອງເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງການສ້າງຄອບຄົວຫາກການແຕ່ງດອງ ມີຄວາມສຸກກໍຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອບຄອບຄົວອັນເປັນພື້ນຖານທີ່ສຳຄັນຂອງສັງຄົມການແຕ່ງດອງຈຶ່ງເປັນກົນໄກທາງສັງຄົມທີ່ຖືກກຳນົດຂຶ້ນເພື່ອໃຫ້ບຸກຄົນທັງຊາຍແລະຍິງທີ່ເຕີບໂຕມີວຸດທິພາວະເມື່ອເຖິງໄວອັນເໝາະສົມແລ້ວມາໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນເປັນສາມິພັນລະຍາ ມີເພດສຳພັນທີ່ຖືກຕ້ອງແລະເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງສັງຄົມແລະພ້ອມທີ່ຈະສ້າງຄອບຄົວໃຫ້ມີລວມທັງໃຫ້ກຳເນີດລູກເພື່ອສືບຕໍ່ວົງຕະກຸນຕໍ່ໄປ

3.1. ວັດຖຸປະສົງຂອງການແຕ່ງດອງ

ການແຕ່ງດອງມີວັດຖຸປະສົງສຳຄັນດັ່ງນີ້:

1: ເພື່ອສືບຕໍ່ວົງຕະກຸນຍິງຊາຍມາຢູ່ຮ່ວມກັນດ້ວຍວັດຖຸປະສົງທີ່ສຳຄັນຄື: ການໃຫ້ກຳເນີດລູກຫລານເພື່ອສືບຕໍ່ວົງຕະກຸນ ເພື່ອການມີເພດສຳພັນທີ່ເໝາະສົມການແຕ່ງດອງເຮັດໃຫ້ມີເພດສຳພັນລະຫວ່າງຍິງຊາຍເປັນສິ່ງທີ່ຖືກຕ້ອງແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງສັງຄົມ ເພດສຳພັນທີ່ຢູ່ພາຍໃນກອບຂອງການແຕ່ງດອງຈະເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນສາມາດພັດທະນາໄປສູ່ວຸດທິພາວະທາງເພດດ້ວຍ

2: ເພື່ອສ້າງຄອບຄົວໃໝ່ເຊິ່ງຈາເປັນຕໍ່ການຢູ່ລອດຂອງບຸກຄົນ ຄອບຄົວໃໝ່ນີ້ມີໜ້າທີ່ຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການພື້ນຖານໃນການດຳລົງຊີວິດການເບິ່ງແຍງກັນໃນເວລາເຈັບໄຂ້ ການປົກປ້ອງສະມາຊິກໃຫ້ພື້ນຈາກອັນຕະລາຍລວມທັງການອົບຮົບຖ່າຍທອດວັດທະນາທຳປະເພນີແລະຄ່ານິຍົມຂອງສັງຄົມດ້ວຍ ນອກຈາກນັ້ນການແຕ່ງດອງຍັງຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານຈິດໃຈຂອງບຸກຄົນໃນແຕ່ຕ່າງໆດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

❖ ຄວາມຕ້ອງການຄວາມຮັກ ຄວາມຜູກພັນແລະການເບິ່ງແຍງເອົາໃຈໃສ່

- ຄວາມຕ້ອງການເພື່ອນເພື່ອແບ່ງປັນຄວາມຮູ້ສຶກ ຄວາມສົນໃຈແລະການປະຕິບັດກິດຈະກຳຕ່າງໆ
- ຄວາມຕ້ອງການຄວາມໝັ້ນຄົງເຊັ່ນ: ຄວາມຮູ້ສຶກໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດ ຄວາມຮູ້ສຶກວ່າຊີວິດມີຄວາມໝາຍ ຄວາມຮູ້ສຶກກຕໍ່ເນື່ອງ(Continuity)ແລະມີທິດທາງໃນຊີວິດ
- ຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈະເປັນພໍ່ແມ່ເຊິ່ງຫຼາຍຄົນຖືໄດ້ວ່າເປັນເຄື່ອງໝາຍຂອງການເປັນບຸກຄົນທີ່ສົມບູນ

- ມີການຮັບປະກັນໃນຄວາມຕໍ່ເນື່ອງຂອງວົງຕະກູນແລະສິ່ງທີ່ຕົນໄດ້ສ້າງຂຶ້ນໃນຊີວິດດ້ວຍຕົນເອງ
- ຄວາມຕ້ອງການທາງເພດແລະຄວາມຮູ້ສຶກສົມບູນໃນຖານະເປັນເພດຍິງແລະເພດຊາຍ

3.2. ການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ

ການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງຈະຕ້ອງປະກອບໄປດ້ວຍຄວາມເຫັນທີ່ສອດຄ່ອງກັນລະຫວ່າງຄູ່ແຕ່ງດອງ ການມີຄວາມສົນໃຈແລະມີກິດຈະກຳຮ່ວມກັນການສະແດງອອກເຖິງຄວາມຮັກແລະຄວາມໄວ້ວາງໃຈຢ່າງເປີດເຜີຍ ການມີເລື່ອງທີ່ຂັດໃຈກັນເລັກນ້ອຍແລະການມີຄວາມຮູ້ສຶກໂດດດ່ຽວອ້າງວ່າໝີ່ໝາຍຄວາມທຸກນ້ອຍແບບແຜນການ ປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງປະກອບດ້ວຍປັດໃຈປະການດັ່ງນີ້:

1: ການປັບຕົວເຂົ້າຫາກັນຢ່າງອ່ອນນ້ອມໂດຍຄູ່ແຕ່ງດອງເກີດຄວາມພໍໃຈເຫັນອີກເຫັນໃຈສ້າງຄວາມຮູ້ສຶກໝັ້ນຄົງ ເສຍສະຫຼະບໍ່ເຫັນແກ່ຕົວ

2: ຄວາມປອງດອງກັນໂດຍການທີ່ຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງຍອມອ່ອນຂໍໃຫ້ອີກຝ່າຍໜຶ່ງເພື່ອຄວາມເປັນປົກແຜ່ນໃນ ຄອບຄົວບໍ່ມີອະຄະຕິຕໍ່ກັນມີຄວາມພະຍາຍາມ ຮ່ວມມືກັນທັງທາງກາຍ ວາຈາ ໃຈ ໃນບາງຄັ້ງອາດມີຄວາມຄິດເຫັນ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນຄວນມີເປົ້າໝາຍຮ່ວມກັນ

3: ການລະບາຍອາລົມຮ້າຍເຂົ້າໃສ່ກັນແລ້ວກັບມາຄືນດີກັນໃໝ່ເຮັດໃຫ້ເຫັນອີກເຫັນໃຈເຂົ້າໃຈກັນຫລາຍຂຶ້ນ (ແຕ່ກໍ່ສຽງຕໍ່ຄວາມແຕກແຍກຖ້າຫາຄວາມເຂົ້າໃຈກັນບໍ່ໄດ້)

4. ຄຸນນະພາບຊີວິດ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ

ທິດສະດີກ່ຽວກັບຄຸນນະພາບຊີວິດແລະຄວາມໝັ້ນຄົງໃນການແຕ່ງດອງ (Theor of Marilel QualiYAnd Marital Stability) ຂອງ (Leiw And Spanier1979:268_ 289)ມີຄວາມຄິດວ່າຄຸນນະພາບ ຊີວິດການແຕ່ງດອງມີຜົນໂດຍກົງຕໍ່ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດແຕ່ງດອງໂດຍສະເພາະແມ່ນຄູ່ແຕ່ງດອງມີຄຸນນະພາບ ຊີວິດແຕ່ງດອງທີ່ດີເທົ່າໃດກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ຊີວິດແຕ່ງດອງມີຄວາມໝັ້ນຄົງຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນໂດຍຄຸນນະພາບຊີວິດ ແຕ່ງດອງເປັນສິ່ງທີ່ມີຄວາມໝາຍຄວບຄຸມອົງປະກອບຫຼາຍຢ່າງແລະເປັນການປະເມີນຄຸນນະພາບຂອງຄູ່ແຕ່ງດອງ ກໍ່ຄືຊີວິດແຕ່ງດອງທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງຈະຕ້ອງມີການປັບຕົວທີ່ດີຕໍ່ກັນມີການສື່ສານເຂົ້າໃຈກັນລະຫວ່າງຄູ່ແຕ່ງດອງ ມີຄວາມສຸກໃນຊີວິດແຕ່ງດອງມີຄວາມພົ້ນໃຈເຊິ່ງກັນແລະກັນ ມີຄວາມຂັດແຍ່ງກັນຕໍ່າ ມີຄວາມກົມກຽວແລະ ເຂົ້າກັນໄດ້ດີລວມທັງການປະຕິບັດຕາມບົດບາດໜ້າທີ່ຂອງສາມີພັນລະຍາໄດ້ເປັນຢ່າງດີ

4.1. ປັດໃຈທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄຸນນະພາບຊີວິດແຕ່ງດອງແລະຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ

ປັດໃຈທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄຸນນະພາບຊີວິດແຕ່ງດອງແລະຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດແຕ່ງດອງສາມາດແບ່ງໄດ້ ເປັນ 3 ກຸ່ມຄື:

❖ ປັດໃຈກ່ອນການແຕ່ງດອງ (PremaritalFactors) ເປັນປັດໃຈໃນສ່ວນບຸກຄົນແລະປັດໃຈທາງສັງຄົມຂອງ ຄູ່ແຕ່ງດອງປະກອບໄປດ້ວຍຄວາມຄ້າຍເຄິ່ງກັນຂອງຄູ່ແຕ່ງດອງ(Homogamy)ໄດ້ແກ່ເຊື້ອຊາດ ສະຖານະພາບ

ທາງເສດຖະກິດແລະສັງຄົມ ສາດສະໜາ ສະຕິປັນຍາ ອາຍຸເປັນຕົ້ນ ຄູ່ແຕ່ງດອງທີ່ມີຄວາມຄ້າຍຄືກັນໃນລັກສະນະ ດັ່ງກ່າວຍ່ອມຈະມີຄຸນນະພາບຊີວິດແຕ່ງດອງທີ່ດີກວ່າ

- ຄຸນລັກສະນະຂອງຄູ່ແຕ່ງດອງ(Resources)ໄດ້ແກ່ລະດັບການສຶກສາ ອາຍຸທີ່ແຕ່ງດອງ ຊົນຊັ້ນທາງ ສັງຄົມ ຄວາມຄຸ້ນເຄີຍກັນລະຫວ່າງຊາຍຍິງ ສຸຂະພາບທາງຮ່າງກາຍແລະສຸຂະພາບຈິດ ຄູ່ແຕ່ງດອງທີ່ມີ ລັກສະນະດັ່ງກ່າວຈະມີຄຸນນະພາບຊີວິດແຕ່ງດອງທີ່ດີ
- ແບບຢ່າງຊີວິດແຕ່ງດອງຂອງບິດາມານດາ(Parental Models)ໝາຍເຖິງຄຸນນະພາບຊີວິດຄອບຄົວທັງ ສອງຝ່າຍຄວາມສຸກໃນໄວເດັກແລະຄວາມສໍາຄັນລະຫວ່າງຄູ່ແຕ່ງດອງກັບບິດາມານດາເຊິ່ງຫາກຄູ່ແຕ່ງດອງ ມີທິດທາງໄປໃນທາງທີ່ບວກຍ່ອມກໍຝັກເກີດຄຸນນະພາບຊີວິດແຕ່ງດອງທີ່ດີ
- ສິ່ງສະໜັບສະໜູນອື່ນໆ(Support From Significant Others)ເຊັ່ນ:ຄວາມເຫັນພ້ອມຂອງບິດາມານ ດາໃນຄູ່ແຕ່ງດອງຂອງລູກ

❖ **ປັດໃຈການແຕ່ງດອງ(Marital Factors)**ເປັນປັດໃຈທີ່ມີບົດບາດຕໍ່ຄວາມເພິ່ງພໍໃຈໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ ແລະສະມັດທະພາບຂອງຄູ່ແຕ່ງດອງປະກອບໄປດ້ວຍດັ່ງນີ້:

- ສະຖານະພາບທາງເສດຖະກິດແລະສັງຄົມ (socio-economic Adequacy)ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ສະຖານະທາງ ອາຊີບຂອງຝ່າຍ ແລະ ຝ່າຍຍິງຄວາມໜັ້ນຄົງທາງເສດຖະກິດໃນຄອບຄົວ ແລະ ລາຍໄດ້ຂອງຄອບຄົວ ເປັນຕົ້ນ.
- ການເຮັດວຽກນອກບ້ານຂອງພັນລະຍາ(wife's Employment)ກ່ຽວຂ້ອງ ຄວາມບັ້ງພໍໃຈກັບງານ ຂອງຕົນເອງຂອງຝ່າຍຍິງ ແລະ ຄວາມເຫັນພ້ອມຂອງສາມີຕ່າງໆຂອງພັນລະຍາ.
- ອົງປະກອບໃນເຮືອນ(Houshold Composition)ເຊັ່ນ ການມີບຸກຄົນອື່ນອາໄສຢູ່ຮ່ວມກັນ ຫຼື ການທີ່ ຄູ່ແຕ່ງດອງອາໄສຢູ່ກັບຄອບຄົວເດີມ.
- ຄວາມສໍາຄັນຫຼືອິດທິພົນຂອງສັງຄົມຮອບຕົວຄູ່ແຕ່ງດອງ(Community beddedness)ເຊັ່ນ:ຄວາມ ເຫັນດີຂອງໝູ່ເພື່ອນແລະຍາດພີ່ນ້ອງໃນການແຕ່ງດອງການຕິດຕໍ່ສໍາພັນຂອງຄູ່ແຕ່ງດອງ ຄວາມແອອັດໃນ ຄອບຄົວເປັນຕົ້ນ
- ການເບິ່ງຫຼືພິຈາລະນາທີ່ເປັນໄປໃນທາງທີ່ດີ(Positive Regard) ເຊັ່ນ ຄວາມຄ້າຍຄືກັນໃນການຮັບຮູ້ ການສື່ສານລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ ການປະເມີນຜູ້ອື່ນໃນທາງທີ່ດີ ຫຼື ບໍ່ດີຄວາມສອດສ່ອງກັນຂອງຄໍານິຍົມ ລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດເປັນຕົ້ນ.
- ຄວາມຮູ້ສຶກພໍໃຈ(FEmotional Gratification)ລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດຫາກມີຄວາມຮູ້ສຶກພໍໃຈສູງກໍຈະ ສົ່ງຜົນດີຕໍ່ຕົນເອງສະພາບຊີວິດສົມລົດເຊິ່ງອາດຈະເກີດຈາກສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ຄືຄວາມພໍໃຈທາງເພດ ຄວາມຮັກທີ່ ມີຕໍ່ກັນ ຄວາມນັບຖືເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນເປັນຕົ້ນ.
- ການສື່ສານທີ່ມີປະສິດທິພາບ(Effctiveness ot Communication) ໄດ້ແກ່ຄວາມເຂົ້າໃຈກັນຂອງຄູ່ ສົມລົດຄວາມເຫັນອີກເື້ອຫນ້າໃຈເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ຄວາມຖືກຕ້ອງທາງຄໍາເວົ້າ ແລະ ພາສາ ທ່າທາງ ເປັນຕົ້ນ.
- ຄວາມເໝາະສົມໃນບົດບາດຂອງຄູ່ສົມລົດ(Role Fit)ເຊັ່ນຄູ່ສົມລົດສະແດງບົດບາດທີ່ເໝາະສົມມີການ ແບ່ງໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບໃນການຢູ່ຮ່ວມກັນເປັນຕົ້ນ.

- ການມີປະທິສຳພັນຕໍ່ກັນ(Interaction) ໄດ້ແກ່ການຢູ່ຮ່ວມກັນຕົນເອງ ແລະ ໝູ່ຄູ່ ການແບ່ງກິດຈະກຳ ກັນເຮັດ ແລະ ການເຮັດກິດຈະກຳຮ່ວມກັນຊ່ວຍກັນແກ້ບັນຫາຄວາມມີອິດທິພົນຕໍ່ຈິດໃຈ ແລະ ອາລົມ ເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ.

❖ **ປັດໄຈທີ່ເປັນແຮງພັກດັນຈາກພາຍນອກ** ແລະ ແຮງດຶງດູດຈາກທາງເລືອກ(External pressures and Altrnative Attractions)ທັງສອງປະການຖືເປັນປັດໄຈຄວບຄຸມຄວາມສາພັນລະຫວ່າງຄຸນນະພາບຊີວິດສົມລົດ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດສົມລົດອີກທີ່ໜຶ່ງກໍ່ຄືບໍ່ແນ່ນອນສະເໝີໄປທີ່ຄູ່ສົມລົດເຊິ່ງມີຄຸນນະພາບສົມລົດສູງຈະມີຄວາມໝັ້ນຄົງຊີວິດ ຫຼື ຄູ່ສົມລົດທີ່ມີຄຸນນະພາບຊີວິດຕ່ຳຈະເຮັດໃຫ້ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດຜູ້ສົມລົດຕ່ຳ ປັດໄຈທັງສອງປະການ ຈະເປັນການຕັດສິນອີກທີ່ໜຶ່ງແຮງພັກດັນຈາກພາຍນອກນັ້ນ ໄດ້ແກ່ບົນພື້ນຖານທາງສັງຄົມ ຫຼື ແຮງພັກດັນຈາກສາທາລະນະຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ກົດໝາຍສັງຄົມສາສະໜາເປັນຕົ້ນສ່ວນແຮງດຶງດູດຈາກທາງເລືອກເກີດຈາກການປຽບທຽບເຖິງຜົນໄດ້ແລະຜົນເສຍໃນຊີວິດສົມລົດ(Costs and rewards)ຜົນໄດ້(rewards) ນັ້ນໝາຍເຖິງສິ່ງທີ່ຈະດຶງດູດໃຫ້ຄູ່ສົມລົດມີໂອກາດຢູ່ຮ່ວມກັນຕໍ່ໄປສ່ວນຜົນເສຍນັ້ນໄດ້ແກ່ຄວາມຄຽດຄວາມຂັດແຍ່ງກັນປັນຫາໃນການສື່ສານລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດການຂາດຄວາມກົມກຽວກັນເປັນຕົ້ນເຊິ່ງທັງຜົນໄດ້ແລະຜົນເສຍຈະບົ່ງບອກເຖິງການມີຜົນລະພາບແລະເປັນເຄື່ອງມືໃນການຕັດສິນໃຈໃນການຢ່າຮ້າງຂອງຄູ່ສົມລົດຫຼືຊື້ໄຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມໝັ້ນຄົງດ້ວຍ

❖ **ປັດໄຈທີ່ເປັນຕົວກຳນົດຄຸນນະພາບແລະຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດສົມລົດ**

ປັດໄຈທີ່ເປັນຕົວກຳນົດຄຸນນະພາບແລະຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດຄູ່ສົມລົດທີ່ສຳຄັນ 3 ປະການ (Lewis and Spanier 1979: 280) ຄື

1) **ການທີ່ຄູ່ສົມລົດມີຊັບພະຍາກອນທາງສັງຄົມແລະຊັບພະຍາກອນສ່ວນບຸກຄົນຫຼາຍການດຳເນີນຊີວິດຫຼັງແຕ່ງງານກໍ່ຍິ່ງມີຄຸນນະພາບສູງຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ ໂດຍມີປັດໄຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຄື:**

- ຄວາມຄ້າຍຄືທາງດ້ານເຊື້ອຊາດ ສາສະໜາ ສະຖາລະພາບທາງດ້ານເສດຖະກິດແລະສັງຄົມ
- ຄວາມພ້ອມທາງດ້ານວັດຖຸແລະຈິດໃຈ ເຊັ່ນ: ຄວາມພ້ອມດ້ານສຸຂະພາບກາຍແລະສຸຂະພາບຈິດ ລະດັບການສຶກສາ ລະດັບຊັ້ນທາງສັງຄົມຂອງບຸກຄົນ ທັກຊະໃນການສ້າງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງ ການເບິ່ງຕົນເອງໃນແງ່ດີ ການຮູ້ຈັກເຊິ່ງກັນແລະກັນກ່ອນສົມລົດ
- ການເຫັນແບບຢ່າງຊີວິດສົມລົດ ເຊັ່ນ ຄຸນນະພາບຊີວິດສົມລົດຂອງພໍ່ແມ່
- ການສະໜັບສະໜູນຈາກບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ ເຊັ່ນ ພໍ່ ແມ່ ເພື່ອນສະໜິດຍາດຕິພີ່ນ້ອງເປັນຕົ້ນ

2) **ການທີ່ຜົວເມຍ:** ມີຄວາມເພິ່ງພໍໃຈໃນຊີວິດສົມລົດ ຫຼາຍຈະເປັນການກະທຳໃຫ້ມີຄຸນນະພາບຊີວິດສົມລົດເພີ່ມຂຶ້ນ ໂດຍມີປັດໄຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຄື:

- ຄວາມພ້ອມທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງຄູ່ສົມລົດເຊັ່ນ ລາຍໄດ້ຂອງຄອບຄົວຄວາມເພິ່ງພໍໃຈ ໃນວຽກອາຊີບທີ່ເຮັດ
- ຄວາມເພິ່ງພໍໃຈກັບສະຖານນະພາບການເຮັດວຽກນອກບ້ານຂອງເມຍ ການເຮັດງານນອກບ້ານຂອງເມຍມີຜົນຕໍ່ຄວາມເພິ່ງພໍໃຈຂອງຜົວທັງໃນແງ່ເສີມສ້າງຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຄອບຄົວເຊັ່ນ ຊ່ວຍເພີ່ມລາຍໄດ້ແກ່ຄອບຄົວແລະໃນທາງບໍ່ເສຍຫາຍແລະສິ່ງຜົນຕໍ່ເນື່ອງເຖິງຄຸນນະພາບຊີວິດສົມລົດ.

- ອົງປະກອບຂອງສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ ພົບວ່າໄລຍະຫາງຂອງການມີ ແລະ ອາຍຸຂອງລູກມີຜົນຕໍ່ຄວາມພໍໃຈ ໃນຊີວິດສົມລົດໂດຍສະເພາະຝ່າຍພັນລະຍາຄືຄວາມພໍໃຈໃນຊີວິດສົມລົດ ຈະສູງຫຼັງການແຕ່ງງານ ຈະຫຼຸດລົງເມື່ອລູກໃຫຍ່ຂຶ້ນເຖິງໄວລຸນ ແລະ ຈະກັບສູງຂຶ້ນຫຼັງຈາກລູກອອກໄປໃຊ້ຊີວິດນອກຄອບຄົວນີ້ ກໍເປັນຜົນຈາກຄວາມຕຶງຄຽດ ແລະ ຄວາມຂັດແຍ້ງທີ່ເກີດຂຶ້ນ ເມື່ອບຸກຄົນດຳລົງ ຢູ່ໃນບົດບາດຫຼາຍ ບົດບາດໃນເວລາດຽວກັນຄື ເປັນສາມີ ຫຼື ພັນລະຍາ ເປັນບິດາ ແລະ ມີບົດບາດໃນການເຮັດວຽກອາຊີບໄດ້.
- ເຄື່ອຂ່າຍທາງສັງຄົມ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຄູ່ແຕ່ງດອງ.

3) ການທີ່ຄູ່ສົມລົດໄດ້ຮັບລາງວັນຈາກການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງກັນໃນການໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນຫຼາຍຂຶ້ນ ເທົ່າໃດ ຊີວິດສົມລົດກໍມີຄຸນນະພາບສູງຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ ໂດຍມີປັດໄຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຄື:

- ປະລິມານການໄດ້ຮັບການເຫັນໃນແງທີ່ດີຈາກຄູ່ສົມລົດ ການເຫັນຄຸນຄ່າ ຄວາມສອດຄ່ອງ ທາງຄວາມຄິດ ແລະ ການປະຕິບັດໄດ້ຮັບການປະເມີນ ແລະ ການກ່າວເຖິງທາງດ້ານດີກ່ຽວກັບຄວາມສວຍງາມທາງກາຍ ຈິດໃຈ ແລະ ຄວາມສຳພັນທາງເພດ ເຫຼົ່ານີ້ລາງວັນປະເພດໜຶ່ງທີ່ບຸກຄົນຢາກໄດ້ຮັບຈາກການປະຕິສຳພັນ ກັບຄູ່ສົມລົດຂອງຕົນ
- ປະລິມານການຕອບສະໜອງທາງອາລົມຈາກຄູ່ສົມລົດ ເຊັ່ນ ການສະແດງອອກຢ່າງຮັກໃຜນັບຖືການ ໃຫ້ການສົ່ງເສີມສະໜັບສະໜູນ ການໃຫ້ຄວາມເທົ່າທຽມກັນ ແລະ ການຕອບສະໜອງອາລົມທາງເພດ.
- ປະສິດທິພາບໃນການການສື່ສານລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ ເຊັ່ນ ການເປີດເຜີຍຕົນຕໍ່ຄູ່ສົມລົດ ປະລິມາດ ຜົນສຳເລັດ ທີ່ເກີດຈາກການສື່ສານຢ່າງຖືກຕ້ອງ ຄວາມເຂົ້າໃຈກັນ ການຮູ້ຈັກເອົາໃຈເຂົ້າມາໃສ່ໃຈເຮົາ.
- ຄວາມເໝາະສົມກັນເຊິ່ງບົດບາດ ເຊັ່ນ ຄວາມສອດຄ່ອງລະຫວ່າງບົດບາດທີ່ຖືກຄາດຫວັງກັບບົດບາດທີ່ ປະຕິບັດ ຄວາມຄ້າຍຄືກັນໃນບຸກຄະລິກກະພາບບາງດ້ານ.
- ປະລິມານການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ ລາງວັນອີກປະເພດໜຶ່ງຄືການປອດຄວາມຂັດແຍ້ງ ຫຼື ການ ບໍ່ເກີດຄວາມຕຶງຄຽດຈາກການປະຕິສຳພັນກັບຄູ່ສົມລົດໂຕແປທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໄດ້ແກ່ປະສິດທິພາບໃນການ ແກ້ໄຂບັນຫາປະລິມານໃນການເຮັດກິດຈະກຳຮ່ວມກັນ ເຊັ່ນ ການເຂົ້າຮ່ວມພິທີກອນໃນຮ່ວມກັນ ເປັນຕົ້ນ.

5. ການຄູ່ຊີວິດສົມລົດໃຫ້ຍືນຍາວ ແລະ ມີຄວາມສຸກ

- ການເບິ່ງຄູ່ສົມລົດໃນແງດີ ເຊັ່ນ ການເຫັນຄຸນຄ່າ ຄວາມສອດຄ່ອງກັນທາງຄວາມຄິດ ແລະ ການປະຕິບັດ ການໄດ້ຮັບການປະເມີນ ແລະ ກ່າວເຖິງໃນດ້ານດີ ທາງກາຍ ຈິດໃຈ ແລະ ຄວາມສຳພັນທາງເພດ.
- ປະລິມານການຕອບສະໜອງທາງອາລົມຈາກຄູ່ສົມລົດ ເຊັ່ນ ການສະແດງຄວາມຮັກໃຜ ການໃຫ້ການ ເອົາໃຈເຂົ້າມາໃສ່ໃຈເຮົາ.
- ຄວາມເໝາະສົມໃນບົດບາດ ເຊັ່ນ ຄວາມສອດຄ່ອງກັນລະຫວ່າງບົດບາດທີ່ຄາດຫວັງກັນບົດບາດການ ປະຕິບັດ.
- ປະລິມານການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງກັນທີ່ປອດຈາກຄວາມຂັດແຍ້ງ ເຊັ່ນ ປະສິດທິພາບໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ ປະລິມານການເຮັດກິດຈະກຳຮ່ວມກັນ.

- ຄວາມໝັ້ນຄົງທາງກຸ່ສິມລິດມີຄວາມອ່ອນໄຫວໄວ້ວາມໄຈຮ້ອນບໍ່ມີເຫດຜົນພິຈາລະນາເຫດຜົນຕ່າງໆດ້ວຍອາລົມກໍຈະເປັນເຫດຜົນໃຫ້ເລື່ອງນ້ອຍໆລຸກລາມເປັນເລື່ອງໃຫຍ່ເປັນການບັນເທົາຂອງທັງສອງຝ່າຍຕະຫລອດຈົນເຖິງມີການໄຕ່ຕອງຄວນຄຳນຶງເຖິງຄວາມຮູ້ສຶກແລະຄວາມຕ້ອງການຂອງຄູ່ສົມລິດຂອງຕົວເອງບໍ່ຄວນເອາແຕ່ໄຈຕົວເອງເປັນເລື່ອງໃຫຍ່
- ການຊ່ວຍເຫຼືອເກື້ອກູນກັນ ສິ່ງເສີມຄວາມກ້າວໜ້າເຊິ່ງກັນແລະກັນ ໃນຍາມທີ່ມີປັນຫາກໍຊ່ວຍຄືຄາຍບັນຫາ ປັນຫາບໍ່ຊ້າເຕີມອີກຝ່າຍໜຶ່ງເມື່ອເກີດຄວາມຜິດພາດເປັນຄູ່ໃຈໃຊ້ຊີວິດດ້ວຍກັນ ຜູກພັນກັນໃນຫຼາຍຮູບແບບຄື ເປັນທັງສາມີ ພັນລະຍາເປັນເພື່ອນຄູ່ໃຈເຊິ່ງບາງຄັ້ງສະໜຸກສະໜານເຮັດຄືເພື່ອນກັນນັບຖືກັນຄືພີ່ນ້ອງ ການໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນໃນຫຼາຍຮູບແບບເຮັດໃຫ້ສາມີ ພັນລະຍາບໍ່ເບື້ອງເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນມີຄວາມໄວ້ວາງໃຈກັນ ສາມີ ພັນລະຍາຄວນຈະໃຊ້ຊີວິດບິນພື້ນຖານຂອງການໄວ້ໃຈເຊື່ອໝັ້ນຕໍ່ກັນ ແລະ ກັນປະສະຈາກການລະແວງເພາະການລະແວງເປັນສາເຫດໃຫ້ຄວາມແຕກແຍກໃນຊີວິດສົມລິດ.
- ມີຄວາມຫວັງໃຍເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນແລະຄວນປະຕິບັດຕໍ່ກັນດ້ວຍຄວາມເໝາະສົມບໍ່ຄວນປ່ອຍໃຫ້ຄູ່ສົມລິດອີກຝ່າຍໜຶ່ງຢູ່ຕາມລຳພັງມີການຕັດສິນໃຈ ແລະ ວາງແຜ່ນຮ່ວມກັນຊີວິດຄອບຄົວທີ່ດີເກີດຈາກການວາງແຜ່ນຢ່າງຮອບຄອບຂອງສາມີ ພັນລະຍາ.
- ໜ້າທີ່ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຜົວ ແລະ ເມຍໃນການຢູ່ຮ່ວມກັນຂອງຄູ່ສົມລິດໃໝ່ທັງສາມີພັນລະຍາຈະຕ້ອງຮັບຜິດຊອບໃນໜ້າທີ່ຂອງຕົນເອງ ມີການຈັດການເລື່ອງການເງິນສາມີ ແລະ ພັນລະຍາຈະຕ້ອງໃຊ້ຢ່າງລະມັດລະວັງ ເພື່ອສະໜອງຄວາມຈຳເປັນຂອງຄອບຄົວ ການຈັດງົບປະມານຂອງຄອບຄົວ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ປະມານການຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃຫ້ຄູ່ສົມລິດເປັນຜູ້ບໍລິໂພກທີ່ດີ ຮູ້ຈັກໃຊ້ເງິນຢ່າງປະຢັດ ແລະ ຄຸ້ມຄ່າຕະຫຼາດຈົນການຈັດສັນເວລາວ່າງ ແລະ ພັດທະນາການຮ່ວມກັນ.

5.1. ປັດໄຈທີ່ມີສ່ວນໃນການສ້າງຄວາມສຳພັນໃນຄອບຄົວມີດັ່ງນີ້(ເຈລະຈາ ຄ ສ 2545)ໄດ້ສະຫຼຸບເຖິງ.

1. ສະພາບທາງເສດຖະກິດສັງຄົມໃນຄອບຄົວກໍຄືຄອບຄົວໃດທີ່ມີ ຄວາມໝັ້ນຄົງທາງເສດຖະກິດບໍ່ຂັດແຍ້ງບໍ່ສັບສົນຍ້ອມນຳມາເຊິ່ງຄວາມສະງົບສຸກໃນຄອບຄົວ ເກີດຄວາມສາມັກຄີກັນໃນຄອບຄົວ.
2. ການຮູ້ຈັກບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງສາມາຊິກໃນຄອບຄົວ ຕະຫຼອດຈົນສາມາດປະຕິບັດໜ້າທີ່ໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງຕົນ ທັງບົດາມາດດາ ແລະ ລູກເອງ ບົດາມາດດາທີ່ມີໜ້າທີ່ໃນການສົ່ງສອນລູກກໍຄວນປະຕິບັດໂດຍມີຮາກຖານຈາກເຫດ ແລະ ຜົນບໍ່ປະຕິບັດດ້ວຍອາລົມ.
3. ການຮູ້ຈັກລັກສະນະທຳມະຊາດຂອງການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ມີຄວາມພ້ອມທີ່ຈະຊ່ວຍເຫຼືອລູກມີສ່ວນຊ່ວຍເສີມສ້າງຄວາມສຳພັນອັນດີ.
4. ຄວາມຄົງເສັ້ນຄົງວາຂອງບົດາມານດາໃນການວາງລະບຽບວິໄນ ປັດໄຈນີ້ນັບວ່າມີອິດທິພົນຫຼາຍຕໍ່ບັນຍາກາດໃນຄອບຄົວໂດຍສະເພາະໄວລຸນມີຄວາມອິນທິນຕໍ່ການບໍລິເຮັດຄົງວາຂອງບົດາມານດາເຊິ່ງເປັນຕົ້ນເຫດຜົນໃຫ້ເກີດຄວາມຄອນແຄ້ນໃນການສ້າງສຳພັນລະຫວ່າງບົດາມານດາ ແລະ ລູກ.

❖ ຄຸນະພາບຊີວິດສົມລິດ

ຄູ່ສົມລິດທີ່ມີຄວາມສາມາດຄອງຊີວິດຄູ່ໄດ້ຢ່າງມີຄວາມສຸກ ແລະ ຮັກກັນຍາວນານຄູ່ສົມລິດຄວນມີຄຸນລັກສະນະດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້

1. ຄວາມຮັກແພງຜູກພັນຕໍ່ກັນລະຫວ່າງຄູ່ສົມລົດ
2. ຄວາມຊື່ສັດທີ່ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງມີຕໍ່ກັນ ບໍ່ເຈົ້າຊູ້ ນອກໃຈ ມີຄຸນະທຳ ສິລະທຳປະຈຳໃຈ
3. ມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ໄວ້ວາງໃຈຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ສາມາດປັບຕົວເຂົ້າຫາກັນໄດ້ດີ
4. ຮູ້ບົດບາດໜ້າທີ່ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ແຕ່ລະຝ່າຍມີຕໍ່ຄອບຄົວ ສາມາດປຶກສາກັນໄດ້ໃນທຸກສະຖານະການ ທັງສະຖານະການຄວາມສຸກ ແລະ ຄວາມທຸກ
5. ມີຄວາມອິດທິນ ແລະ ສາມາດຊ່ວຍກັນຈັດການກັບບັນຫາ ແລະ ຄວາມຂັດແຍ່ງຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນ
6. ຄູ່ສົມລົດຕ້ອງຊ່ວຍກັນຫາລາຍໄດ້ເຂົ້າຄອບຄົວ ຮູ້ປະຢັດ ອົດອອມໃນຊັບສິນ ເງິນທອງທີ່ຫາມາໄດ້
7. ການປັບຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບ ພໍ່ແມ່ ຍາດພີ່ນ້ອງ ແລະ ເພື່ອນຝູງຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ
8. ຊ່ວຍກັນອົບຮົມ ລຍັງດາດດູລູກໄປໃນທິດທາງດຽວກັນ ບໍ່ຜິດຖຽງກັນໃຫ້ລູກເຫັນ ເປັນແບບຢ່າງທີ່ດີໃຫ້ກ່າລູກ

ສະຫຼຸບ

ການສົມລົດເປັນການເລີ່ມຕົ້ນຊີວິດຄູ່ ໃນການຢູ່ຮ່ວມກັນຂອງຄົນສອງຄົນ ຄົນທີ່ແຕ່ງງານມາຢູ່ຮ່ວມເຮືອນ ດຽວກັນເປັນຜົວເມຍ ຕ້ອງເພິ່ງພາອາໃສຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ມີຄວາມຊື່ສັດ ບໍ່ປະພຶດນອກໃຈກັນຕ້ອງຮູ້ຈັກຄວບຄຸມ ອາລົມລະງັບອາລົມຫຼື ຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ບໍ່ພໍໃຈຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນຄວາມສຸກຂອງຊີວິດຄອບຄົວຢູ່ທີ່ການກະທຳ ຫຼື ຄວາມປະພຶດຂອງສາມີ ແລະ ພັນລະຍາບຸກຄົນທັງສອງຄົນ ຈຶ່ງຕ້ອງມີການປັບຕົວ ແລະ ມີການຮຽນຮູ້ທີ່ຈະປະຕິບັດແບບຜົວ ແລະ ເມຍທີ່ດີພ້ອມການົມລົດເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງການສ້າງຄອບຄົວຫາກຊີວິດສົມລົດມີຄວາມສຸກ ກໍຈະສົ່ງຜົນຕໍ່ຄວາມໝັ້ນຄົງຂອງຊີວິດຄອບຄົວ ອັນເປັນພື້ນຖານທີ່ສຳຄັນຂອງສັງຄົມ ການສົມລົດຈຶ່ງເປັນກົນໄກມາສັງຄົມທີ່ຖືກກຳນົດຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ບຸກຄົນທັງຊາຍ ແລະ ຍິງທີ່ເຕີບໃຫຍ່ ມີວຸດທິພາວະເມື່ອຮອດໄວອັນເໝາະສົມ ແລ້ວມາໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນ ແບບຜົວເມຍ ມີເພດສຳພັນທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງສັງຄົມ ແລະ ພ້ອມທີ່ຈະສ້າງຄອບຄົວໃໝ່ ລວມທັງໃຫ້ກຳເນີດລູກເພື່ອສືບຕໍ່ຕໍ່ວົງຕະກູນຕໍ່ໄປ ການປັບຕົວໃນຊີວິດສົມລົດນັ້ນເປັນສິ່ງທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ ແລະ ຈຳເປັນ ການທີ່ຄູ່ສົມລົດຮຽນຮູ້ທີ່ຈະປັບອາລົມ ຄວາມຄິດ ຄວາມຮູ້ສຶກ ການກະທຳ ໃຫ້ມີຄວາມຄິດເຫັນທີ່ສອດຄ່ອງກັນ ມີຄວາມສົນໃຈ ມີການເຮັດກິດຈະກຳຮ່ວມກັນ ມີການສະແດງອອກເຖິງຄວາມຮັກ ຄວາມໄວ້ວາງໃຈຢ່າງເປີດເຜີຍຕະຫຼອດເຖິງມີການແກ້ໄຂບັນຫາຢ່າງມີປະສິດທິພາບ ຈະເຮັດໃຫ້ຄູ່ສົມລົດສາມາດດຳເນີນຊີວິດສົມລົດໄດ້ຢ່າງລາບລືນ ແລະ ມີ ຄວາມສຸກ

ຄຳຖາມທ້າຍບົດ

1. ຈົ່ງອະທິບາຍເຖິງຄວາມໝາຍຂອງການສົມລົດ ໂດຍສັງເຂບ
2. ຈົ່ງອະທິບາຍ ແລະ ວິເຄາະຫຼັກການ ວິທີການໃນການປັບຕົວໃນຊີວິດສົມລົດຕາມຫຼັກແນວຄິດທິດສະດີສູ່ການປະຕິບັດ
3. ໃຫ້ນັກຮຽນອະທິບາຍ ແລະ ນຳໃຊ້ເນື້ອໃນທີ່ໄດ້ຮຽນໂດຍຍົກຕົວຢ່າງເຫດການໃນສັງຄົມປັດຈຸບັນໃນເລື່ອງຂອງການສົມລົດ ແລະ ການປັບຕົວໃນການສົມລົດ

ບົດທີ 10

ການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ

ຈຸດປະສົງຂອງບົດຮຽນ

- ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນອະທິບາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວໄດ້.
- ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນອະທິບາຍທັກສະ ເທັກນິກການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວໄດ້.
- ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຮຽນເຝິກປະຕິບັດການປຶກສາຄອບຄົວໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງແລະເໝາະສົມ

1. ຄວາມໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ

ການໃຫ້ການປຶກສາແມ່ນການຊ່ວຍເຫຼືອບຸກຄົນຄິດ ແລະ ຕັດສິນໃຈແກ້ໄຂບັນຫາຂອງຕົນເອງໄດ້ດ້ວຍການໃຊ້ວິທີຕ່າງໆ ໃນການສ້າງຄວາມສໍາພັນການສື່ສານສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ການຊຸກຈຸງໃຫ້ບຸກຄົນຮູ້ສຶກຢາກຊ່ວຍເຫຼືອຂັ້ນຕອນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາປະກອບດ້ວຍ ການສ້າງຄວາມສໍາພັນທີ່ດີການກວດສອບເບິ່ງປັນຫາ ແລະ ການເລືອກເລື່ອງທີ່ຈະຊ່ວຍກັນແກ້ໄຂບັນຫາຮ່ວມກັນຊຸກຈຸງຈິດໃຈການຈັດອາລົມການກະຕຸ້ນໃຫ້ເບິ່ງເຫັນທາງເລືອກໃນການແກ້ໄຂ ປັນຫາ ຂໍ້ດີ ຂໍ້ເສຍການຊື່ແນະຊ່ອງທາງຂໍ້ມູນປະກອບການຕັດສິນໃຈແລະການໃຫ້ຕັດສິນໃຈ ການທົດລອງປະຕິບັດຕາມຜົນດ້ວຍຕົນເອງ ກ່ອນຈະຢຸດຕິການຊ່ວຍເຫຼືອ

ການໃຫ້ການປຶກສາເປັນວິທີການທີ່ເນັ້ນ ຜູ້ຮັບການປຶກສາພິຈາລະນາຕົນເອງຢ່າງຊັດເຈນບິ່ງຂໍ້ສາມາດປັບຕົວເຂົ້າໃນສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ກະຕຸ້ນໃຫ້ສັງຄົມຍແອມຮັບຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນເຊິ່ງຈຸດມຸ້ງຫມາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາອາດຈະມີແຕກຕ່າງກັນໄປ ແຕ່ປະການສໍາຄັນທີ່ຍອມຮັບຮ່ວມກັນຄືການຊ່ວຍເຫຼືອບຸກຄົນເຂົ້າໃຈບົດບາດຂອງຕົນ ແລະ ດຳເນີນບົດບາດຂອງຕົນຢ່າງປະສິບຜົນສໍາເລັດຍິ່ງຂຶ້ນ ນອກຈາກນີ້ການປຶກສາຍັງເປັນຂະບວນການທີ່ສະແດງເຖິງມະນຸດສໍາພັນອັນລະອຽດອ່ອນລະຫວ່າງບຸກຄົນ ໂດຍບຸກຄົນຫນຶ່ງເຮັດຫນ້າທີ່ໃຫ້ການປຶກສາແລະອີກບຸກຄົນຫນຶ່ງຄືຜູ້ມາຂໍຮັບການປຶກສາຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈຶ່ງເປັນບຸກຄົນທີ່ໄດ້ຮັບການສຶກສາມີປະສິບການ ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ໃນທາງການໃຫ້ການປຶກສາແກ່ຜູ້ມາຂໍຮັບການປຶກສາເພື່ອໃຫ້ບຸກຄົນທີ່ມາຮັບການປຶກສາເຂົ້າໃຈປັນຫາ ຫລື ເລື່ອງລາວທີ່ນໍາມາປຶກສາສາມາດໃຊ້ພະລັງປັນຍາແລະຄວາມສາມາດຂອງຕົນເອງໃນການຕັດສິນໃຈຕົກລົງ ທີ່ຈະເລືອກກະທໍາສິ່ງໃດສິ່ງຫນຶ່ງໃນວິທີທາງທີ່ເໝາະສົມທີ່ປາດຖະຫນາແລະໃນທີ່ສຸດບຸກຄົນທີ່ມາຂໍຮັບການປຶກສາສາມາດປ້ອງກັນປັນຫາແກ້ປັນຫາ ແລະ ພັດທະນາຕົນເອງໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ

ການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວເລີ່ມຕົ້ນ ແລະ ແຜ່ຫລາຍໃນປະເທດສະຫາລັດອາເມລິກາຫລັງຈາກສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີII ໂດຍເລີ່ມຈາກຄວາມພະຍາຍາມໃນການສຶກສາ ແລະ ໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ປ່ວຍຈິດແລະຄອບຄົວເດັກທີ່ມີປັນຫາທາງອາລົມ ແລະ ໄດ້ມີການພັດທະນາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຈົນເຖິງປັດຈຸບັນ

ໂອຄຸນແລະແພບພາພອດ(OKun and Pappaport)ກ່າວວ່າການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວຄືການໃຫ້ການປຶກສາທີ່ຈະມີຈຸດປະສົງທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອບຸກຄົນໃນຄອບຄົວ ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄວາມສໍາຄັນແກ່ຄອບຄົວໃນຮູບແບບຂອງລະບົບຫນຶ່ງແລະຄຳນຶງເຖິງຄວາມບົກຜ່ອງໃນການປະຕິບັດຫນ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວມາຈາກຄອບຄົວທັງລະບົບໂດຍບໍ່ແມ່ນມາຈາກສະມາຊິກຄົນໃດຄົນຫນຶ່ງຂອງຄອບຄົວ

ທັດມັນໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍການປຶກສາຄອບຄົວວ່າເປັນວິທີການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອທາງຄອບຄົວແລະ ໃນບາງຄັ້ງກໍ່ຕ້ອງໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອລະບົບຍ່ອຍໃນຄອບຄົວ ເຊັ່ນ ລະບົບພໍ່ແມ່ລະບົບພີ່ນ້ອງກ່ອນຈະໃຫ້ຄວາມ ຊ່ວຍເຫລືອຄອບຄົວທັງລະບົບ

ບຣູໂນ ໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາວ່າ ໝາຍເຖິງຂະບວນການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອ ຄອບຄົວທັງຄອບຄົວບໍ່ແມ່ນບຸກຄົນພຽງຄົນດຽວຄອບຄົວທີ່ມີພຶດຕິກຳທີ່ມີປັນຫາໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວເປັນວິທີ ການຈົດວິນຍານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບມະຕິສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ

ບິກສ ກ່າວວ່າການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວໂດຍວຈະເນັ້ນທີ່ຈະປະຕິບັດຕໍ່ຄອບຄົວໂດຍສ່ວນລວມການ ໃຫ້ການປຶກສາຈຶ່ງມີເປົ້າໝາຍທີ່ຈະປ່ຽນແປງເພື່ອປັບປຸງສຳພັນທະພາບໃນຄອບຄົວໃຫ້ດຳເນີນໄປຢ່າງລາບລື້ນ ເຫດການຕ່າງໆໃນຄອບຄົວມັນເປັນເຫດຂອງເປັນຫາຄອບຄົວທີ່ບໍ່ມີປະສິດທິພາບກໍ່ມັກຈະຢູ່ໃນຄອບຄົວບໍ່ ປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວບົກຜ່ອງ ສະຖິຕິລະບົບເຊື່ອວ່າ ລະບົບຂອງຄອບຄົວທຸກລະບົບພະຍາຍາມທຸກທາງທີ່ ຈະສ້າງສະພາວະສົມດຸນໃນການເກີດຂຶ້ນຂອງຄອບຄົວ ເມື່ອພາວະສົມດຸນຖືກລຸກຂາມຄອບຄົວກໍ່ຈະພະຍະຍາມ ທຸກທາງທີ່ຈະຄົ້ງໄວ້ເຊິ່ງຄວາມສົມດຸນ.

ສະຫຼຸບຄວາມໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວໝາຍເທິງການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອແກ້ຄອບຄົວທັງ ຄອບຄົວໂດຍສຳມາຊິກໃນຄອບຄົວຕັ້ງແຕ່ສອງຄົນຂຶ້ນໄປເຂົ້າຮັບການປຶກສາຊ່ວຍເຫລືອເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມສົມດຸນ ໃນການປະຕິບັດໜ້າທີ່ໃນຄອບຄົວ ແລະ ສຳມະຊິກທຸກຄົນສາມາດຈັດການກັບຄວາມທຸກທີ່ຈະປະສົບໄດ້ດີຂຶ້ນ ແລະ ປັບຕົວໄດ້ດີ.

1.1. ປະຫວັດຄວາມເປັນມາໃນການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ

Goldenberg (2012) ໄດ້ກ່າວເຖິງຄວາມເປັນມາໃນການປຶກສາຄອບຄົວໄວ້ດັ່ງນີ້:

1) ຊ່ວງ ຄ ສ 1950 ຫາ 1960 ເປັນຊ່ວງເລີ່ມຕົ້ນຂອງການປຶກສາຄອບຄົວທົດສະດີກຸ່ມຈົດຕະວິເຄາະໄດ້ໃຫ້ ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອແກ້ຜູ້ມີປັນຫາທາງອາລົມທຸກປະເພດລວມທັງໄດ້ໃຫ້ບຳບັດຮັກສາຄອບຄົວລວມທັງໄດ້ມີການນຳ ໃຊ້ທົດສະດີເຂົ້າໃນການບຳບັດຄອບຄົວ ເພື່ອຮັກສາຄອບຄົວທີ່ມີຜູ້ປ່ວຍດ້ານຈິດເພດ ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີການເລີ່ມ ຕົ້ນການໃຫ້ປຶກສາຄູ່ສົມລົດ ແລະ ພັດທະນາເຕັກນິກທີ່ໃຊ້ໃນການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອຄອບຄົວ.

2) ຊ່ວງ ຄ ສ 1961 ຫາ 1970 ເປັນຊ່ວງທີ່ມີການພັດທະນາແນວຄິດທົດສະດີທີ່ສຶກສາໄປສູ່ການປະຕິບັດຕໍ່ ຄອບ ແລະ ເລີ່ມມີການນຳເອົາແນວຄິດທົດສະດີລະບົບມາໃຊ້ໃນການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອຄອບຄົວ ແລະ ໄດ້ຮັບ ຄວາມນິຍົມຢ່າງກ້ວາງຂວາງ.

3) ຊ່ວງ ຄ ສ 1971 ຫາ 1985 ເປັນຊ່ວງຂອງການພັດທະນາເຕັກນິກ ແລະ ການປະເມີນຄອບຄົວເພື່ອໃຫ້ ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອຄອບຄົວໃນລັກຊະນະຕ່າງໆ ຢ່າງຫຼວງຫຼາຍສິ່ງນີ້ເລີ່ມເປັນສິ່ງທີ່ປ່ຽນແປງ ຫຼື ອາດເວົ້າວ່າເປັນສິ່ງ ທອງຂອງການປຶກສາຄອບຄົວ ມີການປະຍຸກຫຼາກຫຼາຍທົດສະດີຂອງການປຶກສາຄອບຄົວເພື່ອໃຊ້ຊ່ວຍເຫລືອຜູ້ຮັບ ການປຶກສາໃຫ້ມີປະສິດທິພາບຍິ່ງ.

4) ຊ່ວງ ຄ ສ 1985 ຫາ 1995 ເປັນຊ່ວງທີ່ການປຶກສາຄອບຄົວໄດ້ຮັບການຍອມຮັບ ແລະ ໄດ້ຮັບຄວາມ ນິຍົມຢ່າງກ້ວາງຂວາງສະມາຄົມວິຊາຊີບມີການຂະຫຍາຍຕົວ ແລະ ເກີດຂຶ້ນຫຼາຍສະຖາບັນ.

5) ຊ່ວງ ຄ ສ 1995 ຫາປັດຈຸບັນການປຶກສາຄອບຄົວໄດ້ມີການຕົບແຕ່ງທິດສະດີ ແລະ ແນວຄິດບຸລະນະ ການລວມກັນ ແລະ ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະກົມກືນປະສົມປະສານກັນຫຼາຍຂຶ້ນໂດຍຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຂອງທິດສະດີແຕ່ ລະທິດສະດີ ຈະຍອມຮັບ ແລະນຳແນວຄິດຂອງທິດສະດີອື່ນໆ ມາປະສົມປະສານເພື່ອປະໂຫຍດຂອງຜູ້ຮັບການ ປຶກສາຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ວິຊາຊີບດ້ານການປຶກສາຄອບຄົວບຳບັດ ຂະຫຍາຍຄວາມນິຍົມ ແລະ ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບ ຫຼາຍຂຶ້ນ.

6) ໃນປະເທດໄທການປຶກສາເກີດຂຶ້ນເມື່ອປະມານ 20 ປີເຊິ່ງເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງງານຈິດເວດເດັກມີການ ບໍລິການທັງໃນໂຮງພະຍາບານສັງກັດກະຊວງສາທາລະນະສຸກເຊັ່ນ ໂຮງພະຍາບານສົມເດັດເຈົ້າພະຍາສຸນສຸຂະ ວິທະຍາຈິດ ແລະ ໃນຂະແໜງແພດສາດຕ່າງໆ ເຊັ່ນຂະນະແພດສາດຈຸລາລົງກອນ ມະຫາວິທະຍາໄລຄະນະ ແພດສາດສິລິລາດພະຍາບານທີ່ໜ່ວຍຈິດເວດເດັກ ແລະ ໄວລຸ້ນຂອງພາກວິຊາຈິດເວດສາດ.

ຂະບວນການປຶກສາຄອບຄົວວ່າມີຄວາມຖີ່ ແລະ ໄລຍະເວລາໃນການໃຫ້ການປຶກສາແຕກຕ່າງກັນຕາມ ການປະເມີນສະພາບຄອບຄົວ ແລະ ບັນຫາຂອງຄອບຄົວດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາອາດເລືອກໃຊ້ແນວຄິດຮູບແບບ ໃນການໃຫ້ການປຶກສາທີ່ແຕກຕ່າງກັນດັ່ງນີ້:

1) ການປຶກສາຄອບຄົວໃນຊ່ວງວິຖີການຂອງຊີວິດເປັນການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຄອບຄົວໃນຊ່ວງເກີດວິຖີ ການຊີວິດພາຍໃນຄອບຄົວໄດ້ແກ່ ການຕາຍຂອງຍາດຕິມິດອັນເປົ້າທີ່ຮັກການບາດເຈັບການສູນເສຍງານການຄອບ ບຸດເປັນຕົ້ນໂດຍໃຊ້ເວລາໃນການຮັກສາຊ່ວງສັ້ນ ມັກໃຊ້ເວລານ້ອຍກວ່າ 1 ເດືອນເພື່ອຊ່ວຍບໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາຄວາມ ສຳພັນໃນຄອບຄົວ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ຄອບຄົວມີຄວາມສົມດຸນດີຂຶ້ນກ່ວາເກົ່າວິທິການຊີວິດ.

2) ການປຶກສາຄອບຄົວແນວແນລະທິບໂມເດວ (Narrative Mode) ມຸ້ງເນັ້ນປະສົບການຂອງແຕ່ລະ ບຸກຄົນໃນຄອບຄົວ ປະສົບການເຮັດໃຫ້ມະນຸດມີຄວາມຫ້ວງໄດ້ແນວໃດ ແລະ ຄວາມຫ້ວງດັ່ງກ່າວສາມາດປັບ ປ່ຽນປະສົບການໃນຊີວິດຂອງເຮົາໂດຍສັງລວມ ເລື່ອງລາວທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຊີວິດໄດ້ຢ່າງໃດ.

3) ການປຶກສາຄອບຄົວໄລຍະຍາວເປັນການຮັກສາທີ່ບໍ່ຈຳກັດເວລາ ໃຊ້ເວລາຮັກສາຕໍ່ເນື່ອງຈາກການຮັກສາ ຢ່າງສັ້ນໆ ຍັງບໍ່ພຽງພໍໃນການແກ້ບັນຫາ ຫຼື ມີເປົ້າໝາຍໃນການຮັກສາທີ່ຫຼາຍຂຶ້ນເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອຄອບຄົວທີ່ມີ ບັນຫາໃນລັກສະນະທີ່ສັບຊ້ອນ ຫຼື ຄອບຄົວມີແຮງຈູງໃຈ ແຕ່ບັນຫາບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂໄດ້ໃນໄລຍະສັ້ນ ຫຼື ຄອບຄົວບໍ່ໄດ້ເຕັມໃຈໃນການຮັກສາ ແຕ່ຈຳເປັນສ້າງສຳພັນທະພາບ ເພື່ອການຮັກສາໄລຍະຍາວ.

2. ຫຼັກການທີ່ສຳຄັນໃນການໃຫ້ການປຶກສາ

ເນື່ອງຈາກການໃຫ້ການປຶກສາ ເປັນຂະບວນການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບບຸກຄົນທີ່ເປັນທັງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ຜູ້ຮັບການປຶກສາຕ້ອງມີລະບົບລະບຽບ ມີເທັກນິກ ວິທີໃນການເຂົ້າໃຈການສ້າງມະນຸດສຳພັນການຊ່ວຍເຫຼືອການ ວາງແຜນການຕັດສິນໃຈ ການທີ່ສຳຄັນດັ່ງນີ້:

1. ການໃຫ້ການປຶກສາຕ້ອງຢູ່ບົນພື້ນຖານທີ່ວ່າ ຜູ້ຮັບການປຶກສາຕ້ອງການທີ່ຈະປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳຂອງຕົນ.
2. ການໃຫ້ການປຶກສາຕ້ອງຢູ່ບົນພື້ນຖານທີ່ວ່າ ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຕ້ອງໄດ້ຮັບການຝຶກຝົນ ເພື່ອຄວາມຊຳນານ ງານມາກ່ອນ.ການໃຫ້ການປຶກສາເປັນການຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮັບການປຶກສາ ສາມາດພິຈາລະນາຕົນເອງໄດ້ດີເຊັ່ນ ດຽວກັບຄວາມສາມາດໃນການພິຈາລະນາສິ່ງແວດລ້ອມຂອງຕົນຈົນເກີດການຕັດສິນໃຈໃນທີ່ສຸດ.

3. ການໃຫ້ການປຶກສາຢຶດຫຼັກຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ.
4. ການໃຫ້ການປຶກສາເປັນທັງສາດ ແລະ ສິນລະປະ ເປັນທັງງານວິຊາການ ແລະ ວິຊາຊີບຕ້ອງອາໄສການຝຶກຝົນຈົນຊຳນານຫຼາຍກ່ວາການໃຊ້ຈິດສຳນຶກ.
5. ການໃຫ້ການປຶກສາປັນຄວາມຮ່ວມມືທີ່ດີ ສຳລັບຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ຜູ້ຮັບການປຶກສາໃນອັນທີ່ຊ່ວຍກັນຄົ້ນບັນຫາ ຫຼື ທາງອອກທີ່ເໝາະສົມແທ້ຈິງ ທັງນີ້ ໂດຍທີ່ຕ່າງຝ່າຍອາດຈະບໍ່ເຂົ້າໃຈມາກ່ອນວ່າ (ທີ່ແທ້ຈິງແລ້ວ ຄວາມຍາກລຳບາກ ຫຼື ບັນຫາຂອງສິ່ງນັ້ນຄື ຫຍັງ ເຊິ່ງແຕກຕ່າງໄປຈາກການສອນເຊິ່ງຜູ້ສອນຮູ້ຂໍ້ແທ້ຈິງມາກ່ອນໜ້ານີ້ແລ້ວ).
6. ການໃຫ້ການປຶກສາ ເນັ້ນເຖິງຈັນຍາບັນ ແລະ ບັນຍາກາດທີ່ປົກປິດ ຫຼື ຄວາມເປັນສ່ວນຕົວເພື່ອສະໜັບສະໜູນການໄດ້ມາເຊິ່ງຂໍ້ແທ້ຈິງ ສຳລັບຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ຮັກສາຜົນປະໂຫຍດຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາເປັນສຳຄັນ.
7. ການໃຫ້ການປຶກສາຈະເກີດຂຶ້ນກໍຕໍ່ເມື່ອ ສຳພັນທະພາບລະຫວ່າງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ຜູ້ຮັບການປຶກສາມີລະດັບສູງຫຼາຍສົມຄວນ ທີ່ຜູ້ຮັບການປຶກສາເຕັມໃຈທີ່ຈະເປີດເຜີຍຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ແທ້ຈິງຂອງຕົນໂດຍບໍ່ປົກປິດ ຫຼື ຊ້ອນໄວ້.

❖ ລັກສະນະແບບໃດທີ່ບໍ່ແມ່ນການໃຫ້ການປຶກສາ

1. ບໍ່ແມ່ນການໃຫ້ຂໍ້ມູນ ແຕ່ໃນການໃຫ້ການປຶກສາ ກໍອາດຈະມີການໃຫ້ຂໍ້ມູນ.
2. ບໍ່ແມ່ນການໃຫ້ຄຳແນະນຳ ສະເໜີແນະ ຫຼື ຂໍ້ມູນຄວນປະຕິບັດແກ່ຜູ້ມີບັນຫາ.
3. ບໍ່ແມ່ນວິທີການຊັກຊວນນຳທາງ ຫຼື ສ້າງຄວາມແນ່ໃຈ ເພື່ອໃຫ້ມີອິດທິພົນເໝືອນ ເຈຕະນາຄວາມ ເຊື່ອ ຫຼື ພຶດຕິກຳຂອງຜູ້ມີບັນຫາ.
4. ບໍ່ແມ່ນວິທີການຕັກເຕືອນສັງສອນ ຊຸ່ເຊັນ ບັງຄັບດ້ວຍວາຈາ ເພື່ອໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານ ພຶດຕິກຳ.
5. ບໍ່ແມ່ນການສຳພາດ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ກັບການສຳພາດກໍຕາມ ແຕ່ກໍບໍ່ແມ່ນສິ່ງດຽວກັນ.

3. ເປົ້າໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ.

ເປົ້າໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາມີ 5 ເປົ້າໝາຍຄື:

1. ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ.
2. ປັບປຸງຄວາມສາມາດຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາ ໃນການສ້າງສຳພັນທະພາບຫຼັກ.
3. ເສີມສ້າງປະສິດທິພາບ ຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາໃນການປ່ຽນແປງ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການປະເຊີນກັບບັນຫາ.
4. ມີການປັບປຸງຂະບວນການຕັດສິນໃຈຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາ.
5. ສົ່ງເສີມສັກກະຍະພາບ ແລະ ການພັດທະນາຜູ້ຮັບການປຶກສາ.

ສະຫຼຸບແລ້ວ: ເປົ້າໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄື: ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮັບການປຶກສາເປັນຕົວຂອງຕົວເອງຮູ້ຈັກ ແລະ ເຂົ້າໃຈຕົວເອງ ຕາມສະພາບຄວາມຈິງ ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕົວເອງ ມີຄວາມຄິດຢ່າງມີເຫດຜົນຕັດສິນໃຈ ປ່ຽນແປງຕົນເອງແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ດ້ວຍຕົນເອງພັດທະນາຕົນເອງເຕັມຄວາມສາມາດ.

4. ຂະບວນການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.

- ມີຄວາມຮູ້ພື້ນຖານທາງຈິດຕະວິທະຍາ.
- ມີຄວາມຮູ້ ແລະ ທັກສະໃນການປຶກສາເປັນກຸ່ມ ແລະ ບຸກຄົນ.
- ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມການໃຫ້ການປຶກສາເບື້ອງຕົ້ນ.
- ມີບຸກຄະລິກກະພາບສໍາຄັນຂອງການເປັນຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.
- ມີຄວາມເປັນມິດ ມີສໍາພັນທະພາບອັນອົບອຸ່ນ ກັບຜູ້ຮັກການປຶກສາ.
- ມີຄວາມສາມາດໃຈ ເປັນໜ້າເຊື່ອຖື.
- ຍອມຮັບຜູ້ຮັບການໃຫ້ການປຶກສາ ໂດຍປະສະຈາກເງື່ອນໄຂ.
- ຮັບຝັງຄວາມຄິດເຫັນຂອງຜູ້ອື່ນ.
- ມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ເຫັນໃຈຜູ້ອື່ນ.
- ໃຫ້ກຽດ ແລະ ເຄົາລົບໃນຄຸນຄ່າຂອງຄວາມເປັນມະນຸດຂອງຜູ້ອື່ນ.
- ມີຄວາມສະພາບ ແລະ ມີຄວາມໝັ້ນຄົງທາງຈິດໃຈ.
- ມີຄວາມຫົດຢືດບໍ່ຕາຍຕົວໃຈກວ້າງເປີດຕົນເອງໃຫ້ກັບປະສົບການໃໝ່ໆ.
- ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ມຸ່ງໝັ້ນໃຫ້ຄວາມຊວຍເຫຼືອ ແລະ ບໍລິການ.
- ມີຄວາມສາມາດໃນການຄິດຢ່າງເປັນ ລະບົບ.
- ມີຄວາມໝັ້ນໃຈໃນຕົວເອງ.
- ສາມາດຮັກສາຄວາມລັບໄດ້.
- ມີຈັນຍາບັນ ວິຊາຊີບ.

5. ບົດບາດຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈຳແນກຕາມຂັ້ນຕອນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.

ການໃຫ້ການປຶກສາມີບົດບາດທີ່ສໍາຄັນຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາມີດັ່ງນີ້:

- ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຮັບຟັງບັນຫາ ຫຼື ເລື່ອງລາວຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວ.
- ໃຫ້ຄວາມເຄົາລົບ ແລະ ໃຫ້ກຽດຜູ້ທີ່ຮັບການປຶກສາ.
- ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈ ຜູ້ຮັບການປຶກສາ ໄວຕໍ່ຄວາມຮູ້ສຶກ ສາມາດເຂົ້າເຖິງໂລກສ່ວຍຕົວຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາ.
- ມີສິລະປະໃນການສ້າງສໍາພັນທະພາບ ສາມາດສ້າງຄວາມອົບອຸ່ນແກ່ຜູ້ຮັບບໍລິການ ທັງຜູ້ຮັບການປຶກສາ, ສະມາຊິກຄອບຄົວ ແລະ ມີສິລະປະໃນການສື່ສານ.
- ໃຫ້ກຳລັງ ກະຕຸ້ນໃຫ້ຄອບຄົວຄົ້ນຫາສັກກະຍະພາບພະລັງຂອງຄອບຄົວ ແລະ ຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວແຕ່ລະຄົນ.
- ອຳນວຍຄວາມສະດວກເພື່ອເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຍາກາດ.
- ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ສໍາມະຊິກຄອບຄົວທຸກຄົນມີສ່ວນຮ່ວມສະແດງຄວາມຄິດ ຄວາມຮູ້ສຶກກ່ຽວກັບບັນຫາ ຫຼື ເລື່ອງລາວທີ່ກຳລັງປະສົບ.
- ຝຶກສໍາມະຊິກຄອບຄົວໃຫ້ກາເວົ້າໃນສິ່ງທີ່ຕົວເອງຄິດເຫັນ ແລະ ຮູ້ສຶກເພື່ອໃຫ້ສາມາດເປີດເຜີຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນໃຈ ຫຼື ຄວາມຮູ້ສຶກບໍ່ສະບາຍໃຈທີ່ເກີດຂຶ້ນ ຊຶ່ງຈະຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ສະມາດຄົນອື່ນໆໄດ້

ຮັບຮູ້ຄວາມຮູ້ສຶກຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການ,ຄວາມຂາດວັງ ຂອງສຳມະຊິກແຕ່ລະທ່ານໄດ້
ຕົກລົງປະເດັນຍິ່ງຂຶ້ນ.

- ສະຫັບສະໜູນໃຫ້ຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ ສຳມະຊິກຄອບຄົວມີກຳລັງໃຈ ແລະ ແຮງຈູງໃຈພ້ອມທີ່
ຈະຊ່ວຍກັນແກ້ໄຂບັນຫາຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນ.

ໄລຍະກາງຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ(The Middle phase of Therapy) ບົດບາດທີ່ສຳຄັນຂອງຜູ້
ໃຫ້ການປຶກສາມີດັ່ງນີ້:

ເຫັນ ຄວາມຮູ້ສຶກ ຍອມຮັບບັນຫາ ແລະ ມີຄວາມເຂົ້າໃຈກັນ ແລະ ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບທັງຕໍ່ຕົນເອງ ແລະ
ສາມະຊິກຄອບຄົວຫຼາຍຂຶ້ນ ຕະຫຼອດທັງພ້ອມທີ່ຈະສິນທະນາ ແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະສະແດງ
ເຖິງຄວາມສຳພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະຄ່ອຍສັງເກດ ເອື້ອອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ກຳລັງໃຈ
ແລະ ຈະບໍ່ເຂົ້າໄປຂັດຈັງວະ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ສິນທະນາລະຫວ່າງສະມາຊິກຄອບຄົວຍຸດສະຖຕະຫຼອດທາງຈະບໍ່ວິພາກ
ວິຈານ ຫຼື ຕຳນິສະມາຊິກ ຫຼື ການສະແດງອອກຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວຄົນໃດ.

ໃນໄລຍະກາງຂອງການໃຫ້ການປຶກສານີ້ ບົດບາດຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາຈິພິຈະລະນາເລືອກເຕັກນິກຕ່າງໆ
ຂອງການ ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວໃຫ້ສອດຄ່ອງສຳພັນກັບລັກສະນະ ຫຼື ສະພາບບັນຫາຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ
ຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວ ຕະຫຼອດເຖິງປັດໃຈຕ່າງໆທີ່ຢູ່ບໍລິເວນ ແວດລອ້ມຂອງຊີວິດຜູ້ຮັບການປຶກສາຊີວິດ
ຄອບຄົວ ຫຼື ຊີວິດການງານຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ ຄອບຄົວໂດຍນຳສະເໜີເປົ້າໝາຍເທກນິກ ແລະ ບົດບາດສຳຄັນ
ຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວຕາມແນວຄວາມຄິດຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວໃນແຕ່ງມຸມຕ່າງໆ.

ການໃຫ້ການປຶກສາຈະເກີດຂຶ້ນກໍຕໍ່ເມື່ອບັນຫາຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາ ຫຼື ສະມາຊິກຄອບຄົວນຳສະເໜີໄດ້ຮັບ
ການແກ້ໄຂ ຫຼື ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ສະມາຊິກຄອບຄົວເຝິງພໍໃຈຕາມເປົ້າໝາຍທີ່ມາຂໍຮັບບໍລິການ

ສະມາຊິກຄອບຄົວເຂົ້າໃຈພຶດຕິກຳ ການກະທຳ ຄວາມຄິດ ຄວາມຮູ້ສຶກຂອງຕົນເອງຫຼາຍຍິ່ງຂຶ້ນໄດ້ຮຽນຮູ້
ວ່າສິ່ງໃດຄວນເຮັດສິ່ງໃດບໍ່ຄວນເຮັດ ແລະ ຈະເຮັດຢ່າງໃດທີ່ຈະຫຼີກລຽງບໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາເກົ່າຂຶ້ນອີກຮຽນຮູ້ທີ່ຈະ
ປ້ອງກັນການເກີດບັນຫາໃນອະນາຄົດ ຈົນກະທັ້ງ ພັດທະນາ ແລະເສີມສ້າງສຳພັນທະພາບລະຫວ່າງສະມາຊິກ
ຄອບຄົວໃຫ້ດີຂຶ້ນ.

5.1. ໜ້າທີ່ຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ.

ປະກອບດ້ວຍຕຽມຄວາມພ້ອມ, ຂຶ້ນການໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ຂຶ້ນຕິດຕາມຜົນ ແລະ ການປະເມີນຜົນການ
ໃຫ້ການປຶກສາດັ່ງນີ້:

1. ຂຶ້ນຕຽມຄວາມພ້ອມຄວາມພ້ອມ

ປະກອບດ້ວຍການສຳພາດເພື່ອສ້າງສຳພັນທະພາບ ເພື່ອຊີ້ແຈງຈຸດມຸ້ງໝາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ ເພື່ອ
ລວບລວມຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນ ເພື່ອປະເມີນຄອບຄົວ ເພື່ອກຳນົດສົມມຸດຕິຖານໃນການໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ເພື່ອ
ກຳນົດວັນເວລາ ແລະ ສະຖານທີ່ໃນການໃຫ້ການປຶກສາດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

1.1 ການສຳພາດ

ເປົ້າໝາຍທີ່ສຳຄັນຂອງການສຳພາດມີດັ່ງນີ້:

- 1) ເພື່ອສ້າງສຳພັນທະພາບ ແລະ ພັດທະນາກັບສະມາຊິກຄອບຄົວ ແລະ ຜູ້ຮັບການໃຫ້ການປຶກສາໂດຍຍອມຮັບຕາມທີ່ເຂົາເປັນ ຮັບຟັງຄວາມຄິດ ແລະ ຄວາມຮູ້ສຶກຂອງທຸກໆຄົນດ້ວຍຄວາມເຄົາລົບ ຄວາມເຂົ້າໃຈ.
- 2) ເພື່ອຊີ້ແຈງຈຸດມຸ້ງມາຍຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ ໄລຍະເວລາໃນການໃຫ້ການປຶກສາ ວັນເວລາ ແລະ ສະຖານທີ່ ແລະ ການຮັກສາຄວາມລັບຂອງຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວເຊິ່ງເປັນຈັນຍາບັນວິຊາຊີບຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ.
- 3) ເພື່ອລວບລວມຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບປະຫວັດຂອງຜູ້ຮັບການໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໂດຍຮັບການຟັງເລື່ອງລາວຕ່າງໆຈາກຜູ້ຮັບການໃຫ້ການປຶກສາ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວ ຫຼື ຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເທົ່າອລະຄົນຟັງ ໂດຍຄວາມໃສ່ໃຈກັບມຸມມອງຂອງແຕ່ລະຄົນ ໃນການສະເໜີບັນຫາ ຫຼື ເລື່ອງລາວຕ່າງໆ ເພື່ອຈະໄດ້ລວບລວມຂໍ້ມູນທີ່ເກີດຂຶ້ນຕະຫຼອດທັງສັງເກດ ແລະ ຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບສຳພັນທະພາບລະຫວ່າງສຳມາຊິກແຕ່ລະຄົນ ເພື່ອເປັນປະໂຫຍກຕໍ່ການກຳນົດສົມມຸດຕິຖານທີ່ຄາດວ່າ ຈະເປັນໄປໄດ້ກ່ຽວກັບເລື່ອງ ລາວຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນ ເພື່ອເປັນຂໍ້ມູນປະກອບການກຳນົດວິທີທາງໃນການໃຫ້ການປຶກສາ.

1.2 ການປະເມີນຄອບຄົວ .

ຂັ້ນຕອນທີ່ໃຫ້ການປຶກສາ ຈະປະເມີນຄອບຄົວກ່ຽວກັບໃຫ້ມີບົດບາດຂອງສຳມາຊິກຄອບຄົວປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງສຳມາຊິກຄອບຄົວການສຶກສາຄວາມຜຸກພັນພັນທາງອາລົມການແກ້ໄຂບັນຫາການປະເຊີນກັບຄວາມຂັດແຍ່ງກັບຄວາມທີ່ເກີດຂຶ້ນສຳພັນທະພາບລະຫວ່າງສຳມາຊິກຄອບຄົວຕະຫຼອດຮອດບຸກຄະລິກກະພາບຂອງຜູ້ຮັບການໃຫ້ການປຶກສາໂດຍການສຳພາດການຂຽນແຜນພູມິຄອບຄົວໂດຍຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາເປັນຜູ້ຂຽນແຜນພູມິຄອບຄົວທີ່ໄດ້ຈາກການສຳພາດກ່ຽວກັບປະຫວັດຄອບຄົວການໃຊ້ແບບປະເມີນການເຮັດຫນ້າທີ່ຫລືການໃຊ້ແບບທົດສອບທາງຈິດວິທະຍາເຊັ່ນ: ການວາດພາບຄອບຄົວການວາດພາບບ້ານຕົ້ນໄມ້ແລະຄົນ

1.3 ການກຳນົດສົມມຸດຕິມາດຖານໃນການໃຫ້ການປຶກສາ

ໃນຂັ້ນຕອນນີ້ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະກຳນົດສົມມຸດຕິມາດຖານຫລືແນວທາງວິທີທາງທີ່ຄາດວ່າຈະກ່ຽວຂ້ອງຈະເປັນໄປໄດ້ແລະຈະເປັນປະໂຫຍດແກ່ການໃຫ້ການປຶກສາໂດຍຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະປະມວນຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກການລວບລວມຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວກັບປະຫວັດ ແລະ ເລື່ອງລາວຕ່າງໆຂອງຜູ້ຮັບການໃຫ້ການປຶກສາແລະບຸກຄົວທີ່ກ່ຽວຂ້ອງແລະຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກການປະເມີນຄອບຄົວທີ່ໄດ້ຈາກການຕອບແບບປະເມີນຫລືການທົດສອບທາງຈິດວິທະຍາມາກຳນົດແນວທາງຫລືວິທີໃນການໃຫ້ການປຶກສາຕໍ່ໄປ

1.4 ການກຳນົດ ວັນ ເວ ລາ ແລະສະຖານທີ່ໃນການປຶກສາ

ໃນຂັ້ນຕອນຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະກຳນົດວັນນັດເວລາແລະສະຖານທີ່ໃນການໃຫ້ການປຶກສາໃນແຕ່ລະຄັ້ງຈະຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮັບການປຶກສາແລະສຳມາຊິກຄອບຄົວໄດ້ຕຽມຕົວແລະເຫັນຄວາມສຳຄັນໃນການມາຮັບການໃຫ້ການປຶກສາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຈົນກວ່າຈະສິ້ນສຸດຫລືຢຸດຕິການປຶກສາ

2.ຂັ້ນຕອນການໃຫ້ການປຶກສາປະກອບດ້ວຍໄລຍະຄືໄລຍະຕົ້ນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາໄລຍະກາງຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ, ໄລຍະສຸດຫລືຢຸດຕິການໃຫ້ການປຶກສາມີເນື້ອໃນດັ່ງນີ້:

2.1 ໄລຍະຕົ້ນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ.

ເປົ້າໝາຍຂອງໄລຍະນີ້ຄືເພື່ອຕອບສິມໝູດຕິຖານທີ່ໄດ້ຈາກການສາພາດ ແລະ ຈາກການປະເມີນຄອບຄົວ ໃນ

ຂັ້ນຕຽມຄວາມພ້ອມວ່າສອດຄ່ອງ ກັບສະພາບບັນຫາ ແລະ ເຫດແຫ່ງບັນຫາຕາມຄວາມເປັນຈິງ ຫຼື ບໍ່ເຖິງ ຢ່າງໃດກໍຕາມສິມໝູດຕິຖານທີ່ກຳນົດຈາກຂັ້ນຕຽມຄວາມພ້ອມກໍ່ອາດຈະປັບປຸງໄດ້ຫາກມີຂໍ້ມູນຕ່າງໆໄໝ້ເພີ່ມ ຂຶ້ນທັງນີ້ເພື່ອໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບເລື່ອງລາວຕ່າງໆຂອງຜູ້ຮັບການສຶກສາຫຼາຍທີ່ສຸດເລີ່ມຕົ້ນຈາກການຕຽມຄວາມພ້ອມ ໃນການເລີ່ມໄລຍະທຳອິດໃນການໃຫ້ການປຶກສາດັ່ງນີ້.

1. ການໂທລະສັບຂັ້ນຕົ້ນໃນຂັ້ນຕອນນີ້ຜູ້ຮັບການປຶກສາຄອບຄົວ ຮັບຟັງບັນຫາທີ່ຜູ້ຮັບການປຶກສາສະເໜີທາງ ໂທລະສັບເພື່ອຮັບຮູ້ຂໍ້ມູນບາງປະການເຊັ່ນ: ວັດຖຸປະສົງໃນການຂໍຮັບການສຶກສາຄວາມຄາດຫວັງຄວາມຕັ້ງໃຈຂອງ ຄອບຄົວ ຫຼັງຈາກນັ້ນ ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະໃຫ້ນັດໝາຍວັນເວລາແລະສະຖານທີ່ແລະຂໍໃຫ້ສະມາຊິກຄອບຄົວ ມາ ພົບຕາມວັນເວລາສະຖານທີ່ກຳນົດໂດຍເປົ້າໝາຍໃນການຕິດຕໍ່ທາງໂທລະສັບຂັ້ນທຳອິດເພື່ອຕຽມການທີ່ຈະພົບກັບ ສະມາຊິກຄອບຄົວ.

2. ການສາພາດຄັ້ງທຳອິດຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະສ້າງສາພັນຕະພາບກັບສະມາຊິກຄອບຄົວ ຮັບຟັງຄວາມຄິດຄວາມຮູ້ ສຶກຂອງສະມາຊິກໃນຄອບຄົວແຕ່ລະຄົນດ້ວຍຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຍອມຮັບຕາມທີ່ເຂົາເປັນຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ ຈະ ແນະນຳຕົນເອງກັບຄອບຄົວແລ້ວໃຫ້ສຳມາຊິກຄົນອື່ນໃນຄອບຄົວ ແນະນຳຕົນເອງໃຫ້ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຮູ້ຈັກຫຼັງ ຈາກນັ້ນຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະຊີ້ແຈງເປົ້າໝາຍໄລຍະເວລາໃນການໃຫ້ການປຶກສາເພື່ອໃຫ້ສະມາຊິກທຸກຄົນຮັບຮູ້ ແລະເຂົ້າໃຈໃນການມາຮັບການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ການສຳພາດຈະເປັນການປຶກສາ ສະພາບບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຄອບຄົວ ແລະ ເຫດແຫ່ງບັນຫາ ຄອບຄົວເຊິ່ງສ່ວນຫຼາຍຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບປະເດັນຕ່າງໆຕໍ່ໄປນີ້:

ກ. ສະພາບບັນຫາ

ສະພາບບັນຫາທີ່ຄອບຄົວ ເຊັ່ນ: ກ່ຽວກັບບັນຫາສະພັນສະພາບຜົວແລະເມຍບັນຫາກ່ຽວກັບການປຶກສາ ອົບຮົບລ້ຽງດູລູກບັນຫາກ່ຽວກັບໜ້າທີ່ ແລະ ບົດບາດຂອງຄອບຄົວບັນຫາກ່ຽວກັບສຳພັນທະພາບລະຫວ່າງ ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວບັນຫາກ່ຽວກັບກົດລະບຽບຂອງຄອບຄົວບັນຫາກ່ຽວກັບຜູ້ສູງອາຍຸໃນຄອບຄົວບັນຫາກ່ຽວ ກັບຊ່ອງຫວ່າງຂອງບິດາມານດາ ແລະ ບຸດໃນບັນຫາກ່ຽວກັບກົດໝາຍ ແລະບໍລິການທາງສັງຄົມ.

ຂ. ເຫດແຫ່ງບັນຫາທີ່ຄອບຄົວປະສົບ

ຄວາມອ່ອນແອ ແລະ ສະພາວະວິຈິດໃນຄອບຄົວສ່ວນຫຼາຍເກີດຈາກສາເຫດທີ່ສາຄັນເຊັ່ນ: ຄວາມບໍ່ພ້ອມ ຂອງບິດາມານດາໂດຍສະເພາະການມີຈິດໃຈທີ່ບໍ່ໝັ້ນຄົງມີບັນຫາທາງອາລົມ ມີບັນຫາສຸຂະພາບທາງກາຍ ມີອາຍຸ ນ້ອຍຕອນມີບຸດຕາ ມີບັນຫາທາງສັງຄົມ ບັນຫາດ້ານຄວາມຮູ້ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການປະກອບອາຊີບ ສະພາຍ ເສດຖະກິດສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຊີວິດຄອບຄົວ ຂາດຈິດສຳນຶກ ແລະ ພະລັງຮ່ວມກັນຈາກ ທຸກສະຖາບັນໃນສັງຄົມທີ່ພັດທະນາ ທຸກຊີວິດໃນຄອບຄົວປ້ອງກັນ ແລະ ແກ້ບັນຫາຄອບຄົວ ເພື່ອໃຫ້ຄຸນນະພາບ ຊີວິດທີ່ດີຂຶ້ນ ຊຶ່ງມວນຊົນຍັງໃຫ້ຄວາມສຳຄັນ ແລະ ຄວາມສົນໃຈໃນການພັດທະນາຄອບຄົວບໍ່ພຽງພໍ ນອກນັ້ນຍັງ

ພະລິດນໍາສະເໜີ ຊື່ຕ່າງໆທີ່ກະທົບ ໃຫ້ເກີດຜົນທາງລົບ ແກ້ຜູ້ຮັບສານ ແລະ ການກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດການຮຽນແບບ ເຊິ່ງຍັງເປັນອຸປະກອນຕໍ່ການພັດທະນາຄອບຄົວ.

ໄລຍະຕົ້ນຂອງການໃຫ້ການສຶກສາ ໃນການໃຫ້ການປຶກສາ ຄອບຄົວໃນໄລຍະນີ້ຫຼັງຈາກ ທີ່ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາສໍາພາດຄັ້ງທໍາອິດ ແລ້ວຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະສົມໝົດຕິຖານກ່ຽວກັບເລື່ອງລາວທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍໃນຄອບຄົວດັ່ງນີ້, ເມື່ອຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວ ໃນໄລຍະນີ້ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະປັບສົມໝົດຕິຖານທີ່ກໍານົດໄວ້ໃຫ້ສັດເຈນ ສອດຄ່ອງກັບການແກ້ບັນຫາໃນຄອບຄົວໃຫ້ດຶງກັບປະເດັນຍິ່ງຂຶ້ນນອກຈາກນັ້ນ ໃນການໃຫ້ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະສັງເກດ ພຶດຕິກຳໃນການສະແດງອອກຂອງຄອບຄົວເຊັ່ນ: ສໍາມາຊິກທຸກຄົນຊື່ສານກັນຢ່າງໃດ ໃຜເວົ້າກັບໃຜ ແນວໃດປັດເມີນສິ່ງທີ່ຕ້ອງການດໍາເນີນ ແລະ ໃຫ້ກໍາລັງໃຈສິ່ງເສີມກະຕຸ້ນປອບໃຈ ເພື່ອໃຫ້ຄອບຄົວສາມາດປ່ຽນແປງວິທີຊີວິດໃນທາງສ້າງສັນໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.

2.2 ໄລຍະກາງ ຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ.

ເປັນໄລຍະ ທີ່ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາໃຊ້ເທັກນິກຕ່າງໆ ກັບຄອບຄົວກະຕຸ້ນໃຫ້ຄອບຄົວ ທຸກຄອບຄົວມີການຮ່ວມມືກັນເພື່ອໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍການປ່ຽນແປງທີ່ຕັ້ງໄວ້ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວຈະຊ່ວຍໃຫ້ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວໄດ້ສະແດງຄວາມຄິດຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ມີຄວາມເຂົ້າໃຈກັນ ແລະ ກັນຫຼາຍຍິ່ງຂຶ້ນກະຕຸ້ນໃຫ້ສະມາຊິກຄອບຄົວມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຕົນເອງ ແລະ ຕໍ່ຄອບຄົວສິ່ງເສີມໃຫ້ສະມາຊິກຄອບຄົວກ້າທີ່ຈະກະທໍາພຶດຕິກຳໄໝ້ໆ ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະມີບົດບາດທີ່ກະຕືລືລົ້ນໃຫ້ການແນະນຳສິ່ງເສີມ ໃຫ້ຄອບຄົວມີແຫຼ່ງທີ່ຈະໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ສະໜັບສະໜູນທີ່ເໝາະສົມ.

2.3 ໄລຍະສຸດທ້າຍ

ການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວເກີດຂຶ້ນເມື່ອມີສະພາບບັນຫາໃນຄອບຄົວ ແລະ ເມື່ອບັນຫານັ້ນໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂຫຼືໄດ້ຮັບການສິ່ງເສີມໃຫ້ດີຂຶ້ນສະມາຊິກຄອບຄົວ ມີຄວາມເພິ່ງພໍໃຈສະມາຊິກເຂົ້າໃຈພຶດຕິກຳການກະທໍາ ແລະ ເຮັດຢ່າງໃດບໍ່ໃຫ້ເກີດສະພາບນີ້ເກີດຂຶ້ນມາອີກ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວຈະໃສ່ມາດພັດທະນາເສີມສ້າງສໍາພັນທະພາບລະຫວ່າງກັນ ແລະ ກັນໃຫ້ດີຂຶ້ນດ້ວຍໃນໄລຍະສຸດທ້າຍນີ້ ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຕ້ອງວາງແຜນຮ່ວມກັນກັບຄອບຄົວເຖິງການຍຸດຕິການໃຫ້ການປຶກສາເຮັດໄດ້ໂດຍລິດຄວາມທີ່ຂອງການພົບກັນລົງແລະການຍຸດຕິ ຄວນຈະປະກອບດ້ວຍ 4 ຂັ້ນຕອນຄື: ການກ່າວເຖິງການຍຸດຕິ ການໃຫ້ການປຶກສາ,ການສະຫຼຸບຜົນການປຶກສາ ທັງໝາຍເຖິງເປົ້າໝາຍໄລຍະຍາວ ຄາດການ ແລະ ຫາທາງປ້ອງກັນແກໄຂທີ່ຈະບໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາກັບຄືນມາອີກໃນ ອານາຄົດ ແລະ ຕິດຕາມຜົນການໃຫ້ການປຶກສາເປັນໄລຍະເຖິງວ່າການໃຫ້ການປຶກສາຍຸດຕິໄປແລ້ວ.

ໃນຂັ້ນຍຸດຕິການໃຫ້ການປຶກສາເຊິ່ງເປັນໄລຍະຊັ້ນສຸດການໃຫ້ການປຶກສານີ້ ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະຕ້ອງວາງແຜນຮ່ວມກັບຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ ສາມາຊິກຄອບຄົວເຖິງການຈະຍຸດຕິການໃຫ້ການ ປຶກສາໂດຍຕຽມການທີ່ຈະຍຸດຕິການໃຫ້ການປຶກສາ ໂດຍລິດຄວາມຖີ່ຂອງພົບກັນລົງ, ການຍຸດ ຕິການໃຫ້ການປຶກສານີ້ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະຕ້ອງ.

- 1). ກ່າວເຖິງການຍຸດຕິການໃຫ້ການປຶກສາ ໂດຍສະຫຼຸບຜົນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາ.

2). ອະທິບາຍເຖິງເປົ້າໝາຍໄລຍະຍາວ ແລະ ຫົນທາງທີ່ຈະປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ບັນຫາທີ່ເຄີຍເກີດຂຶ້ນກັບຄືນມາອີກໃນອານາຄົດ.

3). ຕິດຕາມຜົນເປັນໄລຍະ ເຖິງແມ່ນວ່າການໃຫ້ການປຶກສາຈະຢຸດຕິໄປແລ້ວ.

6. ຈັນຍາບັນຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາ.

ວິຊາຊີບການໃຫ້ການປຶກສາເປັນວິຊາຊີບທີ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບວ່າມີຄວາມສໍາຄັນໃນການຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮັບການປຶກສາສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ຕັດໃຈໃດຢ່າງມີປະສິດທິພາບ ຕະຫຼອດຈົນສິ່ງເສີມໃຫ້ບຸກຄົນ. ໃດ້ພັດທະນາຢ່າງເຕັມທີ່ສາມາດຄົ້ນແນະແນວແຫ່ງສະຫາລັດອາເມຣິກາ(American Personal and PerSOnal and Guidance Association Ethical Standards. 1974) ໄດ້ກຳນົດຈັນຍາບັນຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາດັ່ງນີ້:

1. ໜ້າທີ່ສໍາຄັນຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄື ໃຫ້ກຽດແກ່ຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ ໃຫ້ຄວາມເມດຕາຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ຮັບການປຶກສາຢ່າງເຕັມຄວາມສາມາດ ໄວ້ວ່າຈະເປັນການໃຫ້ການປຶກສາເປັນຫຼາຍບຸກຄົນ ຫຼື ເປັນກຸ່ມໃນການໃຫ້ການປຶກສາ. ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຕ້ອງລະມັດລະວັງບໍ່ໃຫ້ຜູ້ໃດຮັບການປຶກສາໄດ້ຮັບການກະທັບກະທັງທາງຈິດໃຈ ຈາກສາມາຊິກໃນກຸ່ມ.
2. ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະຕ້ອງຖືກເປັນລັບໃນກໍລະນີເປັນກຸ່ມ ຄວນຂໍໃຫ້ສາມາຊິກຖື ເປັນຄວາມລັບເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ.
3. ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາພົບວ່າໃນຂະນະຜູ້ຮັບການປຶກສາມາດຮັບການປຶກສານັ້ນ ຜູ້ຮັບການປຶກສາໄດ້ຮັບການປຶກສາຈາກຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາເກຄົນໜຶ່ງດ້ວຍ ຈິ່ງຂໍອະນຸຍາດຜູ້ໃຫ້ການປຶກສານັ້ນກ່ອນ ຫຼື ໃຫ້ຜູ້ຮັບການປຶກສາເລືອກທີ່ຈະຍຸດຕິຈາກການຮັບບໍລິການຈາກຜູ້ອື່ນ ຄື ຈະບໍ່ໃຫ້ການປຶກສາຊ້ອນກັບຜູ້ອື່ນ.
4. ຖ້າຈະນໍາຂໍ້ມູນຈາກຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາໄປໃຊ້ປະກອບການສອນການເຮັດວິໄຈ ຫຼື ການຂຽນບົດຄວາມຈະຕ້ອງຕັດຂໍ້ມູນສ່ວນຕົວທີ່ຈະເປັນການລະບຸຊື່ຕົວຜູ້ຮັບການປຶກສາອອກ.
5. ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄວນຊື້ແຈ້ງວັດຖຸປະສົງ ຂະບວນການ ກົດລະວິທີ ແລະ ຂໍ້ຈຳກັດຂອງການໃຫ້ຄໍາປຶກສາແກ່ຜູ້ຮັບການປຶກສາ.
6. ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄວນແນະນໍາ ຫຼື ສົ່ງຕົວຜູ້ຮັບການປຶກສາໄປຍັງແຫຼ່ງອື່ນທີ່ເໝາະສົມຖ້າຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອນັ້ນຢູ່ນອກເໜືອຂອບຂ່າຍທີ່ຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຈະຊ່ວຍຜູ້ຮັບການປຶກສາໄດ້.
7. ບໍ່ເຮັດໃນສິ່ງທີ່ຈະເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຜູ້ຮັບການປຶກສາ ແລະ ຕໍ່ສັງຄົມ.

ສະຫຼຸບ:

ການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວເປັນຂະບວນການທາງຈິດຕະວິທະຍາ ຂະບວນການໜຶ່ງທີ່ຊ່ວຍພັດທະນາຄວາມສໍາພັນຂອງບຸກຄົນໃນຄອບຄົວໃຫ້ມີຄວາມພັດທະນາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຈາກຂັ້ນໜຶ່ງໄປສູ່ຂັ້ນໜຶ່ງ ເຊັ່ນດຽວກັນພັດທະນາການຂອງມະນຸດ ດັ່ງນັ້ນ ການປຶກສາຄອບຄົວຈິ່ງເປັນສິ່ງສໍາຄັນ ແລະ ມີຄວາມຈຳເປັນຕໍ່ການພັດທະນາຄວາມສໍາພັນ ແລະ ພັດທະນາລະບົບຄອບຄົວເນື່ອງຈາກຄອບຄົວເປັນສາທາລະນະ ເປັນສາຖາບັນທາງສັງຄົມແຫ່ງທຳອິດທີ່ເປັນພື້ນຖານໃນການພັດທະນາຄົນ ຄອບຄົວເຮັດນາທີ່ໃນການລໍ້ລຳ້ມບຸກຄົນທັງໃນເລື່ອງບຸກຄະເລັກກະ

ພາບຈະລືຍະທຳ ພຶດຕິກຳຕ່າງໆ ການທຳຄວາມເຂົ້າໃຈໂດຍການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວຊ່ວຍແກ້ໄຂບັນຫາ
ຄອບຄົວທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນປະຈຸບັນ ຕະຫຼອດຈົນສາມາດທຳນາຍປະສິດທິພາບຂອງຄອບຄົວໄດ້ເປັນຢ່າງດີ.

ຄຳຖາມທ້າຍບົດ.

1. ຈຶ່ງອະທິບາຍຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວຢ່າງສັງເຂບ?
2. ທັກສະ ແລະ ເທັກນິກການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວທີ່ມີປະສິດທິພາບມີຫຍັງແນ່ນອນອະທິບາຍ?
3. ຈັນຍະບັນຂອງຜູ້ໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວມີຫຍັງແນ່?ແມ່ນຫຍັງເປັນປັດໃຈທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ນັກຮຽນ
ສາມາດປະຕິບັດການປຶກສາຄອບຄົວໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ?
4. ຫຼັກການໃນການໃຫ້ການປຶກສາຄອບຄົວມີຫຍັງແນ່ນອນອະທິບາຍພ້ອມບອກວິທີການນຳໄປໃຊ້?

ພາກທີ 3 ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ

ບົດທີ 11

ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງວິຊາຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຂອງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມໄດ້.
- ອະທິບາຍຂອບເຂດຂອງວິຊາຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ແລະ ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມໄດ້.

1. ຄວາມໝາຍຂອງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ

ກ່ອນຈະສຶກສາຄວາມໝາຍ ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ເຮົາມາທຳຄວາມເຂົ້າໃຈກັບຄຳວ່າ: ສັງຄົມ ສາກ່ອນ ສັງຄົມເປັນຄຳຄຸນເຄີຍ ແລະ ໄດ້ຍືນກັນດີໃນຊີວິດປະຈຳວັນ ແຕ່ການທີ່ຈະໃຫ້ນິຍາມທີ່ຊັດເຈນນັ້ນກໍຫຍຸ້ງຍາກພໍ ສົມຄວນ ເຖິງແນວໃດກໍຕາມ, ຄຳວ່າ: ສັງຄົມ ກໍໄດ້ມີນັກສັງຄົມວິທະຍາໃຫ້ສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປດັ່ງນີ້:

ທ່ານ ສະຫງວນສຸທິເລີດອາລຸນ ພ.ສ (2525) ໄດ້ກ່າວວ່າ: ສັງຄົມ ໝາຍເຖິງ ກຸ່ມຊົນ, ສະຖາບັນ ຫຼື ສະມາຄົມຕ່າງໆ ເຊິ່ງຮ່ວມເຖິງພັນທະກໍລະນີໃນດ້ານວັດທະນາທຳ ປະເພນີ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຕ່າງໆທີ່ຍຶດຖືສືບຕໍ່ ກັນມາ.

ທ່ານ ສຸລາງຈັນທະເນມ ພ.ສ (2524) ໄດ້ໃຫ້ທັດສະນະຄະຕິວ່າ: ສັງຄົມ ໝາຍເຖິງກຸ່ມບຸກຄົນໃນຮູບ ຂອງອົງການ, ສະຖາບັນ, ສະມາຄົມຕ່າງໆ ແລະ ຮວມໄປເຖິງວັດທະນາທຳ, ປະເພນີ, ຄວາມເຊື່ອຕ່າງໆຂອງ ບຸກຄົນທີ່ໄດ້ສ້າງສົມຂຶ້ນມາ

ທ່ານ ຮິດເລີ (Hitler 1974) ໄດ້ກ່າວວ່າ; ສັງຄົມ ໝາຍເຖິງການທີ່ມະນຸດດາລົງຊີວິດຢ່າງເປັນປົກແຜນ ໂດຍມີວັດທະນາທຳເປັນຕົວເຊື່ອມ

ທ່ານ ລິນເຊິນ (Thom Linson 1974) ໄດ້ກ່າວວ່າ: ສັງຄົມໝາຍເຖິງກຸ່ມຂອງບຸກຄົນທີ່ມີຂະໜາດ, ມີ ຄວາມຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ມີຄວາມສາມາດຮວມກັນຢູ່ໄດ້ຢ່າງເປັນລະບຽບ

ສ່ວນຄວາມໝາຍຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມນັ້ນ ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມໄດ້ອະທິບາຍເຖິງຄວາມໝາຍ ແລະ ລັກສະນະນັ້ນຂອງວິຊາຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມໄດ້ເນັ້ນພຶດຕິກຳທາງສັງຄົມຂອງບຸກຄົນ ຫຼືເນັ້ນເຖິງກາສຶກສາພຶດຕິກຳ ຂອງບຸກຄົນ ໃນຄະນະທີ່ຄວາມສຳພັນກ້ຽວຂ້ອງກັບບຸກຄົນອື່ນໜຶ່ງໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກບຸກຄົນອື່ນເຊັ່ນ;

ທ່ານ ຈອນ ດັບເບິນຢູ ແມັກເດວິດ ແລະ ເຮີເບີດ ຮາຣາຣີ(John w McDvid) ແລະ (Herbert 1974) ໄດ້ໃຫ້ນິຍາມວ່າຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມເປັນວິຊາທີ່ສຶກສາຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນຫຼືຄວາມສຳພັນທີ່ ເກີດພາຍໃນກຸ່ມແລະສັງຄົມ.

ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ເປັນວິຊາສາຂາໜຶ່ງທີ່ຈະພະຍາຍາມທຳຄວາມເຂົ້າໃຈ, ອະທິບາຍ ແລະ ພະຍາກອນ ຄວາມຄິດ, ຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະການກະທຳບຸກຄົນຊຶ່ງຖືກກະຕຸ້ນດ້ວຍຄວາມຮັບຮູ້ ຫຼື ຈົນຕະນາການເອົາເອງເຖິງ ຄວາມຄິດ, ຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ການກະທຳຂອງຄົນອື່ນ (Raven ແລະ Dubin 1976,516)

ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ເປັນວິຊາສາຂາໜຶ່ງເຊິ່ງສຶກສາຄົ້ນຄວ້າວ່າ ອົງປະກອບຂອງບຸກຄົນ ແລະ ອົງປະກອບຈາກສະຖານະການມີຜົນກະທົບຕໍ່ພຶດຕິກຳທາງສັງຄົມຕໍ່ບຸກຄົນແນວໃດ (sh-ver 1981,12)

ນິຍາມທີ່ຮູ້ຈັກ ແລະ ຍອມຮັບທີ່ສຸດ ແມ່ນນິຍາມຂອງທ່ານ ອໍພອດ (Allport) ເຊິ່ງອະທິບາຍວ່າ ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມພະຍາຍາມຈະສຶກສາທຳຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ອະທິບາຍວ່າ ຄວາມຄິດ, ຄວາມຮູ້ສຶກ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາຈະຮັບອິດທິພົນຈາກຄົນອື່ນໆແນວໃດໂດຍສຶກສາທາງກໍລະນີທີ່ຄົນອື່ນປະກົດຕົວຢູ່ຕໍ່ໜ້າ ແລະ ກໍລະນີທີ່ອ້າງເຖິງຄົນອື່ນຫຼືຄົນຢູ່ໃນຈົນຕະນາການໂດຍບໍ່ມີຮູບຕົວຈິງປະກົດຕົວຢູ່ທາງໜ້າໃນຂະນະທີ່ມີຈົນຕະນາການຫຼືກາອ້າງອີງເຖິງນັ້ນ

ຈາກຄຳອະທິບາຍຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມທັງຫຼາຍອາດຈະກ່າວໄວ້ວ່າ ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມມຸ່ງທີ່ຈະສຶກສາພຶດຕິກຳຫຼືການກະທຳຂອງມະນຸດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັນຢູ່ໃນສັງຄົມທັງພຶດຕິກຳໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກຄົນອື່ນ, ພຶດຕິກຳທີ່ໄດ້ຮັບຈາກສະຖານະການ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມໃນສັງຄົມຕະຫຼອດຈົນຮອດພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນທີ່ໄປມີຜົນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນອື່ນໆໃນສັງຄົມ

ດັ່ງນັ້ນ ເຮົາພໍສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມແມ່ນວິທະຍາສາດຂະແໜງໜຶ່ງທີ່ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບກົດເກນປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນກັບບຸກຄົນ ແລະ ບຸກຄົນກັບສັງຄົມ

2. ຂອບເຂດຂອງວິຊາຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ

ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ເປັນວິຊາໜຶ່ງມີຈຸດມຸ່ງໝາຍໃນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຫາຂະບວນວິວັດຂອງສັງຄົມ, ຂະບວນການກໍ່ເກີດພຶດຕິກຳທາງສັງຄົມ ເຊິ່ງກວມເອົາບັນດາປັດໃຈ, ສາເຫດແລະໜ້າກຳລັງຂອງການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນ ແລະ ກຸ່ມຄົນໃນສັງຄົມ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມຈຶ່ງແນໃສ່ຄົ້ນຄວ້າວິໄຈໃນຫຼາຍລະດັບ.

❖ ການສຶກສາວິໄຈໃນລະດັບບຸກຄົນ

ແມ່ນແນໃສ່ລົງເລິກຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບທັສະນະຄະຕິ,ຄ່ານິຍົມ, ຄວາມເຊື່ອ ແລະ ລັກສະນະນິໄສຈຳເພາະ ແລະ ອື່ນໆທັງນີ້ກໍ່ພ້ອມການວິເຄາະເຖິງພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນທີ່ມີຫຼາຍລັກສະນະສີສັນ ເພື່ອປຽບທຽບຫາຄວາມຄືກັນ ແລະ ຕ່າງກັນເພື່ອຫາແນວທາງພ້ອມວິທີການອະທິບາຍ ແລະ ພະຍາກອນພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ.

❖ ການສຶກສາວິໄຈໃນລະດັບລະຫວ່າງບຸກຄົນ

ແມ່ນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເຖິງການປະຕິສຳພັນອັນເປັນກົດເກນທາງທຳມະຊາດລະຫວ່າງບຸກຄົນ ກັບຜູ້ອື່ນທີ່ຢູ່ອ້ອມຂ້າງທີ່ມະນຸດຕ້ອງປະພຶດ ແລະ ປະຕິບັດເປັນປະຈຳ ແລະ ມີຄວາມໝາຍອັນສຳຄັນຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງບຸກຄົນ ແລະ ສັງຄົມ ສີສັນ ຂອງຊີວິດສັງຄົມຈະເປັນໄປແນວໃດນັ້ນ ຍ່ອມຂຶ້ນກັບການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນທີ່ນອນໃນສັງຄົມນັ້ນໆ.ການສຶກສາວິໄຈໃນລັບລະຫວ່າງບຸກຄົນຈະເນັ້ນ: ການສື່ສານ, ການຮ່ວມມື, ກແຂ່ງຂັນ, ຄວາມເອື້ອເພື່ອທາງສັງຄົມ, ການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມ, ການດຶງດູດ ແລະ ຄວາມຜູກພັນກັບຜູ້ອື່ນ, ຄວາມຮຸນແຮງ, ການເຈລະຈາຕໍ່ລອງ ແລະ ການຄ້ອຍຕາມ, ການຍິນຍອມ....

❖ ການສຶກສາວິໄຈໃນລະດັບກຸ່ມຄົນ

ແມ່ນການສຶກສາລະດັບກຸ່ມຄົນທີ່ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບການສຶກສາລະຫວ່າງບຸກຄົນເພາະການຮ່ວມຕົວຂອງກຸ່ມຄົນຂະໜາດນ້ອຍສຸດແມ່ນສອງຄົນຂຶ້ນໄປທັງນີ້ກໍຂຶ້ນກັບນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມພິຈາລະນາຕາມຄວາມເໝາະສົມ, ເມື່ອມາຮ່ວມກຸ່ມກັນເພື່ອຈຸດປະສົງໃດໜຶ່ງຮ່ວມກັນສະມາສິກພາຍໃນກຸ່ມກໍຈະຕ້ອງມີຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນເພື່ອສ້າງເປັນກົດເກນຂໍ້ປະຕິບັດເພື່ອເປັນເອກະພາບໃນກຸ່ມ. ໃນຮູບແບບດັ່ງກ່າວຈະກາຍເປັນບັນທັດຖານທາງສັງຄົມທີ່ຈະຄຸ້ມຄອງພຶກຕິກຳຂອງສຳມາຊິກພາຍໃນກຸ່ມ, ບັນຫາສຳຄັນໃນການສຶກສາລະດັບນີ້ແມ່ນເນັ້ນໜັກເລື່ອງການວິໄຈຂ້າມວັດທະນາທຳ, ຄວາມແອອັດ, ແລະຄວາມໄລຍະຫ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ, ສະພາບແວດລ້ອມ, ເຊື້ອຊາດ, ເຜົ່າພັນ, ກົດລະບຽບແລະຄວາມເປັນເອກະພາບ, ບັນທັດຖານຂອງກຸ່ມເກີດຂຶ້ນໄດ້ແນວໃດ ມີອິດທິພົນແນວໃດຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນໃນກຸ່ມ

3. ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ

ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມມີຄວາມໝາຍທາງດ້ານທິດສະດີ ແລະ ພາກປະຕິບັດຢ່າງກວ້າງຂວາງເລິກເຊິ່ງເພາະມີຄວາມຮູ້ທາງດ້ານວິວັດທະນາການ, ໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມແຕ່ລະຍຸກສະໄໝ

- ໃຫ້ຄວາມທາງດ້ານການພົວພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນກັບແຕ່ລະຍຸກສະໄໝທີ່ແຕກຕ່າງກັນຊ່ວຍເປັນພື້ນຖານທາງດ້ານທິດສະດີ ແລະ ພາກປະຕິບັດໃຫ້ແກ່ຜູ້ເຮັດວຽກກ່ຽວກັບສັງຄົມສັງເກດ
- ຄຸສອນຕາມສະຖາບັນຕ່າງໆ
- ເປັນແນວທາງໃນການຈັດຕັ້ງນຳພາກຸ່ມ, ໝູ່ຄະນະ ແລະ ອົງການຕ່າງໆ
- ເປັນກົດເກນປະພຶດທີ່ສາມາດນຳມາໃຊ້ໃນທຸກຂົງເຂດວຽກງານໃນສັງຄົມ

3.1. ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມກັບວິທະຍາສາດຂະແໜງອື່ນໆ

ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມຈັດເປັນພຶດຕິກຳສາດອີກສາຂາໜຶ່ງ ເພາະມຸ່ງສຶກສາພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດ ເຊັ່ນດ່ຽວກັນກັບພຶດຕິກຳສາດຂະແໜງອື່ນໆ ແຕ່ວິຊາຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມສົນໃຈສຶກສາພຶດຕິກຳໃນແງ່ມຸມທີ່ຕ່າງໄປຈາກວິສາອື່ນຄື:

- **ສັງຄົມວິທະຍາ(sociology)** ມຸ່ງສຶກສາຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງມະນຸດພາຍໃນກຸ່ມ ແລະ ລະຫວ່າງກຸ່ມ ໂດຍມຸ່ງສຶກສາວ່າລັກສະນະຄວາມສຳພັນຂອງຄົນເຮົານັ້ນເກີດຂຶ້ນ, ປ່ຽນແປງ ແລະ ສູນສິ້ນໄປໄດ້ແນວໃດ, ມີຍັງແນ່ນອນທີ່ເປັນຜົນຈາກຄວາມສຳພັນຂອງຄົນເຮົາ ຄວາມສົນໃຈຂອງວິຊາສັງຄົມວິທະຍາຢູ່ທີ່ໂຄ້ງສ້າງ ແລະ ຄວມສຳຄັນຂອງກຸ່ມໂດຍຖືວ່າບຸກຄົນເປັນພຽງສ່ວນປະກອບຂອງກຸ່ມ.
- **ມະນຸດວິທະຍາ(Anthropology)** ເປັນວິຊາທີ່ມີລັກສະນະຄ້າຍຄືກັບສັງຄົມວິທະຍາ ແຕ່ມຸ່ງສຶກສາພັດທະນາການຂອງສັງຄົມໂດຍເນັ້ນວິທີວັດທະນາທຳ ແລະ ວິຖີຊີວິດຂອງຄົນໃນສັງຄົມ ຫຼື ຊຸມນຸມອື່ນ
- **ລັດຖະສາດ(Political Scinces)** ສຶກສາວິທີການທີ່ມະນຸດໃຊ້ການປົກຄອງຂອບເຂດຂອງວິຊານີ້ກ່ຽວຂ້ອງກັບໂຄງສ້າງ ແລະ ພຶດຕິກຳທາງການເມືອງທີ່ເກີດຈາກເຫດການບາງຢ່າງ ເຊັ່ນ: ຄວາມເຊື່ອ, ວັດທະນາທຳ ແລະ ໂຄງສ້າງສັງຄົມເປັນຕົ້ນ.
- **ຈິດຕະວິທະຍາ(Psychology)** ມຸ່ງສຶກສາສະເພາະພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນໃດບຸກຄົນໜຶ່ງໂດຍບໍ່ໃສ່ໃຈກັບພຶດຕິກຳຂອງຄົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງປານໃດ ວິຊາຈິດຕະວິທະຍາຈະສຶກສາເຖິງຂະບວນການ ແລະ ຂັ້ນຕອນຂອງ

ການເກີດພຶດຕິກຳຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການຮັບຮູ້, ການຄິດ, ການຮຽນຮູ້, ການຈື່, ການລື່ມ, ແຮງຈູງໃຈ, ອາລົມ ເປັນຕົ້ນ.

- **ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ(social psychology)** ຖືວ່າເປັນຂະແໜງຈອງວິຊາຈິດຕະວິທະຍາທີ່ມີຄວາມສຳພັນຢ່າງສະໜິດແໜ້ນກັບວິຊາສັງຄົມວິທະຍາ ຈົນມີຜູ້ຈັດເຂົ້າເປັນສາຂາຂອງວິຊາສັງຄົມວິທະຍາ ແຕ່ຄວາມຈິງແລ້ວ, ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມສົນໃຈສຶກສາພຶດຕິກຳໃນພາວະທີ່ຕ່າງໄປຈາກຈິດຕະວິທະຍາ ແລະ ສັງຄົມວິທະຍາ, ໝາຍຄວາມວ່າ ຈິດຕະວິທະຍາສົນໃຈສຶກສາພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນໃດບຸກຄົນໜຶ່ງໂດຍສະເພາະ ສັງຄົມວິທະຍາສຶກສາລັກສະນະໂຄງສ້າງແລະ ພຶດຕິກຳຂອງກຸ່ມເປັນສ່ວນຮ່ວມ ບໍ່ສົນໃຈເຖິງບຸກຄົນ ແຕ່ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມສົນໃຈສຶກສາຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສະມາຊິກໃນກຸ່ມ ຫຼື ສັງຄົມໂດຍເນັ້ນບຸກຄົນໃດໜຶ່ງ ພ້ອມທັງສຶກສາເຖິງປະຕິກິລິຍາທີ່ເປັນຄວາມຮູ້ສຶກນິກົດ ແລະ ການກະທຳຈອງບຸກຄົນທີ່ມີຕໍ່ຜູ້ອື່ນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທາງສັງຄົມຄື: ສຶກສາເຖິງອິດທິພົນຂອງບຸກຄົນນີ້ທີ່ຈະໄປມີຜົນກະທົບຕໍ່ການປະຕິກິລິຍາຂອງບຸກຄົນອື່ນໆໃນສັງຄົມ.

ບົດທີ 12

ກົດເກນການກຳເນີດຈິດຕະພາບສັງຄົມ ແລະ ການຖ່າຍທອດທາງສັງຄົມ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

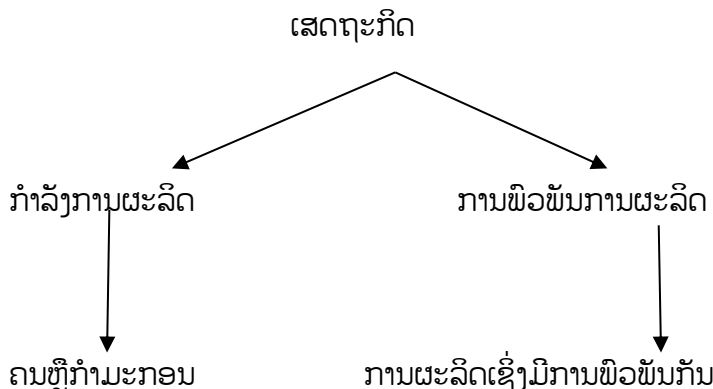
- ເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຂອງຈິດຕະພາບສັງຄົມ
- ອະທິບາຍກົດເກນຂອງຈິດຕະພາບສັງຄົມໄດ້.
- ຈຳແນກປາກົດການທາງສັງຄົມທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາແລະ ຈິດຕະພາບສັງຄົມທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີລັກສະນະຕັ້ງໜ້າຂອງມະຫາຊົນໄດ້.

1. ຄວາມໝາຍຂອງຈິດຕະພາບສັງຄົມ

1.1. ການດຳລົງຊີວິດໃນສັງຄົມ

ຢູ່ໃນສັງຄົມຕ້ອງມີຄົນ, ຄົນເຫຼົ່ານັ້ນຕ້ອງມີການເຄື່ອນໄຫວອອກແຮງງານ ແລະ ມີໂຄງບົນໂຄງລ່າງເປັນຜູ້ຄວບຄຸມ ສັງຄົມຄົງຕົວຢູ່ໄດ້ຕ້ອງມີວັດຖຸ ແລະ ຈິດໃຈ ແຕ່ໃນນັ້ນຕ້ອງມີປະຕິສຳພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ທ່ານ ປາເລ ຄານິບ ໄດ້ເວົ້າວ່າບໍ່ວ່າການຄົ້ນຄ້ວາປະຫວັດສາດໃດກໍ່ຕາມກໍ່ຕ້ອງເລີ່ມຄົ້ນຄ້ວາແຕ່ສະພາບກຳລັງການຜະລິດ ແລະ ການພົວພັນການຜະລິດເປັນຕົ້ນໄປ ສິ່ງທີ່ສຳຄັນການຄົ້ນຄ້ວານັ້ນຈະບໍ່ຢຸດນິ້ງຢູ່ບ່ອນເກົ່າ ແຕ່ມີການພັດທະນາໄປຢ່າງບໍ່ຢຸດຢັ້ງ ແລະ ຕ້ອງຊີ້ໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ສິ່ງທີ່ເປັນພື້ນຖານໃນເສດຖະກິດແຫ່ງແລ້ງ, ໃນນັ້ນປົກກະຕິໄປດ້ວຍເສື້ອທີ່ມີຊີວິດຊີວາຂອງຮູບຖານການເມືອງຂອງສັງຄົມ ແລະ ຍັງມີສິ່ງໜຶ່ງທີ່ເປັນໜ້າສົດຊື່ນ ແລະ ດຶງດູດຈິດໃຈໃຫ້ການຄົ້ນຄ້ວານັ້ນແມ່ນຮູບຖານຂອງບັນດາແນວຄິດ, ອາລົມຈິດ, ຄວາມມຸ່ງຫວັງ ແລະ ອຸດົມຂະຕິຂອງຄົນເຮົາ

- ໂຄງບົນ ໝາຍເຖິງປັດຊະຍາ, ກົດໝາຍ, ສິລະປະ, ສາສະໜາ ຫຼື ຈະເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງວ່າໂຄງບົນ ໝາຍເຖິງລະບົບການປົກຄອງ
- ໂຄງລ່າງ ໝາຍເຖິງລະບົບເສດຖະກິດແຫ່ງຊາດ, ຖ້າເວົ້າເຖິງລະບົບເສດຖະກິດຕ້ອງເວົ້າເຖິງກຳລັງການຜະລິດ
- ໂຄງບົນ ແລະ ໂຄງລ່າງມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັນຢ່າງສະໝິດແໜ້ນ, ໂຄງບົນກຳນົດໂຄງລ່າງ ແຕ່ໂຄງລ່າງຕັດສິນໂຄງບົນ

ສັງຄົມຍາກຄົງຕົວຢູ່ໄດ້ຕ້ອງມີວັດຖຸ ແລະ ຈິດໃຈ ແລະ ມີປະຕິສຳພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນ, ຄົນຍາກດຳລົງຊີວິດຢູ່ໄດ້ຕ້ອງມີການເຄື່ອນໄຫວອອກແຮງງານ ແລະ ການອອກແຮງງານຕ້ອງຢູ່ໃນທຳມະຊາດ ດັ່ງນັ້ນ, ຕ້ອງດັດແປງທຳມະຊາດມາຮັບໃຊ້ສັງຄົມ

ຖ້າຍາກຄົ້ນຄ້ວາສັງຄົມປະຫວັດສາດຕ້ອງຄົ້ນຄ້ວາດ້ານເສດຖະກິດ ເພາະດ້ານເສດຖະກິດແມ່ນພື້ນຖານຂອງສັງຄົມ, ຍາກໃຫ້ສັງຄົມມີຊີວິດຊາວຈຳເປັນຕ້ອງມີຮູບຖານການເມືອງ ແລະ ຈິດໃຈໄປພ້ອມໆກັນ ວັດຖຸຕັດສິນຈິດໃຈ, ກຸ່ມຄົນ ຫຼື ບຸກຄົນໃນສັງຄົມມີສິດຜົນປະໂຫຍດຄືກັນ, ມີເງື່ອນໄຂດຳລົງຊີວິດຄືກັນ ກຸ່ມສັງຄົມນັ້ນຈະເກີດມີຈິດຕະພາບສັງຄົມຄ້າຍຄືກັນ

ທ່ານ ມາກ - ອັງແກນໄດ້ເວົ້າວ່າ ຢູ່ໃນເງື່ອນໄຂເສດຖະກິດຢູ່ໃນຄວາມຂັດແຍ້ງ ແລະ ປັນດາສິຜົນປະໂຫຍດອັນດຽວກັນນັ້ນ ຖືວ່າມັນໄດ້ສ້າງຈິດຕະພາບຮ່ວມໃນສັງຄົມນັ້ນ

ສັງຄົມຍາກຄົງຕົວຢູ່ໄດ້ ຕ້ອງມີພື້ນຖານເສດຖະກິດທີ່ໜັກແໜ້ນ ໄປພ້ອມໆກັນນັ້ນຕ້ອງມີລະບົບແນວຄິດການເມືອງຈະແຈ້ງໃນສັງຄົມ ຈາກນັ້ນຈື່ງພາໄຫ້ເກີດມີຈິດຕະພາບຮ່ວມ

ສະພາບການດຳລົງຊີວິດສັງຄົມ ແມ່ນເວົ້າເຖິງການດັດແປງທຳມະຊາດມາຮັບໃຊ້ສັງຄົມ ເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການ ແລະ ຄວາມຈຳເປັນຂອງຄົນ ຜ່ານການເຄື່ອນໄຫວນັ້ນເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນ, ກຸ່ມຄົນກຳເນີດມີຈິດຕະພາບ, ບໍ່ມີບຸກຄົນ, ກຸ່ມຄົນໃດທີ່ບໍ່ຜ່ານການດຳລົງຊີວິດໃນສັງຄົມ, ສະນັ້ນຈື່ງເວົ້າໄດ້ວ່າການດຳລົງຊີວິດສັງຄົມແມ່ນກົດເກນໜຶ່ງທີ່ພາໄຫ້ເກີດຈິດຕະພາບຂອງຫຼາຍຄົນ

1.2. ຄວາມໝາຍຈິດຕະພາບສັງຄົມ

ຈິດຕະພາບສັງຄົມ ໝາຍເຖິງບັນດາປະກົດການທາງຈິດຮ່ວມຂອງຫຼາຍໆຄົນ ເມື່ອເຂົາເຈົ້າຮ່ວມກັນເປັນກຸ່ມໜຶ່ງຂອງສັງຄົມ, ໃຊ້ຊີວິດຮ່ວມກັນໃນສະພາບເສດຖະກິດ - ສັງຄົມທີ່ແນ່ນອນໃດໜຶ່ງ

ຈິດຕະພາບສັງຄົມແມ່ນພາວະຈິດຮູ້ສຳນຶກ ແລະ ຫັດສະນະຄະຕິຂອງກຸ່ມຄົນຕໍ່ເຫດການ, ປາກົດການທາງສັງຄົມ, ມັນສ່ອງແສງເຖິງການຄົງຕົວຂອງສັງຄົມທີ່ກຸ່ມຄົນນັ້ນໆດຳລົງຊີວິດ ແລະ ເຄື່ອນໄຫວຢູ່

ຈິດຕະພາບສັງຄົມສະແດງອອກທີ່ບຸກຄົນໃນຖານະທີ່ເປັນສາມະຊິກຄົນໜຶ່ງຂອງກຸ່ມ ຈິດຕະພາບສັງຄົມມີການກ່ຽວພັນກັບຈິດຕະບຸກຄົນ ແລະ ລະບົບແນວຄິດຢ່າງສະໝິດແໜ້ນ ປັດໄຈທັງສາມຢ່າງນັ້ນລວ້ນແລ້ວແຕ່ມີປະຕິສຳພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນ ແລະ ສິ່ງອິດທິພົນຕໍ່ກັນຢ່າງໃກ້ຊິດ

2. ກົດເກນຂອງຈິດຕະພາບສັງຄົມ

ບັນດາກົດເກນຈິດຕະພາບສັງຄົມກຳເນີດຂຶ້ນຕາມກົດເກນຕ່າງໆດັ່ງນີ້:

2.1. ກົດເກນສືບທອດ

ໃນຊີວິດປະຈຳວັນ ນອກຈາກລັກສະນະສືບທອດທາງຊີວະວິດທະຍາ(ກຳມະພັນ) ແລ້ວຍັງມີລັກສະນະສືບທອດສັງຄົມ - ປະຫວັດສາດ ນັ້ນແມ່ນການຖ່າຍທອດບັນດາປະສົບການດຳລົງຊີວິດ, ພື້ນຖານວັດທະນະທາທາງວັດຖຸ ແລະ ຈິດໃຈແຕ່ຄົນຮຸ່ນກ່ອນເຖິງຄົນຮຸ່ນຫຼັງ ການພັດທະນາ ແລະ ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງບຸກຄົນໃດໜຶ່ງ ບໍ່ສາມາດຈະຕັດແຍກອອກຈາກປະຫວັດສາດຂອງບັນດາບຸກຄົນທີ່ໃຊ້ຊີວິດຢູ່ກ່ອນ ຫຼື ໃຊ້ຊີວິດຢູ່ໃນສະໄໝດຽວກັນ ການສືບທອດຈະຖືກດຳເນີນໄປໂດຍຜ່ານການສື່ສານ ສະນັ້ນ, ບັນດາປາກົດການຈິດຕະສັງຄົມຈະພັດທະນາໄປຕາມກົດເກນສືບທອດສັງຄົມປະຫວັດສາດ

ການສືບທອດໃນຄວາມໝາຍນີ້ບໍ່ມີລັກສະນະກົນຈັກ ແຕ່ມີການເລືອກເຟັ້ນ, ຄັດຈ້ອນ, ປັບປຸງໃໝ່ໄຫ້ ສົມບູນກວ່າ ຄົນຮຸ່ນໃໝ່ສືບທອດຈິດຕະສັງຄົມຂອງປູ່ຍາຕາຍຂອງຕົນ, ຂອງຄົນຮຸ່ນກ່ອນບໍ່ແມ່ນໄດ້ຮຸນການ ສໍາເລັດຮູບແລ້ວແຕ່ຫາກຮັບເອົາຢ່າງມີຫົວຄິດປະດິດສ້າງ ເຂົາເຈົ້າຮັບເອົາແຕ່ສິ່ງທີ່ຈໍາເປັນຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ໃນ ສະພາບແວດລ້ອມໃໝ່ເທົ່ານັ້ນແຕ່ລະຮຸ່ນຄົນ, ໄວອາຍຸຕ່າງກັນ ການສືບທອດກໍ່ມີລັກສະນະແຕກຕ່າງກັນ

- ເດັກອະນຸບານ (3 – 7 ປີ) ແລະ ນ້ອງເຍົາວະຊົນ (3 – 11 ປີ) ເລີ່ມຕົ້ນຮັບເອົາການສືບທອດຕາມ ຄວາມສາມາດຂອງເຂົາ
- ໄວລຸ້ນ (12 – 16 ປີ) ຮັບເອົາການສືບທອດດ້ວຍຄວາມຝັນໃຈ
- ໄວໜຸ່ມ, ຄົນເຮົາມັກດັດແປງອັນເກົ່າໂດຍມີການຕໍານິຕິຮຽນ ແລະ ນໍາເອົາອັນໃໝ່ໆ ມາສູ່ສັງຄົມ
- ໄວກາງຄົນ (ປະມານ 25 ປີ) ຄົນເຮົາຈະດັດປັບຄືນສິ່ງທີ່ຕົນໄດ້ສືບທອດຢູ່ໃນຊ່ວງໄວໜຸ່ມ ແລະ ສືບຕໍ່ປັບປຸງເຮັດໄຫ້ສົມບູນ ຫຼາກຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ເພື່ອສ້າງເປັນທິດສະດີກຽມໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮັບການສືບ ທອດ
- ປະມານ 25 – 35 ໄວອາຍຸນີ້ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນການຖ່າຍທອດບົດຮຽນໃຫ້ຄົນຮຸ່ນຫຼັງ
- ກ້າວສູ່ໄວສະລາ ຄົນເຮົາເລີ່ມຄິດຫລາຍກ່ຽວກັບການປົກປັກຮັກສາສິ່ງທີ່ເຮົາສືບທອດມາຫຼາຍ ກວ່າທຣູຈະພັດທະນາມໍລະດົກທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ

2.2. ກົດເກນແພ່ລາມ

ກົດເກນແພ່ລາມແມ່ນຂະບວນການແພ່ສາພາວະອາລົມຈິດຈາກຄົນນີ້ໄປສູ່ຄົນອື່ນ, ແຕ່ກຸ່ມນີ້ໄປຫາກຸ່ມອື່ນ ຫຼື ເວົ້າຢ່າງອື່ນ, ພາຍໃຕ້ການພົວພັນສັງຄົມມີການປະຕິສໍາພັນທາງອາລົມຈິດລະຫວ່າງບຸກຄົນດ້ວຍກັນກໍ່ໃຫ້ເກີດມີ ການແພ່ລາມສັງຄົມ. ການແພ່ລາມສັງຄົມແມ່ນບັນດາອາລົມຈິດ ແລະ ຄວາມເຫັນໃນການສື່ສານນໍາກັນ, ສະນັ້ນ ມັນຈຶ່ງຖືກເພີ່ມພູນຄຸນຂຶ້ນ. ການແພ່ລາມສັງຄົມກໍານົດທໍາອຽງການລອກຮຽນແບບຮູບແບບການປະພຶດ ແລ ຖືກ ສົ່ງຄືນຈາກຄົນນີ້ໄປຫາຄົນນັ້ນ

❖ ການແພ່ລາມສະແດງອອກໃນລັກສະນະຕ່າງໆ ຢ່າງຫຼາກຫຼາຍ:

- 1) ການແພ່ລາມຢ່າງຮູ້ສຳນຶກ ແລະ ໄຮ້ສຳນຶກ
- 2) ການແພ່ລາມແບບຊ້າໆ ແລະ ການແພ່ລາມແບບໄວວາ
 - ການແພ່ລາມແບບຊ້າໆ: ວຽກງານໃດໜຶ່ງ ປາກົດການໃດໜຶ່ງເວລາທີ່ປາກົດຂຶ້ນຍັງບໍ່ກະທົບເຖິງ ບຸຄົນອອ້ມຂ້າງ ແຕ່ການຄົງຕົວຂອງມັນຄ່ອຍໆສົ່ງອິດທິພົນຕໍ່ອາລົມຈິດຂອງຄົນອອ້ມຂ້າງໂດຍຜ່ານ ຂະບວນການສື່ສານ ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີການລອກແບບຄົນອື່ນຢ່າງຊ້າໆ. ຕົວຢ່າງ: ປາກົດການ”ໂມດ”, ” ເຊີນ” ໆລໆ
 - ການແພ່ລາມໄວວາ: ປາກົດການນີ້ເກີດຂຶ້ນເວລາທີ່ພາວະຈິດຄົນເຮົາກໍາລັງເຄັ່ງຕຶງ.ເວລານັ້ນ ມານາ ຈິດຂອງຄົນເຮົາຫຼຸດລົງ, ຄວາມເປັນເຈົ້າການຈະຖືກຊຸດໂຊມໄປ, ຄົນເຮົາກໍ່ຕົກຢູ່ພາວະກະວົນກະວາຍ, ຕື່ນຕົວໃຈ, ລອກຮຽນແບບຜູ້ອື່ນໃນລັກສະນະກົນຈັກ, ບໍ່ມີໄຫວພົບກົດເກນນີ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດຈິດຕະພາບຮ່ວມ, ບັນຍາກາດຈິດຕະສັງຄົມທີ່ແນ່ນອນໃນກຸ່ມ

2.3. ກົດເກນລອກແບບ

ລອກແບບແມ່ນການຈຳລອງ, ສະແດງຄືນພຶດຕິກຳ, ຈິດຕະພາບ, ແນວຄິດຂອງຜູ້ອື່ນ ຫຼື ຂອງກຸ່ມຄົນໃດໜຶ່ງ. ລອກຮຽນແບບມີລັກສະນະຄັດສັນ ເລືອກເຟັ້ນ ມັນບໍ່ແມ່ນການປະຕິບັດຕາມພຶດຕິກຳຜູ້ອື່ນແບບງ່າຍດາຍ ແຕ່ແມ່ນການຮຽນແບບທີ່ມີລັກສະນະປະດິດສ້າງ ສ້າງສັນ

ຄົນເຮົາລອກຮຽນແບບກັນຕັ້ງແຕ່ວິທີການຈັດຕັ້ງວຽກງານ, ການກຳນົດໃຊ້ເວລາຫວ່າງ ຫຼື ແມ່ນກະທັ່ງຄ່າ ນິຍົມຕ່າງໆໃນຊີວິດປະຈຳວັນ ໆລໆ ເພື່ອປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການສ້າງສັນເປັນຂະນົບທຳນຽບຮີດຄອງປະເພນີ ສັງຄົມ

ການລອກແບບກໍ່ຄືກັບກົນໄກຂອງຂະບວນການສັງຄົມປະກົດ, ຂະບວນການກໍ່ເກີດເປັນຄຸນຄ່າ, ບັນທັດຖານຕ່າງໆຂອງກຸ່ມ

ການລອກແບບແມ່ນກົດເກນໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນໃນຈິດຕະສັງຄົມ, ການລອກແບບແມ່ນສ່ອງແສງໂດຍກົງບັນດາ ສາຍພົວພັນລະຫວ່າງຄົນກັບຄົນ ກໍ່ຄືສາຍພົວພັນລະຫວ່າງຄົນກັບວັດຖຸສິ່ງຂອງຕ່າງກັນເຂົ້າໃນການກະທຳ\$ ນັກ ຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນວ່າ (ການລອກແບບແມ່ນໜຶ່ງໃນບັນດາປະກົດການຕົ້ນຕໍທີ່ພາໃຫ້ເກີດຄວາມເປັນ ເອກະພາບໃນສັງຄົມ). ບໍ່ວ່າການສຶກສາໃດກໍ່ລ້ວນແຕ່ຈຳເປັນຈະຕ້ອງມີການລອກແບບ, ການລອກແບບມີຄວາມ ໝາຍຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງໃນການເສີມສ້າງບຸຊະລິກກະພາບນອກຈາກນັ້ນ, ການລອກແບບຍັງເປັນແບບວິທີການພື້ນເດັ່ນ ກວ່າໝູ່ທີ່ເຮັດໃຫ້ເດັກຮັບຮູ້ຕົວຈິງ; ມັນແມ່ນລັກສະນະຕົ້ນຕໍຂອງບຸຊະລິກກະພາບໜຶ່ງທີ່ກຳລັງຂະຫຍາຍຕົວ ແລະ ຍ້ອນລະບົບສັນຍານທີ່ສອງຍັງບໍ່ທັນພັດທະນາບໍລິມະຍຸນ ແລະ ບໍ່ທັນມີບົດຮຽນ. ດັ່ງນັ້ນເດັກນ້ອຍຕ້ອງຮັບຮູ້ ໂດຍທາງກົງ, ລອກແບບເອົາທຳທີ່ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງຜູ້ໃຫຍ່

ເດັກສັງເກດຈັງຫວະການເຄື່ອນໄຫວຂອງວັດຖຸຫຼາຍຮູບແບບຂອງຜູ້ໃຫຍ່. ຜ່ານການລອກແບບສະແດງ ອອກຕາມໄລຍະ ແຕ່ຕອນຂາດສະຕິເຖິງຕອນມີສະຕິ, ຜ່ານການທົດລອງເຮົາຈະເຫັນວ່າການສະແດງອອກຂອງ ການລອກຮຽນແບບທຳອິດຢູ່ນຳເດັກ 7 ເດືອນຂຶ້ນໄປ.

- ເມື່ອເດັກໄດ້ 2 ປີຈຶ່ງມີການລອກແບບຢ່າງແທ້ຈິງ, ຕັ້ງໜ້າ
- ເດັກໄດ້ 3 ປີ, ເດັກລອກຮຽນແບບຢ່າງຕັ້ງໜ້າຕໍ່ກັບສິ່ງກະຕຸ້ນພາຍນອກ, ເດັກລອກຮຽນແບບຕາມ ພຶດຕິກຳທີ່ສັງເກດເຫັນໄດ້ໂດຍກົງກັບທີ່ (ທັນທີ) ຈະບໍ່ລອກແບບຕາມຄວາມຈິຈຳ.
- ເດັກເຍົາວະຊົນລອກແບບເຊິ່ງກັນແລະກັນຕາມກຸ່ມ, ຈຸ, ໝູ່ເພື່ອນໃກ້ຊິດ
- ໄວໜຸ່ມ ການລອກແບບຈະມີການເລືອກເຟັ້ນຕໍ່ກັບເປົ້າໝາຍ, ເຂົາເຈົ້າຈະລອກແບບແຕ່ສະເພາະພຶດຕິ ກຳໃດທີ່ແທດເໝາະກັບລັກສະນະສ່ວນຕົວຂອງເຂົາ. ການລອກແບບຂອງເຂົາເຈົ້າມີລັກສະນະສ້າງສັນ
- ໄວໜຸ່ມຕອນປາຍນັກຮຽນລອກແບບນຳຄູ, ອາຈານທີ່ເຂົານັບຖື ເຊັ່ນ: ກິລິຍາທຳທີ່, ວາດເວົ້າ, ການນຸ່ງ ຖືການວາງຕົວ ໆລໆ
- ການລອກແບບຈະຄອ່ຍໆຫຼຸດລົງເມື່ອກ້າວເຂົ້າໄວກາງຄົນ. ຄົນເຮົາອາຍຸຍິ່ງສູງຂຶ້ນການລອກແບບຍິ່ງ ຫຼຸດລົງ
- ຜູ້ໃຫຍ່ກໍ່ມີການລອກແບບເຊັ່ນກັນ ເຊັ່ນວ່າ: ເຄື່ອງນຸ່ງຊຶ່ງຜົມ ໆລໆ ຕາມຍົກສະໄໝ

2.4. ກົດເກນປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງຄົນກັບຄົນ

ການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງຄົນກັບຄົນທາງສະຕິປັນຍາ, ອາລົມຈິດ, ພຶດຕິກຳກໍ່ຈະໃຫ້ເກີດຈິດຕະພາບຮ່ວມ , ທັດສະນະຮ່ວມ ແລະ ຈຸດປະສົງຮ່ວມ.

ໃນຂະບວນການສື່ສານ, ຄົນເຮົາມີການແລກປ່ຽນທັດສະນະນຳກັນ, ເມື່ອທັດສະນະຄືກັນທັດສະນະນັ້ນກໍ່ຈະຖືກປັບປຸງກາຍເປັນພື້ນຖານກິດຈະກຳຮ່ວມ, ການປະພຶດຮ່ວມ; ເມື່ອທັດສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນກໍ່ຈະເກີດຄວາມຂັດແຍ້ງ, ຖືກຖຽງກຽວກັບລັກສະນະ ແລະ ເວລານັ້ນ, ທັດສະນະກໍ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ, ສະນັ້ນຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດເປັນທັດສະນະຮ່ວມຂອງກຸ່ມ.

ຄົນເຮົາຍັງມີຄວາມເປັນເອກະພາບໃນການເຄື່ອນໄຫວຮ່ວມເທົ່າໃດ ການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງຄົນກັນຄົນຍິ່ງແໜ້ນແຟ້ນເທົ່ານັ້ນ.

2.5. ກົດເກນສະກົດຈິດ

ກົດເກນສະກົດຈິດແມ່ນກົດເກນໜຶ່ງ ເຊິ່ງໂນມນ້າວຈິດໃຈໃຫ້ບຸກຄົນໃດໜຶ່ງເຮັດຕາມຈຸປະສົງທີ່ເຮົາຕັ້ງໄວ້ ເຊັ່ນ: ການສະກົດຈິດໃຫ້ນັກຮຽນຟັງຄວາມຄູ ເປັນຕົ້ນ

ປາກົດການສະກົດຈິດໄດ້ເຜີຍແຜ່ຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນຊີວິດສັງຄົມ, ຈາກການທົດລອງໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ລະດັບການສະກົດຈິດໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນເມື່ອການສະກົດຈິດນັ້ນໄດ້ຖືກປະຕິບັດຢູ່ໃນກຸ່ມຮ່ວມໝູ່ໃດໜຶ່ງ ພິເສດ ການສະກົດຈິດຈະໄດ້ຮັບຜົນດີໃນກໍລະນີທີ່ເຂົາເຈົ້າມີຄວາມມຸ່ງຫວັງທີ່ສຸດ ຫຼື ກຳລັງຄອງຄ່ອຍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອຫຼຸດພື້ນຈາກສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງ. ໃນກໍລະນີນີ້, ເຂົາຈະເຊື່ອຢາກວ່າ ແລະ ຮັບເອົາບັນດາຄວາມຄິດເຫັນຂອງຄົນອື່ນຢ່າງກວ່າ

ອີກຢ່າງໜຶ່ງ, ຜົນຂອງການສະກົດຈິດຍັງຂຶ້ນກັບເງື່ອນໄຂບົດບາດຂອງຜູ້ສະກົດຈິດ, ໄວອາຍຸ, ເພດ ໆລໆ ການສະກົດຈິດເດັກນ້ອຍຢ່າງກວ່າຜູ້ໃຫຍ່ ເຊັ່ນວ່າ: ເມື່ອເດັກນ້ອຍລື້ມແຕ່ເຮົາເວົ້າກັບເດັກຢ່າງທຸ່ນທຽງ ແລະ ເຊື່ອໝັ້ນວ່າ (ຄົນເກັ່ງບໍ່ເປັນຫຍັງດອກ, ບໍ່ເຈັບຈັກໜ້ອຍເລີຍ) ຈະເຮັດໃຫ້ເດັກສະຫງົບໃຈ ແລະ ລົມຄວາມເຈັບປວທັງໝົດ. ການສະກົດຈິດໃຈຜູ້ໃຫຍ່ພົບບັນຫາຫຍຸ້ງຍາກຫຼາຍກວ່າໂດຍສະເພາະຫາກບັນຫາແຕ່ງຕັ້ງເຖິງຈິດໃຈ, ທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ທ່າອ່ຽງຂອງເຂົາ

3. ປາກົດການທາງສັງຄົມທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາ

3.1. ຮີດຄອງປະເພນີ

ຮີດຄອງປະເພນີໝາຍເຖິງບັນດາຂະນົບທຳນຽມ, ຄວາມຊື່ນເຄີຍຈາກຫຼາຍຮຸ່ນຄົນກາຍເປັນກົດກຳນົດ, ບັນທັດຖານ ແລະ ແຟລາມ, ຂະຫຍາຍອອກຢ່າງກວ້າງຂວາງ.

ຮີດຄອງແມ່ນບັນດາຂະນົບທຳນຽມທີ່ເປັນເອກະພາບກັນ ເຊິ່ງມີລັກສະນະບັງຄັບ ແລະ ທຸກຄົນຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ.

ປະເພນີແມ່ນຄວາມຊື່ນເຄີຍທີ່ສືບທອດຈາກຫຼາຍຮຸ່ນຄົນ, ວິທີການປະພຶດທີ່ປະຕິບັດຊ້ຳໄປຊ້ຳມາຈົນເກີດເປັນວິຖີຊີວິດ ແລະ ແຟລາມໄປຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນຊຸມຊົນໃດໜຶ່ງ. ປະເພນີຈະບໍ່ມີໃຜມາກຳນົດຂຶ້ນມາໄດ້ ແຕ່ມັນຈະກຳນົດຂຶ້ນດ້ວຍຕົນເອງ.

ຮີດຄອງປະເພນີຂ້ອນຂ້າງໜັ້ນຄົງ ແລະ ກາຍເປັນວາດການດຳລົງຊີວິດ ເຊິ່ງມີລັກສະນະພິເສດຂອງແຕ່ລະເຊື້ອຊາດເຜົ່າພັນ, ດ້ວຍເຫດນັ້ນມັນປຽບດັ່ງແງ່ມຸມໜຶ່ງທີ່ມີລັກສະນະເຜົ່າພັນ, ແມ່ນຄຸນຄ່າທາງວັດທະນະທຳຂອງເຜົ່າພັນ. ຮີດຄອງປະເພນີຂອງຊຸມຊົນໃດໜຶ່ງ, ຊາດໃດໜຶ່ງແມ່ນປັດໃຈທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມແຕກຕ່າງກັບເຜົ່າອື່ນໆ ໃນຂະນະດຽວກັນ, ຮີດຄອງປະເພນີຂອງຊຸມຊົນ, ປະເທດ, ຊົນເຜົ່າໃດໜຶ່ງຍັງສາມາດປຸກລະດົມຈິດໃຈ, ດຶງດູດຄວາມສົນໃຈຂອງຄົນເຮົາ.

ນອກຈາກນັ້ນຮີດຄອງປະເພນີຍັງສົ່ງອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາ ເຊັ່ນ: ກິລິຍາທ່າທາງ, ການແຕ່ງກາຍ, ວາດເວົ້າ ໆລໆ. ສະນັ້ນເວລາວິເຄາະພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນໃດໜຶ່ງຈະຕ້ອງພິຈາລະນາເຖິງຈຸດລະອຽດອ່ອນນີ້ດ້ວຍ

ດ້ວຍເຫດນັ້ນ, ຄວນເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ຮີດຄອງປະເພນີຂອງເປົ້າໝາຍທີ່ເຮົາພົວພັນນຳເພື່ອທີ່ຈະຫາຊ່ອງທາງ ແລະ ວິທີການປະພຶດຕໍ່ເຂົາເຈົ້າໃຫ້ແທດເໝາະ ແລະ ສ້າງຈິດຕະພາບຕັ້ງໜ້າໃຫ້ເຂົາເຈົ້າທີ່ມີຕໍ່ເຮົາ

3.2. ມູນເຊື້ອ

ມູນເຊື້ອແມ່ນປາກົດການທາງຈິດຕະສັງຄົມໜຶ່ງ ເຊິ່ງກໍ່ຕົວຂຶ້ນໃນການຂະບວນການປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງ ບຸກຄົນດ້ວຍກັນໃນຊຸ່ມຊົນໃດໜຶ່ງທີ່ແນ່ນອນ.

ມູນເຊື້ອໝາຍເຖິງບັນດາຄຸນຄ່າທາງດ້າຈິດໃຈ, ແນວຄິດມັນສະແດງອອກໃນຜົນຂອງຂະບວນການເຮັດ ວຽກຂອງຊຸ່ມຊົນທີ່ແນ່ນອນໃດໜຶ່ງເຊິ່ງຖືກບັງຄັບໄວ້ໃນຮູບການຂອງບັນດານິຍົມ, ຂະນົບທຳນຽມ, ບັນທັດຖານທີ່ ໃຊ້ດັດປັບວິທີປະພຶດຕົວຂອງສາມາຊິກທຸກຄົນໃນຊຸ່ມຊົນ.

ມູນເຊື້ອມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງໃນຂະບວນການກກກກກຳເນີດ ແລະ ຄວາມສາມາດພາຍໃນຊຸ່ມຊົນ. ມັນ ແມ່ນສິ່ງທີ່ດຶງສາມາຊິກທຸກຄົນເຂົ້າຫາກັນ ແລະ ເປັນແວ່ນແຍງເພື່ອໃຫ້ແຕ່ລະຄົນໃນຊຸ່ມຊົນປະຕິບັດຕາມມູນເຊື້ອ ສາມາດດັດປັບທຸກພຶດຕິກຳ ແລະ ແນວຄວາມຄິດຂອງສາມາຊິກທຸກຄົນ.

ມູນເຊື້ອຂອງປະຊາຊົນຕາມເຂດໃດໜຶ່ງທີ່ມີອິດທິພົນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍຕໍ່ຈິດຕະພາບ ອາລົມຈິດຂອງຄົນໃນ ເຂດນັ້ນ. ມູນເຊື້ອປຽບຕັ້ງມີນສະເໝຢ່າງໜຶ່ງທີ່ສ້າງເປັນຄວາມເອກອ້າງທະນິງຈິດ, ພາກພູມໃຈຕໍ່ຄວາມເປັນຕົນເອງ ຂອງເຂົາເຈົ້າ

3.3. ຄວາມເຊື່ອ - ສາສະໜາ

ການເຊື່ອຖື ແມ່ນຄວາມເຊື່ອທີ່ມີຕໍ່ສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງເໝືອຄວາມຈິງ ແລະ ຄວາມເຊື່ອດັ່ງກ່າວກໍ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ ແນວຄິດຈິດໃຈ, ວັດຖຸ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາ, ມັນກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມອົບອຸ່ນໃຈ, ສິ່ງປອບໃຈ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງສິ່ງທີ່ ເປັນໄພຮ້າຍຕ່າງໆ

ສາສະໜາ: ແມ່ນຮູບການຈັດຕັ້ງ ເຊິ່ງມີຈຸດປະສົງ, ມີຂະນົບທຳນຽມ ແລະ ລະບົບທົດສະດີໃດໜຶ່ງເພື່ອ ສ້າງໃຫ້ຄົນເຮົາຍຶດໝັ້ນຕໍ່ຄວາມເຊື່ອໃດໜຶ່ງຢ່າງໝັ້ນຄົງແນ່ນອນ

ຕົວຢ່າງ: ຜາສາດຫິນວັດພູ, ພະທາດຫຼວງລ້ວນແຕ່ກຽວຂ້ອງກັບຄວາມເຊື່ອຖືຄວາມເຫຼືອມໃສສັດທາບໍ່ ຫຼາຍກໍ່ໜ້ອຍ

ນອກຈາກນັ້ນ ຄວາມເຊື່ອ, ການຄະລຳ, ສາສະໜາຕ່າງໆກໍ່ມີອິດທິພົນທາງຈິດໃຈຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ, ມີຜົນ ກະທົບຕໍ່ຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາ. ດ້ວຍເຫດນັ້ນ, ຄວາມເຊື່ອສາສະໜາແມ່ນບັນດາແງ່ຄິດທີ່ ຄວນໄດ້ຮັບການສຶກສາຢ່າງຖີ່ຖ້ວນ ແລະ ນຳໃຊ້ຊ່ອງທາງດັ່ງກ່າວ ເພື່ອຈັດກົດຈະກຳຕ່າງໆໃຫ້ແທດເໝາະກັບຄວາມ ເປັນຈິງ

3.4. ລັກສະນະເຜົ່າພັນ

ຕົວແທນຂອງຊົນເຜົ່າໃດໜຶ່ງແມ່ນລັກສະນະຊຸ່ມຊົນກ່ຽວກັບດິນແດນ ແລະ ຊີວິດການເປັນຢູ່ທາງ ເສດຖະກິດ, ພາສາປາກເວົ້າ. ບັນດາຈຸດພິເສດທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງຊຸ່ມຊົນສະແດງອອກຕາມພື້ນຖານ ວັດທະນະທຳຂອງຊົນເຜົ່ານັ້ນໆ

ລັກສະນະເຜົ່າພັນແມ່ນບັນດາຈຸດພິເສດສະເພາະ, ມີລັກສະນະຄົງທີ່ ເປັນເອກະລັກເຊິ່ງສະແດງອອກໃນ ສາຍພົວພັນຕ່າງໆຂອງຊົນເຜົ່າ. ລັກສະນະເຜົ່າພັນສະແດງອອກທີ່ຄຸ້ນຄ່າທາງມູນເຊື້ອ, ສີລະປະ - ວັນນະຄະດີ, ຂະ ນົບທຳນຽມ ຮີດຄອງປະເພນີ, ການສະແດງອາລົມຈິດຂອງບຸກຄົນ.....ບຸກຄົນໃດທີ່ຂຶ້ນກັບຊາດ, ຊົນເຜົ່າໃດ ແນ່ນອນວ່າຈຸດພິເສດທາງຈິດຂອງເຂົາຍ່ອມໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກລັກສະນະເຜົ່າພັນຂອງຊົນເຜົ່ານັ້ນໆ

ລັກສະນະເຜົ່າພັນ ຍັງແມ່ນພາກສ່ວນຕົ້ນຕໍທາງເອກະລັກວັດທະນະທຳຂອງແຕ່ລະຊົນເຜົ່າ, ມັນແມ່ນ ປັດໃຈທີ່ສ້າງເປັນເອກະລັກຂອງໃຜລາວ. ຄວາມແຕກຕ່າງທາງດ້ານວັດທະນະທຳຈະຊ່ວຍເພີ່ມສີສັນ ແລະ ສະເໜ່ ໃຫ້ແກ່ຊາດ. ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງເຄົາລົບຄວາມແຕກຕ່າງຂອງກັນແລະກັນເພາະມັນຈະຊ່ວຍເສີມສ້າງສາມາດຄືພາຍໃນກຸ່ມ ຄົນ ແລະ ພາຍໃນຊາດໃຫ້ເຂັ້ມແຂງ, ປົກແຜ່ນ, ທຸກຄົນຈະໃຊ້ຊີວິດຢູ່ໃນສັງຄົມຢ່າງມີຄວາມສຸກ.

3.5. ຄຳນິຍົມ ແລະ “ໂມດ” (ແບບ) ໃນຍຸກສະໄໝ

ຄຳນິຍົມ ແລະ (ໂມດ) ແມ່ນຄວາມນິຍົມຂອງຄົນເຮົາທີ່ມີຕໍ່ເປົ້າໝາຍໃດໜຶ່ງ. ມັນແມ່ນປາກົດການ ຈິດຕະສັງຄົມທີ່ແພ່ຫຼາຍໃນສັງຄົມ, ເຊິ່ງສາມາດດຶງດູດຜູ້ຄົນເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍເຂົ້າໃສ່ສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງ (ຜະລິດຕະພັນຊົມໃຊ້, ທັດສະນະຄະດີ, ວິທີການປະດັບ, ກິດຈະກຳໃດໜຶ່ງ ເປັນຕົ້ນ) ໃນຊ່ວງເວລາທີ່ເຮົາຖືວ່າມັນ ໜ້າສົນໃຈ ແລະ ມີຄຸນຄ່າ. ຄຳນິຍົມບໍ່ມີລັກສະນະຄົງທີ່, ມັນຂຶ້ນກັບຈຸດພິເສດທາງຈິດແຕ່ລະບຸກຄົນ. ໃນຊ່ວງ ເວລາທີ່ແຕກຕ່າງກັນໃນແຕ່ລະບຸກຄົນມັນມີຄຳນິຍົມທີ່ແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍຢ່າງ

ມັນກໍ່ຄືບັນດາປະກົດການຈິດຕະສັງຄົມອື່ນໆ, ຄຳນິຍົມ ແລະ ໂມດອິດທິພົນທາງຈິດໃຈ, ຕໍ່ຄວາມ ຕ້ອງການ, ແຮງຈູງໃຈ....ຂອງຄົນເຮົາ. ສະນັ້ນ ເມື່ອກຳໄດ້ຄຳນິຍົມຂອງເປົ້າໝາຍແລ້ວ ເຮົາຈະສາມາດເອົາຫົວຂໍ້, ເນື້ອຫາ ແລະ ວິທີການທີ່ເໝາະສົມກັບເຂົາເຈົ້າຈູງໃຈໃຫ້ເຂົາໄປຕາມທິດທີ່ເຮົາມຸ່ງຫວັງ.

3.6. ບັນຍາກາດທາງສັງຄົມ

ບັນຍາກາດທາງສັງຄົມແມ່ນປາກົດການຈິດຕະສັງຄົມໜຶ່ງ ເຊິ່ງກຳເນີດ ແລະ ຂະຫຍາຍຕົວໃນບັນດາສາຍ ພົວພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນ, ຈິດຂອງບຸກຄົນນີ້ສາມາດສົ່ງອິດທິພົນໂດຍກົງຕໍ່ຈິດຂອງບຸກຄົນນັ້ນສ້າງເປັນຈິດຕະພາບ ຮ່ວມຂອງກຸ່ມຄົນໜຶ່ງ

ເວົ້າເຖິງບັນຍາກາດທາງສັງຄົມແມ່ນຕ້ອງການໝາຍເຖິງບັນຍາກາດ, ເຊິ່ງໃນນັ້ນບັນຈຸດ້ວຍຈິດຕະພາບສັງຄົມ ຮ່ວມຂອງຫຼາຍຄົນ. ບັນຍາກາດທາງສັງຄົມມີຜົນໃນການກະຕຸ້ນ ຫຼື ກົດຂວາງການເຄື່ອນໄຫວຂອງຄົນ

ຢູ່ສະຖາບັນໃດໜຶ່ງບໍ່ວ່າຈະຢູ່ໃນໂຮງຮຽນ ຫຼື ບ່ອນເຮັດວຽກຈຶ່ງມີຄວາມຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງທີ່ຈະສ້າງ ບັນຍາກາດທາງສັງຄົມທີ່ສະຫວາດສະເໝີ, ສະບາຍໆ, ຜ່ອງໃສ. ຖ້າບັນຍາກາດທາງສັງຄົມໃນສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວ ຫາກເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມເຄັ່ງຕຶງ, ໜ້າເປື້ອນໜ້າ.....ກໍ່ສົ່ງຜົນທາງລົບຕໍ່ຈິດຕະພາບຂອງຄົນໃນນັ້ນ ແລະ ຈະສົ່ງຜົນ ກະທົບໂດຍກົງຕໍ່ຄຸນນະພາບວຽກງານອີກດ້ວຍ.

4. ຈິດຕະພາບສັງຄົມທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີລັກສະນະຕັ້ງໜ້າຂອງມະຫາຊົນ

ກົກເຄົ້າຂອງຈິດຕະພາບຂອງສັງຄົມຮ່ວມມີ 4 ປັດໃຈຄື: ຄວາມຕ້ອງການ, ໂລກກະທັດ, ຄວາມສະຫງວນ ມັກ ແລະ ອຸດົມຄະຕິ. ທາດແທ້ຂອງສັງຄົມແມ່ນການເຄື່ອນໄຫວຂອງຄົນ, ຄົນເຄື່ອນໄຫວເພື່ອຢາກໃຫ້ສັງຄົມມີ ການຂະຫຍາຍຕົວ, ຖ້າສັງຄົມມີການຂະຫຍາຍເທົ່າໃດກໍ່ຍິ່ງເຮັດໃຫ້ມີລັກສະນະຕັ້ງໜ້າຂອງມະຫາຊົນສູງຂຶ້ນເທົ່າ ນັ້ນ ເຊິ່ງມີລາຍລະອຽດດັ່ງນີ້:

4.1. ຄວາມຕ້ອງການ

ຄວາມຕ້ອງການ: ໝາຍເຖິງສິ່ງທີ່ຈຳເປັນອັນຮີບດ່ວນ ແລະ ຂາດບໍ່ໄດ້. ຍ້ອນມີຄວາມຕ້ອງການຈຶ່ງພາໃຫ້ຄົນເຮົາເກີດມີຄວາມຕັ້ງໜ້າໃນເຄື່ອນໄຫວ, ຄົນເຮົາຢາກມີຊີວິດຢູ່ໄດ້ຈຳເປັນຕ້ອງມີວັດຖຸ ແລະ ຈິດໃຈຄຽງຄູ່ກັນໄປ. ຄວາມຕ້ອງການມີຫຼາຍດ້ານຄື:

- ຄວາມຕ້ອງການດ້ານວັດຖຸ: ເປັນຄວາມຕ້ອງການທີ່ຈຳເປັນ ເຊັ່ນ: ຕ້ອງມີອາຫານ, ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ ຢາປົວພະຍາດ ແລະ ອື່ນໆ
- ຄວາມຕ້ອງການດ້ານຈິດໃຈ: ພາຍຫຼັງທີ່ຄົນເຮົາໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງທາງດ້ານວັດຖຸແລ້ວ ຄົນເຮົາຍັງຕ້ອງການ ການພັກຜ່ອນ ຄວາມເບີກບານມ່ວນຊື່ນ, ຍິ້ມຫົວ, ຟັງສິ່ງທີ່ມ່ວນ, ເບິ່ງສິ່ງທີ່ສວຍງາມເພື່ອຜ່ອນຄາຍອາລົມ, ຖ້າຢາກໄດ້ແນວນັ້ນຕ້ອງມີການເຄື່ອນໄຫວ ແລະ ອອກແຮງງານຢ່າງຕັ້ງໜ້າ.
- ຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານການເມືອງ: ອິດສະລະພາບ ຄວາມເປັນເອກກະພາບ ຄວາມຖືກຕ້ອງຄ່ອງກັນ (ຫຼືຄວາມປອງດອງ) ການມີສັນຕິພາບ ແລະ ການຢູ່ຮ່ວມກັນໂດຍສັນຕິວິທີກໍ່ເປັນຄວາມຕ້ອງການຢ່າງໜຶ່ງຂອງຄົນເຮົາເຊັ່ນກັນ. ຖ້າຂາດສັນຕິພາບແລ້ວມີຂໍ້ຂັດແຍ້ງກັນ, ມີທາງສຽງເກີດຂຶ້ນແລ້ວມີການຕໍ່ສູ້ກັນ, ສັງຄົມວຸ່ນວາຍບໍ່ມີຄວາມສະຫງົບສຸກ
- ຄວາມຕ້ອງການດ້ານຄຸນສົມບັດ: ຢູ່ໃນສັງຄົມທີ່ມີຫຼາຍຄົນ, ເພື່ອຢາກໃຫ້ມີການຢູ່ຮ່ວມກັນໄດ້ບົນພື້ນຖານຄວາມເຂົ້າໃຈເຊິ່ງກັນແລະກັນຕ້ອງມີມາດຖານຄຸນສົມບັດອັນຖືກຕ້ອງ, ຢາກເຮັດໄດ້ຄືແນວນັ້ນຕ້ອງໄດ້ອອກແຮງງານເຄື່ອນໄຫວສຶກສາຮຳຮຽນ ແລະ ຊອກສະແຫວງຫາສິ່ງທີ່ກ້າວໜ້າ

4.2. ຄວາມສະຫງວນມັກ

ຄວາມສະຫງວນມັກ ແມ່ນທັດສະນະຄະຕິທີ່ມີການຄັດເລືອກຂອງບຸກຄົນ ຫຼື ຂອງມະຫາຊົນກຽວກັບເປົ້າໝາຍໃດໜຶ່ງ ແລະ ເປົ້າໝາຍນັ້ນເຂົາເຫັນວ່າມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ທັງສາມາດດຶງດູດເອົາອາລົມຈິດຂອງເຂົາອີກດ້ວຍ.

ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ຄົນເຮົາມັກ ແລະ ຮັກກັນມີຫຼາຍແຕ່

- ການພົບປະສັງຄົມ
- ການເຫັນອີກເຫັນໃຈ
- ການອິດສະລະສານ

ຄວາມສະຫງວນມັກ ມີຄວາມສຳຄັນທີ່ສຸດຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນເຮົາ ທຸກໆການເຄື່ອນໄຫວຂອງຄົນເຮົາມີການຄັດເລືອກລ້ວນແຕ່ມີການສະຫງວນມັກ. ຄວາມສະຫງວນມັກມີ 3 ດ້ານດ້ວຍກັນຄື :

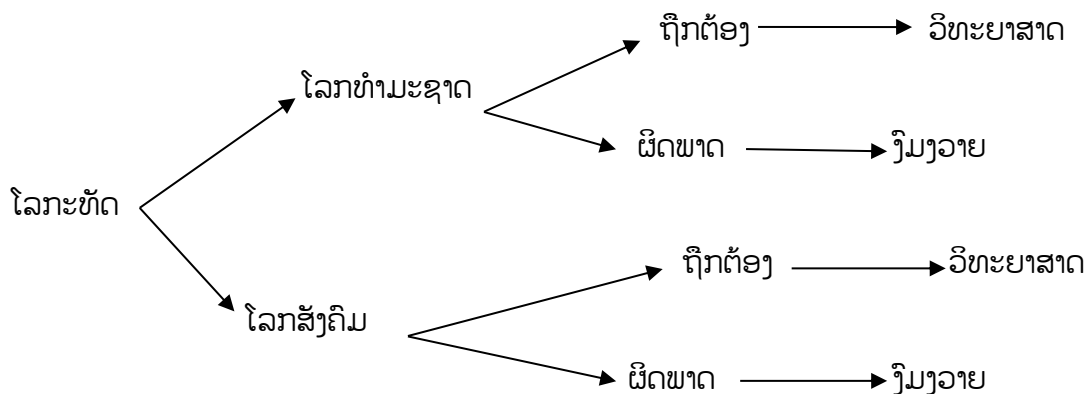
- ຄວາມສະຫງວນມັກຕໍ່ກັບເຫດການຊີວິດສັງຄົມ
- ຄວາມສະຫງວນມັກຕໍ່ການຮັບຮູ້
- ຄວາມສະຫງວນມັກຕໍ່ອານາຄົດຂອງຕົນເອງ ແລະ ກຸ່ມ

ຍ້ອນຄວາມສະຫງວນມັກ 3 ດ້ານຢູ່ໃນສັງຄົມ ແລະ ຖ້າຫາກຄວາມສະຫງວນມັກນີ້ຫາກຕອບສະໜອງໄດ້ຢ່າງເຕັມປຽມກໍ່ຈະກາຍເປັນການຊຸກຍູ້ໃຫ້ບຸກຄົນມີການເຄື່ອນໄຫວສູງ, ມີສະມັດຖະພາບ ແລະ ສັງຄົມຈະເລີນກ້າວໜ້າຢ່າງວ່ອງໄວ.

4.3. ໂລກະທັດ

ໂລກະທັດແມ່ນການຮວບຮວມຄວາມຮູ້, ເຂົ້າໃຈ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິທັງໝົດຂອງບຸກຄົນກ່ຽວກັບຕົ້ນກຳເນີດຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ຂອງຄົນເຮົາ ຫຼື ເວົ້າໄດ້ຢ່າງໜຶ່ງວ່າໂລກະທັດແມ່ນທັດສະນະໃນການເບິ່ງໂລກຂອງຄົນເຮົານັ້ນເອງ.

ຢູ່ໃນສັງຄົມ, ກຸ່ມຄົນຢາກມີຄວາມຕ້ອງການ ແລະຄວາມສະຫງວນມັກ, ກ່ອນອື່ນໝົດຕ້ອງມີໂລກະທັດ ແລະ ອຸດົມຄະຕິ, ຖ້າຫາກບໍ່ມີປັດໃຈເຫຼົ່ານີ້ ການເຄື່ອນໄຫວຂອງຄົນເຮົາອາດຜິດພາດໄດ້

ໂລກະທັດວິທະຍາສາດ ແມ່ນທັດສະນະໃນການເບິ່ງໂລກຢ່າງຖືກຕ້ອງ, ຖ້າເບິ່ງໂລກຢ່າງຖືກຕ້ອງຈະເປັນກຳລັງຊຸກດັນໃຫ້ແກ່ຄົນເຮົາມີການເຄື່ອນໄຫວທີ່ຕັ້ງໜ້າ

4.4. ອຸດົມຂະຕິ

ອຸດົມຂະຕິແມ່ນຄວາມມຸ່ງຫວັງຂອງຄົນເຮົາໃຊ້ໆໜ້າ (ອະນາຄົດ) ຫຼື ແມ່ນເປົ້າໝາຍແຫ່ງຊີວິດຂອງຄົນເຮົາທີ່ຈະກ້າວເຖິງ, ຖ້າຢາກໃຫ້ຄວາມມຸ່ງຫວັງຂອງຄົນເຮົາໄປເຖິງເປົ້າໝາຍນັ້ນໄດ້ເຮົາຕ້ອງມີການເຄື່ອນໄຫວຢ່າງຕັ້ງໜ້າ

ບົດທີ 13

ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້ ແລະ ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ
- ອະທິບາຍອົງປະກອບທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ

1. ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້ ແລະ ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ

1.1. ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້

ການຮັບຮູ້ ໝາຍເຖິງຂະບວນການທີ່ອິນຊີ ຫຼື ສິ່ງມີຊີວິດພະຍາຍາມທຳຄວາມເຂົ້າໃຈສິ່ງແວດລ້ອມ ໂດຍຜ່ານທາງປະສາດສຳຜັດ. ຂະບວນການນີ້ເລີ່ມຕົ້ນຈາກການໃຊ້ອະໄວຍະວະສຳຜັດຈາກສິ່ງກະຕຸ້ນ ແລະ ຈັດລະບົບສິ່ງກະຕຸ້ນໃໝ່ໃນລະບົບການຄິດໃນສະໝອງ, ຫຼັງຈາກນັ້ນຈິ່ງຈະແປຄວາມໝາຍວ່າສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ ຮັບສຳຜັດເຂົ້າມານັ້ນແມ່ນຫຍັງ ຂັ້ນແປຄວາມໝາຍນີ້ເປັນຂັ້ນທີ່ອິນຊີຈະໃຊ້ປະສົບການເກົ່າເປັນພື້ນຖານ ຂອງການແປຄວາມໝາຍ.

ຫຼື ເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງ ການຮັບຮູ້ໝາຍເຖິງຂະບວນການທີ່ບຸກຄົນຮັບສຳຜັດຈາກສິ່ງກະຕຸ້ນ ແລ້ວອາໄສປະສົບການ ຫຼື ຄວາມຮູ້ເດີມແປຄວາມໝາຍຂອງສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກການສຳຜັດນັ້ນ.

1.2. ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ

ສຳລັບການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມນັ້ນ ກໍ່ໝາຍເຖິງການຮັບຮູ້ບຸກຄົນນັ້ນເອງ, ເປັນການຮັບຮູ້ຂອງບຸກຄົນ ທີ່ເປັນຜູ້ຮັບຮູ້ນຳຕົນເຂົ້າໄປສຳພັນກັບຜູ້ອື່ນ ເຊິ່ງເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນສຳລັບການຮັບຮູ້ຂອງຕົນແລ້ວຈິ່ງຈະຫາສິ່ງປະ ທິບໃຈຈາກບຸກຄົນທີ່ເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນນັ້ນ ເພື່ອຈະໄດ້ບັນທຶກເອົາໄວ້ເປັນພື້ນຖານສຳລັບຄວາມສຳພັນຕໍ່ໄປໃນ ອະນາຄົດ.

ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມຈະເກີດຂຶ້ນບໍ່ໄດ້ຖ້າບໍ່ມີການສື່ຄວາມໝາຍ ເພາະເວລາທີ່ເຮົາມີປະສົບການ ທາງສັງຄົມ ເຮົາຈະໄດ້ເຫັນ, ໄດ້ຍິນ, ໄດ້ສຳຜັດກັບຜູ້ຄົນ: ເຫດການ ແລະ ຂ່າວສານທີ່ຜູ້ອື່ນສົ່ງມາທາງສື່ ແລະ ຊ່ອງທາງຕ່າງໆ ລັກສະນະເຊັ່ນນີ້ເອີ້ນວ່າ: ການສື່ຄວາມໝາຍ, ສ່ວນຜົນທີ່ເກີດຈາກການສື່ຄວາມໝາຍ ນັ້ນກໍ່ແມ່ນການທີ່ເຮົາປະເມີນ, ຕີຄວາມກ່ຽວກັບຜູ້ຄົນ, ຂ່າວສານ ແລະ ເຫດການນັ້ນໆຈົນເກີດເປັນຄວາມ ຄິດຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງຕົນເອງ ເຊິ່ງອາດຈະດີ ຫຼື ແຕກຕ່າງໄປຈາກຄວາມເຂົ້າໃຈຂອງຄົນອື່ນໆທີ່ໄດ້ມີປະສົບ ການຮ່ວມກັນ. ຄວາມຄິດ, ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຜູ້ຄົນ, ຂ່າວສານ, ເຫດການຕ່າງໆທີ່ເປັນຜົນມາຈາກປະ ສົບການໃນສັງຄົມນີ້ເອີ້ນວ່າ: ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ. ດັ່ງນັ້ນ ຈິ່ງກ່າວໄດ້ວ່າການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມເປັນຜົນຂອງ ຂະບວນການສື່ຄວາມໝາຍທາງສັງຄົມ.

ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ ໝາຍເຖິງຂະບວນການຮັບຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈປະກົດການທາງສັງຄົມ ໂດຍສະ ເພາະແມ່ນບຸກຄົນທີ່ອ້ອມຂ້າງ ໂດຍອາໄສປະສົບການເດີມແປຄວາມໝາຍ ແລະ ວິເຄາະຢ່າງລະອຽດເພື່ອທີ່ ຈະເຂົ້າໃຈບຸກຄົນ ແລະ ສັງຄົມ.

2. ອົງປະກອບທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ

ການທີ່ຄົນເຮົາຈະປະເມີນ ຫຼື ຮັບຮູ້ຜູ້ຄົນ ແລະ ສະຖານະການຕ່າງໆໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ, ໃກ້ຄຽງກັບ ຄວາມເປັນຈິງ ຫຼື ຜິດພາດໄປຈາກຄວາມເປັນຈິງນັ້ນ ຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບອົງປະກອບຫຼາຍຢ່າງທັງໃນສ່ວນທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງກັບຕົວຜູ້ຮັບຮູ້ ຫຼື ຜູ້ປະເມີນ ແລະ ໃນສ່ວນທີ່ກ່ຽວກັບຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ (ຜູ້ຖືກປະເມີນ) ແລະ ໃນສ່ວນທີ່ ກ່ຽວຂ້ອງກັບສະຖານະການໃນຂະນະທີ່ມີການຮັບຮູ້, ອົງປະກອບທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ລວມມີ:

2.1. ຄຸນລັກສະນະຂອງຜູ້ຮັບຮູ້

ເນື່ອງຈາກການຮັບຮູ້ເປັນຂະບວນການທີ່ມີການໃຊ້ງານຂອງສະໝອງ, ສະພາວະພາຍໃນຕົວຂອງຜູ້ ຮັບຮູ້ໃນຂະນະທີ່ທຳການຮັບຮູ້ນັ້ນຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ຂອງບຸກຄົນເຊັ່ນກັນ ເປັນຕົ້ນວ່າ: ຄວາມຕ້ອງ ການ, ທັດສະນະຄະຕິ, ຄວາມຫວີ ໆລໆ ລ້ວນແລ້ວແຕ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ທັງນັ້ນ.

ຕົວຢ່າງວ່າ: ທ. ແກ້ວ ກຳລັງຕ້ອງການຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອທາງການເງິນ, ບັງເອີນວ່າ ທ. ຄຳ ໝູ່ທີ່ຫາກໍ່ ຮູ້ຈັກກັນໄດ້ໃຫ້ລາວຢືມ ທ. ແກ້ວ ຈຶ່ງຮັບຮູ້ວ່າ ທ. ຄຳ ເປັນຄົນທີ່ໜ້າຄົບເພາະລາວເປັນຄົນທີ່ເປັນມິດ, ເອື້ອ ເພື່ອມັກຊ່ວຍເຫຼືອບຸກຄົນອື່ນ. ການປະເມີນນັ້ນອາດຈະມີຄວາມຜິດພາດກໍ່ເປັນໄດ້ ເພາະ ທ. ແກ້ວ ອາດຈະ ບໍ່ທັນຮູ້ຈັກ ທ. ຄຳ ດໍາພຽງພໍ ເຮົາຈຶ່ງສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ: ຄວາມຕ້ອງການເງິນໃນສະຖານະການນີ້ໄດ້ມີອິດທິພົນຕໍ່ ການປະເມີນຂອງ ທ. ແກ້ວ.

ໃນບາງກໍລະນີ ຜູ້ຮັບຮູ້ໄດ້ນຳເອົາຄວາມຮັກມັກໃນຕົວຜູ້ເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນໄປບິດເບືອນການຮັບຮູ້ພຶດຕິ ກຳຂອງຜູ້ທີ່ເປັນສິ່ງກະຕຸ້ນແຫ່ງການຮັບຮູ້ ທ່ານ ຣາສະທອບ ແລະ ແຄນທຣິວ (Hastorf & Cantril, 1954) ໄດ້ທຳການທົດລອງທີ່ມີຊື່ສຽງຫຼາຍ ແລະ ຖືກນຳມາອ້າງສະເໜີກ່ຽວກັບການຮັບຮູ້ທີ່ບົກຜ່ອງ ເພີ່ມ ໄດ້ນຳເອົາຟິມພາບພະຍົນທີ່ຖ່າຍທຳການແຂ່ງຂັນບານເຕະອາເມຣິກາລະຫວ່າງມະຫາວິທະຍາໄລພຣິນສະຕັນ ກັບດາດມັດນຳໄປສາຍໃຫ້ນັກສຶກສາທັງສອງມະຫາວິທະຍາໄລຊົມ ໃນລະຫວ່າງທີ່ສື່ມວນຊົນກຳລັງວິຈານ ກັນຢ່າງດຸເດືອດວ່າ: ການແຂ່ງຂັນນັດນີ້ເປັນເກມທີ່ປ່າເຖື່ອນ ແລະ ຫຼິ້ນແບບສຶກກະປົກຫຼາຍ ປະກົດວ່າ: ນັກ ສຶກສາທັງສອງມະຫາວິທະຍາໄລເຫັນການຫຼິ້ນນອກກະຕິກາຂອງມະຫາວິທະຍາໄລອື່ນຫຼາຍກວ່າ ທີມມະຫາ ວິທະຍາໄລຂອງຕົນເອງເປັນສ່ວນຫຼາຍ, ຄວາມແຕກຕ່າງນີ້ສະແດງອອກມາຊັດເຈນ ນັ້ນສະແດງວ່ານັກສຶກ ສາໄດ້ນຳເອົາທັດສະນະຄະຕິ (ມັກທົມຕົນເອງ, ບໍ່ມັກທົມຄູ່ຕໍ່ສູ້) ຂອງຕົນເອງມາບິດເບືອນການຮັບຮູ້.

ຄຽງຄູ່ກັນນັ້ນ ຍັງມີນັກຈິດຕະວິທະຍາຜູ້ໜຶ່ງຊື່ວ່າ: ເຊຍ (Sears, 1936) ກ່າວວ່າ: ບຸກຄົນທີ່ໃຊ້ ກົນໄກປ້ອງກັນ (Defense Mechanism) ແບບທີ່ເອີ້ນວ່າ “ການກ່າວໂທດຜູ້ອື່ນ” (Projection) ມັກ ຈະຖືກກົດຂວາງຄວາມສາມາດທາງການຮັບຮູ້ລະຫວ່າງບຸກຄົນ ເພາະວ່າຄົນທີ່ໃຊ້ກົນໄກປ້ອງກັນຕະຫຼອດ ມັກເປັນຜູ້ທີ່ປະຕິເສດສະພາບຄວາມເປັນຈິງ, ຄົນທີ່ຍອມຮັບສະພາບຄວາມເປັນຈິງຂອງຕົນເອງໂດຍທົ່ວໄປ ມີທ່າອ່ຽງຈະຮັບຮູ້ ຫຼື ຕັດສິນຜູ້ອື່ນໄດ້ຖືກຕ້ອງ ແລະ ຊັດເຈນຫຼາຍກວ່າຜູ້ທີ່ບໍ່ຍອມຮັບສະພາບຂອງຕົນເອງ.

ທ່ານ ບອດຊອມ ແລະ ທ່ານ ມາສະໂລ (Bossom, Maslow, 1957) ຍັງຄົ້ນພົບວ່າ: ບຸກຄົນທີ່ ມີຄວາມໝັ້ນຄົງເປີດເຜີຍ ແລະ ເຂົ້າສັງຄົມເກັ່ງມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະຕັດສິນ ຫຼື ຮັບຮູ້ບຸກຄົນອື່ນໃນແງ່ດີ ແລະ ມັກ ຈະໃຫ້ຄວາມເຊື່ອຖືແກ່ຜູ້ອື່ນ ໂດຍການສະແດງຄວາມເປັນກັນເອງ ຫຼື ສະແດງບຸກຄະລິກະພາບ ເຊິ່ງເປັນທີ່ ເພີງພໍໃຈຕໍ່ຜູ້ອື່ນ ຈົນບຸກຄົນອ້ອມຂ້າງຮູ້ສຶກຜູກພັນ ແລະ ເປັນກັນເອງ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ຍັງບໍ່ມີຫຼັກຖານໃດທີ່ເດັ່ນຊັດພໍຈະເຮັດໃຫ້ໜ້າເຊື່ອຖືໄດ້ວ່າ: ຜູ້ທີ່ລະດັບສະຕິປັນ ຍາ (IQ) ສູງຈະເປັນຄົນທີ່ຮັບຮູ້ຜູ້ອື່ນໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ ທ່ານ ທັບ (Taft, 1955) ພົບວ່າຜູ້ທີ່ມີລະດັບສະຕິ ປັນຍາຕໍ່າມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະຕັດສິນຜູ້ອື່ນບໍ່ຄ່ອຍຖືກຕ້ອງ, ແຕ່ຜູ້ທີ່ມີຄວາມສະຫຼຽວສະຫຼາດສູງກໍບໍ່ມີຫຼັກຖານ ຍັງຢືນໄດ້ວ່າຈະຮັບຮູ້ຜູ້ອື່ນໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ ເຖິງແມ່ນວ່າມີບາງຄົນພົບວ່າບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສະຫຼາດສູງເປັນຜູ້ ທີ່ສາມາດຮັບຮູ້ຜູ້ອື່ນໄດ້ຫຼາຍແງ່ຫຼາຍມຸມ ແຕ່ນັ້ນກໍບໍ່ໝາຍຄວາມວ່າຈະເປັນຜູ້ທີ່ສາມາດຮັບຮູ້ບຸກຄົນອື່ນສູງ.

2.2. ລັກສະນະປະຈຳຕົວຂອງຜູ້ຖືກຮັບຮູ້

ໃນການຮັບຮູ້ບຸກຄົນອື່ນ ຄົນເຮົາໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກລັກສະນະປະຈຳຕົວທີ່ສະແດງອອກມາຂອງ ບຸກຄົນນັ້ນເປັນຢ່າງຫຼາຍ ເປັນຕົ້ນວ່າ: ບຸກຄົນທີ່ເປັນຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ນັ້ນງາມ, ມີສະເໝີ, ມີຖານະຕໍາແໜ່ງທາງສັງຄົມສູງ ຫຼື ສະແດງກິລິຍາອາການບາງຢ່າງຕໍ່ຜູ້ຮັບຮູ້ ເຮັດໃຫ້ຮູ້ສຶກປະທັບໃຈ ໆລໆ ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ເຮັດໃຫ້ການຮັບ ຮູ້ບົດເບື້ອງໄປຈາກຄວາມເປັນຈິງໄດ້.

ບຸກຄົນທີ່ມີລັກສະນະເປັນແບບສະບັບ (Typical) ຫຼື ເປັນຕົວແທນຂອງກຸ່ມຢ່າງເດັ່ນຊັດກໍເຮັດ ໃຫ້ຜູ້ອື່ນມີທ່າອ່ຽງຈະຮັບຮູ້ເຂົາໄດ້ດີກວ່າບຸກຄົນທີ່ບໍ່ມີລັກສະນະທີ່ເປັນແບບສະບັບ ຫຼື ເປັນຕົວແທນຂອງ ກຸ່ມທາງສັງຄົມໃດໜຶ່ງ ຄວາມແນ່ນອນຊະນິດນີ້ເອີ້ນວ່າ: ຄວາມແນ່ນອນແບບພາບພົດ (Stereotype accuracy) ການຮັບຮູ້ເຖິງຖານະຕໍາແໜ່ງທາງສັງຄົມຂອງບຸກຄົນທີ່ຖືກຮັບຮູ້ ອາດຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ການ ຮັບຮູ້ໄດ້ ເພາະຕໍາແໜ່ງທາງສັງຄົມບົ່ງບອກເຖິງບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ສະເພາະບາງຢ່າງທີ່ບຸກຄົນນັ້ນດໍາເນີນຕໍາ ແໜ່ງນັ້ນສະແດງອອກມາ. ສະນັ້ນ ການຮັບຮູ້ເຖິງຖານະຕໍາແໜ່ງຂອງເຂົາຈະຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບເຂົາ ໄດ້ດີຂຶ້ນ ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມຍັງມີບາງກໍລະນີທີ່ການຮັບຮູ້ເຖິງຖານະ ແລະ ຕໍາແໜ່ງທາງສັງຄົມຂອງຜູ້ຖືກຮັບ ຮູ້ ອາດເຮັດໃຫ້ຜູ້ຮັບຮູ້ - ຮັບຮູ້ເຂົາຜິດໄປຈາກຄວາມເປັນຈິງໄດ້. ທ່ານ ວິວເຊິນ (Wilson, 1968) ໄດ້ທໍາ ການສຶກສາຜົນຂອງຖານະຕໍາແໜ່ງທາງສັງຄົມທີ່ມີຕໍ່ຄວາມຖືກຕ້ອງຂອງການຮັບຮູ້ ໂດຍເອົາບຸກຄົນໆໜຶ່ງ ເຂົ້າມາແນະນໍາຕົວໃຫ້ກຸ່ມຕົວຢ່າງ ເຊິ່ງເປັນນັກສຶກສາ 3 ກຸ່ມໃນເວລາຕ່າງກັນ ແລະ ໃນຖານະຕໍາແໜ່ງຕ່າງ ກັນ 3 ປະການຄື (ທັງໆທີ່ຜູ້ຖືກແນະນໍາເປັນຄົນໆດຽວກັນ) ໂດຍທໍາອິດແນະນໍາໃຫ້ກຸ່ມທີໜຶ່ງວ່າ: ບຸກຄົນນີ້ ເປັນນັກສຶກສາມະຫາວິທະຍາໄລ ແຄມບຣິດ, ກຸ່ມທີ 2 ແນະນໍາວ່າເປັນຜູ້ຊ່ວຍອາຈານ ແລະ ກຸ່ມທີ 3 ແນະ ນໍາວ່າເປັນຜູ້ສອນ ຫຼື ສາດສະດາຈານຂອງມະຫາວິທະຍາໄລ ແຄມບຣິດ (Cambridge) ແຫ່ງປະເທດອັງ ກິດ. ແຕ່ລະຄັ້ງທີ່ມີການແນະນໍາຕົວເປັນທີ່ຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ ເຂົາກໍຈະໃຫ້ນັກສຶກສາປະເມີນຜົນຄວາມສູງຂອງ ຜູ້ຊາຍຄົນນັ້ນ, ຜົນການສຶກສາພົບວ່າ: ເມື່ອຖານະທາງສັງຄົມສູງຂຶ້ນ, ກຸ່ມຕົວຢ່າງກໍຈະປະເມີນຄວາມສູງ ຂອງຊາຍຜູ້ນັ້ນຂຶ້ນໄປນໍາ (ທັງໆທີ່ເປັນຄົນໆດຽວກັນ) ຜົນການວິໄຈນີ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ: ການຮູ້ເຖິງຕໍາແໜ່ງ ຫຼື ຖານະທາງສັງຄົມມີຜົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມຂອງບຸກຄົນ.

ອີກດ້ານໜຶ່ງ ຖ້າຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ເປັນຄົນເປີດເຜີຍ, ກົງໄປກົງມາ ແລະ ເຕັມໃຈໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮັບຮູ້ຕົນຜູ້ທີ່ໄດ້ ພົບເຫັນກ່ຽວຂ້ອງກໍຈະສາມາດຮັບຮູ້ໄດ້ຢ່າງໃກ້ຄຽງຄວາມເປັນຈິງ ຫຼາຍກວ່າກໍລະນີທີ່ຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ມີການ ເຊື່ອງຊ້ອນ, ບົດບັງຄວາມຮູ້ສຶກນິກົດທີ່ແທ້ຈິງຂອງເຂົາ. ດ້ວຍເຫດໃດຄົນເຮົາຈຶ່ງມີຄວາມວິຕົກກັງວົນ ແລະ ຫຼີກລ່ຽງທີ່ຈະເປີດເຜີຍຕົວເອງໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮັບຮູ້? ທ່ານ ຮິມແມນສະເຕນ ແລະ ທ່ານ ຄິມຮອດ (Himmelstein & Kimbrough, 1963) ນັກຈິດຕະວິທະຍາຄລິນິກໄດ້ພົບວ່າ: ສາເຫດເບື້ອງໜຶ່ງທີ່ເຮັດ ໃຫ້ບຸກຄົນບໍ່ຍອມເປີດເຜີຍຕົວເອງໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮັບຮູ້ແມ່ນຄວາມວິຕົກກັງວົນ ແລະ ຄວາມຢ້ານກົວວ່າການຕັດ ສິນ (ຮັບຮູ້) ຈາກຜູ້ອື່ນຈະນໍາໄປສູ່ຄວາມຜິດຫວັງ, ເຈັບປວດ ແລະ ຄວາມບໍ່ນິຍົມຊົມຊອບທັງຫຼາຍກໍເປັນ ໄດ້.

ໃນບາງກໍລະນີອາດຈະມີບັນຫາຂອງ Halo Effect ເຂົ້າມາກ່ຽວຂ້ອງ, Halo Effect ແມ່ນລັກສະນະທີ່ດຶງດູດໃຈນັ້ນໄປກະທົບກັບລັກສະນະອື່ນ ເຊິ່ງໝາຍເຖິງອະຄະຕິທີ່ເຮັດໃຫ້ການຮັບຮູ້ບົດເບືອນໄປ ໂດຍບໍ່ຮູ້ຕົວ, ເມື່ອເຮົາໄດ້ມີຄວາມປະທັບໃຈຕໍ່ບຸກຄົນໜຶ່ງໂດຍສ່ວນລວມໄປໃນທິດທາງໃດທິດທາງໜຶ່ງ ແລ້ວ ເຮົາມັກຈະປະເມີນລັກສະນະ ຫຼືບຸກຄະລິກກະພາບສະເພາະເຊິ່ງເປັນສ່ວນຍ່ອຍດ້ານອື່ນໄປໃນທິດທາງດຽວກັນກັບຄວາມປະທັບໃຈຕໍ່ເຂົາທີ່ມີຢູ່ ເຊັ່ນ: ປະທັບໃຈວ່າເຂົາເປັນຄົນໜ້າຮັກ, ຍິ່ມແຍ້ມສະເໝີຈິ່ງ ຮັບຮູ້ວ່າເຂົາເປັນຄົນໃຈດີ, ມີເມດຕາ ຫຼື ປະທັບໃຈວ່າເຂົາຈອງຫອງຈິ່ງຮັບຮູ້ວ່າ ເຂົາເປັນຄົນບໍ່ມີມາລະຍາດ, ລົດນິຍົມຕໍ່ເປັນຕົ້ນ ທັງໆທີ່ໃນຄວາມເປັນຈິງເຂົາອາດຈະບໍ່ເປັນໄປດັ່ງທີ່ເຮົາຄິດກໍ່ໄດ້.

ນອກຈາກນັ້ນ ລັກສະນະທີ່ຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ສະແດງອອກມາອາດຈະຖືກກຳນົດມາຈາກບົດບາດທີ່ບຸກຄົນສະແດງຢູ່ ເຊັ່ນ: ເມື່ອເປັນພໍ່ກໍ່ຈະສະແດງບົດບາດຂອງພໍ່, ຂຶ້ນຫ້ອງສອນເປັນອາຈານກໍ່ຈະສະແດງບົດບາດຂອງອາຈານ ເປັນຕົ້ນ. ບົດບາດທີ່ເຂົາຈະສະແດງອອກກໍ່ຕ້ອງເປັນໄປຕາມຄວາມຄາດຫວັງຂອງຜູ້ຊົມ ຫຼື ຜູ້ທີ່ຕ້ອງມີຄວາມສຳພັນກ່ຽວຂ້ອງກັບການສະແດງບົດບາດຂອງເຂົາ ທ່ານ ມິດ ແລະ ທ່ານ ກັບແມນ (Mead & Goffman) ນັກສັງຄົມວິທະຍາຊື່ດັງອະທິບາຍວ່າ: ຄົນເຮົາມີໜ້າກາກຫຼາຍອັນ ແລະ ຄົນເຮົາ ຈະໃສ່ໜ້າກາກແຕ່ລະອັນໃຫ້ຜູ້ຊົມແຕ່ລະຄົນຫຼື ກຸ່ມຄົນຜິດແຜກແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມເໝາະສົມ (Harvey & Smith, 1972) ເຊັ່ນ: ໃນຕອນທີ່ສະແດງບົດບາດຂອງອາຈານ ເຂົາອາດຈະສວມໜ້າກາກສະແດງວ່າ ເປັນຄົນດຸໝັ່ນຂະຫຍັນເຮັດວຽກ, ທ່າທາງສະຫຼາດ ແລະ ສຸພາບ ເມື່ອກັບໄປເຮືອນເປັນພໍ່ເຮືອນ, ເຂົາອາດ ຈະສວມໜ້າກາກຂອງສາມີ ຫຼື ພໍ່ເຮືອນທີ່ຈື່ມເກັ່ງ ຫຼື ຜະເດັດການ ເປັນຕົ້ນ. ທ່ານ ກັບແມນເອງຈິ່ງກ່າວວ່າ: ຄົນເຮົານັ້ນພະຍາຍາມຈະວາງແຜນທີ່ຈະສະແດງອອກໄປໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮັບຮູ້ຕົນເອງໃນທິດທາງ ຫຼື ແບບຢ່າງທີ່ ຕົນຕ້ອງການເພື່ອທີ່ຕົນເອງຈະໄດ້ຄວບຄຸມພຶດຕິກຳການຕອບສະໜອງຂອງເຂົາທີ່ມີຕໍ່ເຮົາ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ການທີ່ນັກສຶກສາບາງຄົນສະແດງພຶດຕິກຳແບບອ່ອນນ້ອມຖ່ອມຕົນຕໍ່ອາຈານເພື່ອໃຫ້ອາຈານຮັບຮູ້ເຂົາໃນແງ່ ນັ້ນ ອາດຈະເປັນເພາະວ່າເຂົາຕ້ອງການໃຫ້ອາຈານສະແດງພຶດຕິກຳໃຫ້ຄວາມສົນໃຈຕໍ່ເຂົາ, ຍ້ອງຍໍ ແລະ ຈິ່ ເຂົາໄດ້, ຖ້າອາຈານສະແດງຕໍ່ເຂົາດັ່ງນີ້ແລ້ວ ໝາຍຄວາມວ່າພຶດຕິກຳຂອງອາຈານກໍ່ຍ່ອມເປັນໄປຕາມທີ່ເຂົາ ຕ້ອງການຈະໃຫ້ອາຈານສະແດງ.

ຈາກທິດສະດີ ແລະ ຕົວຢ່າງຂ້າງເທິງຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າ: ລັກສະນະປະຈຳຕົວຂອງຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ມີສ່ວນ ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຮັບຮູ້ເກີດການຮັບຮູ້ບຸກຄົນຜິດພ້ຽນຈາກຄວາມເປັນຈິງໄດ້.

2.3. ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເກີດການຮັບຮູ້

ສະພາບແວດລ້ອມຕ່າງໆທີ່ປະກອບການຮັບຮູ້ກໍ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ຄວາມຖືກຕ້ອງທາງການຮັບຮູ້ໄດ້ ທ່ານ ພູດ໌ກິນ (Pudorkin, 1954) ເປັນຜູ້ໜຶ່ງທີ່ສຶກສາເລື່ອງນີ້, ທ່ານໄດ້ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ທຳການທົດລອງ ກ່ຽວກັບອິດທິພົນຂອງສະຖານະການແວດລ້ອມທີ່ເກີດການຮັບຮູ້ຂອງບຸກຄົນ ໂດຍການສາຍຮູບພາບໃບໜ້າ ນັກສະແດງມີອາຊີບທີ່ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີໃນໝູ່ຄົນທົ່ວໄປ ໃຫ້ຜູ້ຮັບການທົດລອງເບິ່ງຮູບໃບໜ້ານັ້ນເປັນຮູບ ໃບໜ້າຮຽບໆ ບໍ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຈະມີອາລົມຫຍັງ. ການທົດລອງມີ 3 ສະພາບ ໃນສະພາບທຳອິດເຂົາ ສາຍຮູບໃບໜ້ານັກສະແດງມີອາຊີບຜູ້ນັ້ນປະກອບກັບພື້ນດ້ານຫຼັງເປັນຜູ້ສືບຜູ້ຍິງ ເຊິ່ງເປັນຮູບຖ່ວຍແກງ; ສະ ພາບທີ 2 ມີພື້ນດ້ານຫຼັງເປັນຮູບສືບຜູ້ຍິງນອນໃນໂລງສືບ ແລະ ສະພາບທີ 3 ມີພື້ນດ້ານຫຼັງເປັນຮູບເດັກຍິງ ກຳລັງຫຼິ້ນຕຸກກະຕາໝີ. ຈາກນັ້ນການທົດລອງຜົນປາກົດວ່າ: ໃນຮູບສະພາບທຳອິດຜູ້ຮັບການທົດລອງຮັບຮູ້ ວ່າເປັນໃບໜ້າທີ່ສະແດງເຖິງວ່າໃຊ້ແນວຄິດເຄັ່ງຂຶ້ນ,

ໃນຮູບສະພາບທີ 2 ຮັບຮູ້ວ່າເປັນໃບໜ້າທີ່ສະແດງເຖິງ ຄວາມໂສກເສົ້າ, ໃນຮູບສະພາບທີ 3 ຮັບຮູ້ວ່າເປັນໃບໜ້າທີ່ສະແດງເຖິງຄວາມສຸກ (ທັງໆທີ່ຮູບໃບໜ້າທຸກ ສະພາບເປັນຮູບໃບດຽວກັນ).

2.4. ຄວາມສໍາພັນລະຫວ່າງຜູ້ຮັບຮູ້ ແລະ ຜູ້ຖືກຮັບຮູ້

ການທີ່ຜູ້ຮັບຮູ້ ແລະ ຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ມີຄວາມສໍາພັນໃກ້ຊິດກັນ ຫຼື ມີປະຕິສໍາພັນທາງສັງຄົມຕໍ່ກັນ ເລື້ອຍໆ ຈະເຮັດໃຫ້ທັງສອງຝ່າຍຮັບຮູ້ ແລະ ປະເມີນກັນໄດ້ຢ່າງໃກ້ຄຽງຄວາມເປັນຈິງຫຼາຍກວ່າ, ກໍລະນີທີ່ ຜູ້ຮັບຮູ້ ແລະ ຜູ້ຖືກຮັບຮູ້ຢູ່ຫ່າງໄກກັນ, ບໍ່ໄດ້ເປັນສະມາຊິກກຸ່ມດຽວກັນ ຫຼື ມີປະຕິສໍາພັນທາງສັງຄົມຕໍ່ກັນ ໜ້ອຍຄັ້ງ ແຕ່ກໍ່ມີຂໍ້ສັງເກດວ່າ: ຄົນທີ່ມີຄວາມສໍາພັນໃກ້ຊິດສະໜິດສະໜີມກັນຫຼາຍມັກຈະມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະ ປະເມີນອີກຝ່າຍໜຶ່ງດ້ວຍອິດທິພົນຂອງການສະຫຼຸບວ່າ ຄົນອື່ນຄ້າຍຕົນເອງ ແລະ ຫຼາຍໆຄັ້ງກໍ່ຈະມີ Halo Effect ຫຼື ປະເມີນພຶດຕິກຳຂອງອີກຝ່າຍໜຶ່ງໃນທາງທີ່ດີດ້ວຍອິດທິພົນຂອງຄວາມຮູ້ສຶກຜູກພັນທີ່ມີຕໍ່ກັນ.

ບົດທີ 14

ອິດທິພົນທາງສັງຄົມ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ອະທິບາຍອິດທິພົນທາງສັງຄົມໄດ້.
- ຈຳແນກອິດທິພົນທາງສັງຄົມໄດ້.

ສັງຄົມ ຫຼື ກຸ່ມແຕ່ຈະຄົງຢູ່ໄດ້ເມື່ອສະມາຊິກມີທັດສະນະຄະຕິ, ຄ່ານິຍົມ ແລະ ການກະທຳໃນທາງ ທີ່ສອດຄ່ອງກັບກົດເກນ ແລະ ບັນທັດຖານຂອງກຸ່ມ. ເຖິງແມ່ນວ່າຕົວຈິງ, ບໍ່ແມ່ນສະມາຊິກທຸກຄົນຈະ ເຕັມໃຈປະຕິບັດຕົວຕາມຄວາມຮຽກຮ້ອງຂອງສັງຄົມ ແຕ່ຕ້ອງການໃຫ້ສັງຄົມຍອມຮັບຈຶ່ງຍອມເຮັດຕາມ ໆລໆ ປາກົດການດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນເນື່ອງມາຈາກອິດທິພົນທາງສັງຄົມນັ້ນ.

ໃນຊີວິດປະຈຳວັນ, ຄົນເຮົາມັກພະຍາຍາມທີ່ຈະໃຊ້ອິດທິພົນໃນການກະຕຸ້ນ ແລະ ຊັກຈູງໃຈເພື່ອ ປ່ຽນພຶດຕິກຳ ຫຼື ປ່ຽນຄວາມຄິດຂອງຄົນອື່ນ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດບາງສິ່ງບາງຢ່າງແກ່ຕົນເອງ ຫຼື ແກ່ຕົວຜູ້ທີ່ ຈະປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ ຫຼື ຄວາມຄິດນັ້ນ. ໃນວິຊາຈິດຕະຍາສັງຄົມນັ້ນມີຫົວຂໍ້ໂດຍສະເພາະສຳລັບສຶກສາ ເລື່ອງນີ້ຄື: “ອິດທິພົນທາງສັງຄົມ” ເຊິ່ງໝາຍເຖິງການກະທຳຂອງຄົນໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍຄົນເພື່ອທີ່ຈະປ່ຽນແປງ ພຶດຕິກຳ ຫຼື ຄວາມຄິດ, ຄວາມຮູ້ສຶກຂອງຄົນອື່ນ. ອິດທິພົນທາງສັງຄົມນີ້ສະແດງອອກມາໄດ້ຫຼາຍຮູບແບບ ແຕ່ທີ່ນິຍົມກ່າວເຖິງມີຢູ່ 4 ແບບຄື:

- ການຊັກຈູງໃຈ
- ການຄ້ອຍຕາມ
- ການຍອມຮັດຕາມຄຳຂໍ (ການຍິນຍອມ)
- ການເຊື່ອຟັງ

1. ການຊັກຈູງໃຈ.

ການຊັກຈູງໃຈໝາຍເຖິງການໃຊ້ການສື່ສານ ເພື່ອປະໂຫຍດສະເພາະໃນການປ່ຽນແປງໃຈ ຫຼື ຄວາມຄິດ, ຄວາມເຊື່ອຂອງບຸກຄົນຕະຫຼອດໄປຈົນເຖິງການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳຂອງຄົນອີກດ້ວຍ.ຜູ້ໄປຊັກ ຈູງໃຈຄົນອື່ນຕ້ອງພະຍາຍາມຢ່າງຍິ່ງທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ຂໍ້ຄິດ ຫຼື ຂໍ້ໂຕແຍ່ງທີ່ສະເໜີໄປມີເຫດຜົນທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື ທີ່ສຸດ ແຕ່ມັກຈະເຊື່ອງຊ່ອນຄວາມບໍ່ຖືກຕ້ອງບາງຢ່າງເອົາໄວ້ອີກດ້ວຍ.

ການຊັກຈູງໃຈເປັນວິທີການໃຊ້ອິດທິພົນຕໍ່ບຸກຄົນອື່ນແບບງ່າຍທີ່ສຸດ ແລະ ເຮົາໄດ້ພົບເລື້ອຍທີ່ສຸດ ເຊິ່ງໃນແຕ່ລະວັນເຮົາຈະໄດ້ພົບເຫັນຢູ່ສະເໝີບໍ່ວ່າຈະເປັນການທີ່ພໍ່ແມ່ຊັກຈູງໃຈລູກ, ຄູ່ຊັກຈູງໃຈນັກ ຮຽນ, ຫົວໜ້າຊັກຈູງໃຈລູກນ້ອງ, ໜັງສືພິມຊັກຈູງໃຈຄົນອານ ໆລໆ ເປັນຕົ້ນ. ບາງຄັ້ງກໍ່ເຮັດໄດ້ສຳເລັດບາງຄັ້ງກໍ່ ລົ້ມເຫຼວ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ສຶກສາວິທີການຊັກຈູງໃຈແລ້ວສຳເລັດວ່າມີອົງປະກອບທີ່ສຳຄັນ 2 ປະ ການຄື: (Paulus, Seta & Baron, 1996, 19175).

1.1. ຄຸນລັກສະນະຂອງຜູ້ຊັກຈູງໃຈ.

ໃນການຮວບຮວມຜົນວິໄຈຕ່າງໆຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມພົບວ່າ ຜູ້ສື່ສານທີ່ມີຄຸນລັກສະນະ ມີສະໄໝ, ໝາຍເຖິງມີຮູບຮ່າງໜ້າຕາດີ, ກິລິຍາການໜ້າຊື່ນຊົມ, ແຕ່ງຕົວດີ, ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຟັງເກີດຄວາມ ມັກ ແລະ ມີທ່າອ່ຽງຈະຊັກຈູງໃຈຜູ້ຟັງໄດ້ດີກວ່າ.

1.2. ເນື້ອໃນຂອງຂໍ້ສະເໜີ

ຜົນຈາກການວິໄຈຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາ ສາມາດສະຫຼຸບໃຫ້ເປັນຫຼັກປະຕິບັດສໍາລັບຕາມການຊັກ ຈູງໃຈໃຫ້ມີປະສິດທິພາບໄດ້ເປັນຂໍ້ສໍາຄັນດັ່ງນີ້:

1). ຄວນສະເໜີເນື້ອຫາໃນການຊັກຈູງໃຈໃຫ້ເປັນແບບມີຂໍ້ສະເໜີ ເຊິ່ງເຮົາຕ້ອງໃຊ້ເຫດຜົນສະໜັບ ສະໜູນ ແລະ ອີກດ້ານໜຶ່ງເຊິ່ງເຮົາບໍ່ຕ້ອງການ, ເຮົາຕ້ອງໃຫ້ເຫດຜົນສະໜັບສະໜູນຄືກັນ ແຕ່ເຮົາຈະສະເໜີຂໍ້ຂັດແຍ່ງເຫດຜົນສະໜັບສະໜູນດັ່ງກ່າວໄປພ້ອມເຊັ່ນ: ພະນັກງານຂາຍສິນຄ້າຈະຕ້ອງພະຍາຍາມ ສະເໜີເຫດຜົນທີ່ສະໜັບສະໜູນວ່າເປັນຫຍັງຈຶ່ງຄວນຈະຊື້ສິນຄ້າຂອງເຂົາດ້ານໜຶ່ງ, ແຕ່ອີກດ້ານໜຶ່ງກໍ ຕ້ອງໄດ້ແຍ່ງວ່າເຫດຜົນຂອງສິນຄ້າຄູ່ແຂ່ງນັ້ນບໍ່ດີແນວໃດ ຈຶ່ງສົມຄວນຂະໃຊ້ສິນຄ້າຮອງເຂົາແທນທີ່ຈະ ໄປໃຊ້ສິນຄ້າຂອງຄູ່ແຂ່ງ.

2). ຄວນເຮັດໃຫ້ຂໍ້ສະເໜີຂອງເຮົາເປັນສິ່ງທີ່ກະຕຸ້ນອາລົມໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ອາລົມຢ້ານກົວ ຫຼື ກັງວົນເຊັ່ນ: ໃຫ້ຮູ້ວ່າເມື່ອບໍ່ເຮັດຕາມຂໍ້ສະເໜີຂອງເຮົາແລ້ວສິ່ງທີ່ບໍ່ດີຫຍັງແດ່ຈະເກີດຂຶ້ນກັບເຂົາ ແລະ ຖ້າຕັດສິນໃຈຈະຮັບຂໍ້ສະເໜີທີ່ເຮົາຊັກຈູງໃຈເຮົາຈະແນະນຳໃຫ້ເຂົາເຮັດຫຍັງແດ່. ແຕ່ຢ່າຄູ່ໃຫ້ຢ້ານກົວຈົນ ເກີນໄປຈະເປັນການໃຫ້ເກີດອາລົມຢ້ານກົວຈົນບໍ່ຮັບການສື່ສານ. ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ: ຜູ້ຂຽນເຄີຍເຫັນປ້ານນີ້ ທັດສະການຕໍ່ຕ້ານໂລກເອດໃນສະຖາບັນການສຶກສາແຫ່ງໜຶ່ງ ສະເໜີພາບໜ້າຢ້ານ ກົວຂອງຜູ້ປ່ວຍໂລກ ເອດ ຮວມທັງມີພາບສະແດງໃຫ້ເຫັນອະໄວຍະວະເພດຂອງທັງຊາຍ ແລະ ຍິງ. ພາບອະໄວຍະວະເພດທີ່ ບໍ່ໜ້າເບິ່ງນີ້ເຮັດໃຫ້ນັກສຶກສາ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງນັກສຶກສາຍິງບໍ່ກ້າຢືນ ອ່ານສານທີ່ສະເໜີແນວມາ ກັບພາບ, ໄດ້ແຕ່ເບິ່ງພາບບົດໜຶ່ງແລ້ວຮີບຢ່າງອອກຈາກບໍລິເວນນັ້ນໄປໃນທີ່ສຸດ, ການຊັກຈູງໃຈກໍບໍ່ໄດ້ ຜົນເພາະວ່າບໍ່ມີໃຜເຂົ້າໃຈສານເນື່ອງຈາກບໍ່ໄດ້ອ່ານ.

3). ຕ້ອງພະຍາຍາມທີ່ຈະສື່ສານໄປໃນລະດັບທີ່ຮັບສານເຂົ້າໃຈ, ໃຊ້ພາສາ ແລະ ວິຊາການທີ່ຢູ່ໃນ ລະດັບທີ່ຈະເຂົ້າກັບປະສົບການຂອງຜູ້ຮັບການຊັກຈູງໃຈໄດ້ ຖ້າສູ່ບໍ່ດັ່ງນັ້ນ, ເຂົາເຈົ້າຈະບໍ່ເຂົ້າໃຈ ແລະ ການ ຊັກຈູງໃຈກໍຈະໝົດປະສິດທິພາບໄປໃນທັນທີ ຫຼື ບາງຄັ້ງ, ຊ້າບໍ່ໜ້າອາດຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ຮັບການຈູງໃຈເກີດ ອາລົມຕໍ່ຕ້ານ, ບໍ່ຮັບສານທີ່ເຂົາເຂົ້າໃຈດີ.

4). ຄວນເຮັດໃຫ້ຂໍ້ສະເໜີຂອງເຮົາບໍ່ຫ່າງໄກຈົນເປັນຄົນລະຂ້ວນກັບຄວາມຄິດເຫັນຂອງເຈົ້າເພາະ ຄົນເຮົາມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະປະຕິເສດສິ່ງທີ່ເປັນຄົນລະຂ້ວນທັນທີທີ່ໄດ້ຮັບຟັງ ຈຶ່ງສະເໜີໃຫ້ເປັນຄວາມເຫັນກາງໆ “ໄວ້ກ່ອນ ເຊິ່ງແມ່ນວ່າຈະເປັນຄວາມເຫັນທີ່ແຕກຕ່າງຈາກເຂົາເຈົ້າຄືກັນ ແຕ່ເຂົາພໍຮັບໄດ້” ແຕ່ແລ້ວ ຄ່ອຍຊັກຈູງເຂົາໄປສູ່ຂໍ້ສະເໜີທີ່ແຕກຕ່າງຫຼາຍຂຶ້ນໄປເລື້ອຍໆຄືໃຫ້ເວົ້າຈາກຜູ້ທີ່ມີຈຸດຢືນກົງກັນຂ້າມກັບ ຕົນເອງດ້ວຍເລື່ອງທີ່ຄິດເຫັນຄືກັນກ່ອນ, ຕໍ່ມາເມື່ອມີຄວາມສຳພັນທີ່ດີເກີດຂຶ້ນແລ້ວຈຶ່ງ ຄ່ອຍໃຊ້ເວລາເທື່ອ ລະໜ້ອຍສະ ເໜີທີ່ແຕກຕ່າງໄປຈາກຈຸດຢືນຂອງຜູ້ຮັບການຊັກຈູງໃຈ.

2. ການຄ້ອຍຕາມ.

ການຄ້ອຍຕາມເກີດຂຶ້ນໃນສະຖານະການທີ່ບຸກຄົນປ່ຽນພຶດຕິກຳຂອງຕົນເອງໃຫ້ກັບມາດຕະຖານ ຫຼື ຄວາມເຊື່ອເຊິ່ງເປັນທີ່ຍອມຮັບກັນທົ່ວໄປ ຫຼື ຈະກ່າວໃຫ້ເຂົ້າກັບບັນທັດຖານຂອງກຸ່ມກໍໄດ້ ປັດໄຈສໍາຄັນທີ່ ເຮັດ

ໃຫ້ເກີດການຄ້ອຍຕາມນັ້ນແມ່ນແຮງກົດດັນຈາກກຸ່ມ ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ຈາກຕົວຢ່າງການທີ່ເດັກໄວ້ລຸ່ນມັກ ຈະຕ້ອງຄ້ອຍຕາມກຸ່ມໝູ່ເພື່ອນຂອງຕົນເປັນຢ່າງຫຼາຍ, ຍິ່ງກຸ່ມໝູ່ເພື່ອນມີຄວາມຄິດຄືກັນຫຼາຍເທົ່າໃດຍິ່ງ ມີອິດທິພົນເຮັດໃຫ້ຄົນໃນກຸ່ມເຮັດໃຫ້ຄົນໃນກຸ່ມນັ້ນຕ້ອງຄິດຄ້ອຍຕາມຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ.

2.1. ຄວາມໝາຍການຄ້ອຍຕາມ.

ທ່ານ ເບວກິນ ແລະ ທ່ານ ສະກາຍເດວ (Belkin & Skydell, 1979, 445484) ອະທິບາຍວ່າ ການຄ້ອຍຕາມເປັນທາງອ່ຽງທີ່ບຸກຄົນຈະປັບພຶດຕິກຳຂອງຕົນໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບພຶດຕິກຳຂອງຄົນອື່ນໆໃນກຸ່ມ ຫຼືຍິນຍອມເຮັດຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງກຸ່ມ.

ຈາກນິຍາມຂ້າງເທິງເຮົາພໍສະຫຼຸບໄດ້ວ່າການຄ້ອຍຕາມໝາຍເຖິງ ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາທີ່ໄດ້ຮັບ ອິດທິພົນຈາກກຸ່ມ ແລະ ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະປະພຶດປະຕິບັດຕາມກົດເກນຂອງກຸ່ມ.

2.2. ປະເພດຂອງການຄ້ອຍຕາມ.

ພຶດຕິກຳການຄ້ອຍຕາມກໍ່ຄ້າຍຄືກັນກັບພຶດຕິກຳຊ່ວຍເຫຼືອສັງຄົມ ແລະ ພຶດຕິກຳການລອກແບບ, ການຄ້ອຍຕາມເປັນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການທີ່ມີອິດທິພົນລະຫວ່າງບຸກຄົນໃນສັງຄົມ ແລະ ລັກສະນະ ຂອງການມີອິດທິພົນຕໍ່ກັນແຕກຕ່າງກັນໄປ. ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມໄດ້ແບ່ງການຄ້ອຍຕາມອອກເປັນ 2 ປະເພດຄື: ການຄ້ອຍຕາມໂດຍບັນທັດຖານ ແລະ ການຄ້ອຍຕາມໂດຍຂ່າວສານ.

1). ການຄ້ອຍຕາມໂດຍບັນທັດຖານ.

ການຄ້ອຍຕາມໂດຍບັນທັດຖານເກີດຂຶ້ນເມື່ອບຸກຄົນຍອມອ່ຽງຕາມບຸກຄົນອື່ນ ເພາະເຂົາໜຶ່ງທີ່ ຈະດຳເນີນພຶດຕິກຳສອດຄ່ອງກັບບຸກຄົນອື່ນໃນກຸ່ມ ແລະ ຕ້ອງການທີ່ຫຼີກລ່ຽງການຝ່າຝືນຄວາມຄາດຫວັງ ທີ່ບຸກຄົນອື່ນມີຕໍ່ເຂົາ, ເປັນພຶດຕິກຳທີ່ສິ້ນສຸດໃນຕົວເອງ ເນື່ອງຈາກເຂົາຍອມຮັບສະພາບນັ້ນ.

2). ການຄ້ອຍຕາມໂດຍຂ່າວສານ.

ການຄ້ອຍຕາມໂດຍຂ່າວສານເກີດຂຶ້ນ ເມື່ອບຸກຄົນຍອມຮັບອິດທິພົນຂອງບຸກຄົນອື່ນ ເພາະການ ຄ້ອຍຕາມນັ້ນເຮັດໃຫ້ໄດ້ຮັບຂ່າວສານ ແລະ ແນວທາງທີ່ນຳໄປສູ່ຈຸດມຸ່ງໝາຍປາຍທາງອື່ນໆ. ທີ່ບຸກຄົນ ນັ້ນຕາມຕ້ອງການໄດ້ ອີງໃສ່ແນວຄິດຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມເຫຼົ່ານີ້, ມັນສອດຄ່ອງກັບແນວຄິດຂອງ ທ່ານ ພິດສະຕິງເກີ ເຊິ່ງແມ່ນນັກ ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມອີກທ່ານໜຶ່ງເວົ້າວ່າ: “ຄວາມຈິງທາງສັງຄົມ” ໃນ ຄວາມໝາຍທີ່ບຸກຄົນຕ້ອງການສະແຫວງຫາຂ່າວສານ ຫຼື ຄວາມຮູ້ໂດຍການອ່ຽງຕາມບຸກຄົນອື່ນທີ່ມີຄວາມ ຮູ້ເໝືອດຳວ່າ “ຄວາມຈິງທາງສັງຄົມ” ນີ້ທຽບໄດ້ກັບຄຳວ່າການຄ້ອຍຕາມໂດຍຂ່າວສານ. ອີກຄຳໜຶ່ງທີ່ ທ່ານ ພິດສະຕິງເກີ ຍັງເວົ້າອີກວ່າ “ກຸ່ມເຄື່ອນທີ່” ເຊິ່ງເປັນເລື່ອງຂອງການສະແຫວງຫາຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ ໃນກຸ່ມ ທຽບໄດ້ກັບຄຳວ່າການຄ້ອຍຕາມໂດຍບັນທັດຖານ.

ພຶດຕິກຳຄ້ອຍຕາມຍັງຂຶ້ນຢູ່ກັບສະພາບ ແລະ ເປົ້າໝາຍອື່ນໆຫຼາຍ ເຊັ່ນ: ຄ້ອຍຕາມກັນໂດຍຂ່າວ ສານ, ບຸກຄົນມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະຄ້ອຍຕາມບຸກຄົນອື່ນທີ່ເຂົາເຈົ້າເຊື່ອວ່າມີຄວາມຮູ້ ຫຼື ມີຄຸນສົມບັດຄົບຖ້ວນໃນ ການເຮັດກິດຈະກຳສະເພາະ ນອກຈາກນັ້ນ, ການໃຫ້ຂ່າວສານແກ່ບຸກຄົນວ່າ ຜູ້ທີ່ຈະມີອິດທິພົນເໝືອດເຂົາ ນັ້ນເປັນຜູ້ທີ່ປະສົບຜົນສຳເລັດໃນການງານທີ່ເຂົາເຈົ້າເຮັດມີທ່າອ່ຽງ ຄ້ອຍຕາມຫຼາຍຂຶ້ນ, ສ່ວນໃນເລື່ອງການ ຄ້ອຍຕາມໂດຍບັນທັດຖານ ບຸກຄົນມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະຄ້ອຍຕາມຜູ້ທີ່ເຂົາເຈົ້າເຊື່ອວ່າມີຄຸນສົມບັດເປັນການສ່ວນຕົວ ຫຼື ຄ້ອຍຕາມກຸ່ມທີ່ເຂົາຕ້ອງການຈະເຂົ້າໄປເປັນສະມາຊິກ.

ໃນສະພາບການທີ່ຊັດເຈນ, ບໍ່ຫຍຸ້ງຍາກສັບສົນ ແລະ ກຳນົດໃຫ້ມີການສະແດງການຄ້ອຍຕາມຢ່າງເປີດເຜີຍພົບຈະຊ່ວຍເພີ່ມທ່ວງໃຫ້ມີການຄ້ອຍຕາມໂດຍບັນທຶກຖານຫຼຸດລົງແຕ່ພຶດຕິກຳຄ້ອຍຕາມໂດຍຂ່າວສານພັດເພີ່ມຂຶ້ນ.

2.3. ການຄ້ອຍຕາມ, ການເປັນອິດສະຫຼະ ແລະ ການຕໍ່ຕ້ານ.

ການຄ້ອຍຕາມເກີດຂຶ້ນເມື່ອບຸກຄົນມີຄວາມຮູ້ສຶກໄວຕໍ່ບັນທຶກຖານ ຫຼືຄວາມຄາດຫວັງຂອງຜູ້ອື່ນ ໃນກຸ່ມ ແລະ ພະຍາຍາມປະຕິບັດຕາມກົດເກນ ແລະ ຄວາມຄາດຫວັງຂອງກຸ່ມ.

ໃນສັງຄົມ, ນອກຈາກຈະມີບຸກຄົນທີ່ຄ້ອຍຕາມ, ຍອມຮັບອິດທິພົນຂອງຜູ້ອື່ນແລ້ວ ຍັງມີກຸ່ມຄົນໜຶ່ງ ທີ່ປະຕິເສດອິດທິພົນຂອງຜູ້ອື່ນ ຫຼື ເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງວ່າ ບໍ່ຍອມຄ້ອຍຕາມເຊິ່ງເຮົາຈະພົບເຫັນຢູ່ສະເໝີ ໃນ ກຸ່ມພວກທີ່ບໍ່ຍອມຄ້ອຍຕາມນີ້ຍັງແບ່ງອອກເປັນ 2 ປະເພດຄື:

ປະເພດທຳອິດ ເປັນພວກທີ່ເປັນຕົວຂອງຕົວເອງເຊິ່ງວ່າຈະບໍ່ຄ້ອຍຕາມ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ຕໍ່ຕ້ານ ແລະ ຊຸກ ດັນຕົນເອງອອກຈາກກຸ່ມ, ຄົງທຳຕົວຢູ່ໃນແບບບໍ່ຫຍຸ້ງຍາກກ່ຽວກັບໃຜ ແລະ ໃຜກໍ່ຢາມາຫຍຸ້ງກ່ຽວກັບເຮົາ ເພິ່ນຍັງເອີ້ນກຸ່ມຄົນນີ້ວ່າ “ກຸ່ມຄົນອິດສະຫຼະ”.

ປະເພດທີສອງ ບໍ່ຄ້ອຍຕາມແລ້ວຍັງຕໍ່ຕ້ານອີກດ້ວຍເອີ້ນວ່າ “ກຸ່ມຕໍ່ຕ້ານການຄ້ອຍຕາມ” ເຊິ່ງໄດ້ ແກ່: ຄົນທີ່ມັກຕໍ່ສູ້ກັບກົດເກນ, ກະຕິກາຂອງກຸ່ມ.

2.4. ປັດໄຈທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຄ້ອຍຕາມ.

ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ໄດ້ພະຍາຍາມສຶກສາວິໄຈເລື່ອງການຄ້ອຍຕາມຢ່າງຫຼາຍ ເພື່ອຫາຄຳ ຕອບໃຫ້ແກ່ຄຳຖາມທີ່ວ່າມີປັດໄຈໃດແດ່ທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຄ້ອຍຕາມ, ເກີດໄດ້ແນວໃດເຊິ່ງຜົນສະຫຼຸບ ການວິໄຈປາກົດດັ່ງນີ້:

1) ກຸ່ມອ້າງອີງກັບການຄ້ອຍຕາມ.

ຄົນເຮົາທຸກຄົນບໍ່ມີຜູ້ໃດຢາກຈະຄ້ອຍຕາມຄົນອື່ນໝົດທຸກຢ່າງ ເຊັ່ນ: ຄົນທີ່ເປັນຄູ່ຢູ່ຕາມໝູ່ບ້ານ ໄດ້ອ່ານໜັງສືພົບພົບວ່າ ດາລານັກສະແດງທີ່ຕົນມັກໄປອອກກຳລັງກາຍດ້ວຍການຕີກັອບ ການປະຕິບັດ ເຊັ່ນນີ້ຂອງດາລານັກສະແດງບໍ່ໄດ້ມີອິດທິພົນເຮັດໃຫ້ຄູ່ຄົນນີ້ຄ້ອຍຕາມໄດ້ ຫຼື ນັກສຶກສາໄດ້ເຄີຍພົບເຄີຍ ເຫັນຈາກວາລະສານອັບເດດວ່າ ນັກທຸລະກິດເຂົາແຕ່ງຕົວແນວໃດ ສິ່ງນີ້ຍອມບໍ່ມີຜົນຕໍ່ນັກສຶກສາໃຫ້ຄ້ອຍຕາມ ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເປັນແນວນີ້? ຍ້ອນວ່າຄົນເຮົາຈະຄ້ອຍຕາມກັບກຸ່ມອ້າງອີງຂອງເຮົາເທົ່ານັ້ນ.

ກຸ່ມອ້າງອີງໝາຍເຖິງ ກຸ່ມທີ່ເຮົາຄິດວ່າເຮົາກໍ່ຄືກັບເຂົາ ຫຼື ເຮົາຢາກຈະເປັນຄືເຂົາ ເຫຼົ່ານັ້ນໃນຄຸນ ລັກສະນະ ບາງປະການ ເຊິ່ງອາດຈະເປັນທັດສະນະຄະຕິ, ຄຳນິຍົມ, ຄວາມເຊື່ອ ຫຼື ພຶດຕິກຳທີ່ສະແດງ ອອກມາກໍ່ເປັນໄດ້.

2) ຂະໜາດຂອງກຸ່ມກັບການຄ້ອຍຕາມ.

ຖ້າຈະໃຫ້ຄາດການລ່ວງໜ້າ, ເຮົາຈະຕ້ອງພະຍາຍາມກ່ອນວ່າ ຄົນເຮົາຈະຄ້ອຍຕາມເປັນໃນກໍ ລະນີທີ່ກຸ່ມອ້າງອີງມີຈຳນວນຄົນຫຼາຍ, ຍິ່ງກຸ່ມຂະໜາດໃຫຍ່ຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່າໃດກໍ່ຄວນຈະມີອິດທິພົນເຮັດໃຫ້ ຄົນເຮົາຕ້ອງຄ້ອຍຕາມຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຜົນການວິໄຈຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມພົບວ່າບໍ່ເປັນໄປຢ່າງ ທີ່ກ່າວການຄ້ອຍຕາມອາດຈະເກີດຫຼາຍຂຶ້ນເລື້ອຍໆ. ຕາມຈຳນວນຄົນທີ່ເພີ່ມໃນກຸ່ມກາງແຕ່ຈະມີຈຸດໜຶ່ງ ເຊິ່ງເປັນຈຸດອ່ອນຕົວ, ພາຍຫຼັງຈາກຈຸດນີ້ໄປການຄ້ອຍຕາມຈະລົດໜ້ອຍລົງ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະເພີ່ມຈຳນວນ ຂຶ້ນມາໃນກຸ່ມເພື່ອສ້າງແຮງກົດດັນໃຫ້ຫຼາຍ

ຂຶ້ນກໍ່ຕາມພົບວ່າ ກຸ່ມທີ່ມີຂະໜາດ 3-5 ຄົນຈະເປັນຂະໜາດ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຄົນໃນກຸ່ມເກີດການຄ້ອຍຕາມສູງທີ່ສຸດ, ຖ້າມີຄົນໃນກຸ່ມເກີນກວ່ານີ້ແລ້ວປະລິມານການຄ້ອຍຕາມ ຈະຫຼຸດລົງໄປ.

ນັກຈິດຕະວິທະຍາບາງທ່ານ ເຊັ່ນ: ທ່ານ ວິວເດີ (Wilder , 1977) ອະທິບາຍວ່າຈຳນວນຄົນບໍ່ ແມ່ນປັດໄຈສຳຄັນທີ່ເຮັດໃຫ້ຄົນໃນກຸ່ມເກີດການຄ້ອຍຕາມ, ຈຳນວນກຸ່ມ ຫຼື ບຸກຄົນທີ່ສະແດງ ຕົນເອງວ່າ ກະທຳພຶດຕິກຳ ອອກໄປຢ່າງອິດສະຫຼະຕ່າງຫາກທີ່ມີອິດທິພົນເຮັດໃຫ້ເກີດການຄ້ອຍຕາມຫຼາຍຂຶ້ນເພິ່ນໄດ້ ທົດລອງນຳເອົາຜູ້ເຂົ້າ ຮ່ວມການທົດລອງມາອ່ານຄະດີທີ່ເດັກຖືກນຳຮ້ອນລວກຈາກເຄື່ອງທຳຄວາມຮ້ອຍ ໂດຍແບ່ງປັນ 3 ເງື່ອນໄຂ ຜູ້ເຂົ້າ ຮ່ວມການທົດລອງໃນເງື່ອນໄຂຄວບຄຸມອ່ານຄະດີແລ້ວ ໃຫ້ຕອບວ່າຜູ້ ໃດຄວນຮັບຜິດຊອບ (ລະຫວ່າງມານດາ ຂອງເດັກກັບຜູ້ຜະລິດເຄື່ອງດັ່ງກ່າວ) ເງື່ອນໄຂທີສອງອ່ານແລ້ວ ໃຫ້ຟັງເທັບແລ້ວການອະພິປາຍຂອງຄົນອື່ນມີ ຈຳນວນ 4 ຄົນ, ເຊິ່ງເປັນກຸ່ມດຽວກັນ ແລະ ເງື່ອນໄຂທີ ສາມ ອ່ານຄະດີແລ້ວຟັງເທັບຂອງ 4 ຄົນຄືກັນ ແຕ່ແບ່ງ ເປັນ 2 ກຸ່ມ, ກຸ່ມລະ 2 ຄົນ.ຜູ້ອະພິປາຍທຸກ ຄົນລະບຸວ່າເປັນຄວາມຜິດຂອງມານດາຂອງເດັກ ຜົນການທົດລອງ ປາກົດວ່າຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການທົດລອງໃນ ເງື່ອນໄຂທີສາມ (ເຊິ່ງໄດ້ຟັງເທັບການອະພິປາຍຂອງຄົນ 2 ກຸ່ມ) ຄ້ອຍຕາມ ຫຼາຍກວ່າຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການ ທົດລອງໃນເງື່ອນໄຂອື່ນເຊິ່ງມີຈຳນວນຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມຫຼາຍກວ່າ.

ສະນັ້ນ, ສະລຸບໄດ້ວ່າຈຳນວນຄົນໃນກຸ່ມທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດການຄ້ອຍຕາມບໍ່ສຳຄັນເທົ່າກັບຈຳນວນ ຄົນຫຼື ກຸ່ມທີ່ໄດ້ ສະແດງໃຫ້ບຸກຄົນເຫັນວ່າພຶດຕິກຳຂອງເຂົາເປັນອິດສະຫຼະເພາະຈຳນວນຄົນທີ່ມີຫຼາຍ ແລະ ທຸກຄົນເຮັດ ຢ່າງດຽວກັນອາດຈະເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນເກີດຄວາມຄິດວ່າເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນກຳລັງຈຳຮວມຕົວກັນເພື່ອກົດ ດັນເຮົາຈຶ່ງເກີດ ການຕໍ່ຕ້ານຂຶ້ນມາແທນທີ່ຈະຄ້ອຍຕາມ.

3). ພັນທະມິດກັບການຄ້ອຍຕາມ.

ລະຫວ່າງທີ່ຄົນກຳລັງຈະເຮັດຈະຕັດສິນໃຈວ່າຈະຄ້ອຍຕາມດີ ຫຼື ບໍ່, ຖ້າເຂົາຮັບຮູ້ວ່າຍັງມີຄົນອື່ນ ອີກຢ່າງ ໜ້ອຍກໍ່ 1 ຄົນ, ທີ່ຄິດຄືກັນກັບເຂົາເຊິ່ງບໍ່ຄືຄົນອື່ນໃນກຸ່ມ ການມີຄົນຄິດຄືກັນກັບເຂົາຂຶ້ນມາຈະ ເຮັດໃຫ້ການຄ້ອຍ ຕາມຂອງເຂົາຫຼຸດລົງ ຫຼື ບໍ່, ຄຳຕອບນີ້ທີ່ໄດ້ຈາກຜົນການທົດລອງຂອງນັກຈິດຕະວິທະຍາ ສັງຄົມຄືຫຼຸດລົງ.

4). ການແລກປ່ຽນທາງສັງຄົມກັບການຄ້ອຍຕາມ.

ຫຼັກການທາງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ທີ່ສຳຄັນຫຼາຍຢ່າງໜຶ່ງຄື ທົດສະດີການແລກປ່ຽນທາງສັງຄົມ ເຊິ່ງຈະ ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ການທີ່ຄົນເຮົາຈະມີປະຕິສຳພັນຕໍ່ກັນນັ້ນ, ຄົນເຮົາຈະຄິດເຖິງການລົງທຶນ ແລະ ຜົນ ຕອບແທນຈາກ ການປະຕິສຳພັນນັ້ນ ພ້ອມນັ້ນກໍ່ໝາຍຄວາມວ່າ: ຖ້າ ທ້າວ ສົມຊາຍ ຈະຜູກມົດກັບ ທ້າວ ສົມ, ການຄົບຫາ ສະມາຄົມກັນຈະຕ້ອງມີທັງຕົນເອງເປັນຝ່າຍໃຫ້ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຮັບກັບຄືນມາອີກ ດ້ວຍຜົນທີ່ຮັບຄືນມາຈະເປັນແຮງ ເສີມໃຫ້ກັບການຄົບກັນຕໍ່ໄປອີກ ແລະ ໃນສັງຄົມມະນຸດນັ້ນແຮງເສີມທີ່ ສຳຄັນຢ່າງໜຶ່ງສຳລັບພຶດຕິກຳມະນຸດກໍ່ ແມ່ນການໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຈາກຜູ້ອື່ນໃນສັງຄົມ ຫຼື ໃນກຸ່ມ ຣໍແລນເດີ (Hollander, 1976, 484) ທ່ານໄດ້ ກ່າວວ່າ “ການຄ້ອຍຕາມເປັນການແລກປ່ຽນເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ ຮັບການຍອມຮັບ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນຈາກຄົນ ອື່ນ.

5). ວັດທະນະທຳມີອິດທິພົນຕໍ່ການຄ້ອຍຕາມ.

ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມໃນຫຼາຍປະເທດ ໄດ້ທຳການວິໄຈປຽບທຽບພຶດຕິກຳການຄ້ອຍຕາມຂ້າມ ວັດທະນະທຳ ດ້ວຍຄວາມເຊື່ອວ່າການທີ່ຄົນເຮົາໄດ້ຮັບການລ້ຽງດູມາໃນວັດທະນະທຳທີ່ຕ່າງກັນຍ່ອມມີ ຜົນ ກະທົບຕໍ່ພຶດຕິກຳການຄ້ອຍຕາມຢ່າງແນ່ນອນ ຜົນການວິໄຈໂດຍສະຫຼຸບເປັນເຊັ່ນນັ້ນແທ້ຈິງຄືສັງຄົມໃດ ຫຼື ປະເທດ

ໃດທີ່ມີວັດທະນະທຳເປັນແບບເນັ້ນຄວາມເປັນສ່ວນບຸກຄົນກໍ່ຈະມີການຄ້ອຍຕາມຄົນອື່ນໜ້ອຍ ກວ່າຄົນໃນສັງຄົມ ທີ່ເນັ້ນການຮ່ວມໝູ່ພວກບໍ່ ວ່າການວິໄຈນັ້ນຈະໃຊ້ວິທີການວິໄຈແບບໃດກໍ່ໄດ້ຜົນແບບນັ້ນ ເຊັ່ນ: ໃຊ້ວິທີການແບບ ຂອງ ທ່ານ ແອັດ ໄປໃຊ້ປຽບທຽບລະຫວ່າງ: ຊາວນ້ອກແວ ກັບ ຊາວຝຣັ່ງ “ພົບວ່າ ຊາວນ້ອກແວ ຄ້ອຍຕາມຫຼາຍ ກວ່າຊາວ ຝຣັ່ງ ເພາະວັດທະນະທຳຂອງຊາວ ນ້ອກແວ ເນັ້ນການ ຮ່ວມໝູ່ພວກຫຼາຍກວ່າ ຊາວຝຣັ່ງ.

3. ອິດທິພົນຂອງສັງຄົມໃນແບບການຍອມຮັບຕາມຄຳຂໍ (ການຍິນຍອມ)

3.1. ຄວາມໝາຍການຍິນຍອມ

ຄຳວ່າຍິນຍອມໃນທີ່ນີ້ໝາຍເຖິງ ການທີ່ບຸກຄົນໜຶ່ງສັ່ງ ຫຼື ຂໍຮ້ອງໃຫ້ອີກບຸກຄົນໜຶ່ງເຮັດສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງ ເຮັດ ແລະ ບຸກຄົນເນັ້ນກໍ່ຍິນຍອມທີ່ຈະເຮັດຕາມຄຳຮ້ອງຂໍຮ້ອງນັ້ນໂດຍດີ.

3.2. ສາເຫດຂອງການຍິນຍອມເຮັດຕາມຄຳຂໍ.

ຖ້າເຮົາຖາມເຖິງສາເຫດວ່າ ເປັນຫຍັງມະນຸດຈຶ່ງຍິນຍອມເຮັດຕາມຄຳຂໍຂອງຜູ້ອື່ນ, ເຮົາຄິດຈະໄດ້ຄຳ ຕອບ ຫຼາຍຢ່າງ, ບາງຄຳຕອບກໍ່ອາດຈະຟັງມີເຫດຜົນ ໃນຂະນະທີ່ບາງຄຳຕອບກໍ່ເບິ່ງຄືຈະຂັດຂ້ອງຈະແຈ້ງ ປານໃດ? ແນວໃດກໍ່ຕາມ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມເຊື່ອວ່າ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ຄົນເຮົາມັກຈະຍິນຍອມເຮັດ ຕາມຄວາມ ຕ້ອງການຂອງຜູ້ອື່ນ ເພື່ອຮັກສາຄວາມສົມດຸນຂອງມົດຕະພາບລະຫວ່າງບຸກຄົນເອົາໄວ້. ໃນ ການສ້າງສາຍສຳພັນ ກັບຜູ້ອື່ນນັ້ນ, ເຮົາມັກຮຽນຮູ້ໃນການເປັນທັງຜູ້ໃຫ້ ແລະ ຜູ້ຮັບ ນັກທົດສະດີບາງທ່ານ ເຊື່ອວ່າ ວິທີທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ຂອງການມີຊີວິດໃນສັງຄົມນັ້ນເປັນການແລກປ່ຽນລະຫວ່າງຕົ້ນທຶນ ແລະ ຜົນກຳ ໄລ ໂດຍທີ່ມະນຸດທຸກຄົນ ພະຍາຍາມໃຫ້ຕົນເອງໄດ້ຮັບຜົນກຳໄລຫຼາຍທີ່ສຸດ ແລະ ຂາດທຶນໜ້ອຍທີ່ສຸດ ໃນການຄົບຫາສະມາຄົມກັນ, ຖ້າ ຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງຮູ້ສຶກວ່າເຂົາຖືກເອົາປຽບໃນການຄົບຫາກັນແລ້ວ ຄວາມ ບໍ່ສະເໝີພາບຈະເກີດຂຶ້ນໃນຄວາມສຳພັນ ຫຼື ເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງວ່າ ການທີ່ບຸກຄົນຈະເຂົ້າມາສຳພັນກັນນັ້ນ ແຕ່ລະຄົນມັກຈະມີການປະເມີນຄ່າໃນສິ່ງທີ່ຈະໄດ້ຮັບ ຈາກການທີ່ມີຄວາມສຳພັນກັບສິ່ງທີ່ຕົນໄດ້ທຸ່ມເທລົງ ໄປ, ເຂົາຈະຮູ້ສຶກວ່າຄວາມສຳພັນນີ້ບໍ່ຍຸດຕິທຳເພາະເກີດ ສະພາວະຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບໃນຄວາມສຳພັນ, ເມື່ອຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບເກີດຂຶ້ນກັບຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງຝ່າຍນັ້ນກໍ່ຈະ ຕ້ອງພະຍາຍາມປັບຄວາມສຳພັນໃຫ້ຢູ່ ໃນສະພາວະຄວາມສະເໝີພາບຫຼາຍຂຶ້ນ ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນແລ້ວອາດຈະເຮັດໃຫ້ ຄວາມສຳພັນຢຸດຕິລົງ.

ຄຽງຄູ່ກັນນັ້ນ, ການຍິນຍອມເຮັດຕາມຄຳຂໍເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມສະເໝີພາບໃນຄວາມສຳພັນ, ການ ຍິນ ຍອມເຮັດຕາມຜູ້ອື່ນອາດຈະເກີດຈາກ “ຄວາມຮູ້ສຶກບາບ” ຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ປຽບໃນການປະຕິບັດສຳພັນ ລະຫວ່າງ ບຸກຄົນອີກດ້ວຍ. ຕາມປົກກະຕິຝ່າຍທີ່ໄດ້ປຽບໃນຄູ່ສຳພັນ, ຖ້າຖືກຝ່າຍທີ່ຖືກເສຍປຽບເຮັດໃຫ້ ເກີດ “ຄວາມ ຮູ້ສຶກບາບ” ຂຶ້ນມາເລັກນ້ອຍ, ຝ່າຍໄດ້ປຽບມັກຈະຍອມເຮັດຕາມທີ່ຝ່າຍເສຍປຽບຮຽກຮ້ອງ ເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມ ສະເໝີພາບຂຶ້ນມາໃນຄວາມສຳພັນ ກ່າວໂດຍສະຫຼຸບກໍ່ຄື: ຫາກເຮົາສາມາດເຮັດໃຫ້ຜູ້ ໄດ້ປຽບເກີດ “ຄວາມຮູ້ສຶກ ບາບ” ໄດ້, ເຂົາມັກຈະຍອມເຮັດຕາມຄຳຮ້ອງຂໍຂອງເຮົາໃນໂອກາດຕໍ່ມາທັງນີ້ ເພື່ອຮັກສາຄວາມສະເໝີພາບໄວ້ໃນ ສາຍສຳພັນ.

ນອກຈາກນັ້ນ, ການຍິນຍອມຍັງເກີດຈາກສາເຫດອື່ນໆອີກ ເຊັ່ນວ່າ: ມີບຸກຄົນເປັນຈຳນວນຫຼາຍທີ່ ຍອມ ເຮັດຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ອື່ນເພື່ອຈະໄດ້ເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງຜູ້ນັ້ນເອງ ດ້ວຍເຫດນັ້ນເອງ, ເຂົາ ເຈົ້າຈຶ່ງຍອມ ເຮັດທຸກຢ່າງເພື່ອໄດ້ຮັບການເສີມແຮງຈາກສັງຄົມນັກຈິດຕະວິທະຍາ ທ່ານ ແມັກ ເດວິດ (Mr David,

1965) ໄດ້ທຳການວິໄຈພົບວ່າ ບຸກຄົນທີ່ອາສາສະໝັກເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການທົດລອງການ ທົດລອງທັງໆທີ່ບໍ່ໄດ້ ຮັບຜົນຕອບແທນນັ້ນ ມັກຈະໄດ້ຄະແນນສູງໃນການຢາກໃຫ້ຜູ້ອື່ນຍອມຮັບໃນຕົວເຂົາ ຫຼາຍກວ່າບຸກຄົນທີ່ໄປ ນອກຈາກນີ້ ທ່ານ ເດວິດ ຍັງພົບວ່າໃນສະຖານະການທີ່ບໍ່ມີມາດຕະຖານຂອງ ຄວາມປະພຶດປະຕິບັດບຶງເອົາໄວ້ຢ່າງ ຊັດເຈນ ບຸກຄົນຈະມັກຈະທຳພິກຕິກຳຕາມຜູ້ອື່ນໄປໂດຍປະລິຍາຍ.

3.3. ເຕັກນິກໃນການເຮັດໃຫ້ເກີດການຍິນຍອມເຮັດຕາມຄຳຮ້ອງຂໍ.

ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ໄດ້ສຶກສາສັງເກດເຕັກນິກໃນການເຮັດໃຫ້ເກີດການຍອມຮັບເຮັດຕາມທີ່ໄດ້ມີ ການ ໃຊ້ກັນຢູ່ໃນສັງຄົມໂດຍທົ່ວໄປເຊິ່ງມີຢູ່ຫຼາຍວິທີ ແລະໄດ້ນຳໄປທົດລອງເພື່ອສະຫຼຸບເປັນຫຼັກການ. ຜົນ ການວິໄຈ ສະຫຼຸບໄດ້ 2 ເຕັກນິກທີ່ສຳຄັນ.

1) The foot-in-the-door Technique.

ເຕັກນິກນີ້ເປັນວິທີການທີ່ຜູ້ຂໍຮ້ອງຕ້ອງຂໍຮ້ອງ 2 ຄັ້ງ ຄັ້ງທຳອິດເປັນການຂໍຮ້ອງໃຫ້ບຸກຄົນຍອມຮັບ ປາກ ເຮັດຕາມຄຳຂໍຮ້ອງເລັກໆນ້ອຍໆ ແລ້ວຄັ້ງຕໍ່ໄປຈະຍອມຮັບຕາມຄຳຮ້ອງຂໍຂະໜາດໃຫຍ່ກວ່າໃນ ພາຍຫຼັງ. ນັກ ຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ສຶກສາກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້ຄື ທ່ານ ຟຣີດແມນ ແລະ ເຟຣເຊີ (Freedman & Fraser, 1966) ໄດ້ເຮັດການທົດລອງໂດຍໃຫ້ນັກສຶກສາໄປຕາມບ້ານເຮືອນ ແລະ ເມື່ອພົບແມ່ບ້ານກໍໃຫ້ ຂໍໃຫ້ຮ້ອງແມ່ບ້ານເຫຼົ່ານັ້ນ ໃຫ້ຕິດປ້າຍໂຄສະນາອະນຸລັກທຳມະຊາດທີ່ປ່ອງຢ້ຽມບ້ານ ເຊິ່ງແມ່ບ້ານເປັນຈຳ ນວນຫຼາຍກໍຕົກລົງຍິນຍອມເຮັດ ຕາມເພາະບ້າຍມີຂະໜາດເລັກນ້ອຍ ແລະ ບໍ່ກົນເນື້ອທີ່ຫຼາຍຕໍ່ມາອີກ 2-3 ອາທິດ ເຂົາກໍສົ່ງນັກສຶກສາໄປຫາແມ່ ບ້ານສອງກຸ່ມ: ກຸ່ມທຳອິດເປັນແມ່ບ້ານທີ່ເຄີຍຍິນຍອມໃຫ້ຕິດປ້າຍໂຄ ສະນາອະນຸລັກທຳມະຊາດ, ສ່ວນອີກກຸ່ມໜຶ່ງ ເປັນກຸ່ມທີ່ບໍ່ເຄີຍຖືກຂໍຮ້ອງມາກ່ອນ ຄັ້ງຫຼັງນີ້, ນັກສຶກສາຂໍ ຄວາມຮ່ວມມືໃຫ້ແມ່ບ້ານຕັ້ງປ້າຍໂຄສະນາຂະໜາດ ໃຫຍ່ຕໍ່ໜ້າສະໜາມຫຍ້າ, ເປັນຂໍ້ຄວາມໃນເລື່ອງການ ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືໃນການໃຊ້ລົດ, ໃຊ້ຖະໜົນດ້ວຍຄວາມ ໃຫຍ່ນີ້ຫຼາຍກວ່າແມ່ບ້ານກຸ່ມຫຼັງທີ່ບໍ່ເຄີຍຖືກຂໍຮ້ອງ ມາກ່ອນ ຈາກຜົນການທົດລອງນີ້ກໍສະແດງວ່າການຍິນຍອມ ໃນເລື່ອງເລັກໆນ້ອຍໆອາດນຳໄປສູ່ການ “ຍິນຍອມ” ໃນເລື່ອງໃຫຍ່ໆໂດຍປະລິຍາຍໃນພາຍຫຼັງ.

2) The door-in-the-face Technique.

ວິທີການແຕກຕ່າງໄປໃນທິດທາງກົງກັນຂ້າມກັບວິທີທີ່ກ່າວຂ້າງເທິງຄືຈະສະເໜີຂໍ້ຂໍຮ້ອງທີ່ມີຂະ ໜາດ ນ້ອຍລົງກວ່າເກົ່າ (ເຊິ່ງເຮົາຕ້ອງການແຕ່ເທົ່ານັ້ນ) ການທີ່ຜູ້ຂໍຮ້ອງລົດຂີ່ສະເໜີລົງມາຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ຖືກ ຂໍຮ້ອງຕ້ອງ ປ່ຽນທຳທີ່ຈາກປະຕິເສດມາເປັນຍອມຮັບ. ເຮົາລອງມາສັງເກດເບິ່ງຕົວຢ່າງ ທ້າວ ແກ້ວ ຈະຢຶມ ເງິນ ທ້າວ ຄຳ 100.000 ກີບ ເຊິ່ງເປັນສິ່ງແນ່ນອນວ່າ ທ້າວ ຄຳ ຈະບໍ່ຍິນຍອມໃຫ້, ເມື່ອຖືກ ທ້າວ ຄຳ ປະຕິເສດ ທ້າວ ແກ້ວ ກໍ ຫຼຸດຈຳນວນເງິນລົງມາເຫຼືອ 20.000 ກີບ ແລະ ທ້າວ ຄຳ ກໍຕົກລົງຍິນຍອມໃຫ້ ໄປເພາະຖ້າຈະປະຕິເສດອີກກໍຍ້ານ ຖືກໝູ່ກ່າວຫາວ່າ ເປັນຄົນຂີ້ຖີ່, ບໍ່ສົນໃຈຊ່ວຍເຫຼືອໝູ່ເພື່ອນ.

4. ການເຊື່ອຟັງຕໍ່ອຳນາດ.

4.1. ຄວາມໝາຍອຳນາດ ແລະ ການເຊື່ອຟັງອຳນາດ

4.1.1 ອຳນາດ

ມີຄຳຢູ່ 3 ຄຳທີ່ກ່ຽວກັບເລື່ອງອຳນາດຄື: ຄຳວ່າອຳນາດ, ໜ້າທີ່ (Authority) ອຳນາດ (Power) ແລະ ອິດທິພົນ (Influence) ຊຶ່ງມີຄວາມໝາຍຄ້າຍຄືກັນຫຼາຍ ແລະ ມີຄວາມກ່ຽວກັນໂດຍທົ່ວໄປ, ນັກວິ ຊາການຈະ

ໃຫ້ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າອຳນາດ, ໜ້າທີ່ (Authority) ວ່າເປັນເປັນອຳນາດອັນຖືກຕ້ອງເປັນ ທຳ (Legitimized power) ທີ່ໄດ້ມາຈາກຕົວບົດກົດໝາຍກຳນົດໄວ້ ຫຼື ລະບຽບແບບແຜນແຫ່ງປະເພນີທີ່ ປະຕິບັດ ສືບຕໍ່ກັນມາດົນນານ, ອຳນາດ, ໜ້າທີ່ນີ້ມັກຈະຜູກຕິດກັບຕຳແໜ່ງບໍ່ແມ່ນອຳນາດບາລະມີສ່ວນ ບຸກຄົນຜູ້ທີ່ມີ ອຳນາດ, ໜ້າທີ່ນີ້ສາມາດທີ່ຈະສິ່ງການ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ຜູ້ອື່ນປະຕິບັດຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງ ຕົນໄດ້ ເຊັ່ນ: ຕຳແໜ່ງ ຕາມສາຍການບັງຄັບບັນຊາໃນອົງການ, ກຳມະການບໍລິຫານບໍລິສັດ ແລະ ຜູ້ອຳ ນວຍການ ເປັນຕົ້ນ.

ທ່ານ ເຄດສະເຕີ ບານາດ (Chenard Barnard, 1938) ເວົ້າວ່າ ອຳນາດຄື: ອຳນາດໜ້າທີ່ນອກ ແບບ (Informal Authority) ສ່ວນທ່ານ ລັກເທີ (Luther Gulick) ເວົ້າວ່າ: ອຳນາດ ຄື ຄວາມສາມາດ ໃນການເຮັດ ໃຫ້ບຸກຄົນອື່ນ ຫຼື ກຸ່ມເຮັດບາງສິ່ງບາງຢ່າງ ຫຼື ປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳບາງຢ່າງຕາມຄວາມຕ້ອງ ການຂອງຕົນ, ເປັນການ ໃຊ້ອິດທິພົນເໝືອບຸກຄົນອື່ນ, ອຳນາດນີ້ອາດມີຄວາມຊອບທຳກໍ່ໄດ້ ເຊິ່ງບຸກຄົນ ຈະຍອມເຮັດຕາມຄວາມຕ້ອງການ ຂອງຜູ້ມີອຳນາດດ້ວຍຄວາມເຕັມໃຈ ຫຼື ບໍ່ເຕັມໃຈກໍ່ໄດ້ ແຕ່ໄດ້ມີການ ສະແດງອອກໃນທິດທາງທີ່ຜູ້ມີອຳນາດ ຕ້ອງການ.

ອິດທິພົນ ແມ່ນອຳນາດຊະນິດໜຶ່ງແຕ່ໃຊ້ໃນຄວາມໝາຍທີ່ແຄບກວ່າເປັນເລື່ອງຂອງຄວາມສາມາດ ຂອງ ບຸກຄົນໜຶ່ງທີ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນອື່ນ ຫຼືກຸ່ມຄົນປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ ຫຼືທັດສະນະສະເພາະຢ່າງ ເຊັ່ນ: ຄວາມເພິ່ງ ພໍໃຈ ຫຼື ການປະຕິບັດງານ, ບາງຄັ້ງເຮົາໃຊ້ຄວາມຂອງທັງສອງຄຳແທນກັນໄປ, ເວັ້ນແຕ່ເຮົາ ຕ້ອງການເນັ້ນສິ່ງໃດໜຶ່ງ ເປັນພິເສດ.

4.1.2 ການເຊື່ອຟັງຕໍ່ອຳນາດ.

ການເຊື່ອຟັງ ເປັນພຶດຕິກຳທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການທີ່ບຸກຄົນຍອມເຮັດຕາມຄຳສັ່ງຂອງຜູ້ທີ່ມີອຳນາດ ເໝືອກວ່າ ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ: ນັກຮຽນເຊື່ອຟັງຄູ, ລູກເຊື່ອຟັງພໍ່ແມ່ ແລະ ລູກນ້ອງເຊື່ອຟັງເຈົ້ານາຍໆລາງ ເປັນຕົ້ນ ໂດຍທົ່ວໄປ, ຜູ້ທີ່ ອອກຄຳສັ່ງຕ້ອງເປັນເປັນຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງ ເຊິ່ງຄວບຄຸມການກະທຳຂອງຜູ້ທີ່ຈະ ຮັບຄຳສັ່ງ ແລະ ຜູ້ອອກຄຳສັ່ງຕ້ອງ ສາມາດຫາວິທີທີ່ເຮັດໃຫ້ຄຳສັ່ງທີ່ວ່ານັ້ນປາກົດຜົນໃນທາງປະຕິບັດໃຫ້ໄດ້.

4.2. ແຫຼ່ງທີ່ມາຂອງອຳນາດ.

ເຮົາມັກເຂົ້າໃຈກັນວ່າ ຜູ້ທີ່ມີອຳນາດໃນອົງການຄືຜູ້ດຳລົງຕຳແໜ່ງສູງສຸດໃນສາຍການບັງຄັບບັນຊາ ເຊັ່ນ: ລັດຖະມົນຕີ, ຫົວໜ້າກົມ, ປະທານບໍລິສັດ ແລະ ກຳມະການຜູ້ຈັດການ ແລະ ໄລ່ຮຽງລົງມາເຖິງຜູ້ ອຳນວຍການ, ຫົວໜ້າກອງ, ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ທີ່ຕ້ອງການສະແຫວງຫາອຳນາດກໍ່ຍອມພະຍາຍາມໄດ້ ຕາມໃຫ້ໄດ້ມາເຊິ່ງອຳນາດ, ຕຳແໜ່ງເຫຼົ່ານັ້ນ ເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ໃຊ້ອຳນາດນັ້ນໃຫ້ເປັນປະໂຫຍດ ແລະ ເມື່ອ ບັນຫາເກີດຂຶ້ນໃນອົງການ ກໍ່ຄິດວ່າບຸກຄົນ ເຫຼົ່ານັ້ນຈະແກ້ໄຂບັນຫາຕ່າງໆໄດ້ດີກວ່າຄົນອື່ນໆ ແຕ່ຖ້າເຮົາ ໄປຖາມຜູ້ດຳລົງຕຳແໜ່ງເຫຼົ່ານັ້ນວ່າ ທ່ານມີອຳນາດ ຫຼາຍໃນອົງການຫຼືບໍ່ ກໍ່ອາດໄດ້ຄຳຕອບວ່າຕົນມີອຳ ນາດໃນລະດັບໜຶ່ງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ບໍ່ສາມາດຄວບຄຸມບັງຄັບບັນຊາ ທຸກຄົນໃຫ້ເຮັດຕາມຄວາມຄິດເຫັນ ຫຼື ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕົນໄດ້, ຕົນສາມາດເຮັດໜ້າທີ່ຕັດສິນໃຈເລື່ອງສຳຄັນໆ ຂອງອົງການໄດ້ດີພຽງໃດກໍ່ຂຶ້ນ ຢູ່ກັບຂໍ້ມູນທີ່ສະເໜີຂຶ້ນມາໂດຍຜ່ານຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ຮອງໆລົງມາ, ຮ່ວມທັງ ນັກວິຊາການ ແລະ ຜູ້ຊ່ຽວຊານ ທາງເຕັກນິກຕ່າງໆ ເຊິ່ງຂຶ້ນຢູ່ກັບລັກສະນະຂອງງານຫຼັກທີ່ອົງການເຮັດຢູ່, ຖ້າ ອົງການທີ່ໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ ໃໝ່ໆ ດ້ວຍຜູ້ທີ່ມີອຳນາດຫຼາຍຈະເປັນຜູ້ຊ່ຽວຊານສະເພາະເລື່ອງ ເພື່ອຄວາມເປັນຜູ້ຮູ້ດີກ ວ່າຄົນອື່ນໆ ສາ ມາດທີ່ຈະສະເໜີຄວາມຄິດເຫັນທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈຂອງໜ່ວຍງານ.

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ: ອຳນາດນັ້ນກະແຈກກະຈ່າຍຢູ່ຕ່າງໆຂອງອົງການທຸກຝ່າຍ ແລະ ທຸກລະດັບ

ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ບໍລິຫານທີ່ມີຄວາມສາມາດສູງໃນອົງການຈຶ່ງຕ້ອງຮູ້ແຫຼ່ງຂອງອຳນາດວ່າມີຢູ່ໃສແດ່ໃນອົງການ ແລະ ໃຊ້ໃຫ້ເປັນປະໂຫຍດ, ດັ່ງເຊັ່ນທີ່ມີຜູ້ເວົ້າວ່າ: ນັກບໍລິຫານຂອງອົງການໃຫຍ່ທີ່ມີຄວາມໃຫຍ່ໂຕ, ຊັບ ຊ້ອນຈະຕ້ອງເປັນທັງນັກພະນັນ (Gamesman) ແລະ ນັກການເມືອງ (Politician).

ທ່ານ ເຟຣນ ແລະ ທ່ານ ເຣເວນ (French&Raven) ໄດ້ແບ່ງປະເພດຂອງອຳນາດຕາມແຫຼ່ງທີ່ມາ ໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນ ແລະ ງ່າຍຕໍ່ຄວາມເຂົ້າໃຈດັ່ງ:

1) **ອຳນາດໃນການໃຫ້ລາງວັນ (Reward power):** ບຸກຄົນທີ່ມີອຳນາດນີ້ ຈະຕ້ອງເປັນຜູ້ມີຄວາມ ສາມາດໃນການໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດແກ່ຜູ້ອື່ນໄດ້, ຜົນປະໂຫຍດຕ້ອງເປັນສິ່ງມີຄຸນຄ່າໃນສາຍຕາຂອງຜູ້ຮັບ ເຊັ່ນ: ຜູ້ຈັດການມີອຳນາດໃນການເລື່ອນຂັ້ນ, ເລື່ອນ ເງິນເດືອນ, ໃຫ້ຄ່າຊົມເຊີຍ ແລະ ຍົກຍ້ອງ, ໃຫ້ກຽດ ແກ່ຜູ້ໃຕ້ບັງຄັບບັນຊາ ເຊິ່ງເປັນສິ່ງທີ່ເຂົາຕ້ອງການທີ່ໃຫ້ລາງວັນເປັນບໍ່ເກີດແຫ່ງອຳນາດນັ້ນກໍ່ເພາະຜູ້ຮັບ ເຫັນຄຸນຄ່າຂອງລາງວັນວ່າເປັນປະໂຫຍດແກ່ຕົນ, ຫາກຜູ້ບໍ່ເຫັນຄຸນຄ່າຜູ້ໃຫ້ລາງວັນບໍ່ຖືວ່າມີອຳນາດ ເພາະ ຜູ້ຮັບລາງວັນບໍ່ເຫັນຄວາມສຳຄັນ ດັ່ງໝັ້ນ, ຜູ້ໃຫ້ຈຶ່ງບໍ່ມີອິດທິພົນເໝືອນພຶດຕິກຳຂອງຜູ້ຮັບ.

2) **ອຳນາດໃນການບັງຄັບຄູ່ເຂັ້ມ (Coercive power):** ການບັງຄັບຄູ່ເຂັ້ມ ເປັນອຳນາດກໍ່ເພາະໄດ້ກໍ່ ໃຫ້ເກີດຄວາມຢ້ານກົວຂຶ້ນກັບຜູ້ຖືກບັງຄັບ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງເຮັດຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ໃຊ້ອຳນາດ ອຳນາດນີ້ໃຊ້ກັນຫຼາຍເພາະໃຊ້ງ່າຍ ແລະ ສິ່ງຜົນໃຫ້ເກີດຄວາມຮູ້ສຶກທັນທີ ເຊັ່ນ: ການທີ່ຜູ້ບັງຄັບບັນຊາ ສັ່ງຕັດເງິນເດືອນພະນັກງານ, ການທີ່ຄົນຮູບຮ່າງໃຫຍ່, ແຂງແຮງທຳຮ້າຍຄົນຮູບຮ່າງນ້ອຍກວ່າ ເປັນຕົ້ນ.

3) **ອຳນາດທີ່ເປັນທຳ (Legitimate power):** ໝາຍເຖິງອຳນາດ ທີ່ຜູ້ຖືກໃຊ້ອຳນາດຍອມຮັບການ ໃຊ້ອຳນາດນັ້ນ, ການຍອມຮັບວ່າສິ່ງໃດເປັນທຳ ຫຼື ບໍ່ເປັນທຳນັ້ນ, ສິ່ງທຳອິດແມ່ນຄຳນິຍົມຫຼື ວັດທະນະ ທຳຂອງສັງຄົມ, ອົງການ ຫຼືກຸ່ມນັ້ນໄດ້ກຳນົດ ຫຼື ປົດຖືປະຕິບັດກັນມາ ເຊັ່ນ: ລະບົບອາວຸໂສ, ຄົນມີອາຍຸ ຫຼາຍມີສິດທິໃນການສັ່ງສອນ, ປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳຂອງເຍົາວະຊົນ, ຄວາມເປັນທຳອາດຈະເກີດຈາກລະບຽບ, ກົດໝາຍໃຫ້ອຳນາດໄວ້ ເຊັ່ນ: ຕຳແໜ່ງທີ່ສູງກວ່າ, ມີອຳນາດເໝືອນກວ່າຕຳແໜ່ງທີ່ຕ່ຳລົງມາຕາມລຳດັບ ຂອງສາຍການບັງຄັບບັນຊາ ຫຼືເກີດຈາກການແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ເປັນຕົວແທນຂອງບຸກຄົນທີ່ມີອຳນາດຫຼາຍໃຫ້ເຮັດ ສິ່ງໃດໜຶ່ງ ທີ່ໄດ້ຮັບການມອບໝາຍ ເຊັ່ນ: ຜູ້ແທນຂອງລັດຖະມົນຕີ ຫຼື ປະທານບໍລິສັດທີ່ໄດ້ຮັບໝາຍໃຫ້ ເຈລະຈາກັບຜູ້ນຳສະຫະພັນແຮງງານ ເປັນຕົ້ນ.

4) **ອຳນາດອ້າງອີງ (Referent power):** ມາ ຍ ເ ຖິ ງ ດ ທີ່ ໄ ດ້ ມ າ ຈ າ ກ ກ າ ນ ເ ເ ປັນ ທີ່ ສິ ນ ໃ ຈ (attractiveness): ຫຼື ເປັນທີ່ດຶງດູດໃຈຂອງຜູ້ອື່ນບຸກຄົນເຫຼົ່ານັ້ນ ມີຄວາມຕ້ອງທີ່ຈະເປັນພວກ ຫຼື ເປັນແບບຢ່າງດຽວກັນກັບ ບຸກຄົນ ຄົນໜຶ່ງເມື່ອມີຫຼາຍໆເຂົ້າກໍ່ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນນັ້ນເປັນຜູ້ມີອຳນາດຂຶ້ນມາ ເພາະເຂົາສາມາດມີອິດທິພົນ ເໝືອນພຶດຕິກຳຂອງຄົນຈຳນວນຫຼາຍໄດ້ ເຊັ່ນ: ມາຫະຕະມະຄານທີ່ ມີອຳນາດ, ປາລະມີຊະນິດນີ້ສູງ, ມີຄົນຈຳນວນຫຼາຍທີ່ເຊື່ອຟັງຄຳຮ້ອງຂໍຂອງທ່ານໃນເລື່ອງຕ່າງໆ ແລະ ມີພຶດຕິກຳຕາມທີ່ທ່ານຕ້ອງການ. ອີກຕົວຢ່າງໜຶ່ງໄດ້ແກ່: ພວກດາລາ, ນັກສະແດງ ຫຼືນັກກິລາທີ່ມີຊື່ສຽງ, ອິດທິພົນຕໍ່ການເອົາເປັນຕົວຢ່າງ ຈາກປະຊາຊົນທົ່ວໄປໃນອົງການ, ຜູ້ທີ່ມີອຳນາດປະເພດນີ້ ຕ້ອງເປັນຜູ້ທີ່ມີສະເໜ່ຈູງໃຈຄົນອື່ນໆໃຫ້ເຊື່ອຟັງ ແລະ ເຮັດຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຕົນ.

5) **ອຳນາດຂອງຄວາມຊຳນິຊຳນານ (Expert power)** ໄດ້ແກ່: ການທີ່ບຸກຄົນມີຄວາມຊ່ຽວຊານຊຳ ນານ ການໃນເລື່ອງໃດໜຶ່ງຫຼາຍກວ່າຄົນອື່ນ ແລະ ຄົນອື່ນໆມີຄວາມເຊື່ອຖື, ໄວ້ວາງໃຈ ແລະ ພ້ອມທີ່ຈະ ເຮັດຕາມຄວາມຄິດເຫັນຂອງເຂົາ ຊຶ່ງຜູ້ຊ່ຽວຊານຕ້ອງສ້າງໃຫ້ເກີດຂຶ້ນໃນໃຈຂອງຜູ້ອື່ນກ່ອນ ເຊັ່ນ: ວິສະວະກອນ, ນັກບັນຊີ,

ຊ່າງຄອບພົວເຕີ ຈະມີຄວາມຮູ້ທາງເຕັກນິກໃນສາຂາຂອງຕົນຫຼາຍກວ່າຄົນອື່ນ ເມື່ອມີບັນຫາໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນເລື່ອງສະເພາະ, ບຸກຄົນເຫຼົ່ານັ້ນຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໃນອົງການ.

ການໃຊ້ອຳນາດມີປະສິດທິຜົນຫຼາຍພຽງໃດໂດຍການພິຈາລະນາທີ່ປັດໄຈຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້:

- **ການອາໃສ (Dependency)**

ຖ້າຜູ້ຖືກໃຊ້ອຳນາດຕ້ອງອາໃສຜູ້ໃຊ້ອຳນາດຫຼາຍເທົ່າໃດ ຜູ້ຖືກໃຊ້ອຳນາດກໍ່ຕ້ອງຍອມຕາມຕາມ ຄວາມຕ້ອງການການຂອງຜູ້ໃຊ້ອຳນາດຫຼາຍເທົ່າໃດ (ເມື່ອຕົນເອງບໍ່ມີທາງເລືອກ)

- **ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ (Uncertainty)**

ບຸກຄົນທີ່ບໍ່ມີຄວາມໝັ້ນໃຈໃນສະຖານະການ ຫຼືໃນພຶດຕິກຳຂອງເອງວ່າຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ ຫຼືບໍ່? ຍອມຖືກຊັກຈູງຈາກຜູ້ອື່ນໄດ້ງ່າຍ.

- **ບຸກຄະລິກະພາບ (Personality):**

ບຸກຄົນທີ່ມີບຸກຄະລິກະພາບທີ່ມັກເຂັ້ມສັງຄົມ, ມັກຄົບປະກັບໝູ່ເພື່ອນ ຫຼື ບຸກຄົນທີ່ຂາດຄວາມ ເຊື່ອໝັ້ນໃນຕົນເອງ.

- **ສະຕິປັນຍາ, ຄວາມສະຫຼາດ(Intelligence)**

ບຸກຄົນທີ່ສະຫຼາດມັກພິຈາລະນາເຫດຜົນ ແລະ ບໍ່ເຊື່ອຫຼືຍອມຮັບອັນໃດໆຢ່າງ ດັ່ງນັ້ນ, ຈິ່ງຍາກທີ່ ຖືກຊັກຈູງ, ຍອມຢູ່ໃຕ້ອຳນາດຂອງຜູ້ອື່ນໆ.

- **ວັດທະນະທຳ (Culture):**

ວັດທະນະທຳ ມີອິດທິພົນຕໍ່ລັກສະນະນິໄສປະຈຳຊາດຂອງຄົນ ເຊັ່ນ: ວັດທະນະທຳຕາເວັນຕົກທີ່ ເນັ້ນໃນເລື່ອງຂອງລັດທິອັດຕຸບຸກຄົນຈະຍອມຮັບອິດທິພົນ ຫຼືການໃຊ້ອຳນາດຂອງບຸກຄົນອື່ນຍາກກວ່າວັດທະນະທຳຂອງຊາດຕະເວັນອອກທີ່ເນັ້ນໃນເລື່ອງຂອງ ຄວາມປອງດອງ, ສາມັກຄີ ແລະ ເປັນແບບຢ່າງດຽວກັນຂອງສັງຄົມ.

4.3. ສາເຫດຂອງການເຊື່ອຟັງອຳນາດ.

ຖ້າພິຈາລະນາຂໍ້ນີ້ໃຫ້ລະອຽດຈະເຫັນວ່າ ໂດຍແທ້ຈິງແລ້ວບໍ່ມີມະນຸດຜູ້ໃດທີ່ມີສິດເໝືອຜູ້ອື່ນໃນ ການສັ່ງໃຫ້ເຮັດ ຫຼື ບໍ່ໃຫ້ເຮັດຫຍັງໄດ້ ຖ້າເຂົາຜູ້ນັ້ນບໍ່ຕ້ອງການເຮັດ. ດັ່ງນັ້ນ, ການເຮັດຕາມຄຳສັ່ງຂອງຜູ້ ອື່ນເກີດຂຶ້ນໄດ້ກໍ່ເພາະເຮົາໄດ້ໃຫ້ອຳນາດການສັ່ງແກ່ເຂົາ ແລະ ພ້ອມກັນນັ້ນກໍ່ຍິນຍອມປະຕິບັດຕາມຄຳ ສັ່ງຂອງເຂົານັ້ນເອງ ທ່ານໂຮເບີດ ນິສະເບດ (Robert Nisbet) ໄດ້ຕັ້ງຂໍ້ສັງເກດໃນເລື່ອງນີ້ໄວ້ວ່າ ຄົນທົ່ວ ໄປມັກເຮັດຕາມຄຳສັ່ງຂອງຜູ້ສັ່ງເພາະຮັບຮູ້ວ່າຜູ້ສັ່ງມີອຳນາດສິດຂາດເຕັມທີ່ໃນການອອກຄຳສັ່ງ. ຄັນຊັ້ນ, ອຳນາດໃນການສັ່ງເກີດຂຶ້ນໄດ້ແນວໃດ?

ຖ້າຈະຕອບຄຳຖາມຂໍ້ນີ້ເຮົາອາດສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ສ່ວນໜຶ່ງຂອງການຍອມຮັບວ່າໃຜມີອຳນາດສິດຂາດ ໃນການອອກຄຳສັ່ງນັ້ນ, ມັກໄດ້ມາຈາກເຂົ້າໄປຮັບຕຳແໜ່ງໜ້າທີ່ບາງປະການ ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ: ທ້າວ ສິດ ເຊິ່ງເປັນລັດຖະກອນທຳມະດາຜູ້ໜຶ່ງຈະບໍ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບ ແລະ ປະຕິບັດຕາມຄຳສັ່ງຄືກັບຕອນທີ່ ທ້າວ ສິດ ໄດ້ນຸ່ງຊຸດຕຳຫຼວດ ຫຼືຜູ້ພິພາກສາ ຫຼື ທ້າວ ສຸກ ກໍ່ຈະໄດ້ຮັບການຮັບຟັງ ແລະ ຍອມຮັບປະຕິ ບັດຕາມຈາກພະນັກງານທຸກຄົນຂອງບໍລິສັດ ເປັນຕົ້ນ.

ແນວໃດກໍ່ຕາມ, ປະເດັນທີ່ໜ້າສົນໃຈຈາກຕົວຢ່າງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງກໍ່ຄືຫາກຄຳສັ່ງຈາກຜູ້ນຳ ຫຼື ຜູ້ບັງຄັບບັນຊາບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນຈຳເປັນ ທີ່ລູກນ້ອງຈະຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ? ຫຼາຍຄັ້ງທີ່ກົດເກນທາງສັງຄົມ ໄດ້ໃຫ້ “ອຳນາດ”

ແກ່ບຸກຄົນບາງກຸ່ມທີ່ມີການປະພຶດປະຕິບັດໃນການຄວບຄຸມການກະທຳຂອງຜູ້ອື່ນ ເຊັ່ນ: ກົດໝາຍໄດ້ໃຫ້ສິດແກ່ບຸກຄົນໃນເຄື່ອງແບບເປັນຕົ້ນວ່າ ຕຳຫຼວດ, ຄູອາຈານ.

ບັນຫາເລື່ອງອຳນາດຕະຫຼອດຈົນການໃຊ້ອຳນາດເປັນບັນຫາທີ່ສະຫຼັບຊັບຊ້ອນ ແລະ ມີຕົວກຳນົດ ເຂົ້າມາກ່ຽວຂ້ອງຫຼາຍ ອຳນາດໂດຍຕົວຂອງມັນແລ້ວບໍ່ແມ່ນສິ່ງຊົ່ວຮ້າຍ ແຕ່ຜູ້ທີ່ໃຊ້ອຳນາດນັ້ນຕ່າງຫາກທີ່ ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາຂຶ້ນໃນສັງຄົມ ຫຼືບໍ່ ເມື່ອໃດໃນສັງຄົມປະກອບດ້ວຍຄົນດີ ແລະ ຄົນຊົ່ວ, ເມື່ອນັ້ນ ເຮົາກໍຈະມີຜູ້ໃຊ້ອຳນາດໃນຕຳແໜ່ງໄປໃນທາງທີ່ໃຫ້ປະໂຫຍດ ຫຼື ທຳລາຍລ້າງເພື່ອນມະນຸດດ້ວຍກັນເອງສະເໝີ.

ເຮົາບໍ່ສາມາດປະຕິເສດຄວາມຈິງຂອງສັງຄົມໄດ້ວ່າ ອຳນາດເປັນສິ່ງທີ່ຕ້ອງເກີດໃນສັງຄົມ, ການ ເຮັດຕາມກົດເກນ ຫຼື ຄຳສັ່ງຂອງຜູ້ຮັບບັງຄັບບັນຊາເປັນສິ່ງຈຳເປັນສຳລັບຄວາມໝັ້ນຄົງຂອງປະເທດ ທຸກ ປະເທດໃນໂລກຈະຕ້ອງມີກົດ ແລະ ວິໄນໃຫ້ຄົນປະຕິບັດຕາມ ແຕ່ອຳນາດລະດັບໃດທີ່ສຸດອາດຈະຕ້ອງ ເປັນສິ່ງທີ່ຄົນໃນສັງຄົມຊ່ວນກັນກຳນົດ ຄວາມຍຸດຕິທຳໃນສັງຄົມບໍ່ແມ່ນເກີດຈາກການກະທຳຂອງກຸ່ມບຸກ ຄົນໃດບຸກຄົນໜຶ່ງໃນສັງຄົມ ແຕ່ເກີດຈາກການທີ່ທຸກກຸ່ມຄົນຊ່ວຍກັນປັບຄວາມສົມດຸນໃນການໃຊ້ອຳນາດ ໃຫ້ເປັນເພື່ອປະໂຫຍດຂອງຊາດໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນທີ່ສຸດເທົ່ານັ້ນ.

ບົດທີ 15

ພຶດຕິກຳມະນຸດໃນກຸ່ມ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ອະທິບາຍທິດຄວາມໝາຍ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມ
- ຈຳແນກປະເພດຂອງກຸ່ມ ແລະ ລັກສະນະບາງຢ່າງຂອງກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍ.ໄດ້.

1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມ

1.1. ຄວາມໝາຍຂອງກຸ່ມ

ຄົງບໍ່ມີຜູ້ໃດປະຕິເສດວ່າພຶດຕິກຳມະນຸດສ່ວນຫຼາຍໄດ້ຮັບອິດທິພົນມາຈາກກຸ່ມສັງຄົມທີ່ເຂົາເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມຢູ່, ຖ້າພິຈາລະນາໃຫ້ດີກໍຈະເຫັນວ່າຊີວິດຂອງມະນຸດເກືອບຈະໜີບໍ່ມີນ້ຳຈາກການເຂົ້າກຸ່ມ. ເບື້ອງຕົ້ນທີ່ມະນຸດເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມໃນກຸ່ມໄດ້ແກ່: ຄອບຄົວ, ກຸ່ມໜູ່ເພື່ອນນັກຮຽນຕະຫຼອດຈົນເຖິງກຸ່ມເພື່ອນຮ່ວມງານ, ກຸ່ມເພື່ອນຮ່ວມຄວາມສົນໃຈເປັນຕົ້ນ.ເຮົາຈະສັງເກດໄດ້ວ່າໃນຊີວິດປະຈຳວັນນັ້ນເຮົາມັກຈະມີກຸ່ມໃດກຸ່ມໜຶ່ງທີ່ເຮົາສັງເກດຢູ່ສະເໝີ, ບາງກຸ່ມກໍເປັນກຸ່ມຊົ່ວຄາວເຊັ່ນ: ກຸ່ມນັກເລງ, ບາງກຸ່ມກໍຖາວອນເຊັ່ນ: ກຸ່ມເພື່ອນຮ່ວມງານເປັນຕົ້ນ.

ແນວໃດກໍຕາມ, ການທີ່ບຸກຄົນມາຮ່ວມກຸ່ມນັ້ນໃນຈິດຕະວິທະຍາບໍ່ຖືວ່າເປັນກຸ່ມຕາມຄວາມໝາຍທີ່ແທ້ຈິງແຕ່ຢ່າງໃດເພາະບຸກຄົນເຫຼົ່ານັ້ນບໍ່ໄດ້ມີຄວາມສຳພັນກ່ຽວຂ້ອງກັນເລີຍຕົວຢ່າງ: ກຸ່ມນັກເລງເປັນກຸ່ມຊົ່ວຄາວທີ່ຕ່າງຄົນມາຮ່ວມກັນໃນສະຖານທີ່ແຫ່ງດຽວກັນ (ຊົມກັນແຂ່ງຂັນບານເຕະ) ດ້ວຍຈຸດປະສົງທີ່ຈະໄດ້ຮັບຄວາມບັນເທີງຮ່ວມກັນທັງໆທີ່ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງກໍບໍ່ຮູ້ຈັກກັນເລີຍແລະເມື່ອການແຂ່ງຂັນສິ້ນສຸດລົງຕ່າງຝ່າຍກໍແຍກຍ້າຍພາກັນກັບບ້ານໃຜບ້ານລາວບໍ່ມີຄວາມສຳພັນຫຍັງເລີຍ. ຄວາມກ່ຽວຂ້ອງເປັນໄປຮູບແບບນີ້ທາງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມຈະບໍ່ຖືເປັນ”ກຸ່ມ”ແຕ່ປັນພຽງປະກົດການໜຶ່ງທີ່ເອີ້ນວ່າ”aggregation”ໝາຍເຖິງການຮ່ວມຕົວກັນລ້າງຂອງບຸກຄົນບໍ່ວ່າເຫດຜົນໃດກໍຕາມໃນຊ່ວງຈັງວະໜຶ່ງຂອງຊີວິດໂດຍທີ່ບໍ່ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັນແລະເມື່ອສຳເລັດທຸລະກິດຂອງຕ່າງຝ່າຍຕ່າງກໍແຍກກັນໄປ.

ກຸ່ມໃນແງ່ຈິດຕະວິທະຍາໝາຍເຖິງການທີ່ບຸກຄົນຈຳນວນຕັ້ງແຕ່2ຄົນຂຶ້ນໄປມີຄວາມສຳພັນກ່ຽວຂ້ອງກັນຢ່າງໃດຢ່າງໜຶ່ງ. ດັ່ງນັ້ນຄົນທີ່ຢູ່ໃນລົດປະຈຳທາງສາຍໃດສາຍໜຶ່ງຈຶ່ງບໍ່ຈັດກຸ່ມເພາະລະຫວ່າງເຂົາເຈົ້າບໍ່ມີໃຜສົນໃຈໃຜ, ບໍ່ມີການໂອ້ລົມກັນ, ກ່ຽວຂ້ອງກັນຫຼືພົບປະສ້າງສັນກັນເຖິງແມ່ນວ່າຈະພົບໜ້າກັນທຸກວັນກໍຕາມ.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫາກຄົນຢູ່ໃນລົດສາຍທາງ 3 ຄົນທີ່ຕອນທຳອິດບໍ່ແມ່ນກຸ່ມນີ້ໄດ້ລົງທີ່ປ້າຍຈອດດຽວກັນແລະໃນຂະນະຍ່າງເຫັນເດັກຜູ້ຍິງຄົນໜຶ່ງຖືກລົດຕຳ, ຊາຍຜູ້ໜຶ່ງໃນສາມຄົນດັ່ງກ່າວໄດ້ແລ່ນເຂົ້າໄປຊ່ວຍອຸ້ມ, ອີກຄົນໜຶ່ງໄປເອົາລົດໂຮງໝໍ ແລະອີກຄົນໜຶ່ງຊ່ວຍປະຖົມພະຍາບານພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນທັງສາມໄດ້ປ່ຽນສະພາກເປັນກຸ່ມໄປໃນທາງຈິດຕະວິທະຍາແລ້ວ.ເຮົາເຫັນໄດ້ວ່າໄລຍະທາງໃກ້ໄກຂອງບຸກຄົນບໍ່ແມ່ນເຄື່ອງວັດແທກຄວາມເປັນກຸ່ມ ແຕ່ຖ້າບຸກຄົນມີການສັງສັນກ່ຽວຂ້ອງກັນຈຶ່ງເອີ້ນວ່າເປັນກຸ່ມໄດ້. ນັກຈິດຕະວິທະຍາຖືວ່າຄວາມໃກ້ຊິດຫຼືສະພາບທາງຮ່າງກາຍພາຍນອກບໍ່ແມ່ນຕົວກຳນົດຂອງການເປັນກຸ່ມ ແຕ່ຕ້ອງເກີດຈາກສະພາບຈິດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດກຸ່ມ. ນອກຈາກນັ້ນ, ລັກສະນະສຳຄັນອີກປະການໜຶ່ງຂອງກຸ່ມກໍແມ່ນຄວາມປ່ຽນແປງໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າກຸ່ມບໍ່

ແມ່ນເກີດຂຶ້ນ ແລະຈະຢູ່ຄົງທີ່ຕະຫຼອດໄປ ແຕ່ກຸ່ມອາດຈະປ່ຽນແປງຈາກຄວາມບໍ່ແມ່ນກຸ່ມໃນຕອນທຳອິດມາເປັນກຸ່ມ (ດັ່ງຕົວຢ່າງຂ້າງເທິງ) ແລະ ໃນຂະນະດຽວກັນກໍອາດປ່ຽນແປງຈາກກາຍເປັນບໍ່ແມ່ນກຸ່ມໄດ້ເຊັ່ນດຽວກັນ ເຊັ່ນວ່າ: ນັກຮຽນທີ່ມາພົບກັນໃນມື້ທຳອິດຂອງການເປີດສຶກສາຮຽນໃໝ່ຍັງບໍ່ຮູ້ຈັກກັນບໍ່ຈັດເປັນກຸ່ມ ແຕ່ຕໍ່ມາພັດຖິກໃຈກັນ ແລະ ແບ່ງເປັນເພື່ອນສະໜິດ,ມີການສ້າງສັນ,ມີການເຮັດກິເຈະກິດຮ່ວມກັນຕະຫຼອດ 4 ປີຮຽນສະພາບຄວາມເປັນກຸ່ມມີຄວາມແໜ້ນແຟ້ນ ແຕ່ພໍຈົບການສຶດສາແລ້ວ, ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງກໍ່ພາກັນຕ່າວກັບບ້ານເກີດໃຜລາວ, ຄວາມເປັນກຸ່ມທີ່ເຄີຍແໜ້ນແຟ້ນກໍ່ຄ່ອຍສະຫລາຍສະພາບຄວາມຜູກພັນໄປ.

ເມື່ອກ່າວເຖິງຄວາມໝາຍຂອງກຸ່ມກໍມີນັກຈິດຕະວິທະຍາຫຼາຍທ່ານໄດ້ໃຫ້ຄວາມໝາຍຂອງກຸ່ມໄປໃນແງ່ມຸມທີ່ແຕກຕ່າງກັນ:

ທ່ານຊໍ (shaw) ກຸ່ມໝາຍເຖິງບຸກຄົນຕັ້ງແຕ່ 2 ຄົນຂຶ້ນໄປມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັນໃນລັກສະນະທີ່ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງກໍ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ກັນ.

ທ່ານ ເຢລອນ ແລະທ່ານໄວສະເຕອິນ (Yelon & Weinstein, 1977,440) ອະທິບາຍວ່າກຸ່ມປະກອບດ້ວຍກຸ່ມຄົນທີ່ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ແລະມີປະຕິກິລິຍາຕໍ່ກັນໃນທາງທີ່ຈະໃຫ້ໄດ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍຮ່ວມກັນ.

ທ່ານມິວ (Mill) ກ່າວວ່າກຸ່ມແມ່ນໜ່ວຍທີ່ປະກອບດ້ວຍບຸກຄົນຕັ້ງແຕ່ 2 ຄົນຂຶ້ນໄປມາກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັນຢ່າງມີຄວາມໝາຍເພື່ອວັດຖຸປະສົງບາງຢ່າງ.ທ່ານປະສາດຫລັກສິລາ ໄດ້ເວົ້າວ່າກຸ່ມໝາຍເຖິງການທີ່ສອງຄົນຫຼືຫຼາຍກວ່ານັ້ນເຂົ້າມາກ່ຽວຂ້ອງກັນ ແລະມີການກະທຳຕໍ່ກັນທາງສັງຄົມພາຍໃນຊ່ວງໄລຍະເວລາໃດໜຶ່ງດ້ວຍຄວາມມຸ່ງໝາຍຢ່າງໃດຢ່າງໜຶ່ງຮ່ວມກັນ. ຄວາມມຸ່ງນັ້ນອາດມີການຮ່ວມມືຊ່ວຍເຫຼືອກັນກໍ່ໄດ້ຫຼືອາດຈະເປັນສັດຕູຕໍ່ກັນກໍ່ໄດ້ ແຕ່ສິ່ງທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດກຸ່ມໄດ້ນັ້ນກໍ່ແມ່ນການກະທຳຕໍ່ກັນທາງສັງຄົມ.

ຈາກບັນດານິຍາມຂ້າງເທິງນັ້ນ, ເຮົາພໍສັງຮວມໄດ້ວ່າກຸ່ມໝາຍເຖິງການຮວມຕົວກັນຂອງຄົນຕັ້ງແຕ່ 2 ຄົນຂຶ້ນໄປແລ້ວມີການກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັນ, ມີການກະທຳຕໍ່ກັນທາງສັງຄົມພາຍໃນຊ່ວງເວລາໃດໜຶ່ງເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍຮ່ວມກັນ.

1.2. ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມ

ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມໝາຍເຖິງຄວາມສຳພັນຢ່າງເລິກເຊິ່ງຖາວອນຂອງສະມາຊິກໃນດ້ານຂອງການສື່ສານ, ພະລັງອຳນາດ ແລະຄວາມຮູ້ສຶກດຶງດູດກັນລະຫວ່າງສະມາຊິກ. ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມຈະກຳນົດພ້ອມກັບກຸ່ມ ແລະຈັດເປັນໝາກຫົວໃຈຂອງພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມ ເມື່ອກຸ່ມກຳນົດໂຄງສ້າງແລ້ວ, ສະມາຊິກຈະມີຕຳແໜ່ງທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປ ເຊັ່ນ: ຫົວໜ້າ,ລູກນ້ອງ ແລະຄົນສຳຄັນກວ່ານັ້ນແມ່ນການກຳນົດໃຫ້ມີການຫຼຸດລົ້ນກັນໄປຕາມໜ້າທີ່ຕຳແໜ່ງ.

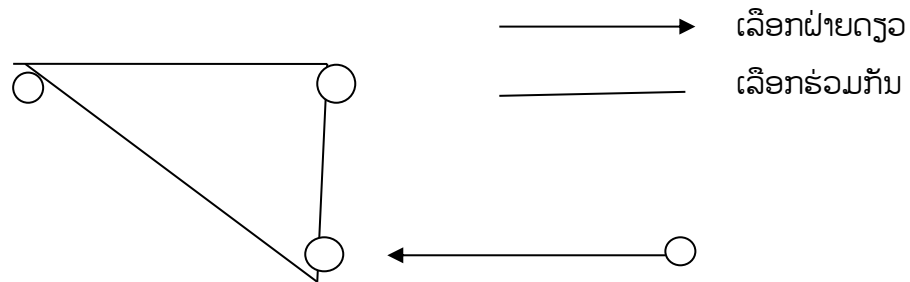
ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມມັກຈະກ່ຽວຂ້ອງໄປເຖິງຜົນຜະລິດ ແລະປະສິດທິພາບຂອງກຸ່ມອີກດ້ວຍ. ກຸ່ມທີ່ມີການຈັດຕັ້ງລະບົບໂຄງສ້າງຢ່າງມີປະສິດທິພາບນັ້ນມັກຈະສົ່ງຜົນໄປເຖິງງານຂອງກຸ່ມ,ຖ້າໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມໃດເປີດໂອກາດໃຫ້ສະມາຊິກສະແດງກິດຈະກຳກົງຕາມຄວາມຊຳນິຊຳນານຂອງຕົນຜົນຜະລິດຮວມທັງຂວັນ ແລະກຳລັງໃຈຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມຍ່ອມດີຕາມໄປດ້ວຍ.

ເມື່ອນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມເວົ້າເຖິງໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມນັ້ນ ເຂົາມັກຈະເນັ້ນພິເສດໃນເລື່ອງຂອງຄວາມສຳພັນລະດັບບຸກຄົນລະຫວ່າງສະມາຊິກດ້ວຍກັນເອງຫຼາຍກວ່າເລື່ອງບົດບາດຂອງກຸ່ມ ແລະການສຶກສາເຖິງໂຄງສ້າງ

ຂອງກຸ່ມນັ້ນກໍ່ມັກຈະມຸ່ງໄປທີ່ກວດເບິ່ງຄວາມໃກ້ຊິດ ເຊັ່ນ: ຢາກຢູ່ໃຫ້ຫຼີຢາກອອກຫ່າງກັນໃນລະຫວ່າງໝູ່ສະມາຊິກ.

ວິທີການທີ່ຈະສຶກສາໃນເລື່ອງໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມມີຕິເຂົ້າຊ່ວຍ. ສັງຄົມມີຕິເປັນແບບທົດສອບຊະນິດໜຶ່ງທີ່ໃຊ້ເປັນປະໂຫຍດໃນການສຶກສາຄວາມສໍາພັນຂອງບຸກຄົນໃນກຸ່ມ ໂດຍຈະຊ່ວຍຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງລະດັບຄວາມສໍາພັນທີ່ມີຢູ່ແລ້ວຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມ ແລະ ເປັນແນວທາງໃນອັນທີ່ຈະເຂົ້າໃຈໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມໂດຍກົງ.

ຕົວຢ່າງ: ໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມມີຕິຂອງບຸກຄົນ 4 ຄົນ

ຈາກຮູບໂຄງສ້າງກຸ່ມຕົວຢ່າງສະແດງໃຫ້ເຫັນສໍາການທີ່ບຸກຄົນ 3 ຄົນຄື: ໝາຍເລກ 1, 2, 3 ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງເລືອກເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນຈັດເປັນກຸ່ມເພື່ອນສະໜິດ 3 ຄົນ, ໃນຂະນະທີ່ໝາຍເລກ 4 ຖືກປະຖິ້ມໃຫ້ຢູ່ຕາມລໍາພັງເຖິງແມ່ນວ່າໝາຍເລກ 4 ຈະຢາກສະໜິດສະໜົມກັບໝາຍເລກ 1 ແຕ່ກໍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງຈາກໝາຍເລກ 1 ຫຼື 2 ເລີຍ.

ແຜນວາດສັງຄົມມີຕິ, ເຮົາພໍ່ຈະຮູ້ເຖິງໂຄງສ້າງຄວາມສໍາພັນຂອງກຸ່ມໄດ້ວ່າມີຜູ້ກ່ຽວຂ້ອງກັນຫຼາຍໜ້ອຍຊໍາໃດ, ໃຜເປັນຜູ້ມີອໍານາດ, ໃຜແມ່ນຜູ້ຖືກປະຖິ້ມ ແລະ ຖ້າຈະເພີ່ມປະສິດທິພາບໃຫ້ກຸ່ມເຮົາຄວນຈະດໍາເນີນການແນວໃດ.

2. ການເກີດຂອງກຸ່ມ ແລະ ມຸມເຫດຈຸໃຈໃນການເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ.

2.1. ການເກີດຂອງກຸ່ມ.

ກຸ່ມເກີດຂຶ້ນໄດ້ 2 ລັກສະນະຄື:

2.1.1. ເກີດຕາມທຳມະຊາດ.

ການເກີດກຸ່ມຕາມສະພາບທຳມະຊາດຈະເກີດໄດ້ຈາກຫຼາຍສາເຫດ ເຊັ່ນ:

ກ. ຄວາມໃກ້ຊິດ: ການທີ່ຄົນເຮົາຕ້ອງມາຢູ່ໃກ້ກັນ ເຊັ່ນ: ເຮືອນຢູ່ຕິດກັນຫຼືນັ່ງໃກ້ກັນໆລາງຈະເປັນສະພາບທີ່ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມສໍາພັນທາງສັງຄົມຕໍ່ກັນກໍ່ເກີດກຸ່ມຂຶ້ນມາ.

ຂ. ຄວາມປະທັບໃຈໃນບຸກຄະລິກລັກສະນະ: ການທີ່ບຸກຄົນມີຄວາມມັກຫຼືພໍໃຈບຸກຄະລິກລັກສະນະຂອງຄົນບາງຄົນຈະເປັນສິ່ງໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນພາຕົວເຂົ້າໄປໃກ້ຊິດ ແລະ ສ້າງຄວາມສໍາພັນກັບຄົນທີ່ມັກຈິ່ງເກີດເປັນກຸ່ມຂຶ້ນມາ.

ຄ. ຄວາມຄ້າຍຄືກັນ: ການມີທັດສະນະຄະຕິ, ຄ່າມືນິມ, ຄວາມສົນໃຈ, ຄວາມຄິດເຫັນຫຼືອາຊີບໆລາງທີ່ຄ້າຍຄືກັນຈະເຮັດໃຫ້ບຸກຄົນເກີດຄວາມຮູ້ສຶກເປັນໝູ່ພວກ, ມີທັດສະນະຄະຕິທີ່ດີຕໍ່ກັນກໍ່ມີການສ້າງຄວາມສໍາພັນເປັນໄດ້.

ງ. ການຫວັງຜົນປະໂຫຍດບາງຢ່າງ: ຄົນບາງຄົນທີ່ຕ້ອງການຈະໄດ້ປະໂຫຍດບາງຢ່າງຈາກຄົນອື່ນຫຼືຈາກກຸ່ມເຂົາເຈົ້າຈະພະຍາຍາມສ້າງຄວາມສຳພັນອັນດີກັບບຸກຄົນຫຼືກຸ່ມທີ່ເຂົາເຈົ້າຄິດວ່າຈະອ່ານວຍປະໂຫຍດໃຫ້ກັບເຂົາເຈົ້າໄດ້ໃນບາງກໍລະນີຈຶ່ງເກີດເປັນກຸ່ມໄດ້ຈາກທີ່ແຕ່ລະຄົນມີຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ ແລະຜົນປະໂຫຍດນັ້ນຈະໄດ້ຈາກການມີຄວາມສຳພັນຕໍ່ກັນເປັນກຸ່ມ.

2.1.2. ເກີດຢ່າງບໍ່ເປັນທຳມະຊາດ

ກຸ່ມບາງກຸ່ມເກີດຂຶ້ນມາດ້ວຍວັດຖຸປະສົງຂອງຄົນບາງຄົນ ໂດຍມີສະມາຊິກບໍ່ໄດ້ມີສ່ວນໃນການສ້າງສາຍສຳພັນຕໍ່ກັນ ເຊັ່ນ: ກຸ່ມທີ່ສ້າງຂຶ້ນເພື່ອການທົດລອງບາງສິ່ງບາງຢ່າງ ເປັນກຸ່ມທີ່ເກີດຈາກການທີ່ຜູ້ທົດລອງກຳນົດຈັດໃຫ້ຄົນມາຮ່ວມຢູ່ດ້ວຍກັນເພື່ອທຳການທົດລອງ. ກຸ່ມປະເພດນີ້ເມື່ອໄດ້ເກີດຂຶ້ນ ແລະສຳເລັດກິດຈະກຳຕາມວັດຖຸປະສົງແລ້ວ, ສະມາຊິກກໍ່ແຍກຍາຍກັນໄປ ແລະກຸ່ມກໍ່ສະຫຼາຍຕົວ, ກຸ່ມທີ່ເກີດບໍ່ເປັນທຳມະຊາດນີ້ຈະພົບໄດ້ໜ້ອຍ ເພາະໂດຍປົກກະຕິເມື່ອເກີດກຸ່ມຢ່າງບໍ່ເປັນທຳມະຊາດຂຶ້ນກຸ່ມນັ້ນກໍ່ມັກຈະປ່ຽນສະພາບເປັນກຸ່ມຕາມທຳມະຊາດຈາດການທີ່ສະມາຊິກຕ້ອງຢູ່ໃກ້ກັນ, ມີທັດສະນະນະຄະຕິ ແລະຄວາມສົນໃຈກົງກັນຫຼືມີຄວາມສົນໃຈໃຈບຸກຄະລິກລັກສະນະຂອງກັນ ແລະກັນ.

ດັ່ງນັ້ນ, ເວລາທີ່ເກີດເປັນກຸ່ມຢ່າງບໍ່ເປັນທຳມະຊາດຈຶ່ງສັງເກດໄດ້ຍາກ ເພາະຈະເກີດກຸ່ມທີ່ເປັນທຳມະຊາດແຊກເຂົ້າມາທັນທີສະມາຊິກກຸ່ມມາຮ່ວມກັນ.

2.2. ສາເຫດໃນການຈຸ່ງໃຈໃນການເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ

ດັ່ງທີ່ກ່າວໄປແລ້ວວ່າມະນຸດນັ້ນຍາກທີ່ຈະຢູ່ຕາມລຳພັງຄົນດຽວ, ເຮົາທັກຈະເປັນສຳມະຊິກໃນກຸ່ມໃດກຸ່ມໜຶ່ງຕະຫຼອດເວລາແລະເປັນສະມາຊິກຂອງກຸ່ມນັ້ນບຸນຄົນກໍ່ຈະມີສາເຫດຕ່າງໆໃນການເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ. ບາງຄົນຈະເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມເພື່ອລຸດຜ່ອນຄວາມເຫງົາ, ບາງຄົນກໍ່ເພື່ອປະໂຫຍດ ແລະອື່ນໆ.

ຖ້າເຮົາຖືວ່າເຮົາຖືວ່າບຸກຄົນເຂົ້າກຸ່ມຢ່າງສະໝັກໃຈ, ຄຳຖາມທຳອິດທີ່ຈະຖາມກໍ່ແມ່ນ ເປັນຫຍັງບຸກຄົນຈຶ່ງເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ? ຄຳຖາມນີ້ອາດຈະຕອບໄດ້ໃນຫຼາຍລະດັບ, ໃນລະດັບທີ່ໄປທີ່ສຸດ ເຮົາອາດກ່າວໄດ້ວ່າບຸກຄົນເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມເພາະກຸ່ມສາມາດຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການບາງຢ່າງຂອງເອກະບຸກຄົນ, ວຽກງານບາງຢ່າງສາມາດເຮັດໄດ້ສຳເລັດໂດຍກຸ່ມເທົ່ານັ້ນ ເຊັ່ນ: ບາງຄົນຕ້ອງການທີ່ຈະສຳພັນກັບຄົນອື່ນ ແລະກຸ່ມເທົ່ານັ້ນທີ່ເຮັດໃຫ້ຄວາມຕ້ອງການນີ້ໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງ. ນັກທົດສະດີບາງຄົນໄດ້ສະເໜີທິດສະດີຕ່າງໆກ່ຽວກັບຄວາມດຶງດູດຕໍ່ກັນລະຫວ່າງບຸກຄົນບົນພື້ນຖານຄວາມຄິດຂອງການເສີມແຮງ ເຊັ່ນ: ທ່ານທີໂບ ແລະທ່ານ ເຄລີ (Thibaut and Kelly, 1959) ເປັນຕົ້ນ. ທ່ານປຽບທຽບຄວາມດຶງດູດ ແລະການຊຸກດັນທີ່ບຸກຄົນມີຕໍ່ຜູ້ອື່ນກັບທັດສະນະນະຄະຕິທາງບວກຫຼືທາງລົບທີ່ບຸກຄົນມີຜູ້ນັ້ນ.

ແຫຼ່ງຕ່າງໆຂອງຄວາມຕ້ອງການຄວາມພໍໃຈທີ່ຢູ່ພາຍໃນກຸ່ມຢ່າງໜ້ອຍປະກອບດ້ວຍເລື່ອງຕໍ່ໄປນີ້:

ກ. ການດຶງດູດລະຫວ່າງບຸກຄົນ

ຕົວປ່ຽນທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ຄວາມດຶງດູດຂອງບຸກຄົນໜຶ່ງຕໍ່ອີກບຸກຄົນໜຶ່ງ ເບິ່ງຄືວ່າຈະມີການສຶກສາກັນຫຼາຍກວ່າຕົວກຳນົດອື່ນໆຂອງການກໍ່ຮູບຂອງກຸ່ມ. ການສຶກສາດັ່ງນັ້ນມັກພິຈາ

ລະນາຕົວກຳນົດທຸກຢ່າງ ເຊັ່ນ: ຄວາມໄກໄຊດ ແລະປະຕິສຳພັນ. ແນວໃດກໍດີ,ຕົວປ່ຽນເຫຼົ່ານີ້ພຽງແຕ່ໃຫ້ໂອກາດສຳລັບການສຶກສາຕົວປ່ຽນປະຖົມມະພູມ ເຊັ່ນ: ຄວາມຄ້າຍຄືກັນທາງທັດສະນະຄະຕິຄວາມສອດຄ່ອງກັນທາງຄຳນິຍົມ,ລັກສະນະບຸກຄະລິກະພາບ ແລະອື່ນໆ ໃນທຳນອງດຽວກັນນີ້.

ຂ. ກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມ.

ເອກະບຸກຄົນອາດຈະຖືກດຶງດູດຕໍ່ກຸ່ມ ເພາະເຂົ້າໃຈຂອງສິ່ງທີ່ກຸ່ມເຮັດ. ຜູ້ຍິງຄົນໜຶ່ງອາດຈະສະມັກເປັນສຳມະຊິກຂອງຊົມລົມບານສິ່ງ ທັງນີ້ບໍ່ແມ່ນເພາະລາວມ່ວນກັບການຫຼິ້ນບານສິ່ງ(ຫຼືເຖິງແມ່ນວ່າລາວຈະມ່ວນ)ແຕ່ເປັນເພາະວ່າລາວພົບວ່າການໄດ້ຢູ່ຮ່ວມກັນໃນກຸ່ມນັ້ນກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມນິຍົມຊົມຊອບ.

ຂໍ້ປະຈັກກ່ຽວກັບເລີ່ມນີ້ພົບໄດ້ໃນການສຶກສາຂອງທ່ານຊີຣິບ (sheriff & sheriff,1953)ຜູ້ທີ່ໄດ້ສຶກສາການກໍ່ຮູບຂອງກຸ່ມໃນຄ້າຍສຳລັບເດັກຊາຍໃນຕອນພັກແລ້ງ, ຜູ້ວິໄຈສາມາດສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າອາຈາກສິ່ງອື່ນໆ ແລ້ວ,ເດັກທີ່ສົນໃຈໃນກິດຈະກຳມັກຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດກຸ່ມຂຶ້ນ.

ຄ.ເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ

ເປັນການຍາກທີ່ຈະແຍກກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມຈາກເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ, ເອກະບຸກຄົນອາດຈະພົວພັນກັບກຸ່ມເພາະເຂົາມັກກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມ ແລະຂະນະດຽວກັນເຫັນວ່າເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມມີຄຸນຄ່າ ເຊັ່ນ:ບຸກຄົນອາດເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມທີ່ມີເປົ້າໝາຍເພື່ອຫາທຶນເພື່ອບຸລະນະວັດໃນຊຸມຊົນ ເພາະເຂົາມັກກິດຈະກຳຫາທຶນ ແລະ ເພາະວ່າເຂົາເຊື່ອວ່າການຊ່ວຍວັດເປັນສິ່ງທີ່ດີ. ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງ,ບຸກຄົນຜູ້ທີ່ບໍ່ມັກກິດຈະກຳຫາທຶນ ແລະ ເພາະວ່າເຂົາເຊື່ອວ່າການຊ່ວຍວັດເປັນສິ່ງທີ່ດີ. ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງ,ບຸກຄົນຜູ້ທີ່ບໍ່ມັກກິດຈະກຳຫາທຶນຢ່າງຫຼາຍອາດຈະເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ ເພາະເຂົາເຊື່ອວ່າການຊ່ວຍວັດມີຄຸນຄ່າຢ່າງຍິ່ງ. ແນວໃດກໍດີ,ເຖິງແມ່ນວ່າບຸກຄົນມັກກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມ, ເຂົາຈະບໍ່ເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມຖ້າເຂົາມີຄວາມເຫັນວ່າເປົ້າໝາຍຫຼືຄວາມມຸ່ງຫວັງຂອງກຸ່ມບໍ່ມີປະໂຫຍດ.

ງ. ສະມາຊິກສະພາບຂອງກຸ່ມ

ໃດມີການສະເໜີວ່າສະມາຊິກສະພາບໃນກຸ່ມໃດກຸ່ມໜຶ່ງໃນຕົວຂອງເອງອາດຈະເປັນລາງວັນສຳລັບເອກະບຸກຄົນ ເຊິ່ງນອກເໜືອໄປຈາກກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມຫຼືຄວາມມຸ່ງຫວັງຂອງກຸ່ມ. ທ່ານແຊດສເຕີ (schachter) ສະເໜີວ່າໜ້າທີ່ຢ່າງໜຶ່ງຂອງຄວາມສຳພັນກໍ່ແມ່ນການລົດຄວາມວິຕົກກັງວົງ ແລະງານວິໄຈຂອງເຂົາໂດຍທົ່ວໄປກໍ່ສະໜັບສະໜູນທັດສະນະນີ້. ລາຍງານຂອງຄົນອື່ນໆກໍ່ສະໜັບສະໜູນສົມມຸດຖານນີ້ດ້ວຍ. ທ່ານ ເປັບປີໂທນ ແລະທ່ານ ເຄລນເນີ (Pepitone&Kleiner) ໄດ້ຜັນປ່ຽນປະລິມານຂອງການຂົ່ມຂູ່ທີ່ໃຫ້ກັບສະມາຊິກຂອງກຸ່ມ ແລະພົບວ່າການຂົ່ມຂູ່ສູງຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມດຶງດູດສູງຕໍ່ກຸ່ມຫຼາຍກວ່າການຂົ່ມຂູ່ຕໍ່າ.

3. ປະເພດຂອງກຸ່ມ

ກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍສາມາດຈຳແນກອອກໄດ້ຫຼາຍປະເພດດ້ວຍກັນ. ໃນທີ່ນີ້ຈະຂໍກ່າວພຽງແຕ່ 4 ປະເພດດ້ວຍກັນ.

3.1. ກຸ່ມມຸ່ງງານ ແລະກຸ່ມມຸ່ງສຳພັນ.

ກ. ກຸ່ມມຸ່ງງານ: ເປັນກຸ່ມທີ່ຄຳນຶງເຖິງຜົນຜະລິດ ແລະປະສິດທິພາບຂອງວຽກງານເປັນສຳຄັນ.ບຸກຄົນທີ່ຢູ່ໃນກຸ່ມນີ້ຈະບໍ່ສົນໃຈໃນເລື່ອງອື່ນນອກຈາກຜົນຜະລິດໃຫ້ໄດ້ຕາມຈຳນວນ ແລະຄຸນນະພາບຕາມເປົ້າໝາຍທີ່ຕັ້ງໄວ້. ວຽກງານທີ່ກຸ່ມນີ້ເຮັດອາດຈະເປັນສິ່ງທີ່ສັງເກດເຫັນໄດ້,ວັດແທກໄດ້ຕາມເກນທີ່ກຳນົດ, ຈຸດມຸ່ງໝາຍຢູ່ທີ່ຜົນຜະລິດ

ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງບັນຫາສ່ວນຕົວຂອງສະມາຊິກຫຼືອົງການ ແລະງານທີ່ໄດ້ເຮັດນັ້ນອາດໄດ້ຮັບມອບໝາຍຈາກໜ່ວຍງານຟາຍນອກຫຼືອາດຈະເປັນງານສະມາຊິກໃນກຸ່ມຄິດຂຶ້ນມາເອງກໍໄດ້.

ຂ. ກຸ່ມງສຳພັນ: ກຸ່ມປະເພດນີ້ບໍ່ໄດ້ຈັດຂຶ້ນເພື່ອມຸ່ງຫວັງງານຫຼືຜົນຜະລິດເທົ່າກັບຄວາມສຳພັນພາຍໃນກຸ່ມລະຫວ່າງສຳມະຊິກດ້ວຍກັນເອງ. ກຸ່ມຕັ້ງຂຶ້ນເພື່ອການຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການທາງຈິດຕະວິທະຍາໃຫ້ສຳມະຊິກມີໂອກາດພົບປະສ້າງສັນ, ແລກປ່ຽນ ແລະ ເສີມສ້າງຄວາມສຳພັນພາຍໃນໃຫ້ແໜ້ນແຟ້ນ; ມີຈຸດມຸ້ງໝາຍເພື່ອຄວາມເບີກບານສະໜຸກສະໜານ ແລະແລະບັນທຶກຫຼາຍກ່ວາແນວອື່ນ, ເປັນກຸ່ມທີ່ສຳມະຊິກຕັ້ງຂຶ້ນມາເອງໂດຍມີແຮງຍູ້ຈາກພາຍນອກ.

3.2. ກຸ່ມພາຍໃນສະເພາະ ແລະກຸ່ມພາຍນອກທົ່ວໄປ

ກ. ກຸ່ມພາຍໃນສະເພາະ ໃນກຸ່ມທີ່ຈຳກັດໃນການຮັບບຸກຄົນໃດໜຶ່ງເຂົ້າເປັນສະມາຊິກ, ເປັນກຸ່ມທີ່ຈັດຕັ້ງເພື່ອຮວບຮວມເອົາຄົນທີ່ມີຄວາມສົນໃຈຄ້າຍຄືກັນ, ບໍ່ນິຍົມເອົາຄົນນອກເຂົ້າມາປະປົນໃຫ້ວຸ່ນວາຍເຊັ່ນ: ກຸ່ມຊົມລົມຊາຍໂສດກໍຈະບໍ່ເອົາຍິງຫຼືຊາຍທີ່ບໍ່ໂສດເຂົ້າມາເປັນສະມາຊິກຫຼືກຸ່ມຫຼືນໂບລິງກໍຈະມີແຕ່ບຸກຄົນທີ່ຫຼິ້ນໂບລິງເຂົ້າມາເປັນສະມາຊິກເທົ່ານັ້ນ.

ຂ. ກຸ່ມພາຍນອກທົ່ວໄປ: ກຸ່ມນີ້ເປີດໂອກາດໃຫ້ທຸກຄົນເຂົ້າມາເປັນສະມາຊິກ, ກຸ່ມນີ້ເນັ້ນໃນຄວາມສະເໝີພາບເທົ່າທຽມກັນຂອງມະນຸດຄົນ. ບຸກຄົນທີ່ເຂົ້າມາເປັນສະມາຊິກຈະໄດ້ຮັບການປະຕິບັດຕໍ່ໃນລັກສະນະດຽວກັນ, ເມື່ອເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມກັນຫາກໄດ້ຮັບຄວາມເພິ່ງພໍໃຈສະມາຊິກກໍສາມາດດຶງເອົາຄົນອື່ນເຂົ້າມາຮ່ວມກິດຈະກຳໄດ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ.

3.3. ກຸ່ມວົງໃນ ແລະກຸ່ມວົງນອກ.

ກ. ກຸ່ມວົງໃນ ແມ່ນກຸ່ມທີ່ຖືເອົາເອກະລັກຂອງກຸ່ມ “ເຮົາ” ຕົວຢ່າງຂອງກຸ່ມວົງໃນໄດ້ແກ່: ແບ່ງກຸ່ມຕາມສີ, ຕາມສະຖາບັນ... ທີ່ບຸກຄົນພະຍາຍາມຮັກສາເອກະລັກເອົາໄວ້ໂດຍບໍ່ປະປົນກັນ. ສະມາຊິກກຸ່ມວົງໃນກໍຈະສ້າງສະເພາະກຸ່ມບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບກຸ່ມອື່ນ, ສະມາຊິກມີຄວາມຄ້າຍຄືກັນບໍ່ວ່າຈະເປັນຄວາມນຶກຄິດຫຼືທັດສະນະຄະຕິ ແລະກຸ່ມກໍຈະຮັບສະເພາະສະມາຊິກໃໝ່ທີ່ເປັນພວກຕົນເອງເທົ່ານັ້ນ.

ຂ. ກຸ່ມວົງນອກ ແມ່ນກຸ່ມຄົນອື່ນໆທີ່ບໍ່ມ່ນກຸ່ມວົງໃນ, ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີຄວາມຮູ້ສຶກຮ່ວມກັນ, ຢູ່ກັນແບບກະແຈກກະຈາຍບໍ່ຈັດເປັນກຸ່ມຊົນພວກດ່ຽວກັນ.

3.4. ກຸ່ມອ້າງອີງ ແລະກຸ່ມສະມາຊິກະພາບ.

ກ. ກຸ່ມອ້າງອີງ ອາດຈະເປັນໃດກໍໄດ້ທີ່ບຸກຄົນເຫັນຄຸນຄ່າ ແລະຍຶດຖືເປັນແບບສະບັບຄວາມປະພຶດຂອງເຮົາ ເຊັ່ນ: ບຸກຄົນອາດຈະຍຶດຖືອຸດົມການຂອງພັກການເມືອງໃດກໍໄດ້ທີ່ເຂົາມັກ ແລະສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຕາມຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຂອງພັກນັ້ນ.

ຂ. ກຸ່ມສະມາຊິກະພາບ ໝາຍເຖິງກຸ່ມທີ່ບຸກຄົນເປັນສະມາຊິກຢູ່ແລ້ວ ແລະ ໃນຂະນະທີ່ເປັນສະມາຊິກກໍຮັບເອົາຄວາມເຊື່ອ, ຄຳນິຍົມ, ຈຸດມຸ້ງໝາຍ ແລະກົດເກນຕ່າງໆຂອງກຸ່ມເຂົ້າປະພຶດປະຕິບັດຈົນເທົ່າທີ່ເຂົາຍັງສັງເກດຢູ່ກັບກຸ່ມນັ້ນ ແຕ່ຫາກວ່າບຸກຄົນເປັນສະມາຊິກຂອງກຸ່ມພຽງໃນນາມເທົ່ານັ້ນ ເຊັ່ນ: ເປັນສະມາຊິກຂອງສະມາຊິກຂອງສະມາຄົມແນະແນວແຫ່ງປະເທດລາວ ແຕ່ມີບົດບາດຫຼື ໄປປະຊຸມເລີຍກຸ່ມສະມາຊິກະພາບໃນກໍລະນີນີ້ຈຶ່ງບໍ່ມີອິດທິພົນເທົ່າກັບກຸ່ມອ້າງອີງ.

4. ລັກສະນະບາງຢ່າງຂອງກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍ.

ກຸ່ມທຸກກຸ່ມມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນອອກໄປ ເຊັ່ນດຽວກັບຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ. ໃນຫົວຂໍ້ນີ້ຈະຂໍກ່າວເຖິງລັກສະນະບາງຢ່າງທີ່ເຮັດໃຫ້ແຕ່ລະກຸ່ມມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນອອກໄປ ເຊິ່ງຮ່ວມມີ: ຂະໜາດຂອງກຸ່ມ, ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມ, ຂວັນ, ການສື່ສານພາຍໃນກຸ່ມ ແລະຄວາມເປັນປົກແຜ່ນຫຼືຄວາມສາມັກຄີຂອງກຸ່ມ.

4.1. ຂະໜາດຂອງກຸ່ມ.

ກຸ່ມຈະຮ່ວມກັນໄດ້ຕ້ອງປະກອບດ້ວຍບຸກຄົນຕັ້ງແຕ່ 2 ຄົນຂຶ້ນໄປຂະໜາດຂອງກຸ່ມຈຶ່ງມີຫຼາຍຂະໜາດຕັ້ງແຕ່ຄູ່ຮັກ 2 ຄົນຢ່າງໄປນຳກັນຈົນເຖິງຈຳນວນສະມາຊິກສະພາຜູ້ແທນລາສະດອນໃນການປະຊຸມແຕ່ລະຄັ້ງ.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໃນການສຶກສາທາງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມນິຍົມເຮັດກັບກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍຄືປະມານ 3 ເຖິງ 10 ຄົນ ແລະການສຶກສາກໍຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບເລື່ອງຂະໜາດຂອງກຸ່ມ ແລະຜົນຜະລິດທາງຈິດໃຈສຳລັບໃນກຸ່ມ ແລະຜົນໄດ້ມີນັກວິໄຈພົບວ່າກຸ່ມທີ່ສະມາຊິກລະຫວ່າງ 5 ເຖິງ 10 ຄົນນັບວ່າເປັນກຸ່ມທີ່ມີຂະໜາດກຳລັງເໝາະສົມໃນການແກ້ບັນຫາ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການທີ່ຈະກຳນົດໄປວ່າກຸ່ມຄວນມີຂະໜາດໃດຈຶ່ງຈະເອີ້ນວ່າມີປະສິດທິພາບນັ້ນຂຶ້ນຢູ່ກັບຕົວກຳນົດຫຼາຍປະການ ເຊັ່ນ: ກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍອາດຈະມີຂໍ້ດີຄືສະມາຊິກມີຄວາມເປັນກັນເອງໄວ, ມີໂອກາດສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຫຼາຍກວ່າກຸ່ມຂະໜາດໃຫຍ່ ແຕ່ກຸ່ມຂະໜາດໃຫຍ່ກໍມີຂໍ້ໄດ້ປຽບຄືສະມາຊິກມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນກັນຫຼາຍທາງທັກສະ ແລະຄວາມສາມາດທີ່ຫຼາຍແບບນີ້ອາດຈະຊ່ວຍແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ວ່ອງໄວຂຶ້ນໄດ້.

ນອກຈາກນີ້, ຕົວກຳນົດທາງດ້ານລັກສະນະຂອງງານກໍເປັນສ່ວນໜຶ່ງທີ່ກຳນົດຂະໜາດຂອງກຸ່ມງານບາງຊະນິດສາມາດເຮັດໄດ້ຄົນດຽວ ໃນຂະນະທີ່ບາງຊະນິດຕ້ອງໃຊ້ຄົນເປັນຈຳນວນຫຼາຍຈຶ່ງຈະເຮັດໄດ້.

ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມກໍມີສ່ວນກຳນົດຈຳນວນສະມາຊິກໃນກຸ່ມໄດ້ເຊັ່ນກັນ. ໂຄງສ້າງບາງຊະນິດຈະຕ້ອງມີສະມາຊິກຫຼາຍ ແລະ ບາງໂຄງສ້າງກໍມີຈຳນວນຈຳກັດ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງເປັນການລຳບາກທີ່ຈະກຳນົດໃຫ້ແນ່ນອນຕາຍຕົວໄປວ່າກຸ່ມທີ່ປະສິດຜົນສຳເລັດຄວນມີສະມາຊິກເທົ່າໃດ. ຢ່າງໃດກໍດີ, ຈາກຜົນການວິໄຈໃນເລື່ອງຂະໜາດ ແລະ ປະສິດທິພາບຂອງກຸ່ມພົບວ່າຊະນິດຂອງງານຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບປະສິດທິພາບຂອງກຸ່ມບໍ່ໜ້ອຍ; ກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍຈະມີປະສິດທິພາບດີກວ່າຂະໜາດໃຫຍ່ຖ້າເຮັດວຽກປະເພດຮູບປະທຳ ແຕ່ຖ້າເປັນນາມມະທຳກຸ່ມຂະໜາດໃຫຍ່ຈະເຮັດໄດ້ດີກວ່າກຸ່ມຂະໜາດນ້ອຍ.

4.2. ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມ.

ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມອາດຈະເອີ້ນວ່າ ເປັນຫົວໃຈຂອງກຸ່ມກໍວ່າໄດ້, ກຸ່ມທຸກກຸ່ມຈະຕ້ອງພະຍາຍາມດຳເນີນໄປຕາມເປົ້າໝາຍທີ່ໄດ້ຫວ່າງໄວ້.

ບຸກຄົນໃດທີ່ເຂົ້າມາເປັນສະມາຊິກຂອງກຸ່ມໃດກໍຕາມຈະຕ້ອງຍອມຮັບໃນຈຸດປະສົງທີ່ກຸ່ມໄດ້ຕັ້ງໄວ້ທັງສິ້ນ. ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ, ຈຸດປະສົງຂອງກຸ່ມຈະແຕກຕ່າງຈະແຕກຕ່າງກັນແລ້ວແຕ່ຄວາມຕ້ອງການຂອງສະມາຊິກ. ດັ່ງນັ້ນ, ເມື່ອເວົ້າເຖິງຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມກໍອາດຈະກ່າວໄດ້ວ່າຄວນຈະເປັນຈຸດມຸ່ງໝາຍທີ່ໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນກໍຈະຊ່ວຍໃຫ້ບຸກຄົນດຳເນີນໄປສູ່ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມ ແລະ ເມື່ອໃດທີ່ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງສະມາຊິກໄດ້ ເຂົາກໍຍິ່ງເຫັນຄຸນຄ່າ ແລະພະຍາຍາມຊ່ວຍກັນນຳກຸ່ມໃຫ້ໄປໃນທິດທາງທີ່ຕັ້ງຈຸດມຸ່ງໝາຍໄວ້.

ແນວໃດກໍຕາມ, ສະມາຊິກອາດຈະຍອມຮັບຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມໃນລະດັບທີ່ບໍ່ເທົ່າຂຶ້ນຢູ່ກັບວ່າກຸ່ມສາມາດດຶງດູດໄດ້ສະມາຊິກຫຼາຍໜ້ອຍຊຳໃດ; ຖ້າກຸ່ມພະຍາຍາມດຶງດູດສະມາຊິກໄດ້ຫຼາຍກໍຈະປັນຜົນດີໃຫ້

ສະມາຊິກພະຍສຍສມຊ່ວຍພາກຸ່ມໃຫ້ໄປເຖິງຈຸດມຸ່ງໝາຍໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບສູງສຸດ; ແຕ່ຖ້າກຸ່ມບໍ່ມີຜົນຈູງໃຈ ສະມາຊິກຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມອາດຖືກປ່ອຍປະລະເລີຍ, ສະມາຊິກບໍ່ຮ່ວມມືກັນໃນການນຳກຸ່ມໄປເຖິງຈຸດມຸ່ງໝາຍ; ກຸ່ມຂາດປະສິດທິພາບ, ສະມາຊິກມີລັກສະນະຕົວໃຜຕົວລາວ, ບໍ່ສົນໃຈກັບຄວາມຢູ່ລອດຂອງກຸ່ມ.

ນອກຈາກນີ້, ຈຸດປະສົງຂອງກຸ່ມຄວນຕັ້ງໃຫ້ກະຈ່າງແຈ້ງບໍ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດການສົງໄສລັງເລ, ຫາກສະມາຊິກຮູ້ຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງຂອງຈຸດໝາຍ ແລະ ແນວທາງປະຕິບັດເພື່ອໃຫ້ເຖິງຈຸດໝາຍຢ່າງຊັດເຈນຈະເກີດຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ດີຕໍ່ກຸ່ມ ແລະ ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືກັບກຸ່ມສະເໝີ ໂດຍສະເພາະຫາກສະມາຊິກໄດ້ເຂົ້າໄປມີໂອກາດຮ່ວມຊ່ວຍຕັ້ງຈຸດມຸ່ງໝາຍໃຫ້ກັບກຸ່ມກໍ່ຈະຍິ່ງເຮັດໃຫ້ເບິ່ງຈຸດມຸ່ງໝາຍກຸ່ມເປັນສິ່ງທີ່ມີຄຸນຄ່າຍິ່ງຂຶ້ນ.

ສຸດທ້າຍ, ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມຈະສຳພັນໂດຍກົງກັບປະສິດທິພາບຂອງກຸ່ມ, ກຸ່ມທີ່ຂາດປະສິດທິພາບ ສະມາຊິກຈະເກີດຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ຖອຍ, ລົດຄວາມເຊື່ອຖື ແລະ ອາດປະຖິ້ມຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມຫັນມາສູ່ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງຕົນເອງ ແລະ ບໍ່ສົນໃຈວ່າກຸ່ມຈະບັນລຸເຖິງຈຸດມຸ່ງປາຍທາງຫຼືບໍ່ໃນທີ່ນີ້.

4.3. ຂວັນ (ກະລັງໃຈ)

ຂວັນຫຼືກະລັງໃຈ ເປັນອົງປະກອບທີ່ສຳຄັນຂອງກຸ່ມອີກປະການໜຶ່ງ, ຂວັນມີຄວາມຮູ້ສຶກຍືນດີ ແລະ ພັກດີ ກໍ່ພ້ອມທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມ. ກຸ່ມທີ່ມີຂວັນດີຍ່ອມຈະມີພະລັງມີຄວາມຮ່ວມມືຮ່ວມໃຈສູງ ເຊິ່ງຈະກ່ຽວຂ້ອງໄປເຖິງຜົນຜະລິດປະສິດທິພາບຂອງກຸ່ມອີກດ້ວຍ.

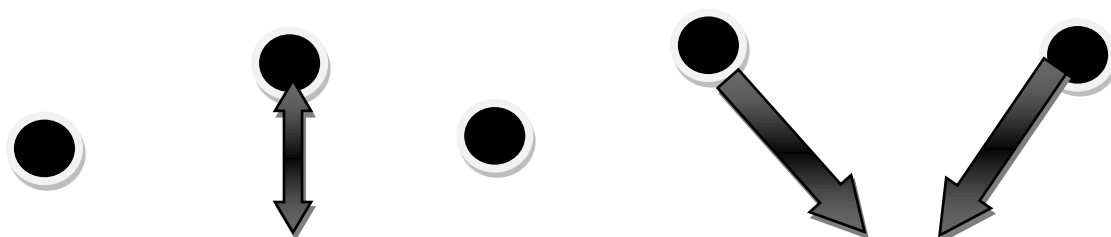
ກຸ່ມທີ່ມີກະລັງໃຈຫຼືຂວັນຕໍ່ກຳລັງຈະບໍ່ເຮັດໃຫ້ສະມາຊິກເກດຄວາມເປັນອັນໜຶ່ງອັນດຽວກັນໄດ້ ແລະ ຖ້າເຖິງວາງໃຈໃນຕົວຜູ້ນຳຕະຫຼອດຈົນຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຂອງສະມາຊິກທີ່ມີຕໍ່ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງກຸ່ມຮວມທັງຄວາມເຕັມໃຈທີ່ຈະເຮັດວຽກໃຫ້ກັບກຸ່ມ.

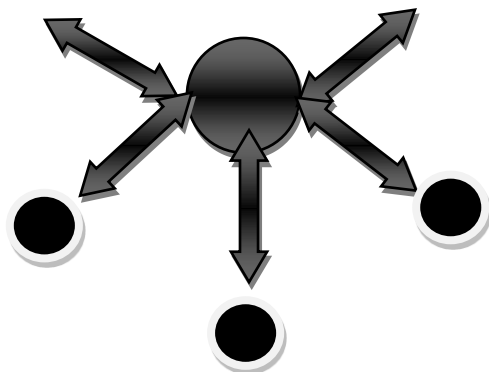
ໃນການສຶກສາກ່ຽວກັບຂວັນຂອງກຸ່ມເບິ່ງໄດ້ໃນຊ່ວງຂອງວິຊາການຕ່າງໆຂວັນເປັນຄວາມຕັ້ງໃຈທີ່ຈະເດັດດ່ຽວຕໍ່ສູ້ກັບໄພອັນຕະລາຍຂອງໝູ່ສະມາຊິກ. ແຕ່ຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຂວັນຢ່າງດ່ຽວນັ້ນບໍ່ພຽງພໍທີ່ຈະຢືດໝູ່ຮວມໃຫ້ເກີດຄວາມຮ່ວມມືຮ່ວມໃຈຫຼືຮູ້ສຶກໃນໄລຍະຍາວຂວັນຈະເປັນພຽງແຮງກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດພະລັງໃນຊ່ວງໜຶ່ງ ເຊິ່ງຈະຕ້ອງອາໄສໂຄງສ້າງອື່ນໆທີ່ປະກອບກຸ່ມດ້ວຍ.

4.4. ການສື່ສານພາຍໃນກຸ່ມ.

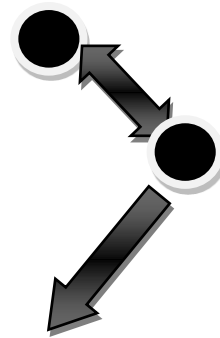
ໃນຊີວິດປະຈຳວັນຂອງມະນຸດ, ການສື່ສານເປັນປັດໄຈທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງໃນການຕິດຕໍ່ປະສານງານ ແລະ ສ້າງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນໃນເລື່ອງຂອງກຸ່ມກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັບອົງປະກອບອື່ນໆຂອງກຸ່ມຈະໝົດຄວາມໝາຍໄປຫັນທີ່ຖ້າສະມາຊິກບໍ່ສາມາດສື່ສານກັນໄດ້. ຕົວຢ່າງຈາກສະພາບຕົວຈິງພະນັກງານໃນບໍລິສັດຫຼືໜ່ວຍງານຂອງຄົນເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ເວົ້າຕິດຕໍ່ກັນເປັນປົກກະຕິທີ່ຜູ້ບໍ່ສາມາດເວົ້າກັບຜູ້ໃຫຍ່ໂດຍກົງໄດ້, ຕ້ອງຜ່ານໄປທາງເລຂາຂອງຜູ້ໃຫຍ່ແທນ ເປັນຕົ້ນ.

ທາງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມໄດ້ແບ່ງແບບແຜນການຕິດຕໍ່ສື່ສານອອກຫຼາຍຮູບແບບ (ດັ່ງຮູບ) ແບບແຜນການຕິດຕໍ່ສື່ສານສຳພັນຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມນ້ອຍໃນລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

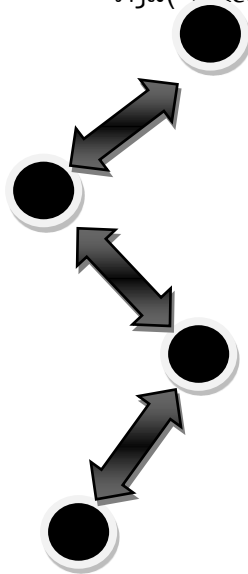

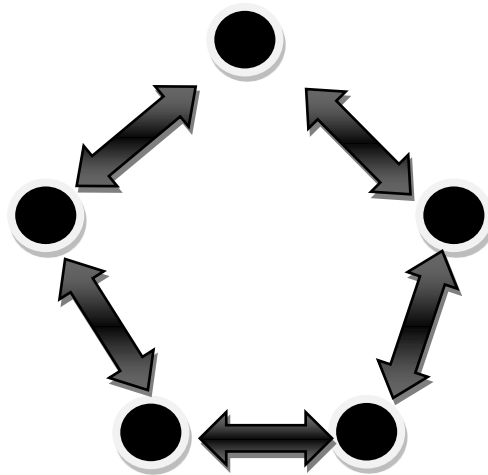
ກົງລໍ້ (Wheel)

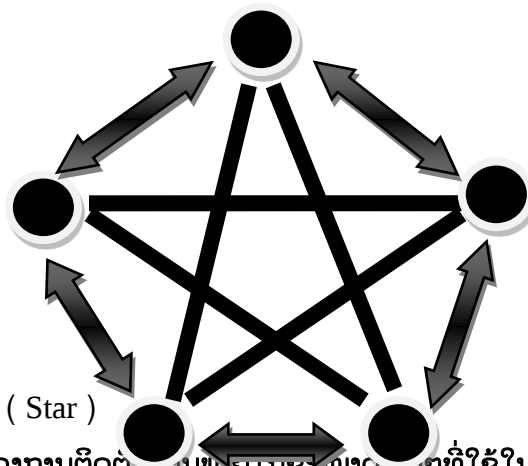
ຕົວອີເກຣັກ (Y)

ລູກໂສ້ (Chain)

ວົງມົນ (Circle)

ດາວ (Star)

ຮູບສະແດງການຕິດຕໍ່ສາມາດເຮັດໄດ້ຫຼາກໆຢ່າງທີ່ໃຊ້ໃນການທົດລອງ

- ຈຸດສະແດງເຖິງຕໍາແໜ່ງຂອງສະມາຊິກ
- ເສັ້ນຊື່ສະແດງເຖິງການສື່ສານ
- ລູກສອນສະແດງເຖິງການສື່ສານທາງດ່ຽວ

ຕົວຢ່າງຈາກກຸ່ມທີ່ 5 ຄົນທີ່ມີໂຄງສ້າງວົງລໍ້ຈະເຫັນໄດ້ວ່າຜູ້ທີ່ມີຕໍາແໜ່ງກາງຄືບຸກຄົນທີ່ມີອຳນວຍຫຼາຍທີ່ສຸດເປັນຜູ້ທີ່ຕິດກັບທຸກໆຄົນໃນກຸ່ມໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າການສື່ສານທຸກຊະນິດຈະຕ້ອງບຸກຄົນທີ່ມີຢູ່ຕໍາແໜ່ງກາງນີ້

ເທົ່ານັ້ນສະມາຊິກບໍ່ມີໂອກາດຕິດຕໍ່ເຊິ່ງກັນ ແລະກັນເລີຍຫາກສະມາຊິກຜູ້ໃດໄດ້ຕໍາແໜ່ງກາງນີ້ກໍມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະເປັນຜູ້ນຳກຸ່ມໄປໂດຍປະລິຍາຍ.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫາກພິຈາລະນາວ່າ ໂຄງສ້າງການສື່ສານຂອງກຸ່ມຊະນິດໃດທີ່ສ້າງຄວາມເພິ່ງພໍໃຈມາສູ່ສະມາຊິກໄດ້ຫຼາຍທີ່ສຸດ ເຮົາອາດຈະວະຫຼຸບໄດ້ວ່າການພໍໃຈຫຼືບໍ່ຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມຄົງຈະຕ້ອງຂຶ້ນຢູ່ຢູ່ກັບຕໍາແໜ່ງທີ່ສະມາຊິກຢູ່ແຕ່ລະໂຄງສ້າງ, ຖ້າເປັນໂຄງສ້າງວົງລໍ້ສະມາຊິກທີ່ເປັນສູນກາງຈະເປັນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍທີ່ສຸດ. ຄວາມເພິ່ງພໍໃຈກໍຈະຫຼາຍຂຶ້ນແກ່ສະມາຊິກຜູ້ນັ້ນ, ແຕ່ມາເຖິງຂະໜາດຂອງກຸ່ມສະມາຊິກບໍ່ມີອຳນາດຫຍັງໃນກຸ່ມເລີຍ ແຕ່ໂຄງສ້າງອື່ນໆທີ່ເປີດໂອກາດໃຫ້ສະມາຊິກໃຫ້ສະມາຊິກຕິດຕໍ່ກັນໄດ້ຢ່າງທົ່ວເຖິງ ເຊັ່ນ ໂຄງສ້າງວົງມົນສະມາຊິກທຸກຄົນມັນມັກຈະມີຄວາມເພິ່ງພໍໃຈໃນລະດັບໃກ້ຄຽງກັນ. ບໍ່ມີຜູ້ໃດກໍາອຳນາດໄວ້ຄົນດຽວ, ການສື່ສານສາມາດປະຕິບັດໄດ້ໄດ້ຕົວຢ່າງທົ່ວເຖິງ, ສະມາຊິກຍ່ອມມີຄວາມຮູ້ສຶກສໍາຄັນເທົ່າທຽມກັນເຮັດໃຫ້ຂວັນແລະກໍາລັງໃຈຂອງແຕ່ລະຄົນຢູ່ໃນລະດັບທີ່ດີຕາມໄດ້ດ້ວຍ.

ສ່ວນຄວາມສໍາພັນຂອງການສື່ສານ ແລະການແກ້ບັນຫານັ້ນ ທ່ານຊໍ (shaw, 1954) ພົບວ່າໃນການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ສະຫຼັບຊັບຊ້ອນນັ້ນການສື່ສານທີ່ເປັນລັກສະນະວົງມົນຈະມີປະສິດທິພາບຫຼາຍກວ່າໂຄງສ້າງການສື່ສານຊະນິດອື່ນໆ ເພາະໃນໂຄງສ້າງແບບວົງມົນນັ້ນ, ສະມາຊິກສາມາດຊ່ວຍກັນແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ແກ້ໄຂຂໍ້ຜິດພາດໄດ້ວ່ອງໄວກວ່າໂຄງສ້າງການສື່ສານຊະນິດອື່ນໆ

ອາດຈະກ່າວໄດ້ວ່າ ໂຄງສ້າງການສື່ສານຂອງກຸ່ມມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍກັບປະສິດທິພາບຫຼືຜົນຜະລິດຂອງກຸ່ມ.

4.5. ຄວາມເປັນປົກແຜ່ນຂອງກຸ່ມ.

ຄວາມເປັນປົກແຜ່ນຫຼືຄວາມສາມັກຄີຂອງກຸ່ມຈະມີຜົນຢ່າງຍິ່ງຕໍ່ພຶດຕິກຳ ແລະຜົນຜະລິດຂອງກຸ່ມ, ໃນບາງກໍລະນີສະມາຊິກແຕ່ລະຄົນມີຄວາມສາມາດພິເສດຫຼືມີປະສິດທິພາບສູງ ແຕ່ບໍ່ສາມາດເຮັດວຽກຮ່ວມກຸ່ມໄດ້ດີກໍມີ ເນື່ອງຈາກສະມາຊິກຂາດຄວາມຮູ້ສຶກຮ່ວມ, ຄວາມເປັນຈິດໜຶ່ງໃຈດຽວກັນທີ່ຈະຕໍ່ສູ້ກັບອຸປະສັກດ້ວຍກັນ; ຊ້ຳບໍ່ໜ້າສະມາຊິກບາງຄົນພັດຂັດແຍ້ງ, ແຕກແຍກກັນເອງເຮັດໃຫ້ບໍ່ສົນໃຈທີ່ຈະເຮັດວຽກເພື່ອກຸ່ມ, ຕ່າງຄົນຕ່າງຢູ່ບໍ່ສົນໃຈເຊິ່ງກັນ ແລະກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄວາມສາມັກຄີຫຼືຄວາມເປັນປົກແຜ່ນຈຶ່ງເປັນອົງປະກອນທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດທີ່ຈະໃຫ້ກຸ່ມເຮັດວຽກຮ່ວມກັນຢ່າງມີປະສິດທິພາບ. ຄວາມເປັນປົກແຜ່ນນີ້ໝາຍເຖິງລັກສະນະພິເສດບາງຢ່າງທີ່ເປັນພະລັງດຶງດູດໃຫ້ສະມາຊິກຮ່ວມໃຈກັນເຮັດວຽກໃຫ້ກັບກຸ່ມ ແລະມີຄວາມຕ້ອງການຢູ່ໃນກຸ່ມຕະຫຼອດໄປ.

ທ່ານຊໍ ໄດ້ສຶກສາ ແລະພົບວ່າສະມາຊິກທີ່ຮັກກຸ່ມມັກຈະເຮັດທຸກວິທີທາງເພື່ອໃຫ້ກຸ່ມກ້າວໄປທາງໜ້າຕາມຈຸດໝາຍທີ່ກຸ່ມໄດ້ວາງໄວ້. ດັ່ງນັ້ນ, ເຮົາສາມາດກ່າວໄດ້ວ່າຄວາມສາມັກຄີຫຼາຍຫຼືໜ້ອຍມີສ່ວນເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດຂອງກຸ່ມສູງຫຼືຕໍ່າໄດ້.

ນອກຈາກນັ້ນ, ໃນກຸ່ມທີ່ມີສະມາຊິກມີຄວາມກົມກຽວກັນນັ້ນຄວາມເປັນເອກະພາບມັກເກີດຂຶ້ນໄດ້ໂດຍປະລິຍາຍໝາຍຄວາມວ່າສະມາຊິກມີຄວາມຮັກແພງປອງດອງກັນມັກມີທ່າອ່ຽງທີ່ຫລຸດຄວາມເຫັນທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປໃນທິດທາງທີ່ສ່ຽງສ່ວນຫຼາຍເຫັນດີກັນທັງນີ້ກໍເປັນທໍາມະຊາດຂອງມະນຸດທີ່ມັກຈະບໍ່ຢາກຂັດແຍ້ງກັບບຸກຄົນທີ່ເຮົາມີຄວາມສໍາພັນທີ່ດີນໍາ ແລະຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນກໍອາດຈະເກີດຈາກຄວາມເຊື່ອທີ່ວ່າການປັບປຸງຄວາມຄິດເຫັນໃຫ້ຄ້າຍຄືກັນກັບໝູ່ເພື່ອນໃນກຸ່ມຈະຊ່ວຍສົ່ງເສີມຄວາມສໍາພັນທີ່ດີຢູ່ແລ້ວໃຫ້ດີຍິ່ງຂຶ້ນໄປອີກດ້ວຍ.

5. ສິ່ງທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການເຮັດວຽກ ແລະການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມ.

ເມື່ອກຸ່ມຕ້ອງເຮັດວຽກຫຼື ເຮັດກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍ, ປະສິດທິພາບຂອງການວຽກ ແລະ ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບປັດໄຈເຫຼົ່ານີ້:

- 1) **ສະມາຊິກກຸ່ມມີເປົ້າໝາຍຮ່ວມກັນ :** ຖ້າສະມາຊິກກຸ່ມແຕ່ລະຄົນມີເປົ້າໝາຍທີ່ກົງກັບເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມຫຼືມີເປົ້າໝາຍທີ່ຮ່ວມຢູ່ກັບເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ, ສະມາຊິກກໍຈະຍອມຮັບ ແລະ ເຕີມໃຈຊ່ວຍກັນເຮັດວຽກໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍທີ່ຮ່ວມກັນຢູ່ນັ້ນ. ການເຮັດວຽກຂອງກຸ່ມກໍຈະມີປະສິດທິພາບ ແຕ່ຖ້າສະມາຊິກຂອງກຸ່ມມີເປົ້າໝາຍວ່າສຳຄັນກວ່າເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ, ສະມາຊິກກໍຈະບໍ່ຄ່ອຍໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມື ໂດຍສະເພາະກໍລະນີທີ່ສະມາຊິກມຸ່ງເປົ້າໝາຍສ່ວນຫຼາຍກວ່າເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ. ກໍລະນີເຊັ່ນນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມດ້ວຍກວ່າທີ່ຄວນ
- 2) **ລັກສະນະງານ :** ຖ້າວຽກງານຂອງກຸ່ມສາມາດຈະແບ່ງປັນເປັນໜ່ວຍຍ່ອຍໆຫຼື ແບ່ງເປັນຂັ້ນຕອນໄດ້ກໍຈະສາມາດມອບວຽກແຕ່ລະໜ່ວຍ, ແຕ່ລະຂັ້ນຕອນໃຫ້ກົງກັບຄວາມຖະໜັດ ແລະຄວາມສາດຂອງສະມາຊິກໄດ້ ແຕ່ຖ້າວຽກງານຂອງກຸ່ມມີລັກສະນະທີ່ບໍ່ສາມາດແບ່ງເປັນໜ່ວຍຍ່ອຍໄດ້, ສະມາຊິກກໍຕ້ອງຊ່ວຍກັນເຮັດວຽກນັ້ນ ແລະຕ້ອງຕັດສິນໃຈຮ່ວມກັນ ເຊິ່ງບາງຄັ້ງການຕັດສິນໃຈ ແລະການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນນັ້ນອາດຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດຜິດ, ແຕ່ໃນຫຼາຍຄັ້ງກໍຈະມີບັນຫາຄວາມຂັດແຍ້ງທີ່ຕົກລົງກັນໄດ້ຍາກ. ບາງເທື່ອກໍມີກໍລະນີທີ່ມີຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດບໍ່ມີໂອກາດໄດ້ສະເໜີຄວາມຄິດເຫັນຫຼືບໍ່ໄດ້ມີສ່ວນເຮັດວຽກທີ່ເຂົາຖະໜັດ ແລະກໍອາດຈະມີກໍລະນີທີ່ບາງຄົນຕ້ອງເຮັດວຽກທີ່ເຂົາບໍ່ມີຄວາມຖະໜັດ, ບໍ່ມີຄວາມສາມາດ ເພາະທຸກຄົນຕ້ອງຊ່ວຍກັນເຮັດ. ພາວະດັ່ງກ່າວອາດມີຜົນເຮັດໃຫ້ປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມດ້ອຍກວ່າທີ່ຄວນ.
- 3) **ການສື່ຄວາມໝາຍ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມ :** ໃນກຸ່ມທີ່ມີສະມາຊິກມີສະຖານະພາບຕ່າງກັນຫຼາຍຄົນທີ່ມີສະຖານະພາບສູງມັກຈະເປັນສູນກາງຂອງໂຄງສ້າງ ເປັນສູນກາງການສື່ຄວາມໝາຍ ແລະມີອິດທິພົນຕໍ່ຄວາມຄິດ, ການຕັດສິນໃຈຂອງສະມາຊິກ. ດັ່ງນັ້ນ, ຖ້າບຸກຄົນດັ່ງກ່າວມີຄວາມ, ຮູ້ຄວາມສາມາດ, ມີຄວາມຊຳນານໃນການເຮັດວຽກກໍຈະເຮັດວຽກໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບແຕ່ຖ້າບຸກຄົນຜູ້ມີສະຖານະພາບສູງນັ້ນຂາດຄວາມຮູ້ຄວາມຊຳນານໃນກິດຈະກຳ ແລະງານຂອງກຸ່ມ, ຂາດຄວາມສາມາດໃນການຕັດສິນໃຈປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກຂອງກຸ່ມກໍຈະເສຍໄປດ້ວຍ. ໃນກໍລະນີເຊັ່ນນີ້ກຸ່ມທີ່ສະມາຊິກມີສະຖານະພາບເທົ່າທຽມກັນ ແລະມີການສື່ຄວາມໝາຍແບບວິເຄາະໝາຍຄວາມວ່າທຸກຄົນໄດ້ສ່ວນຮ່ວມໃນການພິຈາລະນາ, ວາງແຜນ, ຕັດສິນໃຈ ແລະຊ່ວຍກັນເຮັດວຽກຈະມີປະສິດທິພາບຫຼາຍກວ່າ.
- 4) **ລັດສະນະຂອງສະມາຊິກກຸ່ມ :** ກຸ່ມທີ່ສະມາຊິກຄ້າຍຄືກັນຫຼາຍ, ຄວາມຄິດ ແລະທັດສະນະຂອງສະມາຊິກມັກຈະເປັນໄປໃນທິດທາງດຽວກັນ ເຮັດໃຫ້ກຸ່ມຂາດປະສິດທິພາບໃນການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ຊັບຊ້ອນ ແລະຂາດປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກທີ່ບໍ່ກົງກັບຄວາມຖະໜັດ ແລະຄວາມສາມາດຂອງສະມາຊິກ ແຕ່ກຸ່ມທີ່ສະມາຊິກມີທັດສະນະ, ຄວາມສາມາດແຕກຕ່າງກັນ; ມີຄວາມຄິດເຫັນທີ່ແຕກກັບເປັນຫຼາຍທັດສະນະ, ຈະສາມາດພິຈາລະນາບັນຫາໄດ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ, ເລິກເຊິ່ງ ແລະມີຂໍ້ມູນປະກອບຢ່າງພຽງພໍ ເຮັດໃຫ້ກຸ່ມຕັດສິນໄດ້ດີ ແລະມີປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກຫຼາຍກວ່າກຸ່ມທີ່ສະມາຊິກມີທັກສະຄວາມສາມາດ ແລະຄວາມຄິດຄ້າຍຄືກັນ.

- 5) **ຂະໜາດຂອງກຸ່ມ :** ໃນກຸ່ມທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່, ສະມາຊິກຈະມີໂອກາດສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຫຼືມີໂອກາດເຂົ້າຮ່ວມທຳກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມໄດ້ໜ້ອຍກ່ວາກຸ່ມທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍ, ສະມາຊິກໜ້ອຍຄົນດັ່ງນັ້ນ, ຄົນທີ່ມີຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດບາງຄົນກໍຈະບໍ່ໄດ້ສະເໜີຄວາມຄິດເຫັນທີ່ຈະເປັນປະໂຫຍດຫຼືບໍ່ໄດ້ມີໂອກາດຊ່ວຍທຳກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມຈຶ່ງເປັນຜົນໃຫ້ສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມດ້ອຍລົງໄປ.
- 6) **ຄວາມຮູ້ສຶກຜູກພັນ ແລະການເກາະກຸ່ມ:** ຖ້າສະມາຊິກກຸ່ມມີຄວາມຮັກໃຄ່ສະໜິດສະໜົມກັນດີ, ມີຄວາມຜູກພັນຕໍ່ກັນກໍຈະມີຄວາມຮ່ວມມືກັນດີກຸ່ມກໍຈະເຮັກວຽກໄດ້ດີ ແລະມີປະສິດທິພາບ ແຕ່ຖ້າສະມາຊິກກຸ່ມບໍ່ປະທັບໃຈກຸ່ມບໍ່ຜູກພັນກັບເພື່ອນສະມາຊິກກໍອາດຈະໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືຫຼື ໃສ່ໃຈກັບງານຂອງກຸ່ມໜ້ອຍເຮັດໃຫ້ກຸ່ມຂາດປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະຕັດສິນໃຈ ແຕ່ໃນບາງກໍລະນີກໍອາດຈະພົບກຸ່ມທີ່ມີສະມາຊິກມີຄວາມສະໜິດສະໜົມຮັກໃຄ່ກັນຫຼາຍ ແຕ່ປະສິດທິພາບຂອງກຸ່ມພັດດ້ອຍກ່ວາທີ່ຄວນ ເພາະສະມາຊິກຂອງກຸ່ມໃຊ້ເວລາໃນການທຳກິດຈະກຳທາງສັງຄົມຮ່ວມກັນຫຼາຍກ່ວາທີ່ຈະມຸ່ງທຳກິດຈະກຳໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ.
- 7) **ຜູ້ນຳ:** ຜູ້ນຳຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມ ເພາະຜູ້ນຳມີບົດບາດສຳຄັນໃນການກຳນົດເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ, ວາງແຜນການປະຕິບັດງານ, ມອບໝາຍ ແລະ ແບ່ງງານໃຫ້ກັບສະມາຊິກເປັນສູນກາງການສື່ຄວາມໝາຍພາຍໃນກຸ່ມໆລາງດັ່ງນັ້ນ, ຖ້າຜູ້ນຳກຸ່ມມີຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ແລະມີການວາງແຜນ, ການມອບໝາຍງານ, ແລະການຕັດສິນໃຈທີ່ດີວຽກງານຂອງກຸ່ມກໍຈະດຳເນີນໄປດ້ວຍດີມີປະສິດທິພາບ ແຕ່ຖ້າຜູ້ນຳຂາດຄວາມສາມາດ, ຂາດການຕັດສິນໃຈ ແລະການວາງແຜນທີ່ດີປະສິດທິພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມກໍຈະເສຍໄປນຳ.

6. ພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມ.

ພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກແຕ່ລະຄົນໃນແຕ່ລະກຸ່ມຈະແຕກຕ່າງກັນ ແຕ່ໂດຍທົ່ວໄປຈະພິຈາລະນາພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກກຸ່ມໄດ້ເປັນ 3 ລັກສະນະຫຼື 3 ແບບດັ່ງນີ້:

6.1. ພຶດຕິກຳທີ່ມຸ່ງເປົ້າໝາຍສ່ວນຕົວ.

ໃນເວລາເຂົ້າກຸ່ມ, ບຸກຄົນຈະມີຈຸດມຸ່ງໝາຍຫຼືມີຄວາມຕ້ອງການບາງຢ່າງ ແລະກໍຈະພະຍາຍາມຫາທາງທີ່ຈະບັນລຸເປົ້າໝາຍນັ້ນໆຂອງຕົນ. ຄົນທີ່ຕ້ອງການຄວາມເດັ່ນ, ຕ້ອງການຄວາມສົນໃຈກໍຈະສະແດງພຶດຕິກຳໃນທາງທີ່ເຮັດໃຫ້ຕົນໄດ້ເປັນຈຸດສົນໃຈຂອງສະມາຊິກ; ຄົນທີ່ຕ້ອງການຈະເຝິກທັກສະໃນການເຮັດວຽກກໍອາດສາປະຕິບັດງານແລະປະຕິບັດກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມ; ຄົນທີ່ຕ້ອງການຜົນປະໂຫຍດກໍຈະໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືຫຼືຮ່ວມກິດຈະກຳແຕ່ສະເພາະກໍລະນີທີ່ຕົນຈະໄດ້ຮັບສິ່ງຕອບແທນ ແລະມັກຈະມີພຶດຕິກຳການສະແຫວງຫາຜົນປະໂຫຍດໃນຮູບແບບຕ່າງໆ.

6.2. ພຶດຕິກຳທີ່ມຸ່ງເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມຫຼືພຶດຕິກຳທີ່ມຸ່ງງານ

ໝາຍເຖິງພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກທີ່ພະຍາຍາມສະໜັບສະໜູນ, ຮ່ວມມື ແລະ ຊ່ວຍເຮັດວຽກ, ທຳກິດຈະກຳຂອງກຸ່ມຢ່າງເຕັມກຳລັງ ຄວາມສາມາດຈົນບັນລຸເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ.

6.3. ພຶດຕິກຳທີ່ມຸ່ງດ້ານມະນຸດສຳພັນ

ໝາຍເຖິງພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກທີ່ມຸ່ງຈະສ້າງ ແລະ ຮັກສາຄວາມສຳພັນອັນດີໃນລະຫວ່າງສາມາຊິກດ້ວຍກັນ, ມີການຍອມຮັບ, ຄ້ອຍຕາມ, ຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ສະໜັບສະໜູນສະມາຊິກຄົນອື່ນໆເພື່ອໃຫ້ເຂົາພໍໃຈໃນຕົນ ແລະ ພະຍາຍາມຈະຊ່ວຍໃຫ້ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສະມາຊິກຂອງກຸ່ມເປັນໄປດ້ວຍດີ.

ໂດຍປົກກະຕິ, ພຶດຕິກຳທີ່ສະມາຊິກກຸ່ມແຕ່ລະຄົນສະແດງອອກມາອາດມີລັກສະນະຫຼາຍຢ່າງຮ່ວມກັນຢູ່ ເຊັ່ນ: ການທີ່ສະມາຊິກເຮັດວຽກໃນກຸ່ມ ອາດຈະເປັນພຶດຕິກຳທີ່ມຸ່ງສະໜັບສະໜູນເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ ແລະ ອາດຈະເປັນພຶດຕິກຳທີ່ມຸ່ງເປົ້າໝາຍສ່ວນຕົວ ຄື ຕ້ອງການໃຫ້ຄົນອື່ນຍອມຮັບຄວາມສາມາດ ແລະ ຕ້ອງການເຝິກທັກສະຄວາມສາມາດເພີ່ມເຕີມໄປພ້ອມໆກັນກໍໄດ້.

❖ ບັນຫາທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນຈາກສະມາຊິກ ມີດັ່ງນີ້:

- ຖືກບັງຄັບໃຫ້ເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ
- ບໍ່ມີຂໍ້ມູນພຽງພໍກ່ຽວກັບທຳມະຊາດຂອງກຸ່ມ ແລະ ບໍ່ຮູ້ວ່າຕົນເຂົ້າມາຢູ່ໃນກຸ່ມເພື່ອຫຍັງ
- ວາງຕົວງຽບເສີຍ, ບໍ່ພະຍາຍາມສະແດງຄວາມຄິດເຫັນວ່າ ມີຄວາມຕ້ອງການອັນໃດ ຫຼືຄາດຫວັງສິ່ງໃດຈາກກຸ່ມ.

7. ປະຕິສຳພັນພາຍໃນກຸ່ມແລະການຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງກຸ່ມ

7.1. ກຸ່ມແກ້ໄຂບັນຫາ

ເວົ້າເຖິງເລື່ອງການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງກຸ່ມນັ້ນກ່ອນອື່ນເຮົາຄວນທັນມາສົນໃຈປັດຊະຍາພື້ນຖານຂອງການແກ້ໄຂບັນຫາເສຍກ່ອນນັ້ນແມ່ນການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງກຸ່ມນັ້ນດີກວ່າແລະຖືກຕ້ອງກວ່າການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງຄົນຫຼືບໍ່? ເວົ້າຢ່າງກວ້າງແມ່ນເຮົາແນ່ໃຈຫຼືບໍ່ວ່າການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມຈະບໍ່ຜິດພາດ ? ຫລາຍຫົວຕົກວ່າຫົວດຽວແທ້ ຫລື ບໍ່ ?

ຈາກການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າໃນເລື່ອງການປ່ຽນທຽບລະຫວ່າງປະຕິບັດການຂອງກຸ່ມແລະຂອງແຕ່ລະບຸກຄົນນັ້ນ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາພົບວ່າການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມເບິ່ງຈະມີຄ່າກວ່າການຕັດສິນໃຈຂອງແຕ່ລະບຸກຄົນຢູ່ແຕ່ກໍບໍ່ຫລາຍທັງນີ້ຂຶ້ນກັບອົງປະກອບຫລາຍຢ່າງເປັນຕົ້ນວ່າຄວາມຮອບຮູ້ຂອງສະມາຊິກແຕ່ລະຄົນ, ຈຳຄັງທີ່ຕັດສິນໃຈໄປແລະ ລັກສະນະຂອງວຽກ. ອາດຈະສະຫຼຸບຮວມໆວ່າ ໃນການຕັດສິນໃຈ ຫຼື ລົງຄວາມຄິດເຫັນໃນເລື່ອງໃດກໍຕາມ ການຕັດສິນໃຈຈາກກຸ່ມບໍ່ແມ່ນການຕັດສິນໃຈທີ່ຖືກຕ້ອງສະເໝີໄປ ໃນບາງກໍລະນີການຕັດສິນໃຈຈາກບຸກຄົນ ຄົນດຽວອາດດີກວ່າ ແລະ ຖືກຕ້ອງກວ່າການຕັດສິນໃຈຈາກຄົນໝົດກຸ່ມໃດ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ທ້າວແກ້ວ ອາດຈະຕັດສິນຈາກກາບກ່ອນບົດໃດມວນ ແລະ ດີເຊິ່ງສົມຄວນໃດຮັບລາງວັນ ເຊິ່ງຄຳຕັດສິນນີ້ອາດຈະຖືກຕ້ອງກວ່າໃຫ້ກຸ່ມເດັກໄວລຸ້ນ 10 ຄົນ ຕັດສິນກໍໄດ້ແຕ່ໃນຂະນະດຽວກັນເດັກໄວລຸ້ນທັງ 10 ຄົນກໍອາດຈະມີຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບເພງຮ້ອກສ່ວນຫຼາຍ, ສາມາດບອກໄດ້ເທິງປະຫວັດເພງເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ຫຼາຍກວ່າສະມາຊິກແຕ່ລະຄົນໃນກຸ່ມຂອງເຂົາ.

ໃນເລື່ອງຂອງການແກ້ໄຂບັນຫາກໍເຊັ່ນດຽວກັນ, ເປັນຍາກທີ່ຈະບົ່ງບອກໄປຢ່າງແນ່ນອນວ່າກຸ່ມຫລືບຸກຄົນແກ້ໄຂບັນຫາໃດຢ່າງມີປະສິດທິພາບຫລາຍກວ່າກັນ. ຄຳວ່າບັນຫາໃນທີ່ນີ້ມີຄວາມໝາຍກວ້າງຂວາງນັບແຕ່ຈຸດເທິງແຜນປາຍໄປຈົນກະທັ່ງເຖິງການແກ້ໄຂບັນຫາທາງບໍລິຫານຂອງອົງການຫຼືໜ່ວຍງານໃຫຍ່ໆໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ບັນຫາແຍກອອກເປັນ 3 ປະເພດຄື:

ກ. ບັນຫາງ່າຍໆ ບໍ່ມີຫຼາຍຂັ້ນຕອນ: ສະມາຊິກສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ບໍ່ຍາກ ຈາກການສຶກສາພົບວ່າ ການແກ້ໄຂບັນຫາໂດຍໃນກຸ່ມແກ້ໄຂຈະໄດ້ຮັບຜົນດີກວ່າໃຫ້ບຸກຄົນໆດຽວແກ້ໄຂເຊັ່ນເຂົ້າກັບຕຳລາຫຼາຍຫົວດີກວ່າ ຫົວດຽວ ເຖິງການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສາມາດຈະເຮັດໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບກໍຕາມແຕ່ຄຳຕອບທີ່ ດຶງບາງຄຳກໍບໍ່ເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງກຸ່ມກໍມີໂດຍສະເພາະຖ້າຄວາມຄິດທີ່ດີນັ້ນໄປຂວາງຄວາມຄິດຂອງຄົນສ່ວນຫຼາຍ ແຕ່ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ການຕັດສິນຂອງກຸ່ມມັກວອງໄວກວ່າ ແລະ ຜິດພາດນ້ອຍກວ່າໃຫ້ຄົນໃດຄົນໜຶ່ງຕັດສິນ.

ຂ. ບັນຫາທີ່ມີຄວາມສະຫຼັບສັບຊ້ອນ: ລັກສະນະນີ້ຕົວບັນຫາອາດແຍກໃດອອກເປັນຫຼາຍສ່ວນບັນຫານີ້ ຈະເຮັດໃດດີກວ່າບຸກຄົນດຽວເຮັດ ເພາະສະມາຊິກສາມາດນຳຂໍ້ມູນມາແລກປ່ຽນກັນຫຼືຊ່ວຍເພີ່ມເຕີມສ່ວນທີ່ຂາດ ໄປໄດ້.

ຄ. ບັນຫາທີ່ມີຫຼາຍຂັ້ນຕອນ: ບັນຫາປະເພດນີ້ກ່ອນຈະຕັດສິນໃຈໄດ້ອອກເປັນຫຼາຍຂັ້ນຕອນແລະຄວາມ ສາມາດໃນການຫາຄຳຕອບ, ບໍ່ສາມາດເຮັດໄດ້ໃນເວລາອັນວ່ອງໄວຕ້ອງມີການຄິດຢ່າງຮອບຄອບກ່ອນການ ຕັດສິນ

ໃນກໍລະນີເຊັ່ນນີ້ ການໃຫ້ຄົນເກັ່ງຄົນດຽວຄິດອາດມີຜົນດີຫລາຍກວ່າໃຫ້ກຸ່ມເຮັດວຽກເພາະງານທີ່ມີ ຫລາຍຂັ້ນຕອນຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການຮ່ວມມືຈາກທຸກຄົນຈຶ່ງສຳເລັດ, ຖ້າມີໜ້ອຍຈະເຮັດໃຫ້ລຳບາກໃນການ ສະຫຼຸບ, ຂາດຄຳຕອບທີ່ແນ່ນອນໃນແຕ່ລະຂັ້ນຕອນ, ບາງຄັ້ງສາມາຊິກກໍບໍ່ເຊື່ອສິນຄົນເກັ່ງຂອງກຸ່ມວ່າຈະຕັດສິນໃຈ ໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງແຕ່ຈະຄ່ອຍລົງມະຕິເອກກະພາບກໍຈະເສຍເວລາດົນ

ອາດກ່າວສະຫຼຸບໄດ້ຮວມໆວ່າ ໃນເລື່ອງການຕັດສິນໃຈສຽງສ່ວນຫລາຍໃຊ້ໄດ້ຜົນດີ, ຖ້າສາມາຊິກໂດຍ ທົ່ວໄປເຂົ້າໃຈສະຖານະການ, ມີຄວາມສະຫລາດ, ມີພົບໃຫວດີ, ແຕ່ຖ້າກຸ່ມສາມາຊິກຂາດຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈ ການຄອບສຽງສ່ວນຫລາຍຕັດສິນຈະເຮັດໃຫ້ຊັກຊ້າ, ອາດຈະຕ້ອງໃຊ້ການຕັດສິນໃຈຂອງຄົນໆດຽວທີ່ເຂົ້າໃຈທິດ ທາງເລືອກຫລາຍທີ່ສຸດ

7.2. ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ

ສຳລັບຂະບວນການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງກຸ່ມນັ້ນ, ສາມາຊິກຂອງກກກຸ່ມຈະມີແນວທາງໃນການຄອບຄຸມຕາມ ຄວາມຄິດຂອງສຽງສ່ວນຫລາຍໂດຍສະເພາະຖ້າເປັນບັນຫາງ່າຍໆແລະມີສາມາຊິກມີການສະເໜີແນວທາງອອກໃຫ້ ສາມາຊິກອື່ນໆກໍຄອບຄຸມໄປໂດຍງ່າຍ. ການທີ່ສາມາຊິກຄ້ອຍໄປຕາມຄວາມເຫັນຂອງກຸ່ມ ອາດຈະເປັນເພາະສາມາ ຊິກຄິດວ່າຄວາມສຳເລັດຂອງກຸ່ມສຳຄັນກວ່າການຂັດແຍ່ງຂອງເຂົາ ຖ້າທຸກຄົນມີຄວາມເຫັນເຖິງປະສິດທິພາບຂອງ ກຸ່ມອີກດ້ວຍ.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການຄອບຄຸມກັນນັ້ນບໍ່ແມ່ນຈະເປັນຜົນດີຕໍ່ກຸ່ມສະເໝີໄປ ເພາະບາງຄັ້ງອາດຈະຄອບຄຸມ ໄປໃນທິດທາງທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງກໍເປັນໄດ້ແລະການຄອບຄຸມຢູ່ສະເໝີເຮັດໃຫ້ກຸ່ມຂາດຄວາມຄິດລິເລີມ, ການປ່ຽນແປງ ໃນກຸ່ມກໍຈະບໍ່ເກີດຂຶ້ນ, ກຸ່ມອາດເປັນສິ່ງທີ່ໜ້າເປື່ອໜ້າແລະຂາດປະສິດທິພາບໃນທີ່ສຸດ.

ວິທີການທີ່ໃນການແກ້ໄຂບັນຫານັ້ນມີຫລາຍວິທີ ແຕ່ວິທີທີ່ນິຍົມແພ່ຫລາຍກໍແມ່ນວິທີລະດົມສະໜອງ. ວິທີນີ້ເກີດຂຶ້ນເມື່ອ 25 ປີມາແລ້ວໂດຍແມ່ນທ່ານ ອອດສະບອນ(ossborn, 1957) ພະຍາຍາມຄິດຫາວິທີໃຫ້ກຸ່ມ ຟັງສຽງສາມາຊິກໃຫ້ເທົ່າໆກັນ. ວິທີລະດົມສະໜອງເປັນວິທີການທີ່ໃຫ້ສະມາຊິກສະເໜີແນວຄິດອອກມາໃຫ້ໄດ້ ຫລາຍທີ່ສຸດ ໂດຍບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງຄຳນຶ່ງວ່າສິ່ງທີ່ຕົນສະເໜີອອກໄປນັ້ນຈະເປັນໄປໄດ້ພຽງໃດ. ຫລັງຈາກທີ່ສາມາຊິ

ກທຸກຄົນສະເໜີຄວາມຄິດເຫັນຂອງຕົນອອກໄປແລ້ວກຸ່ມກໍ່ຈະເລືອກກວິທີການທີ່ຄິດວ່າດີທີ່ສຸດຈາກກວິທີການທັງໝົດທີ່ສາມາດຊຶກສະເໜີມາ

7.3. ປາກົດການກຸ່ມຄິດ

ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ບາງຄັ້ງກຸ່ມອາດຍຶດຄວາມຄິດເຫັນຂອງສາມາດຊຶກຂອງກຸ່ມຕົນເອງວ່າເປັນສິ່ງທີ່ດີເລີດ ບໍ່ຍອມຮັບຟັງຄວາມຄິດເຫັນຫລືຄໍາວິຈານທີ່ຕ່າງອອກໄປຈາກນອກກຸ່ມແລະການຕັດສິນໃຈແກ້ໄຂບັນຫາຕາມສຽງສ່ວນຫລາຍຂອງກຸ່ມທັງໝົດທີ່ອາດຈະບໍ່ແມ່ນວິທີທີ່ດີທີ່ສຸດ.

ປາກົດການກຸ່ມຄິດນີ້ ຜູ້ທີ່ໄດ້ເຮັດການສຶກສາໃນເລື່ອງນີ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງແມ່ນທ່ານ ແຈນິດ (Janis ,1992) ທ່ານໄດ້ໃຫ້ຄໍາເຫັນໄວ້ວ່າ ເປັນສະພາວະຂອງການນຶກຄິດຂອງກຸ່ມທີ່ຍຶດເອົາສຽງສ່ວນຫລາຍເປັນທີ່ຕັ້ງໃນການຕັດສິນໃຈເລື່ອງໃດໜຶ່ງ. ສາມາດຊຶກຄໍານຶງເຖິງເອກະພາບຂອງກຸ່ມຫລາຍກວ່າທີ່ພິຈາລະນາວ່າທີ່ພິຈາລະນາວ່າທາງເລືອກນັ້ນດີທີ່ສຸດສໍາກຸ່ມ ຫຼື ບໍ່ ທ່ານ ແຈນິດ ໄດ້ກ່າວ:

ໂດຍທົ່ວໄປວ່າ "ກຸ່ມຄິດ" ນີ້ມັກຈະເກີດຂຶ້ນຈາກເງື່ອນໄຂ 4 ດັ່ງນີ້

- ເມື່ອກຸ່ມປະເສີດປະເຊີນກັບສະຖານະການວິກິດ
- ກຸ່ມຈະຕ້ອງມີຄວາມສາມັກຄີຫຼືເປັນປົກແຜນໃນລະດັບສູງ, ສາມາດຊຶກມີຄວາມເປັນຈິດໜຶ່ງໃຈດຽວກັນ ແລະ ເຮັດວຽກດ້ວຍກັນມາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.
- ກຸ່ມແຍກຕົວອອກມາຈາກຄໍາວິຈານຂອງຊ່ຽວຊານວົງນອກ.
- ມີຫົວໜ້າທີ່ສະເໜີທາງອອກເປັນທີ່ຍອມຮັບ ຕະຫຼອດຈົນວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາໃນແຕ່ລະຂັ້ນຕອນ.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ທ່ານ ແຈນິດ ຍັງກ່າວຕື່ມອີກວ່າ "ກຸ່ມຄິດ" ນີ້ອາດປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດຂຶ້ນກັບກຸ່ມໄດ້ ຖ້າຫາກຜູ້ນໍາຈະຊ່ວຍກະຕຸ້ນໃຫ້ສະມາຊິກສະແດງອອກໃນລັກສະນະວິພາກວິຈານ. ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມທີ່ສະມາຊິກຫຼາຍຄົນເຫັນພ້ອມ ແລະ ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ຫົວໜ້າບໍ່ຄວນດ່ວນສະເໜີທາງອອກໃຫ້ກັບກຸ່ມ ໂດຍທີ່ຍັງບໍ່ທັນຟັງຄວາມຄິດເຫັນຂອງສະມາຊິກອື່ນໆ. ສຸດທ້າຍຫົວໜ້າອາດແບ່ງກຸ່ມອອກຊ່ວຍກັນແກ້ໄຂບັນຫາ ເຊິ່ງວິທີນີ້ຈັດເປັນການປ້ອງກັນການຜູກຂາດທາງຄວາມຄິດຂອງບຸກຄົນໃດບຸກຄົນໜຶ່ງຂອງກຸ່ມໄດ້ເປັນຢ່າງດີ.

ກຸ່ມທີ່ມີເງື່ອນໄຂຄົບທັງ 4 ຂໍ້ມັກຈະເບິ່ງເຫັນການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມວ່າເປັນເລີດແລ້ວ, ກຸ່ມມີຂວັນ ແລະ ພະລັງທີ່ເຂັ້ມແຂງ, ຄວາມເຫັນຈາກບຸກຄົນນອກ ແຕ່ກຸ່ມບໍ່ໄດ້ຮັບການໃສ່ໃຈ, ບຸກຄົນໃນກຸ່ມທີ່ອາດຈະມີຄວາມຄິດເຫັນຄ້ອຍຕາມເພື່ອຮັກສາຄວາມເປັນເອກະພາບຂອງກຸ່ມໄວ.

7.4. ຄວາມຫ່າງໄກສຸດຂວັນ

ນອກຈາກປະກົດການກຸ່ມຄິດແລ້ວ ຍັງມີປະກົດການໜຶ່ງທີ່ໜ້າສົນໃຈຂອງກຸ່ມເອີ້ນວ່າ " ຄວາມຫ່າງໄກສຸດຂວັນ" ເຊິ່ງໝາຍເຖິງບຸກຄົນເມື່ອມາຮ່ວມກຸ່ມກັນ, ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມຈະມີລັກສະນະທີ່ອາດຈະແຍກອອກໄປເປັນຂວັນໜຶ່ງທີ່ມີລັກສະນະກົງກັນຂ້າມກໍໄດ້ ເຊັ່ນ: ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມອາດຈະມີການສ່ຽງຫຼາຍຂຶ້ນ ຫຼື ອາດຈະອອກມາໃນທາງອະນຸຮັກນິຍົມຫຼາຍຂຶ້ນກວ່າການທີ່ບຸກຄົນໃດໜຶ່ງຕັດສິນໃຈເອງຕາມລໍາພັງ.

ການສຶກສາເລື່ອງຜົນການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມນີ້ໃນໄລຍະຕົ້ນ ນັກຈິດຕະວິທາຍພົບວ່າ ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມຈະມີການສ່ຽງຫຼາຍກວ່າການຕັດສິນໃຈສ່ວນບຸກຄົນ ຈົນວ່າຕັ້ງເປັນ ຄໍາສັບພາສາ ອັງກິດວ່າ Risky shift ຫຼື ການປ່ຽນທິດທາງໄປສູ່ການສ່ຽງຫຼາຍຂຶ້ນ (Stonner, 1961) ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ບຸກຄົນທີ່ຢາກເດີນຂະບວນມັກ

ຈະບໍ່ກ້າເຮັດຄົນດຽວ, ແຕ່ຖ້າມີກຸ່ມໜູ່ເພື່ອນມີຄວາມຄິດອ່ານຄ້າຍຄືກັນ ອາດຕົກລົງໃຈເດີນຂະບວນກັນທັງກຸ່ມກໍໄດ້ ຫຼື ໃນກໍລະນີການນັດຢຸດງານເພື່ອຕໍ່ຮອງກັບນາຍຈ້າງ ບຸກຄົນກ້າເຮັດຕາມລຳພັງແຕ່ເມື່ອຢູ່ເປັນກຸ່ມອາດຮ່ວມກັນມີມະຕິຕົກລົງນັດຢຸດງານຮ່ວມກັນ.

ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ, ການປ່ຽນທິດທາງໄປສູ່ຄວາມເສຍຫາຍຂຶ້ນນັ້ນ ມັກຈະເກີດຈາກເງື່ອນໄຂ 3 ປະການຄື:

1. ເກີດຈາກການໄດ້ມີໂອກາດອະພິປາຍແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນກັນ.
2. ສະມາຊິກອາດມີຄວາມຄິດເຫັນແຕກຕ່າງກັນ.
3. ກ່ຽວກັບເນື້ອຫາຂອງສິ່ງທີ່ກຳລັງອະພິປາຍວ່າຈະຕ້ອງມີຄຳນິຍົມທີ່ເປັນທີ່ຍອມນັບຂອງສັງຄົມ

ໃນໄລຍະຕໍ່ມາ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາກໍພົບວ່າ ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມບໍ່ໄດ້ເປັນໄປໃນທິດທາງຂອງການສ່ຽງຫຼາຍຂຶ້ນສະເໝີໄປ. ຫຼາຍຄັ້ງທີ່ຕັດສິນໃຈປ່ຽນທິດທາງໄປໃນທາງອະນຸຮັກນິຍົມຫຼາຍຂຶ້ນ, ເປັນສະພາຍການຕັດສິນໃຈທີ່ຢູ່ໃນຂວັນທີ່ກົງກັນຂ້າມກັບການສ່ຽງ. ເຫດໃດການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມຈຶ່ງອອກມາໃນລັກສະນະຂວັນທີ່ກົງກັນຂ້າມກັນເຊັ່ນນີ້? ນັກຈິດຕະວິທະຍາພະຍາຍາມຫາເຫດຜົນມາອະທິບາຍກັບປະກົດການນີ້ ການປ່ຽນແປງທິດທາງການຕັດສິນໃຈທີ່ສ່ຽງຫຼາຍຂຶ້ນນີ້ຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບຄວາມຮູ້ສຶກສ່ວນຕົວຂອງສະມາຊິກນັ້ນ ບໍ່ໄດ້ກ່ຽວຂ້ອງກັບເນື້ອຫາຂອງສິ່ງທີ່ກຳລັງຕັດສິນໃຈນັ້ນກໍເປັນໄດ້.

ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ສະມາຊິກບາງຄົນພຽງແຕ່ໄດ້ຍິນການອະພິປາຍຖືກຖຽງເຖິງທາງເລືອດຕ່າງໆຂອງກຸ່ມ ເຖິງແມ່ນວ່າຕົນເອງຈະບໍ່ໄດ້ເຂົ້າໄປຢູ່ໃນການຮ່ວມຖືກຖຽງດ້ວຍກໍຕາມ. ການຮັບຟັງພຽງຢ່າງດຽວກໍອາດຈະເຮັດໃຫ້ຄວາມຄິດຄ້ອຍຕາມກຸ່ມໄປໄດ້ເຊັ່ນກັນ ທີ່ເປັນເຊັ່ນນີ້ກໍຍ້ອນວ່າບຸກຄົນເມື່ອຟັງການອະພິປາຍໄດ້ຖຽງໃດກໍຕາມ ມັກຈະມີຂະບວນການທີ່ຈະ "ຍ່ອຍ" ຂໍ້ມູນທີ່ຕົນໄດ້ຮັບຟັງມາທົບທວນຢູ່ໃນໃຈກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ໄດ້ຖຽງເຫຼົ່ານັ້ນ, ແລ້ວຕໍ່ມາຈຶ່ງຕົກລົງໃຈຜູກມັກຕົນເອງກັບທາງເລືອກທີ່ເຫັນວ່າ ເໝາະສົມເຊິ່ງອາດເປັນທີ່ສ່ຽງຫຼາຍຂຶ້ນ ຫຼື ອະນຸຮັກຫຼາຍກວ່າທາງເລືອກເກົ່າຂອງຕົນກໍເປັນໄດ້.

ສະຫຼຸບວ່າ ການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມອາດເປັນໄປໄດ້ 2 ລັກສະນະຄື: ສ່ຽງຫຼາຍຂຶ້ນ ຫຼື ກວ່າທີ່ບຸກຄົນຕັດສິນໃຈຕາມລຳພັງໂດຍສະເພາະເມື່ອກຸ່ມຕ້ອງການມະຕິເອກກະສັນ, ສະມາຊິກກໍມັກຈະຕ້ອງມີການປ່ຽນທິດທາງການຕັດສິນໃຈຂອງຕົນໃຫ້ເປັນໄປຕາມກຸ່ມບໍ່ຫຼາຍກໍໜ້ອຍສະເໝີ

7.5. ຄວາມຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງກຸ່ມ.

ການຂັດແຍ້ງມັກຈະເກີດຈາກການທີ່ຄວາມຕ້ອງການຖືກຂັດຂວາງ ບຸກຄົນຈະຮູ້ສຶກອຶດອັດໃຈໂດຍປົກກະຕິແລ້ວ, ການຂັດແຍ້ງມີຫຼາຍລັກສະນະ ແຕ່ໃນທີ່ນີ້ຂໍກ່າວພຽງແຕ່ການຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງກຸ່ມເທົ່ານັ້ນ.

ດັ່ງທີ່ກ່າວໄປແລ້ວວ່າ ບຸກຄົນເປັນສະມາຊິກຂອງກຸ່ມຫຼາກຫຼາຍ ທັງຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ຫຼາຍຄັ້ງທີ່ກຸ່ມເຫຼົ່ານັ້ນມີການແຂ່ງຂັນ ຫຼື ຂັດຜົນປະໂຫຍດກັນເອງ ແລະ ອາດຮຸນແຮງເຖິງຂັ້ນເປັນສັດຕູຕໍ່ກັນ ແລະ ພະຍາຍາມເຮັດທຸກວິທີທາງໃຫ້ອີກຝ່າຍໜຶ່ງດັບສູນໄປ. ດັ່ງທີ່ເຮົາຈະເຫັນໄດ້ຈາກຕົວຢ່າງຂອງສັງຄົມລະຫວ່າງຊົນຊັ້ນ, ລະຫວ່າງປະເທດ ຫຼື ລະຫວ່າງເຜົ່າພັນ; ອາດຈະກ່າວໄດ້ວ່າ ເມື່ອເກີດການຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງກຸ່ມນີ້ມີທຸກຍຸກສະໄໝ ແລະ ເກີດກັບຄວບຄຸມກັບເຊື້ອຊາກຂອງມະນຸດກໍວ່າໄດ້. ເມື່ອເກີດການຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງກຸ່ມ ສິ່ງທີ່ຕາມມາກໍແມ່ນຄວາມພະຍາຍາມຫາວິທີການທີ່ຈະຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຂັດແຍ້ງນີ້ລົງ. ການລົດຄວາມຂັດແຍ້ງນັ້ນມີຫຼາຍວິທີ ເຊັ່ນ: ການໃຊ້ກຳລັງເຂົ້າປາບປາມ ຄືຕ່າງຝ່າຍຕ່າງກໍທຸ່ມກຳລັງເພື່ອຊະນະອີກຝ່າຍ ແລະ ຕາມປົກກະຕິແລ້ວຖ້າ

ຝ່າຍໃດມີທຶນຮອດ ແລະ ພະລັງອຳນາດຫຼາຍກວ່າກໍສາມາດຜະເດັດເສີກໄປໄດ້ໃນທີ່ສຸດ, ແຕ່ການແກ້ໄຂຄວາມຂັດແຍ້ງດ້ວຍວິທີເອົາກຳລັງເຂົ້າຂ້າຟັນກັນນັ້ນ ຫຼາຍຄັ້ງບໍ່ໄດ້ເກີດຜົນດີກັບຝ່າຍໃດ, ຄວາມສຸນເສຍທີ່ເກີດຂຶ້ນເບິ່ງຈະບໍ່ກຸ້ມຄ່າກັບໄຊຊະນະທີ່ໄດ້ມາ.

ເມື່ອເປັນເຊັ່ນນັ້ນ, ກຸ່ມທີ່ມີຄວາມຂັດແຍ້ງກັນມັກຈະນິຍົມໃຊ້ວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາໃນລັກສະນະທີ່ບໍ່ຕ້ອງໃຊ້ກຳລັງແທນ. ວິທີໜຶ່ງທີ່ເປັນທີ່ນິຍົມໄດ້ແກ່ ການຕໍ່ຮອງ ຕົວຢ່າງ ກຸ່ມຕົວແທນລູກຈ້າງອາດຂໍພົບນາຍຈ້າງເພື່ອຕໍ່ຮອງກ່ຽວກັບຄ່າຈ້າງແຮງງານ ຫຼື ປະເທດລາວອາດຂໍຕໍ່ຮອງກັບປະເທດໃນກຸ່ມອາຊຽນໃນເລື່ອງປະລິມານການສົ່ງສິນຄ້າຂາອອກບາງຊະນິດ. ໃນກໍລະນີທັງສອງຕົວແທນແຕ່ລະກຸ່ມຈະເຂົ້າປະຊຸມຕໍ່ຮອງດ້ວຍຈຸດມຸ່ງໝາຍທີ່ຝ່າຍຕົນຕ້ອງການ ໂດຍອາດຈະບໍ່ໃຊ້ສິ່ງທີ່ຄູ່ກໍລະນີຕ້ອງການກໍໄດ້ເຊັ່ນ: ລູກຈ້າງຢາກໄດ້ເງິນເດືອນເພີ່ມ ແຕ່ນາຍຈ້າງບໍ່ຕ້ອງການໃຫ້ເພີ່ມ ຫຼື ປະເທດລາວຢາກເພີ່ມປະລິມານການສົ່ງສິນຄ້າບາງຊະນິດອອກ ແຕ່ຕ່າງປະເທດໃນກຸ່ມອາຊຽນບໍ່ຕ້ອງການໃຫ້ເພີ່ມເປັນຕົ້ນ.

ເມື່ອເປັນເຊັ່ນນີ້, ການຕໍ່ຮອງຈະແກ້ໄຂຄວາມຂັດແຍ້ງໄດ້ແນວໃດ? ນັກຈິດຕະວິທະຍາ, ນັກສັງຄົມວິທະຍາ, ນັກເສດຖະສາດ, ຮວມທັງນັກຄະນິດສາດໄດ້ໃຫ້ຄວາມສົນໃຈສຶກສາຂະບວນການຕໍ່ຮອງໄວ້ຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ແຕ່ຈະຂໍກ່າວພຍງຕົວຢ່າງດຽວໃນທີ່ນີ້ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ ທ່ານ ອອດສະກູດ (Osgood, 1959, 1962, 1966) ໄດ້ພະຍາຍາມຄົ້ນຄົດຫາວິທີການ ແລະ ໃນທີ່ສຸດໄດ້ພັດທະນາໂມເດວ ການແກ້ໄຂຄວາມຂັດແຍ້ງ ຫຼື ເອີ້ນວ່າ **ໂມເດວ ກຣິດ(Grit Model)**

ໂມເດວ ກຣິດ ໄດ້ຕັ້ງສົມມຸດຖານໄວ້ 4 ຂໍ້ທີ່ຈະລົດຄວາມຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງກຸ່ມດັ່ງນີ້:

1. ມີຂໍ້ຄວາມທີ່ເນັ້ນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມມຸ່ງໝັ້ນທີ່ຈະລົດຄວາມຕຶງຄຽດ ຫຼື ຄວາມຂັດແຍ້ງ
2. ມີການປະກາດຢ່າງເປັນທາງການໃຫ້ເຫັນເຖິງການລິເລີ່ມຢາກໃຫ້ມີການປະນີປະນອມ
3. ມີກນລິເລີ່ມທີ່ຈະປະຕິບັດຕາມກຳນົດການທີ່ວາງໄວ້
4. ການປະກາດທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຕ້ອງການປະນີປະນອມ ຄວາມເປັນໄປໃນລັກສະນະທີ່ຊັກຊວນຄູ່ກໍລະນີ ແລະ ບໍ່ແມ່ນເປັນການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ

ບົດທີ 16

ປະຕິສຳພັນທາງສັງຄົມ

ເວລາ 4 ຊົ່ວໂມງ

ຈຸດປະສົງ ໃຫ້ນັກຮຽນສາມາດ.

- ເຂົ້າໃຈພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອໄດ້
- ອະທິບາຍພຶດຕິກຳການຮ່ວມມື ແລະ ການແຂ່ງຂັນໄດ້
- ຈຳແນກພຶດຕິກຳການຂັດແຍ້ງ ແລະ ພຶດຕິກຳຮຸນແຮງໄດ້.

1. ພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອ

ພຶດຕິກຳທາງສັງຄົມລະຫວ່າງບຸກຄົນທີ່ນັບວ່າມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍຢ່າງໜຶ່ງແມ່ນພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງເປັນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການແລກປ່ຽນການຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນແລະກັນແລະການຫ້ວງດີຕໍ່ກັນ. ກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້ເຮົາຈະພິຈາລະນາພຶດຕິກຳເພິ່ງພາຫຼືພຶດຕິກຳສະແຫວງຫາຄວາມດູແລເອົາໃຈໃສ່ກັບພຶດຕິກຳໃຫ້ເພິ່ງພາຫຼືພຶດຕິກຳການໃຫ້ຄວາມດູແລເອົາໃຈໃສ່

1.2. ປະເພດພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອ

1) ພຶດຕິກຳເພິ່ງພາ

ພຶດຕິກຳເພິ່ງພາໄດ້ແກ່ພຶດຕິກຳສະແຫວງຫາຄວາມເອົາໃຈໃສ່ທັງຫຼາຍເຊິ່ງລວມທັງການສະແຫວງຫາຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ, ການສະແຫວງຫາຄວາມສົນໃຈແລະການສະແຫວງຫາຄວາມຮັກ.

ຍັງມີພຶດຕິກຳເພິ່ງອີກແບບໜຶ່ງເຊິ່ງເປັນຄວາມຕ້ອງການເພິ່ງພາໃຫ້ຕົວຂອງມັນເອງເພື່ອຄວາມສຸກ, ຄວາມພໍໃຈບໍ່ແມ່ນເພື່ອເປັນສື່ກາງໃນການຕອບສະໜອງຄວາມຈຳເປັນເຊັ່ນ: ເດັກທີ່ໃຫຍ່ພຸດທະທີ່ຈະຜູກເຊືອກເກີບໄດ້ແລ້ວແຕ່ກໍຍັງຂໍຮ້ອງໃຫ້ແມ່ຜູກໃຫ້ເປັນຄວາມເພິ່ງພາທາງດ້ານອາລົມເພາະເດັກມີຄວາມສຸກທີ່ແມ່ໃຫ້ຄວາມສົນໃຈແລະໃຫ້ຄວາມອົບອຸ່ນບາງຄົນເອີ້ນພຶດຕິກຳລັກສະນະນີ້ວ່າ: ຄວາມເພິ່ງພາທາງດ້ານອາລົມ

2) ພຶດຕິກຳໃຫ້ຄວາມເພິ່ງພາ

ໄດ້ແກ່ພຶດຕິກຳໃຫ້ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ທັງຫຼາຍລວມເຖິງພຶດຕິກຳໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ, ການໃຫ້ຄວາມສົນໃຈແລະການໃຫ້ຄວາມຮັກ ລັກສະນະຂອງພຶດຕິກຳໃຫ້ຄວາມເພິ່ງພາທີ່ກ່າວມານີ້ບາງຄົນເອີ້ນວ່າ: ພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ອື່ນ

1.2. ປັດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນ

ໃນສັງຄົມທົ່ວໄປ, ເຮົາຢາກໃຫ້ຜູ້ຄົນທັງຫຼາຍມີນ້ຳໃຈຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນແລະກັນເມື່ອໄດ້ພົບຄົນອື່ນຕົກທຸກໄດ້ຍາກເຮົາເຊື່ອວ່າສັງຄົມປະກອບໄປດ້ວຍຄົນທີ່ມີໄມຕີຊ່ວຍເຫຼືອກັນແລະກັນ ຈະເປັນສັງຄົມທີ່ມີແຕ່ຄວາມສຸກ, ນັກຈິດຕະວິທະຍາຈຳແນກສິ່ງທີ່ມີອິດທິພົນກະຕຸ້ນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນ2ປະເພດຄື: ຈາກສະຖານະການແລະຈາກຕົວບຸກຄົນເອງ

1) ອິດທິພົນຈາກຕົວບຸກຄົນ

ກ່າວທີ່ຄົນເຮົາຈະເຕີບໃຫ່ຍຂຶ້ນມາເຮົາໄດ້ມີພັດທະນາການຕາມທາມະຊາດແລະຜ່ານຂະບວນການຮຽນຮູ້ມາຫຼາຍຢ່າງເຊິ່ງມີຜົນເຮັດໃຫ້ຕົວຂອງເຮົາເອງທີ່ເອກະລັກຕ່າງຈາກຄົນອື່ນ, ມີຄວາມຄິດແລະການກະທຳພຶດຕິກຳອັນເປັນແບບແຜນຂອງເຮົາເອງ ສິ່ງທີ່ຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ການສະແດງພຶດຕິກຳຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນຂອງເຮົາມີຫຼາຍປະການທີ່ສຳຄັນໄດ້ແກ່:

- ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນເຮັດໃຫ້ບຸກຄະລິກະພາບຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນແຕກຕ່າງກັນ: ດັ່ງນັ້ນເຮົາຈະສັງເກດເຫັນຈາກຄົນທີ່ເຮົາຮູ້ຈັກຮອບຕົວ, ບາງຄົນຈະມັກຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນສະເໝີໃນຂະນະທີ່ບາງຄົນຈະບໍ່ຍືນມີຊ່ວຍໃຜແຕ່ຈະຄອຍຮັບຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຢ່າງດຽວ. ນັກຈິດຕະວິທະຍາພັດທະນາການໄດ້ອະທິບາຍວ່າ ບຸກຄະລິກະພາບຂອງຄົນເຮົາຈະກໍ່ຕົວຂຶ້ນມາແຕ່ເດັກແລະຄ່ອຍສະສົມຂຶ້ນມາຈົນກາຍເປັນນິໃສໃຈຄໍຫຼືບຸກຄະລິກະພາບ
- ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງເພດກັບພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອ: ນັກຈິດຕະວິທະຍາສັງສະຕີ 2 ຄົນຄືທ່ານ ນ. ອິກລີ ກັບ ນ. ຄໍລລີ ໄດ້ລວບລວມຜົນການວິໄຈ 170 ຊື້ນທີ່ກ່ຽວກັບພຶດຕິກຳການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອໃນແບບຂອງຄວາມກ້າຫານແບບວິລະບຸລຸດ, ໃນຂະນະທີ່ຜູ້ຍິງຈະນິຍົມສະແດງພຶດຕິກຳແບບອາສາສະໝັກທີ່ຕ້ອງໃຊ້ເວລາດົນນານໃນການກະທຳການດູແລສະຫວັດດີພາບຂອງຜູ້ອື່ນເຊິ່ງເບິ່ງຄືວ່າຈະສອດຄ່ອງກັບຄວາມເປັນຈິງໃນສັງຄົມທີ່ສ່ວນຫຼາຍຈະສອນໃຫ້ຜູ້ຊາຍສະແດງຄວາມກ້າຫານແລະດູແລຜູ້ຍິງໃນຂະນະທີ່ສອນໃຫ້ຜູ້ຍິງດູແລການກິນດີຢູ່ດີຂອງຄົນໃນຄອບຄົວ
- ຄວາມແຕກຕ່າງທາງວັດທະນະທຳກັບພຶດຕິກຳການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ: ໃນວັດທະນະທຳຕາເວັນຕົກຜູ້ຄົນມີລັກສະນະເປັນເອກະບຸກຄົນ, ມີຄວາມເປັນອິດສະຫຼະສ່ວນຕົວສູງ; ໃນຂະນະທີ່ວັດທະນະທຳຕາເວັນຕົກມັກຈະສອນໃຫ້ຜູ້ຄົນມີລັກສະນະເປັນຄົນເຫັນຄ່າຂອງການຢູ່ຮ່ວມກັນ ເພິ່ງພາອາໄສເຊິ່ງກັນແລະກັນດ້ວຍເຫດນີ້ຄົນໃນສັງຄົມຕາເວັນອອກຈຶ່ງໜ້າຈະເປັນຄົນມີນ້ຳໃຈຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນຫຼາຍກ່ວາວັດທະນະທຳຕາເວັນຕົກເພາະວ່າການຢູ່ຮ່ວມກັນແລະການເພິ່ງພາອາໄສກັນແລະກັນເປັນທັດຖານຢ່າງໜຶ່ງຂອງສັງຄົມ
- ອາລົມມີຜົນກະທົບຕໍ່ພຶດຕິກຳການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ: ການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນຂຶ້ນຢູ່ກັບອາລົມຂອງຜູ້ທີ່ຈະໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອອີກດ້ວຍ ນັກຈິດຕະວິທະຍາໄດ້ທົດລອງພາກສະໜາມທີ່ສູນການຄ້າແຫ່ງນະຄອນຊານຟານຊີສະໂກແລະຟີລາແດນເຟຍ ດ້ວຍການຕິເຮັດເງິນທີ່ໃຊ້ຢອດໃສ່ເຄື່ອງໂທລະສັບສາທາລະນະເຮັດສິ່ງຄືນໃຫ້ແກ່ຜູ້ໂທລະສັບ (ໝາຍຄວາມວ່າໂທຟີຍ່ອມອາລົມດີທີ່ມີໂຊກ) ເມື່ອລົມໂທລະສັບແລ້ວກໍ່ຍ່າງໄປສູນການຄ້າ, ຜູ້ສົມຮູ້ຈະເຮັດຕື່ຢ່າງຜ່ານມາແລ້ວເຮັດແຟ້ມເຮັດຢູ່ຕໍ່ໜ້າເຂົາ ຜົນປະກົດວ່າຄົນທີ່ໄດ້ເງິນຄືນຈາກການໂທລະສັບຊ່ວຍເກັບໃຫ້ເຖິງ 84% ປຽບທຽບກັບຄົນທີ່ໂທລະສັບແລ້ວບໍ່ໄດ້ເງິນຄືນມາເຊິ່ງຊ່ວຍພຽງແຕ່ 4% ເທົ່ານັ້ນ

2) ເງື່ອນໄຂຂອງສະຖານະການເປັນປັດໃຈສົ່ງເສີມພຶດຕິກຳການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ

ປັດໃຈສ່ວນຕົວຂອງຄົນເຮົາເຊັ່ນ: ບຸລະລິກະພາບແລະຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ, ອາລົມຂອງຄົນມີອິດທິພົນຕໍ່ການຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນ ໃນຕອນນີ້ເຮົາຈະໄດ້ກ່າວເຖິງສະຖານະການເຊິ່ງມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຂອງຄົນເຮົາດ້ວຍ

- ການຢູ່ໃນສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ເປັນຊົນນະບົດຫຼືເຂດເມືອງໃຫ່ຍ: ຈາກການທົດລອງຫຼາຍໆປະການລະຫ່ວາງເມືອງ ນ້ອຍກັບເມືອງໃຫ່ຍຫຼືຊົນນະບົດກັບຕົວເມືອງ ບໍ່ວ່າຈະເປັນພຶດຕິກຳຂໍ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອແບບໃດກໍ່ຕາມ (ບາບເຈັບ ຖາມທາງ ເດກນ້ອຍຫາຍ) ຜົນການທົດລອງສະຫຼຸບວ່າ : ຄົນໃນເມືອງນ້ອຍຫຼືຊົນນະບົດ ໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຫຼາກວ່າເມືອງໃຫ່ຍແລະເປັນຈິງເຊັ່ນນີ້ໃນທຸກໆປະເທດທີ່ມີການວິໄຈເຊັ່ນ : ສະຫະລັດອາເມລິກາ, ການາດາ, ອົສະຕຣາເລຍ, ອົດສະຕຣາລີ , ຕວກກີ ແລະຊູດານ.
- ຈຳນວນຄົນທີ່ຢູ່ໃນເຫດການ ທ່ານດາລີແລະລາເທນ (1968) ໄດ້ຕັ້ງຂໍ້ສົງໄສວ່າ ການມີຄົນຢູ່ໃນ ເຫດການເປັນຈຳນວນຫຼາຍເຮັດໃຫ້ຄົນເຫຼົ່ານັ້ນເກີດການຄິດວ່າຄົນອື່ນຈະຊ່ວຍເລີຍເຮັດໃຫ້ຕັດສິນໃຈ ຊ່ວຍຊ້າໄປ ແລະບາງຄົນອາດຈະບໍ່ຊ່ວຍ ພວກທ່ານໄດ້ທົດລອງດ້ວຍການໃຫ້ຜູ້ຮັບການທົດລອງເຂົ້າ ຮ່ວມການປະຊຸມກຸ່ມເລື່ອງກ່ຽວກັບຊີວິດໃນມະຫາວິທະຍາໄລທາງເຄື່ອງອິນເຕີຄອມ ຜູ້ຮັບການທົດ ລອງຈະນັ່ງຢູ່ຄົນລະຫ້ອງແຕ່ຈະເວົ້າຜ່ານທາງເຄື່ອງອິນເຕີຄອມ ທ່ານທັງສອງໄດ້ເຮັດໃຫ້ຜູ້ສົມຮູ້ທຳທ່າ ກຳລັງເປັນລົມຊັກ ເຂົາພົບວ່າຜູ້ຮັບການທົດລອງທີ່ຮູ້ຈັກເຂົ້າເງື່ອນໄຂຕ່າງໆສະແດງພຶດຕິກຳ ຊ່ວຍເຫຼືອຄົນເປັນໂລກລົມຊັກບໍ່ຄືກັນ ເງື່ອນໄຂທີ່ຮູ້ວ່າຕົວເອງຄົນດຽວເທົ່ານັ້ນທີ່ຢູ່ກັບຜູ້ປ່ວຍຈະເຂົ້າມາ ຊ່ວຍທຸກຄົນແລະມາຢ່າງໄວວາພາຍໃນ 60 ວິນາທີເຖິງ 85% ເງື່ອນໄຂທີ່ຮູ້ວ່າຍັງມີຄົນອື່ນຢູ່ນຳອີກ 1 ຄົນ, 4 ຄົນຫຼື 6 ຄົນ ຕັດສິນໃຈມາຊ່ວຍໜ້ອຍລົງໄປເລື້ອຍໆ ແລະຕັດສິນໃຈຊ່ວຍຊ້າລົງໄປເລື້ອຍໆ ເຊັ່ນກັນ.
- ການມີຕົວຢ່າງໃຫ້ຮຽນແບບ: ຈາກທົດສະດີການຮຽນຮູ້ຈາກສັງຄົມ ເຮົາໄດ້ຮຽນຮູ້ມາແລ້ວວ່າຄົນເຮົາ ສາມາດທີ່ຈະຮຽນຮູ້ພຶດຕິກຳໂດຍພຽງແຕ່ສັງເກດຈາກພຶດຕິກຳຕົວແບບເທົ່ານັ້ນ (Bandura, 1977) ພຶດຕິກຳການຊ່ວຍເຫຼືອກໍ່ບໍ່ໄດ້ຍົກເວັ້ນຈາກທົດສະດີນີ້ປານໃດ. ໝາຍຄວາມວ່າຖ້າມີຄົນແບບສະແດງ ພຶດຕິກຳຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນແລ້ວໄດ້ຜົນຕອບແທນທີ່ດີກໍ່ຈະມີທ່າອ່ຽງວ່າຄົນທີ່ໄດ້ເຫັນການກະທຳນັ້ນຈະ ກະທຳຕາມຕົ້ນແບບນັ້ນຫຼາຍ. ທັງນີ້ມີຂໍ້ອະທິບາຍວ່າ: ໃນສັງຄົມໂດຍທົ່ວໄປບໍ່ວ່າຈະເປັນຢູ່ໃນສະໝັກ ໃນອົງການຫຼືໜ່ວຍງານມີບັນທັດຖານຢູ່ວ່າ ການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ອື່ນເປັນສິ່ງທີ່ໜ້າຍ້ອງຍໍ ແລະຖືວ່າ ເປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງສັງຄົມເລີຍກໍ່ວ່າໄດ້ ດັ່ງນັ້ນຜູ້ທີ່ຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນຈຶ່ງເປັນຜູ້ທີ່ຄວນໄດ້ຮັບ ການຍ້ອງຍໍເຖິງແມ່ນວ່າບໍ່ມີໃຜໄດ້ເຫັນການກະທຳນັ້ນ ຜູ້ກະທຳເອງກໍ່ຍັງມີສິດທີ່ຈະຮັບຮູ້ຕົນເອງວ່າຕົນ ເອງໜ້າຍ້ອງຍໍ ດ້ວຍເຫດນີ້ເອງຕົວແບບທີ່ໄດ້ກະທຳການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ອື່ນແລ້ວໄດ້ຮັບການຍ້ອງຍໍ ຍອມຮັບເປັນຕົວແບບທີ່ດີໃນການຊ່ວຍເຫຼືອຄົນອື່ນໆໃນໜ່ວຍງານເພາະວ່າຕົວແບບທີ່ເປັນຫົວໜ້າງານ ເປັນຕົວແບບທີ່ມີອິດທິພົນສູງຈູງໃຈລູກນ້ອງຫຼາຍ

2. ພຶດຕິກຳການຮ່ວມມື (Cooperation) ແລະ ການແຂ່ງຂັນ

2.1. ຄວາມໝາຍການຮ່ວມມືແລະການແຂ່ງຂັນ

ການຮ່ວມມືເປັນສະຖານະການທີ່ສະມາຊິກກຸ່ມມີການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ຫຼືຊ່ວຍກັນເຮັດວຽກໃຫ້ບັນລຸ ເປົ້າໝາຍຂອງກຸ່ມ

ດັ່ງນັ້ນເຮົາພິສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ :ການຮ່ວມມືໝາຍເຖິງການທີ່ຄົນເຮັດວຽກຮ່ວມກັນຕັ້ງແຕ່ 2 ຄົນຂຶ້ນໄປເພື່ອ ບັນລຸເປົ້າໝາຍເຊິ່ງອາດຈະເປັນເປົ້າໝາຍຮ່ວມກັນຂອງຄົນທີ່ເຮັດວຽກນຳກັນຫຼືເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍຂອງແຕ່ລະຄົນ ເຊິ່ງບໍ່ຄືກັນ ປະກົດການນີ້ອາດຈະເອີ້ນວ່າການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດລະຫວ່າງຜູ້ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ

ການແຂ່ງຂັນໝາຍເຖິງການທີ່ຄົນຕັ້ງແຕ່ 2 ຄົນຂຶ້ນໄປຕ່າງກໍ່ເຮັດວຽກຂອງຕົນເອງເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍຂອງຕົນພຽງຜູ້ດຽວ ການທີ່ຄົນໜຶ່ງບັນລຸເປົ້າໝາຍຂອງຕົນໝາຍເຖິງວ່າຄົນອື່ນໆບໍ່ອາດຈະບັນລຸເປົ້າໝາຍໄດ້.

ໃນກຸ່ມທີ່ມີການຮ່ວມມືກັນຈະປະກົດລັກສະນະ 3 ປະການຄື :

- ການເຮັດກິດຈະກຳແທນກັນ.
- ການຊື່ນຊົມຜູ້ກະທຳການ
- ການຊຶກຈຸງໃຈ.

1) ປັດໃຈຕ່າງໆທີ່ເຮັດໃຫ້ຄົນເຮົາເລືອກທີ່ຈະຮ່ວມມື ຫຼືແຂ່ງຂັນກັນ

ກ. ຄວາມໝຽວແໜ້ນຂອງກຸ່ມ: ຄວາມຮັກແພງກັນເຮັດໃຫ້ຮ່ວມມືກັນ ເມື່ອມີການວັດຄວາມຮັກແພງກັນ ໃນກຸ່ມຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກເປັນກຸ່ມດ້ວຍກັນ ໄດ້ພົບວ່າກຸ່ມທີ່ມີສະມາຊິກເຮັດວຽກຮ່ວມກັນຢ່າງສະໜານສາມັກຄີກັນດີ, ມີຄວາມໝຽວແໜ້ນໃນກຸ່ມສູງ ມັກຈະຮັກແພງກັນແລະກັນສູງກ່ວາກຸ່ມທີ່ບໍ່ຄ່ອຍສາມັກຄີກັນປານໃດບໍ່ວ່າກຸ່ມທີ່ຈະເຮັດວຽກອາຊີບໃດກໍ່ຕາມຈະເປັນລັກສະນະນີ້ທັງນັ້ນ.

ຂ. ຜູ້ໃດປະພຶດກັບເຮົາແນວໃດເຮົາກໍ່ປະພຶດກັບເຂົາແນວນັ້ນ : ການແລກປ່ຽນຄວາມຮ່ວມມືດັ່ງທີ່ກ່າວມາ ແລ້ວວ່າ ຄົນເຮົາສ່ວນຫຼາຍວ່າ ເມື່ອຕົນເອງໄດ້ເຮັດຫຍັງໃຫ້ໃຜແລ້ວ ຜູ້ນັ້ນຄວນທີ່ຈະໄດ້ເຮັດຫຍັງຕອບສະໜອງໃຫ້ແກ່ເຮົາແຕ່ເປັນການຕອບແທນ ຫຼືໃນທາງປີ້ນກັນຜູ້ໃດເຮັດຫຍັງໃຫ້ເຮົາແລ້ວເຮົາຮູ້ສຶກສະບາຍໃຈທີ່ຈະໄດ້ເຮັດຫຍັງໃຫ້ເຂົາແນວເປັນການຕອບແທນແກ່ເຂົາ ການຮ່ວມມືກັນລະຫວ່າງບຸກຄົນຍຶດຖືຫຼັກການແຫ່ງການແລກປ່ຽນນີ້ເປັນສຳຄັນ.

ຄ.ການຄົ້ນຫາສາເຫດແຫ່ງການຮ່ວມມືຂອງຝ່າຍອື່ນກັບການໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມື : ຕອນທີ່ເຮົາກ່າວເຖິງ ເລື່ອງການລະບຸເຫດພຶດຕິກຳນັ້ນເຮົາຄວາມຮູ້ວ່າ ຄົນເຮົາຕ້ອງອ່ານສາເຫດທີ່ຄົນອື່ນໆກະທຳພຶດຕິກຳກ່ອນຈະຕັດສິນໃຈຕອບສະໜອງຕໍ່ພຶດຕິກຳນັ້ນ ຖ້າເຮົາຫາເຫດຜົນມາອະທິບາຍໄດ້ວ່າ ສາເຫດຈຸງໃຈໃຫ້ຄົນນັ້ນຮ່ວມມືກັບເຮົາເປັນຄວາມຕັ້ງໃຈຈິງຂອງເຂົາ ເຮົາຈຶ່ງສາມາດໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືຕອບແທນເຂົາໄປໄດ້ຢ່າງສະໝິດໃຈ.

ງ.ການເພີ່ມຄວາມຮ່ວມມືໂດຍການສື່ສານຫຼາຍຂຶ້ນ: ໄດ້ຜົນຈິງຫຼືບໍ່ໃນສະຖານະການບາງຢ່າງເບິ່ງຄືວ່າສະມາຊິກໃນກຸ່ມໜ້າຈະໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມື ແຕ່ພັດບໍ່ໄດ້ຮັບຄວາມຮ່ວມມືດັ່ງກ່າວທີ່ໄດ້ຄາດໄວ້ ຜູ້ບໍລິຫານມັກຈະບອກວ່າຕ້ອງເພີ່ມການໃນກຸ່ມຫຼືໃນອົງການໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ, ຄວາມຈິງເປັນແບບນັ້ນແທ້ຈິງ ຜົນການວິໄຈໄດ້ຢືນຢັນວ່າ ບໍ່ວ່າສະຖານະການຈະຢູ່ໃນການຮ່ວມມືຫຼືການແຂ່ງຂັນຢູ່ແລ້ວ ຖ້າມີການສື່ສານເພີ່ມຫຼາຍຂຶ້ນການຮ່ວມມືຈະເພີ່ມຂຶ້ນທຸກກໍລະນີ

ຈ. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນກັບການຮ່ວມມື : ແລ້ວແຕ່ຄົນ ຂໍ້ສຸດທ້າຍສຳລັບເງື່ອນໄຂບາງປະການ ໃນເລື່ອງຄວາມຮ່ວມມືແລະການແຂ່ງຂັນແມ່ນຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນເຊິ່ງແຕ່ລະຄົນຈະມີບຸກຂະລິກະພາບເປັນຜູ້ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືຫຼືເປັນຜູ້ແຂ່ງຂັນຢູ່ສະເໝີກໍ່ໄດ້ ບຸກຂະລິກະພາບດັ່ງກ່າວໄດ້ມາຈາກການອັບຮິມລ້ຽງດູ ແລະການສັງຄົມປະກົດອັນເປັນຂະບວນການທີ່ສັງຄົມໃຫ້ການຮຽນຮູ້ແກ່ສະມາຊິກຂອງຄົນ ເພື່ອໃຫ້ເຂົາມີຄວາມເຊື່ອ,ຄ່ານິຍົມແລະທັດສະນະຄະຕິຕາມທີ່ສັງຄົມຕ້ອງກາ;ພ້ອມທັງປະຕິບັດຕາມບັນທັດຖານຂອງສັງຄົມ ດັ່ງນັ້ນຄົນ

ທີ່ມາຈາກຄອບຄົວທີ່ມີການອົບຮົມລ້ຽງດູແບບສະນັບສະໜູນການຮ່ວມມືກໍ່ຈະໃຫ້ການຮ່ວມມືຫຼາຍກ່ວາການແຂ່ງຂັນ..

3. ພຶດຕິກຳການຂັດແຍ້ງ

3.1. ຄວາມໝາຍຄວາມຂັດແຍ້ງ

ຄວາມຂັດແຍ້ງເປັນປາກົດການທາງສັງຄົມຢ່າງທີ່ມີມາຄູ່ກັບມະນຸດແລະສັດຕະຫຼອດເວລາ ຄວາມຂັດແຍ້ງກັບການແຂ່ງຂັນມີລັກສະນະຮ່ວມກັນຫຼາຍ ເພາະຕາມປົກກະຕິຄວາມຂັດແຍ້ງຈະເກີດຂຶ້ນທຸກຄັ້ງທີ່ມີການແຂ່ງຂັນ ຫຼືກ່າວໄດ້ວ່າ ການແຂ່ງຂັນເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຂັດແຍ້ງ ແຕ່ຄວາມຂັດແຍ້ງບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງມາຈາກການແຂ່ງຂັນສະເໝີໄປເພາະການຂັດແຍ້ງອາດຈະເກີດໄດ້ໃນສະຖານະການຂອງການຮ່ວມມືແລະອາດຈະເກີດໄດ້ພາຍໃນຕົວຂອງບຸກຄົນ ດັ່ງນັ້ນການຂັດແຍ້ງຈຶ່ງມີຂອບເຂດກ້ວາງຂວາງກ່ວາການແຂ່ງຂັນ ຫຼື ກ່າວໄດ້ວ່າ ການແຂ່ງຂັນເປັນການຂັດແຍ້ງປະເພດໜຶ່ງເຊິ່ງເກີດຂຶ້ນເມື່ອເປົ້າໝາຍຂອງບຸກຄົນຫຼືກຸ່ມຂຶ້ນຕໍ່ກັນໃນທາງລົບ.

3.2. ປະເພດຄວາມຂັດແຍ້ງ

ການແບ່ງປະເພດຂອງຄວາມຂັດແຍ້ງ ມີຢູ່ຫຼາຍແບບຫຼາຍຢ່າງຕາມເກນທີ່ໃຊ້ພິຈາລະນາຈັດແບ່ງປະເພດຄວາມຂັດແຍ້ງເຊັ່ນ :

3.2.1 ແບບທີ1ແບ່ງຄວາມຂັດແຍ້ງເປັນ 2 ປະເພດຄື :

- ຄວາມຂັດແຍ້ງພາຍນອກ ໝາຍເຖິງຄວາມຂັດແຍ້ງລະຫ່ວາງບຸກຄົນກັບບຸກຄົນ,ລະຫ່ວາງບຸກຄົນກັບກຸ່ມຫຼືລະຫ່ວາງກຸ່ມຕໍ່ກຸ່ມ
- ຄວາມຂັດແຍ້ງພາຍໃນ : ໝາຍເຖິງຄວາມຂັດແຍ້ງທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍໃນບຸກຄົນເຊິ່ງຕ້ອງມີການຕັດສິນໃຈເລືອກ ແຕ່ເຂົາຕັດສິນໃຈບໍ່ໄດ້ ຫຼືຕັດສິນໃຈຍາກ ເພາະສິ່ງທີ່ເຂົາຕ້ອງການຕັດສິນໃຈເລືອກນັ້ນມີຄຸນນະພາບໃກ້ຄຽງກັນໃນທັດສະນະຂອງເຂົາໃນບາງຄັ້ງຄວາມຂັດແຍ້ງພາຍໃນກໍ່ໝາຍເຖິງຄວາມຂັດແຍ້ງໃນກຸ່ມທີ່ສະມາຊິກມີຄວາມເຫັນບໍ່ກົງກັນບາງເລື່ອງຫຼືມີບັນຫາທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດກໍລະນີຜິດພາດໃນກຸ່ມ.

3.2.2 ແບບທີ2ແບ່ງປະເພດຄວາມຂັດແຍ້ງຕາມລັກສະນະກິດຈະກຳທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມຂັດແຍ້ງເຊິ່ງແບ່ງອອກເປັນ2ປະເພດຄື :

- ຄວາມຄິດເຫັນຂັດແຍ້ງໝາຍເຖິງ: ຄວາມຂັດແຍ້ງທາງແນວຄິດ,ຄວາມເຊື່ອ,ທິດສະດີ,ມະນຸດພາບລະຫ່ວາງບຸກຄົນຫຼືລະຫ່ວາງກຸ່ມ.
- ປະຕິບັດຂັດແຍ້ງ: ໝາຍເຖິງຄວາມຂັດແຍ້ງທີ່ເນື່ອງມາຈາກການກະທຳຂອງບຸກຄົນຫຼືກຸ່ມເຊັ່ນ: ກໍລະນີນັກຮຽນຕໍ່ຕ້ານຄູ,ກິດຈະກຳທີ່ນັກຮຽນເຮັດຈະຂັດແຍ້ງກັບກິດຈະກຳຂອງຄູ ຫຼືກໍລະນີການແຂ່ງຂັນ ເຊິ່ງກິດຈະກຳຂອງຝ່າຍໜຶ່ງຈະຂັດແຍ້ງຈະຂັດແຍ້ງກັບກິດຈະກຳຂອງຄູ່ແຂ່ງເປັນຕົ້ນ.

3.2.3 ແບບທີ3ແບ່ງຄວາມຂັດແຍ້ງອອກເປັນ2ປະເພດ :

- ແຂ່ງຂັນຂັດແຍ້ງ: ແມ່ນກໍລະນີທີ່ເປົ້າໝາຍຫຼືຄວາມຕ້ອງການຂອງບຸກຄົນຫຼືກຸ່ມຂັດແຍ້ງກັນຈົນເມື່ອຝ່າຍໜຶ່ງໄດ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍອີກຝ່າຍໜຶ່ງຈະບໍ່ມີໂອກາດບັນລຸເປົ້າໝາຍ

- **ປະຕິບັດຂັດແຍ້ງ :** ໝາຍເຖິງຄວາມຂັດແຍ້ງທີ່ເປັນຜົນເນື່ອງມາຈາກການທີ່ບຸກຄົນຫຼືກຸ່ມຄົນມີຄວາມຮູ້ສຶກບໍ່ມັກ , ບໍ່ເປັນມິດຫຼືເປັນສັດຕູກັນ ຈຶ່ງມີການສະແດງພຶດຕິກຳໃນການໂຕ້ແຍ້ງ,ຂັດຄ້ານ,ລົບກວນຫຼືເປັນອຸປະສັກຕໍ່ກັນ.

3.3. ວິທີແກ້ບັນຫາຄວາມຂັດແຍ້ງ

ເມື່ອເກີດບັນຫາການຂັດແຍ້ງຈະມີວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາໃຫ້ເລືອກໃຊ້ໄດ້ຫຼາຍແບບເຊັ່ນ : ເປີດໂອກາດໃຫ້ຄູ່ກໍລະນີທີ່ຂັດແຍ້ງກັນໄດ້ພົບປະເຈລະຈາ ທຳຄວາມຕົກລົງກັນເອງຈະບໍ່ໄດ້ຜິດຕາມທີ່ຄາດຄິດ ເພາະເມື່ອຄວາມຂັດແຍ້ງບໍ່ຮຸນແຮງ, ການພົບປະເຈລະຈາກັນອາດຈະຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຕຶງຄຽດຂອງສະຖານະການໄດ້ .

ການແກ້ບັນຫາຄວາມຂັດແຍ້ງດ້ວຍການໃຫ້ຄູ່ກໍລະນີພົບປະທຳຄວາມຕົກລົງກັນເອງນີ້ຈະໃຊ້ໄດ້ທັງສອງກໍລະນີຄວາມຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງບຸກຄົນແລະລະຫວ່າງກຸ່ມນ້ອຍໆ ເຊິ່ງຈະເປັນວິທີທີ່ມີປະສິດທິພາບຖ້າແຕ່ລະຝ່າຍຮູ້ຈັກອະທິບາຍເຖິງຄວາມຮູ້ສຶກຂັບຂ້ອງໃຈແລະຄວາມບໍ່ພໍໃຈຂອງຕົນ ໂດຍເນັ້ນທີ່ສະຖານະການ, ເຫດການ ແລະປະເດັນຂອງບັນຫາຄວາມຂັດແຍ້ງ.

ການໃຫ້ຄູ່ກໍລະນີສິ່ງຕົວແທນມາເຈລະຈາທຳຄວາມຕົກລົງກັນ ວິທີນີ້ຈະໃຊ້ໃນກໍລະນີທີ່ເປັນການຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງກຸ່ມ ເຊິ່ງບໍ່ສະດວກກັບການທີ່ຈະໃຊ້ສະມາຊິກທຸກຄົນໃນກຸ່ມເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາ ແລະມັກຈະເປັນວິທີທີ່ມີປະສິດທິພາບຫຼາຍກ່ວາການໃຫ້ສະມາຊິກໃນກຸ່ມເຂົ້າຮ່ວມໃນການທຳຄວາມຕົກລົງ. ການເຈລະຈາທຳຄວາມຕົກລົງໂດຍມີຝ່າຍທີສາມເຂົ້າມາກ່ຽວຂ້ອງ ເຊິ່ງຝ່າຍທີສາມຈະເປັນຜູ້ຈັດຫາ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການສື່ຄວາມໝາຍເພື່ອຄວາມຕົກລົງກັນ, ເປັນຄົນກາງໄກ່ເກ່ຍຂໍ້ຂັດແຍ້ງ , ສະແຫວງຫາຂໍ້ເທັດຈິງທີ່ເປັນສາເຫດແລະເປັນປະເດັນຂອງຄວາມຂັດແຍ້ງ , ໃຫ້ທັດສະນະທີ່ເປັນປະລາໄນ ແລະມີເຫດຜົນ ໜ້າທີ່ຂອງຝ່າຍທີສາມຈະມີຫຼາຍຢ່າງເຊັ່ນ:

ກ. ຫຼຸດຄວາມຮຸນແຮງທາງອາລົມຂອງຄູ່ກໍລະນີ ເປີດໂອກາດໃຫ້ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ລະບາຍຄວາມຮູ້ສຶກຂອງຕົນ.

ຂ. ສະເໜີທາງເລືອກໃຫ້ການແກ້ໄຂບັນຫາ.

ຄ. ຈັດຫາໂອກາດໃຫ້ແຕ່ລະຝ່າຍໄດ້ອ່ານຂໍ້ໂຍະຍານແລະຍອມຮັບຂໍ້ສະເໜີໃນລັກສະນະທີ່ເປັນບຸນຄຸນກັບອີກຝ່າຍໜຶ່ງ.

ງ. ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການສື່ຄວາມໝາຍເພື່ອໃຫ້ເກີດຜົນໃນທາງສ້າງສັນ

❖ **ການເຈລະຈາທຳຂໍ້ຕົກລົງໂດຍມີຝ່າຍທີສາມມາກ່ຽວຂ້ອງນີ້ຈະພິຈາລະນາໄດ້ສອງແບບຄື :**

- 1) ຄູ່ກໍລະນີແລະຝ່າຍທີສາມຢູ່ພ້ອມໜ້າກັນໃນຂະນະທີ່ມີການເຈລະຈາທຳຄວາມຕົກລົງກັນ
- 2) ຝ່າຍທີສາມເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຄົນກາງຮັບຂາວສານ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີຂອງຝ່າຍໜຶ່ງໄປຖ່າຍທອດໃຫ້ອີກຝ່າຍໄດ້ຮັບຊາບ ແລະ ທຳການໄກ່ວເກ່ຍ

4. ພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ

4.1. ຄວາມໝາຍພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ

ຄວາມຮຸນແຮງໝາຍເຖິງການເຈດຕະນາທຳຮ້າຍຜູ້ອື່ນ,ໝາຍເຖິງພຶດຕິກຳໄດກໍ່ຕາມທີ່ມີຈຸດມຸ້ງໝາຍໃນການທຳຮ້າຍສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃຫ້ຮັບບາດເຈັບທັງທາງດ້ານຮ່າງກາຍແລະຈິດໃຈ ໂດຍສິ່ງມີຊີວິດເຫຼົ່ານັ້ນພະຍາຍາມຈະຫຼີກໜີຈາກການຖືກກະທຳຮ້າຍນັ້ນໆ.

4.2. ທິດສະດີກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງ

1) ທິດສະດີເລື່ອງສັນຊາຕະຍານ ແລະ ຊີວະວິທະຍາ

ທ່ານຊິກມັນຟຣອຍ ເວົ້າວ່າມະນຸດມີຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານສາລິລະວິທະຍາຢູ່ສະເໝີ ແລະ ເມື່ອມີຄວາມຕ້ອງການຈະວຸ້ນວາຍຈິດໃຈ ລະ ເກີດຄວາມກົດດັນຂຶ້ນກັບບຸກຄົນກາຍເປັນພະລັງທີ່ຮ່າງກາຍຈະຕ້ອງຍູ້ອອກໄປດ້ວຍວິທີໃດໜຶ່ງ ຕາມຄວາມຄິດຂອງທ່ານ ຟຣອຍ ເຊື່ອວ່າ ຈິດຂອງຄົນເຮົາມີ 3 ປະເພດຄື :

1 ຈິດຮູ້ສຳນຶກ 2 ຈິດໃຕ້ສຳນຶກ.3 ຈິດໄຮ້ສຳນຶກ.

ຈິດຮູ້ສຳນຶກ (Conscious mind) ແມ່ນສະພາວະທີ່ມີຄວາມຮູ້ສຶກຕົວວ່າຕົນເອງກຳລັງເຮັດຫຍັງ, ຢູ່ໃສ ແລະ ອື່ນໆສາມາດຕອບສະໜອງຕໍ່ສິ່ງກະທົບໂດຍຜ່ານອິນຊີທັງ 5.

ຈິດໃຕ້ສຳນຶກ (Subconscious mind) ຫຼື ຈິດກ່ອນສາມິກ ແມ່ນສະພາວະທີ່ບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວເປັນບາງຄັ້ງ ຄາວມີການປະພຶດຫຍັງລົງໄປໂດຍບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວ, ໂດຍບໍ່ຕັ້ງໃຈລວມເຖິງປະສົບການທີ່ເກັບກຳເອົາໄວ້ໃນຮູບແບບຄວາມຊົງຈຳກັມແມ່ນຢູ່ໃນຈິດໃຕ້ສຳນຶກ.

ຈິດໄຮ້ສຳນຶກ (Unconscious mind) ແມ່ນພາວະທາງຈິດທີ່ເກັບກຳ ເອົາສິ່ງທີ່ປາຖະໜາຢາກຈະປະພຶດແຕ່ບໍ່ໄດ້ປະພຶດຕາມຈຸດປະສົງ ແລະ ເປັນການເກັບເອົາໄວ້ໂດຍບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວພະລັງຄວາມປາຖະໜາເຫຼົ່ານີ້ຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳ ແລະ ການລະບາຍອອກມາໃນຮູບແບບຂອງການຝັນຫຼືການເວົ້າໂດຍບໍ່ຕັ້ງໃຈ, ຖ້າຫາກບໍ່ລະບາຍອອກມາ ແລະ ສະສົມເອົາໄວ້ຫຼາຍໆກໍຈະອອກມາຄວບຄຸມພຶດຕິກຳຂອງບຸກຄົນ ແລະ ເປັນຜົນເຮັດໃຫ້ຄົນມີພຶດຕິກຳຜິດປົກກະຕິເພາະຄວາມປາຖະໜາທີ່ເກັບກຳເອົາໄວ້ນັ້ນລ້ວນແຕ່ເປັນເລື່ອງທີ່ຢາກປະພຶດ, ແຕ່ມັນເຮັດບໍ່ໄດ້ເພາະມັນຜົນຕໍ່ລະບຽບກົດໝາຍຂອງສັງຄົມ.

❖ ໂຄງປະກອບຂອງບຸກຂະລິກະພາບຂອງຄົນເຮົາມີ 3 ອົງປະກອບຄື :

ອິດ (Id), ອີໂກ້ (Ego), ຊຸບເປີອີໂກ້ (superego)

ອິດ (ID) ແມ່ນພະລັງສະແຫວງຫາຄວາມເພິ່ງພໍໃຈເຊິ່ງຕິດຕົວມາແຕ່ກຳເນີດຄວາມຕ້ອງການຫຼັກໆຂອງພະລັງອິດມີ 2 ປະການຄື: ຄວາມຕ້ອງການທາງເພດ ແລະ ຄວາມຫ້າວຫັນ

ອີໂກ (Ego) ຄືພະລັງແຫ່ງການໃຊ້ເຫດຜົນຕໍ່ຄວາມເປັນຈິງເປັນສ່ວນຂອງຄວາມຄິດສະຕິປັນຍາ.

ຊຸບເປີອີໂກ (Superego) ແມ່ນສ່ວນຄວາມດີ, ຊົ່ວ, ຄວາມຖືກຕ້ອງ, ມະໂນທຳ, ຈະລິຍະທຳທີ່ໄດ້ຈາກການຮຽນຮູ້ຈາກສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ.

2) ທິດສະດີແຮງຂັບ

ສົມມຸດວ່າທ່ານມີວຽກຈະຕ້ອງໄປໃຫ້ທັນເວລາທີ່ນັດໝາຍ ປະກົດວ່າລົດທີ່ທ່ານຂີ່ໄປນັ້ນເກີດຢາງລົດແຕກໂດຍທີ່ຢູ່ໃນລົດຂອງທ່ານບໍ່ມີຢາງປ່ຽນເລີຍ,ເປັນທາງທົ່ວປ່ຽວທີ່ບໍ່ມີຄົນແລະລົດຜ່ານເລີຍ,ທ່ານຈະຮູ້ສຶກແນວໃດ ? ໂມໂຫ,ທຸກໆຄັ້ງ. ທິດສະດີແຮງຍັງມີຄວາມເຊື່ອວ່າຄວາມຮຸນແຮງມີສາເຫດໂດຍກົງມາຈາກຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈຜູ້ທີ່ສຶກສາເລື່ອງນີ້ແມ່ນທ່ານ ດອນລາ ແລະ ໝູ່ຄະນະ,ເຂົາເຈົ້າມີຄວາມເຫັນວ່າ ຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈຈະເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ປະຕິກິລິຍາຮຸນແຮງສະເໝີຫຼາຍຫຼືນ້ອຍພຽງໃດກໍຕາມຈະນຳໄປສູ່ການສະແດງອອກເຖິງຄວາມຮຸນແຮງສະເໝີ

3) ທິດສະດີການຮຽນຮູ້

ຄວາມຮຸນແຮງເປັນພຶດຕິການການຮຽນຮູ້ ທິດສະດີນີ້ເຊື່ອວ່າ: ມະນຸດຮຽນຮູ້ຈາກການສັງເກດແລະຈິດຈາກຕົວແບບ ຈາກທິດສະດີທັງສາມ ໄດ້ເວົ້າເຖິງສາເຫດຂອງຄວາມຮຸນແຮງໄວ້ຕ່າງກັນຄື: ທິດສະດີຈິດວິເຄາະ ແລະ ທິດສະດີຊີວະວິທະຍາມີຄວາມເຊື່ອວ່າ ຄວາມຮຸນແຮງເປັນສັນຊາຕະຍານ,ເປັນການສະແດງອອກຂອງຄວາມ

ຕ້ອງການທາງດ້ານສາລິລະວິທະຍາ ຄວາມຮຸນແຮງໃນທີ່ນີ້ລວມມີ: ພະລັງທີ່ເກັບສະສົມໄວ້ ແລະ ຕ້ອງການສະແດງອອກ. ສ່ວນຄວາມເຊື່ອທາງທິດສະດີແຮງຂັບນັ້ນເັນວ່າ ສະພາບອາລົມຕິງຄຽດນຳໄປສູ່ຄວາມຮຸນແຮງໄດ້ ໂດຍສະເພາະແມ່ນເມື່ອໄດ້ຮັບສິ່ງກະຕຸ້ນທີ່ເໝາະສົມ, ໃນຂະນະທີ່ຄວາມເຊື່ອຂອງທິດສະດີການຮຽນຮູ້ນັ້ນເນັ້ນເລື່ອງຄວາມສຳຄັນຂອງການຮຽນແບບ ຖ້າຕົວແບບສະແດງພຶດຕິກຳຮຸນແຮງຈະມີຜົນເຮັດໃຫ້ຜູ້ສັງເກດຈິດຈຳ ແລະ ມີພຶດຕິກຳຮຸນຮຽສະແດງອອກໃນໂອກາດຕໍ່ໄປ.

4.3. ເງື່ອນໄຂທາງບຸກຂະລິກະພາບ ແລະ ສະຖານະການທີ່ນຳໄປສູ່ການເກີດຄວາມຮຸນແຮງ

1) ເງື່ອນໄຂທາງບຸກຂະລິກະພາບ

- ບຸກຄົນມັກກັງວົນນຳສັງຄົມສະແດງຄວາມຮຸນແຮງໜ້ອຍກ່ວາບຸກຄົນທີ່ບໍ່ກັງວົນນຳສັງຄົມ
- ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການໃຫ້ສັງຄົມຍອມຮັບເຂົາສູງກໍ່ຈະສະແດງຄວາມຮຸນແຮງໜ້ອຍກ່ວາບຸກຄົນທີ່ບໍ່ຕ້ອງການຄວາມ ຍອມຮັບຈາກສັງຄົມ.
- ບຸກຄົນທີ່ມີການບັງຄັບຕົນເອງພາຍໃນ

2) ການສຶກສາກ່ຽວກັບບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຮຸນແຮງ

ປະເພດຂອງບຸກຄົນທີ່ມັກໃຊ້ຊີວິດກ່ຽວກັບຄວາມຮຸນແຮງໃນລະດັບຕ່າງໆໄດ້ແບ່ງອອກເປັນ 3 ກຸ່ມຄື :

- ປະເພດປົກປ້ອງພາບພົດຂອງຕົນເອງ
- ປະເພດໂອ້ອວດ
- ປະເພດປົກປ້ອງຊື່ສຽງ

3) ສະຖານະການຕ່າງໆທີ່ນຳໄປສູ່ການເກີດຄວາມຮຸນແຮງ

ການຖືກໂຈມຕີ ແລະ ຖືກກະຕຸ້ນຈາກຜູ້ອື່ນນັ້ນ ເປັນສາເຫດທີ່ສຳຄັນໃນການເກີດຄວາມຮຸນແຮງ. ການຖືກກະຕຸ້ນໃນທີ່ນີ້ໝາຍເຖິງການກ່າວຫາ, ໂຈມຕີດ້ວຍຄຳເວົ້າ, ກິລິຍາທ່າທາງບໍ່ວ່າຈະເປັນທາງກົງຫຼືທາງອ້ອມ. ລ້ວນແລ້ວແຕ່ສາມາດນຳໄປສູ່ການຕອບໂຕ້ທີ່ຮຸນແຮງໄດ້ງ່າຍ. ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ເຮົາກຳລັງຢ່າງຕາມຖະໜົນ, ບັງເອີນມີຄົນຜູ້ໜຶ່ງຢ່າງເຂົ້າມາຫາພ້ອມທັງເວົ້າຈາຫຍາບຄາຍ ແລະ ປ້ອຍດຳເຮົາຕ່າງໆນາໆ ເຮົາຈະເຮັດແນວໃດ. ຜົນການວິໃຈສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຖືກໂຈມຕີຈາກຄົນອື່ນ ຈະນຳໄປສູ່ການຕອບໂຕ້ທີ່ຮຸນແຮງຫຼາຍກ່ວາຈະມາຫາສາເຫດຂອງຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈ.

4) ສະພາບທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຮຸນແຮງ

❖ ສະພາບທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຮຸນແຮງມີຄື:

- ການເສີມແຮງ ເກີດຂຶ້ນເມື່ອການສົ່ງເສີມໃຫ້ເກີດຄວາມຮຸນແຮງໂດຍການຍ້ອງຍໍ ຫຼື ໃຫ້ກຳລັງໃຈເວລາມີຄວາມຮຸນແຮງຫຼືການກະທຳທີ່ຮຸນແຮງເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນດີ
- ການຮຽນແບບ ການເຫັນຄວາມຮຸນແຮງໂດຍສະເພາະຄົນທີ່ເຮົາຊື່ນຊົມຈະເຮັດໃຫ້ເຮັດຕາມ.
- ບັນທັດຖານແຫ່ງການສະເໜີສະໜອງເຊັ່ນ: ສັງຄົມມີຄວາມເຊື່ອວ່າມີຄວາມແຄ້ນຕ້ອງຊຳລະ, ຕາຕໍ່ຕາເມື່ອເຂົາທຳຮ້າຍມາເຮົາຕ້ອງຮ້າຍຕອບ ບັນທັດຖານດັ່ງກ່າວສົ່ງເສີມໃຫ້ເກີດຄວາມຮຸນແຮງ.
- ຄວາມຕຶງຄຽດ ການວ່າງງານ, ການຖືກສັງຄົມລັງກຽດ, ອາກາດຮ້ອນ, ການມີສຽງໜວກຫູລ້ວນແຕ່ເຮັດໃຫ້ຄົນເກີດພຶດຕິກຳຮຸນແຮງໄດ້.

4.4. ວິທີຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮຸນແຮງ

ມີວິທີຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮຸນແຮງດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ຄື:

- ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຄັບແຄ້ນໃຈ
- ທຳໂທດເຊິ່ງວິທີນີ້ບໍ່ສ້າງສັນເພາະເປັນການສ້າງຕົວແບບທີ່ຮຸນແຮງໃຫ້ເບິ່ງ ຜູ້ຖືກລົງໂທດຈຶ່ງອາດຈະໄປສະແດງຄວາມຮຸນແຮງຕໍ່ຜູ້ອື່ນ.
- ການລະບາຍຄວາມຄັບແຄ້ນ ວິທີທີ່ຄິດວ່າຈະເຮັດໃຫ້ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຮຸນແຮງອີກວິທີຄື ປ່ອຍໃຫ້ລະບາຍຄວາມຮຸນແຮງອອກມາ ເຊິ່ງວິທີນີ້ບໍ່ໄດ້ຜົນເພາະປະກົດວ່າຍິ່ງປ່ອຍຄົນຍິ່ງມີພຶດຕິກຳຮຸນແຮງຂຶ້ນ.

4.5. ຄວາມຮຸນແຮງທາງສັງຄົມ

ສ່ວນຫຼາຍເປັນຄວາມຮຸນແຮງລະຫ່ວາງບຸກຄົນ ຄວາມຮຸນແຮງທີ່ເປັນກຸ່ມຕໍ່ກຸ່ມມີໜ້ອຍກ່ວາ. ນອກຈາກນີ້ຄວາມຮຸນແຮງທາງເພດ ກໍ່ເປັນບັນຫາໃຫຍ່ອີກບັນຫາໜຶ່ງ, ບັນຫາທີ່ສຳຄັນຄືການຂົ່ມຂຶ້ນເຊິ່ງເຂົ້າໃຈວ່າເກີດຈາກຜູ້ຊາຍທີ່ຂົ່ມເຫັງຜູ້ຍິງ, ບໍ່ມັກຜູ້ຍິງແລ້ວຍັງມີຄວາມເຊື່ອຜິດງ່ວາ ຍິງທີ່ຖືກຂົ່ມຂຶ້ນ ແຕ່ງກາຍຍິງວະເຍົາເປັນຍິງທີ່ບໍ່ດີ. ຜູ້ຊາຍທີ່ຮຸນແຮງຈະໃຈຮ້າຍ ແລະ ມີຄວາມຮູ້ສຶກວ່າຕົນເອງໄຮ້ອຳນາດ ແລະ ໃຊ້ການບໍ່ໄດ້ ສຳລັບເຫຍື່ອຕາມປົກກະຕິຈະເປັນຜູ້ຍິງອາຍຸປະມານ 15 – 24 ປີແລະມັກຖືກຄົນຮູ້ຈັກທາຮ້າຍຫຼາຍກ່ວາ.

4.6. ການຊົມໂທລະພາບ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ

ການເບິ່ງຄວາມຮຸນແຮງທາງໂທລະພາບສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດພຶດຕິກຳຮຸນແຮງໄດ້ເພາະ

- ເຮັດໃຫ້ເກີດການຮຽນແບບ: ເມື່ອເຫັນພະເອກສະແດງຄວາມຮຸນແຮງກໍ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ຄົນອື່ນຮຽນແບບໄດ້
- ການກຽມຄວາມຄິດ: ການເບິ່ງຕົວຢ່າງທີ່ຮຸນແຮງເຮັດໃຫ້ມີພາບໃນຫົວ ພໍໄດ້ຈັງວະທີ່ເໝາະສົມກໍ່ຈະສະແດງອອກມາ.
- ການສ້າງຄວາມຊອບທຳ ແລະ ການແກ້ຕົວ :ການເຫັນພາບທີ່ພະເອກສູ້ກັບສັດຕູ ເຮັດໃຫ້ຄິດວ່າຕົນເອງຄືພະເອກ ແລະ ມີຄວາມຊອບທຳທີ່ຈະທຳຮ້າຍສັດຕູເຊິ່ງໃຫ້ຄວາມຊອບທຳມາແກ້ຕົວເວລາສະແດງພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ.

ການເຮັດໃຫ້ເຄີຍຊົນ : ການເບິ່ງການສະແດງຄວາມຮຸນແຮງຫຼາຍໆເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຊົນເຄີຍຢູ່ໄປໆເຫັນຄົນທຳຮ້າຍກັນກໍ່ເສີຍໆບໍ່ເຂົ້າໄປຊ່ວຍເຊິ່ງຂໍ້ນີ້ເປັນຜົນຈິດຕະວິທະຍາທີ່ຮ້າຍຫຼາຍ.

ໂຄງຮ່າງລາຍວິຊາ ຊື່ວິຊາ: ຈິດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປ ຫຼັກສູດສ້າງຄູອະນຸບານ ລະດັບປະລິນຍາຕີ ລະຫັດລາຍວິຊາ: 0108105	
ພາກຮຽນ ແລະ ປີຮຽນ Semester and Year	ພາກຮຽນທີ 1 ປີທີ 1
ຈຳນວນຊົ່ວໂມງ Time	64 ຊົ່ວໂມງ
ຈຳນວນໜ່ວຍກິດ Credit	3(2-2-2)
ອະທິບາຍຄຳໜ່ວຍກິດ Credit Explanation	ວິຊານີ້ມີ 3 ໜ່ວຍກິດ, ຮຽນ 4 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ອາທິດ, ໃນນັ້ນຮຽນພາກທິດສະດີ 2 ຊົ່ວໂມງ, ເຝິກປະຕິບັດຕົວຈິງ 2 ຊົ່ວໂມງ ແລະ ວຽກມອບໝາຍ 2 ຊົ່ວໂມງ
ຈຸດປະສົງ Objectives	ເພື່ອໃຫ້ນັກສຶກສາຄູສາມາດ: 1. ອະທິບາຍຄວາມໝາຍ, ຄວາມສຳຄັນຂອງຈິດຕະວິທະຍາ, ຈິດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ ແລະ ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ 2. ຈຳແນກ ແລະ ຍອມຮັບຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນໄດ້ 3. ອະທິບາຍການດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນຄອບຄົວ, ການສ້າງຄອບຄົວ, ຄວາມສຳພັນພາຍ ໃນຄອບຄົວ, ຄວາມຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ແລະ ການໃຫ້ຄຳປຶກສາຄອບຄົວໄດ້ 4. ຈຳແນກກົດເກນການກຳເນີດຈິດຕະພາບສັງຄົມ, ອິດທິພົນຂອງສັງຄົມ, ພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດໃນກຸ່ມ, ການປະຕິສຳພັນທາງສັງຄົມ ທີ່ສົ່ງຜົນຕໍ່ການດຳລົງ ຊີວິດຂອງຄົນເຮົາ 5. ນຳໃຊ້ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານຈິດຕະວິທະຍາເຂົ້າໃນການປະຕິບັດວຽກງານ, ການຕິດຕໍ່ສື່ສານ, ການດຳລົງຊີວິດປະຈຳວັນຢູ່ໃນຄອບຄົວ ແລະ ສັງຄົມໄດ້ຢ່າງມີຄວາມສຸກ
ເນື້ອໃນຫຍໍ້ Course Description	ວິຊານີ້ຈະໄດ້ຮຽນກ່ຽວກັບຄວາມຮູ້ພື້ນຖານຈິດຕະວິທະຍາ, ອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ສະຕິປັນຍາ, ອາລົມ ແລະ ແຮງຈູງໃຈ, ການຮັບຮູ້, ການຮຽນຮູ້, ການຄົ້ນຄິດ ແລະ ຈິນຕະນາການ, ບຸກຄະລິກະພາບ, ການປັບຕົວ ແລະ ສຸຂະພາບຈິດ, ຄຸນທາດ, ນິໄສ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການ ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ, ລັກສະນະແລະໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວ, ການສ້າງຄອບຄົວ, ການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງງານ, ຄວາມສຳພັນໃນຄອບຄົວ, ຄວາມ ຮຸນແຮງໃນຄອບຄົວ ແລະ ການໃຫ້ຄຳປຶກສາຄອບຄົວ ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ, ກົດເກນຈິດຕະພາບສັງຄົມ, ການ ຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ, ອິດທິພົນທາງສັງຄົມ, ພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດໃນກຸ່ມແລະ

	ການປະຕິ ສຳພັນທາງສັງຄົມ
ວິທີດຳເນີນການສອນ Methodology	ວິຊານີ້ຮຽນຢູ່ 16 ອາທິດ, ດຳເນີນການຮຽນ-ການສອນໂດຍໃຊ້ວິທີສຶດສອນແບບ ບັນຍາຍ, ອະພິປາຍ, ລະດົມສະໝອງ, ສົນທະນາ, ຈັດກິດຈະກຳກຸ່ມ, ເຝິກ ປະຕິບັດ ການທົດສອບກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາ, ກໍລະນີສຶກສາ, ຂຽນບົດລາຍ ງານເປັນກຸ່ມ ແລະ ລາຍບຸກຄົນ
ສື່ການຮຽນ-ການສອນ Teaching Aids	ເອກະສານປະກອບການສອນ, ຮູບພາບກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາ, ແຜນວາດຊ່ວຍ ຈີ່, ແບບທົດສອບທາງດ້ານຈິດຕະວິທະຍາ, ຕົວຢ່າງກໍລະນີສຶກສາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ສີ ອີເລັກ ໂທຣນິກ (ເຄື່ອງສາຍ LCD, ຄອມພິວເຕີ...)
ອາທິດທີ 1 Week 1	ພາກທີ 1 ຈິດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປ ບົດທີ 1 ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາ 1. ປະຫວັດ, ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງຈິດຕະວິທະຍາ 2. ກຸ່ມແນວຄິດທາງດ້ານຈິດຕະວິທະຍາ 3. ສາຂາ ແລະ ວິທີສຶກສາຂອງຈິດຕະວິທະຍາ
ອາທິດທີ 2 Week 2	ບົດທີ 2 ອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ 1. ອິດທິພົນຂອງກຳມະພັນ 2. ອິດທິພົນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ 3. ການພົວພັນລະຫວ່າງກຳມະພັນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ
ອາທິດທີ 3 Week 3	ບົດທີ 3 ສະຕິປັນຍາ, ອາລົມ ແລະ ແຮງຈູງໃຈ 1. ສະຕິປັນຍາ 1.1 ຄວາມໝາຍ ແລະ ປັດໄຈທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ສະຕິປັນຍາ 1.2 ທິດສະດີຂອງສະຕິປັນຍາ 1.3 ການທົດສອບສະຕິປັນຍາ 2. ອາລົມ 2.1 ຄວາມໝາຍ ແລະ ຊະນິດຂອງອາລົມ 2.2 ພັດທະນາການທາງອາລົມ 2.3 ການຄວບຄຸມອາລົມ 3. ແຮງຈູງໃຈ 3.1 ຄວາມໝາຍ ແລະ ປະເພດຂອງແຮງຈູງໃຈ 3.2 ຕິດສະຕິແຮງຈູງໃຈ 3.3 ການວັດແຮງຈູງໃຈ
ອາທິດທີ 4 Week 4	ບົດທີ 4 ການຮັບຮູ້, ການຮຽນຮູ້, ການຄົ້ນຄິດ ແລະ ຈົນຕະນາການ 1. ການຮັບຮູ້

	1.1 ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້ 1.2 ການຮັບຮູ້ຕົນເອງ ແລະ ຄົນອື່ນ 2. ການຮຽນຮູ້ 2.1 ຄວາມໝາຍຂອງການຮຽນຮູ້ 2.2 ຂະບວນການຮຽນຮູ້ 2.3 ວຸດທິພາວະ ແລະ ການຮຽນຮູ້ 3. ການຄົ້ນ 3.1 ຄວາມໝາຍ ແລະ ຊະນິດຂອງການຄົ້ນຄິດ 3.2 ການພັດທະນາການຄົ້ນຄິດຂອງນັກຮຽນ 4. ຈົນຕະນາການ 4.1 ຄວາມໝາຍ ແລະ ບົດບາດຂອງຈົນຕະນາການ 4.2 ຊະນິດຂອງຈົນຕະນາການ
ອາທິດທີ 5 Week 5	ບົດທີ 5 ບຸກຄະລິກະພາບ, ການປັບຕົວ ແລະ ສະພາບຈິດ 1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງບຸກຄະລິກະພາບ 2. ໂຄງສ້າງຂອງບຸກຄະລິກະພາບ 3. ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງບຸກຄົນ 4. ຄວາມໝາຍ ແລະ ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີການປັບຕົວ 5. ສຸຂະພາບຈິດ
ອາທິດທີ 6 Week 6	ບົດທີ 6 ຄຸນທາດ, ນິໄສ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການ 1. ຄຸນທາດ 1.1 ຄວາມໝາຍຂອງຄຸນທາດ 1.2 ປະເພດ ແລະ ລັກສະນະຕ່າງໆຂອງຄຸນທາດ 2. ນິໄສ 2.1 ນິໄສ ແລະ ໂຄງປະກອບຂອງນິໄສ 2.2 ການສຶກສາອົບຮົມນິໄສ 3. ຄວາມຕ້ອງການ 3.1 ຄວາມໝາຍຂອງຄວາມຕ້ອງການ 3.2 ທິດສະດີກ່ຽວກັບຄວາມຕ້ອງການ
ອາທິດທີ 7 Week 7	ພາກທີ 2 ຈິດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ ບົດທີ 7 ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ 1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງຈິດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ 2. ຄວາມໝາຍ, ລັກສະນະ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງຄອບຄົວ 3. ວົງຈອນຊີວິດຄອບຄົວ
ອາທິດທີ 8	ບົດທີ 8

Week 8	ການສ້າງຄອບຄົວ ແລະ ການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງງານ 1. ການສ້າງຄອບຄົວ 2. ການເລືອກຄູ່ຄອງ 3. ການຄອງຄູ່ຊີວິດແຕ່ງງານໃຫ້ຢືນຍາວ ແລະ ມີຄວາມສຸກ
ຕາທີ 9 Week 9	ບົດທີ 9 ການສົມລົດ ແລະ ການປັບຕົວໃນ 1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງການແຕ່ງດອງ 2. ເງື່ອນໄຂການແຕ່ງດອງ 3. ການແຕ່ງດອງແລະການປັບຕົວໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ 4. ຄຸນນະພາບຊີວິດ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງໃນຊີວິດແຕ່ງດອງ 5. ການຄູ່ຊີວິດສົມລົດໃຫ້ຢືນຍາວ ແລະ ມີຄວາມສຸກ
ອາທິດທີ 10 Week 10	ບົດທີ 10 ການໃຫ້ຄໍາປຶກສາຄອບຄົວ 1. ຄວາມໝາຍຂອງການໃຫ້ຄໍາປຶກສາຄອບຄົວ 2. ຫຼັກການສໍາຄັນໃນການໃຫ້ຄໍາປຶກສາ 3. ເປົ້າໝາຍຂອງການໃຫ້ຄໍາປຶກສາ 4. ຂະບວນການໃຫ້ຄໍາປຶກສາຄອບຄົວ 5. ບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງຜູ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາຄອບຄົວ 6. ຈົນຍາບັນຂອງຜູ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາ
ອາທິດທີ 11 Week 11	ພາກທີ 3 ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ ບົດທີ 11 ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານກ່ຽວກັບຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ 1. ຄວາມໝາຍຂອງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ 2. ຂອບເຂດການສຶກສາຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ 3. ຄຸນປະໂຫຍດຂອງຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ
ອາທິດທີ 12 Week 12	ບົດທີ 12 ກົດເກນຈິດຕະພາບສັງຄົມ 1. ຄວາມໝາຍຂອງຈິດຕະພາບສັງຄົມ 2. ກົດເກນຈິດຕະພາບສັງຄົມ 3. ປາກົດການທາງສັງຄົມທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ພຶດຕິກຳຂອງຄົນເຮົາ 4. ຈິດຕະພາບສັງຄົມທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດລັກສະນະຕັ້ງໜ້າຂອງມະຫາຊົນ
ອາທິດທີ 13 Week 13	ບົດທີ 13 ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ 1. ຄວາມໝາຍຂອງການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ 2. ອົງປະກອບທີ່ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ
ອາທິດທີ 14 Week 14	ບົດທີ 14 ອິດທິພົນທາງສັງຄົມ

	1. ການຊັກຈູງໃຈ 2. ການຄ້ອຍຕາມ 3. ການຍືນຍອມ 4. ການເຊື່ອຟັງຕໍ່ອຳນາດ
ອາທິດທີ 15 Week 15	ບົດທີ 15 ພຶດຕິກຳຂອງມະນຸດໃນກຸ່ມ 1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງກຸ່ມ 2. ການເກີດກຸ່ມ ແລະ ສາເຫດຈູງໃຈໃນການເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມ 3. ປະເພດຂອງກຸ່ມ 4. ພຶດຕິກຳຂອງສະມາຊິກໃນກຸ່ມ 5. ປະຕິສຳພັນພາຍໃນກຸ່ມ ແລະ ຄວາມຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງກຸ່ມ
ອາທິດທີ 16 Week 16	ບົດທີ 16 ການປະຕິສຳພັນທາງສັງຄົມ 1. ພຶດຕິກຳຊ່ວຍເຫຼືອ 2. ພຶດຕິກຳການຮ່ວມມື 3. ພຶດຕິກຳການຂັດແຍ້ງ 4. ພຶດຕິກຳຮຸນແຮງ
ການປະເມີນຜົນການຮຽນ Evaluation	1. ການເຂົ້າຮ່ວມຮຽນ 10% 2. ກິດຈະກຳປຸກຄົນ 25% 3. ກິດຈະກຳກຸ່ມ 15% 4. ສອບເສັງກາງພາກ 20% 5. ສອບເສັງທ້າຍພາກ 30% ລວມ 100%
ເອກະສານອ້າງອີງ References	1. ຮສ. ວົງແສງເດືອນ ປະຊາສຸກ. (2011). ຈິດຕະວິທະຍາທົ່ວໄປ. ຄະນະສຶກສາສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ. 2. ຜສ. ດຣ. ເຝີນນະພາ ກຸນນະພາຕີນ. (2017). ການໃຫ້ຄຳປຶກສາຄອບຄົວ. ພາກວິຊາວິໄຈ ແລະ ຈິດຕະວິທະຍາປະຍຸກ ຄະນະສຶກສາສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລບຸລະພາ. ປະເທດໄທ. 3. ດຣ. ເຝີນນະພາ ກຸນນະພາຕີນ. (2012). ຈິດຕະວິທະຍາຄອບຄົວ. ພາກວິຊາວິໄຈ ແລະ ຈິດຕະວິທະຍາປະຍຸກ ຄະນະສຶກສາສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລບຸລະພາ. ປະເທດໄທ. 4. ສຸຣາງ ໂຄ້ຕະກຸນ. (2016). ຈິດຕະວິທະຍາການສຶກສາ. ຈຸລາລົງກອນ ມະຫາວິທະຍາໄລ. ປະເທດໄທ: ສຳນັກພິມແຫ່ງຈຸລາລົງກອນມະຫາວິທະຍາໄລ. 5. ຮສ. ວົງແສງເດືອນ ປະຊາສຸກ. (2011). ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ. ຄະນະສຶກສາສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ. 6. ຈຸທາລັດ ເອື້ອອຳນວຍ. (2006). ຈິດຕະວິທະຍາສັງຄົມ. ຈຸລາລົງກອນ ມະຫາວິທະຍາໄລ. ປະເທດໄທ: ສຳນັກພິມແຫ່ງຈຸລາລົງກອນມະຫາວິທະຍາໄລ.

ຜູ້ຮຽບຮຽງ	1. ປທ. ທ່ານ ນາງ ຄຳປອນ ແກ້ວປັນຍາ ຄະນະສຶກສາສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລ ແຫ່ງຊາດ tun: 020 55913956, 020 99173838, 012 771198 2.ປທ. ທ່ານ ນາງ ຄຳຫວັນ ຣາຊະຂັນຕີ ກົມອະນຸບານ-ປະຖົມ ກະຊວງສຶກສາທິການ ແລະ ກິລາ Tu: 020 55669377, 020 28160136, 020 22038226 3. ປຕ. ທ່ານ ນາງ ອ່າງຄຳ ບຸດສະດີ ຄະນະສຶກສາສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງ ຊາດ t: 020 55438099
ຜູ້ຮຽບຮຽງຄືນ Revised by	1. ປຕ. ທ່ານ ມະໄລແພງ ເພັງມະນີ ວິທະຍາໄລຄູດົງຄຳຊ້າງ ໂທ: 020 97775344 2. ປທ. ທ່ານ ນາງ ມະຍຸລີ ສຸວັນນະປະດິດ ວິທະຍາໄລຄູດົງຄຳຊ້າງ Tu: 020 95387013 3. ປທ. ທ່ານ ນາງ ຂຽວສິມພອນ ສີຫາວົງ ວິທະຍາໄລຄູປາກເຊ tun: 020 98009855 4. ປຕ. ທ່ານ ນາງ ລຳພອນ ສຸວັນນາ ວິທະຍາໄລຄູປາກເຊ ໂທ: 020 97930540